

Industridepartementet.

Vedlegg til St. prp. nr. 1,
1973—74, Vassdrags- og
elektrisitetsvesenet.

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

TILLATELSER MEDDELT I 1972

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. Troms Fylkes Kraftforsyning. Regulering av Devdisvatn m. v. i Målselv kommune. Endring av manøvreringsreglement. Industridepartementets tillatelse 26. januar 1972	5
2. A/S Gjeving. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 16. februar 1972	5
3. A/S Trolla Brug. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 22. februar 1972	6
4. Grong Gruber A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 23. februar 1972	8
5. Standard Telefon og Kabelfabrikk A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 23. februar 1972	9
6. A/S Kvænangen Kraftverk. Tillatelse til erverv av bruksrett og overføringer i forbindelse med utbygging av Småvatna kraftverk. Kongelig resolusjon 11. februar 1972. Jfr. bind 1964 nr. 21	11
7. Elektro-Industri A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 8. mars 1972	24
8. Mathiesen-Eidsvold Værk. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 15. mars 1972	25
9. Arendal Smelteverk A/S. Konesjon på ytterligere kraftleie fra Aust-Agder Kraftverk. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 24. mars 1972	26
10. Tinfos Jernverk A/S. Konesjon på kraftleie. Kongelig resolusjon 28. april 1972	28
11. A/S Bjølvefossen. Erverv og regulering av Bjølvovassdraget. Endring av vilkår. Kongelig resolusjon 5. mai 1972. Jfr. bind 1915 nr. 11	32
12. Bodø Elektrisitetsverk. Tillatelse til ytterligere regulering av Heggmovatn i Bodø kommune, Nordland fylke og overføring av eldre reguleringstillatelser m. v. Kongelig resolusjon 5. mai 1972	33
13. A/S Glassvatt. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 2. juni 1972	48
14. L/L Tussa Kraft. Tillatelse til å foreta erverv av bruksrett til og regulering av Amelavassdraget m. v. Kongelig resolusjon 16. juni 1972	49
15. Arendals Vassdrags Brukseierforening. Tillatelse til ytterligere regulering av Nesvatn i Telemark. Kongelig resolusjon 16. juni 1972. Jfr. bind 1962 nr. 16	54
16. Vest-Agder Elektrisitetsverk. Tillatelse til å erverve og ekspropriere nødvendig vannfallsrettigheter og å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter samt tillatelse i henhold til vassdragsloven for utbygging av Bjelland Kraftverk i Vest-Agder. Kongelig resolusjon 16. juni 1972	82
17. Norsk Hydro A/S. Tillatelse til å foreta ytterligere regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåna m. v. Kongelig resolusjon 30. juni 1972	117
18. A/S Johan C. Martens & Co. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 10. juli 1972	128
19. Røldal-Suldal Kraft A/S. Tillatelse til å foreta ytterligere reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene m. v. og om tileggssamarbeidsavtae mellom staten og Norsk Hydro A/S. Kongelig resolusjon 14. juli 1972	130
20. A/S Strømmen Staal. Konesjon på kraftleie fra A/S Kykkelsrud. Kongelig resolusjon 14. juli 1972. Jfr. bind 1961 nr. 39	137

	Side
21. A/S Follum Fabrikker. Konesjon på leie av spillkraft fra Statskraftverkene. Kongelig resolusjon 14. juli 1972. Jfr. bind 1967 nr. 6	141
22. Fjordstein A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen 11. september 1972	144
23. Norsk Teknisk Porselenfabrikk. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 13. september 1972	146
24. Norcem Paper Mill A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 29. september 1972	147
25. Buskerud Kraftverker. Ervervskonesjon og ekspropriasjonstillatelse for utbygging av Dovikfoss kraftverk. Kongelig resolusjon 6. oktober 1972	149
26. A/S Buskerud Papirfabrikk. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 13. oktober 1972	163
27. Gullaug Kjemiske Fabrikker A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 23. oktober 1972	164
28. Aarnes Fiber A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 23. oktober 1972	166
29. Rieber & Søn Plastic-Industri A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 7. november 1972	167
30. Aktieselskapet Hafslund. Reguleringer og overføringer i Lærdalsvassdraget. Endring av manøvreringsreglementet. Industridepartementets samtykke 8. november 1972. Jfr. bind 1966 nr. 40	169
31. Hedmark Jernstøperi A/S. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 14. november 1972	169
32. Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke. Tillatelse til erverv, overføring av reguleringstillatelse samt til ekspropriasjon av fallrettigheter i Festa og Driva, i anledning utbygging av Driva Kraftanlegg. Kongelig resolusjon 17. november 1972. Jfr. bind 1969 nr. 32	171
33. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Overdragelse av Stjørdal kommunes reguleringskonesjon vedrørende Græelva samt Levanger kommunes reguleringskonesjon vedrørende Tvåratjern. Kongelig resolusjon 10. november 1972	177
34. A/S Ringnes Bryggeri. Konesjon på kraftleie fra Oslo Lysverker. Gitt ved kongelig resolusjon 24. november 1972	189
35. A/S Sydvaranger. Erverv av bruksrett til vannfall i Tårnelva og Kobholmvasdraget, og regulering av de samme vassdrag. Kongelig resolusjon 8. desember 1972	191
36. L/L Hovland Ullvarefabrik. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 8. desember 1972	196
37. A/S De-No-Fa og Lilleborg Fabriker. Konesjon på kraftleie. Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 15. desember 1972	198
38. Oslo Lysverker. Reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget. Fastsettelse av trasé for bygging av parseller av sambindingsveien Aurland—Hol. Kongelig resolusjon 15. desember 1972	200
39. Sande Paper Mill A/S. Konesjon på kraftleie fra Vestfold kraftselskap. Kongelig resolusjon 15. desember 1972	218

1. Troms fylkes Kraftforsyning.

(Regulering av Devdisvatn m.v. i Målselv kommune. Endring av manøvreringsreglement.)

Industridepartementets samtykke 26. januar 1972.

På grunnlag av det som er opplyst i ovennevnte brev om korrigert høydeangivelse og uttalelse fra NVE 12. januar 1972 samtykker departementet i at første del av pkt. 1 i manøvreringsreglement fastsatt ved kongelig resolusjon 14. august 1970 endres til:

«1.

Devdisvatn:	
Naturlig vasstand	410,5
Øvre reguleringsgrense	413,5
Nedre reguleringsgrense	380,5
Reguleringshøyde	33,0 m

Høydene refererer seg til triangelpunkt ca. 150 m nord for inntaket i vatnet med høyde 413,15 i det lokale høydesystem.»

2. A/S Gjeving.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 16. februar 1972.

Selskapets søknad av 13. oktober 1971 og senere korrespondanse.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved A/S Gjeving tillatelse til å leie inntil 4 500 kW/30 GWh pr. år fra Aust-Agder Kraftverk til drift av selskapets anlegg i Tvedestrand kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

«1. *Konsesjonstid.*

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 1. februar 1982.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Begrensning i tillatt erverv av norsk bartrevirke pr. år m. v.*

A/S Gjeving skal ikke erverve mer enn 25 000 fm³ norsk bartrevirke pr. år, heri inkludert virke fra egne skoger. Med norsk

bartrevirke forstås rundvirke, hugget flis, bakhon og annet sagbruksavfall av bartre.

Selskapet kan etter innhentet samtykke fra Industridepartementet erverve norsk virke utover det fastsatte kvantum når det ikke kan anvises kjøpere til visse tømmerpartier.

Leieforedling må ikke finne sted.

4. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

5. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

6. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til de-

partementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilagge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

8. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente. Avgiften blir å betale fra det tidspunkt selskapet overtok driften av anleggene.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de be-

stemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 8, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Oppgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonærer m. v. bes som tidligere innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårene og kontrollen med at de blir overholdt, jfr. konsesjonsvilkårenes post 9.»

3. A/S Trolle Brug.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
22. februar 1972.

Selskapets søknad i brev av 11. og 22. oktober 1971.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret herved A/S Trolle Brug tillatelse til å

leie inntil 1 500 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg på Trolla i Trondheim kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Konsesjonstid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 22. februar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nød-

vendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{8\ 760}{\text{kWh}} = \text{kW}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte

treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 8, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Opgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonærer m. v. bes innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårene og kontrollen med at de blir overholdt, jfr. konsesjonsvilkårenes post 8.

4. Grong Gruber A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
23. februar 1972.

Selskapets søknad av 9. juni 1971.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Grong Gruber A/S tillatelse til å leie inntil 2 900 kW fra statskraftverkene

til drift av selskapets anlegg i Røyrvik kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Konsesjonstid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 23. februar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konsesjonsbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nød-

vendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente. Avgiften blir å betale fra kraftleveringens begynnelse.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte

treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på medfører at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, annet ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Oppgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonærer m. v. bes innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårene og kontrollen med at de blir overholdt, jfr. konsesjonsvilkårenes post 9.

5. Standard Telefon og Kabel-fabrik A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
23. februar 1972.

Selskapets søknad av 20. oktober 1971 med senere korrespondanse.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitets-

vesen herved Standard Telefon og Kabel-fabrik A/S tillatelse til å leie inntil 3 600 kW fra A/S Dragefossen Kraftanlegg til drift av ny kabelfabrikk på Rognan i Saltdal kommune.

Konsesjon gis på følgende vilkår:

«1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 23. februar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden

om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\,760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente. Avgiften blir å betale fra kraftleveringens begynnelse.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Hvis departementet finner at denne pris er vesentlig høyere enn om den var beregnet overensstemmende med reglene i ervervsloven av 14. desember 1917 § 2, post 12, tredje ledd, første, annet og tredje punktum, skal prisen beregnes etter disse regler. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fast i

vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Opgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonærer m. v. bes innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårene og kontrollen med at de blir overholdt, jfr. konsesjonsvilkårenes post 9.»

6. A/S Kvæningen Kraftverk.

(Tillatelse til erverv av bruksrett og overføringer i forbindelse med utbygging av Småvatna kraftverk.)

Kgl. res. av 11. februar 1972.

Med Stortingets samtykke fikk A/S Kvæningen Kraftverk ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 tillatelse til erverv og regulering av Abbujaikka m. v., jfr. St. prp. nr. 46 for 1963—64, Innst. S. nr. 102 for s. å., og tillatelse i henhold til vassdragslovens §§ 148 og 62 til å ekspropriere fallrettigheter i vassdraget og til ekspropriasjon av nødvendig grunnareal for utbyggingen.

Ved kongelig resolusjon av 6. januar 1967 ble det gitt tillatelse til ytterligere regulering av Abbujaikka m. v. og tillatelse til å foreta visse endringer i den tidligere konsederte plan.

I brev datert 30. desember 1967 sendte A/S Kvæningen Kraftverk søknad til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Hovedstyret som har oversendt søknaden med en uttalelse i brev til Industridepartementet i brev datert 13. mai 1970:

«1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917, tillatelse til å overføre 14,8 km² av nedslagsfeltet for Njuikkinjåkka, sideelv til Njemenjaikajåkka, til Abbujavri, og videre å overføre 13,2 km² av nedslagsfelt nedenfor Abbujavri tilhørende Abbujaikka til Lassajavri.

Ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 og 6. januar 1967 er Njemenjaikajåkka, iberegnet Njuikkinjåkkas nedslagsfelt, tillatt overført til Cårjavrit (Småvatna).

I samme er det også gitt tillatelse til

overføring av Abbujåkka nedslagsfelt nedenfor Abbujavri til Cårrujavrit (Småvatna).

Det vises til bilag nr. 1 av 30. desember 1967 (171).

2. I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917, § 5, søkes det om tillatelse til bruksrett til utnyttelse av vannfallet mellom Lassajavri og Cårrujavrit (Småvatna) ca. 229 m.

Fallet mellom Lassajavri og Cårrujavrit (Småvatna) planlegges utbygget i Småvatna kraftverk.

I kraftverket vil en utnytte de omsøkte overføringer samt de ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 og 6. januar 1967 gitte tillatelser til overføringer og reguleringer:

1. Regulering av Abbujavri ved senking 18 m.
2. Regulering av Lassajavri ved senking 20 m og heving 4 m.
1. Overføring av Sarvesjavri til Stuora Mällisjavri.
2. Overføring av Stuora Mällisjavri til Abbujavri.
3. Overføring av Abbujavri til Lassajavri.

Det vises til bilag nr. 1 av 30. desember 1967 (171).

Fallrettighetene mellom Lassajavri og Cårrujavrit (Småvatna) tilhører Kvæningen almenning ved Direktoratet for statens skoger. Det forutsettes at for utnyttelse av fallet kan oppnås tilsvarende leieavtale som for fallet mellom Cårrujavrit (Småvatna) og sjøen.

De omsøkte reguleringer og hele kraftverksområdet ligger i sin helhet i Kvæningen almenning, og det antas ikke være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for ervervelse av eiendom og for eiendomsinngrep, idet en forutsetter at det kan oppnås minnelig avtale om kjøp og leie av grunn, midlertidig bruk av grunn, for grus- og massetak og skader og ulemper som vil oppstå i forbindelse med Småvatna kraftverk.»

A/S Kvæningen Kraftverk har gitt følgende utredning om prosjektet datert 30. desember 1967 (bilag 1):

«A. Beskrivelse av utbyggingsplanen.

Det vises også til vedlagte tegninger utarbeidet av ingeniør A. B. Berdal, Oslo.

Ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 og 6. januar 1967 er det gitt tillatelse til å foreta følgende reguleringer (tegn. 452-001):

	NSV	Reg. m
1. Abbujavri	692,0	Senking 18,0
2. Lassajavri	544,0	Senking 20,0 heving 4,0
3. Cårrujavrit		
(Småvatna, nedre)	294,0	Heving 21,0
Småvatna, øvre	302,0	Heving 13,0
4. Soikkjavri	519,0	Heving 10,0 senking 3,0

Det er i samme også gitt tillatelse til følgende overføringer:

1. Sarvesjavris nedslagsfelt 17,4 km² overføres til Stuora Mällisjavri.
2. Stuora Mällisjavris nedslagsfelt 43,8 km² overføres sammen med felt under 1. til Abbujavri.
3. Abbujavris nedslagsfelt 46,0 km² sammen med feltene 1. og 2. overføres til Lassajavri.
4. Abbujåkka nedslagsfelt nedenfor Abbujavri 24,3 km² overføres til Cårrujavrit (Småvatna).
5. Njemenjaikajåkka nedslagsfelt 161,0 km² overføres til Cårrujavrit (Småvatna).

Samtlige reguleringer unntatt heving av Lassajavri med 4,0 m er tatt i bruk. Det samme gjelder overføringene unntatt overføringen fra Sarvesjavri.

Reguleringene og overføringene nyttes til kraftproduksjonen i Kvæningsbotn kraftverk som utnytter fallet 315 m mellom Cårrujavrit (Småvatna) og sjøen.

Denne planen tar sikte på å utnytte fallet mellom Lassajavri H.R.V. 548 og Cårrujavrit (Småvatna) H.R.V. 315 i Småvatna kraftverk hvor det midlere brutto fall er ca. 229 m.

Reguleringer og overføringer.

Småvatna kraftverk får sitt inntaksmagasin i Lassajavri, og til kraftproduksjonen nyttes følgende reguleringer og overføringer som det er gitt tillatelse til:

- Regulering av Abbujavri.
- Regulering av Lassajavri.
- Overføring av Sarvesjavris nedslagsfelt.
- Overføring av Stuora Mällisjavris nedslagsfelt.
- Overføring av Abbujavris nedslagsfelt.

For ytterligere å øke kraftproduksjonen er det planlagt følgende overføringer som det søkes tillatelse for (tegn. 452-001):

1. Overføring av Njuikkinjåkka nedslagsfelt 14,8 km² fra Njemenjaikajåkka nedslagsfelt til Abbujavri.
2. Overføring av Abbujåkka nedslagsfelt 13,2 km² nedenfor Abbujavri til Lassajavri.

Der Njuikkinjåkka passerer like ved vannskille ved østenden av Abbujavri bygges en kanal som passerer et mindre og et større tjern. Kanalen blir ca. 1,4 km² lang (tegn. 452-011).

Overføringen utføres som tunnel ca. 920 m lang fra inntak i Abbujåkka til utløp ved nordenden av Lassajavri (tegn. 452-010).

Kraftverket (tegn. 452-003, -004, -005, -006, -008).

Inntaket til kraftverket legges i nordre del av Lassajavri og driftsvatnet føres i tilløpstunnel, ca. 420 m lang, og med tverrsnitt 8 m², fram til utjevningsbassenget. Tunnelen drives fra nedstrømsiden gjennom et ca. 120 m langt tverrsnitt. Tilløpstunnel med inntak legges under laveste regulerte vannstand i Lassajavri.

Fra avløpstunnelen føres vatnet videre ned gjennom en råsprengt trykksjakt med 7 m²

tverrsnitt i en lengde av 280 m, videre i ca. 100 m med tverrsnitt 8 m² og mindre fall fram til kraftstasjonen. Den nederste delen, ca. 35 m, skal utføres med stålutføring.

Kraftstasjonen sprenges inn i fjellet og får ca. 100 m overdekning. Maskinsalen blir ca. 20×10 m, og største høyde i bergrommet 23 m. Maskinsalsgulvet legges på k. 315,5.

Fram til kraftstasjonen føres adkomsttunnelen ca. 530 m lang i helning 1:10 og med tverrsnitt 2 m².

Fra turbinen føres driftsvatnet gjennom avløpstunnelen ca. 950 m lang og med tverrsnitt 8 m² fram til Cårrujavrit (Småvatna). Tunnelens avløpsterskel mot Cårrujavrit blir lagt på k. 310.

Installasjonen i kraftverket blir 1 stk. vertikal francis-turbin 26 000 hk, 750 o/min. Tilhørende generator 22 MVA med en trefase-transformator 10/66 kV av samme ytelse. Fra transformatoren føres kraften i kabler ut gjennom adkomsttunnelen, og videre på en 6 km lang 66 kV kraftlinje fram til utendørsanlegget til Kvænangsbotn kraftverk.

Kraftverket planlegges slik at det kan fjernstyres fra Kvænangsbotn kraftverk, og det

	1965	1966
Behov GWh	170	218
Tilgang GWh	170	213
Balanse	0	+5
Udekket behov i prosent av tilgang		2

Denne prognosen viser større stigning i kraftbehovet enn det som fremgår av St. meld. nr. 19, fordi en hadde lite å holde seg til som grunnlag for denne.

Etter foranstående prognose er det ved bestemmende års produksjon underskudd i årene fremover. Til og med 1968 vil underskuddet kunne påregnes dekket ved samkjøringsgevinst.

I det anførte behov er medtatt økning i kraftbehovet til A/S Nefelin på Stjernøya. Alta Kraftlag A/L står for denne leveringen som i 1966 var 6 GWh. A/S Nefelin har angitt behovet til 7,5 GWh i 1967 stigende til 18 i 1972 og derfor utgjør en betydelig del (ca. 20 pst.) av de øvrige behov i Alta Kraftlags forsyningsområde, og som uten ny krafttilgang derfor vil få sterk reduksjon i det øvrige behov.

Fra samme område må det også leveres anleggskraft til utbyggingen av Guolas kraftverk i Kåfjord. Kraftbehovet er 2,5 GWh i 1968 og 4,0 GWh i de 2 etterfølgende år og ikke medregnet i prognosen.

Det er heller ikke medtatt kraft til en eventuell bergverksdrift i Bidjovagge.

Byggetid.

Med normal fremdrift vil kraftverket være i drift ved utgangen av 1969. Derimot kan en ikke regne med at overføringen fra Sarvesjavri blir ferdig før høsten 1970.

Kostnadsoverslaget.

Omkostningsoverslaget refererer seg til prisnivået pr. 1. januar 1967 og er utarbeidet av ingeniør A. B. Berdal, Oslo, og tillagt kostnaden med bygging av 66 kV kraftlinje mellom Småvatna og Kvænangsbotn, samt en viss dekning for pris- og lønnsstigning i byggetiden.

forutsettes derfor ikke å være fastboende betjening ved Småvatna kraftverk.

Arsproduksjonen i Småvatna kraftverk i et bestemmende år er beregnet til 63 GWh og er i sin helhet vinterkraft.

Det er allerede bygget vei fram til kraftstasjonsområdet og likeledes ført fram 22 kV kraftlinje i forbindelse med bygging av overføringen av Njemenjajakajakka til Cårrujavrit (Småvatna).

Kraftforbruk.

Forsyningsmessig må Vest-Finnmark og Nord-Troms sees isolert, idet en tidligst kan få samkjøringsforbindelse med Midt-Troms og dermed Samkjøringen Nord-Norges område høsten 1970. Selv etter den tid og med utbyggingen av både Småvatna og Guolas kraftverk er kraftdekningen svak i det samlede forsyningsområde.

Finnmark fylkes elektrisitetsforsyning har på grunnlag av erfaringene fra de siste årene utarbeidet en prognose i oktober 1966 for kraftbehov og tilgang fram til 1972 for Vest-Finnmark og Nord-Troms:

	1967	1968	1969	1970	1971	1972
258	288	315	343	369	395	
243	273	288	288	288	288	
+15	+15	+27	+57	+81	+107	
6	6	9	20	28	37	

I kostnadsoverslaget inngår også den delen av reguleringsanlegget i Lassajavri som medfører 4,0 m heving av naturlig sommervannstand, og overføring av Sarvesjavris nedslagsfelt til Stuora Mällesjavri. Begge deler er det tidligere gitt tillatelse til, slik det fremgår foran.

Kostnaden med overføring av Sarvesjavri er ca. 3,8 mill. kroner. Overføringen vil øke vinterproduksjon med ca. 10 GWh i Kvænangsbotn kraftverk.

Totalkostnadene er beregnet til 26,0 mill. kroner, slik det fremgår av etterfølgende tabell.

Byggekostnaden.

	Beløpene i hele tusen kroner Sum
Lagervarer	50
Forarbeider konsulenter	500
Administrasjon	300
Kontordrift	50
Sosiale utgifter	150
Renter og låneomkostninger	1 600
Provisoriske hjelpeanlegg	350
Overføring Sarvesjavre	3 350
Overføring Njuikkinjåkka	750
Overføring Abbujåkka	1 900
Regulering Lassajavre	400
Driftsvassledning	3 700
Kraftstasjon med adkomst	3 450
El- og maskinelt utstyr	5 000
Overføringslinje	250
Adkomstveier	300
Uforutsett, pris, lønnsøkning ..	1 900
Fellesutgifter — omsetningsavgift, byggearbeider	2 000
Sum	26 000

B. Oppgave over fordeler som oppnås, over fallhøyder, vassføring og beregnet kraftøking. Hydrologi. Kraftproduksjon.

Det er ikke foretatt direkte målinger av avløpet oppe i nedslagsfeltet for Småvatna kraftverk. Det nærmeste målested man har å holde seg til er det for Njemenjaikajåkka, hvor observasjonene i tidsrommet 1928—1942 viste et spesifikt avløp lik 25 l/sek.km². Imidlertid ligger nedslagsfeltet for Småvatna kraftverk adskillig høyere, og også litt nærmere kysten. Det er derfor sannsynlig at det spesifikke avløp fra Småvatna kraftverks felt er større. All den stund det ikke foreligger direkte observasjoner, er det imidlertid ikke mulig å angi noen annen sikker verdi. 25 l/sek.km² benyttes derfor i det etterfølgende.

Nedslagsfeltene er samlet 154,3 km².

Midlere årsavløp ca. 121 mill. m³.

Magasin 132 mill. m³.

Av det midlere årstilsig utgjør tilsiget om vinteren gjennomsnittlig 9 pst. Tilsiget i sommerhalvåret er således i middel i underkant av 110 mill. m³, dvs. magasinene blir 22 mill. m³ større enn det midlere somertilsig.

Reguleringen er med andre ord så god at hele årsproduksjonen i Småvatna kraftverk vil kunne uttas som vinterkraft i et middelsår.

Som følge av de store reguleringshøyder i såvel over- som undervannstanden er det litt usikkert hvor stor fallhøyde man gjennomsnittlig kan regne med i Småvatna kraftverk. Før den tid da også det øverstliggende av kraftverkene er bygget ut, vil det utvilsomt lønne seg å tappe tomt magasinet i Abbujavri

før nedtappingen av Lassajavri blir påbegynt. Derved vil man jo kunne holde fallhøyden for Småvatna kraftverk høyest mulig gjennom størstedelen av vinteren. På den annen side tilsier driften av Kvænangsbøtn kraftverk at vannstanden i Småvatna holdes høyest mulig til langt utpå ettervinteren. Vi er kommet til at det skulle være realistisk å regne som nedenfor angitt:

Gjennomsnittlig overvannstand ... k.	542,0
Gjennomsnittlig undervannstand .. k.	313,0
Brutto fallhøyde	= 229 m
Falltap (middel)	= 3 m
Netto fallhøyde	226 m

Basert på denne fallhøyde er produksjonen i Småvatna kraftverk i et bestemmende år beregnet til 63 GWh ren vinterkraft.

Det samlede avløp fra øvre del av Njuikkinjåkka og øvre del av Abbujåkka, som skal overføres til henholdsvis Abbujavri og Lassajavri, tilsvarer ca. 10 GWh i Kvænangsbøtn kraftverk. Denne produksjon vil bli foredlet fra sommer- til vinterkraft. Overføringene vil redusere flomtapet i Småvatna-magasinet, men det er vanskelig å angi nøyaktig hvor stor reduksjonen vil bli. Dersom man imidlertid setter gevinsten i Kvænangsbøtn kraftverk, som følge av de to nevnte overføringer til 10 GWh vinterkraft, er dette neppe for høyt.

Utbyggingen vil derfor muliggjøre følgende kraftproduksjon.

Småvatna kraftverk	63 GWh vinterkraft
Kvænangsbøtn kraftverk ved overføring av Njuikkinjåkka og Abbujåkka (øvre del)	10 GWh vinterkraft
	73 GWh vinterkraft
Kvænangsbøtn kraftverk overføring Sarvesjavri (tidligere gitt konsesjon)	10 GWh vinterkraft

I det etterfølgende er angitt nedslagsfeltenes størrelser for Småvatna kraftverk både for tidligere gitt og det som søkes tillatelse for. Deretter er det gjennomsnittlige årlige avløp angitt. En har gått ut fra at gjennomsnittlig avløp på 25 l pr. sek. pr. km².

Ved beregningen av magasinene er det regnet med bruttoverdier, uten fradrag for is-

dekke. For beregningen av de regulerte gjennomsnittlige vassføringer, er den ugunstigste reguleringskurve for Reisaelv, Moskudal vannmerke 1920—1930, lagt til grunn.

Den alminnelige lavvassføring er antatt i forhold til det som er beregnet ved Reisa- og Badderneelv.

	Nedslagsfelt km ²	Tillatelse gitt tidligere	Tilleggs-overføringer
Sarvesjavri	17,4		
Stuora Mällesjavri	43,8		
Abbujavri	46,0		
Lassajavri	19,1	126,3	
Søker om tilleggsoverføring for:			
Njuikkinjåkka	14,8		
Abbujákka, øvre felt	13,2		28,0
Gjennomsnittlig årlig avløp i mill. m ³		99	22
Magasin i mill. m ³ :			
Abbujavri	71,0		
Lassajavri	61,0	132	
Reg. gjennomsnittlig vassføring mill. m ³ pr. år		99	22
Reg. gjennomsnittlig vassføring m ³ pr. sek. . .		3,2	0,7
Alm. lavvassføring		0,3	0,1
Økning i vassføring m ³ pr. sek.		2,9	0,6
Nyttbar fallhøyde m		229	229
Innvunnet kraft nat.-hk		8 850	1 830

Med omsyn til fordelene som oppnås ved tiltaket vises til pkt. A. Kraftforbruk, side 13.

Kraften skal leveres til alminnelig forbruk og en del til industrivirksomhet.

C. Skader og ulemper som påføres almene interesser.

Overføringene Njuikkinjåkka og Abbujákka ligger over skoggrensen i høyfjellet.

Det er sannsynlig at fisk kan gå opp Njuikkinjåkka fra Njemenjaikajåkka. Abbujákka er fri for fisk. Skader og ulemper antas i det hele å være ubetydelige.

Begge overføringene og kraftstasjonsområdet ligger i beitetraktene for rein og en mindre reduksjon i beitefeltene kan tenkes.

D. Skader og ulemper for eiendom.

Reguleringene og Småvatna kraftverk ligger i sin helhet på statens grunn. Områdene blir berørt ved at det anlegges tilriggingsplasser, tipper for tunnelmasser, flytting av masser for kanalen i Njuikkinjåkka og at det tas grus og sand.

Skader og ulemper ved tiltaket antas å være ubetydelige.

F. Eiendomsforhold.

Fallrettighetene mellom Lassajavri og Cárurjavrit (Småvatna) samt all grunn som berøres av utbyggingen av Småvatna kraftverk, og de omsøkte 2 overføringer tilhører Kvænangen almenning, gnr. 34, bnr. 1 ved Direktoratet for statens skoger.»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lysingsblad 26. og 29. januar 1968 og i lokalpressen og har videre vært forelagt distriktet med følgende resultat:

Kvænangen kommunestyre har behandlet saken i møte 8. april 1968 og uttaler:

«Saken har vært forelagt innlandsfiskenemnda til uttalelse. Utskrift av nemndas vedtak vedlegges. Formannskapet har ikke

funnet det nødvendig å forelegge saken for jordstyret eller skogrådet.

Formannskapet innstiller:

Kvænangen kommune har intet spesielt å innvende og anbefaler konsesjon gitt.

Kraftverket bør imidlertid pålegges å yte et passende årlig tilskott til etablering av fiskeoppsyn, samt å delta med et passende beløp til reising av møtelokale (samfunnshus). Under henvisning til Vassdragsdirektoratets rundskriv nr. 18 av 18. mars 1965 bør kraftverket pålegges å stille overflødig steinmasse til kommunen og/eller Vegvesenets disposisjon, dersom denne kan anvendes til vegbygging eller lignende.

Formannskapetets innstilling tiltrådtes enstemmig.»

Kvænangen Innlandsfiskenemnd uttaler følgende fra møte 27. februar 1968:

«Da det er overveiende sannsynlig at regulering av Njuikkinjåkka og Abbujákka vil være skadelig for fiskeproduksjonen i nevnte vassdrag, vil Kvænangen Innlandsfiskenemnd anmode om at Kvænangen Kraftverk A/S blir pålagt å erstatte sannsynlige skader i form av årlig avgift med kr. 9 000. Midlene skal brukes til effektivt fiskeoppsyn i tiden 1. juni til 30. september.»

Kvænangen formannskap har i møte 20. mai 1968 behandlet forslag fra Indre Kvænangen Røde Kors på vegne av et stiftendes samfunnshus om reising av samfunnshus i Kvænangsbøtn. Til overslaget og finansieringsplanen har formannskapet bemerket:

«Til overslaget og finansieringsplanen vil formannskapet foreslå følgende endringer:

Kostnadsoverslaget synes satt for lavt og bør forhøyes med kr. 10 000 til kr. 80 000.

Finansieringen foreslås løst slik:

Lagens egenkapital	kr. 10 000
Tilskott fra A/S Kvænangen Kraft- verk	» 25 000
(tidl. innvilget kr. 12 000.)	
Samfunnshusmidler	» 15 000
Pantelån	» 20 000
Tilskott fra Kvænangen kommune	» 10 000
	<hr/>
	kr. 80 000

Formannskapet antar at en permanent løsning av forsamlingslokalespørsmålet vil være det fordelaktigste både for konsesjonæren og for den stedlige befolkning, og ber om at kommunens forslag blir inntatt i konsesjonsvilkårene.»

I brev av 4. april 1968 til A/S Kvænangen Kraftverk opplyser Kvænangsbotr Røde Kors bl. a. at leiekontrakten for tomt fra Statens Skogvesen er formelt i orden.

Kvænangen kommune har i brev av 19. februar 1968 til A/S Kvænangen Kraftverk bl. a. bemerket følgende vedrørende bruk av stein fra anlegget til vegbyggingsformål:

«Så vidt jeg kan skjønne ligger anleggsstedene i dette tilfelle såvidt langt fra riks- og fylkesveganlegg at steinen neppe kan nyttes til slike formål. Skulle det derimot komme på tale å bygge vei fra Kvænangen til Bidjovagge, vil anleggsstedene ligge omtrent i den påtenkte vegtrasé, og jeg antar at det vil være av interesse at de myndigheter som skal ta avgjørelsen i spørsmålet om eventuell utskipingshavn for Bidjovagge-malmen blir gjort kjent med at det her vil bli betydelige mengder sprengt stein som vil kunne nyttes til en eventuell vegbygging.

Jeg tør derfor anmode Dem om snarest — gjennom fylkesmannen i Troms, Utbyggingsavdelingen — orientere Industridepartementet, Bergverkskontoret og Bleikvassli Gruber om de muligheter som her foreligger for å skaffe seg sprengt stein til eventuell vegbygging.»

Fylkesmannen i Troms har ingen bemerkninger til konsesjonssøknaden og anbefaler konsesjon gitt, jfr. brev av 23. august 1968.

Lappefogden i Troms uttaler den 29. januar 1968 bl. a.:

«En kan på det nåværende tidspunkt ikke uttale seg om dette vil få noen betydning for reindriften i distriktet, men saken må tas opp når de øvrige skader og ulemper ved reguleringen av hovedvassdraget tas opp til avjørelse.»

Statens Vegvesen bemerkter i brev av 20. februar 1968 at det ikke har noe å innvende mot søknaden. Det sies dessuten at nyttiggjøring av overflødig stein fra anlegget dessverre ikke kan innpasses.

Kommunaldepartementet har gitt følgende uttalelse datert 19. november 1968:

«Nevnte søknad har vært lagt fram for følgende:

1. Den Norske Turistforening.
2. Fylkesfriluftsnemnda i Troms.
3. Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo for naturvitenskapelige interesser ved vassdragsreguleringer.
4. Norges Jeger- og Fiskerforbund.
5. Norges Naturvernforbund.
6. Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

En har mottatt uttalelser fra institusjoner nevnt under pkt. 1, 2, 3 og 6 som vedlagte kopier viser.

Dette departement viser til de innkomne uttalelser og spesielt uttalelsen fra Fylkesfriluftsnemnda i Troms, og har for øvrig ingen merknad til søknaden.»

Den Norske Turistforening har ingen bemerkninger til søknaden forutsatt at vassføringen til Molliusvassdraget ikke påvirkes.

Fylkesfriluftsnemnda i Troms uttaler seg slik den 9. juli 1968:

«Etter de opplysninger en har fått hos Troms fylkes kraftforsyning vil tunnelanleggene ikke virke særlig sjenerende i landskapet.

Vegetasjonen er imidlertid sparsom i området, og en forutsetter at det ved kanaliseringen og overføringsledninger blir tatt hensyn til dette. Steintipper og andre utfyllinger må tilpasses terreng og landskap.

For de friluftinteresser som knytter seg til området vil en ytterligere overføring ikke være til større sjanse enn det nemnda tidligere har pekt på.

Konsesjon anbefales.»

Landbruksdepartementet slutter seg i sin uttalelse av 16. april 1968 til uttalelse av 25. mars 1968 fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske og til uttalelse av Konsulenten for ferskvannsfisket i Nordland og Troms av 14. mars 1968.

Den førstnevnte uttalelse lyder:

«Saken har herfra vært forelagt for fiskerikonsulenten for Nordland og Troms som har avgitt vedlagte uttalelse, datert 14. d. m. En kan ikke finne at de omsøkte reguleringer vil føre til store skader for fiskebestanden i forhold til de tidligere gitte tillatelser til Kvænangen kraftverk og forutsetter at betingelser satt i kongelig resolusjon av 15. mai 1964 punkt 17 om tillatelse for A/S Kvænangen kraftverk også vil gjelde de her omsøkte reguleringer.»

Fiskerikonsulentens uttalelse lyder:

«Det vises til uttalelse av 27. februar 1967 fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske vedrørende kongelig resolusjon av 15. mars 1964 om utbyggingen av A/S Kvænangen Kraftverk.

A/S Kvænangen Kraftverk søker nå om tillatelse til å overføre 14,8 km² av nedslagsfelt for Njuikkinjåkka, sideelv til Njemenjaikajakka, til Abbujaavri, og videre å overføre 13,2 km² av nedslagsfelt nedenfor Abbujaavri tilhørende Abbujaakka til Lassajaavri i forbindelse med utbygging av Småvatna Kraftverk i Kvænangen herred, Troms fylke: Ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 og 6. januar 1967 er Njemenjaikajakka, oberegnet Njuikkinjakkas nedslagsfelt, tillatt overført til Cårrujaavrit (Småvatna). Samtidig er det også gitt tillatelse til overføring av Abbujaakkas nedslagsfelt nedenfor Abbujaavri til Cårrujaavrit (Småvatna).

Det søkes nå også om tillatelse til utnyttelse av vannfallet mellom Lassajaavri og Cårrujaavrit (Småvatna) ca. 229 m. Fallet mellom Lassajaavri og Cårrujaavrit (Småvatna) planlegges utbygget i Småvatna Kraftverk.

I kraftverket vil man også utnytte de omsøkte overføringer samt de ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964 og 6. januar 1967 gitte tillatelser til overføringer og reguleringer.

Man kan ikke finne at de omsøkte reguleringer vil føre til større skade for fiskebestanden i forhold til de tidligere gitte tillatelser.

Man forutsetter at de betingelser som er satt i kongelig resolusjon av 15. mai 1964 punkt 17, om tillatelse for A/S Kvænangen Kraftverk også vil gjelde de her omsøkte reguleringer.»

A/S Kvænangen Kraftverk har i brev av 27. januar 1968 bl. a. uttalt:

Ad. rundskriv nr. 11. Behovet for forsamlingslokale under anleggsperioden for 1. byggetrinn viste seg ikke å være stort. Arbeidene var spredt på mange anleggsdeler med store innbyrdes avstander. Arbeiderne ble vesentlig rekruttert fra distriktet, slik at de i helgene i stor utstrekning reiste til sine hjem.

Det antas at situasjonen blir den samme i den anleggsperioden som forestår.

Etter søknad har Kvænangsbøtn lokalforening av Røde Kors fått tilsagn av oss om et beløp begrenset oppad til kr. 12 000 for ervervelse og flytting av en brakke som tilhører hovedentreprenøren for 1. byggetrinn. Denne bygning er tenkt brukt som forsamlingslokale i Kvænangsbøtn.

Ad. rundskriv nr. 18. Vi har tilskrevet veg-

sjeften i Troms og gjort oppmerksom på at vi har overflødig steinmasser fra stasjonsområdet ved Småvatna kraftverk som nå er under anlegg.»

De innkomne uttalelser har vært forelagt søkeren som i brev av 23. januar 1970 bl. a. bemerker følgende:

«Vi vedlegger i retur kopier av de innkomne uttalelser. Idet vi viser til vedtak i Kvænangen Innlandsfiskeremnd den 27. februar 1968 og vedtak i Kvænangen kommunestyre den 8. april 1968, vil vi bemerke følgende:

De nye overføringer kan ikke skade fiskeproduksjonen i Njuikkinjåkka og Abbujaakka slik at det skulle være berettiget med en årlig avgift som antydtes av Kvænangen Innlandsfiskeremnd. Etter det vi har erfart, fiskes det ikke i de to nevnte elver. Vi kan derfor heller ikke se oss berettiget til å yte tilskudd til fiskeoppsyn.

Når det gjelder tilskudd til forsamlingshus er det bevilget kr. 12 000. Forsamlingshuset i Kvænangen er tatt i bruk.

Vi har i brev av 25. mars 1969 tilskrevet Direktoratet for statens skoger og foreslått et beløp for leie av de fallrettigheter som tas i bruk ved gjennomføring av 2. byggetrinn. Kopi av dette brev sendes vedlagt. Likeledes vedlegges kopi av brev til NVE, Administrasjonsdirektoratet, av 23. januar 1970. Vi har i dag også anmodet skogforvalteren i Alta om å bevirke til et hurtig svar på vårt brev av 25. mars 1969.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ved kongelig resolusjon 15. mai 1964 fikk A/S Kvænangen Kraftverk tillatelse til erverv og regulering av Abbujaakka m. v. og tillatelse i henhold til vassdragslovens §§ 148 og 62 til å ekspropriere fallrettigheter i nevnte vassdrag og til ekspropriasjon av nødvendige grunnarealer for utbyggingen. Selve reguleringskonsesjonen omfattet samtlige planlagte reguleringer for full utbygging i henhold til generalplanen for vassdraget, men ekspropriasjonstillatelsen omfattet bare det nødvendige for utbygging av det nedre fallet fra Småvatna til sjøen. Ved kongelig resolusjon av 6. januar 1967 ble det gitt tillatelse til ytterligere regulering av Abbujaakka og tillatelse til å foreta visse endringer i den tidligere konsederte plan. De tillatte reguleringer er nå disse:

Vatn	Nat. vasstand	Reg.grenser		Reg.høyde m	Magasin mill. m ³
		Øvre kote	Nedre kote		
Abbujaavri	692,0		674,0	18,0	71,0
Lassajaavri	544,0	548,0	524,0	24,0	61,0
Cårrujaavrit, nedre	294,0	315,0	—	21,0	23,0
Cårrujaavrit, øvre	302,0	315,0	—	13,0	
Soikkajaavri	519,0	529,0	516,0	13,0	55,0
					Sum 210,0

Konsesjonen omfatter disse overføringer: Avløpet fra Sarvesjavri (17,4 km²) overføres til Stuora Mällesjavri med videre overføring (i alt 61,2 km²) til Abbujavri. Hele avløpet fra Abbujavri (107,2 km²) overføres så til Lassajavri. Avløpet fra Njemenjaikajakka (161,0 km²) overføres til Cárrujavrit, og avløpet fra 24,3 km² av Abbujákkas nedbørfelt nedenfor Abbujavri overføres til Cárrujavrit. I forbindelse med overføringene ble det gitt tillatelse til 5 m permanent senkning av Sarvesjavri og Stuora Mällesjavri.

Kvænangsbøtn kraftverk (nedre anlegg) ble satt i drift i 1965. Det gir en produksjon på ca. 170 GWh i et middels år og har en installert effekt på 44 MW. Småvatna kraftverk som tilhører 2. byggetrinn ble satt i drift i desember 1969 og vil gi en ytelse på ca. 63 GWh med en installasjon på 19 MW. Til utbyggingene av Kvænangsbøtn kraftverk ble det ytet en statsstønad på i alt 17,1 mill. kroner. De konsederte reguleringer er gjennomført med unntak av 4 m oppdemning av Lassajavri (10 mill. m³) og overføringen av Sarvesjavri.

Utbyggingen av Småvatna kraftverk base-res på leie av fallrettighetene som i sin helhet tilhører Kvænangen almenning ved Direktoratet for statens skoger. I henhold til ervervslovens § 5 er selskapet avhengig av konsesjon på bruksretten til vassfallet, og den foreliggende søknad gjelder også meddelelse av slik konsesjon. Utbyggingen er som kjent et ledd i den alminnelige kraftforsyning i Troms og Finnmark, og Hovedstyret anbefaler den nødvendige bruksrettskonsesjon gitt på de vilkår som følger vedlagt.

Søknaden omfatter dessuten konsesjon på overføring av avløpet fra 14,8 km² av den øvre del av Njuikkinjåkka til Abbujavri og på avløpet fra 13,2 km² av Abbujákkas nedbørfelt umiddelbart nedenfor Abbujavri. Disse felter kan da utnyttes i øvre anlegg i tillegg til den utnyttelse som skjer av dem i dag i nedre anlegg. Søkeren regner imidlertid også med en foredling av 10 GWh fra sommer- til vinterproduksjon i nedre anlegg. I Småvatna kraftverk vil en kunne påregne ca. 11 GWh kraftøkning i det ca. 226 m høye fallet.

Beregnet som angitt i reguleringsloven kan økningen i Småvatna og Kvænangen kraftverker settes til henholdsvis ca. 0,7 m³/sek. og ca. 0,15 m³/sek. tilsvarende tilsammen ca. 825 nat.-hk. Regulert vassføring i Småvatna kraftverk blir 4,02 m³/sek. tilsvarende ca. 12 100 nat.-hk.

Etter det som foreligger blir skader og ulemper nærmest ubetydelige, og Hovedstyret anbefaler også konsesjon på overføringene gitt

i henhold til reguleringslovens § 8 på de vilkår som er oppstillet i vedlagte utkast.

Vilkårene er i realiteten i samsvar med de som ble fastsatt ved kongelig resolusjon 15. mai 1964, men de er endret i samsvar med revisjonen av konsesjonsloven av 19. juni 1969.

Konsesjonen er således foreslått gitt på ubegrenset tid (post 12), og en har likeledes beholdt de samme avgiftssatser (post 10) : kr. 0,10 pr. nat.-hk til staten og kr. 1,50 til kommuner. Det foreligger for øvrig ikke noe krav om dette fra distriktets side. For så vidt angår fisket (post 14) har en i overensstemmelse med Landbruksdepartementets forslag gjort gjeldende de vilkår som er fastsatt ved den tidligere konsesjon av 15. mai 1964. På grunn av de beskjedne skader som antas å oppstå, har Hovedstyret ikke funnet grunn til å imøtekomme kommunens krav om passende årlig tilskudd til etablering av fiskeoppsyn. Kommunen har bedt om at det ytes i alt kr. 25 000 til det nye samfunnshuset i Kvænangsbøtn fra kraftverkets side. Det er allerede ytet kr. 12 000. Hovedstyret finner ikke grunn til å gi pålegg om ytterligere bidrag, idet behovet for forsamlingslokale ifølge A/S Kvænangen kraftverk ikke er stort, idet arbeiderne for det vesentlige er blitt rekruttert fra distriktet. Det ytede bidrag tilsvarende 15 pst. av kostnadsanslaget.

Nytt manøvreringsreglement vedlegges, idet en har innført de nye overføringene og har korrigert kotehøyden i henhold til kraftverkets brev av 22. mai 1968.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møte 11. mai 1970.»

Departementet skal bemerke:

Den omsøkte utbygging av Småvatna kraftverk er annet byggetrinn i en plan med tre byggetrinn som ble fremmet for Stortinget ved St. prp. nr. 46 for 1963—64. Stortinget ga sitt samtykke til planene, og det ble gitt nødvendige konsesjoner til utbyggingen av første byggetrinn, Kvænangsbøtn kraftverk (Innst. S. nr. 102 for 1963—64). Dette kraftverk ble satt i drift i 1965 og gir en produksjon på ca. 170 GWh. For å utnytte vannfallet på ca. 226 m ved annet byggetrinn, Småvatna kraftverk, mellom Lassajavri og Cárrujavrit (Småvatna) søkes om bruksrettskonsesjon jfr. ervervslovens § 4. Fallrettighetene tilhører Kvænangen almenning ved Direktoratet for statens skoger, og det er opplyst at det vil bli inngått leieavtale for disse fall. — Søknaden omfatter også tillatelse til å overføre avløpet fra 14,8 km² av den øvre del av Njuikkinjåkka til Abbujavri og på

avløpet fra 13,2 km² av Abbujuåkkas nedbørfelt umiddelbart nedenfor Abbujuvri. Dette betyr at feltene da kan utnyttes i Småvatna kraftverk (øvre anlegg) i tillegg til den utnyttelse av dem som skjer i Kvænangsbøtn kraftverk (nedre anlegg). Til dette kreves konsesjon etter vassdragsreguleringslovens § 2.

Utbyggingen gir etter Hovedstyrets beregninger en økning i Småvatna og Kvænangen kraftverker på henholdsvis ca. 0,7 m³/sek. og ca. 0,15 m³/sek., som tilsammen utgjør ca. 825 nat.-hk. Regulert vannføring i Småvatna kraftverk vil tilsvare ca. 12 000 nat.-hk. Kraftverket vil gi en ytelse på 63 GWh. — Søkeren regner med en foredling av 10 GWh fra sommer- til vinterproduksjon i nedre anlegg.

Omkostningene for utbyggingen er av søkeren satt til 26 mill. kroner etter prisnivået i 1967.

Søknaden har vært kunngjort på lovlig måte og ingen av de innkomne uttalelser går imot utbyggingen. Dette gjelder bl. a. Den Norske Turistforening. Fylkesfriluftsnemnda i Troms, som Kommunaldepartementet slutter seg til, anbefaler konsesjon.

Departementet slutter seg til Hovedstyret og anbefaler konsesjon gitt, idet en antar at skader og ulemper er nærmest ubetydelige og at vilkårene i henhold til vassdragsreguleringslovens § 8 er til stede. — Departementet anbefaler at tillatelse blir gitt på de av Hovedstyret foreslåtte vilkår. Vilråene lyder:

«1.

Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departements godkjenning andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aksje- eller partsbrevene. Dog skal selskapets kapital for den overveiende del eies av kommuner.

Selskapets vedtekter så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjenning.

2.

Arbeidet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vassbyggingsarbeidene og overføringene må fullendes og full drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 9 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt, stor kr. 100 pr. dag, som vedkommende frister oversettes.

3.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen fortusettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

4.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende de-

partement kan dispensere fra denne bestemmelse.

5.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden å skaffe arbeiderne og funksjonærene ved anleggene og disses familier den nødvendige legehjelp ved fastboende lege og å holde eller helt eller delvis dekke utgiftene til en for øyemedet tjenlig sykestue med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Det kan også pålegges konsesjonæren etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommuners alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6.

Konsesjonæren er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anleggene knyttede befolkning, eller hvor det måtte være mere hensiktsmessig og ikke falle vesentlig dyrere — å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille kr. 20 000 til rådighet for almindennende virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne be-

nyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig

ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Konsesjonæren er forpliktet til å samarbeide med andre kraftverker når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den alminnelige kraftforsyning. Bestemmelse herom treffes i mangel av minnelig overenskomst av et av Kongen oppnevnt skjønn, som også fastsetter de nærmere tekniske og økonomiske vilkår for sådant samarbeid.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevd av hensyn til sådant samarbeid. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

10.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,10 pr. nat.-hk beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

11.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende overføringene og vassfallets utbygging, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte, og de skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

12.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år, jfr. ervervslovens § 4, tredje ledd, og vassdragsreguleringslovens § 10,

post 2, siste ledd. Reguleringen skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning i distriktet.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

De utførte overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

13.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

14.

Post 17 i betingelsene for konsesjon av 15. mai 1964 angående erverv og regulering av Abbujačka m.v. gjøres gjeldende også for denne konsesjon.

15.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 500 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

16.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentliges interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

Det påhviler anleggenes eier i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Anleggenes eier skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951, nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Anleggenes eier plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein- og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Anleggenes eier plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Om nærværende bestemmelser gis vedkommende arbeidsledere fornøden meddelelse.

18.

Anleggenes eier plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som overføringene fører med seg for bygdefolkets og samenes interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak som skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn som kan

fremmes i forbindelse med skjønnet etter reguleringslovens § 16, eventuelt § 19.

19.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

20.

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 1, 2, 9, 10 og 19, kan konsesjonen trekkes tilbake i medhold av ervervslovens § 26, 2. ledd og reguleringslovens § 12, post 17.

21.

Konsesjonen skal på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke overføringene kan medføre forpliktelser.

Departementet kan når som helst forlange at konsesjonæren sender inn kart i 2 eksemplarer over samtlige ervervede eiendommer og rettigheter, opptatt av en landmåler som departementet godkjenner og etter departementets nærmere bestemmelse.

Forslag til nytt manøvreringsreglement av hensyn til nye overføringer og korrigerede kotehøyder i henhold til vassdragsreguleringslovens § 12 nr. 12:

«1.

I. Reguleringer:

	Nat. sommervst.	Reg.grenser		Reg.høyde m
		Øvre	Nedre	
Abbujavri	692,0		674,0	18,0
Lassajavri	539,0	543,0	519,0	24,0
Cárrujavrit (Småvatna nedre)	294,0	315,0		21,0
Cárrujavrit (Småvatna øvre)	302,0	315,0		13,0
Soikkajavri	519,0	529,0	516,0	13,0

Høydene for Cárrujavrit (Småvatna) og Lassajavri refererer seg til TP VIII i Fjellangers oppmåling og luftkartleggings nivellement, som har høyden 294,703 m o. h.

For Abbujavri refererer høydene seg til samme firmas magasinkarter, mens grunnlaget for høydene ved Soikkajavri er NGO's kartblad Nabar.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

II. Overføringer:

a. Sarvesjavri.

Avløpet fra Sarvesjavri — et nedbørfelt oppgitt til 17,4 km² — overføres til Stuora

Mållesjavris nedbørfelt. Ved overføringen senkes Sarvesjavri permanent 5 m til kote 892.

b. Stuora Mållesjavri.

Avløpet fra Stuora Mållesjavri — et nedbørfelt oppgitt til 43,8 km² — og det tilførte vatn fra Sarvesjavri overføres til Abbujavris nedbørfelt. Ved overføringen senkes Stuora Mållesjavri permanent 5 m til kote 781.

c. Njuikkinjåkka.

Avløpet fra øvre del av Njuikkinjåkka — et nedbørfelt oppgitt til 14,8 km² — overføres til Abbujavri.

d. Abbujavri.

Avløpet fra Abbujavri — et nedbørfelt oppgitt til 46,0 km² — overføres sammen med avløpet fra de under a, b og c nevnte nedbørfelt, til Lassajavri.

e. Njemenjaikajåkka.

Avløpet fra Njemenjaikajåkka med Soikkajavri — et nedbørfelt oppgitt til 146,2 km² — overføres til Cårrujavrit.

f. Abbujåkka.

Avløpet fra et oppgitt nedbørfelt på 13,2 km² i Abbujåkka umiddelbart nedenfor Abbujavri overføres til Lassajavri.

g. Abbujåkka.

Avløpet fra 11,1 km² av Abbujåkkas nedbørfelt nedenfor overføringstunnelen under f, overføres til Cårrujavrit.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragenes flomvassføring ikke økes. For øvrig kan vasslippingen foregå etter A/S Kvænangen Kraftverks behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Av protokollen sendes ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

De foreslåtte vilkår er i realiteten i samsvar med de som ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 15. mai 1964, men er endret i samsvar med revisjonen av ervervsloven av 19. juni 1969.

Konsesjonen foreslås gitt på ubegrenset tid, jfr. post 12. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til revisjon etter 50 år. — De samme avgiftsatser (post 10) er beholdt med kr. 0,10 pr. nat.-hk til staten og kr. 1,50 pr. nat.-hk til kommuner. Avgiftene tas opp til revisjon etter 20 år.

Med hensyn til fisket (post 14) foreslår hovedstyret ingen endring i forhold til det i den tidligere konsesjon fastsatte. Dette er overensstemmende med Landbruksdepartementets forslag. Industridepartementet slutter seg til dette.

Kvænangen kommune har bedt om at det ytes i alt kr. 25 000 til det nye samfunns- huset i Kvænangsbotn fra kraftverkets side. Til nå er det ytet kr. 12 000. Departementet slutter seg til Hovedstyret når dette ikke finner grunn til å gi pålegg om ytterligere bidrag. Dette fordi forsamlingslokale, i følge kraftverket, ikke er noe stort behov idet arbeiderne i det vesentlige er rekruttert fra distriktet.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 § 4 gis A/S Kvænangen Kraftverk tillatelse til erverv av bruksrett til fallrettigheter i forbindelse med utbyggingen av Småvatna kraftverk jfr. søknad av 30. desember 1967 på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 11. februar 1972.
2. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 § 8 tillates A/S Kvænangen Kraftverk å overføre to nedbørfelt, Njuikkinjåkka og Abbujåkka, vesentlig i samsvar med søknad av 30. desember

1967 og på de vilkår som er inntatt i ovennevnte tilråding.

3. Det fastsettes nytt manøvreringsreglement for regulering av Abbujåkka m. v. i samsvar med utkast inntatt i ovennevnte tilråding som gjeldende inntil videre.

7. Elektro-Industri A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 8. mars 1972.

Selskapets søknad av 10. november 1971 og brev av 29. november 1971.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Elektro-Industri A/S tillatelse til å leie inntil 800 kW fra Tune Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Tune kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 3. mars 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinns-

vis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om retts høve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 8, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Oppgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonær m. v. bes innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser som meldeplicht m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for

øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

8. Mathiesen-Eidsvold Verk.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 15. mars 1972.

Deres søknad av 12. juni 1970 og brev av 14. juli 1970 med vedlegg.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Mathiesen-Eidsvold Værk tillatelse til å leie inntil 3 500 kW primakraft — heri innbefattet 500 kW egen andel av Tokkekraft — fra Akershus Elektrisitetsverk til drift av bedriftens anlegg i Eidsvoll kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

For så vidt angår leie av de 500 kW som er tildelt konsesjonæren i forbindelse med tegning av andeler i Tokkelånet gjelder tillatelsen til 30. juni 1996.

For så vidt angår leien av de øvrige 3 000 kW primakraft gjelder tillatelsen så lenge dette kraftleieforhold måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1980.

2. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

3. Søksmål etter loven om retts høve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om retts høve mellom grannar.

4. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forut-

setter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

5. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

6. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

7. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

8. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 7 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på medfører at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 3 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettsheve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 6, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 7.

9. Arendal Smelteverk A/S.

(Konsesjon på ytterligere kraftleie fra Aust-Agder Kraftverk.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
24. mars 1972.

Deres søknad av 17. november 1971.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitets-

vesen herved Arendal Smelteverk A/S tillatelse til å leie ytterligere inntil 4,2 MW/45 GWh pr. driftsår fra Aust-Agder Kraftverk til drift av selskapets anlegg i Moland kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder for tidsrommet 1. juli 1971 til 1. juli 1973, jfr. kraftleiekontrakt mellom partene av 1./14. april 1971.

2. *Styre m. v.*

A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Styret skal til enhver tid bestå av utelukkende norske statsborgere og samtlige skal også være fast bosatt i Norge. Selskapets representantskap skal for minst halvpartens vedkommende, formannen innbefattet, bestå av norske statsborgere fast bosatt i Norge. Selskapets revisjon skal forestås av en statsautorisert norsk revisor fast bosatt i Norge.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen

på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, er legges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\,760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente. Avgiften blir å betale fra kraftleveringens begynnelse.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Salg av bedriftens produkter.

Salg av bedriftens produkter må ikke i noe tilfelle uten samtykke av Industridepartementet finne sted til priser som ligger under de til enhver tid gjeldende og oppnåelige priser på verdensmarkedet.

Selskapet må for øvrig ikke uten samtykke av departementet inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av priser her i riket på elektrisk kraft eller på de produkter som frembringes ved hjelp av den elektriske kraft.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på medfører at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 8, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året for vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig opp-

merksomheten på de bestemmelser om meldepplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

10. Tinfos Jernverk A/S.

(Tillatelse til leie av kraft fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap og Norsk Hydro A/S, til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.)
Kgl. res. av 28. april 1972.

I brev av 15. april 1971 har Tinfos Jernverk A/S (TINFOS) søkt om konsesjon på leie av inntil 12,5 MW/50 GWh for tiden 15. oktober 1971 til 15. mai 1972 fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK) og inntil 19 MW/150 GWh pr. år for tiden 1. juli 1971 til 30. juni 1974 fra Norsk Hydro A/S.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 24. januar 1972 gitt følgende uttalelse:

«1. Innledning.

I brev av 15. april 1971 til departementet har Tinfos Jernverk A/S (TINFOS) til produksjon av ferrolegeringer i Notodden søkt om konsesjon på leie av inntil 12,5 MW/50 GWh for tiden 15. oktober 1971 til 15. mai 1972 fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK) og inntil 19 MW/150 GWh pr. år for tiden 1. juli 1971 til 30. juni 1974 fra Norsk Hydro A/S.

Søknaden er sendt NVE til uttalelse med departementets påtegning av 28. april 1971.

De omsøkte kraftkvanta vil komme i tillegg til den kraft selskapet får levert fra Statskraftverkene. For denne kraft har selskapet søkt om konsesjon i brev til NVE av 28. november 1971. Saken har imidlertid vært stilt i bero i påvente av en avgjørelse med hensyn til inngåelse av ny industrikraftkontrakt mellom staten og Tinfos om leie av 12,5 MW/100 GWh pr. år. Saken er ifølge departementet forutsatt fremlagt for Stortinget i vårsesjonen 1972.

2. Søknaden av 15. april 1971.

Søknaden fra Tinfos lyder som følger:

«Vårt smelteverk i Notodden har stadig øket sin produksjon.

De kraftkontrakter vi har er ikke tilstrekkelige, og vi har søkt om mer statskraft.

Det er statskraftverkene som har vært vår hovedkraftleverandør, og vi har avtatt store mengder tilfeldig kraft i tillegg til kontraktskraft.

I de siste årene har leveransene sviktet, og vi har måttet redusere vår produksjon.

For å sikre vår produksjon er det nødvendig med mer kontraktskraft. Da vi for tiden ikke kan få statskraft, og tilgangen på tilfeldig kraft derfra er mindre, har vi søkt kontakt med andre kraftleverandører i vårt område, og har lyktes i å få et par kortsiktige kraftkontrakter.

Vi tillater oss derfor å søke det ærede departement om følgende kraftleiekonsesjoner:

1. Leverandør Skienfjordens komm. kraftselskap. Kraftmengde 59 GWh, vinterkraft. Konsesjonstid 15. oktober 1971 til 15. mai 1972.
2. Leverandør Norsk Hydro A/S. Kraftmengde 150 GWh pr. år, industrikraft. Konsesjonstid 1. juli 1971 til 30. juni 1974.

Kraften forutsettes brukt til produksjon av ferrolegeringer i Notodden. Da det her dreier seg om kortsiktige kontrakter, og da elektrisk kraft er belagt med ekstra avgifter, tør en be om at konsesjon kan innvilges uten konsesjonsavgift.

Det vedlegges erklæring fra bedriftens styre.»

I brev av 11. mai 1971 til departementet har selskapet gjort oppmerksom på at det i søknaden er blitt en feilskrift, idet det under pkt. 1 angitte kraftkvantum skal være 50 GWh, vinterkraft.

I brev hit av 7. mai 1971 har selskapet på foranledning herfra gitt følgende tilleggsopplysninger:

- «1. Kontrakten med S.K.K. omfatter ren vinterkraft etter NVE's leveringsbetingelser og pris.

Maksimal effekt blir da 12,5 MW. Vi har bedt S.K.K. sende Dem utskrift av kontrakten.

2. Leveransen fra Norsk Hydro A/S omfatter kraft på industrikontraktbasis og brukstiden er da 8 000 h. Maksimal effekt 19 MW, som det framgår av kontrakten som vedlegges, kan kontraktskvantumet eventuelt økes til 200 GWh. Hvis dette blir aktuelt, vil vi søke ny konsesjon.»

3. Kraftleiekontraktene.

3.1. Kontrakten med SKK. Ifølge kontrakt av 10./15. juni 1971 har SKK forpliktet seg til å stille til disposisjon for Tinfos 50 GWh i perioden 16. oktober 1971 til 15. mai 1972. Leveringen skal skje med maksimal effekt på 12,5 MW.

Kraften leveres i Tinfos transformatorstasjon på Notodden med en spenning på ca.

125 kV. Kraftleveringen måles samme sted. Tinfos holder nødvendig måleutstyr.

For det kraftkvantum SKK stiller til disposisjon skal betales den pris staten til enhver tid har fastsatt i sine normalkontrakter for levering av primakraft med tilsvarende leveringsvilkår til den alminnelige elektrisitetsforsyning på Østlandet. Kontrakten skal foreløpig gjelde for vinterperioden 1971/72. Hvis begge parter skulle ønske å prolongere leveringen ut over dette tidspunkt, må det skje etter ny avtale.

3.2. Kontrakten med Norsk Hydro A/S. Ifølge kontrakt av 1./6. april 1971 har Norsk Hydro A/S forpliktet seg til å stille til disposisjon for Tinfos 19 MW (time-middel) og 150 GWh pr. driftsår, fordelt like-lik på sommer- og vinterhalvår. Tinfos skal ha opsjon på å øke kontraktskvantumet til 200 GWh pr. år (25 MW) for de to siste år av kontraktstiden.

Tinfos er forpliktet til fra 1. juli 1971 pr. driftsår å betale for minst $\frac{3}{4}$ av energikvantumet selv om det i vedkommende år ikke er tatt ut så meget.

Effektkvantumet og/eller energikvantumet må ikke overskrides uten Norsk Hydro's godkjennelse. Hvis partene er enig om det, kan kvantumet økes med inntil 20 pst. i hvert enkelt driftsår.

Kraften skal leveres ved Svælgfos Kraftverk med en spenning av ca. 123 kV, dog avhengig av forholdene i samkjøringsnettet. Kraftleveringen beregnes på grunnlag av måling samme sted med kWh-måler med 1 times registreringsperiode.

For kraften skal betales 2,9 øre pr. kWh.

Kontraktens varighet skal være 3 år fra leveringsens begynnelse 1. juli 1971.

For øvrig kan vises til de vedlagte kontraktkopier.

4. Innhentede uttalelser.

4.1. Notodden elverk har i ekspedisjon av 26. juli 1971 til konsesjonsnemnda uttalt:

«Tinfos har i dag foruten egenproduksjon fra Tinfos I og II, følgende formelle kontrakter med Statens kraftverker:

Årskraft 10 200 kW og Tokkekraft 32 165 kW.

Reelt er disse kontraktene gjort om til en industrikontrakt som omfatter 260 GWh med plikt til å betale for minst 195 GWh. (1 GWh er 1 million kWh). I tillegg til dette har bedriften tatt ut betydelige mengder tilfeldig kraft, noe som har sviktet i den senere tid.

Tinfos Jernverk søker derfor om konsesjon på ytterligere 200 GWh fordelt slik:

1. Skienfjordens kommunale kraftselskap 50 GWh vinterkraft i tidsrommet 15. oktober 1971—15. mai 1972.

2. Norsk Hydro A/S 150 GWh industrikraft i tidsrommet 1. juli 1971—30. juni 1974.

Kraften skal brukes til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

Vi kan tilrå at konsesjonsnemnda anbefaler konsesjon gitt på vanlige vilkår.»

4.2. Notodden bystyre har i møte 21. oktober 1971 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale søknaden innvilget på vanlige vilkår.

4.3. Fylkesmannen i Telemark har i påtegning hit av 26. november 1971 meddelt at han for sitt vedkommende ikke har noe å merke til konsesjonen.

4.4. Skiensfjordens kommunale kraftselskap har i brev hit av 7. mai 1971 meddelt:

«Vi har mottatt Deres brev, datert 5. ds., vedlagt kopi av søknad fra Tinfos Jernverk, datert 15. april 1971, om konsesjon på leie av elektrisk kraft. Vi har intet å bemerke til den foreliggende søknad, bortsett fra at kraftkvantum som eventuelt skal leveres fra SKK er 50 GWh vinterkraft og ikke 59 GWh vinterkraft. Vi kan opplyse at kontraktsforslag om slik levering er vedtatt av styret i SKK og vil bli forelagt SKK's representantskap til godkjenning i møte 4. juni.

Etter anmodning fra overingeniør Odden, Tinfos, oversendes til Deres orientering en kopi av kontrakten.»

Kraftselskapet har senere meddelt underhånden at kontraktsforslaget er godkjent av representantskapet, og at kontrakten er undertegnet av begge parter 10. henholdsvis 15. juni 1971.

4.5. Norsk Hydro A/S har i brev hit av 10. mai 1971 meddelt at det ikke har noe å bemerke til konsesjonssøknaden.

4.6. Direktoratet for statskraftverkene har i påtegning av 7. mai 1971 til Elekrisitetsdirektoratet oversendt kopi av brev til Tinfos av 30. mars 1971, sålydende:

«Under henvisning til Deres brev av 18. mars d.å. skal meddeles at Statskraftverkene for sin del finner å måtte godta Tinfos' midlertidige kontraktsuttak fra Hydro og Skiensfjordens kommunale kraftselskap for dekning av tilfeldig kraftbehov.

Fra Hydro tas effekten 18,75 MW ut med 8 000 timers brukstid (150 GWh) fra 1. juli 1971. Vi har videre notert oss Deres adgang til +20 pst. og +25 pst. justering av kvantumet avhengig av Statskraftverkernes leveringsdyktighet. SKK-kraften leveres i vinterhalvåret 16. oktober 1971—15. mai 1972 med i alt 50 GWh noenlunde jevnt fordelt over perioden.

Forannevnte kontraktsuttak forutsettes ikke å beskjære våre kontraktsmessige garanterte og ugaranterte leveranser så fremt Statskraftverkene blir i stand til å effektivere dem.»

Utover de forbehold som er nevnt i brevet til Tinfos har Direktoratet for statskraftverkene ikke noe å bemerke.

Søknaden har av departementets Vassdragsavdeling vært forelagt:

4.7. Departementets Industriavdeling, som i notat av 30. april 1971 har anbefalt søknaden innvilget. Det er ikke foreslått spesielle konsesjonsvilkår.

5. Hovedstyrets uttalelse.

Tinfos Jernverk A/S har for tiden konsesjon på leie av inntil 10 000 nat.-hk fra Tinfos Papirfabrik og inntil 14 083 kW fra Tokke hovedanlegg, jfr. konsesjoner av 16. mai 1911 henholdsvis 20. desember 1963. I tillegg her til disponerer Tinfos Jernverk A/S også følgende kvanta Tokke-kraft:

14 082 kW i henhold til konsesjon av 22. oktober 1965 til Tinfos Papirfabrik,

4 000 kW i henhold til konsesjon av 20. desember 1963 til Notodden Calcium-Carbidfabrik A/S.

Samtlige konsesjoner på Tokke-kraft er tidsbegrenset til 30. juni 1996.

Dessuten disponerer selskapet 7 000 kW fra staten i henhold til konsesjon av 11. januar 1952 til Tinfos Papirfabrik. Konsesjonen utløp 1. januar 1972.

Utover disse kraftkvanta kjøper Tinfos Jernverk A/S tilfeldig kraft med ca. 30 GWh pr. år fra Tinfos Papirfabrik samt ca. 200 GWh pr. år fra Statskraftverkene.

Den nye industrikraftkontrakt mellom staten og Tinfos er forutsatt å skulle erstatte Tokke-kraftkontraktene og statskraftkontrakten med Tinfos Papirfabrik.

Det er opplyst at ferrolegeringsproduksjonen i Notodden stadig har økt og at de kraftkontrakter selskapet har ikke er tilstrekkelige. For å sikre produksjonen er det ifølge søknaden nødvendig med mer kontraktskraft. Da selskapet for tiden ikke har kunnet få mer statskraft og tilgangen på tilfeldig kraft er mindre, har selskapet søkt kontakt med andre kraftleverandører i området. Det har således lyktes selskapet å inngå to kortsiktige kontrakter henholdsvis med SKK om leie av inntil 12,5 MW/50 GWh for perioden 15. oktober 1971 til 15. mai 1972 og Norsk Hydro A/S om leie av inntil 19 MW/150 GWh pr. år for tiden 1. juli 1971 til 30. juni 1974.

Departementets Industriavdeling har i forbindelse med søknaden uttalt, at de gode konjunkturer i ferrolegeringsindustrien gjør at det er viktig å kunne utnytte best mulig den eksisterende produksjonskapasitet.

Ifølge konsesjonslovens § 22, annet ledd, er konsesjon ikke nødvendig ved rent tilfeldige

og midlertidige kraftleveranser. Hvorvidt en leveranse er av en slik art, avgjøres i tilfelle av departementet.

Kontrakten med SKK er inngått for et tidsrom av 7 måneder, nemlig fra 15. oktober 1971 til 15. mai 1972. Hvis begge parter skulle ønske å prolongere leveringen ut over dette tidsrom, må det ifølge kontrakten skje etter ny avtale.

Når det gjelder kontrakten med Norsk Hydro A/S er denne inngått for et tidsrom av 3 år, nemlig fra 1. juli 1971 til 30. juni 1974.

Hovedstyret er av den mening at begge kraftleieforhold bør betraktes som konsesjonspliktige etter loven, og foreslår at Tinfos Jernverk A/S i samsvar med de inngåtte kontrakter blir gitt konsesjon på leie av inntil 12,5 MW og 50 GWh for perioden 15. oktober 1971 til 15. mai 1972 fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap og inntil 19 MW og 150 GWh pr. år for tiden 1. juli 1971 til 30. juni 1974 fra Norsk Hydro A/S, til produksjon av ferrolegeringer i Notodden som søkt om.

Det er i søknaden bedt om at konsesjon blir gitt uten konsesjonsavgift under henvisning til at det dreier seg om kortsiktige kontrakter og at elektrisk kraft er belagt med ekstra avgifter.

Hovedstyret kan for sin del ikke se at det foreligger tilstrekkelig grunn til å fritta for konsesjonsavgift, og vil foreslå at det i konsesjonen inntas vanlig vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW.}$$

For øvrig foreslås tillatelsen gitt på vanlige vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre. Vilkår om kraftavståelse til kommuner foreslås etter forholdene sløyfet.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår, som for øvrig er de samme som foreslått i Hovedstyrets brev av 11. januar 1972 angående kraftleiekonsesjon for nytt smelteverk i Kvinesdal kommune.

Konsesjonen forutsettes ikke å begrense Statskraftverkernes kontraktsmessige garanterte og ugaranterte leveranser såfremt Statskraftverkene blir i stand til å effektivere dem, jfr. Statskraftverkernes brev av 30. mars 1971 til Tinfos Papirfabrik.»

Kraftleiekontrakten mellom TINFOS og SKK er undertegnet av partene 10. juni og 16. juni 1971.

Kraftleiekontrakten mellom Norsk Hydro

A/S og Tinfos Jernverk A/S er undertegnet av partene 1. april og 6. april 1971.

Når det gjelder innholdet i kontraktene vises det til det som er anført i Hovedstyrets foranstående uttalelse.

Departementet vil med Hovedstyret anbefale at det gis konsesjon for Tinfos Jernverk A/S på de omhandlede kraftleier på nedenstående vilkår:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder til 15. mai 1972 for så vidt angår leie av kraft fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap, jfr. kontrakt av 10./15. juni 1971, og til 30. juni 1974 for så vidt angår leie av kraft fra Norsk Hydro A/S, jfr. kontrakt av 1./6. april 1971.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Saksmaal etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke lig-

ger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\,760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente. Avgiften blir å betale fra det tidspunkt kraftleveringen tok til.

De nærmere bestemmelser om avgiftens be-

regning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelse som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mult på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Kraftuttakene er undergitt de til en hver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 kap. IV tillates Tinfos Jernverk A/S å leie ytterligere 50 GWh fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap og 150 GWh fra Norsk Hydro A/S til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.
2. Ovennevnte tillatelser meddeles på vilkår som er foreslått i Industridepartementets ovennevnte tilråding.

11. A/S Bjølvfossen.

(Erverv og regulering av Bjølvovassdraget. Endring av vilkår.)

Kgl. res. av 5. mai 1972.

Advokat Per Stormfelt har på vegne av A/S Bjølvfossen i brev av 24. november 1971 søkt om at det gjøres en endring i ervervs- og reguleringsbetingelsene for A/S Bjølvfossen, fastsatt ved kongelig resolusjon av 3. desember 1915.

Brevet er sålydende:

«I Erhvervs- og reguleringsbetingelser for A/S Bjølvfossen, fastsatt ved kongelig resolusjon av 3. desember 1915 er det i I, 1, 2. avsnitt bl. a. bestemt: «Aksjene skal ikke med rettsvirkning kunne tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn Staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker, eller med vedkommende departements tillatelse norske selskaper.»

Denne bestemmelse kom inn i Erhvervs- og reguleringsbetingelsene fordi det var ventet

at en lignende bestemmelse skulle inntas i konsesjonsloven. Bestemmelsen ble inntatt i konsesjonsloven av 14. desember 1917 nr. 16 § 2, 3. ledd, punkt 1.

En lignende bestemmelse er inntatt i A/S Bjølvefossen's vedtekter § 3 hvor det står: «Uten vedkommende departements samtykke kan aksjer ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn Staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker.»

Bestemmelsen i Erhvervs- og reguleringsbetingelsene og i vedtektene har medført at enhver overdragelse av aksjer i A/S Bjølvefossen til norske selskaper har måttet oversendes til Industridepartementet til godkjenning. Dette har medført et relativt stort merarbeide for departementet og har også medført at gjennomføringen av aksjetransporter til norske selskaper har krevet mere tid enn vanlig. Særlig er dette kommet klart frem i forbindelse med utvidelser av aksjekapitalen.

Ved lov av 19. juni 1969 nr. 65 er den ovenfor nevnte bestemmelse i konsesjonsloven av 1917 tatt ut. Det er videre åpnet adgang for Kongen til å endre Erhvervs- og reguleringsbetingelser overensstemmende med dette.

A/S Bjølvefossen's styre har behandlet saken, og har funnet at bestemmelsen etter styrets oppfatning neppe lenger er nødvendig. Styret har besluttet at det skal søkes om tillatelse til endring i Erhvervs- og reguleringsbetingelsene slik at det nevnte samtykke ikke lenger vil trenge.

Under henvisning til dette tillater jeg meg herved på vegne av A/S Bjølvefossen å søke om at det gjøres den endring i den ovenfor nevnte bestemmelse at ordene «med vedkommende departement's tillatelse» går ut.

Hvis denne ansøking etterkommes, tillater jeg meg videre på vegne av A/S Bjølvefossen å be om departementets samtykke til at det foretas en endring i selskapets vedtekter § 3 slik at ordene «eller norske selskaper» tilføyes i det som ovenfor er sitert.»

Departementet skal bemerke:

I tillatelse av 3. desember 1915 for A/S Bjølvefossen til å erverve og regulere Bjølvo-vassdraget er det under post I, 1 i betingelsene anført: «Aktiene skal ikke med rettsvirkning kunne tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker, eller med vedkommende departements tillatelse norske selskaper.»

Da den gjeldende lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18. september 1909 var allerede under revisjon, og man foregrep ved ervervsbetingelsene for A/S Bjølvefossen bestemmelser som senere kom inn i Konsesjonsloven av 14. desember 1917, jfr. § 2, 3. ledd, punkt 1, hvoretter aksjer ikke kan eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende regjeringsdepartements godkjennelse andre norske banker eller selskaper.

Ved endringslov nr. 65 av 19. juni 1969 er de nevnte restriksjoner i Konsesjonsloven av 1917 opphevet. I § 27 heter det: «Kongen kan etter søknad fra vedkommende erverver endre de betingelser som er fastsatt i en konsesjon meddelt etter denne lov eller tidligere lovgivning om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. Dog må endringen ikke gå utenfor de grenser som følger av de i denne lov oppstilte grunnregler for fastsettelse av konsesjonsbetingelser.»

Det er dette som er bakgrunnen for den foreliggende søknad. Grunnreglene er endret, og A/S Bjølvefossen v/ advokat Stormfelt søker om endring i konsesjonsbetingelsene, slik at de blir i samsvar med nå gjeldende lov.

Med henvisning til søknaden vil departementet derfor anbefale at ordene «med vedkommende departements tillatelse» går ut av post I, 1, 2. avsnitt i betingelsene.

Under forutsetning av at endringen blir godkjent, vil departementet samtykke i at selskapets vedtekter endres, slik at de blir i samsvar med ervervs- og reguleringsbetingelsene.

Industridepartementet

tilrår:

Post I, 1, 2. avsnitt i Erhvervs- og reguleringsbetingelser for A/S Bjølvefossen, fastsatt ved kongelig resolusjon av 3. desember 1915, endres i samsvar med tilråding fra Industridepartementet av 5. mai 1972.

12. Bodø Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til ytterligere regulering av Heggmoatn i Bodø kommune, Nordland fylke og overføring av eldre regulerings-tillatelser m.v.)

Kgl. res. av 5. mai 1972.

I. Ytterligere regulering av Heggmoatn.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 8. mars 1972 avgitt følgende uttalelse i anledning søknad fra Bodø Elektrisitetsverk om tillatelse til ytterligere regulering av Heggmoatn:

Fra Bodø Elverk er 14. juli 1971 innkommet følgende søknad:

«Heggmoatnet er i dag regulert mellom kote 114,50 og 124,50, hvorav 5,5 m er senking og 4,5 m oppdemming. Oppdemmingen skjer ved en steinkistedam som ble bygget av uimpregnerte materialer i 1948.

Treverket i dammen er angrepet av sopp, enkelte steder nokså langt ned i dammen, og etter en inspeksjon av Vassdragsdirektoratets Kontrollavdeling høsten 1969 ble den gamle dammen forlangt erstattet med en ny. I forbindelse med bygging av ny dam er det blitt

vurdert hvorvidt det ville være riktig og ønskelig med en større regulering av Heggmovatn.

Det ble i sin tid, 20. desember 1918, gitt konsesjon på regulering mellom kote 114,5 og 128,0, men den er ikke utnyttet høyere enn til 124,5, og fristen etter pkt. 6 i konsesjonen angående reguleringsanleggets fullførelse er således forlengst overskredet.

Beregninger viser at det vil være økonomisk riktig å bygge den nye dam til kote 128,0, og verket har besluttet å gå inn for dette.

Vi søker derfor om å få heve vannstanden til den tidligere godkjente HRV=128,0.

Beskrivelse av anlegget med tegninger og omkostningsoverslag samt lønnsomhetsvurdering vedlegges.

Vi vil ikke unnlate å meddele at Bodø kommune ser på Heggmovatnet som en forsterkning av byens vannforsyning. Dette vil gå ut over kraftverkets produksjon, men ved en heving til kote 128,0 vil vi lettere kunne kompensere dette.»

Den nevnte beskrivelse av anlegget lyder:

«Den nye reguleringsdam er forutsatt plassert like nedenfor den gamle dam (bygget i 1948) slik at man kan bruke denne som fangdam i byggetiden. Grunnen i damstedet består på høyre elvebredd av ca. 1 m tykt lag myrjord som dekker et ca. 1 m tykt lag med grus, og under dette er det morene av tett beskaffenhet. I elveløpet er det et steinlag oppe på grusen og den underliggende morene. Venstre elvebredd består av fjell i dagen som stiger bratt oppover. Den nye dammen er forutsatt utført som fyllingsdam med tetningskjerne av morene og sprengstein som støttefylling. Vedlagte tegning nr. 563-002 (bilag 2) viser dammens konstruksjon.

Både på vann- og luftsidene av morenekjerne er det forutsatt 2 filterlag, 1 av grus og 1 med finsprengt stein. På vannsiden er damkronen forutsettes lagt en ordnet steinkledning av sprengstein. Det forutsettes at morenekjernen fundamenteres på morene, mens filterlagene og støttefyllingen kan plasseres oppe på gruslaget.

Den gamle dammen har en damkrone på kote 126,0 og en høyeste regulerte vannstand på kote 124,5 med en 15 m lang nåledam som flomløp.

Den nye dam får en damkrone på kote 131,5 og en høyeste regulerte vannstand på kote 128,0 med en beregnet høyeste flomstigning til kote 129,0. Som flomløp er det forutsatt sprengt en kanal på østsiden av damstedet. Denne kanal får en 25 m lang midlertidig lavere åpning i innløpet for å ta imot flommene i byggetiden. Senere støpes denne opp til samme høyde som resten av overløpet på kote 128,0. Den totale overløpsterskel blir da 72 m lang.

De fordeler man oppnår ved en høyere oppdemming er økning og foredling av kraftproduksjonen.

Størrelsen av reguleringsmagasinet er i dag 84 M m³ og magasinet nyttes til regulering av vannføringen til Heggmoen Kraftverk som har en fallhøyde på 116 m (middel), og en installasjon på 7 MVA som kan utnytte 6,6 m³/s.

Ved den høyere oppdemming til kote 128,0

som det søkes om, vil magasinet øke til 115 M m³. Magasinkurve for Heggmovatn vedlegges (bilag 3). Med den samme installasjon oppnår man en total midlere produksjonsøkning på 1,7 GWh, dessuten en overflytting av 0,4 GWh sommerproduksjon til vinterproduksjon samt tilfeldig vinterkraft på 2,2 GWh til fast vinterkraft.

Beregnet etter de någjeldende statskraftpriser (inkl. 10 pst.-tillegget fra 1. juli 1971) vil inntektsøkningen bli ca. kr. 115 000 pr. år som med 10 pst. kalkulasjonsrente kan finansiere en investering på kr. 1 150 000. De vedlagte omkostningsoverslag (bilag 4 og 5) for en ny dam til samme reguleringshøyde 124,5 og en dam til reguleringshøyde 128,0 viser en forskjell på kr. 1 100 000. En økning av reguleringshøyden kan således finansieres ved de økte inntekter ved produksjonsøkningen.

Aggregatene i kraftstasjonen (2 stk. à 3,5 MVA) er fra 1924, og man må regne med at disse må utskiftes i en ikke alt for fjern fremtid. Det vil da sannsynligvis bli installert bare 1 aggregat med noe større ytelse, og man vil selvsagt fra det tidspunkt få atskillig større økonomisk fordel av den høyere regulering.

De skader og ulemper som en heving av reguleringen vil medføre, er små. Ved utløpet av vannet vil det bli nødvendig å flytte 4 naust samt elverkets egne boder og en hytte i Heggmovassbotn. Bortsett fra litt lav furu og bjerkeskog ved utløpet av vannet og i Heggmovassbotn er det liten eller ingen nyttbar vegetasjon som blir oversvømmet langs vannets bredder som for det meste består av bratte fjellskrånninger. Grunnen eies av Bodø kommune og staten. Fisket er ubetydelig. Det er ingen tømmerfløting i vassdraget.

Nedenfor Heggmovatn (kote 120 — nat.) ligger Vatnevatn (kote 4,0) med utløp til havet. Med den nåværende reguleringsdam med et nåleløp (13 m × 2,5 m) som flomløp har man hyppigere og større flomstigninger enn man vil få med større magasin og fast overløp, som således vil føre til reduserte flomulempes for grunneierne langs Vatnevatn.

Det søkes om å foreta vannslippingen fra magasinet etter kraftverkets behov. Det antas å bli en vannføring gjennom kraftverket på 6,0—6,3 m³/s. i vintertiden. Reguleringen er i dag 50 pst., men det utvidede magasin vil føre til 68,5 pst. regulering.

Utkast til manøvreringsreglement vedlegges (bilag 6). Nedberfeltet til magasinet er 79 km², og gjennomsnittlig avløp er 67,3 l/s. km² eller 5,32 m³/s. Dette gir et samlet gjennomsnittlig avløp på 168 M m³ pr. år. Den største observerte flom er ca. 120 m³/s. (29. juni 1929).

Utenom fallet Heggmovatn—Vatnevatn er det ingen nyttbare fallhøyder i vassdraget.»

Av kostnadsoverslagene går fram at den planlagte dammen med regulering til kote 128,0 er beregnet å koste 2,8 mill. kroner, mens ny dam med uendret reguleringshøyde kote 124,5 vil komme på 1,7 mill. kroner.

Søknaden har vært kunngjort på vanlig måte i Norsk lysingsblad (4. og 6. august 1971) og i 3 lokalaviser. Den har vært fore-

lagt distriktet, Landbruksdepartementet og Kommunaldepartementet.

Bodø bystyre har i møte 20. desember 1971 gjort dette vedtak:

- «1. Bodø bystyre vil anbefale at Bodø Elverk i henhold til søknad av 14. juli 1971 gis konsesjon for utvidet regulering av Heggmovatnet ved bygging av ny dam med reguleringshøyde til kote 128.
Det bør tas følgende forbehold i konsesjonsbestemmelsene:
 - a) Skogen på det areal som vil bli oversvømmet av vannet skal ryddes og fjernes for kraftverkets regning av hensyn til landskapsbilde og fiske.
 - b) Bodø Elverk tilpliktet å holde en viss minsteavstand i Vatnevatnet — enten ved kjøring av kraftverket også om sommeren, eller ved bygging av en terskel ved utløpet av vannet.
2. Det foreliggende forslag til manøvreringsreglement for regulering av Heggmovatnet godkjennes.»

Med vedtaket fulgte en rekke uttalelser — fra kommunale nemnder m. v. — som vedligger sakens dokumenter.

Nordland fylke, elektrisitetskontoret, har gitt følgende resymé av nevnte uttalelser:

«Bodø komm. jordstyre har intet å innvende mot søknaden og anbefaler at konsesjon blir innvilget.

Bodø Jeger- og Fiskerforening, som har hytte og naust ved Heggmovatn, forlanger at disse blir flyttet uten utgift for foreningen. Foreningen mener at fisket i Heggmovatn vil bli ytterligere forringet og antar at fisket vanskelig kan bli bedret ved tiltak og finner derfor at elverket som kompensasjon bør yte midler til opphjelp av fisket i Vatnevatn.

Bodø komm. innlandsfiskenemnd foreslår også at regulanten bør yte midler til fremme av fisket i de uregulerte deler av vassdraget. Videre fremholdes at den skog som blir neddemmet rundt Heggmovatnet må fjernes av hensyn til fisket.

Bodø komm. friluftsnemnd fremholder at ytterligere regulering av Heggmovatn ved oppdemming vil medføre at større arealer i Heggvassbotn og langs Bogvasselva vil bli neddemt. Dermed vil moltemyr gå tapt samtidig som strandområder kan bli utvasket. Reguleringen vil også gå ut over gytemulighetene for ørret og vil dessuten ødelegge fuglelivet (ender) i Heggvassbotn. Dersom skogen langs vatnet ikke ryddes før oppdemmingen, vil dette medføre ulemper for garnfiske samtidig som det vil virke skjæmmende. Friluftsnemnda fremholder også at redusert kjøring av Heggmoen kraftverk om sommeren, som den utvidede regulering gir anledning til, vil medføre uønsket lav vannstand i Vatnevatn. Nemnda viser herunder til vedlagte uttalelse fra Sverre Aanerød. Liten sommervannføring kan gå ut over oppgang av fisk i nylig anlagt fiske-trapp i Hopsfossen. Lav vannstand antas å virke uheldig for fuglelivet i visse områder, idet det kan være fare for gjengroing. Ulempe ved lav vannstand kan avbøtes ved byg-

ging av terskel ved utløpet av Vatnevatn.

Friluftsnemndas flertall (4 medlemmer) kan ikke anbefale søknaden, og anfører samtidig at kraftverket bør tilpliktet å holde en minste-vannstand i Vatnevatn, enten ved kjøring om sommeren eller ved bygging av terskel ved utløpet. Videre bør flomstigning i Vatnevatn søkes avbøtet ved å utvide løpet i Hopsfossen.

I tilfelle søknaden innvilges finner nemnda at det i konsesjonsbetingelsene bør tas forbehold om at skogen ryddes i det neddemmede område i tillegg til de ovennevnte tiltak for regulering av vannstanden i Vatnevatn.

Nemndas mindretall (1 medlem) finner at den økede regulering ikke vil belaste naturen så meget at konsesjon bør frarådes, men tiltrer de øvrige punkter i flertallets vedtak.

Bodø kommunestyre anbefaler med 41 mot 10 stemmer søknaden innvilget, men foreslår at det i konsesjonsbetingelsene tas forbehold om skogsrydding på det neddemmede areal og om at elverket tilpliktet å holde en viss minste-vannstand i Vatnevatn enten ved kjøring av kraftverket også om sommeren eller ved bygging av terskel ved utløpet av vatnet.

Mindretallets forslag går ut på at søknaden ikke tilrås innvilget og at kraftverket tilpliktet å holde en viss minste-vannstand i Vatnevatn samt at ulemper for hytteeierne ved flomstigning i Vatnevatn søkes avbøtet ved at løpet i Hopsfossen utvides.»

Elektrisiteskontorets egen vurdering av søknaden lyder:

«Den økede oppdemming av Heggmovatn med 3,5 m vil medføre at nye områder vil bli satt under vann, og særlig vil dette virke uheldig i Heggvassbotn hvor en vesentlig del av det flate strandområde med moltemyr blir neddemmet. Neddemming av elv og bekker i Heggvassbotn vil forringe gytemulighetene for ørret. En hytte i Heggvassbotn og en del naust ved utløpet av Heggmovatn vil komme under vann. Skog rundt Heggmovatnet vil bli satt under vann, hvilket vil virke skjæmmende og være til hinder for fisket.

Disse ulemper kan delvis avhjelpes ved at elverket pålegges å yte midler til opphjelp av fisket i Heggmovatn og eventuelt i de uregulerte deler av vassdraget, at skogen ryddes og at hytte og naust flyttes. Elverket har tatt opp disse spørsmål i brev av 10. november 1971 til Bodø komm. Innlandsfiskenemnd og Bodø Jeger og Fiskerforening. Kopi av disse brev følger søknaden. Det opplyses at 2 av de 6 naust er bygget med forbehold om at de selv må bekoste flytting ved eventuell oppdemming.

Den økede magasinkapasitet vil formentlig medføre redusert flomtap og dermed mindre flomulemper i Vatnevatn. Samtidig økes kraftproduksjonen noe, og en del sommerkraft og tilfeldig kraft blir overført til fast vinterkraft.

Inntektsøkningen herav er beregnet å forrente meromkostningene ved høyere dam. Ved eventuell senere installasjon av større maskinkapasitet vil vinterproduksjonen kunne økes ytterligere.

Innskrenket sommerkjøring av kraftverket kan medføre uønsket lav vannstand i Vatnevatn. Dette kan avbøtes ved at kraftverket tilpliktet å kjøre når vannstanden når en

nærmere fastsatt minste høyde, eller ved bygging av en terskeldam ved utløpet av Vatnevatn. En terskeldam måtte formentlig utføres slik at flomvannstanden ikke samtidig økes, enten ved at dammen bygges med regulerbart gjennomløp eller med tilstrekkelig lengde på overløpet. Virkningen av en dam ved utløpet av Vatnevatn er ikke nærmere klarlagt, og omkostningene er ikke beregnet. Det synes derfor vanskelig å gi pålegg om bygging av terskeldam.

En vesentlig fordel ved ytterligere regulering av Heggmovatn er formentlig at man vil kunne redusere de flomulempene som tidligere har forekommet ved Vatnevatn. Vi tør anbefale at konsesjon blir innvilget, og at flg. tiltak utføres:

Rydding av skog.

Flytting av hytte og naust.

Ytelse av årlig avgift til fiskepleie.

Kjøring av kraftverket ved en bestemt minste vannstand i Vatnevatn.

Flytting av hytte og naust samt fastsettelse av minstevannstand i Vatnevatn kan formentlig skje etter minnelig overenskomst eller ved skjønn.»

Nordland fylkeslandbruksstyret har i møte 8. oktober 1971 under henvisning til jordlovens § 1 anbefalt at konsesjon blir gitt i samsvar med søknaden.

Fylkesmannen i Nordland, som 18. januar 1972 har oversendt innkomne distriktuttalelser, slutter seg til det som er framholdt av fylkets elektrisitetskontor, idet han spesielt påpeker «de tiltak kontoret har foreslått for å avhjelpe de ulemper som oppstår ved reguleringsarbeidene».

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske har 29. november 1971 uttalt:

«Søknaden gjelder en økning i magasin-kapasiteten i Heggmovatn fra 84 mill. m³ til 115 mill. m³ ved at den nåværende reguleringshøyde mellom kote 114,50 og 124,50, 5,5 m ned og 4,5 m opp over tidligere naturlig vannstand blir øket til kote 128,0. Dette vil være en oppdemming i forhold til nåværende HRV på 3,5 m.

Heggmovatnet ligger i et område med glis-sen bjørkeskog og småvokst furu. Ellers domineres landskapet av forholdsvis steile fjellformasjoner med sure bergarter for det meste granitt. Vannkvaliteten og produksjonsforholdene svarer til de geologiske forhold.

Vatnet har en bestand av småfallen røye av dårlig kvalitet. Det er også noe storaure og storøye. Auren har et par gode gytebeker i Heggvassbotn og i nedre del av Bogvasselva. Dybdeforholdene er ikke kjent, men en antar at vatnet er relativt dypt. Ved reguleringen vil det først og fremst være områdene i vatnets vest- og østende som blir neddemt. Sammenholdt med totalarealet er det forholdsvis beskjedne arealer det dreier seg om, idet det i Heggvassbotn vil bli neddemt ytterligere ca. 200 dekar. Dessuten neddemmes arealet

på begge sider av Bogvasselva i ca. 1 km lengde.

Etter det som foreligger må en rekne med at oppdemningen vil gi bedre vekst for fisken fordi de neddemte arealer gir høyere produktivitet enn det som har ligget under vatnet i lengre tid. Alle dyr som lever i jordbotnen på det oversvømte område vil gi mat for fisken og derved en bedre vekst i den første tiden. Virkningen av denne demningseffekt er avhengig av det neddemte areals størrelse og bonitet. Gyteområdene for røye antar en blir omtrent like gode etter de foreslåtte reguleringer, mens aurens gyteområder vil bli omtrent ødelagt.

Ellers kan reguleringen få betydning for fiskeoppgangen i Hopsfossen nedenfor Vatnevatnet. Her er det bygget fisketrapp. Tidligere gikk det også opp sjøfisk under Hopsfossen, men bare på bestemte vassføringer kunne den passere selve fossen. Vassdragets verdi er øket vesentlig på grunn av trappebyggingen.

Det er kun et beskjedent garnfiske som drives i Heggmovatnet, men isfisket om våren er meget populært særlig i vestenden av vatnet. Da isfisket kan drives uten særlige vanskeligheter kan man vanskelig tro at den foreslåtte tilleggsreguleringen skaper ytterligere problemer for denne.

Etter det en kan se vil fordelene ved den foreslåtte tilleggsregulering ikke føre til store skadevirkninger for fisket, men konsesjonæren bør ta omsyn til fiskeoppgangen fra sjøen til vatna og kunne pålegges å kompensere eventuelle skader på de anadrome fiskearter.

Når det gjelder viltstellet, antas reguleringen å gi ubetydelige skadevirkninger.

Forslag til konsesjonsbestemmelser.

Etter dette finner en å ville foreslå at i konsesjonen inntas følgende bestemmelser:

1. Konsesjonæren kan pålegges å sette ut settefisk i vassdraget i det antall av den eller de arter og på den tid og det sted som måtte bestemmes av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
2. Manøvreringsreglementet fastsettes slik at fisketrappen i Hopsfossen blir passabel for laks, sjøaure og sjørøye i den naturlige oppvandringstid for disse fiskearter.
3. Konsesjonæren kan pålegges å bygge terskel ved utløpet av Vatnevatn etter nevnte direktorats nærmere bestemmelse dersom dette viser seg nødvendig for å få trappa til å fungere.
4. Konsesjonæren kan pålegges å bekoste fiskeribiologiske og viltbiologiske undersøkelser i det berørte område.
5. Dersom det skulle opptre uforutsette ting vedrørende fiske eller vilt som skyldes reguleringen og som ikke dekkes av de stilte konsesjonsbetingelser tilplikter konsesjonæren å bekoste andre tiltak dersom omkostningene står i et rimelig forhold til hva som derved kan innvinnes.»

Landbruksdepartementet har 15. desember 1971 sluttet seg til direktoratets uttalelse og forslag til konsesjonsbestemmelser.

Nordland fylkes friluftsnemnd, enstemmig vedtak i møte 13. oktober 1971:

«Nordland fylkes friluftsnemnd finner at omsøkte konsesjon for ytterligere regulering av Heggmoatn kan gis. Nemnda vil henstille til de ansvarlige myndigheter å sette følgende krav for reguleringen:

1. Skogen på det areal som vil bli neddemmet må ryddes av hensyn til landskapsbildet og utøving av fiske.
2. Kraftverket bør tilpliktes å holde en viss minstevannstand i Vatnevatn, enten ved kjøring av kraftverket også sommerstid, eller ved bygging av terskel ved utløpet.
3. De betydelige nåværende ulemper — i sær for hytteierne ved flomstigningen i Vatnevatn — bør søkes avbøtet ved at kraftverket gjennomfører sine planer om å utvide løpet i Hopsfossen.
4. For øvrig vil Nordland fylkes friluftsnemnd henvise til Bodø friluftsnemnds uttalelse i saken.»

Nordland Naturvernforening, 29. september 1971:

«Heggmoatnet er ca. 10 km langt med bratt fjell i langsiden. I endene av vatnet er det slakere terreng og noe blir neddemt.

I endene vil det ved nedtapping bli tilsvarende stygge områder.

Den nye dammen er planlagt nedenfor den gamle. Østre ende av den nye kommer like inntil den gamle. Den nye svinger vekke fra den gamle og ender mot en bratt bakke. Det blir her et areal mellom den gamle og den nye dammen som ved nedtapping griner mot turgåerne.

Det er stor trafikk, spesielt i sommertiden, ved utløpsenden av Heggmoatnet.

Overingeniør Espejord opplyste at den magasinøkning som oppnås ved å bygge dammen slik tegningen viser er helt ubetydelig i forhold til hovedmagasinets økning.

Vi er av den oppfatning at en forlengelse og oppbygging av den gamle dammen vil bli mindre generende i landskapet enn det fremlagte forslag.

Vatnevatn som ligger nedenfor Heggmoatnet er omkranset av hytter. Under de uvanlig store nedbørmengder vi hadde i august ble det flomskader på endel hytter og naust fordi luken i Heggmoen sto åpen under vedlikeholdsarbeid i kraftstasjonen.

Hytteiere som beklaget seg i lokalavisen fikk som svar fra Bodø Elverk at konsesjonsbetingelsene fra 1924 ga tillatelse til «vannslipping fra magasinet etter kraftverkets behov». Nevnte passus er også tatt med i den nye konsesjonssøknad.

Vi vil be om at en slik tillatelse ikke gis i samme ordlyd, men at det tas hensyn for å hindre skadeflom i Vatnevatn.»

Bodø og Omegns Turistforening, 27. september 1971:

«Heggmoatnet er et langt, smalt vann med bratte fjell på begge langsiden. Fjellet går så bratt ned i vannet at ferdsel ikke kan skje langs vannkanten. I den innerste ende av van-

net er det store myrområder. Ved utløpet strekker demningen seg praktisk talt over hele vannets andre kortende.

Den nye regulering vil ikke medføre ytterligere skader sett ut fra et turistmessig og naturvernmessig synspunkt. Reguleringsskadene oppsto ved forrige regulering. Vannet er et dårlig fiskevann med mye og små fisk.

Man kan ferdes til fots langs sydsiden av vannet, og denne sti går så høyt opp fra vannet at den ikke blir berørt av reguleringen. For tiden benyttes denne sti lite, idet de aller fleste benytter båt for å komme seg til den innerste ende av vannet.

Etter vårt syn er det således intet å innvente mot den ytterligere regulering.»

Kommunaldepartementet har 18. november 1971 oversendt de tre sist refererte uttalelser og tilføyer:

«Departementet viser til uttalelsene, og ber om at det blir tatt hensyn for å hindre skadeflom i Vatnevatn, jfr. uttalelsen fra Nordland Naturvernforening. En ber også overveiet om ikke den nye dammen bør bygges ved en forlengelse og oppbygging av den gamle dammen, fremfor det som er foreslått av søkeren.»

Jordskiftedommer Sverre Aanerød, brev av 5. august 1971:

«Mine interesser i saken framgår av vedlagte brev til Bodø Elverk, datert 21. juni d. å. Om ønskes kan formell fullmakt fra fru Tor-dis Hole til å ivareta også hennes interesser i saken fremlegges.

Jeg har for så vidt ingenting imot at Bodø Elverk foretar ytterligere oppdemming av Heggmoatn, og ser det som en fordel at dammen bygges slik at flomvatn fritt slipper over.

Derimot protesterer jeg mot at Bodø Elverk gis tillatelse til å kjøre kraftstasjonen etter eget forgodtbefinnende, noe som i praksis ventelig vil føre til at stasjonen blir stående stille over lengre perioder i sommersesongen.

Dette vil være til stor ulempe for alle fastboende, og hytteiere som er knyttet til det nedenforliggende Vatnevatn, og jeg viser i den forbindelse til mine anførsler i nevnte brev til Bodø Elverk.

Stillstand i sommersesongen vil også føre til mindre gjennomstrømming av friskt vann, med dårligere vann og øket forsumping og gjenvoksing av strandbelter til følge. Bl. a. vil tilsig av næringsrikt overflate- og grunnvann fra dyrket mark dermed utgjøre en større del av den totale vannmengde.

Jeg er oppmerksom på at en del av ulempe ved event. stopp av driften i sommerhalvåret kan dempes noe ved å bygge en terskel ved Vatnevatns utløp nede ved Hopen, men denne terskel måtte i så fall konstrueres på en slik måte at den kan legges ned i flomsituasjoner.

Jeg protesterer derfor mot at konsesjon gis, hvis det ikke tas klare bestemmelser om at Heggmoen kraftstasjon må drives uten avbrekk på helårsbasis, idet jeg ser bort fra hendelige uhell.»

Julius Johansen, brev av 7. oktober 1971:

«På vegne av mine foreldre Ester og Ludvig Johansen, som eiere av gnr. 63, bnr. 6, 7 og 13, og meg selv som hytteeier inntil Vatnevatn, viser jeg til protest og følgeskriv fra jordskiftedommer Sverre Aanerød, Bodø. Vi er enig i den problemstilling som der er satt fram.

For eget vedkommende kan tilføyes følgende:

Ved normal vannstand i Vatnevatn er det gode forhold ved egen strandlinje, for så vidt som båter flyter til og det er mulighet for utsetting av fortøyninger og brygge. Det er gode bademuligheter på de grunne strender. Vannsirkulasjonen er så bra som forholdene tillater.

Etter at kraftsituasjonen i kommunen er blitt slik at man faktisk har en kraftreserve i alle fall i sommerhalvåret, har forholdene ved Vatnevatn forverret seg. Stans i Heggmoen kraftstasjon i lengre perioder på sommeren har bevirket lav vannstand. Egne langgrunne strender er blitt liggende tørre. Båttrekk for eget vedkommende er økt med omlag 30 m. Ombordstigning er vanskeliggjort for så vidt som en må iføre seg langstøvler eller være barbert. Det er ikke mulig med rimelige omkostninger å sette ut brygge og fortøyninger. Vårt strandområde, som for øvrig er dekket med ren støpesand, viser tiltakende tilgroing. Vannsirkulasjonen er blitt vesentlig mindre.

En annen ulempe ved stans i kraftstasjonen oppstår også, for så vidt som Heggmoen relativt tidlig på høsten er fylt. Slik som forholdene er rundt Heggmoen, skal det ikke svært meget nedbør til før demningen må åpnes, og vi får flom i Vatnevatn. For eget vedkommende har dette resultert i 2 ganger vannstand over gulv i hytte, og flere ganger opp til stubbgulv. Støttemur, beplantninger etc. er gang på gang blitt ødelagt. Jeg har hatt store omkostninger, nå sist ved at jeg har hevet hytta 0,5 m. Tilsynelatende er ikke kraftverket ansvarlig for dette, jfr. kopi av dom i erstatningssak.

Jeg mener det må være rimelig å forlange jevn vannstand i Vatnevatn. Er ikke dette mulig, må reguleringskjønn også omfatte dette vann.»

Bodø Elverk, som har fått seg forelagt de innkomne uttalelsene, har 4. februar 1972 bemerket:

«Vi er oppmerksom på de ulemper som hytteeiere rundt Vatnevatnet har ved lavvann i dette vann — likeledes med de skader flomtonnene forårsaker.

Vi har derfor bedt vår konsulent ing. A. B. Berdal se på avløpet fra Vatnevatnet — Hopsfossen, om man her kunne finne noen løsning på lavvann—høyvannproblemene.

Forslaget fra ing. Berdal går ut på å skyte ut et bredere løp i Hopsfossen for å redusere flomspissene og lage en terskel for å holde en minste vannstand.

En annen løsning for å ta flomspissene er å sprengne en kanal på baksiden av en landtange som stikker ut i fossen fra sydsiden. Terskel måtte man også da ha i selve fossen. Det er sannsynlig at den nå støpte laksetrapp i Hopsfossen har øket flomspissene noe. Om-

kostningene ved hver av disse 2 løsninger ligger på ca. en halv mill. kroner.

Vi er av den oppfatning at vi ikke bør gjøre noe med dette før vi ser hvorledes den økte regulering av Heggmoen vil influere på flommen i vassdraget. Det er jo flommen som har skadevirkninger.

I de siste år har vi hatt større revisjonsarbeider på kraftverket. Innvendig maling av rørledning 1971 — ca. 3½ måneds stans. 1970 redusert kjøring for å holde lav vannstand i Hopsfossen ved støping av laksetrapp. 1969-vårens tilsig i kraftverksmagasinet var dårlig og vi måtte kjøpe tilleggskraft om sommeren som ble lagret ved redusert kjøring i Heggmoen. 1968 utskifting av løpehjul — kraftverket sto i 4 måneder.

De nevnte forhold har nok vært årsak til lav vannstand i Vatnevatnet samtidig med at tilsiget til sine tider har vært lite i disse årene.

Når det gjelder gjennomstrømming av vann vil vi få bemerke:

Det vesentlige av hytter ligger på vatnevatnets nordside — likeledes dette vanns nedslagsfelt. Slik vannet er må en formode at vann fra Heggmoen vil gå langs sørsiden av vannet. Forsumping av strandbeltene ved hyttene forårsakes vel av lite tilsig på nordsiden. Under normale forhold vil kraftverket bli kjørt regelmessig om sommeren, idet det nye magasin vil bli så stort at vi ikke — ved fullt magasin kan tømme det ved den nåværende maskininstallasjon, om vinteren. Men vi må naturligvis ha adgang til å stoppe anlegget for nødvendig revisjon, og det må fortrinnsvis gjøres om sommeren. Verket er innstillet på å gjøre forholdene ved Vatnevatnet så brukbar som mulig, men det er mange motstridende interesser når det gjelder hva som er riktig vannstand. Undertegnede har i samtaler med noen av grunneierne antydnet at vi for vi tar standpunkt til eventuelle arbeider i Hopsfossen, må ha en konferanse med alle grunneiere for å finne fram til en vannstand som flest mulig er tjent med.

Etter vår erfaring er en middelvannstand rundt kote 3,20 brukbar.

Når det gjelder flommen i vassdraget så mener vi den ytterligere regulering skulle avhjelpe disse forhold og det nedenforliggende vassdrag skulle ved denne regulering ikke få større flom enn om vassdraget hadde vært uregulert.

Gis tillatelse til å heve til kote 128, er det klart at verket vil og må hugge skog og kratt under denne kote rundt vannet, slik at det ikke hindrer fiske og ferdsel.

Når det gjelder plasseringen av dammen så var det foreløpige tegninger av den som var vedlagt konsesjonssøknaden.

Vi har sommer og høsten 1971 hatt grunnundersøkelser og seismiske målinger av forskjellige mulige damsteder.

Vi er etter dette kommet til at dammen bør flyttes noe lengre ned i elven. Den nye plassering fremgår av vedlagte tegning.

Vi mener at dammen derved blir mer borte i terrenget. Det vil da bli et lite,

hyggelig vann mellom det gamle og nye damanlegg. Videre vil da turgåere kunne komme over til sydsiden av elven og opp i terrenget over en kort dam og over tunnel-taket. Noe trappearrangement over en åpen kanal vil unngås — hvilket vi måtte ha hatt ved en åpen kanal.

Ferdsmessig er denne løsning derfor bedre.

Når det gjelder innlandsfiske så har verket gjennom årene deltatt i setting av fisk. Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske har tilrådt å pålegge oss å sette fisk. Dette er tungvint for verket. En bedre løsning er at Innlandsfiskeremnda får et omforent beløp i året til disposisjon for pleie av ferskvannsfisket innen kommunen.

Når det gjelder flytting av naust og hytter så har vi overfor fiskeforeningen uttalt at deres hytte må flyttes og at omkostningene må dekkes av verket. Denne forening har fått tillatelse til å sette opp naust ved vassenden uten noe forbehold. For de andre naust som er satt opp her er det tatt forbehold om at de må flyttes kostnadsfritt for verket ved en ytterligere regulering.

Fiskeforeningen har foreslått at det lages fellesnaust med felles opptrekk. Dette har vi erklært oss enige i at det burde gjøres på denne måte, men at disse planer først bør utarbeides etter første gangs fylling av dammen for å kunne plassere fellesnaustet riktig.

Når det gjelder minstevannstanden i Vatnvatnet så er som nevnt meningene delte blant grunneierne. For oss å foreslå en minstevannstand er derfor meget vanskelig. Den bør derfor bestemmes enten ved minnelig oversenskomst eller skjønn.

Vi håper hermed å ha gitt tilfredsstillende svar på de spørsmål som er berørt i de tilsendte dokumenter.

Vi vil ikke unnlate å bemerke at ombyggingen av dammen er pålagt oss av NVE. Anbudsinndelingen er sendt ut, og vi har antydnet en byggestart 15. mars 1972 og at dammen må stå ferdig 1. november 1972.»

Hovedstyret vil bemerke:

Bodin kommune fikk ved kongelig resolusjon 20. desember 1918 tillatelse til regulering av Heggmovassdraget, jfr. Meddelte vassdragskonsesjoner 1918, s. 85. Ved kongelig resolusjon 30. juli 1920 ble fastsatt manøvreringsreglement for reguleringen, med en reguleringshøyde på 13,50 m i Heggmovatn mellom kotene 128,00 og 114,50. Av dette er 8 m oppdemming, 5,5 m senking.

De øverste 3,5 m av oppdemmingen er ikke gjennomført, og det har aldri vært søkt om forlengelse av byggefristene. Hovedstyret antar derfor at denne del av reguleringen må anses bortfalt. Så vidt man kan se, deles denne oppfatning av Bodø Elverk, som etter kommunesammenslåingen i 1968 mellom Bodin og Bodø har forestått reguleringen. Om de endrede eierforhold m. v. vises for øvrig til annen ekspedisjon i dag.

Den foreliggende søknaden gjelder den ovenfor nevnte, ikke utnyttede delen av tillatelsen fra 1918. Saken er blitt aktuell fordi den gamle reguleringsdammen i alle tilfelle må fornyes av sikkerhetsmessige grunner. Det nye oppdemningsmagasin, som utgjør 31 mill. m³, vil i et bestemmende år gi en vassføringsøking på 0,15 m³/sek., som i Heggmoen kraftverk tilsvarer en kraftøking på ca. 240 nat.-hk. Ettersom Heggmovatnet er inntaksmagasin for kraftverket, vil tilleggsoppdemmingen ha som følge at fallhøyden blir øket også for den nåværende regulerte vassføring, noe som vil utgjøre ca. 150 nat.-hk.

Bodø Elverk har oppgitt produksjonsøkingen til 4,3 GWh fastkraft vinter, på bekostning av i alt 2,6 GWh sommerkraft og tilfeldig vinterkraft. Tillegges de to siste kategorier halv vekt, vil netto øking ekvivalere 3,0 GWh fast vinterkraft. Tilleggsreguleringen er beregnet å ville koste 1,1 mill. kroner, eller følgelig ca. 37 øre/kWh vinterkraft.

Skader og ulemper.

Strendene av Heggmovatnet er stort sett relativt bratte, og de arealene som blir satt under vatn ved den 3,5 m høye tilleggsregulering blir derfor små. Bare i Heggmobotn, ved indre ende av vatnet, er landskapet flatt, og her blir anslagsvis 200 dekar grunn — delvis bjørkeskog og moltemyr — neddemmet. En hytte i dette området og noen naust ved utløpet av vatnet må flyttes.

For øvrig må skadene antas å bli små, således også når det gjelder fisket, jfr. de sakkyndiges uttalelse.

Hovedstyret finner at vilkårene i vassdragsreguleringslovens § 8 er oppfylt og vil tilrå at søknaden imøtekommes på de vilkår som er oppstilt i vedlagte utkast.

Til enkelte poster i vilkårene vil man bemerke:

Konsesjonstid, post 1.

Konsesjonen foreslås gitt på ubegrenset tid. Den tidligere konsesjon har bestemmelse om at konsesjonstiden for vassfallseiere som ikke er norske kommuner, skulle være 50 år fra 1918, hvilket innebærer at tillatelsen for disses vedkommende falt bort allerede i 1968.

Etter Hovedstyrets syn er fallet nedenfor Vatnevatn, ca. 3 m, ikke økonomisk nyttbart, i hvert fall ikke med den beskjedne regulering denne saken gjelder, og man har derfor ikke tatt med bestemmelser med sikte på dette fallet.

Avgifter, post 2 og 3.

Under saksbehandlingen i 1918 uttalte Ar-

beidsdepartementet, jfr. Meddelte vassdragskonsesjoner 1918, s. 94:

«Reguleringen berører ikke andre kommuner end Bodin. Av hensyn hertil og til anlæggets formaal har man med Vasdrag-kommissionen ikke fundet grund til at foreslaa nogen avgift til andre herredskommuner eller til amtskommuner.»

Når man ser bort fra at Bodin nå er slått sammen med Bodø, er fremdeles de samme forhold til stede som i 1918. Man finner likevel ikke grunn til å fravike den praksis som nå er vanlig, særlig etter at bestemmelsene om kommunale konsesjonsavgiftsfond og deres vedtekter er gjort gjeldende, jfr. lovendringen av 18. desember 1970. Avgiftssatsene til kommuner og til staten foreslås satt til henholdsvis kr. 4,00 og kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Da Heggmovatn antas ikke å være undergitt eiendomsrett, foreslås videre som engangsavgift til staten kr. 1,00 pr. nat.-hk.

Fiske, post 10 b.

For den gjeldende regulering er det ikke oppstilt vilkår vedrørende fisket.

Selv om de sakkyndige som nevnt har anført at tilleggsreguleringen vil medføre små skader, finner Hovedstyret å ville foreslå vilkår som gjør det mulig å pålegge konsesjonæren å sette ut settefisk og å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, for øvrig i samsvær med de sakkyndiges forslag. Derimot er det etter Hovedstyrets syn neppe grunnlag for i denne forbindelse å kunne kreve bygget terskel ved utløpet av Vatnevatn og å fastsette manøvreringsreglementet slik at fiske-trappen i Hopsfossen blir passabel i oppvandringstida under alle forhold.

Manøvreringsreglement, jfr. vedlagte utkast.

Reglementet for den bestående regulering fastslår at flomvassføringen ikke skal forøkes og at den naturlige lavvassføring ikke skal forminskes. Videre heter det at vassstanden ikke må overstige HRV «uten at reguleringsinnretningene er åpnet helt».

Som departementet vil kjenne til fra den senere tids korrespondanse, senest departementets brev av 9. desember 1971, er det kommet klager over den måte manøvreringen har skjedd på, såvel når det gjelder avledningen av flommer som overholdelsen av lavvassføringsbestemmelsene.

Den bestående dams flomavledningsorganer er 5 nåleløp, hvert av lengde ca. 3 m. Når vassstanden ikke skal overstige HRV under en plutselig flomstigning, er det lett forståelig at det med så vidt vanskelig manøvrerbare flomløp vil oppstå en konfliktsituasjon mellom de to ovenfor angitte manøvreringspålegg.

Den nye dammen er planlagt med et fast overløp ved HRV, hvorved man kan ta tilbørlig hensyn såvel til flomstigningen i Heggmovatnet som til avløpsflommen, gjennom en passende avveining av de kryssende interessene. Det avgjørende i denne henseende vil være overløpets lengde og form som vil bli fastlagt under approbasjonen av planene, jfr. post 10 i vilkårene.

Når det gjelder manøvreringen under lavvassforhold, går klagene ut på at regulanten har stanset kraftstasjonsdriften og derved all tapping fra Heggmovatn i lengre perioder sommerstid — både i ferier og under til dels langvarige reparasjoner av rørgate og stasjon — slik at vassstanden i det nedenforliggende Vatnevatn har sunket til langt under naturlige sommerforhold, til ulempe bl. a. for hytteeiere langs dette vatnet. Det hevdes at forholdene er blitt betydelig forverret de siste årene. Tidligere måtte kraftverket av hensyn til sine abonnenter og på grunn av manglende samkjøringsmuligheter alltid kjøre med en viss belastning også om sommeren. Etter at samkjøring er kommet i stand, behøver ikke regulanten lenger ta hensyn til dette forhold, heter det.

Hovedstyret har undersøkt vassstandsforholdene i Vatnevatn i sommermånedene for perioden fra ca. 1950 og fram til i dag.

Direkte observasjoner viser at det fra og med 1965 tydelig har funnet sted en endring i manøvreringen. Jevnt over er laveste sommervassstand i de etterfølgende årene ca. 25 cm lavere enn i årene før 1965. Rekonstruksjon av naturlige forhold i enkelte utvalgte år etter 1965 viser da også at vassstanden i disse årene har vært anslagsvis 15—20 cm lavere enn hva den ville ha vært uten regulering. På den annen side var laveste sommervassstander i årene før 1965 — på grunn av den reguleringspraksis som da ble fulgt — 5—10 cm høyere enn under uregulerte forhold.

Alminnelig lavvassføring fra Heggmovatns nedbørfelt antas å være ca. 0,8 m³/sek. Tar man utgangspunkt i reglementsbestemmelsen, slik at denne vassføring skal slippes, ville minstevassstanden i Vatnevatn de siste årene ha ligget 4—5 cm høyere enn det som er observert.

Den manøvrering som har funnet sted fra ca. 1965 har ikke hjemmel i gjeldende reglement. Imidlertid er det ikke tatt inn straffebestemmelser som bot e. l. i det aktuelle konsesjonsvilkår (post 16), og Hovedstyret finner derfor ikke grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om eventuell reaksjon. Dette må i tilfelle bli en sak for de ordinære domstolene,

dersom noen av dem som måtte ha fått sine rettigheter skadet, ønsker å ta saken opp.

Hva angår tilleggsreguleringen og nytt reglement i denne forbindelse er det fra Bodø kommunes side tatt forbehold om at det enten må bygges en lav terskel ved utløpet av Vatnevatn eller at det i tørkeperioder må slippes vatn fra Heggmovatn.

Hovedstyret kan ikke se at det fra konsesjonsmyndighetenes side kan være rimelig grunn til å pålegge konsesjonæren å garantere en minstevassstand i Vatnevatnet, ettersom tilleggsreguleringen som sådan ikke kan tenkes å bevirke økte ulemper. På bakgrunn av bystyrets vedtak finner man for øvrig et slikt pålegg overflødig, idet man forutsetter at Bodø Elverk som kommunal etat uten videre må gjennomføre eller etterleve de pålegg bystyret vedtar. I konsesjonssammenheng skulle derfor de gjeldende bestemmelser vedrørende flommer og lavvassføringer i og for seg være tilstrekkelige. I post 11 i utkastet til konsesjonsvilkår har man nå tatt inn bestemmelser om mulkt på inntil kr. 1 000 for hver gang vasslippingen foregår i strid med reglementet. Videre er det i post 15 foreslått at gjentatt eller fortsatt overtredelse av reglementet kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i hovedstyremøte 6. mars 1972.

Departementet skal bemerke:

Bodin kommune fikk ved kongelig resolusjon 20. desember 1918 tillatelse til å regulere Heggmovassdraget, med en reguleringshøyde på 13,5 m i Heggmovatn mellom kote 128,0 og 114,5. Av dette er 8 m oppdemning og 5,5 m senkning. De øverste 3,5 m av oppdemningen ble imidlertid aldri gjennomført. Denne delen av den opprinnelige konsesjonen må derfor nå anses bortfalt.

Bodø Elverk har i brev av 14. juli 1971 søkt om å få regulere Heggmovatn opptil kote 128,0, med andre ord slik som godkjent ved konsesjon av 1918. Den gamle dammen som ble bygget i 1948 må av sikkerhetsmessige grunner fornyes etter pålegg fra NVE. Utgifter til ny dam må derfor under enhver omstendighet utredes. I denne forbindelse vil det være lønnsomt å bygge dammen noe høyere og utnytte fullt ut den regulering som det tidligere er gitt samtykke til.

Den omsøkte ytterligere reguleringen vil gi et magasintilskudd på 31 mill. m³. Kraftøkningen i Heggmoen kraftverk er beregnet til 240 nat.-hk. Den omsøkte oppdemningen vil gi en større fallhøyde, hvilket vil medføre at den nåværende regulerte vassføring alene vil gi en kraftøkning på 150 nat.-hk.

Konsesjonssøkeren har beregnet produk-

sjonsøkningen til 4,3 GWh fastkraft vinter, på bekostning av i alt 2,6 GWh sommerkraft og tilfeldig vinterkraft. På grunnlag av dette vil nettoøkningen tilsvare 3,0 GWh fast vinterkraft. Utbyggingskostnadene er beregnet til 1,1 mill. kroner, noe som gir en pris på ca. 37 øre/kWh vinterkraft.

Heggmovatn ligger i et område med glissen bjerkeskog og småvokst furu. Vannet har bratte fjellsider på begge langsiden, mens terrenget i endene av vannet er slakkere.

I østenden av vannet, Hegvasbotn, blir et større areal neddemt. Tilsammen blir anslagsvis 200 da neddemt. Det neddemte arealet består av moltemyr og bjerkeskog. Noen naust og en hytte må flyttes på grunn av tilleggsutbyggingen.

Fisket i vannet er til dels allerede ødelagt ved den tidligere utbyggingen, og tilleggsreguleringen vil ifølge fiskerisakkyndig bare gi små skader på fisket. Vannet har i dag stor bestand av røye av dårlig kvalitet og noe storaure. Ved tilleggsreguleringen vil gyteforholdene for auren bli ødelagt.

Skadene ved tilleggsreguleringen antas generelt å bli små.

Grunneierne ved Vatnevatn som ligger nedenfor Heggmovatn, har påpekt at i de senere år har kraftverket blitt kjørt slik at brede strandbelter ved Vatnevatn har blitt liggende tørre i sommertiden til alminnelig sjenanse. Det er også klaget over skadeflom i Vatnevatn.

Bodø kommunale friluftsnemnd finner ikke å kunne anbefale søknaden. Andre lokale naturvern- og friluftsansjoner har derimot ikke noe å innvende mot at reguleringen gjennomføres. Det samme gjelder Kommunaldepartementet. For øvrig er søknaden anbefalt av Bodø kommune. Det er ellers innkommet en rekke uttalelser som fremmer forskjellige krav om tiltak, men som for øvrig ikke går imot den omsøkte reguleringen.

Departementet finner at ulempene ved den omsøkte tilleggsregulering er betydelig mindre enn de fordeler den medfører. Vilkårene etter reguleringslovens § 8 anses derfor oppfylt. Departementet rår med Hovedstyret til at reguleringstillatelse meddeles i samsvar med søknaden og slutter seg til Hovedstyrets utkast til vilkår og manøvreringsreglement.

Konsesjonen tilrås gitt på ubegrenset tid.

Konsesjonsavgifter foreslås satt til kr. 4,00 pr. nat.-hk til kommuner og kr. 1,50 pr. nat.-hk til staten. Da Heggmovatn antas ikke å være undergitt privat eiendomsrett, foreslås videre som engangsavgift til staten kr. 1,00 pr. nat.-hk.

Som nevnt antas tilleggsreguleringen bare å medføre små skader for fisket. Departe-

mentet finner derfor ikke grunn til å pålegge konsesjonæren å bygge terskel ved utløpet av Vatnevatn samt fastsette manøvreringsreglement slik at fisketrappen i Hopsfossen blir passabel i oppvandringstida under alle forhold, som foreslått av Landbruksdepartementet. Spørsmålene må imidlertid kunne tas opp under skjønnet, jfr. vassdragsreguleringslovens § 19, post 1. Derimot er det foreslått vilkår om utsetting av settefisk samt bekostning av fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser i samsvar med Landbruksdepartementets forslag.

For øvrig er foreslått vanlige vilkår.

Nytt manøvreringsreglement er foreslått i samsvar med Hovedstyrets utkast. Det har vært klaget til departementet over den måten manøvreringen har skjedd på ved den nåværende reguleringen. Klagene gjelder såvel avledning av flommene, som overholdelse av lavvassføringsbestemmelsene. For så vidt angår flommene, vil disse bedre kunne mestres manøvrert ved den nye og mer tidsmessige dammen. For øvrig vil overløpets lengde og form være avgjørende noe som vil bli fastlagt under approbasjonen av planene.

Som nevnt er det også innkommet en rekke klager over at regulanten har stanset tappingen fra Heggmovatn i lengre perioder i sommertiden og dermed bevirket at vannstanden i den nedenforliggende Vatnevatn har vært langt under det normale for årstiden.

NVE har undersøkt sistnevnte forhold og har fastslått at manøvreringen som har funnet sted fra ca. 1965 ikke har hjemmel i gjeldende manøvreringsreglement. I den gjeldende konsesjon var det imidlertid ikke inntatt straffebestemmelser vedrørende slike forhold, og Hovedstyret har ikke funnet grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om en eventuell reaksjon. Dette forhold kan eventuelt tas opp ved de ordinære domstoler av de krenkede rettighetshavere.

Det forutsettes at den fremtidige manøvreringen vil skje i samsvar med manøvreringsreglementet. I konsesjonsvilkårenes post 11 og 15 er det dessuten tatt inn straffebestemmelser som kan tas i bruk hvis manøvreringsreglementet ikke overholdes i fremtiden.

Det forutsettes at departementet som vanlig er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer og å foreta endringer i manøvreringsreglementet som en følge av dette.

II. Overføring av reguleringstillatelser til Bodø Elverk.

Bodø Elverk har sendt inn søknad datert 31. januar 1969, hvorav hitsettes:

«Den 1. januar 1968, ble tidligere Bodø Elverk og Bodin Kraftverk sluttet sammen til et verk — Bodø Elverk.

Fra 1. juli 1968 ble dette verk sluttet sammen med A/L Kjerringøy Kraftlag.

1. Bodø Elverk tillater seg hermed å søke om konsesjon for drift av alle anlegg innen sitt forsyningsområde, som omfatter alt område innen Bodø Bys grense samt Tårnvik, Øygård, Tverrbakken og Øyfjorden i Sørfold kommune. (Se bilag hovedkart for Bodø og kartutsnitt Kjerringøy.)

Anleggene er spesifisert i vedlagte anleggsfortegnelse. Reguleringskonsesjon og konsesjon for Heggmoen Kraftverk, henholdsvis av 20. desember 1918 og 29. januar 1923 — overføres til Bodø Elverk, likeledes overføres Kjerringøy Kraftlags konsesjon for regulering av Durmålsvatn 25. februar 1955 og konsesjon for drift av Undfossen Kraftstasjon av 22. juni 1953.

Det foreligger reguleringskonsesjoner for tidligere Bodø Elverks regulering av Soløyvatnet og Bertneselvene, samt driftskonsesjoner for Breiva og Bertnes Kraftverker. Utstedelsesår for disse konsesjoner kan vi ikke her oppgi, idet disse dokumenter ble borte under brannen i 1940.

Breiva og Bertnes kraftverker ble midlertidig innstillet driften ved i 1958. Konsesjon for driften av disse verk kan derfor bortfalle. Reguleringskonsesjonene for Soløyvatnet og Bertneselven vil vi gjerne beholde — og ber Dem om mulig å oversende oss gjenparter av konsesjonene.»

Med søknaden fulgte bl. a. fortegnelse over tidligere Bodin Kraftverks og tidligere Kjerringøy Kraftlags konsesjoner.

På anmodning fra Vassdragsdirektoratet har søkeren i brev av 13. mai 1969 gitt følgende tilleggsopplysninger:

«Vedr. Breiva — Bertnes:

De to kraftverk som ble bygget i vassdragene ble midlertidig nedlagt i 1958. Det er lite sannsynlig at de blir bygget opp igjen. Konsesjon for drift av anleggene kan derfor bortfalle.

Reguleringstillatelsen er kommunen interessert i å beholde for Soløyvatnet kan bli nødvendig å benytte til byens vannforsyning.

Vedr. våre øvrige reguleringsanlegg:

Vi bekrefter at disse anlegg fortsatt vil bli benyttet som tidligere og i overensstemmelse med gjeldende manøvreringsreglement.»

Søknadsdokumentene har vært forelagt fylkesmannen i Nordland som i brev datert 6. juni 1969 uttaler:

«Jeg har ikke noe å bemerke til at reguleringstillatelse som er gitt de enkelte verk blir overført til Bodø komm. Elverk.»

I brev datert 8. mars 1972 har Hovedstyret avgitt følgende uttalelse:

«Etter kommunesammenslåingene mellom Kjerringøy og Bodin i 1964 og mellom Bodin og Bodø i 1968 er reguleringsanleggene ved Heggmovatn og Durmålsvatn samt ansvaret for manøvreringen av dem gått over til Bodø Elverk. Hovedstyret er enig i at vedkommende

reguleringskonsesjoner da for ordens skyld bør overføres til dette verk.

Når det gjelder Heggmo vatn, tillater man seg å henvise til annen ekspedisjon i dag for så vidt angår ytterligere regulering og manøvreringsreglement. For den gjennomførte delen av den opprinnelige reguleringen finner man ikke grunn til å foreslå endring av vilkårene.

Kjerringøy Kraftlag A/L's tillatelse til regulering av Durmålsvatn er tidsbegrenset til 50 år regnet fra 20. desember 1954, jfr. vilkårenes post 1. Det er videre — i post 2 — fastsatt bestemmelse om innløsning og i post 18 om sikkerhetsstillelse. Når reguleringen nå er gått over i kommunalt eie, vil man anbefale at de øvrige postene og manøvreringsreglementet bibeholdes uendret, at postene 2 og 18 utgår, og at post 1 gis en utforming tilsvarende den som nå er vanlig i slike tilfelle, nemlig:

«Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjon kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år regnet fra 20. desember 1954. Hvis vilkårene blir revurdert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.»

Hovedstyret antar at fallet mellom kraftstasjonens undervatn, Sørvatnet, og sjøen — ifølge gradteigkart Kjerringøy 5 m — ikke er økonomisk nyttbart og har derfor ikke tatt hensyn til dette fall ved utformingen.

Bodø Elverk har fra før konsesjon på regulering av Soløyvatn. De nedenforliggende kraftverk er imidlertid nedlagt og regnes ikke å ville bli bygget opp igjen. Kommunen ønsker likevel å beholde reguleringskonsesjonen fordi Soløyvatnet kan bli aktuelt som vassforsyningskilde for Bodø.

Etter Hovedstyrets oppfatning er grunnlaget for den gitte konsesjon i dette tilfelle falt bort, slik at konsesjonen bør trekkes tilbake og anlegget nedlegges som reguleringsanlegg for kraftproduksjon. Hovedstyret har ingen innvendinger mot dette og anbefaler at tillatelse til nedleggelse blir gitt, jfr. reguleringslovens § 21, pkt. 2. Det kan imidlertid ikke være noe i veien for at reguleringsanleggene blir opprettholdt, dersom de holdes vedlike og eieren sørger for at de ikke forårsaker

skadevirkninger i vassdraget. Skulle det likevel oppstå skader i denne forbindelse, er eieren ansvarlig. Jfr. reguleringslovens § 21, pkt. 3 og 5 og vassdragslovens §§ 115 og 116.

Hovedstyret har hermed ikke tatt noe standpunkt til en eventuell utnyttning av Soløyvatnet som vassforsyningskilde. Mulige søknader i den forbindelse vil selvsagt bli behandlet på fritt grunnlag.»

Industridepartementet skal bemerke:

Bodø Elverk søker om å få overført alle konsesjoner, som nå benyttes, til seg. Dette gjelder reguleringskonsesjon for Heggmo vann som er behandlet over, og som i sin tid ble gitt til Bodin kommune, og A/L Kjerringøy Kraftlags reguleringskonsesjon for Durmålsvann, jfr. kongelig resolusjon av 25. februar 1955. I tillegg søker Bodø Elverk om å la reguleringskonsesjon for Breiva-Bertnesvassdraget bortfalle m. v. Tillatelse til denne regulering er gitt senest ved kongelig resolusjon av 13. mai 1921.

Den 1. januar 1968 ble tidligere Bodø Elverk og Bodin Kraftverk sluttet sammen til et verk, — Bodø Elverk. Fra 1. juli 1968 ble så dette verk sluttet sammen med A/L Kjerringøy Kraftlag. Dette hang sammen med kommunesammenslåingene mellom Kjerringøy og Bodin i 1964, og mellom Bodin og Bodø i 1968. Reguleringsanleggene og ansvaret for manøvreringen er således allerede gått over til Bodø Elverk. Søknadsdokumentene har vært forelagt fylkesmannen i Nordland som ikke har noe å bemerke.

Tillatelse for regulering av Durmålsvannet, kongelig resolusjon av 25. februar 1955.

Når det gjelder A/L Kjerringøy Kraftlags tillatelse til regulering av Durmålsvann, foreslår Hovedstyret tillatelsen overført til Bodø Elverk med enkelte endringer i vilkårene gitt ved kongelig resolusjon av 25. februar 1955. Departementet slutter seg til dette.

De foreslåtte endringer refererer seg bl. a. til at reguleringen nå er gått over i kommunalt eie. Derfor foreslås å oppheve bestemmelsen om konsesjonstid på 50 år i post 1 og gi denne en ny utforming, som svarer til det vanlige ved kommunale reguleringer i henhold til reguleringslovens § 10 nr. 2 m. v. Den nye post 1 foreslås å lyde således:

«Post 1.

Konsesjonen gis på ubestemt tid.

Vilkårene for konsesjon kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år regnet fra 20. desember 1954. Hvis vilkårene blir revurdert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han

har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.»

Gjeldende vilkårs post 2 foreslås opphevet. Post 2 gjelder statens innløsningsrett, men slike bestemmelser tas ikke med ved kommunale reguleringer, jfr. reguleringslovens § 10 nr. 2, tredje ledd.

Også gjeldende vilkårs post 18 foreslås opphevet. Dette er en bestemmelse om sikkerhetsstillelse for eventuelle forpliktelser som kan oppstå ved anleggsarbeider eller driften av anleggene, som i angjeldende bestemmelse er satt til kr. 1 000. Lovhjemmelen for slike vilkår ble opphevet ved lovendring i 1969. Begrunnelsen for opphevelsen var at det aldri hadde vært aktuelt å bruke vilkåret, og at en har bedre egnede misligholdsvirkninger ved overtredelse av konsesjonsvilkår. Under henvisning til dette foreslås post 18 opphevet.

Hovedstyret antar at fallet mellom kraftstasjonens undervann, Sørvannet og sjøen, som angis å være fem meter, ikke er økonomisk nyttbart. Det er derfor ikke tatt hensyn til dette fall ved utformingen av vilkårene.

Tillatelse for regulering av Soløyvannet, senest kongelig resolusjon av 13. mai 1921.

Bodø Elverk har konsesjon på regulering av Breiva-Bertnesvassdraget ved senest kongelig resolusjon av 13. mai 1921, som gjaldt ytterligere hevning av Soløyvannet. Kraftverkenes Breiva og Bertnes som utnyttet reguleringen ble nedlagt i 1958, og det foreligger ingen planer om å utnytte reguleringen til kraftproduksjon. Bodø Elverk søker om å få beholde reguleringstillatelsen, idet det kan bli aktuelt å bruke Soløyvannet til byens vannforsyning.

Hovedstyret hevder at grunnlaget for tillatelsen er bortfalt i dette tilfellet, slik at reguleringstillatelsen bør trekkes tilbake og anlegget nedlegges som reguleringsanlegg for kraftproduksjon. Det forutsettes at reguleringsanleggene likevel senere kan brukes til vannforsyningen til Bodø.

Det kreves samtykke av Kongen for å legge ned de angjeldende anlegg i henhold til reguleringslovens § 21 nr. 2 og reguleringsvilkårenes post 1.

Departementet slutter seg til Hovedstyret og foreslår reguleringstillatelsen trukket tilbake.

Spørsmålet om anleggene kan brukes til byens vannforsyning, vil kunne tas opp når dette blir aktuelt. Reguleringsanleggene kan opprettholdes, men eieren må sørge for at det ikke oppstår skadevirkninger i vassdraget. Bodø Elverk blir derfor ansvarlig for eventuelle skader. Disse forhold vil departementet ta opp med Vassdragsvesenet og Bodø Elverk i henhold til reguleringslovens § 21 pkt. 3 og 5, og vassdragslovens §§ 115 og 116.

Reguleringskonsesjon for Heggmovassdraget.

Når det gjelder den tidligere regulering av Heggmovassdraget er denne som nevnt gitt til Bodin kommune ved kongelig resolusjon 20. desember 1918. Hovedstyret foreslår at denne overføres til Bodø Elverk uten endring av vilkårene. Departementet er enig i dette.

Vilkår for tillatelse for Bodø Elverk til ytterligere regulering av Heggmovatn:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4 pr. nat.-hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere gjennomførte regulering i vassdraget. Ved beregningen av denne

øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

For den i punkt 2 omhandlede øking av vasskraften skal det betales en godtgjørelse en gang for alle til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1 for hver nat.-hk som er innvunnet ved reguleringen. Godtgjørelsen skal betales etter hvert som den innvunne vasskraft blir tatt i bruk.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid

og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

9.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget slik at arbeidet

ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

10 b.

1. Konsesjonæren kan pålegges å sette ut settefisk i vassdraget i det antall, av den eller de arter og på den tid og det sted som måtte bestemmes av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
2. Konsesjonæren kan pålegges å bekoste fiskeribiologiske og viltbiologiske undersøkelser i det berørte område.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert

som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og ut-

gifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plasering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 5, 11, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12 post 17, annet og tredje ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement for regulering av Heggmovatnet:

1.

	Naturlig vannstand
Heggmovatn	120,0

Høydene refererer seg til nivellement tilknyttet NGO's nivellement. Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vassstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at flomvassføringen i vassdraget så vidt mulig ikke økes. Heller ikke må lavvassføringen nedenfor Vatnevatn forminskes til skade for andres rettigheter.

For øvrig kan vassslippingen foregå etter Heggmoen Kraftverks behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Reguleringsgrenser		Regulerings- høyde m
øvre	nedre	
128,0	114,5	13,5

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander, samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m.v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av om-

fang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

6.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Industridepartementet

tilråd:

1. I medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer, gis Bodø Elverk tillatelse til ytterligere regulering av Heggmovatn, Bodø kommune, Nordland fylke, i det vesentlige i samsvar med fremlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 5. mai 1972.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen av Heggmovatn i samsvar med det i ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.
3. Bodin kommunes tillatelse til regulering av Heggmovassdraget gitt ved kongelig resolusjon av 20. desember 1918 overføres til Bodø Elverk.
4. A/L Kjerringøy Kraftlags tillatelse til regulering av Durmålsvann i henhold til kongelig resolusjon av 25. februar 1955, overføres til Bodø Elverk. I vilkårene for reguleringstillatelsen endres post 1 og postene 2 og 18 oppheves.
5. Bodø Elverks tillatelse til regulering av Soløyvannet i henhold til senest kongelig resolusjon av 13. mai 1921 oppheves, — alt i samsvar med Industridepartementets tilråding av 5. mai 1972.

13. A/S Glassvatt.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 2. juni 1972.

Selskapets søknad av 2. mars 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved A/S Glassvatt tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Askim Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Askim kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Saksmaal etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svas deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

14. L/L Tussa Kraft.

(Tillatelse til å foreta erverv av bruksrett til og regulering av Amelavassdraget m. v.)

Kgl. resol. av 16. juni 1972.

Stortinget har i møte den 9. mai 1972 gjort følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at L/L Tussa Kraft får tillatelse til erverv av bruksrett til og regulering av Amelavassdraget m. v. på vilkår som samsvarer med Industridepartementets tilråding av 21. januar 1972 og denne innstilling.»

Vedtaket er i samsvar med Innst. S. nr. 202 for 1971—72 som igjen samsvarer med Industridepartementets tilråding i St. prp. nr. 79

for s. å. bortsett fra den foreslåtte konsesjonsavgift til kommuner er hevet fra kr. 3,50 til kr. 4,00 pr. nat.-hk.

Det forutsettes videre av komitéen at vedlikehold av anleggsvegen fra Dalsfjorden blir bekostet av L/L Tussa Kraftlag.

De av Stortinget vedtatte vilkår for tillatelse for L/L Tussa Kraft til erverv av bruksrett til og regulering av Amelavassdraget m. v., er sålydende:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra denne konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd og vassdragsreguleringslovens § 10 post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler av disse kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 0,50 pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den forretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 4,00 pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 17 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse frister uten tillatelse meddelt av departementet oversittes, erlegger konsesjonæren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materialer, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll- og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet be-

stemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved konsesjonærens anlegg og bedrifter og disses familier, og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Det kan pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til ved reguleringsarbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet til almindennende virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

9.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten berøring av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvilstilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. Ved utstikking av anleggsveger skal de stedlige myndigheter tas med på råd.

Drifteveger og stier plikter konsesjonæren å legge om der de demmes ned. Spørsmålet om hvilke omlegginger som skal utføres av-

gjøres i tilfelle av tvist av regulerings-skjønn.

11.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringen og overføringene fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak som skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som kan fremmes i forbindelse med skjønn etter vassdragsreguleringslovens § 16.

12.

Etter nærmere bestemmelse fra vedkommende departement — for post 5's vedkommende i samråd med Industridepartementet — eller den dette bemyndiger, plikter konsesjonæren:

1. å bekoste og sette ut yngel og/eller settefisk, herunder også flerårig fisk.
2. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringen fører til overbefolkning eller en forverring av de naturlige forhold.
3. å anbringe sperregitter foran tappetunnene.
4. å bekoste inntil kr. 50 000 til bygging av tre fisketrapper i Åheimselva nedenfor Gusdalsvatn.
5. å bekoste bygging av terskler inkludert nødvendig forbygging i Norddalselva.
6. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser innen området, herunder også årlige kontrolltiltak.
7. å bekoste ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.

13.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

14.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringene og utbyggingen, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte, og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av anleggets eier.

15.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almen interesse, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 2 000 for hver gang etter departementets bestemmelse.

16.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttakelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den

som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt. Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft i henhold til bestemmelsene i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,— pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

18.

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke

har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein- og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommune. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av anleggets eier.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

19.

Anleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid blir truffet av ved-

kommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

Utgifter i forbindelse med kontrollen erstattes det offentlige av anleggets eier etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

20.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 15, 17 og 19 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

21.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor reguleringsanlegget og kraftstasjonene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Stortinget har lagt til grunn følgende manøvreringsreglement for regulering av Åmela-vassdraget m. v.:

1.

Reguleringer:

Magasin	Nat. vst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senking m	Reg.høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Storlivatn	538,7	545,0	522,0	6,3	16,7	23,0
Kvandalsvatn N.	530,0	534,0	520,0	4,0	10,0	14,0
Sarpevatn	540,0	545,0	540,0	5,0		5,0
Dansevatn	541,0	545,0	541,0	4,0		4,0
Kvandalsvatn S.	554,0	554,0	552,0		2,0	2,0
Løysingvatn N.	682,0	682,0	680,0		2,0	2,0
» S.	680,0	682,0	680,0	2,0		2,0

Overføringer:

Avløpet fra Kvandalsvatn S — nedbørfelt 4,68 km², overføres til Storlivatn.

Avløpet fra Løysingvatn N. og S. — nedbørfelt 1,77 km² — overføres til Storlivatn.

Avløpet fra Sarpevatn og Dansevatn — nedbørfelt 6,20 km² — kan overføres gjennom vestre driftstunnel til Storlivatn.

Avløpet fra Mørkevatn — nedbørfelt 4,04 km² — overføres til Kvandalsvatn N.

Avløpet fra et nedbørfelt på 0,48 km² føres inn på østre driftstunnel fra Kvandalsvatn N.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til oversiktskart K-200-301 A.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at flomvassføringene i Åmela ikke økes. Forøvrig kan tappingen skje etter L/L Tussa Krafts behov.

3.

Det skal påses at flombeløp og tappebeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m.v. Av protokollen sendes ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvok-

teren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet vil anbefale at det blir gitt L/L Tussa Kraft tillatelse til å foreta erverv av bruksrett til og regulering av Amelavassdraget m. v. som omsøkt, på de vilkår som er lagt til grunn for Stortingets samtykke. Det tilrås fastsatt manøvreringsreglement som inntatt foran.

Det forutsettes som vanlig at departementet er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer og foreta tilsvarende endringer i manøvreringsreglementet.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917, og lov om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom m. v. av 14. desember 1917, tillates L/L Tussa Kraft å erverve bruksrett til og å foreta regulering av Amelavassdraget m. v. — i det vesentlige i samsvar med fremlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 16. juni 1972.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for Amelavassdraget m. v. i samsvar med utkast inntatt i samme foredrag som gjeldende inntil videre.

15. Arendals Vassdrags Brukseierforening.

(Tillatelse til ytterligere regulering av Nesvatn i Telemark fylke.)

Kgl. res. av 16. juni 1972.

Arendal Vassdrags Brukseierforening fikk ved kongelig resolusjon 30. mars 1962 tillatelse til regulering av Nesvatn med 5,5 m senking og 3,75 m oppdemming, samlet reguleringshøyde 9,25 m.

I Nesvatn blir videre regulert avløpet fra

Rukkåna og 3 mindre bekker som er innført på driftstunnelen for Jørundland Kraftverk i medhold av tillatelse for Aust-Agder Kraftverk meddelt ved Kronprinsregentens resolusjon 5. mai 1967.

Brukseierforeningen har i brev av 3. oktober 1969, etter initiativ fra Aust-Agder Kraftverk som eier av Jørundland Kraftverk, søkt om tillatelse til ytterligere 6 m oppdemming og 1,5 m senking av Nesvatn, slik at total reguleringshøyde vil bli 16,75 m.

I anledning søknaden har departementet mottatt følgende innstilling datert 30. april 1971 fra Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet:

«Fra Aust-Agder Kraftverk har man mottatt følgende søknad, datert 3. oktober 1969:

«Aust-Agder Kraftverk, subsidiært Arendals Vassdrags Brukseierforening, søker i henhold til gjeldende Lov om vassdragsreguleringer om tillatelse til å regulere Nesvatn i Arendalsvassdraget ut over de grenser som er fastsatt for dette vann ved kongelig resolusjon av 30. mars 1962.

Søknaden gjelder en ytterligere oppdemming på 6 m fra kote 504,0 til kote 510,0 og en ytterligere senkning på 1,5 m fra kote 494,75 til kote 493,25. Det derved etablerte nye magasin er beregnet å bli på 122,5 mill. m³. Dette vil sammen med det eksisterende magasin på 132,0 mill. m³ gi et totalmagasin på 254,5 mill. m³. Tilleggsreguleringen vil øke magasinprosenten for Nesvatn fra 40 til 77,5. Om de nærmere detaljer for utbyggingsplanen henvises til vedlagte bilag.

Forslag til manøvreringsreglement for det omsøkte magasin finnes i bilaget under pkt. 2.3.

Det er Aust-Agder Kraftverk, som eier av Jørundland Kraftverk, som er initiativtager til planene om en ny regulering i Nesvatn. Kraftverkets representantskap gjorde i møte 28. mai 1969 enstemmig sålydende vedtak:

«Aust-Agder Kraftverk fremmer gjennom Arendals Vassdrags Brukseierforening søknad til Industridepartementet om ny og utvidet regulering i Nesvatn. Det søkes om tillatelse til å demme vannet til kote 510,0 og senke det ytterligere så lavt som det nåværende tappearrangement tillater. Såfremt Brukseierforeningen med kvalifisert flertall skulle finne at foreningen ikke har interesse av å stå som konsesjonsinnehaver, søker Aust-Agder Kraftverk selv konsesjon på reguleringsutvidelsen.

Det søkes for Aust-Agder Kraftverk om konsesjon på ubegrenset tid.»

Såfremt Arendals Vassdrags Brukseierforening gjør vedtak om å stå som formell søker, er Aust-Agder Kraftverk enig i at Brukseierforeningen bør inneha den omsøkte nye reguleringskonsesjon.

For Aust-Agder Kraftverks vedkommende søkes det under henvisning til vassdragsreguleringslovens § 10 pkt. 2 om reguleringskonsesjon på ubegrenset tid.»

I tilknytning til ovenstående har Arendals Vassdrags Brukseierforening i brev av 13. oktober 1969 meddelt at foreningen «i forståelse med Aust-Agder Kraftverk, ønsker å stå som formell søker for tilleggsreguleringen. En eventuell konsesjon bes således meddelt foreningen».

Fra det i søknaden nevnte bilag hitsettes:

«1.1. Omfang og beliggenhet.

Denne plan omfatter en videre utbygging av reguleringsmagasin i Gjøv/Arendalsvassdraget. Magasinet er prosjektert i Nesvatn som ligger ca. 500 m o. h. i Fyresdal og Åmli kommuner. Områdeoversikt er vist på bilag 1.1.

1.2. Tidligere reguleringer.

Nesvatn har siden 1962 tjent som reguleringsmagasin for kraftverkene i Arendalsvassdraget nedenfor Nelaug, kfr. punkt 4.1. Reguleringen omfatter en samlet reguleringshøyde på 9,25 m mellom kotene 494,75 og 504,00. Samlet magasinivolum er beregnet til 132 Mm³, hvilket gir en magasinprosent på 50. Reguleringstillatelsen innehas av Arendals Vassdrags Brukseierforening, Arendal.

1.3. Utbygde fall.

1.3.1. Gjøv og Espeliåna.

I 1967 fikk Aust-Agder Kraftverk tillatelse til å bygge ut de nyttbare fall i Gjøv og Espeliåna mellom Nesvatn og Jørundland, brutto fallhøyde 280 m. Samtidig ble det gitt adgang til overføring av ca. 62 km² tilleggsfelt til Nesvatn ved innføring av avløp fra disse i Kraftverkets tilløpstunnel. Det nye Jørundland Kraftverk får en installasjon på 55 MW og forventes igangsatt høsten 1970.

1.3.2. Arendalsvassdragets hovedelv.

I hovedelven nedenfor Nelaug er tidligere bygget fire kraftverk med samlet fall og installasjon — henholdsvis ca. 110 m og 75 MW. Av det samlede ca. 500 m brutto fall mellom Nesvatn og havet vil således 390 m være utbygget i 1970.

Bilag 1.3.2.

Siden reguleringen i Nesvatn ble etablert i 1962 har således de utbygde fall øket med 350 pst. samtidig som magasinprosenten på grunn av overføringer har blitt redusert fra 50 til 40.»

Av den tekniske beskrivelsen framgår at reguleringsdammen er prosjektert som plate-dam i armert betong, fundamentert på den nåværende massivdam og med et 63 m langt fritt overløp over damkronen.

I bilaget heter det videre:

«3.3. Økonomisk vurdering.

3.3.1. Beregningsmetode.

Produksjonsberegningen ved alt. magasin-størrelser i Nesvatn er foretatt på datamaskin. Simuleringsprogrammet er utarbeidet og kjørt av ing. A. B. Berdal, Oslo. Simuleringen sikter mot en optimalisering av primaproduksjonen basert på prisforutsetninger nevnt under punkt 3.3.4.

Simuleringen er foretatt etter vannmerke 938 Jørundland over perioden 1934—1961.

3.3.2. Produksjonsfordeling.

De utførte beregninger viser at optimal utnyttelse av det omsøkte magasin oppnås når magasinet disponeres etter følgende strategi:

I perioden 15. oktober—15. april tappes med qv 18,0 m³/sek.

I perioden 15. april—10. oktober tappes med qs 0,1 m³/sek.

Med den bestående installasjon i Jørundland Kraftverk gir dette følgende brukstider:

Vinterperiode: 3 700 h (utnyttingsgrad 0,80)

Sommerperiode: 160 h (utnyttingsgrad 0,03)

Året: 3 860 h (utnyttingsgrad 0,45)

3.3.3. Beregnet energiproduksjon for Jørundland Kraftverk.

I nedenforstående tabell er oppstillet en oversikt over beregnet energiproduksjon i Jørundland kraftanlegg som funksjon av magasin.

Magasin		Primakraft		Tilf.kraft			Flomtap	Sum
HRV kote	LRV kote	Magasin Mm ³	Vinter GWh	Sommer GWh	Vinter GWh	Sommer GWh	Året Mm ³	Året GWh
504,0	494,75	132,0	133,7	38,7	5,5	28,9	11,6	206,8*)
506,0	493,25	186,5	168,5	5,3	1,9	32,4	8,3	208,1
508,0	493,25	220,5	179,5	1,1	1,5	28,9	7,5	211,0
510,0	493,25	254,5	186,0	1,1	2,0	22,4	5,8	211,5

*) Større tilfeldig produksjon enn opprinnelig påregnet på grunn av økt maskininstallasjon.

Som det kan utledes av tabellen vil en økning av magasinet i Nesvatn fra nåværende 132 Mm³ til omsøkt 254,5 Mm³ medføre:

Prima vinterkraft økes med	52,3 GWh
Prima sommerkraft reduseres med	37,6 GWh
Tilfeldig vinterkraft reduseres med	3,5 GWh
Tilfeldig sommerkraft reduseres med	6,5 GWh
Flomtap reduseres med ..	5,8 Mm ³ = 4 GWh

Den samlede produksjon over året vil ikke endres vesentlig, men kraftkvaliteten skyves sterkt over mot prima vinterkraft.

3.3.4. Prisgrunnlag.

Ved vurdering av magasin størrelsen er det regnet med følgende kraftpriser levert Jørundland:

Vinterkraft, prima	3,0 øre/kWh
Vinterkraft, tilfeldig	1,5 øre/kWh
Sommerkraft, prima	1,5 øre/kWh
Sommerkraft, tilfeldig	0,75 øre/kWh

Det er antatt at hele den beregnede energi kan omsettes.

Som privakraft er regnet den maksimale produksjon som etter den valgte magasin-disponering kan opprettholdes i det bestemmende år: 90 pst. leveringssikkerhet.

Tilfeldig kraft er beregnet som differensen mellom midlere produksjon og produksjon i det bestemmende år.

3.3.5. Kostnadsoverslag.

Overslaget bygger på prisnivå 4. kvartal 1968.

Påbygging dam Nesvatn	kr.	650 000
Heving av lukesjakt og lukehus »		115 000
Forsterkning av luke og spill ..		60 000
Ombygging av vei til dam		60 000
Tømmeropptrekk		40 000

Vei til lukehus	»	40 000
Tilrigging og opprydding	»	265 000
Diverse upåregnet	»	190 000
Omsetningsavgift (13,64 pst.) ..	»	195 000
Prosjektering og administrasjon »		260 000
Renter — låneomkostninger		
m. v.	»	175 000

Sum bygningsmessige arbeider kr. 2 050 000

Elektrisk kraft inkl. fremføring av 20 kV linje til Nesvatn ..	»	300 000
Tiltak, omlegning av veier som neddemmes, erstatninger, flytting av bygninger m. m. »		1 850 000
Skjønnsutgifter	»	400 000
Diverse og avrunding	»	400 000

Totale magasinkostnader kr. 5 000 000

3.3.6. Beregnet inntekt Jørundland Kraftverk.

Nedenforstående tabell viser beregnet årlig inntekt av det omsøkte magasin.

Kvalitet	Pris ore/kWh	Nåværende magasin GWh	Omsøkt magasin GWh	Produksjon GWh	Inntekt kr.
Prima vinter	3,0	133,7	186,0	+52,3	+1 570 000
Prima sommer	1,5	38,7	1,1	-37,6	- 560 000
Tilfeldig vinter	1,5	5,5	2,0	+ 3,5	+ 53 000
Tilfeldig sommer	0,75	28,9	22,4	- 6,5	- 49 000
Sum		206,8	211,5	+ 4,7	908 000

4. Reguleringsanleggets innvirkning på nedenforliggende verk.

4.1. Generelt.

Den omsøkte regulering vil i tillegg til Jørundland Kraftverk berøre følgende kraftverk i Arendalsvassdraget:

Kraftverk	Byggeår	Utvidet senest	Innst. MW	Maks. vannføring m ³ /sek.	Energikoeff. kWh/m ³	Eier ¹⁾
Rygene	1900	1951	7,8	70	0,047	R. S & T
Evenstad	1939	1955	12,0	92	0,036	AKE
Bøylefoss	1913	1964	50,0	100	0,139	AF
Flatenfoss ²⁾	1927	—	4,6	58	0,022	AF
Sum			74,4		0,244	

1) R. S & T: Rygene-Smith & Thommesen A/S.

AKE: Arendal komm. Elekrisitetsverk.

AF: A/S Arendals Fossekompni.

2) Flatenfoss kraftverk forventes ombygget til maksimalvannføring minst korresponderende med Bøylefoss kraftverk.

Som det fremgår av oppstillingen, er kraftverkene av eldre dato og opprinnelig bygget som elvekraftverk uten vesentlige reguleringsanlegg.

Ved senere utbygging av de øvre deler av Arendalsvassdraget har magasinprosenten gradvis øket og er i dag for samlede felter til Bøylefoss og Rygene henholdsvis 32 pst. og 28 pst.

4.2. Produksjon.

Etter oppdrag fra Aust-Agder Kraftverk har ing. A. B. Bernal, Oslo, foretatt en analyse

over det omsøkte magasins innvirkning på regulert vannføring ved Bøylefoss kraftverk som referansested.

Det gjøres oppmerksom på at den foretatte analyse bygger videre på en tidligere analyse som ing. A. B. Bernal foretok over Fjone-magasinet virkning nedenfor Nisser. Det ble den gang søkt oppnådd størst mulig samlet prima vinterproduksjon for Aust-Agder Kraftverks stasjoner i Nisserelv og Fyreselv, og da ut fra forutsetning om visse bestemte sommer-vannføringer i de to vassdrag. Dette er en forutsetning som må betraktes ensbetydende

med at verkene nedenfor Nelaug ikke har noen innflytelse på slippingen fra magasinene i Fyreselv og Nisserelv.

I praksis er situasjonen noe annerledes, men forutsetningen forenkler modellen og programmeringen for de videre undersøkelser i hovedvassdraget.

Såvidt man har oppfattet den siste redegjørelse fra ing. A. B. Berdal av 10. september 1969, konf. bilag 4.2.a, har man disponert Nelaug-magasinet noe annerledes med magasinalternativ 254,5 Mm³ i Nesvatn enn ved

det nåværende magasin i Nesvatn på 132 Mm³. Dette kompliserer vurderingen av nytten noe, bl. a. ved at man får forskjøvet det bestemte år i den betraktede årrekke.

Etter Berdals undersøkelse vil regulert sommervannføring referert Bøylefoss gå tilbake 2,1 m³/sek., dvs. fra 58,6 til 56,5 m³/sek.

Angående vintervannføringer vises til periodens 5 dårligste år som er gjengitt i nedenstående tabell. For vurderingen og oversiktens skyld er også oppgitt de korresponderende vannføringer ved Jørundland i Gjøv.

År	Nåv. magasin Nesvatn 132 Mm ³		Nytt magasin Nesvatn 254,5 Mm ³		Økning Jørundland m ³ /sek.	Økning Bøylefoss m ³ /sek.
	Vintervannf. ved Jørundland m ³ /sek.	Vintervannf. ved Bøylefoss m ³ /sek.	Vintervannf. ved Jørundland m ³ /sek.	Vintervannf. ved Bøylefoss m ³ /sek.		
1941	11,6	61,8	18,0	69,0*)	6,4	7,2
1947	10,7	45,5	18,0	51,3	7,3	5,8
1952	13,0	66,3*)	18,0	70,0	5,0	3,7
1955	9,1	59,1	15,7	66,0	6,6	6,9
1956	13,0	68,3	16,7	68,7	3,7	0,4

*) Bestemmende år.

Som det fremgår av tabellen har man etter økningen av magasinet i Nesvatn fått inn 1956 som et dårligere år enn bestemmende. I praksis er det vel neppe mulig å få dette til uten en meget stor grad av fremsynthet. I tillegg bør man være oppmerksom på at tilløpene fra Fyreselv og Nisserelv er holdt ens i de to alternativer. All rimelighet tilsier at en liten variant i programmet i disse to vassdrag ville eliminere 1956 som et dårligere enn bestemmende år.

På den bakgrunn anser vi fremdeles 1952 for bestemmende år og det større magasin i

Nesvatn vil dette år gi en øket reg.vannføring med 3,7 m³/sek.

En variant av betraktningen er å se samlet på de 5 dårligste år, og man vil da se at nytten av det større magasin er 4,8 m³/sek. større enn vintervannføring i gjennomsnitt for årene.

5. Reguleringsanleggets samlede virkning.

5.1. Produksjon.

Den omsøkte regulering vil i henhold til de foranstående utredninger medføre følgende samlet produksjonsendring i vassdraget:

Kraftverk	Primakraft		Tilf. kraft		Sum Året GWh	Flomtap Mm ³
	Vinter GWh	Sommer GWh	Vinter GWh	Sommer GWh		
Jørundland	+52,3	+37,6	+3,5	+6,5		+5,9
Flatenfoss Bøylefoss Evenstad Rygene	+14,2	+8,1	—	—		—
Sum	66,5	+45,7	+3,5	+6,5	+10,8	+5,9

5.2. Rentabilitet.

Med prisgrunnlag som angitt under punkt 3.3.4, vil beregnet brutto årlig inntekt av magasinet bli:

Kvalitet	Pris øre/kWh	Produksjon GWh	Årlig inntekt kr.
Prima vinter	3,0	66,5	2 000 000
Prima sommer	1,5	+45,7	+ 686 000
Tilfeldig vinter	1,5	+ 3,5	+ 53 000
Tilfeldig sommer	0,75	+ 6,5	+ 49 000
Sum		+10,8	1 212 000

Magasinets totale rentabilitet: $\frac{1\ 212\ 000}{5\ 000\ 000} \times 100 = 24,1$ pst.

6. Skader og ulemper.

6.1. Magasinområdet.

Den prosjekterte regulering vil medføre en neddemming av ca. 1300 da fjellskog, beite og tidligere dyrket mark. Det er ingen fast bosetting langs Nesvatn, endel gamle bruk står til nedfall, men for øvrig brukes gårdene til feriesteder.

Reguleringen vil medføre hel eller delvis neddemming av 6 av disse bruk, i tillegg ligger ca. 14 hytter, 2 stabbur, 2 båthus, 6—8 skur og 4 garasjer under høyeste regulerte vannstand.

Det forventes at reguleringen vil medføre total skade på fisket i Nesvatn. Ferdsel over isen vil bli vanskeliggjort og i noen utstrekning også utslag av tømmer. Fløtning over Nesvatn vil kunne fortsette som før.

I øvre ende av Nesvatn vil fylkesvegen til Berge måtte omlegges i en lengde av ca. 600 m. Tilsvarende må fylkesvegen ved dam Nesvatn omlegges i en lengde av ca. 100 m.

Bilag 6.1.a: Kart over Nesvatn m/ innlagt bebyggelse.

Bilag 6.1.b: Utredning fra fiskerisakkyndig.
Bilag 6.1.c: Oppgave over neddemmet bebyggelse.

6.2. Vassdraget.

Strekningen i Gjøv ovenfor Jørundland vil få redusert flomhyppighet. På strekningen mellom Jørundland og Åmli må det påregnes større vintervannføringer og tilsvarende lengre perioder uten tilførsel fra Nesvatn om sommeren. Endringen antas dog å representere liten skade.

I hovedelven mellom Åmli og sjøen antas saken å være uten betydning for annet enn de under avsnitt 4 nevnte kraftverk.

6.3. Magasinets fylling.

Se bilag 6.3.a og 6.3.b.

For å få et bilde over hvorledes magasinet vil fylles fra tappeperiodens avslutning ca. 15. april og frem til neste tappeperiode, har man fra ing. A. B. Berdal fått satt opp kurver som viser vannstanden i Nesvatn gjennom året i visse typiske år.

I årene dårligere enn middels år vil magasinet i månedene juli og august ligge fra 10 (ugunstigste) til 3 m under H. R. V.

I de vannrikere år vil man stort sett kunne regne med fullt magasin til 1. juli eller ubetydelig under.

Sett i relasjon til situasjonen i dag, så vil neppe fyllingstiden for Nesvatn med en utvidet regulering bli særlig forlenget med det kjøreprogram som er forutsatt for Jørundland Kraftverk. Det nevnes i denne forbindelse at Aust-Agder Kraftverk allerede har inngått avtaler som fører til at fløtning i Gjøv opphører fra og med 1971. Det sparte fløtningsvann (ca. 30 Mm³) representerer ca. 2 m fylling i Nesvatn. Videre har det hittil blitt tappet endel fra Nesvatn i månedene juli/ august for å holde en tilsiktet sommervannføring ved Bøylefoss. Det forutsettes at sommertapping nå stort sett må bortfalle.

Bortsett fra de ekstremt ugunstige år er man derfor av den mening at store forandringer med hensyn til fylling ikke vil oppstå.

7. Konklusjon.

Den foreslåtte utvidelse av Nesvatnreguleringen synes å fremby det rimeligste kjente

alternativ man i dag har for øket vinterkrafttilgang i Arendalsvassdraget.

For en investering på 5 mill. kroner kan man i vassdraget øke prima vinterkraftproduksjon med ca. 67 GWh og totalproduksjonen med ca. 11 GWh. Med det allerede tilstrekkelig dimensjonerte produksjonsapparat til stede, vil utbyggingsprisen beløpe seg til 7,5 øre/kWh, og kraftprisen — beregnet etter 9 pst. selvkost — tilsvarende 0,67 øre/kWh. Dette er meget billig prima vinterkraft.

Tatt i betraktning at Nesvatn fra før er regulert, at det ikke er fast bosetting langs vannet, at hyttebebyggelsen i området ennå er beskjedent og at de skader som oppstår ved en reguleringssøkning er av ren materiell art som kan erstattes, samt at ytterligere ulemper skulle kunne avhjelpes, ansees at betingelsene etter vassdragsreguleringsloven skulle være til stede for at ytterligere regulering av Nesvatn skulle kunne tillates.

8. Finansiering.

Det må forventes at nødvendig anleggs-kapital hovedsakelig må skaffes ved opptak av lån.

9. Byggeprogram.

Anleggsarbeidene for dette reguleringsanlegg kan igangsettes våren 1970 og fullføres i løpet av sommeren 1970. Man vil således ha muligheter for såvel å benytte den bestående anleggsrigg som å fullføre reguleringsanlegget innen Jørundland Kraftverk kommer i drift.

10. Alternative oppdemningshøyder.

Ingeniør A. B. Berdal har etter oppdrag undersøkt de bygningsmessige omkostninger også ved alternative oppdemninger til kotene 506,0 og 508,0. For de ved disse høyder etablerte magasiner er videre nyttevirkingen for Jørundland Kraftverk undersøkt. Det henvises her til bilagene.

Noe tallmessig uttrykk for reduserte skader ved de mindre oppdemningshøyder har man ikke satt opp, da de synes å variere mindre enn utgiftene for øvrig.

Det fremlegges ikke noe alternativ for høyere oppdemning enn til kote 510,0. Dette har sin årsak i at høyere oppdemning vil medføre at en betydelig del av tilløpstunnelen for Jørundland Kraftverk må omlegges ved kryssingen av Rukkedalen og inntak av Rukkåna. Videre vil man få betydelige luke- og inntaksutgifter ved Nesvatn. En ytterligere trykkehøyde vil også få følger for turbin og stabiliteten på tilløpssiden.

Man har bedømt utgiftene med de forandringer som må gjøres i vannveisystemet for Jørundland Kraftverk å bli så store at ytterligere regulering blir meget kostbar.»

I det nevnte bilag har den fiskesakkyndige, bestyrer Gunnar Dannevig, uttalt bl. a.:

«Fisket i Nesvatn ble behandlet under ekspropriasjonsskjønnet i anledning gjennomføringen av den nåværende regulering mellom kotene 494,75 og 504,00. Det vises herom til rettsbok for Vest-Telemark herredsrett, over-skjønn av 14. desember 1963 for reguleringen av Nesvatn i Gjøvdalsvassdraget. Det fremgår herav at de fiskeriberettigede dengang

ble tilkjent en viss erstatning for skader på fisket som følge av denne regulering.

Undertegnede fungerte som fiskerisakkyn- dig for denne skjønnsrett. Etter anstillede undersøkelser fant jeg at Nesvatn er lite produktiv, og at den årlige produksjon av aure kunne settes til ca. 1 kg pr. hektar. Skadene på fisket ble anslått til 33 pst., økt garnslit medregnet. Herunder ble lagt vekt på at bestanden av bunndyr på grunt vann, som utgjør aurens viktigste næring, ville bli redusert når reguleringen hadde vært effektiv noen tid. Videre at utøvelsen av fisket ville bli vanskeliggjort, likesom der måtte bli økt slitasje på garna.

For virkningen av en utvidet regulering, er det av vesentlig betydning at auren i Nesvatn har sine viktigste gyteplasser på stein- og grusbunn i selve vannet. Og da auren ikke går særlig dypt når den gyter, er det avgjørt fare for at gyteplassene i stor utstrekning vil bli tørrlagt, eller utsatt for frostska- der, om regulerings høyden blir øket til 15,25 m eller mer.

Den reduserte rekruttering som følge her- av, kan selvsagt kompenseres for ved regel- messige utsetninger av yngel og/eller sette- fisk. Imidlertid vil også selve ernæringsgrunn- laget bli vesentlig svekket hvis reguleringen utvides så mye som det her er tale om. Dette fordi bunndyrene på grunt vann uvegerlig vil bli sterkt desimert ved periodevis tørrlegging og frost. Da videre også utøvelsen av fisket vil bli ytterligere vanskeliggjort, bør De regne med totalskade på fisket, om reguleringshøy- den blir øket til 15,25 m eller mer.»

Med søknaden fulgte forslag til manøvreringsreglement. Bortsett fra reguleringsgren- sene skiller forslaget seg fra det nå gjeldende også for postene 2 og 3's vedkommende. Disse poster i gjeldende reglement lyder:

- «2. Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flom vannføring ikke for- økes. Heller ikke må lavvannføringene nedenfor Jørundland forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vannslippingen, etter bestemmelse av Brukseierforeningen, skje etter Jørund- land Kraftverks behov.
3. Til den alminnelige fløtning i vassdraget nedenfor Jørundland avgis det nødven- dige vann dersom ikke fremføring av tømmer ordnes på annen måte overens- stemmende med overenskomst eller skjønn.»

Søkerens forslag lyder:

- «2. Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flommer ikke forøkes.

For øvrig kan vannslippingen skje etter Jørundland Kraftverks behov og i det alt vesentlige i vinterhalvåret for produksjon av vinterkraft.

3. Den alminnelige fløtnings interesser i vassdraget anses dekket av retten til fløt- ningsvann ved reguleringskonsesjon av 30. mars 1962.

Det påhviler tilleggsmagasinet ingen forpliktelser om ytterligere fløtnings- vann.»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk ly- singsblad og i 5 lokalaviser. Den har på van- lig måte vært forelagt distriktet, Landbruks- departementet og Kommunaldepartementet og har i henhold til de nye bestemmelsene i regu- leringslovens § 6 også vært lagt ut til etter- syn.

Fyresdal kommunestyre har i møte 27. desember 1969 fattet følgende en- stemmige vedtak:

«Det vesentligste av Nesvatn ligger innen Fyresdal kommune og bare en beskjeden del av magasinets sydøstre parti i Åmli. Kommunen vil derfor bli særdeles sterkt berørt ved den omsøkte tilleggsregulering med 6 meters opp- demning og 1,5 meters senking.

Skadevirkningene vil bli betydelige, og en viser for så vidt til uttalelsene fra Fyresdal Jordstyre 13. november 1969, Fyresdal Skog- råd 14. november 1969 og Innlandsfiske- nemnda i Fyresdal 15. november 1969.

Kommunestyret vil særlig understreke de skadelige virkninger som følge av at store skogvidder og en rekke hus og andre bygnin- ger demmes ned. At der for tiden ikke er fast bosetting ved Nesvatn må i denne for- bindelse tillegges mindre vekt, idet forholdet i så måte kan forandre seg etter hvert som veiforholdene bedres i distriktet.

Man vil også fullt ut støtte det skogrådet har påpekt med hensyn til vanskelighetene for den fremtidige tømmerlevering og fløtning over Nesvatn, dersom tilleggsreguleringen blir gjennomført.

Sammen med grunneierne har kommunen i lengre tid arbeidet med planlegging for den turistmessige utnyttelse av områdene i denne del av kommunen. For Øvre Birtedal forelig- ger allerede en plan, og det er i dette strøk planer en rekke hytter. At tilsvarende detalj- planer ennå ikke er utarbeidet for Nesvass- området, skyldes i første rekke økonomiske grunner som har gjort en prioritering av plan- leggingsarbeidet nødvendig. Også dette om- rådet vil imidlertid bli trukket inn i planen for en utnyttelse av utmarksressursene så snart man overkommer dette.

Selv om det opprinnelige naturbilde allerede er skjemet ved den regulering som i dag foregår, vil tilleggsreguleringen føre med seg langt sterkere inngrep som ut fra naturvern- hensyn bør søkes avdempet mest mulig.

Til tross for de skadevirkninger økningen av regulerings høyden fra 9,25 til 16,75 m vil føre med seg, finner Fyresdal kommune ikke å ville motsette seg at søknaden blir imote- kommet.

Blir reguleringstillatelse gitt, må man imid- lertid kreve at følgende blir tatt i betraktning og medtatt som ledd i konsesjonsvilkårene:

1. *Fastsettelse av minstevannstand i sommer- halvåret.*

På side 12 i bilaget til søknaden heter det under punkt 6.3 at sett i relasjon til situasjo- nen i dag, vil neppe fyllingstiden for Nesvatn med en utvidet regulering bli særlig forlenget med det kjøreprogram som er fastsatt for Jørundland Kraftverk.

I tillegg til det eksisterende manøvrerings- reglement av 30. mars 1962 med endring av

23. juni 1969, har Arendals Vassdrags Brukseierforening ved underskjønnet for Nesvassreguleringen av 6. desember 1962 og overskjønnet av 14. desember 1963, garantert at vannstanden i Nesvatn hvert år pr. 1. juni skal være bragt opp i kote 497 eller høyere, og skal holdes på denne høyde så lenge tømmerleveringen rundt Nesvatn finner sted inntil 24. juni. Dog slik at Brukseierforeningen ikke er ansvarlig for at vannstanden synker under denne grense, hvis dette skyldes tapping til fløtningsformål og etter beskjed fra Nidarå Fellesfløtningsforening. Av søknaden fremgår imidlertid at fløtningen i Gjøv skal opphøre fra og med 1971 slik at forbeholdet om tapping under kote 497 på grunn av fløtningsvann dermed ikke får noen aktualitet for fremtiden.

For interessene rundt vannet og særlig da for den turistmessige utnyttelse, for naturverninteressene og tømmerdriften, vil det være av avgjørende betydning at man også for fremtiden er sikret en minstevannstand under den nye HRV, tilsvarende de 7 m man i dag er garantert.

I manøvreringsreglementet må derfor medtas en post som tilsikrer at Nesvatn i alle år skal være fylt til ca. kote 503 pr. 1. juni.

Man er kjent med at tilsvarende fyllingsbestemmelser er inntatt bl. a. i manøvreringsreglementet for Totak i Tokke—Vinjevassdraget av 4. juli 1958 og for Børtevatn i samme vassdrag i reglement av 26. juni 1964. Hensett til de utvilsomme fordeler en slik bestemmelse vil ha for de omkringliggende eiendommer og tilstøtende distrikter, fortøner et slikt bånd på regulantens utnyttelse av magasinet seg som meget beskjedent.

2. Vei langs østsiden av magasinet.

I sin uttalelse til Brukseierforeningens søknad om hovedreguleringen av Nesvatn, avgitt 19. februar 1960 (gjengitt i St. prp. nr. 45 for 1961—62 side 3—4) krevet kommunen at det måtte bli bygget vei på østsiden av Nesvatn fra Berge til Nesvassdammen, og slik at Brukseierforeningen har storparten av utgiftene ved bygging av veien.

Kravet ble dengang ikke imøtekommet, men det ble i konsesjonsvilkårenes post 11 i tillatelsen av 30. mars 1962 medtatt en bestemmelse om at konsesjonæren pliktet å yte tilskudd til bygging av vei langs Nesvatn, beregnet på grunnlag av de merutgifter reguleringen måtte påføre Fyresdal kommune ved at den utstrukne trasé ble neddemmet.

Spørsmålet om erstatning for omkostningene ved omstikking av bygdeveien Berge—Nesvatn ble av kommunen innbragt for regulerings-skjønnet, som imidlertid ved kjennelse av 6. desember 1962 avviste kravet, idet retten mente det hørte under et eget etterfølgende skjønn.

Veien er senere stukket om over kote 512. Kotehøyden er valgt etter konferanse med Brukseierforeningen.

Stikningsarbeidet ble utført i 1964 av konstruktørene Jakob A. Tovslid og Trygve Sønsterbo, og Veisjefen i Telemark har i brev til kommunen av 21. desember 1964 ikke hatt noe å bemerke til planene. Arbeidet med omstikkingen ble finansiert gjennom lån fra Aust-Agder Kraftverk, A/S Arendals Fossekompani og Arendal kommune. Lånet på til-

sammen kr. 18 000 som er innløst av Fyresdal kommune, er forutsett medregnet i anleggsgiftene for veien og forutsettes tilbakebetalt etter at anlegget måtte bli opptatt på fylkets, eventuelt Statens veibudsjett.

Det samlede kostnadsoverslag for parsellen Berge—Aust-Agder grense fra 1964 lyder på kr. 1 925 000 mot kr. 1 217 000 for den trasé som ble stukket i 1953. Enhetsprisene for massene er beregnet likt i begge kalkyler, men på grunn av at veilinjen måtte legges høyere i terrenget, ble det større fjell- og jordskjæringer.

Fyresdal kommune har i brev av 12. mai 1969 til veisjefen i Telemark bedt om at veianlegget Berge—Aust-Agder grense må bli opptatt som fylkesvei innevarende år. Noe svar på denne søknad foreligger imidlertid ikke.

Tilleggsreguleringen av Nesvatn vil sette hele veisaken i en annen stilling. Såvel for skogeierne som for regulanten må det være av største betydning at veien blir bygget, slik at tømmeret som sogner til østsiden av magasinet for fremtiden kan transporteres på bil, istedenfor å måtte slås ut og fløtes i det regulerte magasinet.

Ifølge oppgaver utarbeidet av Nidarå Tømmeralslag, utgjør skogarealet på østsiden av Nesvatn tilsammen ca. 10 000 da, hvorav 4 500 da produktiv og 5 500 da skrapskog og heiskog. Den stående masse utgjør ca. 40 000 m³, og det årlige balansekvantum vil for den produktive skog være ca. 1 070 m³ og for heiskogen ca. 280 m³, eller tilsammen ca. 1 350 m³. Det vises til vedlagte notat av 15. desember 1969.

Det er således betydelige skoger og årlige driftskvanta som sogner til Nesvatn på østsiden.

Også for de øvrige interesser vil et veisamband mellom Gjøvdal—Berge—Fyresdal føre med seg fordeler som i noen grad vil avbøte de uheldige virkninger av tilleggsreguleringen.

Kommunen må derfor kreve at regulanten som et konsesjonsvilkår pålegges å bygge og vedlikeholde vei — minimum av standard som skogsbilvei av klasse II — mellom Nesvassdammen og Berge.

Man er kjent med at tilsvarende pålegg er gitt for 2 veier langs Botnedalsvatn i Tokke—Vinjevassdraget ved reguleringstillatelse av 15. april 1968 (jfr. Innst. S. nr. 8 for 1967—68) fra industrikomiteen side 122.

Det kan i denne forbindelse også nevnes at Vestfold Kraftselskap etter avtale av mai 1968 med Fyresdal og Nissedal kommuner samt de berørte grunneierne har bygget skogsbilvei av klasse III langs Napemagasinet i forbindelse med utbyggingen av Fjone Kraftverk, der forholdene for tømmerleveringen m. v. lå tilsvarende an. Det vises for så vidt også til Innst. S. nr. 245 for 1966—67 side 448.

3. Konsesjonsavgifter.

Avgiften bør settes til lovens høyeste beløp pr. innvunnet nat.-hk og minimum til kr. 4,50 som i tillatelsen av 21. juli 1967 til regulering av Napevatn m. v. i forbindelse med Fjone Kraftverk.

4. Rydding av neddemmede arealer.

Det må fastsettes bestemmelser om rydding

av neddemmede arealer og finrydding av garnplasser. Videre bestemmelser om utsettelse av settefisk og yngel. Kommunen vil også be om at det fastsettes et eget fond til fremme av fiske i kommunen og viser for så vidt til Innlandsfiskenemndas uttalelse.

5. Konsesjonskraft.

Kommunen forbeholder seg rett til konsesjonskraft etter Vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 15. Kraften må leveres til selvkostende.

Ellers forutsetter kommunen at det i tillatsen blir medtatt de vanlige vilkår om omlegging av veier og stier som demmes ned, erstatning for utgifter til forsterket jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden, tilskudd til forsamlingslokale, bruk av innenbygdsboende arbeidere ved anleggsarbeidene i Fyresdal m. v.

Det er videre kommunens forutsetning at ytterligere reguleringer eller overføringer i Nesvatns nedslagsfelt ikke kommer på tale. I så fall må slike planer fremlegges og vurderes i forbindelse med den foreliggende søknad, slik at man er sikret mot fremtidige overraskelser i så måte.

For den fortsatte utnyttelse av utmarksressursene i denne del av kommunen, er det av avgjørende betydning å ha visshet for at ikke ytterligere inngrep kommer på tale. Man vil derfor be konsesjonsmyndighetene om å forelegge dette spørsmål for Arendal Vassdrags Brukseierforening og Aust-Agder Kraftverk i forbindelse med behandlingen av nærværende søknad. Om mulig vil man be om at der også inntas som et konsesjonsvilkår at ytterligere reguleringer eller overføringer enn søknaden forutsetter ikke vil bli fremmet i nedslagsfeltet til Nesvatn.»

Fyresdal jordstyre, vedtak 13. november 1969:

«I dag er det ingen bebodde bruk lenger rundt Nesvatn. Alle bruk er fraflyttet. Det fører fylkesveg fram til nordenden av Nesvatn, videre er det veg fram til sørenden av vatnet. Det alt vesentlige av Nesvatnbassenget ligger i Fyresdal kommune.

Grunnet jordbruket i denne del av bygda er nedlagt, og bruka fraflyttet, er det ingen katastrofe jordbruksmessig med en ytterligere regulering. Men jordstyret vil peke på at endel dyrka areal som i dag blir nytta til beite går tapt. Videre vil en peke på de skader utmarksnæringen vil få ved en ytterligere neddemming.

Nesvatn er i dag et brukbart fiskevann, tross reguleringshøyden på 9,25 m. Det er en jamn søknad om hyttetomter i området. I den forbindelse kan nevnes at grunneierne og Fyresdal kommune har planer om å få regulert området for utnyttelse av utmarksressursene. Soneplan for Ø. Birtedalen er under arbeid. Grunnen til at Nesvatnområdet ikke ble med i denne planen, var av økonomiske grunner.

Grunnet grunneierne og kommunen har planer om utnyttelse av området som foran nevnt, vil en ytterligere regulering her være svært

uheldig. På bakgrunn av dette, vil Fyresdal jordstyre anmode om at det blir stilt følgende konsesjonsbetingelser, dersom konsesjon for ytterligere regulering blir gitt:

1. Det bygges veg langs østsida av Nesvatn, slik at en får helårsveg-forbindelse fra Gjøvdal til Fyresdal.
2. Konsesjon for ytterligere regulering i nedslagsfeltet for Nesvatn ikke blir gitt.
3. At det i sommermånedene blir holdt en viss kotehøgde på bassenget.»

Fyresdal skogråd, udatert enstemmig vedtak:

«Av søknaden går det fram at det blir neddemt eit areal på ca. 1300 da. Omlag alt av dette er skog eller skogmark. Bortsett frå at dette arealet går tapt som produktiv mark, vil det og for det store attverande areal rundt magasinet bli store ulemper. Nesvatn er nå nytta til tømmerfløting, og det er i første rekke tømmerleveringa som blir vanskeleggjort.

Ein vil nevnte at alt med nåverande regulering mellom kotene 494,75 og 504,00 (reg.høyde 9,25 m) og med fastsett minstevannstand, kote 497,00 i den mest aktuelle tid for tømmerlevering, er vanskane store, noko erstatningane for nåverande regulering for tømmerleveringa (kr. 12—15 pr. m³) tydeleg visar.

Den omsøkte regulering mellom kotene 493,25 og 510,00 (reg.høyde 16,75 m) og utan fastsett minstevannstand i sumarhalvåret, er klart at vil auke desse ulemper i munaleg grad. Hertil kjem også auka vanskar med ankomst til områda ved magasinet både i sumar og vintertida.

Området som har tilknytning til magasinet er — utanom skogproduksjon ogso av stor annan verdi — og blir i stigande grad nytta til bortleie av hyttetomter og utleige av jakt og fiske (utmarksnæring).

Ein ser det som svært viktig for næringslivet i kommunen at mest mogeleg av dei uheldige virkningar av reguleringa blir kompensert ved tiltak. I dette høve er det særleg vegbygging som kan kome på tale.

Blir vegbygging utført i stort nok omfang vil ein få bra tilhøve for skogsdrifta og for utnytting av arealet i utmarksnæringane.

Som høgst aktuelt vil ein peke på bygging av veg langs austsida av magasinet, frå nåverande veg ved Berge og til dammen. I tillegg bør det også byggjast ein del skogsveggar i dei områder rundt magasinet som ikkje får dekking i nevnde veg.»

Innlandsfiskenemnda i Fyresdal, 15. november 1969:

«Søknaden gjeld ei auka oppdemming på 6 meter, og ei nedtapping på 1,5 meter.

Den totale reguleringshøgda blir såleis 16,75 meter.

Det er klart at dette vil føre til store skadevirkningar på fisket. Nesvatn var frå gammalt av eit godt fiskevatn, og det er framleis eit bra fiske der.

Ein bør kunne reikna med at det framleis kan bli ein del fiske, dersom ein gjer visse tiltak med dette vatnet. Innlandsfiskenemnda meiner generelt at det er tat for lite omsyn til

ferskvassfiske ved kraftutbygginga. Vi vil difor rå til at fisket må bli tilgodesett på den beste måte.

Vi vil her peke på endel ting som vil hjelpe til å betre fisket.

1. I Nesvatn vil det vera av stor verdi om kotehøgda på bassenget kan vera så høg og jamn som mogeleg i sumarhalvåret.
2. At det framleis blir sett ut minst 20 000 settefisk pr. år.
3. Det er alt ein stor del av fiskevatna i Fyresdal som er sterkt skadd av reguleringar. Innlandsfiskeremnda meiner difor at det ikkje bør bli gitt konsesjon for meir regulering i nedslagsfeltet til Nesvatn. Innlandsfiskeremnda meiner at det for alle regulerte vatn i Fyresdal blir stilla krav om eit årleg tilskot til ålmenn opphjelv av ferskvassfiske innom bygda.

Vi gjer framlegg om at det for Nesvatn blir stilla krav om eit årleg tilskot frå regulanten som Innlandsfiskeremnda i Fyresdal kan disponere til fremme av ferskvassfiske i distriktet. Beløpet storleik bør etter prisindeks i 1970 minst utgjere kr. 10 000.»

Telemark fylkeslandsbruksstyre har i møte 22. desember 1969 uttalt:

«Fylkeslandbruksstyret går ut ifrå at der knyter seg relativt store samfunnsinteresser til ei vidare regulering av Nesvatn i Fyresdal. Utviklinga i nyare tid som har mange årsaker, har elles ført til at alle bruk langs vatnet er fråflytte. Dei direkte jordbruksinteresser er difor ikkje serleg store.

På andre sida er det samla næringsgrunnlag lite i Fyresdal, og med dei krav som vår tid stiller gjeld det at alle ressurser blir best mogleg nytta i ei bygd som Fyresdal. Blir dei ikkje det kan det bli vanskeleg å halde oppe det minstemål av busetnad som bygda treng.

Ressursene som det gjeld å ta vare på sjøl om det ikkje blir permanent busetnad langs Nesvatn, er beite, skog, fiske og turisme. Fylkeslandbruksstyret reknar med at alle desse ressurser blir meir eller mindre reduserte ved ei vidare regulering. Styret viser såleis til den sakkunnige uttale som ligg føre vedkomande fisket.

Det som mest effektivt kan bøte på skadene ved at ressursene minkar er bygging av veg langs vatnet. Ein slik veg kan serleg hjelpe til med å løyse ut dei ressurser som ligg i turismen sjøl om reguleringa aukar.

Styret viser elles til dei konsesjonsvilkår som jordstyret har sett opp i 3 punkter, og segjer seg samd i desse.»

Fylkesmannen i Telemark, som 8. januar 1970 har innsendt ovenstående distriktuttalelser, har vist til disse, og fortsetter:

«Fylkesmannen har for sin del ikke noe å merke til søknaden, men finner å burde understreke Fyresdal kommunes uttalelse om den betydning en veg langs Nesvatn vil få, idet en forutsetter at planlegging, anlegg m. v. i tilfelle skjer i samråd med fylkets vegmyndigheter.»

Åmli kommunestyre, vedtak 6. desember 1969:

«Kommunestyret tilrår samrøystes at Aust-Agder Kraftverk får konsesjon på den omsøkte tilleggsreguleringa av Nesvatn i samsvare med den utarbeidde reguleringsplanen. Kommunestyret vil dessutan slutte seg til vedtaket i Fyresdal kommune om bygging av ny sambindingsveg frå Gjøvdal langs Nesvatn til Berge. Denne gjennomgangsvegen er av svært stort verd for desse to kommunane.»

Froland kommunestyre, 28. november 1969:

«Froland kommunestyre vil tilrå at den omsøkte konsesjon for ytterligere regulering av Nesvatn blir gitt.

Det forutsettes at skadevirkninger ved endringer av vannføringen i Nidelva, gjennom Froland, blir vurdert og erstattet.»

Aust-Agder fylkeslandbruksstyre, 24. november 1969:

«Selv om en regner med at reguleringen vil ha skadevirkning for jord- og skogbruk, finner fylkeslandbruksstyret at reguleringen har så stor samfunnsnytte at det vil tilrå tilleggsreguleringen av Nesvatn.»

Fylkesmannen i Aust-Agder har i brev av 15. desember 1969 vist til de avgitte uttalelser innen fylket og har ellers ikke noe spesielt å bemerke.

Advokat Jon Hals, brev av 5. januar 1970:

«Undertegnede representerer flere av de berørte grunneiere ved Nesvatn, og dessuten en rekke grunneiere i Gjøvdal.

Da Nesvatn i 1962 ble regulert ved 5,5 m senkning og 3,75 m oppdemning, ble det under skjønnene fremlagt kurver for vannstandsobservasjoner i årene fra 1939 til 1958. Kurvene var lagt opp på forutsetning om tapping i henhold til manøvreringsreglementet, som gav regulanten temmelig stor frihet. Det man med sikkerhet kunne gå ut fra var at det skulle reserveres 30 mill. m³ til fløtningsformål, og at vatnet skulle være bragt opp til kote 497, altså 7 meter under H. R. V. innen 1. juni hvert år og holde denne høyde inntil 24. juni. Også dette danner grunnlag for oppsetting av kurvene.

Det vil føre for langt å gå inn på kurvene for de enkelte år i nevnte periode. Jeg holder meg derfor til de kurver som viser gjennomsnittet for hele perioden, oppsatt med maksimal vannføring (avløp). medianår og år med minimalt avløp, samt øvre og nedre kvartil. Kurvene synes klart å vise en meget fjern mulighet for å kunne få fylt det magasin man nå søker om å etablere.

De gunstigste år vil vatnet nå eller overstige kote 504 fra nyttår ca. en måned fremover, nå lavmål på kote ca. 501,75 pr. 1. april, såvidt nå 504 etter vårflom og igjen være fylt fra 1. august året ut.

Allerede øvre kvartil viser betydelig ugunstigere forhold. Vatnet vil mangle 25 cm på

fylling ved årsskiftet og vil ikke nå 504 før 1. august.

Mediankurven starter på 503,75, når bunn på kote 496,75 1. april, hvoretter fylling til 504 ikke vil komme før 1. november, og holder denne høyde til 15. desember. Allerede denne kurve viser at regulering ut over kote 504 er av meget tvilsom verdi.

Verre blir det med nedre kvartil som starter året på ca. 502,70, går helt ned til 496 pr. 1. april og når et maksimum på 503,10 1. november og holder denne høyde ca. 1 måned.

Med minimalt avløp starter kurven på 498,75, når 495 allerede 1. april og viser tapping til bunns ca. 15. april. Denne kurve når et maksimum på 499,25, altså 4,75 under H. R. V. først 1. november, en høyde som holdes ca. 1 måned.

Et noe gunstigere forhold får en når en vet at det vil kunne være mulig å overføre vatn fra Rukkeånas nedslagsfelt til Nesvatn på 62 km². Men på den annen side søkes det jo om ytterligere 1,5 m senkning i Nesvatn. Utnyttet denne senkning vil det trekke i motsatt retning igjen. Antagelig kan en gå ut fra at de kurver jeg foran har behandlet viser et noenlunde riktig bilde av de sannsynlige vannstandsbevegelser også i fremtiden.

Etter at Jørundland Kraftverk settes i drift vil en få en annen og betydelig verre situasjon. Jørundland kan ved full kjøring nytte opp til 23,8 m³/sek., altså henved 10 m³/sek. mer enn den tapping det var tale om før stasjonen kom inn i bildet. Riktignok heter det seg at man tar sikte på å kjøre gjennomsnittlig med 13 m³/sek. i vinterhalvåret og 6—7 m³/sek. i sommerhalvåret. Men dette er bare hva man «tar sikte på», men som man ikke på noen måte ville binde seg til, langt mindre garantere. Jeg viser her til underskjønn av 30. august 1969 vedkommende Jørundland Kraftverk side 11 øverst.

Den rikelige dimensjonering av maskinene i Jørundland viser klart at man tar sikte på mest mulig vinterkjøring, bl. a. for derved å innvinne størst mulig utbytte. Og når kraftverket ikke har villet oppstille noen bindende forutsetning og fordeling på vinter- og sommerkjøring, må de berørte grunneiere kunne kreve forholdene bedømt etter den for dem ugunstigste situasjon og bruk av magasinet. Det vil si mest mulig vinterkjøring.

Da synes det meg temmelig klart at det er meget liten mulighet for å kunne utnytte en reguleringsrett opp til kote 510, som betyr meget nær fordobling av magasinvolument. Allerede kurvene for den eksisterende regulering viser at en kan oppnå fylling til kote 504 bare i noe over halvdel av årene, og for hver meter magasinet økes synker muligheten for fylling i stigende grad. Karakteristisk nok har man til støtte for søknaden påberopt seg «visse typiske» år. De må etter mitt skjønn være temmelig «typiske», men bare når en ser hen til ekspropriantens formål, og valgt for å understøtte søknaden. Hvilke år dette gjelder vet vi intet om. Men det som klart fremgår av herr Ing. Berdals kurver er at han både ser bort fra fløtningsvann og — det som er mer av betydning — klausulen om heving av vannspeilet til kote 497 pr. 1. juni hvert år. Å stille opp en forutsetning om at denne klausul skal bortfalle uten videre,

når det foreligger et bindende skjønn, forekommer meg vel dristig.

Uten at det foreligger kurver basert både på opphør av begge de nevnte forbehold, og kurver hvor f. eks. klausulen om fløtningsvann opphører å gjelde, kan en vanskelig trekke noen sammenligning mellom Kincks og Berdals kurver. Men de eksisterende kurver viser klare divergenser. Holder man seg til mediankurvene viser da f. eks. Berdals kurver at magasinet skal være fylt til kote 510 pr. 15. oktober, mens Kincks kurver viser kote 503,75. En slik differanse kan ikke forklares bare ved at man fritas for å holde fløtningsvann. Derfor forekommer det meg at det må være all mulig grunn til å sette spørsmålstegn, kanskje endog utropstegn ved herr Ing. Berdals kurver. For å belyse dette har jeg på herr Ing. Berdals kurve (bil. 6.3.A) lagt inn med stiplede linje herr Ing. Kincks kurver. Fotostatkopi vedligger.

Den tvilsomme nytteverdi av det magasin en nå søker å etablere må sammenholdes med de ulemper og skadevirkninger reguleringen drar med seg. Søknadens bil. 6.1.c. forteller om den bebyggelse som rammes, og side 11 punkt 6 i herr Ing. Berdals utredning blir det opplyst at ca. 1 300 da «fjellskog, beite og tidligere dyrket mark» blir neddemmet. Alene betegnelsen «fjellskog» viser tendensen, nemlig en tydelig nedvurdering av verdiene. Nåværende regulering demmer ned ca. 400 da, hvorav 355 da skog og 27 da dyrket mark. Nå gjelder det altså ca. 1 300 da formodentlig med omtrent samme fordeling på skog og dyrket mark. Og denne gang gjelder det 40 bygninger, mot tidligere 14. Også denne gang gjelder det den lavest liggende skog hvor bl. a. marginalbetraktninger vil komme sterkere inn i bildet. Slike betraktninger vil komme inn i forsterket grad ved dyrket mark som ved heving til kote 504 vil praktisk talt forsvinne.

Skogen på de områder man nå vil belegge med nytt magasin står vel noenlunde i samme forhold som den som ble neddemmet i 1962. Da ble det hogd om lag 1 060 m³. Nå vil det gå med det tredobbelte kvantum eller kanskje ca. 3 200 m³.

En kan da uten videre slå fast at det vil oppstå betydelige skadevirkninger dersom reguleringen tillates, og det for å oppnå en meget ringe mulighet for å kunne dra nytte av magasinet. En avveining av interessene synes da åpenbart å tilsa at søknaden ikke imøtekommes, og på vegne av de parter jeg representerer nedlegger jeg derfor en bestemt protest mot at søknaden imøtekommes.

Før jeg forlater temaet vil jeg sette spørsmålstegn ved i hvert fall en av postene i herr Ing. Berdals kostnadsoverslag, nemlig tiltaks-posten på kr. 1 850 000. Posten forutsetter åpenbart at det skal bygges veg på østsiden av vatnet. Etter at traseen i 1964 var omlagt og beregnet viser kalkylen en sum på kr. 1 217 000. Beregnes prisstigningen til 5 pst. årlig, må en her legge til ca. kr. 61 000 årlig. Regner en videre med at eventuell veg ikke kan bli bygget før tidligst i 1972, betinger vegen alene et tillegg i foran nevnte kalkyle på meget nær kr. 500 000. Hva så med erstatning for grunn, andre tiltak, bygninger osv.?

Subsidiære anførsler.

Disse bygger på forutsetning om at søknaden helt eller delvis imøtekommes.

Det som da først og fremst melder seg er problemet med utislag av tømmer fra gjenstående skog. Det kan her bli tale om flere løsninger. Enten må erstatningene for økte kostnader ved utislaget økes betraktelig, men etter mitt skjønn vil det aldri kunne bli noen tilfredsstillende løsning. Bedre er det hvis eksproprianten pålegges som tiltak å besørge utislaget. Dette var da også et krav skog-eierne satte særdeles meget inn på ved den forrige regulering, men skjønnnet valgte erstatning som alternativ. Når det nå gjelder en vesentlig større regulering med derav følgende påtagelig større utislagsvansker, bør det bare kunne bli tale om en løsning, nemlig at eksproprianten blir pålagt tiltak som et vilkår for konsesjonen. Jeg reiser dette krav og mener det er av den største betydning at tillatelsen bare gis på betingelse av slikt tiltak.

Problemene vil kunne forenkles hvis det helt eller delvis blir bygget veger langs vatnet. I den utstrekning det ikke blir bygget veger får en problemet med full tyngde. For disse strekninger er det uomgjengelig nødvendig med pålegg om tiltak som vilkår for konsesjonen.

Vegen på østsiden av vatnet går jeg ut fra at h.r.advokat Hagemann, som kommunens advokat, vil behandle nærmere.

På vatnets nordre og vestre side bør det pålegges plikt til å bygge veg prinsipielt inn til og inn i Wætings søndre teig, altså forbi eiendommen Buvik. Subsidiært må det pålegges veg fram til Storos—Tovslidåna.

At eksproprianten blir pålagt rydding i hele det neddemmede område skulle være selvsagt.

At vanskene ved båtdrag vil øke betraktelig er ganske tydelig, og i den utstrekning man ikke får veger er båt eneste mulige adkomst til de enkelte eiendommer.

Når det gjelder fisket, må jeg forbeholde mine parter å kreve oppnevnt en ny sakkyndig. Vel er jeg enig i herr Dannevig's antagelse når han mener fisket må totalerstattes. Men jeg er dypt uenig i hans bedømmelse av produksjonen, som han ved forrige skjønn anslo til 1 kg pr. ha. Ved samme anledning bedømte fiskeriinspektør Harstad produksjonen til 2 kg pr. ha og begrunnet dette bl. a. med at man hadde undervurdert produksjonen ved tidligere anledninger. Etter hva jeg dengang noterte meg, bygget han dette på innvunne erfaringer. Dessverre foreligger ikke hans utredning skriftlig.

Men det er et spørsmål om ikke også herr Harstads vurderinger er i underkant. Jeg støtter denne antagelse på at fylkesagronom Eriksen, sakkyndig ved Fjoneskjønnet, har bedømt produksjonen i omtrent likeartede områder vesentlig høyere. Det laveste tall han opererer med for Napevatn på omtrent samme høyde og med temmelig likeartet fordeling på skog og dyrket mark er 3—3,5 kg pr. ha. Dette anslag er bygget på prøvfiske med en grundig analyse av alle relevante faktorer. Min oppfatning er det at herr Dannevig's bedømmelse ikke bygger på tilsvarende grundighet, og dette gjorde jeg sterkt gjeldende under de forrige skjønn. Og min skepsis overfor hans utredning har heller forsterket seg etter

hva jeg har erfart om hans arbeide ved andre anledninger.

Blir da de påregnelige erstatninger for fisket forøket, blir samtidig relasjonen mellom reguleringsfordeler, og på den annen side skader og ulemper, ytterligere forskjøvet i disfavør av søknaden.

Alle forhold tatt i betraktning må jeg da oppsummere dette derhen at søknaden prinsipielt ikke bør imøtekommes, og subsidiært at det i hvert fall ikke bør bli tale om en så stor økning av magasinet som det er søkt om.»

Høyesterettsadvokat Otto Chr. Hagemann, brev av 7. januar 1970:

«Undertegnede representerer følgende grunneiere i Fyresdal som vil bli skadelig berørt ved den planlagte tilleggsregulering:

1. Grunde og Jakob Berge som eier av gnr. 19, bnr. 1.
2. Jakob Berge m/ fam. som eiere av gnr. 21, bnr. 2, 16, 17 og 18.
3. Margit Buvik, eier av gnr. 19, bnr. 6.
4. Olav Midtgarden, som eier av gnr. 21, bnr. 1.
5. Gudrun Sandvik, som eier av gnr. 20, bnr. 3.
6. Gunnar O. Sandvik, som eier av gnr. 19, bnr. 13.
7. Jakob A. Tovslid m/ fam. som eiere av gnr. 16, bnr. 22, samt gnr. 21, bnr. 4, 10, 11 og 15, samt gnr. 23, bnr. 1.
8. Leiv Tovslid, som eier av gnr. 20, bnr. 1.
9. Wrål Tovslid m/ fam. som eiere av gnr. 21, bnr. 3, 5, 6, 8, 9, 13 og 14, samt gnr. 23, bnr. 3.

Mine parter er kjent med den uttalelse Fyresdal kommune har avgitt i møte den 27. desember 1969 i anledning konsesjonssøknaden og kan fullt ut gi dette vedtak sin tilslutning.

Heller ikke mine parter vil således motsette seg den omsøkte tilleggsregulering, selv om den vil påføre dem meget betydelige skader og ulemper.

De forutsetter imidlertid at det i en eventuell konsesjonstillatelse blir medtatt de betingelser som er nødvendige for å avbøte de uheldige virkninger så langt råd er.

Mine parter slutter seg derfor til kravet om at manøvreringsreglementet må fastsette en minstevannstand på ca. kote 503 pr. 1. juni. Uten en slik bestemmelse vil man ikke kunne ha noen oversikt over hvor vannstanden vil befinne seg når tømmer skal slås til vanns. Man vil også i tørre somre risikere brede tørrelagte strandsoner gjennom hele den tid eiendommen nyttes i turistmessig og ferieøyemed, med de skadelige virkninger dette vil få såvel for utleiemuligheter som for leieinntekter og egen nytte av eiendommene som feriesteder.

Såvel økonomiske grunner som rene naturvern hensyn tilsier derfor at regulanten må tilpliktes å holde minimum kote 503, gjennom sommertiden, slik at man også i fremtiden er sikret en vannstand på minimum 7 meter under H. R. V. som i dag.

Også når det gjelder kravet om vei langs østsiden av Nesvatn mellom Berge og Nesvassdammen, slutter mine parter seg til kom-

munens krav. En slik vei vil være nødvendig såvel av hensyn til skogsdriften som for å opprettholde forbindelsen sommer som vinter etter at båthold og isveitrafikk utvilsomt vil bli påført store ulemper ved tilleggsreguleringen.

En vei på østsiden løser imidlertid ikke vanskelighetene for de av mine parter som har sine eiendommer på vestsiden av Nesvatn. Bare på strekningen fra Dammen til Vik har man her et samlet skogareal på ca. 5 500 dekar, med et nyttbart stående kvantum på ca. 19 400 m³, og et årlig balansekvantum på ca. 650 m³. Jeg viser for så vidt til vedlagte notat av 15. desember 1969 fra Nidarå Tømmersalgslag.

Selv om regulanten tilpliktes å holde en minstevannstand i utslagstiden, vil utgiftene med tømmerutislaget bli betydelige, idet det delvis dreier seg om flate partier som blir demmet ned.

Dertil kommer at isveiene vil bli ødelagt eller i det minste vanskeliggjort som følge av den store reguleringshøyde. I de år drift har funnet sted, har isen vært nyttet som adkomst til samtlige skoger rundt vannet og også som adkomst til bebyggelsen og hyttene, til frakt av ved og hyttematerialer, sagtømmer osv.

På vegne av mine parter må jeg derfor kreve at regulanten som et konsesjonsvilkår pålegges å bygge og vedlikeholde en skogsbilvei av klasse III fra Dammen til Vik, hvilket er en lengde på ca. 9 km. Veien er av Nidarå Tømmersalgslag kostnadsberegnet til ca. kr. 800 000.

Dersom regulanten bygger og vedlikeholder denne vei, er mine parter til gjengjeld villige til å avstå fri grunn. Videre er de villige til å frafalle erstatning for tømmerutislag såvel i forbindelse med tilleggsreguleringen som for de erstatningers vedkommende som ble fastsatt ved overskjønnet av 14. mars 1963 for alt tømmer som vil sogne til veien.

Også for regulanten vil således bygging av veien fra Dammen til Vik være til hjelp og spare betydelige årlige utgifter til utislag og fløtning.

For de eiendommer som ikke dekkes av veien, må regulanten for fremtiden overta tømmerutislaget.

Fløtningen over selve vannet vil også bli vanskeliggjort med den store reguleringshøyde. Dette går jeg imidlertid ut fra at Nidarå Fellesfløtningsforening vil uttale seg nærmere om.

For mine parter demmes ned betydelige arealer skog og adskillig dyrket mark. Dessuten en rekke bygninger, våningshus, driftsbygninger og hytter. Jeg viser for så vidt til den spesifikasjon som er gitt i søknaden og som på enkelte punkter vil bli nærmere supplert under skjønnet. Også en rekke særskilt matrikulerte hyttetomter vil bli demmet ned, likesom mulighetene for en fortsatt utparselering av hyttetomter vil bli ødelagt.

De neddemmede bygninger rundt magasinet er stort sett godt vedlikeholdt, og i stadig bruk som feriesteder, hytter og skoghusrør m. v. For tiden er det ikke noen fast bosetting på mine parters eiendommer, men dette ville lett kunne ha endret seg med skiftende arbeidsmuligheter, kommunikasjoner m. v., dersom ikke reguleringen hadde ødelagt bosettingsmulighetene for fremtiden.

Med den betydelige samlede reguleringshøyde man får etter tilleggsreguleringen, må det regnes med totalskade på fisket, som i fremtiden ikke vil få noen økonomisk betydning for eierne.

I den utstrekning adkomstvanskelighetene ikke dekkes ved bygging av veier, forutsettes det at neddemmede stier og eksisterende veier blir omlagt av regulanten og at dette inntas som et konsesjonsvilkår, sammen med bestemmelser om finrydding av garnplasser, dekning av utgifter til forsterket jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden m. v., som fastsatt i post 11, 13 og 14 i någjeldende konsesjonsvilkår av 30. mars 1962.»

Høyesterettsadvokat Per Faye-Lund, brev av 13. januar 1970:

«Jeg representerer følgende grunneiere i Fyresdal, som vil bli skadelidende som følge av den planlagte tilleggsregulering:

1. Ånund Winsnes, som eier av gården Berge, gnr. 19, bnr. 3.
Eiendommen er i det alt vesentlige en skogeiendom, som ligger såvel på østsiden som vestsiden av Nesvatn. Den har en strandlinje på ca. 7 000 m. Tilveksten på skogen utgjør ca. 465 m³, hvorav bare en liten del i dag kan leveres til nåværende bilveier. Skogsdriften forutsetter isvei over Nesvatn. Ved reguleringen blir såvel dyrket mark som skog demmet ned, samtidig som eiendommen også for øvrig blir påført skader og ulemper.
2. Olav Lyngstad, som eier av gården Nesi, gnr. 22, bnr. 1.
Eiendommen er på i alt 6 798,95 da, hvorav ca. 6 000 da utgjør skog. Derav utgjør produktivt skogareal ca. 500 da. Det i dag stående nyttbare kvantum utgjør ca. 2 400 m³, og den årlige tilvekst utgjør ca. 75 m³. Eiendommen ligger på vestsiden av Nesvatn, og har en strandlinje på ca. 1 000 m (inkl. øyer). For denne eiendom blir både dyrket mark og skog demmet ned, foruten våningshus, uthus, stall, leikestue samt muligens også andre hus. Eiendommen har behov for isvei over Nesvatn av hensyn til adkomst såvel sommerstid som vinterstid når det gjelder skogsdriften. Foruten det som demmes ned, blir eiendommen også påført andre skader og ulemper, som alminnelig verdireduksjon av eiendommen, tapt fiske, vanskeliggjort tømmerutslag m. v.
3. Margit Lyngstad, som eier av gården Espelia, gnr. 23, bnr. 1.
Eiendommen er på ca. 7 000 da, alt inklusive, og er beliggende på vestsiden av Nesvatn. Den har en strandlinje på ca. 2 000 m. Til Nesvatn tilligger ca. 1 000 da skog, med en årlig tilvekst på ca. 30 m³. Foruten den grunn som blir neddemmet påføres eiendommen andre skader og ulemper, som generell verdiforringelse, skade på fisket, vanskeliggjort adkomst, vanskeliggjort tømmerutslag m. v.
4. Vrål Birger Lyngstad, som eier av gården Espelia, gnr. 23, bnr. 2.
Eiendommen er på ca. 7 000 da, som bare i mindre utstrekning berøres av regulering

gen. Det tilligger eiendommen fiskerett i ca. 500 m lengde i Nesvatn, på vestsiden, samtidig som eiendommen har velteplass på gnr. 23, bnr. 1 (Margit Lyngstad). Eiendommen påføres skader ved vanskeliggjort tømmerutslag, samt tapt fiske m. v.

Den planlagte tilleggsregulering vil påføre mine parter meget betydelige skader og ulemper. Til tross herfor vil ikke mine parter motsette seg at det meddeles konsesjon til Aust-Agder kraftverk. Forutsetningen herfor er den at det i konsesjonstillatelsen blir inn tatt de betingelser og pålegg som antas å være nødvendige for på best mulig måte å kunne redusere de skadelige virkninger av reguleringen.

Mine parter er blitt gjort kjent med den uttalelse som Fyresdal kommune har avgitt i møte 27. desember 1969, samt høyesterettsadvokat Hagemanns uttalelse datert 7. d. m. på vegne av de parter som han representerer. Mine parter tiltrer i det alt vesentlige de bemerkninger som er fremkommet derfra, og skal i den anledning få bemerke:

- Etter mine parters oppfatning må det fastsettes en minste vannstand, som ikke bør understige kote 503 pr. den 1. juni. For det første er det nødvendig av hensyn til skogsdriften. For det annet er det påkrevet av hensyn til den turistmessige utnyttelsen av mine parters eiendommer.
- Mine parter er videre enige med kommunen når den krever vei langs østsiden av Nesvatn mellom Berge og Nesvatndammen. Hensett til de vesentlige skogarealer som sogner til Nesvatn, samt til den vanskeliggjorte adkomst og de skader som reguleringen fører med seg for turisme, kan man vanskelig komme utenom å gi regulanten pålegg om anlegg av vei langs østsiden av Nesvatn.
- Det samme må etter mine parters oppfatning også gjelde vestsiden av Nesvatn. Det går frem av vedlagte notat datert 15. desember f. å. fra Nidarø Tømmersalslag (hvilket notat medfulgte også høyesterettsadvokat Hagemanns uttalelse), hvilke arealer som sogner til Nesvatn på vestsiden, hva tilveksten utgjør m. v.

Reguleringen vil først og fremst virke inn på skogsdriften. Tømmerutslaget vil således bli ytterligere vanskeliggjort. — Det kan i den forbindelse være av interesse å minne om at det ved overskjønnet den 14. desember 1963 for den tidligere reguleringen av Nesvatn ble gitt erstatning til Anund Winsnes stor kr. 9 pr. m³ for vanskeliggjort tømmerdrift, for Olav Lyngstad ble det fastsatt en slik erstatning stor kr. 13 pr. m³, for Vrål Lyngstad ble det fastsatt en slik erstatning stor kr. 15 pr. m³, mens Margit Lyngstad fikk erstatning for opparbeidelse av bilvei, i form av en engangserstatning. De tidligere påviste og godkjente ulemper vil ved den planlagte tilleggsregulering bli ytterligere forøket, og vil i det hele tatt reise spørsmål om fortsatt drift av disse skoger i det hele tatt kan være lønnsomt uten skikkelig adkomst (vei).

Hvis regulanten blir pålagt å opparbeide vei frem til Vik, slik Nidarø Tømmersalslag har foreslått, vil ulempene falle bort for den skog som kan tas ut over nevnte vei. I så fall er også mine parter innforstått med at de må avstå fri grunn til veien uten erstatning, samtidig som de også sier seg villige til å frafalle erstatning for tømmerutslag, såvel for de skader som tilleggsreguleringen måtte føre med seg, som også for de erstatninger som ble fastsatt ved overskjønnet i 1963, for så vidt angår det tømmer som vil sogne til veien.

Foruten at regulanten derved vil spare betydelige utgifter årligvis til utslag og fløting, vil veien motvirke verdiforringelse av eiendommene, samtidig som også adkomsten vil bli forbedret såvel sommertid som vintertid.

- På vegne av mine parter tør jeg derfor henstille til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen å gi regulanten pålegg om å anlegge vei også på vestsiden av Nesvatn.
- Jeg vil også for øvrig gi min tilslutning til det høyesterettsadvokat Hagemann har nevnt med hensyn til pålegg om omlegging av stier og eksisterende veier, finrydding av garnplasser, dekning av utgifter påført i anledning anleggstiden m. v.»

Vegsjefen i Telemark, 4. november 1969:

«Ved denne reguleringsutvidelse vil fylkesveg H-402 bli neddemt i en lengde av vel 600 m og videre vil ei hytte fylkesvegvedlikeholdet her har, også bli neddemt. Etter flytting av vegen, vil denne trolig bli liggende i rasfarlig terreng. Før en kan ta standpunkt til reguleringen, vil en måtte få en nærmere redegjørelse fra konsesjonssøkeren, fra Aust-Agder kraftverk, hvordan vegen er tenkt lagt om og hytta flyttet til ny tomt.»

Vegsjefen i Aust-Agder, 10. januar 1970:

«Denne regulering vil berøre øvre del av fylkesvegen Gjøvdal—Nesvatn som har sitt endepunkt ovenfor damstedet.

En forutsetter at nødvendig omlegging av denne veg blir utført etter planer godkjent av vegvesenet.

Denne vegforbindelse er forutsatt fort videre til Fyresdal. Prosjektet er vedtatt i Fylkestinget i 1939 og i Stortinget 1960 for den del som berører Aust-Agder.

Prosjektet er ikke fremmet, da Telemark ikke har funnet å kunne prioritere oppgaven. Det gjenstår ca. 1 km innen Aust-Agder.

På grunn av hevningen av vannstanden i Nesvatn må denne veg nå bygges i et annet terreng, og en regner med at dette vil føre til en økning av kostnadene.

En finner derfor å måtte ta forbehold om at hvis det blir aktuelt å fremme dette vegprosjekt, må Aust-Agder Kraftverk betale de merkostnader som skyldes reguleringen.»

Kommunaldepartementet har i brev av 6. januar 1970 meddelt at det ikke har noe å bemerke til reguleringen.

Landbruksdepartementet, brev av 6. mars 1970:

«Saken har vært forelagt fiskerikonsulenten for det Østenfjelske som har uttalt seg slik hans vedlagte skriv av 22. januar 1970 viser.

Direktoratet for jakt, viltstell, og ferskvannsfiske har i brev hit av 6. februar 1970 erklært seg enig med konsulentens uttalelse og har for så vidt gjelder reguleringens innvirkning på viltet i området anført følgende:

«Når det gjelder vilt, vil direktoratet peke på at det bl. a. finnes stammer av rype, orrfugl, hare, elg og rådyr omkring Nesvatn. Generelt vil direktoratet bemerke at planteproduksjonen er avhengig av de løse jordavleiringer og av de klimatiske forhold. Viltartene er igjen avhengig av produksjonen av plantekost.

På grunn av erosjon av is, vann og vind finner en vanligvis de beste jordsmonnarter i de lavereliggende områder — og da særlig langs vassdrag. Den prosjekterte regulering vil medføre en neddemming av ca. 1300 da fjellskog, beite og tidligere dyrket mark. Svenske undersøkelser viser at beitemark og tidligere dyrket mark blir meget gode viltområder, særlig for storviltarter, men også for småviltarter. Ellers er fjellskogen hekkeområder for ryper og sommeroppholdssteder for storviltarter. Om sommeren finnes alle de arter som er nevnt innledningsvis, omkring Nesvatn.

Alle viltarter vil hvert år gi en tilvekst etter de betingelser området gir. De fleste viltarter foretrekker et variert landskap, der en på kort avstand kan finne sine krav til miljø oppfylt.

Varierte landskaper, som f. eks. omkring Nesvatn, er også derfor de høyest produktive viltmarker i området.

Rent generelt må regnes med at en neddemming vil redusere produksjonsområdene for viltartene. Virkningen vil ikke være begrenset til det neddemte areal, men vil også virke på de tilgrensende områder, idet en får forstyrrelser i de økologiske forhold. Det forannevnte vil også være tilfelle for en neddemming av Nesvatn.»

Landbruksdepartementet viser til de avgitte uttalelser og vil på grunnlag herav foreslå følgende konsesjonsbetingelser:

I den uttrekning vedkommende departement bestemmer, tilpliktes konsesjonæren følgende:

1. Utsetting av yngel og/eller settefisk av aure.
2. Anbringe gitter eller annen sperreordning foran tappeluken og tunneluttak.
3. Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser i de områder som reguleringen berører.
4. Å bære utgifter til forsterket fiske- og viltoppsyn under anleggstiden.
5. Bekoste andre tiltak til fremme av fiske- og viltbestanden om det skulle oppstå uforutsette ting i forbindelse med reguleringen — og disse ikke dekkes av de øvrige konsesjonsvilkår.»

Fiskerikonsulenten for det Østenfjelske har i den nevnte utredning anført bl. a.:

«Nesvatnet har enkelte grunne områder, men stort sett er det dypt og brådypt.

Auren er eneste fiskeart. Den fant før gyteplasser i Gjøvdalselva ovenfor Gjevden, muligens også i enkelte bekker på vatnets vestsida (Feldalsbekken, Grotåne, Geitdalsbekken, bekken fra Bergstødtjern og frem for alt i Tovsliåi som kommer fra Birtevatn. På østsiden finnes bl. a. Fiskeåni og Kviståni. Ellers har auren før funnet gyteplasser i Nesvatn. Reproduksjonsforholdene har i eldre tid vært tilfredsstillende og fiskebestanden tilstrekkelig stor.

Fjellgrunnen består av grunnfjell (gneis) og fjellsidene, særlig på vestsiden av vannet er for en stor del nakne. Ellers er det skog som på den karrige grunn ofte er glissen. På enkelte steder er det dyrket jord og bebyggelse, men flere av gårdbrukerne er i dag fraflyttet og nedlagt som eget bruk, men leies ut til folk på ferie.

Nesvatn må karakteriseres som et dypt, kaldt og næringsfattig fiskevatn og fiskeavkastningen er sannsynligvis mindre enn det en regner som gjennomsnitt for landet, 3 kg pr. ha. Avkastningen kan sannsynligvis anslås til å være 2 kg pr. ha pr. år.

Auren er småfalle, men er ellers ganske god. Av fangster tatt 7.—8. september 1968 på i alt 134 fisk, var den gjennomsnittlige lengde 22,5 cm og gjennomsnittsvekten 111 gram. Kondisjonsfaktoren var 1,05. Pr. garnnatt ble det på

14	omfar garn tatt	0,2	fisk
16	»	»	0,3
18	»	»	0,8
20	»	»	0,9
22	»	»	1,8
24	»	»	13,0

og i gjennomsnitt 2,9 fisk pr. garnnatt.

1	%	var mindre enn 15 cm
24	%	» mellom 15 og 20 cm
64	%	» » 21 » 25 »
10	%	» » 26 » 30 »
1	%	» » 31 » 35 »

og største fisk var 31 cm. Veksten stiller seg slik:

År	1	2	3	4	5
Lengde i cm	5,1	13	19,2	23,6	25

— som vi ser en tilfredsstillende vekst inntil denne alder og størrelse.

Den påtenkte regulering vil demme ned 1,3 km² grunn (skog, beite og delvis neddemming av 6 gårdsbruk og flere hytter m. v.). I nedbørrike år vil magasinet fylles i juli, men i nedbørfattige år vill vannstanden i august ligge 3 til 10 m under H. R. V. Dersom fløtingen blir innstilt i 1971, vil imidlertid forskjellen fra det en finner i dag bli liten når det gjelder fyllingen av bassenget.

Fisken og fisket vil bli påført betydelige skader, og lønnsomt fiske kan antagelig avskrives. Likevel vil fisk kunne leve og vokse frem til den størrelse den oppnår i dag, dersom en sørger for oppretthold av en høvelig besetning. Tovsliåi vil sannsynligvis også i fremtiden være den sikreste gyteelv, men det

er lite sannsynlig at fiskebesetningen kan holdes oppe uten gjennom en tilpasset utsetting av yngel/settefisk.»

I tillegg til de konsesjonsvilkår som Landbruksdepartementet har tatt med, hadde fiskerikonsulentene også foreslått:

«Dersom det skulle vise seg vanskelig å skaffe til veie yngel m. v. eller om en ellers skulle finne det hensiktsmessig, plikter anleggets eier å delta med partsinnskudd i nødvendig klekkeri og settefiskanlegg.

Innen den utvidede regulering tas i bruk plikter anleggets eier å avsette et fond på kr. 50 000 til Fyresdal kommune. Fondet anvendes etter kommunestyrets bestemmelse til fremme av fisket i kommunen(e).»

Aust-Agder Kraftverk, som har fått seg forelagt de innkomne uttalelsene, har 9. april 1970 bemerket:

«Av de innkomne uttalelser får man det inntrykk at det fra berørte grunneiere og med støtte fra kommunale myndigheter, reises et generelt krav om omfattende veibygging rundt Nesvatn. Når kravene tas opp så detaljert i tilknytning til konsesjonsøknaden og man ikke avventer å fremme disse under erstatnings- og tiltaksskjønn, går vi ut fra at de som fremmer kravene, mener at regulanten skal pålegges veibygging gjennom konsesjonsvilkår.

Etter vår oppfatning foreligger der i dag ikke holdepunkter for å avgjøre berettigelsen av noen av de forlangte veier på bakgrunn av den tilleggsregulering som er søkt. Veibygging generelt som en samfunnsak for å fremme næringsliv, vekst og turistmessige interesser, anser vi for å ligge utenfor våre forpliktelser og ansvarsområdet.

Vi er selvsagt fullt klar over betydningen av veibygging rundt Nesvatn og vi utelukker ikke at reguleringsinngrepene i begrenset grad kan berettige til tiltak i form av veier eller tilskudd til sådanne. Det er forhold som tømmeravvirkning, — leveranser samt ferdsel på isveier å ta hensyn til. Imidlertid er den gjennomsnittlige årlige tømmeravvirkning rundt Nesvatn neppe det vi har fått opplyst, så lav som ca. 900 m³ og berettiger neppe til de store veinvesteringer. Etter vårt syn kan det lett bli til skade for saken om visse veikrav skulle bli imøtekommet direkte gjennom pålegg i konsesjonsvilkår, mens andre krav må vurderes og behandles av en skjønnsrett. Vi anser det viktig at alle veikrav får så lik behandling som mulig.

Når det angår veien Berge—Nesvannsdammen på østsiden av vannet, så gjør vi oppmerksom på at dette er et eldre prosjekt som er tatt opp på fylkesplan (fylkesvei), men som foreløpig ikke synes prioritert høyt nok til at den er blitt realitet. Allerede ved saksbehandlingen for den første regulering av Nesvatn var denne vei sterkt inne i bildet og vel spesielt fordi den påtenkte trace ved oppreguleringen av vannet ikke kunne benyttes over det hele. I reguleringstillatelsen gitt ved kongelig resolusjon av 30. mai 1962 er under pkt. 11 bl. a. bestemt følgende:

«Konsesjonæren plikter å legge om veger og stier som er i bruk i den utstrekning de blir neddemt, samt å yte tilskudd til bygging av veg langs Nesvatn beregnet på grunnlag av de merutgifter som reguleringen måtte påføre Fyresdal kommune ved at den utstukne trasé blir neddemmet. Dersom enighet ikke oppnås, blir spørsmålet om det skal ytes tilskudd, tilskuddets størrelse og de nærmere omstendigheter for øvrig å avgjøre ved skjønn på konsesjonærens bekostning.»

Vi finner det her også riktig å sitere rettens kjennelse av det krav Fyresdal kommune senere reiste (rettsprotokoll Vest-Telemark herredsrett 6. desember 1962):

«I reguleringsbetingelsenes punkt 11 annet ledd heter det:

«Konsesjonæren plikter å legge om veger og stier som er i bruk i den utstrekning de blir neddemt, samt å yte tilskudd til bygging av veg langs Nesvatn beregnet på grunnlag av de merutgifter som reguleringen måtte påføre Fyresdal kommune ved at den utstukne trasé blir neddemmet. Dersom enighet ikke oppnås, blir spørsmålet om det skal ytes tilskudd, tilskuddets størrelse og de nærmere omstendigheter for øvrig å avgjøre ved skjønn på konsesjonærens bekostning.»

Under henvisning til denne bestemmelse har Fyresdal kommune krevet erstatning for omkostningene ved omstikning av bygdevegen Berge—Nesvassdammen. Begrunnelsen for kravet er at ved vegtraséen som for lengst er utstukket i marken, må legges om flere steder fordi den utstukne trasé blir demmet ned på så vidt mange og lange strekninger at det blir nødvendig å foreta hel omstikning og ny beregning. Omkostningene ved dette kreves erstattet av eksproprianten, idet disse omkostninger vil bety en fordyrelse for kommunen i sin helhet.

Eksproprianten har påstått kravet avvist fra nærværende skjønn, idet konsesjonsbetingelsene slik som de er formet, åpenbart tar sikte på et etterfølgende skjønn når vegen er ferdig eller så langt fremskredet at det er mulig å vurdere eventuelle meromkostninger. Det foreligger heller ikke noe som helst materiale som kan gi skjønnet noe grunnlag for å vurdere de eventuelle meromkostninger ved bygging av vegen etter en litt høyere liggende trasé. Dertil kommer at vegen ennå ikke er vedtatt av de myndigheter som skal treffe avgjørelsen herom.

Retten skal bemerke at det fremgår av St. prp. nr. 45 for 1961—62 at Fyresdal kommune under konsesjonssakens forberedelse krevet at det skulle pålegges konsesjonæren å bygge veg på østsiden av Nesvatn. Dette krav ble ikke etterkommet av konsesjonsmyndighetene, men departementet fant etter forslag fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen å ville medta vilkår om plikt for konsesjonæren til å betale merutgifter ved vegbyggingen slik som nærmere angitt i det foran siterte punkt 11 annet ledd, i betingelsene.

Det er ikke for retten fremkommet noe som gir grunn til å anta at det foreligger noen uenighet mellom kommunen og eksproprianten om omfanget av dennes plikter etter konsesjonsvilkårene. Uenigheten innskrenker seg til en meningsforskjell om hvorvidt kommunen allerede nå kan kreve fastsatt av nærværende skjønn et tilskudd til omstikning og omberegning og som eksproprianten skal betale allerede før veien er bygget eller besluttet bygget. Etter rettens syn kan ikke kommunen gis medhold heri. Det fremgår av proposisjonen at Hovedstyret i sitt forslag til reguleringsbetingelser hadde tatt med en bestemmelse om at merutgiftsbeløpet for kommunen skulle utbetales når veien var ferdig. Departementet har ikke uttalt seg direkte om forfallstiden, men både departementets foredrag og dets utforming av betingelsene må etter rettens oppfatning forstås slik at både fastsettelse av tilskuddets størrelse og dets betaling først skal finne sted når veien er ferdig eller iallfall arbeidet så langt fremskredet at det er mulig å gjøre seg opp en begrunnet mening om omleggingen av veien etter den nye trasé vil medføre noen merutgifter eller ikke. Etter rettens syn utgjør stikningsomkostningene en del av anleggsomkostningene, og det må være de samlede omkostninger ved veganlegget og kommunens andel av disse som skal vurderes og ikke de enkelte poster som disse omkostninger kan spaltes opp i.

Vegen på østsiden av Nesvatn er et fremtidsprosjekt som ingen i dag kan ha noen formening om når kan bli realisert. Prosjektet befinner seg ennå på et helt forberedende stadium. I departementets foredrag heter det således:

«Det er ikke kommet fram opplysninger om hva utgiftene ved vegbyggingen kan anslås til og heller ikke om hva slags veg det gjelder. Hva fordyrelsen eventuelt består i, er heller ikke presisert.»

De opplysninger departementet savnet, er heller ikke lagt fram for retten, men på det forberedende stadium denne vegsaken ennå befinner seg i, kan opplysningene heller ikke fremskaffes. Dette var også på det rene da konsesjonen ble gitt og departementet har derfor funnet det nødvendig å gi bestemmelser om hvem som skal bære utgiftene ved det skjønn som eventuelt må holdes når tiden er inne. En slik bestemmelse hadde vært overflødig hvis det hadde vært forutsatt at spørsmålet om tilskuddet til veien kunne bringes inn for nærværende skjønn til avgjørelse, for herom bestemmer reguleringslovens § 20 punkt 2 at skjønnsutgiftene skal bæres av regulanten.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

Det av Fyresdal kommune under takstnr. 3 fremsatte krav om tilskudd til veganlegget Berge—Nesvassdammen avvises fra dette skjønn.»

I 1963 var Aust-Agder Kraftverk kommet til som interessert i utbygging av fallene i Gjøv.

Fra et brev fra oss til Arendals Vassdrags Brukseierforening av 1. juli 1963 siteres følgende:

«I brev av 20. juni 1963 har ordføreren i Fyresdal spurt om hvor høyt en må legge den nye veitrasé for å komme over høyeste vannstand i Nesvann.

Vi er av den oppfatning at svaret bør gis av Brukseierforeningen med gjenpart til de enkelte medlemmer.

Vi skal imidlertid her fremlegge vårt syn på valg av høyde for veitrasé, og tør be om at dette må bli tatt i betraktning ved den samlede vurdering.

Man vet at det er teknisk gjennomførlig å regulere Nesvann opp til betydelig høyere kote enn nåværende regulering forutsetter (kote 504,00). Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har da også i sin oppgave over «Nyttbar vasskraft i Norge» regnet med et adskillig større magasin. For Gjøv med utbygging mellom Nesvann og Fyresvann er det regnet med et magasin på i alt 297 mill. m³. Det vesentligste av dette måtte nok da skaffes i Nesvann. Vi har i dag i forbindelse med fremtidige utbygginger i Gjøv ingen planer om å foreslå noen ytterligere regulering i Nesvann. Men vi mener at spørsmålet kanskje kan melde seg om det skulle komme på tale med et sterkt toppkraftpreget anlegg i Gjøv.

Når veien nå likevel skal stikkes om, tør vi derfor foreslå at det tilstrebes å legge traséen så høyt over høyeste reg. vannstand at ytterligere regulering kan bli mulig uten å komme i konflikt med veien. Dette dog i den utstrekning det i dag kan gjøres til samme pris som en lavere trasé. Det foreslås at veien så vidt mulig legges på kote 512,00 eller derover.»

Omstikkingen av veien kostet ca. kr. 24 000 som foreløpig er dekket ved at Fyresdal kommune, Arendals Vassdrags Brukseierforening, Arendal kommune og Aust-Agder Kraftverk har betalt kr. 6 000 hver.

Omstikkingen og omkalkuleringen av veien ga et i første omgang noe oppsiktsvekkende resultat, idet kalkylen ble hevet fra kr. 1 217 009 til kr. 1 925 000, o: en økning på kr. 708 000. Etter nærmere granskning og konsultasjon av en veiingeniør synes imidlertid en vesentlig del av kostnadsøkningen å skyldes at ny veilinje ble stukket etter høyere vei-standard (høyere klasse).

Når vi har gått såvidt omfattende inn på forholdene omkring veiprojektet Berge—Nesvannsdammen, skyldes dette at vi mener det i konsesjonsvilkårene for den etablerte regulering allerede er tatt klart standpunkt til at reguleringen skal dekke meromkostninger ved å bygge veien på høyere nivå. Om vårt initiativ i det siterte brev av 1. juli 1963 skal føre til en fordeling av omkostninger mellom tidligere og ny regulering, ser vi som et internt spørsmål mellom brukerne av Nesvatn som Magasin. Vi kan ikke se at tilleggsreguleringen ytterligere skulle gripe inn i disse forhold.

Vegsjefen i Telemark antyder at fylkesvei H 402 etter flytting ved Berge kan bli liggende i rasfarlig terreng og vil gjerne ha nærmere redegjørelse fra konsesjonssøkeren.

Vi oppfatter ikke om det her siktes til fare for utrasing av veilegemet eller steinsprang ovenfra. Det vi har kalkulert med er at veien skal legges om på en måte som kan godkjennes av Vegsjefen og at veien derved skal være skadelidende. Vi har regnet med at vegvesenet selv mot full godtgjørelse kan bistå med nødvendig prosjektering og bygging. Etter vår oppfatning er det et rent kostnads-spørsmål å få veien forsvarlig lagt om.

Fylkesmannen i Aust-Agder m/ bilag foranlediger ikke kommentar ut over det vi foran har nevnt mer generelt.

Advokat John Hals navngir ikke hvem han representerer, og vi kan derfor ikke gjøre oss opp noen mening om hans parter står i særstilling. Advokat Hals gjør seg imidlertid visse refleksjoner om magasinifylling og fremsetter påstander som for enkelte kanskje kan føre til en viss forvirring. Vi finner det derfor riktig å komme noe nærmere inn på fyllings-spørsmålet.

Magasinifyllingen er behandlet i konsesjonsøknaden under pkt. 6.3 og det vedliggjer som bilag 6.3.a og 6.3.b fyllingskurver ut fra forutsatt tappeprogram for det ugunstigste år, et middels år og vannrikt år. Det skulle fremgå klart at man i 50 pst. av alle år vil fylle magasinet. I 10 pst. av alle år må det regnes med en fyllingssvikt på 4 til 6 m under HRV. De øvrige 40 pst. av årene gir fyllinger mellom HRV og 4 m derunder.

Ingeniør Kincks fyllingskurver fra 1962 bygger på et tappeprogram med Bøylefoss kraftverk som tappeobjekt og såvidt vites med forutsetning om jevn vannføring over året. Dvs. der har vært betydelig sommer-tapping. Da de øvrige forutsetninger består i mindre felt og mindre magasin, burde det være innlysende at sammenligning ikke kan foretas.

I tilknytning til adv. Hals' bemerkninger ser man seg befoyet til å opplyse at ingeniør A. B. Berdal, Oslo, ingen befatning har hatt med søknadens formulering, bedømmelse av skader og ulemper, kostnadsoverslaget ut over de rene damkostnader osv.

Advokat Hals' subsidiære anførsler er etter vår mening mer eller mindre prosedyre som vel rettere hører hjemme overfor en skjønnsrett. Spørsmålet om utslag av tømmer er berørt. Etter vår oppfatning behøver dette ikke bli noe særlig øket problem i forhold til de man har ved eksisterende regulering. For øvrig går vi ut fra at det blir pålagt regulanten å bære eventuelle økede utslagsutgifter.

Det av adv. Hals benyttede navn Storos har vi ved forespørsler hos kientfolk ikke kunnet oppspore. Men det er vel nært å anta at det er Tovsliånas utløp Hals her sikter til.

Fylkesmannen i Telemark m/ bilag. Fyresdal kommune og de kommunale nemnder har diverse bemerkninger til søknaden, men motsetter seg ikke at søknaden blir imøtekommet.

Spørsmålet om å holde en fastsatt minste-vannstand i sommerhalvåret antar vi reises ut fra en noe ubegrunnet engstelse og uten nærmere vurdering av søkerens hensikt med magasinet.

Det fremgår av søknaden at magasinprosenten for Nesvatn med nåværende regulering synker fra 50 til 40 pst. når innføring av Rukkåna og de mindre tilleggsfelter skjer. Den omsøkte tilleggsregulering vil bringe

magasinprosenten opp i 77,5. I forhold til øyeblikkets situasjon for innføringer er det en økning på 27,5 pst. og der er fremdeles et stykke igjen for flerårsmagasin nås. Søkerens hovedhensikt med det større magasin er å få øket vinterproduksjonen og man kan regne med at tapping vil opphøre straks vårflommen setter inn. Som det fremgår av fyllingskurver og som også er nevnt foran, vil magasinet fylles opp de fleste år ut over sommeren. Imidlertid varierer jo tiden for avsmelting og vårflom noe og normalt kan man ikke regne med full avsmelting i feltet før mot slutten av juni. Enkelte år fylles ikke magasinet, men det er tross alt noen få meter det dreier seg om.

En restriksjon som antydnet av Fyresdal kommune med ansvar for regulanten til å sørge for en magasinifylling til kote 503,0 pr. 1. juni sier seg selv å være urealistisk og uakseptabel for søkeren. Det vises til fyllingskurve for ugunstigste år, bilag 6.3.a.

Det neste punkt Fyresdal kommune legger vekt på er vei langs østsiden av Nesvatn. Da dette spørsmål allerede er kommentert forbigås det her.

Spørsmålene om konsesjonsavgifter, konsesjonskraft samt rydding i neddemte områder foranlediger ingen kommentar fra vår side.

Man har merket seg at kommunen antyder tilskudd til forsamlingslokale. I den forbindelse tillater man seg å gjøre oppmerksom på at den vesentligste del av anleggsarbeiderne vil måtte forlegges i Amlie kommune, idet adkomsten til damstedet blir denne vei.

Innlandsfiskerinemnda har i sitt pkt. 3 berørt spørsmålet om årlig tilskudd til et alminnelig fiskefond for Fyresdal kommune. Kommunen har i sin utredning ikke kommet nærmere inn på dette.

Søkeren vil her peke på at denne sak gjelder en tilleggsregulering i et enkelt vann, der fisket fra før er antatt å være ca. 40 pst. skadet. Man vil finne det urimelig om tilleggsreguleringen skulle belegges med vesentlig strengere konsesjonsbetingelser enn selve hovedreguleringen.

Kommunen er til sist inne på reguleringer ut over den omsøkte og ønsker et forbud mot at sådanne senere kan søkes. Det er vel i sterk grad tvilsomt om et vilkår av denne art er lovhjemlet uten total fredning mot videre vassdragsutbygging i området. Siden spørsmålet er stillet skal det nevnes at vi ikke har og kjenner ikke til at andre har planer om utbygninger høyere opp i nedslagsfeltet for Nesvann. Vi skal imidlertid peke på at det senere kan melde seg som et ønske å overføre noe vann fra Tovdalsvassdraget til Nesvann. Men dette vil henge sterkt sammen med hvorledes Tovdalsvassdraget vil bli tillatt utbygget og kan ikke sies noe ytterligere om i dag.

Vegsjefen i Aust-Agder nevner at den omtalte veiforbindelse på østsiden av Nesvatn for Aust-Agders vedkommende er vedtatt av fylkestinget i 1939 og av Stortinget i 1960. Det er tatt forbehold om dekning av eventuelle merkostnader. Som foran nevnt mener vi at vegmyndighetenes interesser allerede er ivaretatt gjennom pkt. 11 i konsesjon av 30. mars 1962.

Høyesterettsadvokat Otto Chr. Hagemann representerer en rekke navngitte grunneiere.

Uttalelsen er vel i de store trekk saklig og foranlediger ikke noen kommentar fra vår side. Vi henviser til vår tidligere bemerkning om veispørsmål.

Høyesterettsadvokat Per Faye-Lund representerer 4 navngitte grunneiere. De bemerkninger som kommer frem er stort sett de samme som fra Fyresdal kommune og h.r.adv. Hagemann. Vi finner da ikke grunn til å gjenta våre anførsler. Det kan imidlertid være grunn til å peke på at det av høyesterettsadvokatens skrivelse av 13. januar 1970 går klart frem at grunneierne er villig til å støtte veibygging økonomisk og at man i realiteten er inne på at regulanten skal legge alle erstatningsforpliktelser i veibygging. I et brev til Aust-Agder Kraftverk av 26. januar 1970 antyder h.r.adv. Faye-Lund en ordning av erstatningskrav og veispørsmål i minnelighet. Vi har skriftlig bekreftet at vi er rede til å drøfte problemene.

Som tidligere nevnt tror vi at et pålegg om å bygge visse veier meget lett vil forstyrre en helhetsvurdering og vi må be om at slike pålegg ikke blir gitt.

Landbruksdepartementet har ved ekspedisjon av 6. mars 1970 uttalt seg om fisket og foreslår i tilknytning til dette konsesjonsbetingelser i 5 punkter. I tilknytning til pkt. 2 vil vi gjerne presisere at tappearrangementet er det samme som nyttes for nåværende regulering og som vi forutsetter er godkjent hva utstyr og innretninger angår. For øvrig har vi neppe noe å bemerke.

Arendals Vassdrags Brukseierforening har fått kopier av alle inkomne uttalelser og nærstående skrivelse er forelagt foreningen, som har erklært seg enig i våre kommentarer.

Som ønsket av foreningen bes den eventuelle konsesjon meddelt denne.»

Aktieselskabet Arendals Fossekompani og Rygene-Smith & Thommesen A/S, brev av 14. april 1970:

«Vi viser til Aust-Agder Kraftverks konsesjonsøknad av 30. oktober 1969, Arendals Vassdrags Brukseierforenings brev av 13. oktober 1969 og Aust-Agder Kraftverks brev av 9. april 1970 om ovennevnte regulering, og tillater oss herved å meddele at vi, under forutsetning av at eventuelle tap vi måtte påføres, som resultat av den omsøkte regulering med slippingsreglement, blir erstattet oss, har vi intet imot at konsesjon innvilges.

Vi har tillatt oss å vente til nå med å kommentere konsesjonsøknaden, idet vi hadde håpet at forholdet mellom Aust-Agder Kraftverk og oss, i forbindelse med Jørundland Kraftverk og det nye slippingsreglement for Nesvann, kunne ha vært avklart, således at vi hadde vært kjent med hvilken reell effekt den omsøkte tilleggsregulering og slippingsreglement vil få for oss.»

Aust-Agder Kraftverk har til dette bemerket følgende i brev av 21. april 1970:

«Etter vår oppfatning kan der ikke være grunnlag for å hevde at der kan oppstå økonomisk tap for noe kraftverk nedenfor det

omsøkte tilleggsmagasin som følge av at dette etableres. Såfremt de to selskap ikke ønsker å delta i tilleggsreguleringen, må de fortsatt ha krav på å utnytte vannet med den reguleringsprosent det eksisterende magasin gir.

Det problem det vel siktes til, er at behovet for sommer- og vinterkraft står noe forskjellig hos vassdragets forskjellige kraftprodusenter. Vi ser det imidlertid slik at dette er forhold som må drøftes og løses i Brukseierforeningen. I den forbindelse nevnes at det er full anledning til å eliminere visse skjevheter i vannføringene med kraftutveksling. Der er dog visse særlige forhold å ta i betraktning når det angår vannføringene ved Fossekompaniets og Rygenes verker. Dette er de hensyn som må tas til Fossekompaniets generatorinstallasjon med periodetall 25 og hos Rygene dels 25 p/s og dels vannforbruket på slipeturbiner. Etter det kjennskap vi har til saken dreier dette seg om vannføringer på noe i overkant av 50 m³/sek. som ikke bør underskrides, når der er behov for full drift på denne type installasjon.

Realitetene i uttalelsen i brevetts siste avsnitt står noe uklart for oss. Noe endelig oppgjør mellom Jørundland kraftverk og de øvrige verk angående reguleringsutgifter er det ikke mulig å foreta før utbyggingen er ferdig og alle utgifter er klarlagt. For vår del ser vi også Jørundlands idriftssettelse som en sak som må finne sin løsning i Brukseierforeningen etter de regler og bestemmelser som gjelder både for utgiftfordeling og vanddisponering i vassdraget.»

Fyresdal formannskap har 10. november 1970 vedtatt følgende tilleggsuttalelse til kommunestyrets tidligere vedtak, som er gjengitt foran:

«Konsesjonskrafta som Fyresdal kommune har vorte og vil verte tildela etter vassdragslovgjevinga i samband med konsesjonsøkarens reguleringar og fallutbyggingar innan Fyresdal kommune, lyt kommunen få høve til å ta ut i koplingsstasjon/matestasjon på Einangsmoen i Hegglandsgrend, slik at krafta kan forast inn på V.T.K.s 20 kV line der.

Dette vil tene alle abonnentar i Fyresdal og samkøyringa.

Med konsesjonsøkarens reguleringar og fallutbyggingar i Fyresdal meiner ein: Nesvatnreguleringa (Jørundland kraftverk), Napevatn-reguleringa m. v. (Fjone kraftverk), Fyresreguleringa (Dyngjan kraftverk) og Findøla/Øysævvassdr.reguleringa (Kraftverk ved Fyresvatn).»

Høyesterettsadvokat Otto Chr. Hagemann har 26. november 1970 som Fyresdal kommunes juridiske rådgiver oversendt en hytteplan (rammeplan) for Birtedalen, utarbeidet av Nidarå Tømmersalslag 1969/70. Planen vedligger saksdokumentene.

Nidarå Fellesfløtningsforening har 3. mars 1971 gitt følgende utredning om fløtingen:

«Nesvatn og det nedenforliggende Gjøvassdraget hører inntil videre inn under

Nidarå Fellesfløtningsforenings virkeområde. Det har ikke vært levert tømmer til ordinær fløtning i Nesvatn de tre siste år, men foreningen har som entreprenør påtatt seg enkelte fløtningsopdrag i vannet.

Ved Arendals Vassdrags Brukseierforenings regulering av Nesvatn i 1962 bortfalt muligheten for fløtning gjennom dammen ved utløpet. Etter avtale bekoster Brukseierforeningen opptak av ordinært fløtningstømmer ved dammen og kjøring 5 km nedover langs vassdraget. Ved Aust-Agder Kraftverks utbygging av Jørundland kraftverk i 1970 bortfalt fløtningen i hele Gjøv. Meningen er da at eventuelt tømmer som er levert til fellesfløtning i Nesvatn skal tas på bil ved dammen og kjøres til Åmli for utslag i hovedvassdraget. Denne transporten skal eventuelt bekostes av Brukseierforeningen og Kraftverket mot refusjon av fløtningsomkostningene.

Fløtningskvantumet i hele Arendalsvassdraget har de senere år gått sterkt tilbake og fløtningsforeningens virksomhet er sterkt redusert. Hele hovedvassdraget fra Fyresdal og fra Vråliosen til utløpet samt flere tverrelver ble fløtet i 1970. For 1971 er imidlertid vedtatt at det skal mottas tømmer til fellesfløtning bare på strekningen fra Bjorelva, ca. 15 km ovenfor Åmli, og til sorteringsanlegget ved Messel, samt fra 3—4 tverrelver. Hvorvidt virksomheten igjen blir utvidet eller ytterligere innskrenket i 1972 er ikke avgjort.

Nesvatn hører således fortsatt som nevnt inn under foreningens virkeområde, men på grunn av utviklingen i hovedvassdraget er det tvilsomt om det heretter vil bli gjennomført fløtning i foreningens regi i vannet.

Dersom dette likevel skulle skje, vil den omsøkte ytterligere regulering av Nesvatn føre til endel vanskeligheter og ulemper for fløtningen som må avbøtes. Det gjelder spesielt følgende:

1. Ved reguleringen i 1962 bygget Brukseierforeningen båthus og slipp for fløtnings slepebåt. Båthuset vil eventuelt bli neddemmet og må flyttes og slippet må forlenges slik at båten kan tas ut og inn som hittil.

2. Opptaksplassen for tømmer ved dammen vil bli neddemmet og må legges om. Med den økede reguleringshøyde vil opptaket kunne bli vanskeligere og dyrere. Vi regner imidlertid med at Brukseierforeningen fortsatt skal bekoste opptaket og at forholdene for øvrig blir lagt best mulig til rette slik at transporten ikke forsinkes. Det skal her spesielt påpekes at opptaksplassen bør ligge omtrent på samme sted som i dag på grunn av den forholdsvis lune havn man der har for tømmeringene under lagring og opplasting.

3. Selve slepingen av tømmeret over vannet vil bli omtrent som før. Hevningen av vannstanden kan muligens medføre noe større vindulemp. For den nåværende regulering er satt opp som skjønnsforutsetning at vannstanden pr. 1. juni skal være bragt opp i kote 497 eller høyere og skal holdes på denne høyde så lenge tømmerlevering rundt Nesvatn finner sted inntil 24. juni. Ved vannstander under kote 497 fremkommer endel sandgrunner og smale sund, spesielt syd for Midt-gårdene og i søndre ende av vannet. Dersom den nevnte forutsetning bortfaller, vil sleping av ordinære tømmeringer bli umuliggjort eller vanskeliggjort og foreningen må bli holdt

skadesløs for de økonomiske tap og tidstap som dermed oppstår. Vi vil imidlertid finne det mest hensiktsmessig at den nevnte forutsetning blir opprettholdt.

Foreningen vil på denne bakgrunn ikke motsette seg den omsøkte tilleggsregulering.»

Hovedstyret vil bemerke:

Arendals Vassdrags Brukseierforening fikk ved kongelig resolusjon 30. mars 1962 tillatelse til regulering av Nesvatn med 5,5 m senking og 3,75 m oppdemming, — samlet reguleringshøyde 9,25 m.

Videre har Aust-Agder Kraftverk ved Kronprinsregentens resolusjon 5. mai 1967 fått tillatelse til — i forbindelse med utbyggingen av Jørundland Kraftverk — å føre avløpet fra Rukkåna og 3 mindre bekker inn i driftstunnelen, som samtidig er tappeorgan for Nesvatnreguleringen. Dette avløpet, som kommer fra nedbørfelter på i alt ca. 63 km², blir regulert i Nesvatn.

Den foreliggende søknaden omfatter ytterligere 6 m oppdemming og 1,5 m senking av Nesvatn, slik at vatnets totale reguleringshøyde derved vil bli 16,75 m. Magasinvolument vil øke fra 132 mill. m³ til 254,5 mill. m³. Magasinprosenten, som i 1962 var ca. 50, men som etter den nevnte innføring av Rukkåna m. v. sank til ca. 40, vil ved tilleggsreguleringen komme opp i ca. 77.

Hovedstyret antar at det nye magasinet vil føre til en øking i regulert vassføring i bestemmende år på 1,02 m³/sek. både i Jørundland kraftverk og i vassdraget nedenfor Nelaug. Dette tilsvarer en kraftøkning på ca. 3 800 nat.-hk i Jørundland og i alt ca. 1 500 nat.-hk i de utbygde fallene nedenfor Nelaug.

I de beregninger som Aust-Agder Kraftverk har lagt fram og som Hovedstyret ikke har noe vesentlig å bemerke til, er lagt vekt på en optimalisering av forholdene i vassdraget med henblikk på mest mulig vinterkraft. Da spesielt Jørundland har en relativt høy installasjon, vil denne stasjonen også under den nåværende regulering kunne utnytte den altoverveiende del av tilløpet. I Jørundlands totale årsproduksjon vil det derfor bli bare en beskjeden stigning — fra ca. 207 GWh til ca. 212 GWh — altså 2—3 pst. Produksjonen av prima vinterkraft vil imidlertid øke med hele 52 GWh slik at den kommer opp i 186 GWh eller 88 pst. av den totale, mens prima sommerkraft avtar med 37 GWh og tilfeldig kraft med 10 GWh.

For vassdraget nedenfor Nesvatn sett under ett vil totalproduksjonen øke med ca. 11 GWh, produksjonen av prima vinterkraft øke med 66 GWh, mens prima sommerkraft blir redusert med 46 GWh.

Hovedstyret vil understreke at ovenstående

optimalisering trolig vil innebære en viss omlegging av driften ved de eldre kraftverkene, noe som kan medføre enkelte komplikasjoner, ettersom disse verk til dels produserer 25-perioders strøm. Disse forhold går man imidlertid ut fra kan ordnes internt i brukseierforeningen og kommer derfor ikke nærmere inn på dem her.

Tilleggsreguleringen er på basis av kostnadsnivået i 4. kvartal 1968 anslått å ville koste 5 mill. kroner. Med utgangspunkt i de kalkulasjonspriser som det i den senere tid har vært vanlig å regne med, nemlig 3,0 øre/kWh for prima vinterkraft, 1,5 øre/kWh for prima sommerkraft og tilfeldig vinterkraft, og 0,75 øre/kWh for tilfeldig sommerkraft, har Aust-Agder Kraftverk beregnet årlig avkastning av de investerte midler til 24 pst. På bakgrunn av undersøkelser over produksjonsforholdene i det samlede kraftproduksjonssystem i Sør-Norge, har Elektrisitetsdirektoratet anslått nytteverdien av den omsøkte regulering til å motsvare et investeringsbeløp på opptil 13 mill. kroner, når det sammenlignes med hva tilsvarende tilskudd til produksjonssystemet ville koste å fremskaffe på annen måte. Det er derfor under alle omstendigheter hevet over tvil at tilleggsreguleringen er økonomisk meget fordelaktig. Dette gjelder også om man til overslagskostnader 5 mill. kroner legger den ikke ubetydelige prisstigning man har hatt fra 1968 til i dag.

Skader og ulemper.

Ved oppdemmingen vil ca. 1 300 dekar grunn bli satt under vatn. Det alt vesentlige av grunnen er fjellskog, men det er også en del beite, først og fremst gjelder dette tidligere dyrkede arealer, innmark på en rekke gårder som nå er fraflyttet. Husa på disse gårdene utnyttes i de fleste tilfelle til feriesteder, men enkelte står til nedfalls. I alt vil ca. 40 bygninger bli neddemmet, herav 5—6 tidligere våningshus, 14 hytter, 12 uthus, videre noen skur, båthus og garasjer.

Fylkesvegene ved såvel nordre som søndre ende av Nesvatn må omlegges. Til sammen vil omleggingene utgjøre ca. 700 m. Tilleggsreguleringen vil ellers medføre at traséen for en eventuell forbindelsesveg langs østsiden av vatnet som ble stukket ut allerede i 1953, må løftes ytterligere, i tillegg til det som ville bli nødvendig som følge av nåværende regulering.

Fisket vil bli influert. Av de sakkyndiges utredninger kan det imidlertid være vanskelig å bedømme hvilken innflytelse tilleggsreguleringen separat sett vil ha. Søkeren har i sine

bemerkninger anført at fisket er antatt — formentlig av skjønn — å være påført 40 pst. skade tidligere.

For skogsdriften kan den økte reguleringshøyden by på ulemper i forbindelse med utslag av det tømmer som skal fløtes fram til dammen ved utløpet. Selve fløtingen antas å bli uvesentlig berørt.

Ferdsl over isen kan bli vanskeliggjort der strendene er bratte. Også båtferdselen blir påført ulemper, særlig ved at båtøptrittene kan bli betydelig forlenget.

Ettersom magasinprosenten blir øket, vil fyllingen bli forsinket i forhold til tidligere, og i ugunstige år vil det ikke bli mulig å få magasinet fylt. I forhold til tilstanden i dag må det derfor i slike år regnes med skjemmet utseende langs vatnet.

Hovedstyret foretok synfaring ved Nesvatn 27. oktober 1970 og hadde samme dag møte med representanter for Fyresdal og Åmli kommuner, grunneiere og andre interesserte.

Man vil understreke at det hverken fra kommunalt eller fylkeskommunalt hold er kommet innvendinger mot søknaden. Kommunaldepartementet har heller ikke hatt noe å bemerke.

Hovedstyret antar at betingelsene i reguleringslovens § 8 må anses oppfylt og vil tilrå at søknaden imøtekommes på de vilkår som er oppstilt i vedlagte utkast.

Om vilkårene bemerkes:

Konsesjonstid, post 1.

Aust-Agder Kraftverk har for sitt vedkommende søkt om at konsesjonen må bli gitt på ubegrenset tid. Hovedstyret anser det uten videre klart at Aust-Agder Kraftverk, som eier Jørundland kraftverk og derved disponerer 70 pst. av fallene nedenfor Nesvatn, fyller vilkårene for å kunne få konsesjon på ubegrenset tid. Når man i dette tilfelle likevel er kommet til at konsesjonen bør gis med tidsbegrensning, har dette sammenheng med at den tidligere regulering av Nesvatn også er tidsbegrenset, nemlig til 60 år fra 30. mars 1962.

For Aust-Agder Kraftverk vil dette forhold være av liten praktisk betydning, sett på bakgrunn av at reguleringslovens § 10, 2 hjemler adgang til revisjon av vilkårene etter 50 år. Som det ses, vil tidspunktet for en eventuell revisjon i denne saken på det aller nærmeste falle sammen med en tidsbegrenset konsesjons utløp.

Avgifter, post 2.

Fyresdal kommunestyre, som er den eneste

instans som har berørt avgiftsspørsmålet, har antydnet «lovens høyeste beløp pr. nat.-hk», minimum kr. 4,50 som for Fjone.

Avgiftssatsene ved den nåværende regulering er kr. 0,50 pr. nat.-hk til staten, kr. 3,50 til kommuner.

Etter Hovedstyrets syn er det rimelig at avgiftssatsene økes noe, bl. a. fordi det nå er tale om en tilleggsregulering der den andre hovedfaktoren for avgiftsberegningen — kraftinnvinningen — er vesentlig mindre enn ved en førstegangsregulering.

Man foreslår kr. 1,50 pr. nat.-hk til staten, kr. 4,50 pr. nat.-hk til kommuner.

Veger, bruer og kaier, post 9.

Fra de fleste hold i distriktet har det vært en klar forutsetning for at de har stilt seg velvillige til søknaden at det til konsesjonen ble knyttet en ubetinget plikt for regulanten til å bygge veg langs østsiden av Nesvatn, delvis også på vestsiden. Disse krav skyldes vesentlig hensynet til driften av de skogarealer som sogner direkte til vatnet og som etter distriktets syn nå vil bli helt avhengig av veg for å kunne utnyttes på forsvarlig måte. Også økte vansker med utnyttelse av utmarksressursene i forbindelse med hyttebygging og ferieformål for øvrig, samt vanskeliggjort ferdsel over vatnet har vært trukket inn.

Hovedstyret finner imidlertid, som ved flere lignende tilfelle tidligere, ikke å kunne gå inn for et ubetinget pålegg om vegbygging. Man mener fortsatt at et tiltaksskjønn utvilsomt må være den riktige instans for vurdering av krav av denne art. De eksempler som Fyresdal kommune har angitt og som skulle vise at Stortingets industrikomité ikke deler denne oppfatning og derfor har gitt pålegg om bygging av veg — såvel ved Botnedalsvatn som i Fjonesaken —, er ikke relevante. Botnedalsvatn inngår i Tokkekomplekset som statsregulering, og det er ikke mulig ut fra pålegget å slutte hva komitéen ville ha fastsatt dersom ikke staten selv hadde vært regulant. I Fjone foreslo Vestfold Kraftselskap for industrikomitéen at vegspørsmålet skulle søkes ordnet ved at selskapet først tok kontakt med grunneierne og kommunen for å løse problemet i minnelighet. Dersom dette ikke førte fram, måtte saken avgjøres av skjønnet. Industrikomitéen sa seg enig i dette og understreket at «saken må bli løst ved skjønnsrett, hvis enighet ikke blir oppnådd».

Også i Sundsbarmsaken, som fra grunneierhold ble trukket fram under møtet i forbindelse med Hovedstyrets synfaring, ble det

overlatt til tiltaksskjønn å avgjøre vegbyggingen langs vatnet, jfr. Departementets bemerkninger s. 103 i Meddelte vassdragskonsesjoner 1963.

Hovedstyrets flertall, Generaldirektøren, Benum, Jakobsen og Selvik finner at det i den foreliggende saken ikke er grunn til å fravike den utforming som er benyttet i tilsvarende post i vilkårene for den nåværende regulering. Her er regulanten pålagt å yte tilskudd, beregnet på grunnlag av de merutgifter reguleringen måtte påføre Fyresdal kommune ved at den utstukne trasé blir neddemmet. Dersom enighet ikke oppnås, er spørsmålet om det skal ytes tilskudd, tilskuddets størrelse m. v. overlatt til avgjørelse av skjønn på konsesjonærens bekostning. Selv om nødvendig omlegging av traséen for vegen naturlig nok vil bli mer omfattende nå enn ved første oppdemming, blir den prinsipielle side av saken nøyaktig den samme som sist.

For ordens skyld vil Hovedstyret's flertall i tilknytning til ovenstående si seg enig i den tolkning av vilkåret skjønnsretten i 1962 har lagt til grunn og som er gjengitt foran, nemlig at det tilskudd konsesjonæren tilpliktes å betale, først skal fastsettes og utbetales når arbeidet med vegen er så vidt langt framskredet at det er mulig å gjøre seg opp en begrunnet mening om den fordyrelse reguleringen har medført. Denne tolkning er for øvrig i nærmeste samsvar med Hovedstyrets utkast til vilkår for den tidligere regulering, jfr. St. prp. nr. 45 for 1961—62, s. 8.

Hovedstyrets flertall ønsker videre å presisere at den form vilkåret er gitt ikke er ment å være til hinder for at løsning av dette vegspørsmålet kombineres med løsningen av andre ferdselsproblemer som den utvidede regulering skaper hvis skjønnet måtte finne det rasjonelt.

Hovedstyrets mindretall, Haugeland, stemte for at konsesjonæren må bli pålagt å bygge og vedlikeholde veg mellom Nesvassdammen og Berge av standard minst som skogsbilveg av klasse II, slik Fyresdal kommunestyre har krevet.

Kraftavgivelse, post 13.

Fyresdal kommune har i sin tilleggsuttalelse 18. november 1970 bedt om at det må bli anledning til å ta ut den konsesjonskraft kommunen blir tildelt — såvel fra tilleggsreguleringen av Nesvatn som fra andre reguleringer — i koblingsstasjonen på Einangsmoen i Hegglandsgrend.

Hovedstyret kan her bare vise til reguleringslovens § 12, post 15, 8. avsnitt, der det klart bestemmes at økte utgifter forårsaket av kraftens uttakelse av ledningene blir å bære av den som tar ut kraften. Det spørsmål kommunen reiser, må derfor søkes ordnet i minnelighet.

Fiske, post 17.

Man foreslår i det vesentlige samme vilkår som for den tidligere regulering. Den eneste endring som er gjort, er at man etter forslag fra Landbruksdepartementet har tatt inn bestemmelse om plikt til å bekoste viltbiologiske undersøkelser i tillegg til fiskeribiologiske.

Derimot finner man ikke å kunne slutte seg til to av Departementets øvrige forslag. Tilleggsreguleringen medfører ingen nye tappekuler eller tunneluttak, og den nye konsesjonen kan ikke ses å nødvendiggjøre gitter eller sperreanordninger foran de gamle reguleringsorganene.

Ettersom Nesvatn allerede har vært regulert i flere år og forholdene vedrørende fiske- og viltbestanden ikke skulle være særlig uoversiktlige, synes det også overflødig å ha bestemmelse om at regulanten plikter å bekoste ytterligere, ikke nærmere definerte tiltak dersom uforutsette ting skulle oppstå.

Kravet fra innlandsfiskenemnda i Fyresdal om et årlig tilskudd på kr. 10 000 kan man ikke tilrå imøtekommet.

Rydding, post 18.

Også denne posten er i det vesentlige som ved den tidligere regulering. Pålegget om finrydding etter Landbruksdepartementets nærmere bestemmelse er likevel tatt ut, idet man som vanlig i de senere år går ut fra at dette blir å avgjøre av skjønnet.

Ytterligere reguleringer, post 19.

Fyresdal kommune har forutsatt at reguleringer og overføringer i Nesvatns nedbørfelt ut over den aktuelle ikke må bli tillatt. Aust-Agder Kraftverk har i april 1970 til dette bemerket at kraftverket ikke selv har slike planer og heller ikke kjenner til at andre har. Kraftverket har imidlertid tatt et visst forbehold dersom det i forbindelse med utbygging av Tovdalsvassdraget, som eies av Aust-Agder fylke, skulle vise seg ønskelig å føre vatn over til Nesvatn.

Senere, i brev av 22. desember 1970, har Aust-Agder Kraftverk lagt fram en foreløpig plan for utnyttelsen av Tovdalsvassdraget. Melding om planen er kunngjort i henhold til reguleringslovens § 4 a. Planen synes imidlertid å ta sikte på en separat utbygging som

ikke vil få innflytelse på Nesvatn eller dets nedbørfelt.

Det synes derfor etter dette lite trolig at ytterligere regulering i nedbørfeltet vil komme på tale. Likevel kan det etter Hovedstyrets syn neppe være adgang til å slå dette fast i form av et konsesjonsvilkår. Området var ikke med i Gabrielsen-komiteéns innstilling i 1963. Det inngår imidlertid blant objektene i verneplanen som for tiden er under behandling, og Hovedstyret er for sin del innstilt på å foreslå at området blir vernet for en 10-årsperiode. Dersom dette senere blir utvidet til varig verning, må det skje på annen måte enn gjennom den foreliggende regulerings-sak.

Utformingen av posten blir derfor den vanlige, jfr. reguleringslovens § 12, post 14, nemlig at konsesjonæren må finne seg i ytterligere reguleringer som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

De øvrige postene trenger formentlig ingen kommentarer.

Manøvreringsreglement, jfr. vedlagte utkast.

Det framgår av innkomne uttalelser at Arendals Vassdrags Brukseierforening som skjønnsforutsetning ved den tidligere regulering garanterte at vasstanden pr. 1. juni hvert år skulle være bragt opp til kote 497, som er 7 m under HRV. Tilsvarende er det nå fra distriktets side reist krav om at vasstanden i framtida skal garanteres bragt opp til 7 m under den nye HRV, altså til kote 503 pr. 1. juni.

Hovedstyret vil peke på at det her i og for seg ikke er noe motsetningsforhold mellom distriktet og konsesjonæren, idet alle parter er interessert i at Nesvatn skal bli fylt så raskt som mulig. Spesielt gjelder dette Jørundland kraftverk, der Nesvatns vasstand direkte innvirker på fallhøyden.

Hovedstyret anser likevel distriktets krav urealistisk. Magasinet under kote 503 utgjør anslagsvis 135 mill. m³ eller ca. 40 pst. av normalt årstilløp. Dette er så vidt høyt at det langt overstiger det man kan gjøre regning med innen nevnte frist, i hvert fall i tørre år. Konsekvensen ville derfor bli at regulanten for å være på den sikre siden ikke kunne utnytte nedre del av magasinet nettopp i de år da det ville være aller størst behov for det.

Hovedstyret forutsetter at den nåværende minstevassstand kote 497 pr. 1. juni vil bli opprettholdt. Dette har Nidarå Fellesfløtningsforening antydnet ønskelig, og av fyllingsdiagram for ugunstigste år går det fram at det også vil være mulig.

Når det gjelder Fyresdal kommunestyres henvisning til fyllingsbestemmelsene for Totak og Børtevatn, vil man understreke at forholdene ved disse to vatn ikke er sammenlignbare med Nesvatn, hvor det som tidligere nevnt ikke lenger finnes fast bosetting. Dessuten må påpekes at det i bestemmelsene for så vel Totak som Børtevatn er tatt sikte på fylling til 1—1,5 m under HRV pr. 1. juli, — ikke 1. juni som kravet for Nesvatn går ut på.

Aust-Agder Kraftverk har i søknaden lagt fram forslag til manøvreringsreglement som er opplyst bare å skulle gjelde for tilleggsreguleringen, men etter reguleringsgrensene og reguleringshøyden å dømme vil forslaget omfatte begge reguleringer. Vassslippingen er foreslått å skulle skje «etter Jørundland kraftverks behov og i det alt vesentlige i vinterhalvåret for produksjon av vinterkraft».

Som det vil ha framgått av tidligere eksedisjoner i forbindelse med fastsettelse av reglement for Nesvatnreguleringen, jfr. således brev herfra 16. januar 1967, 5. april 1968 og 5. juni 1969, har Hovedstyret alltid vært av den oppfatning at tappingen burde skje etter Jørundlands behov. Dette mener man fortsatt, og prinsipielt vil man derfor gi sin tilslutning til Aust-Agder Kraftverks forslag.

På bakgrunn av de vedtak Departementet tidligere har truffet, finner man likevel ikke grunn til nå å foreslå innført noen endring i manøvreringen av det tidligere etablerte magasin. Fra dette kan vassslippingen som kjent også skje etter Jørundlands behov, men først «etter bestemmelse av Brukseierforeningen».

For det nye magasin synes det umiddelbart ingen rimelig grunn til å opprettholde denne bestemmelse.

Aust-Agder Kraftverk har gitt uttrykk for at den fastsatte bestemmelsen om avgivelse av fløtingsvatn i gjeldende reglement skulle dekke fløtingens interesser og at det derfor ikke skulle være grunnlag for påbud overfor tilleggsreguleringen. Hovedstyret er likevel tilbøyelig til i denne forbindelse å se de to reguleringstrinn under ett og foreslår bestemmelsen uendret. I praksis vil denne posten neppe være av stor betydning, ettersom det i fløtingsforeningens uttalelse er anført at fløtingsvirksomheten er gått sterkt tilbake i de senere år. For Gjøvs vedkommende er fløting opphørt.

Øvrige bemerkninger.

Fyresdal kommune har forutsatt at konsesjonæren blir pålagt å yte tilskudd til forsamlingslokale. Hovedstyret kan ikke se at konsesjonen vil foranledige en større samling

av anleggsarbeidere, jfr. reguleringslovens § 12, post 4, og antar derfor at det ikke vil være hjemmel for et slikt påbud. Under ingen omstendigheter ville det kunne komme på tale med slikt tilskudd til fordel for Fyresdal, idet arbeiderne kommunikasjonsmessig vil sogne til Åmli.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i hovedstyremøte 19. april 1971, ledet av Generaldirektøren.»

Hovedstyrets utkast til betingelser for tilatelse for Arendals Vassdrags Brukseierforening til ytterligere regulering av Nesvatn er sålydende:

«1.

Reguleringskonsesjonen gis for et tidsrom av 60 år fra 30. mars 1962.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anlegget skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Det utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vasskraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4,50 pr. nat.-hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økningen av vasskraften beregnes på grunnlag av vassføringsøkningen utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere bestående regulering i

vassdraget. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne økning av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere

fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger og bruer, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

Konsesjonæren plikter å legge om veger og stier som er i bruk i den utstrekning de blir neddemt, samt å yte tilskudd til bygging av veg langs Nesvatn beregnet på grunnlag av de merutgifter som reguleringen måtte påføre

Fyresdal kommune ved at den utstukne trasé blir neddemmet. Dersom enighet ikke oppnås, blir spørsmålet om det skal ytes tilskudd, tilskuddets størrelse og de nærmere omstendigheter for øvrig å avgjøre ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 2 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vasstandsmarker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne drifts-

vatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller sankjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plasering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12 post 17, annet og tredje ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

17.

Konsesjonæren plikter årlig å sette ut settefisk og/eller yngel etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Om departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser i de områder som berøres av reguleringen, plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelser.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene ved et forsterket jakt- og fiskeoppsyn under anleggstiden etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

18.

Det neddemte areal ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye.

Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

Ryddingen skal være utført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

19.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

20.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- og brukseier som ikke er medeier i reguleringsanlegget, tillatelse til å benytte driftsvatn, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

21.

Ved damanlegget skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

22.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like overfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 10 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

23.

Til skjønn i anledning av reguleringen skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.»

Hovedstyret har oppstillet følgende utkast til manøvreringsreglement for regulering av Nesvatn:

«1.

Reguleringsgrensene er:

Øvre reguleringsgrense kote	510,00
Nedre reguleringsgrense kote	493,25
Reguleringshøyde	16,75 m

Herav er ca. 7,0 m senking.

Høydene refererer seg til Vassdragsvesenets fastmerke nr. 23 hvis høyde er angitt til kote 503,116.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vasstandsmerker som Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvassføring ikke forøkes. Heller ikke må lavvassføringene nedenfor Jørundland forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vassslippingen skje etter Jørundland Kraftverks behov, — dog etter bestemmelse av Brukseierforeningen for så vidt angår den den 30. mars 1962 konse- derte del av reguleringen.

3.

Til den alminnelige fløting i vassdraget nedenfor Jørundland avgis det nødvendige vatn dersom ikke fremføring av tømmer ordnes på annen måte overensstemmende med overenskomst eller skjønn.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, regnmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes hver måned av-

skrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

5.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo og at han skal ha telefon i sin bolig.

6.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Nesvatn er regulert 9,25 m, senking 5,5 m og oppdemming 3,75 m, i medhold av tillatelse meddelt Arendals Vassdrags Brukseierforening ved kongelig resolusjon 30. mars 1962. Ved Kronprinsregentens resolusjon 5. mai 1967 er videre meddelt tillatelse til Aust-Agder Kraftverk til å innføre Rukkåna og 3 mindre bekker — nedbørsfelt ca. 63 km² — på driftstunnelen for Jørundland Kraftverk for regulering i Nesvatn.

Det søkes nå om ytterligere 6 m oppdemming og 1,5 m senking av Nesvatn, samlet reguleringshøyde blir da 16,75 m.

Det nye magasin vil gi en øking på ca. 3 800 nat.-hk i Jørundland Kraftverk og ca. 1 500 nat.-hk i utbygde fall nedenfor. Total produksjon i vassdraget vil øke med ca. 11 GWh, men den vesentlige vinning ved planen ligger i øking av produksjon av prima vinterkraft mens prima sommerkraft avtar.

Kostnadene for tilleggsreguleringen ble av sokeren i 1968 beregnet til 5 mill. kroner. Med de kalkulasjonspriser det er vanlig å regne med, nemlig 3,0 øre/kWh for prima vinterkraft, 1,5 øre/kWh for prima sommerkraft og 0,75 øre/kWh for tilfeldig sommerkraft er den årlige avkastning av de investerte midler beregnet til 24 pst. Selv når man tar i betraktning prisstigningen fra 1968 mener hovedstyret at det er hevet over tvil at tilleggsreguleringen er økonomisk meget fordelaktig.

Det blir en del skadevirkninger, 1 300 dekar fjellskog og beite blir satt under vann med 14 hytter og ca. 26 tidligere våningshus og driftsbygninger på fraflyttede bruk. Det blir skader for ferdsel på land, på isen og med

båt, for skogsdrift og også noe skjemmet utseende i ugunstige år på grunn av forsinket fylling. Fisket, som fra før av er sterkt redusert, antas nå å bli totalskadet.

Kommunaldepartementet har ikke hatt noe å bemerke til at søknad om konsesjon blir imøtekommet, og det er heller ikke protestert fra kommunalt og fylkeskommunalt hold.

Fyresdal kommune har som forutsetning for sin anbefaling av søknaden stillet krav om at konsesjonæren skal bygge og vedlikeholde en vei av minimum standard skogsbilvei klasse III på østsiden av Nesvatn. Det dreier seg om en ca. 10 km lang strekning mellom Nesvassdammen og Berge. Kravet er først og fremst begrunnet med at en øket regulering av Nesvatn vil skape store ulemper for tømmerdriften.

Det dreier seg om en vegstrekning som har vært planlagt lenge. Allerede i 1953 ble trasé stukket ut av kommunen. Da Arendals Vassdrags Brukseierforening i 1962 fikk konsesjon på regulering av Nesvatn, var det også et krav fra kommunen at regulanten skulle bygge denne veien. Kravet ble ikke imøtekommet. I stedet ble regulanten pålagt å yde et tilskudd til veien i form av dekning av de merutgifter kommunen ville få ved at den utstukne trasé ble neddemmet. Bortsett fra at ny trasé ble stukket ut i 1964, er man i dag ikke kommet lenger med veisaken. Kommunen har ikke penger, og har i 1969 søkt veien opptatt som fylkesvei. Det foreligger ikke noe svar på søknaden. Man må derfor gå ut fra at veien er lavt prioritert i fylket. Den er heller ikke tatt med i vegplanen. Ingen vet hva veien i dag vil koste. Utgiftene ble i 1964 anslått til 1,9 mill. kroner, mot 1,2 i 1953 etter den opprinnelige trasé.

Fra grunneierne rundt vannet er det videre fremmet krav om bygging av skogsbilvei av klasse III langs vestsiden på strekningen Nesvassdam—Vik. Nidarå Tømmersalg har kostnadsberegnet dette til kr. 800 000.

Hovedstyrets flertall har ikke kunnet anbefale annet enn at konsesjonæren fortsatt skal bekoste merutgiftene ved ny veitrasé på østsiden. Mindretallet mener at regulanten burde anlegge og vedlikeholde vei på østsiden som foreslått av kommunen.

Departementet anser det for å være på det rene at den ytterligere regulering av Nesvatn vil skape store vansker for skogsdriften. Man slutter seg imidlertid til hovedstyrets flertall, men forutsetter at skjønnnet ved fastsettelsen av tilskuddet også tar hensyn til skadevirkninger ut over det som knytter seg til flytting av traséen i den utstrekning det måtte finnes berettiget.

For så vidt angår kravet om vei på vest-

siden av vatnet, antar man at dette helt ut bør overlates til tiltaksskjønnet. Dette synes også å ha vært hovedstyrets mening.

Et annet hovedpunkt i saken er krav om et konsesjonsvilkår om at ytterligere reguleringer og overføringer ikke må bli tillatt i vassdraget.

Aust-Agder kraftverk har opplyst at det ikke selv har slike planer eller kjenner til at andre har det, men utelukker ikke at det i fremtiden kan bli aktuelt. Hovedstyret anser det lite trolig at det vil komme på tale med ytterligere reguleringer i nedbørfeltet, men finner enstemmig at det ikke er adgang til å slå fast dette i form av et konsesjonsvilkår. Departementet slutter seg til hovedstyret og råår til at vilkår om ytterligere reguleringer blir gitt den vanlige utforming. Den regulering det kunne bli tale om i området og som kunne gi ny overføring til vassdraget, er regulering av Tovdalsvassdraget. Aust-Agder kraftverk har sendt forhåndsmelding om saken, og vassdraget er i St. prp. nr. 156 for 1971—72 Om verneplan for vassdrag ført opp blant de vassdrag som skal undergis vanlig konsesjonsbehandling ved en eventuell søknad om utbygging. Skulle det ved en slik eventuell søknad om utbygging bli tale om overføring til Nesvatn, vil dette bli vurdert da.

Det er for øvrig foreslått vanlige vilkår om fiske, kraftavgivelse, rydding m. v. Departementet har med hovedstyret ikke funnet grunnlag for å betinge tilskudd til forsamlingslokale da det ikke kan antas å bli behov for dette i Fyresdal kommune.

Departementet finner med hovedstyret at konsesjonen bør gis på 60 år, og at det ikke vil være praktisk å innta bestemmelse om ubegrenset tid for Aust-Agder Kraftverk selv om dette fyller lovens vilkår i så måte. Den tidligere regulering av Nesvatn er også tidsbegrenset og muligheten for å søke omgjøring av dette vilkår for begge konsesjoners vedkommende står for så vidt åpent. Departementet finner likeledes med hovedstyret at de årlige konsesjonsavgiftene bør heves noe i forhold til hovedreguleringen, fra kr. 3,50 til kr. 4,50 pr. nat.-hk til kommuner og tilsvarende for kr. 0,50 til kr. 1,50 til staten.

Departementet er i det hele enig i de vilkår hovedstyret har foreslått.

Departementet slutter seg til hovedstyrets forslag til manøvreringsreglement.

I tillegg til manøvreringsreglement for hovedreguleringen, har regulanten som skjønnsetning påtatt seg garantert vasstand pr. 1. juni hvert år på kote 497 som er 7 m under HRV. Tilsvarende har distriktet nå reist krav om oppfylling til kote 503 pr. 1. juni,

7 m under den nye HRV. Hovedstyret forutsetter at den nåværende garanterte vasstand pr. 1. juni vil bli opprettholdt, men finner det på grunnlag av fyllingsdiagram for ugunstigste år urealistisk å imøtekomme distriktets krav. Det fremheves for øvrig at alle parter og spesielt Jørundland kraftverk vil være interessert i at Nesvatn skal bli fylt raskest mulig. I det inntatte utkast til manøvreringsreglement er således ikke inntatt noen bestemmelse om minstevass-stand pr. 1. juni.

Departementet tiltrer også hovedstyrets nærmere begrunnede forslag til utforming av post 2 om vassslipping med en viss differensiering for hoved- og tilleggsregulering, mens bestemmelsen om avgivelse av fløtingsvann gis under ett for de 2 reguleringstrinn.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Arendals Vassdrags Brukseierforening å foreta ytterligere regulering av Nesvatn på de betingelser som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 16. juni 1972.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for Nesvatn i samsvar med utkast inntatt i samme foredrag som gjeldende inntil videre.

16. Vest-Agder Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å erverve og ekspropriere nødvendig vannfallsrettigheter og å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter samt tillatelse i henhold til vassdragsloven for utbygging av Bjelland Kraftverk i Vest-Agder.)

Kgl. res. av 16. juni 1972.

I brev av 30. november 1971 avga Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen innstilling i anledning søknad fra Vest-Agder Elektrisitetsverk om tillatelse til erverv og ekspropriasjon av rettigheter i anledning bygging av Bjelland kraftverk. Hovedstyrets brev hadde følgende ordlyd:

Fra Vest-Agder Elektrisitetsverk har man mottatt følgende søknad datert 10. november 1970:

«Ved brev av 14. mai 1957 ble det søkt om de nødvendige tillatelser for å få bygget Bjelland kraftverk.

Ved brev av 25. mars 1958 ba imidlertid VAE om at saken ble stilt i bero da en av de største kraftavtagere hadde falt ut.

Kraftbehovet er nå sterkt stigende, og for å få dekket en del av dette, akter VAE nå å gå til utbygging av Bjelland kraftverk. Man tør derfor be om at VAE's søknad av 14. mai 1957 på ny blir tatt opp til behandling.

Fallrettigheter.

Kraftverket forutsettes å utnytte fallet i Mandalselven mellom k. 173,0 og k. 78,25, totalt brutto fall 94,75 m. Av dette eier Mandal kommune 12,3 m og to grunneiere 0,94—2 m. Resten eies av VAE. I det nevnte fall på 12,3 m ligger et kraftverk på ca. 500 kW. Kraftverket er bygget i 1918, og eies i dag av VAE, og fallrettighetene leies av Mandal kommune. Det er ikke rasjonelt hverken å utvide dette gamle kraftverket eller bygge et nytt for disse fallmetrene, fallet bør gå inn i en større utbygging hvor hele fallet på 94,75 m utnyttes. Vi forutsetter å ta opp forhandling med Mandal kommune om ervervelse av fallrettighetene, idet vi ikke kan se at en fellesutbygging innebærer tekniske eller økonomiske fordeler for kraftutbyggingen i fylket. For det tilfelle at forhandlingene ikke fører fram, tillater vi oss å søke om nødvendig tillatelse til å ekspropriere Mandal kommunes rettigheter og de rettigheter som eies av private.

Beskrivelse av kraftverket.

Det fallet som skal utnyttes i Bjelland kraftverk strekker seg fra Kollungveitfoss til Monan, en strekning langs elven på ca. 12,5 km.

Inntaket for anlegget er imidlertid forutsatt plassert ved topp av Tungefoss, ca. 3 km nedenfor Kollungveitfoss hvor man ved hjelp av en inntaksdam hever vannstanden til kote 173,0. Samtidig som man får redusert vannveiens lengde betydelig, skaffer man seg også et magasin på ca. 8 mill. m³. Inntaksdammen som får en lengde på ca. 180 m og en største dybde på ca. 24, bygges som en platedam i armert betong. Dammen forsynes med bevegelige luker og med fast overløp slik at man ved en flom på 600 m³/sek. ikke får en større flomstigning enn 0,7 m.

Fra inntaket fører en ca. 40 m² stor og ca. 5 900 m lang tunnel fram til kraftstasjonen som ligger ca. 200 m inn i fjellet ved Sunde, ca. 2,5 km nord for Bjelland sentrum. I kraftstasjonen installeres 2 aggregater med en samlet ytelse på ca. 55 MW (Q max = 75 m³/sek.).

Avløpstunnelen som også får et tverrsnitt på ca. 40 m², blir ca. 1 100 m og munner ut i Mandalselven ved Monan.

Den endelige størrelse på vannveiene og aggregatene vil bli vurdert etter at bindende pristilbud er innhentet.

Anleggskostningene er kalkulert til 65 mill. kroner (omkostningsoverslag vedlegges, se bilag 1).

Videre vedlegges til orientering 10 kopier av tegningene:

- 16338, Mandalsvassdraget, oversikt.
- 16273, Bjelland kraftverk, alt. Tungefoss, oversikt.
- 16275, Bjelland kraftverk, inntaksmagasin Tungefoss.

- 16274, Bjelland kraftverk, neddemmet areal ved gården Smedsland.
16280, Bjelland kraftverk, inntak Tungefoss, oversikt.

Nedslagsfelt, vannføring, produksjon.
Bjelland kraftverk vil utnytte avløpet fra et totalt nedslagsfelt på 1 103 km². Nedslagsfeltet består av følgende delfelter og hvor man i dag har etablert følgende magasiner:

Skjerka kraftverk	432 km ²	225,6 mill. m ³
Logna kraftverk	222 »	142,0 »
Delfelt mellom Logna/Skjerka og inntak Håverstad kraftverk	347 »	11,2 »
Håverstad kraftverk	1 001 km ²	378,8 mill. m ³
Delfelt mellom Håverstad og inntak Bjelland kraftverk	102 »	8,0 »
Bjelland kraftverk	1 103 km ²	386,8 mill. m ³

Ut fra de vannmerker man har målinger ved i vassdraget, er det antatt et spesifikt avløp for nedslagsfeltet til Bjelland på 53,2 l/sek./km² (58,6 m³/sek.) som tilsvarer et midlere årlig avløp på 1 840 mill. m³.

Det totale magasin til Bjelland kraftverk er som angitt ovenfor på 386,8 mill. m³ eller 21 pst. av midlere årlig avløp. Hvis man forutsetter at manøvreringen av magasinene skjer med hensyn til driften av Bjelland kraftverk alene, vil dette gi en regulert vannføring på $Q_{reg} = 0,73 \cdot 58,6 = 42,7$ m³/sek. når man benytter reguleringskurven som er satt opp for Kjølemo vannmerke. Med en netto fallhøyde på 90 m og en antatt virkningsgrad på aggregatet på 86 pst., vil dette gi en bestemmende årsproduksjon på

$$9,8 \cdot 42,7 \cdot 90 \cdot 0,86 \cdot 8760 = 283 \text{ GWh.}$$

Da magasinene for en stor del blir manøvrert med hensyn til driften av verkene Skjerka og Logna, må man redusere denne produksjonen noe. Etter den erfaring man har med produksjonsresultatene i Håverstad kraftverk, antar man at bestemmende årsproduksjon i Bjelland kraftverk vil bli 265 GWh, og median årsproduksjon 310 GWh. Investering pr. utbygd kWh blir etter dette 24,5 og 20,9 øre/kWh for henholdsvis bestemmende- og median årsproduksjon.

Skader og ulemper.

Ved at man bygger en dam ved Toppen av Tungefoss, med HRV k. 173,00 vil man som nevnt ovenfor skape et magasin på ca. 3,5 km lengde. Dette magasin vil forårsake at ca. 605 dekar blir neddemmet, herav er ca. 110 dekar dyrket mark, ca. 43 dekar slåttemark, ca. 25 dekar sump og myr og ca. 427 dekar skog.

Den dyrkede marken er beliggende på gården Smedsland i Audnedal kommune. På gården Smedsland vil det bli nødvendig å flytte eller rive et uthus tilhørende O. T. Smedsland. Videre vil en sag og noen mindre buer bli neddemmet. (Se tegningene 16274 og 16275).

Fylkesveien fram til Smedsland blir neddemmet over en strekning på ca. 800 m og må bygges om. Man antar at man i store trekk kan beholde den opprinnelige trasé og heve vei banen ved tilkjøring av tippmasser.

Riksvei 455 blir også berørt av inntagsmagasinet, og må legges om på en sterkning av ca. 2 km. Omleggingen planlegges i samarbeid med Vest-Agder Vegkontor.

Kraftverket vil medføre at Mandalselven vil bli tørrlagt mellom Tungefoss og Monan

utenom flomperiodene, bortsett fra tilløpene fra mindre bekker og elven Kosåna.

Det lokale nedslagsfelt mellom Tungefoss og Monan er ca. 230 km², herav utgjør Kosåna 217 km². Vi anser det ikke for nødvendig å slippe noen minstevannføring forbi kraftanlegget.

Til bygging av de enkelte anleggsdeler i forbindelse med kraftverket vil det medgå en del grunn, alt vesentlig utmark. Dette vil alt vesentlig gjelde ved vei fram til inntak, lukehus etc. ved Tungefoss, påhugg adkomsttunnel ved kraftstasjonen og plass for tipp ved kraftstasjonen.

Tippmassen, i alt ca. 350 000 m³ fast fjell, vil bli konsentrert i to tipper, en ved inntak Tungefoss og en ved kraftstasjonsområdet. Tippen ved inntak Tungefoss legges i inntagsmagasinet med overkant noe under HRV. Tippen ved påhugg adkomsttunnel kraftstasjon legges i plan med riksvei 455 og legges fram mot Mandalselven, bl. a. fylles en grunn bukt i elven opp. For øvrig vil det medgå et mindre skogsareal og noe utmark.

HRV i Tungefossmagasinet legges på k. 173,0 som tilsvarer topp av Kollungtveitfoss. Det er forutsetningen at vannstanden i inntagsmagasinet ikke skal få noen innflytelse på vannstanden ovenfor, og det vil bli utført modellforsøk for å klarlegge de tiltak som i den forbindelse er nødvendig å utføre, f. eks. en utsprengning på toppen av Kullungtveitfossen.

Søknad.

For å få gjennomført utbyggingen av Bjelland kraftverk tillater Vest-Agder Elektrisitetsverk seg å søke om:

- 1) Tillatelse til å erverve de fallrettigheter mellom k. 173,0 og 78,25 i Mandalselven som ikke eies av VAE (§ 55 i vassdragsloven av 15. mars 1940).
- 2) Tillatelse til å anlegge en inntaks- og reguleringsdam ved Tungefossen, å heve vannstanden fra k. 151 til k. 173 og til å føre vannet i tunnel fra inntaksdammen ved Tungefoss til kraftstasjonens avløp ved Monan. (§ 104 og 105) i vassdragsloven av 15. mars 1940.)
- 3) Ekspropriasjonstillatelse for å erverve nødvendig grunn.
 - a) For damanlegg, tunnelinntak med innretninger og adkomstvei ved Tungefoss.

- b) For å legge om riksvei 455 på strekningen forbi inntaksmagasinet ved Tungefoss.
- c) For å legge om fylkesveien ved gården Smedsland.
- d) For kraftstasjonen med innretninger ved Sunde og Monan.
- e) For eventuelt utsprenning i Kollungtveitfossen.
- f) For hjelpeanlegg med innretninger i forbindelse med bygging og drift av kraftverket.

Manøvreringsreglement.

Utkast til manøvreringsreglement for dam Tungefoss vedlegges (bilag 2).

Hovedstyrets brev av 18. november 1957 og 11. juli 1958.

Da saken var oppe til behandling i 1957/58 bad Hovedstyret i brev av 18. november 1957 om

- 1) diverse tilleggsopplysninger angående alternativ plassering av inntaket.
- 2) oppgave over skadevirkningene ved forskjellige alternativer, og
- 3) opplysninger angående oppstuvning ved Kollungtveitfoss ved alternativ inntak ved Tungefoss.

1. Inntak Hanekilen.

Vedlagt oversendes 10 kopier av tegningene:

- 16276 Bjelland kraftverk. Alt. Hanekilen, oversikt.
 16279 Bjelland kraftverk. Alt. Hanekilen, dam Sveindal.
 16278 Bjelland kraftverk. Alt. Hanekilen, inntaksmagasin Hanekilen.

Ved dette alternativ er inntaket plassert ved Hanekilen, et mindre vann i et sideløp til Mandalselven ved Sveindal. Inntaksdammen ved Sveindal er forutsatt bygget med HRV k. 177,00, og består av en massiv overløpsdam, ca. 100 m lang, i tilknytning til en bevegelig dam med 4 klappeluker, hver av dimensjon 13×3 m². På et lavt parti mot Hanekilen må det bygges en ca. 240 m lang sperredam (fyllingsdam). Inntaksdammen er dimensjonert for å avlede en flom på ca. 600 m³/sek. ved 0,7 m flomstigning.

Forholdene ved selve inntaket i Hanekilen er ikke undersøkt i detalj, men man må regne med visse komplikasjoner i forbindelse med kryssingen av riksvei 9 og ved utslaget i Hanekilen. Fra Hanekilen fram til kraftstasjonen ved Sunde fører en ca. 10 km lang driftstunnel, 40 m² i tverrsnitt. Kraftstasjonen med arrangement og avløp blir som ved alternativ inntak Tungefoss.

Brutto fallhøyde ved alternativ inntak Hanekilen blir 4 m større enn ved alternativ Tungefoss. På grunn av den 4100 m lengre driftstunnel, regnes netto fallhøyde 1,5 m større ved dette alternativet, og kraftproduksjonen blir 269 GWh og 315 GWh som henholdsvis bestemmende — og median årsproduksjon.

Anleggskostnadene ved alternativ Hanekilen er kalkulert til 75,8 mill. kroner, mot 65 mill. kroner ved alternativ Tungefoss. (Se omkostningsoverslag, bilag 3). Utbyggingsprisen pr. kWh blir 28,2 og 24,1 øre/kWh for henholdsvis bestemmende- og median årsproduksjon.

I forbindelse med overslagene vil vi spesielt bemerke:

- a) Inntaksdammen ved Sveindal blir forholdsvis kostbar i forhold til høyden på grunn av de store bevegelige lukene.
- b) Arbeidene ved inntaket blir forholdsvis komplisert i forhold til inntaket ved Tungefoss. Kostnadene er ikke kalkulert i detalj, men det er avsatt et skjønnsmessig beløp på 1 mill. kroner til disse ekstra arbeidene.
- c) Posten planlegging, adm., etc., er redusert med 0,4 mill. kroner i forhold til alt. Tungefoss. Det er bl. a. regnet med noe lavere erstatninger i neddemmet område ved Sveindal enn ved Tungefoss.
- d) Postene finansiering og diverse, er beregnet som en viss prosent av totale kostnader for øvrig.

2. Skadevirkninger.

Skadevirkningene ved alt. Tungefoss er angitt ovenfor. Legges inntaket ved Hanekilen vil man få disse skadevirkningene:

- a) Ved inntaksmagasinet vil det bli demmet ned ca. 575 dekar, alt overveiende skog og utmark.
- b) Riksvei 9 må delvis omlegges ved inntaket, videre må den og riksvei 455 heves over et visst parti (ca. 1,5—2 km) langs inntaksmagasinet på grunn av flomstigningen.
- c) Mandalselven vil bli tørrlagt fra Sveindal til Monan bortsett fra tilløpene fra mindre bekker og elven Kosåna.
- d) Til bygging av anlegget vil det medgå en del grunn, vesentlig utmark. Dette gjelder ved inntak, tverrslag Tungefoss inkl. tipp, påhugg adkomsttunnel kraftstasjonen og plass for tipp ved kraftstasjonen.

Tippmassene, i alt ca. 520 000 m³ fast fjell blir fordelt på 3 tipper. En tipp legges i Hanekilen med topp noe under HRV. Ved tverrslag Tungefoss må tippen legges beslag på skogsmark, men det er sannsynligvis mulig å legge den slik at den ikke blir sett fra riksveien. Tippen ved kraftstasjonen blir som for alternativ Tungefoss.

3. Oppstuvning ved Kollungtveitfoss.

Som angitt ovenfor forutsettes det at vannstanden i inntaksmagasinet ikke skal få noen innflytelse på vannstanden ovenfor Kollungtveitfossen. Hvilke tiltak som er nødvendig i denne forbindelse og omfanget av disse, vil bli klarlagt ved modellforsøk.

Når man tar i betraktning den betydelige økingen i anleggskostnadene man får ved alternativ Hanekilen, finner man ikke å kunne gå inn for denne løsningen. Man søker derfor som angitt ovenfor, om å bygge ut Bjelland kraftverk med inntak ved Tungefoss.»

Søkeren har i brev av 4. desember 1970 på Hovedstyrets anmodning gitt følgende tilleggsopplysninger om inngrepenes størrelse, eiendomsforhold m. v.:

«Vi benytter samme punktvis oppstilling som angitt på side 4 i vår søknad av 10. november 1970. De forskjellige grunneiere som er berørt ved eiendomsinngrep er angitt på

vedlagte oppstilling, bilag 1. De angitte arealer er de som man kan beregne med det kartverk som foreligger, og med de planer man i dag har for anlegget. De markslagsbetegnelser som er benyttet er ikke fagmessige, og tjener bare som orientering.

1. Fallrettigheter.

De fallrettigheter som ikke eies av VAE har følgende eiere:

Mandal kommune 12,3 m.

Kari Leland, gnr. 76, bnr. 5, Audnedal 0,76—2 m.

Kari Leland, gnr. 76, bnr. 5, Audnedal eller John O. Leland, gnr. 76, bnr. 1 0,22—2 m.

2. Inntaksdam etc.

I vår søknad av 10. november 1970 er det oppgitt at det i alt vil bli neddemmet ca. 605 dekar. Det virkelige areal kan først fastlegges når man i detalj får fastlagt inntaksdammens plassering, men det ovenfor angitte areal er det maksimale som vil medgå.

Vi gjør oppmerksom på at det i grunneierfortegnelsen er en mindre korreksjon i arealene for dyrket mark, slåtte, sump og skog ved Smedsland i forhold til tidligere oppgaver. De nye tallene er basert på konferanse med grunneierne 3. desember 1970. Etter de nye tallene kan det neddemmede areal deles i følgende grupper: 123 dekar dyrket mark, 36 dekar slåtte, 21 dekar sump og 425 dekar skog. I arealet for skogen er medtatt 1 400 l.m av riksvei 455.

3. Ekspropriasjonstillatelse for å erverve nødvendig grunn.

a) Inntak Tungefoss.

Man forutsetter at det blir nødvendig å erverve/leie de arealer som er angitt på vedlagte tegning nr. 16281. Tippmassene fra den del av tilløpstunnelen som blir drevet fra inntaket er forutsatt plassert i det området som blir neddemmet. Vi har gått ut fra at det ikke er nødvendig å ekspropriere disse arealene.

Inngrepet berører 4 grunneiere.

b) Omlegging av riksvei 455.

Den planlagte omlegging av riksvei 455 er stukket i marken av Vegkontoret i Vest-Agder. De angir at man må regne med visse justeringer ved den endelige utførelse. For de berørte grunneiere er det angitt ca. veilengde, ikke areal. Det foreligger ennå ikke kart over området som kan vise omleggingen i detalj.

c) Fylkesvei ved Smedsland.

Etter de planer man har i dag er det forutsatt at omleggingen av fylkesveien skal foregå på det areal som vil bli demmet ned. Det er mulig man ved utførelsen av arbeidet må ta i besittelse ytterligere grunn, men det vil i så fall dreie seg om meget små arealer. Det vil eventuelt dreie seg om følgende grunneiere:

Olav O. Smedsland, gnr. 74, bnr. 1 og 9, Audnedal kommune.

O. Brandsdal, gnr. 74, bnr. 2 og 3, Audnedal kommune.

d) For kraftstasjonen med innretningerved Sunde og Monan.

Ved kraftstasjonsområdet ved Sunde vil en grunneier bli berørt. Det areal som man regner med blir nødvendig å erverve/leie er angitt på vedlagte tegning nr. 16282. I tillegg må VAE få rett til å benytte gårdsveien på eiendommen fra riksvei 455 til det angitte areal.

Fra samme grunneier må man også erverve 1 dekar i forbindelse med utslag fordelingsbasseng. Den endelige plassering av dette er ikke fastlagt pr. i dag.

Ved avløpstunnelens utløp ved Monan berøres en grunneier. Inngrepets størrelse fremgår av vedlagte tegning nr. 16283.

e) For eventuell utspredning ved Kollungtveitfoss.

Dette inngrepet vil ikke bli klarlagt før etter nærmere utproving ved modellforsøk. De grunneiere som eventuelt vil bli berørt er: Olav T. Smedsland, gnr. 70, bnr. 1, Audnedal kommune.

Leif Hauge, gnr. 73, bnr. 2, Audnedal kommune.

Halfdan Tangen, gnr. 73, bnr. 1, Audnedal kommune.

Inngrepet vil dreie seg om meget små arealer, anslagsvis mindre enn 1 dekar. I tillegg til tillatelse til eiendomsinngrepene må VAE få rett til adkomst til stedet over gnr. 73, bnr. 1.

f) For hjelpeanlegg etc.

De inngrep man har regnet med skal dekkes av dette punkt, er mindre inngrep som man i dag vanskelig kan fastsette i detalj. Det gjelder bl. a. grunn for midlertidig og permanent telefon, midlertidig og permanent tilknytning til høyspent fordelingsnett (20 kV), provisoriske omlegginger av 20 kV- og 110 kV-linje i forbindelse med ombygging over neddemmet areal. Disse inngrepene vil ikke berøre andre enn de grunneiere som er nevnt i bilag 1.

For å få gjennomført anlegget slik som planlagt, er det nødvendig på visse partier å foreta arbeider i elveleiet. Dette gjelder foruten selve damarbeidene (pkt. 2):

a) Fylling av tippmasser i en lone i elven ovenfor Tungefoss.

b) Fylling av tippmasser i en bukt ved Sunde.

c) Opprensning (graving) ved utløpet av avløpstunnelen ved Monan.

Hvis disse arbeidene krever spesielle tillatelser utover det man har søkt om i brev av 10. november 1970, tillater man seg herved å søke om å få gjennomført disse arbeidene.»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lysingsblad og i 5 lokalaviser, og har vært lagt ut til ettersyn på i alt 4 steder i distriktet. Den har vært forelagt fylkesmannen og Landbruksdepartementet.

Vegsjefen i Vest-Agder har 8. januar 1971 uttalt:

«En bemerker at Vest-Agder Elektrisitetsverk av flere grunner ikke finner å kunne gå inn for alternativ med inntak ved Hanekilen og derfor søker om nødvendig godkjenning, ekspropriasjonstillatelse m.v. for utbygging av Bjelland Kraftverk med inntak ved Tungefoss.

Konsekvensene herav vil for riks- og fylkesvegene bli følgende:

1. Riksveg 455 forbi Tungefoss blir neddemmet i ca. 2 km lengde, og må omlegges etter vegvesenets gjeldende normaler. Omleggingen forutsettes kostet av E-verket etter planer utarbeidet av vegvesenet.
2. Riksveg 455 forbi tunnelpåhugget ved Sundet må koster omlagt over en kortere strekning for ikke å bli liggende for tett opp til tunnelåpningen. Riksvegen kan her flyttes ut på en planlagt tunneltipp.
3. Fylkesveg til Smedsland vil bli neddemmet i ca. 800 m lengde. Traséen kan her beholdes og vegbanen — som i foreliggende planer forutsatt — heves ved tilkjøring av tippmasser. En forutsetter herfra at nødvendige tilleggsarealer for heving av vegbanen erverves av E-verket.

En har for øvrig ikke noe å bemerke for Tungefoss-alternativets vedkommende, men ser gjerne en fortgang i arbeidene med planer som berører omleggingen av riksveg 455.»

Mandalselvans Fellesfløtning, brev av 27. januar 1971:

«Så vidt vi kan skjønne, vil utbyggingen av Bjelland Kraftverk vanskeliggjøre fløtningen i Mandalselven. Vi forlanger derfor full økonomisk kompensasjon, enten ved avtale eller ved skjønn, for de ulemper denne utbyggingen fører med seg.»

Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder har i møte 18. januar 1971 og etter synfaring ved Tungefossen og Hanekilen bemerket:

«Inntaks- og reguleringsdammen ved Tungefossen vil høgde vassnivået overfor fossen fra kote 151 til kote 173. Dette vil føre med seg at mest all innmark i Smedslandsgrenda vil verta langt under vatn. På Smedsland er det i dag 5 bruk med eit samla innmarksareal på ca. 150 dekar. Etter neddemminga vil det på Smedsland bli att berre 10 dekar av ca. 120 dekar fulldyrka jord. Av ca. 75 dekar beite- og slåttemark blir det att ca. 33 dekar. Bruka vil heller ikkje få att noko dyrkingsjord. Driftseiningane på Smedsland vert rivne i sund og grenda verta avfolka. Store økonomiske investeringar vert til fånyttas. Det vert vanskeleg å føra arbeidskrafta og huslydane over i andre yrkesgreiner, og det vil føra med seg store miljømessige skadeverknader, ved å redusere folkesetnaden i denne delen av kommunen.

Sør-aust frå Smedslandsgardane på vest- og austsida av Mandalselva og til Tungefoss vil fleire hundre dekar skog verta neddemd. Det

gjeld eit areal på 4—500 dekar i hovudsaka produktiv skog.

Dersom dammen ved Tungefoss får ei kotehøgde på 173 vil vassnivået overfor svara nokolunde til toppen av Kollungtveifossen. Dette vil føra med seg skadeverknader på jord og skog for 15 gardsbruk på austre og vestre Sveindal og på Kollungtveit. Det gjeld jord normal vassføring i Mandalselva. På Sveindal og skog som frå før ligg på grensa i høve til og Kollungtveit vil oppdemminga føra med seg skade eller forsumping på 80—100 dekar dyrka jord, 100—150 dekar slåttemark og dyrkingsjord og ca. 170 dekar skog. Gardbrukarane overfor Kollungtveifossen har og lenge hatt planar om å søkkje denne for å grøfte og kultivere dyrkingsjord som i dag ligg noko lågt i høve til den normale vassføring i Mandalselva. Denne planen kan ikkje verta noko av nå, og oppdemminga til kote 173 ved Tungefossen vil og truge eksistensen i framtida for gardsbruka på Sveindal og Kollungtveit.

I samband med synfaringa fylkeslandbruksstyret hadde den 6. januar d.å. såg ein på eit alternativ for utbygging av Bjelland Kraftverk ved dam i indre Hanekilen. Utbygginga av Bjelland Kraftverk ved dam i indre Hanekilen vil gi like stor energiproduksjon som ved Tungefossalternativet. Utbyggingskostnadene vil bli ein del større, men dei jord- og skogbruksmessige skadeverknadene som oppdemming i indre Hanekil fører med seg, vil vere svært små. Fylkeslandbruksstyret er klår over at utbygging av Bjelland Kraftverk etter Tungefossalternativet er det mest lønnsame for Vest-Agder Elektrisitetsverk, sett på kort sikt. Meirkostnadene ved alternativet indre Hanekilen har lita tyngde ved vurderinga i relasjon til dei store samfunnsmessige skadeverknader som ei utbygging etter Tungefossalternativet fører med seg.

Samrøystes vedtak:

Etter ei samla vurdering av tilhøva kan fylkeslandbruksstyret ikkje tilrå at Vest-Agder Elektrisitetsverk vert gitt konsesjon og ekspropriasjonsløyve for grunn og rettar til utbygging av Bjelland Kraftverk ved dam på Tungefossen i samsvar med søknaden av 9. november 1970.»

Fylkesmannen i Vest-Agder, som 26. februar 1971 har oversendt ovenstående uttalelse uten egne kommentarer, har tilføyet at representantskapet i Vest-Agder elektrisitetsverk 21. november 1970 gjorde slikt vedtak:

- «1. Utbygging av Bjelland kraftanlegg iverksettes snarest.
2. Representantskapet gir styret fullmakt til å oppta et lån på inntil 80 mill. kroner for utbygging av Bjellandsanlegget med overføringslinje fra Handsbru sek.stasjon, og i denne forbindelse gis tillatelse til å pantsette VAE's anlegg i forbindelse med låneoptaket. Styret får i oppdrag i første representantskapsmøte å legge fram en mest mulig detaljert utredning over de to utbyggingsalternativ Tungefoss/Hanekilen. Representantskapet får så ta stilling til hvilket alternativ som skal velges.»

Audnedal formannskap har 11. mars 1971 uttalt:

«1. Formannskapet har gått gjennom søknaden og dei dokument som ligg med.

Søknaden gjeld konsesjon og ekspropriasjonsløyve for grunn og rettar under føresetnad av plassering av inntaks- og reguleringsdam ved toppen av Tungefoss.

I dokumentene er det også nemnd eit anna alternativ for inntak ved Hanekilen.

Det er vedteke av Representantskapet i Vest-Agder Elektrisitetsverk at styret skal legge fram for Representantskapet planar for utbygging etter Hanekilalternativet. Når planane og kostnadsoverslagene ligg føre, skal Representantskapet ta avgjerd om det alternativ som skal veljast. Dette er enno ikkje gjort, og då verkar det noko rart å gi ei uttale om ein søknad som enno ikkje er endeleg vedteke.

2. Formannskapet er også kjend med dei uttale som er sendt til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen frå Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder frå møte den 18. januar 1971 og frå Audnedal Jordstyre dagsett 27. januar 1971.

Formannskapet syner til dei faktiske opplysningar som der er gjeve. Formannskapet er samd med Fylkeslandbruksstyret og Jordstyret i å frarå at Vest-Agder Elektrisitetsverk vert gjeve konsesjons- og ekspropriasjonsløyve til utbygging av Bjelland Kraftverk ved dam på Tungefossen i samsvar med søknaden dagsett 9. november 1970.

3. Likeeins må ein be Vassdragsvesenet syta for at Vest-Agder Elektrisitetsverk ikkje berre legg fram planar og kostnadsoverslag for det alternativ i Hanekilen som er nemnd i konsesjonsøknaden, men også utarbeider planar og kostnadsoverslag for eit anna alternativ med dam i Indre Hanekilen.

Formannskapet vil også peika på at det tidlegare har vore planar om utbygging av Kosåna. Ein vil be Vassdragsvesenet syta for at Vest-Agder Elektrisitetsverk legg fram ei utgreiing om korleis ei utbygging av Kosånafeltet skal gjerast slik at ein kan sjå det heile i samanheng.

4. Formannskapet i Audnedal er ikkje imot at Vest-Agder Elektrisitetsverk får konsesjon for ei utbygging av Bjelland Kraftverk. Men ein er imot Tungefossalternativet og krevjer at Vest-Agder Elektrisitetsverk går over til alternativet med dam i Indre Hanekilen.

5. I alle høve må Formannskapet be um at Elektrisitetsverket vert pålagd fylgjande konsesjonsbetingelser etter konsesjonsloven av 14. desember 1917:

a) § 2, pkt. 6: Plikt til å syta for millombels forsamlingslokale eller vera med på oppføring eller utbetring av permanent forsamlingslokale, til dømes samfunnshus. Dette er ei sak som Elektrisitetsverket og Formannskapet kan gjera nærare avtale um.

b) § 2, pkt. 6: Plikt til å vera med på å betale auka utgifter med helse-teneste.

Formannskapet er ikkje klår over om anleggsverksemda vil fora med seg auka utgifter til helseteneste. Såfremt dette blir tilfelle, finn ein det rimeleg at konsesjonsøkjaren betalar meir-kostnadene.

c) § 2, pkt. 8: Såframt anleggsverksemda fører til auka vedlikehald av kommunale vegar og bruar, må Vest-Agder Elektrisitetsverk erstatte utgiftene.

d) § 2, pkt. 12: Formannskapet krev at Elektrisitetsverket vert pålagd å gi frå seg inntil 10 pst. av den gjennomsnittlege kraftmengde etter reglane i § 2, pkt. 12.

e) § 2, pkt. 13: Formannskapet må be um at den avgift som er nemnd i § 2, pkt. 13, må setjast til lovens maksimum kr. 5 pr. nat.-hk.

f) § 2, pkt. 14: Formannskapet må be Vassdragsvesenet syta for at Vest-Agder Elektrisitetsverk legg fram planar og nærare utgreiingar um korleis det har tenkt å gjera for at utsjånanden skal bli minst mogleg skjemmaende. Det er føresetnaden at slike planar vert lagde fram av landskapsarkitektar.

g) § 2, pkt. 23: Såframt Elektrisitetsverket fær løyve til kraftverksutbygging vil dette som nemnd av Landbrukstyret og Jordstyret føra med seg store skadeverknader for mange grunneigarar. Kommunens samla næringspotensial vil på denne måten også bli redusert. For å bote på dette finn ein det naturleg at Elektrisitetsverket vert pålagd å betale eit beløp til eit næringsfond i medhald av § 2, pkt. 23.

Ein syner i denne samanheng til tilsvarende lovreglar i lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 § 12, pkt. 8 og pkt. 18.

h) Som i de fleste større vassdragsreguleringer kan det også her bli tale om tiltak av ymse slag. Dette gjeld bygging av skogsbilveggar, plikt til utsetting av settefisk og anna. Formannskapet har ikkje nok grunnlag til å gå nærare inn på slike tiltak. Men ein går ut frå at spørsmål om tiltak på vanleg måte blir avgjort av skjønnsretten når so langt kjem.

6. Formannskapet må elles ta atterhald om å få høve til å kome med tilleggsuttale når saka er nærare utgreid av Elektrisitetsverket.»

Fra Audnedal jordstyres nevnte uttalelse hitsettes:

«Som konklusjon vil Audnedal jordstyre gå sterkt inn for at alt. Indre Hanekilen blir vurdert. Ved oppdemming her vil det etter jordstyrets mening bli mindre skader både på jord og natur. Det vil bli forholdsvis lave dammer og mindre neddemming. Ved å lage terskler vil lonene ovenfor Sveindal kunne bevaras, og det er muligheter for å innvinne noe jord på Sveindal østre og vestre, og Smedsland vil bevaras. Den dyrkingsjord som finnes, vesentlig på Sveindal vestre, vil bli reddet for framtida.

Jordstyret er oppmerksom på merkostnadene ved alt. Indre Hanekilen, men på den andre siden mener det at fordelene er så store at dette vil bli oppveid.»

Marnardal formannskap, vedtak i møte 11. februar 1971:

«Uttalen bygger på konsesjonssøknaden med dei opplysningane som kjem fram der, og på opplysningar som vi har fått frå Vest-Agder Elektrisitetsverk ved andre høve.

Som det går fram av konsesjonssøknaden vil utbygginga føra til at vatnet blir tatt bort frå elva på strekninga frå Monan — der avlaupstunnelen munnar ut — og opp til dam-plassen ved Tungefoss eller Hanekilen. Då det er inntaksdam ved Tungefoss det er søkt om, meiner vi det er rett å halda seg til det alternativet. Det vil då gjelda ei elvestrekning på omlag 9 kilometer. Dersom denne elvestrekninga blir heilt torrlagt utanom flom-periodane, vil det føra til ulemper av ymse slag for dei eigedomane som ligg langs denne strekninga.

Eit stykke på veg kan dette erstattast eller kompensert på andre måtar, men t. d. fisken vil bli heilt utrydd. Dette har særleg interesse nedafor Kavfossen. Denne fossen er øvre grense for laksevandringa i Mandalselva, og ligg like ovanfor der Kosåna renn ut i Mandalselva.

Vi vil så sterkt vi kan peika på det grelle innslaget i naturen som ei torrlagt elv er. Vi meiner at det har særleg mykje å seia her, då elva fylgjer riksvegen i Mandalen størsteparten av den elvestrekninga som er aktuell, m. a. heile strekninga ovanfor Kavfossen. Størsteparten av denne strekninga kan ikkje utbetrast med tersklar fordi det er ei temmelig konstant stiging i elvas lengdeprofil.

For å bota på dei nemnde skadene vil vi peika på fylgjande:

Minstevassføring i elva ved påbode frivatn meiner vi er sterkt påkravd, fordi det vil bota på både ulemper og naturskjemming.

Då vi ikkje har den nødvendige kompetanse i desse spørsmål, vil vi be Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen om å vurdere dei tekniske finessar i saka, m. a. mengda av frivatn-, og finna fram til ein plan som tek omsyn både til dei økonomiske spørsmål og til ulemper og naturverninteresser.

Det som kan vera grunnlag for diskusjon må vera kvar kryssingspunktet mellom desse interessane er, og ikkje om det skal vera minstevassføring eller ikkje.

Utbygging av tersklar for å oppnå faste vasspeglar har vi sett har gjeve etter måten bra resultat andre stader der lengdeprofilen i elva tilsier det.

Etter vårt skjøen er det ein del stader som eignar seg til terskelbygging, særleg i den øvre og den nedste delen av elvestrekninga. Vi vil ikkje her peika på bestemte stader, men ber om at det blir utarbeidd ein terskelplan for den omtalte elvestrekninga. Vi ber og om å få høve til å koma attende til dette spørsmålet når terskelplanen ligg føre. Dette gjeld og spørsmålet om val av materialar til tersklane. Vi meiner at tersklane bør byggast av steinmaterialar frå staden, og ikkje av betong. Dette fordi tersklar bygde av stein frå staden glir mykje penare inn i landskapet.

Separat utbygging av Kosåna vil vi og peika på som eit aktuelt middel for å halda på vassføringa i elva så godt som mogeleg. Vi er kjende med at utbygginga av Kosåna er med i planane for utbygginga av Bjelland Kraftverk, eventuelt som 2. byggetrinn.

Då denne utbygginga kan løysast anten ved å føra vatnet frå Kosåna over til Mandalselva ovanfor Tungefoss, eller ved å bygga eige kraftverk i Kosåna, vil vi peika på ting som vi meiner talar for separat utbygging.

Vatnet frå Kosåna kjem inn i Mandalselva like nedanfor Kavfossen, altså heilt oppe i enden av elvas laksestrekning. Vi meiner at alt må satsast for ikkje å øydelegga laksegangen i elva. Dersom ein får ei minstevassføring i Mandalselva i tillegg til vatnet frå Kosåna, vil noko av risikoen for øydelagt laksegang vera eliminert.

Som det går fram av det som er sagt ovanfor, er det særleg ei minstevassføring i elva frå inntaksdammen til avlaupstunnelen som Marnardal kommune er opptatt av.

Det er i denne saka fleire ting som er ukjente for oss. Vi har heller ikkje fått høve til noko grundig gjennomgåing av utbygginga og dei følgjende den vil ha. Vi meiner difor at det må vera ein føresetnad at Marnardal kommune får høve til å koma attende til saka når dei tinga ein har peika på er blitt vurderte av rette vedkomande.»

Landbruksdepartementet, brev av 23. april 1971:

«Det vises til de foreliggende uttalelser fra Vest-Agder fylkeslandbruksstyre og Audnedal jordstyre av henholdsvis 18. og 27. januar 1971.

Landbruksdepartementet slutter seg til det fylkeslandbruksstyret har uttalt, og finner å måtte frarå utbygging av Bjelland kraftverk med dam ved Tungefoss. En eventuell utbygging synes å burde skje ved dam i indre Hanekilen.»

Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder har på Hovedstyrets anmodning foretatt en nærmere vurdering av de senkingsplanene for Kollungtveitfossen som var omtalt i fylkeslandbruksstyrets tidligere vedtak. I møte 26. mai 1971 er vedtatt:

«Når det gjeld planane for senking av Kollungtveitfossen visar fylkeslandbruksstyret til utgreiing av 25. mai 1971 frå fylkesagronom Sivert Anda.

Fylkeslandbruksstyret sluttar seg til konklusjonane i den sakkunnige utgreiinga frå fylkesagronom Anda og vil særleg peika på at utbygginga av Bjelland Kraftverk ved dam i Tungefoss vil truga den framtidige busetnaden i grendene Smedsland—Kollungtveit og Sveindal fordi næringsgrunnlaget på lengre sikt vert sterkt redusert.

Fylkeslandbruksstyret held fast på vedtaket i møte den 18. januar 1971 og vil tilrå at utbygginga av Bjelland Kraftverk vert gjort ved dam i indre Hanekilen.»

Av fylkesagronom Andas utredning framgår at en senkingsplan i sin tid ble utarbeidet av Vassdragsvesenets forbygningsavdeling som en foreløpig plan. Hovedstyret fant imidlertid 11. april 1935 at senkingsarbeidene, som da var anslått å ville koste kr. 50 000, ikke var økonomisk berettiget og at det derfor ikke kunne påregnes bevilgning på Vassdragsvesenets budsjett. Planen tok sikte på ca. 1 m senking av vasstanden under store flommer. Lavvasstanden ble antatt å ville bli senket omtrent like mye.

Fylkesagronomen regner med at det totale areal som vil få nytte av senkingen, vil utgjøre ca. 440 dekar. Av dette er ca. 240 dekar dyrket jord på Vestre Sveindal nord for riksveg 9, mens ca. 200 dekar delvis er tidligere dyrket jord, slåtteland og beite.

Videre heter det i utredningen:

«Skulle senkinga utførast etter planane frå 1935 ville kostnaden no truleg bli:

Sprenging av kanal 3 500 m³ å
kr. 60 kr. 210 000

Opprensning og eventuell forbygging	»	50 000
Sosiale utgifter o. a. å ca. 33 pst. »		90 000
		<hr/>
		Sum kr. 350 000

Ut frå arealet ein har rekna med blir dette om lag kr. 800 pr. dekar berre for kanalisering.

Dyrkingskostnaden ligg på kr. 1 000—kr. 1 200 pr. dekar, slik at total investering kan koma til å liggja på kr. 2 000 pr. dekar for udyrka jord.

Grøftkostnadene på før dyrka jord er ca. kr. 600 pr. dekar, slik at denne jorda kjem på kr. 1 400—kr. 1 500 pr. dekar. Mange stader vert det no fulldyrka jord der kostnaden — jamvel utan kanalisering — er større enn kr. 2 000 pr. dekar. Ein finn derfor ikkje desse kostnadene uforvarlege for verdifulle tilleggsareal til bruk som er for små.

Bruka sitt samla jordareal.

På Kollungtveit og Sveindal er det 15 bruk som vil få større eller mindre nytte av tiltaket. Bruka har frå før desse areal av ymse slag:

	Eigar Gnr./ bnr.	Dyrka jord dekar	Beite dekar	Dyrkings- jord dekar	Produktiv skog dekar	Anna areal uproduktivt dekar
Mikkel Smedsland	70/1	15	0	20	500	600
Emma Sveindal	70/2	30	5	0	350	—
Elias Sveindal	70/3	22	13	70	500	600
Reier Sveindal	70/4	27	11	120	888	110
Johan Johansen	70/5	35	11	44	850	200
Alfred Øydna	71/1	23	14	0	600	200
Søren Sveindal	71/2	23	8	0	600	200
Sverre Bjerland	71/3	25	8	0	1 600	400
Kjell Sveindal	71/4	30	0	5	1 000	100
Ottar Sveindal	71/7	25	15	0	800	200
Sveinung Oland	71/12	25	10	0	830	?
Halvdan Tangen	73/1	25	4	4	2 700	250
Leif Hauge	73/2	14	0	15	ca. 2 000	ca. 2 000
Olaf Petersen	73/4	40	20	70	425	150
Guri Håland	73/	11	4	0	0	0
Sum		370	123	348	13 643	

Både vassjukt og dyrka areal og dyrkingsjorda som alt er omtala, er medrekna i arealet ovanfor.

Dette syner at nokre av bruka kan utvidast til å bli framtidige berekraftige einingar om tilhøva blir lagt til rette for det. Desse tilhøva er i første rekkje ei rimeleg tørrlegging. Denne kan berre oppnåast med ei senking etter planane frå 1935 eller med utestenging av vatnet på annan måte. Etter det ein kan sjå er det ikkje nok å sørgja for at noverande vassnivå ovanfor Kollungtveitfossen ikkje vert endra.

Vasshøgden som er innteikna i lengdeprofilen på kartblad 3 syner at kote 173 ligg høgare enn tidlegare lågvassføring. I alle høve peikar profildeikninga på at grunneigaranne ovanfor fossen misser dei mogelegheitene for senking som før har vore til stades.

Oppstillinga over areal syner også at det ikkje vert att jordgrunnlag for jordbruk og

busetnad i området. Etter kvart som dei vassjuke areala må gå ut av bruk, vert det så dårleg arrondering på det attverande arealet at det vert svært tungdrive jamvel om det skulle kunna gi jordgrunnlag nok for 2—3 bruk. Mykje talar derfor for heil avfolkning i området utan det auka jordgrunnlaget som regulering av elva fører til.

For busetnaden i området vil det tvillaust vera best med alternativet for dam i indre Hanekilen. Dermed blir senkingstiltaket i Kollungtveitfossen redusert til mest ingen ting. Lågvassføringa i profilblad 3 peikar mot at det då kanskje ikkje vert aktuelt med noko tiltak i fossen. Det kan og vera mogeleg at det må lagast sperredammar for å halda eit høveleg vassnivå i elva. Dam i indre Hanekilen vil også spare jorda på Smedsland. Denne jorda treng og om litt lågare vassnivå enn det har vore dei siste åra. Ein har ikkje oversikt over kor mykje lågare vatnet even-

tuelt vert ståande her, men meiner at det iallfall er helt på det rene at gardsdrifta og busetnaden på garden kan haldast oppe om jorda ikkje vert neddemma.

Om ikkje alle bruka på Smedsland—Kollungveit—Sveindal, kan haldast oppe i framtida, er det iallfall grunnlag for jord- og skogviddene til så mange bruk at det faglege og sosiale miljø framleis kan haldast oppe.»

Anna Buås har i udaterert brev, mottatt 7. januar 1971, bedt om at dammen ikke må bygges ved Tungfoss.

Grunneiere i Audnedal, i alt 15 stk., har i brev av 27. januar 1971 framholdt at søkeren bør pålegges å utrede alternativet Indre Hanekilen. Videre kreves framlagt nærere opplysninger om en eventuell utbygging av Kosåna, slik at planene kan vurderes i sammenheng. Uttalelsen slutter slik:

«Me har ikkje imot at V.A.E. får konsesjon på utbygging av Bjelland Kraftverk. Men me er imot Tungefossalternativet då det ikkje er lett å tenkja på at gardane våre skal leggjast øyde på denne måten. Me voner at det nye alternativ på Hanekilen vil syne at der vert skadeverknadene so mykje mindre enn alt anna, at me kan gå inn for det.»

Grindheim bondelag har i udaterert brev, mottatt 2. februar 1971, på samme måte som grunneierne pekt på alternativet Indre Hanekilen og konkluderer:

«Driftstunnelen ved dette alt. blir som ved alt. Hanekilen. Men stemmen blir lenger oppe, så det vil bli understemt eit mindre areal. Audnedal jordstyre reknar med ca. 360 dekar. Både ved alt. I og II vil den vakre, og etter våre forhold naturrike Sveindalsbygda for all framtid bli sterkt redusert. Og vi meiner det er både urett mot bygda og ansvarslaust av samfunnet å gjera så store inngrep i naturen når det finst eit 3. alt., som er meir skånstomt, og som til og med verkar i positiv leid på dyrkbar og dyrka jord på Sveindal og Smedsland.»

Høyesterettsadvokat Knut Lassen har i brev av 23. juni 1971 på vegne av eierne av Smedslandsgårdene uttalt:

«1. Utbyggingsalternativ.

Eierne av Smedslandsgårdene protesterer bestemt mot at inntaket for Bjelland Kraftverk blir lagt til topp av Tungefossen.

Denne plassering medfører at Smedslandsgårdene blir så sterkt berørt at de må oppgis som gårdsbruk. Det er i den forbindelse tilstrekkelig å vise til Vest-Agder fylkeslandbruksstyres vedtak av 18. januar d.å., hvor det er gitt en god beskrivelse av skadevirkningene på Smedsland.

Også kommunen har gått imot en slik plassering av inntaket ved Audnedal formannskaps vedtak av 11. mars d.å.

Både kommunen og eierne av Smedslandsgårdene går således inn for plassering av inntaket i Indre Hanekilen. Ved plassering

av inntaket der vil skadevirkningene på jord og skog bli forholdsvis beskjedne. Det er på det rene at alternativ Indre Hanekilen utbyggingsmessig blir kostbarere enn Tungefossalternativet. Hvor meget kostbarere alternativ Indre Hanekilen vil bli lar seg beregne forholdsvis nøyaktig når det gjelder selve utbyggingskostnadene. Differansen i erstatningen til grunneierne må nødvendigvis bli stor — alt etter hvilket alternativ som blir valgt, og disse beløp lar seg ikke uten videre beregne, fordi de avhenger av det resultat skjønnsretten kommer fram til. Det som uten videre kan sies er at erstatningene ved alternativ Tungefossen nødvendigvis må bli betydelige. På dette punkt har derfor VAE en mulighet for å oppnå en besparelse i relasjon til de økede byggeomkostninger ved alternativ Indre Hanekilen.

Forholdet vil videre være det at de to alternativer ikke bare uten videre kan måles mot hverandre i kroner og øre. Ved alternativ Tungefossen vil konsekvensen være at Smedslandsgrenden må avfolkes, fordi det ikke blir noe næringsgrunnlag igjen. Det å avfolke en grend og tvinge folk til å forlate hjem og arbeidsplass har konsekvenser både for den enkelte som det rammer og for kommunen, og her dreier det seg om forhold hvor det ikke bare kan legges et rent økonomisk synspunkt til grunn.

Man får på lengre sikt også samfunnsøkonomisk vurdering som samlet bør lede til at alternativ Indre Hanekilen blir pålagt lagt til grunn for utførelsen av Bjelland Kraftverk.

Hvis allikevel alternativ Tungefossen skulle bli lagt til grunn, oppstår det en rekke skader og ulemper ved Smedsland som bør avbøtes ved pålegg i forbindelse med tillatelsen.

For så vidt angår den hydrologiske side av søknaden viser jeg til vedlagte betenkning av 16. mars 1971 fra sivilingeniør Erik Ræstad A/S.

I tillegg til hva der er anført skal jeg bemerke:

2. Ras.

Grunnforholdene langs inntaksmagasinet er erosjonsfarlige, og VAE bør derfor både av hensyn til fylkesvegen til Smedsland og av rent naturvernmessige grunner pålegges å sikre kantene mot erosjon.

3. Omlegging av fylkesvegen ved Smedsland.

Det er i søknaden anført at «man antar at man i store trekk kan beholde den opprinnelige trasé og heve veibanen ved tilkjøring av tippmasser».

Denne løsning er ikke praktisk gjennomførlig, idet den vil medføre at vegen blir liggende på en fylling med vann også innenfor vegen — mellom denne og skogen. Det vil derfor bli umulig å få drevet den innenforliggende skog fram til veg med en slik løsning.

Det må derfor kreves at vegen legges helt om på den strekning hvor den blir neddemmet og på en slik måte at vegen kan nyttes i forbindelse med skogsdriften.

4. Minstevassføring på den tørrelagte elvestrekning.

Med inntak på topp av Tungefoss vil Mandalselven bli tørrelagt mellom Tungefoss og Monan, bortsett fra uregulerte bekketiløp og Kosåna.

Mandalselven er i dag lakseførende til Kafossen i Bjelland — ca. 1½ à 2 km ovenfor Bjelland Kraftverk.

Det uregulerte tilsig er ikke tilstrekkelig til å sikre fiskegangen på den tørrelagte strekning, og VAE bør derfor pålegges å slippe en minstevassføring på den tørrelagte strekning. Hvor stor denne vassføring skal være og i hvilket tidsrom det er behov for den, må de fiskerisakkyndige uttale seg om.

For å sikre laksen og den øvrige elvefisks muligheter for oppgang i vassdraget bør søkeren dessuten pålegges å innarbeide en fiske-trapp i inntaksdammen.

5. Bebyggelsen på Smedsland.

Brukene på Smedsland vil med alternativ Tungefossen måtte nedlegges som gårdsbruk. Det vil imidlertid av hensyn til driften av den gjenværende skog være behov for husene.

Det må derfor bringes på det rene om samtlige kjellergulv ligger 1 m over høyeste flomvannstand = kote 173,70. Hvis så ikke er tilfelle må HRV innrettes slik at man er sikret at det ikke kommer vann i kjellerne i bebyggelsen på Smedsland.

I den utstrekning hevingen av vannstanden vil føre til problemer med kloakkavløp fra bebyggelsen på Smedsland må VAE pålegges å foreta den nødvendige omlegging av avløpene.

Vassforsyningen på Smedsland burde ikke bli forstyrret, idet ingen av brukene nytter Mandalselven som vasskilde.

6. Båthold.

Det vil fortsatt bli behov for å holde båter på Smedslandsgårdene. Med de hyppige variasjoner i vannstanden i inntaksmagasinet og med de erosjonsmuligheter som er til stede, må VAE pålegges å anordne en felles landingsplass med båtopptrekk for Smedslandsgårdene.

7. Terskler.

På den tørrelagte elvestrekning bør VAE pålegges å bygge og vedlikeholde terskler på de steder som er nevnt i sivilingeniør Ræstads betenkning av 16. mars 1971.»

Sivilingeniør Erik Ræstad har i nevnte betenkning bl. a. kommet inn på rasfaren ved det planlagte inntaksbasseng:

«I øvre del av bassenget, mellom Smedslandsfoss og Kollungtveitfoss, er alminnelig sommervannstand som nevnt på kote 166. Det tilsier at laveste vannstand i denne del av bassenget blir på kote 166. Reguleringen blir her mellom kote 173 og kote 166. Det gir en reguleringshøyde på 7 m mot 18 m nederst i bassenget.

I denne delen av bassenget er det store løsmasser som blant annet Smedslandsgårdene ligger på. Hovedtyngden av neddemmet areal ligger mellom kote 167 og kote 168.

Nedtapping av magasinet vil her gi stygge strandsoner og instabilitet i de løsmasser som blir tørrelagt.

På grunn av disse spesielle forhold mener vi det ikke er riktig å senke vannstanden i øvre del av bassenget under kote 169. Dette kan gjøres enkelt og billig ved å bygge en terskel på toppen av Smedslandsfoss. Det er for å unngå en uønsket tilgroing av de grunne partier at vi anbefaler kote 169 i stedet for kote 168. Ved å bygge nevnte terskel reduseres det effektive magasin fra ca. 8 mill. m³ til ca. 7 mill. m³. Av Bjelland kraftverks samlede magasinsum på 387 mill. m³ er det en reduksjon på under 3 promille.»

Sivilingeniør Ræstad har ellers foreslått at det bør bygges tre terskler på strekningen Tungefoss—Monan, en på toppen av strykene ved Homme, en på toppen av Kavfossen og en på toppen av Sundfossen.

Mandal formannskap har i møte 25. januar 1971 enstemmig sluttet seg til følgende uttalelse av 7. s. m. fra Mandals Elektrisitetsverk:

«1. Styret vil motsette seg at Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) blir gitt tillatelse til å ekspropriere Mandals fallrettigheter ved Bjelland kraftanlegg av følgende grunner:

- Mandals fallrettigheter ble i sin tid ervervet for å sikre Mandals fremtidige strømforsyning.
- En finner det økonomisk mest fordelaktig for Mandal å gå inn som medeier i en felles utbygging av Bjelland kraftverk.

2. Det opptas forhandlinger med VAE angående Mandals fallrettigheter ved Bjelland kraftverk, med prinsipielt siktepunkt å delta i en felles utbygging av kraftverket.

Styret har merket seg at bare Mandals fallrettigheter i Tungefoss er tatt med i kraftverksplanene, mens derimot fallrettighetene i Kosåna er utelatt. Styret mener at disse fallrettigheter hører naturlig sammen og at derfor fallrettighetene i Kosåna blir tatt med i kraftverksplanene.»

Mandals Elektrisitetsverk har i brev av 24. juni 1971 anført:

«1. Ad VAE's søknad av 10. november 1970 om rett til innløsning av Mandals fallrettigheter med 12,98 pst. i Tungefoss.

VAE viser i sin søknad til § 55 i vassdragsloven av 15. mars 1940.

Samme lovs tolvte kapittel omhandler vederlaget ved avståing. Idet en viser til § 137, 2. avsnitt, gir dette oss et begrunnet håp om å få vår eiendomsrett til fallet avløst med en rett til kraft fra Bjelland Kraftanlegg.

2. Ad Bjelland Kraftanlegg, kombinert med sideelven Kosåna.

Vi er kjent med at VAE's planer for Bjelland kraftanlegg går ut på å nytte fallet i selve Mandalselven. Vi viser i den forbindelse til «Studieselskapet for Norges vannkraft»s utredning av 17. november 1970 om Mandalsvassdraget.

I utredningen er det regnet ut at ved å ta Kosåna med i Bjelland kraftanlegg, kan maskineffekten økes med ca. 40 pst., for energien noe mindre.

Mandal eier henholdsvis 12,98 og ca. 86 pst. av fallrettighetene i Mandalselven og Kosåna. Ved kombinert utbygging av Bjelland inkl. Kosåna, eier Mandal således ca. 34 pst. av de samlede fallrettigheter.»

Rådgivende ingeniører Nissen og von Krogh, brev av 9. juli 1971:

«Mandals Elektrisitetsverk har anmodet oss, som rådgivende ingeniører for Elektrisitetsverket, å utdype noe nærmere det som er nevnt i Elektrisitetsverkets brev av 24. juni, idet det nå har vært et nytt forhandlingsmøte med Vest-Agder Elektrisitetsverk.

Det er ennå ikke noe resultat av forhandlingene.

Mandals Elverks standpunkt er det samme som før, som uttrykt i styrevedtak den 7. januar 1971, nemlig at Mandal ønsker å gå inn som medeier i en felles utbygging av Bjelland kraftverk. Videre heter det at «Styret har merket seg at bare Mandals fallrettigheter i Tungefoss er tatt med i kraftverksplanene, mens derimot fallrettighetene i Kosåna er utelatt. Styret mener at disse fallrettigheter hører naturlig sammen og at derfor fallrettighetene i Kosåna blir tatt med i kraftverksplanene».

Som nevnt i Mandals Elverks brev av 24. juni har Studieselskapet for Norges Vannkraft i sin utredning av 17. november 1970 om Mandalsvassdraget undersøkt to alternativ for Bjellandsanlegget:

- Alt. I. Utnyttelse av Mandalselven alene. Kraftstasjon på vestsiden av elven.
Alt. II. Utnyttelse av Mandalselven og Kosåna i samme stasjon. Kraftstasjon på østsiden av elven.

Alternativ II gir noe høyere pris pr. utbygget kWh, men av den innvunne ekstra kraft er 76 pst. vinterkraft.

Studieselskapet har ikke utredet separat utbygging av Kosåna.

Det synes å fremgå at kombinert utbygging av Mandalselven og Kosåna må være fordelaktig.

Dette er bakgrunnen for det ovenfor nevnte styrevedtak.

Mandals fallrettigheter i Tungefoss utgjør ca. 13 pst. av den samlede planlagte utbygging på 73 800 nat.-hk, dvs. ca. 9 600 nat.-hk.

Fallet i Kosåna er av sivilingeniør Aage W. Lindboe beregnet til 22 465 nat.-hk, hvorav Mandal eier 19 373 nat.-hk eller 86 pst.

Tilsammen eier altså Mandal ca. 29 000 nat.-hk i de to fall, representerende vel 30 pst., altså en relativt stor andel.

Som fremhevet av Styret ble fallrettighetene i sin tid ervervet for å sikre Mandals fremtidige strømforsyning. Det er derfor Mandal nå går inn for å delta i utbyggingen. Og ettersom Mandal eier så stor del av de samlede rettigheter mener man at et slikt ønske er berettiget.

Mandal ønsker altså å delta i finansiering av utbygging og drift av fallene, med en andel som svarer til deres andel i fallrettighetene, mot å få en tilsvarende andel av den produserte kraft. Det er ikke noen betingelse å delta administrativt i utbygging og drift. Det primære er å få sikret kraftlevering til Mandal.

Denne sak aksentueres av de nå pågående forhandlinger om fornyelse av Mandals kontrakter på kraftleie fra VAE. Her blir Mandal stillet overfor priskrav som tydelig understreker de fordeler som ligger i å være delaktig i kraftutbygging fremfor å være henvist til kun å leie kraft.

Som de antagelig er kjent med var det for et par år siden forhandlinger mellom partene om salg av Mandals Elektrisitetsverk til Vest-Agder EV, men det ble ikke enighet om prisen. Når det etter dette er besluttet at Mandal fortsatt vil beholde sitt eget elektrisitetsverk, må ikke elektrisitetsverkets fortsatte eksistensgrunnlag undergraves ved at deres fallrettigheter blir ekspropriert fra dem, samtidig som de blir henvist til å kjøpe kraft til markedspris til enhver tid.»

Vest-Agder Elektrisitetsverk har 10. juni 1971 oversendt en utredning datert 26. mars s. å., der det på bakgrunn av det tidligere refererte representantskapsvedtak er gjort detaljert rede for samtlige tre utbyggingsalternativer som har vært omtalt i saken. Kostnadsoverslagene er revidert i forhold til søknaden og viser en stigning på 14—16 mill. kroner, slik at Tungefossalternativet nå er anslått å ville koste 79 mill. kroner, det opprinnelige Hanekilalternativet 91,9 mill. kroner. Også enkelte av produksjonstallene er revidert, men bare i ubetydelig grad.

Når det gjelder utbygging etter det såkalte Indre Hanekilalternativet, er opplyst at det der vil bli neddemmet et areal på ca. 250 dekar, størstedelen skog og tilplantet myr. Kostnadene er angitt til 91,5 mill. kroner og produksjonen til 264 GWh i et bestemmende år, 311 GWh i et medianår.

Kostnads- og produksjonsmessig har man etter dette følgende data for de tre alternativene:

	Kostnad i mill. kr.	Produksjon i GWh		Utbyggingspris i ore/kWh	
		Best. år	Medianår	Best. år	Medianår
Tungefoss	79,0	265	315	29,8	25,1
Hanekilen	91,9	267	316	34,5	29,0
Indre Hanekilen . .	91,5	264	311	34,7	29,4

Vest-Agder Elektrisitetsverk har gitt følgende vurdering av de forskjellige alternativene:

«De to alternativer som begge har inntak i Hanekilen, skiller seg økonomisk lite fra hverandre. De totale omkostninger er noe mindre ved alt. 3 (dam ved Aseral grense), men da produksjonen er noe mindre enn ved alt. 2 (p. g. a. mindre nedslagsfelt og mindre inntaksmagasin), blir utbyggingsprisen pr. kWh større. Men forskjellen er liten og ligger praktisk talt innenfor de feilmarginer man opererer med. I og med at de inngrep som man må foreta er minst ved alternativ 3, er det derfor rimelig at man velger dette som det beste alternativ i forbindelse med inntak i Hanekilen.

Man blir da stående tilbake med alt. Tungefoss til en kostnad av 79 mill. kroner og alt. Hanekilen til en kostnad av 91,5 mill. kroner, o: en direkte økning i anleggsomkostningene på 12,5 mill. kroner. Da produksjonsvolumet er noe større ved Tungefossalternativet, må man ved den endelige vurdering også ta hensyn til dette. Primakraftproduksjonen er så godt som den samme, men median årsproduksjon er 4 GWh større ved Tungefossalternativet enn ved Hanekilalternativet. Etter en salgspris på 1,5 øre/kWh utgjør dette årlig kr. 60 000 eller kapitalisert 1,2 mill. kroner.

Driftsmessig er de to alternativene svært ulike, idet alt. Hanekilen har en driftstunnel som er 4 100 m lenger enn ved alt. Tungefoss. Hvis de forutsetninger man har lagt til grunn forandrer seg, vil dette kunne få store økonomiske konsekvenser. Det er rimelig å anta at om noen år vil toppkraft være mere etterspurt enn i dag, dette vil føre til at man får flere driftstimer ved full last ved Bjelland enn man har forutsatt i dag. Dette vil føre til en økning av falltapet, og p. g. a. den betydelig lengre tunnel fram til Hanekilen, desto mer for dette alternativet. Som eksempel nevnes at hvis man øker den dimensjonerende vannføring fra 51 m³/sek. til 56 m³/sek. (ca. 10 pst.), økes falltapet med 10 cm pr. 1 000 m. Dette vil bety et økt falltap på ca. 1,7 GWh for Hanekilalternativet i forhold til Tungefossalternativet. Etter en pris på 3 øre pr. kWh vil dette bety et årlig tap på ca. kr. 50 000.

Inntaksmagasinet ved alt. Hanekilen er på 2 mill. m³, ved alt. Tungefoss er det på 8 mill. m³, en forskjell på 6 mill. m³ som tilsvarer ca. 1,2 GWh i Bjelland kraftverk. Den mindre produksjon man får ved Hanekilalternativet p. g. a. denne differanse i inntaksmagasinet volum, er tatt hensyn til ved produksjonsberegningen, idet en forutsetter at de foran nevnte 6 mill. m³ magasin vil gi en økning av produksjonen, særlig i forbindelse med vårløsningen. Det man ikke har tatt hensyn til, er det vanntapet man kan få ved revisjonsarbeider, ved regnflommer etc. Ved revisjonsarbeider ved inntaket (rensk av varegrinder etc.) vil det være ønskelig å kjøre ned inntaksmagasinet på forhånd, for derved å minske muligheten for tap av produksjonsvann. Ved Tungefossalternativet har man altså et inntaksmagasin som er 6 mill. m³ større enn ved Hanekilalternativet. Hvis man forutsetter å benytte hele denne differansen, og at slike revisjonsarbeider vil foregå hvert

annet år, vil dette bety et årlig tap på 0,6 GWh, eller ca. kr. 10 000 pr. år (sommerkraft til 1,5 øre/kWh) for Hanekilalternativet.

For å skaffe seg et dempningsmagasin på ca. 1 mill. m³, må man ved Tungefossalternativet senke vannstanden 1 m under HRV, mens man ved Hanekilalternativet må senke vannstanden ca. 2,5 m under HRV for å oppnå det samme. I nedbørrike perioder vil det være rimelig å kjøre med et visst dempningsmagasin. For å oppnå dette må man ved Hanekilalternativet kjøre med 1,5 m lavere vannstand enn ved Tungefossalternativet. Hvis dette varer over en periode på ca. 2 måneder hvert år, betyr dette et produksjonstap på 1 GWh for Hanekilalternativet i forhold til Tungefossalternativet, eller ca. kr. 15 000 pr. år.

Ved alle disse betraktninger har man gjort visse antagelser og så angitt hva tapene vil beløpe seg til hvis disse antagelser slår til. Kapitaliserer man de beløp som er angitt, får man 1,5 mill. kroner. Dette er et godt uttrykk for den merkostnad Hanekilalternativet må bære i forhold til Tungefossalternativet når man betrakter de driftsmessige forhold.

I realiteten vil derfor prisforskjellen mellom disse alternativene være:

Merkostnad i direkte anleggsomkostninger	12,5 mill. kr.
Merkostnad p. g. a. ulik produksjon	1,5 » »
Merkostnad p. g. a. driftsulemper	1,5 » »
	<hr/>
	15,5 mill. kr.

De ulemper som følger med anlegget er i vesentlig grad knyttet til neddemmet areal i inntaket, tørrleggingen av Mandalselven og arealene ved kraftstasjonsområdet.

Den økonomiske verdi av de arealer som blir gjenstand for neddemming og ekspropriasjon for øvrig, er forsøkt tatt hensyn til på beste måte i omkostningsoverslagene. Når det gjelder de dyrkbare arealer ved Smedsland er det regnet med at hele det næringsgrunnlag som oppsitterne mister ved neddemmingen, blir erstattet.

I Mandalselven blir ulempene nedenfor Tungefoss lik ved begge alternativene, og man må regne med at elveleiet (ca. 9 km) vil ligge tørt i store deler av året unntatt i visse partier hvor det vil bli et varig vannspeil, evt. ved hjelp av kunstige terskler. VAE er innforstått med å bygge disse, og regner med at de bestemmes etter nærmere avtale mellom de interesserte parter.

Ved Tungefossalternativet vil man som nevnt skape et inntaksmagasin på ca. 3,5 km lengde. Vannspeilet vil naturligvis variere noe, men etter slik kjøringen ved anlegget er tenkt i dag, kan man regne med noenlunde dette mønsteret:

- 1) I desember—april vil i de aller fleste år turbinene i Bjelland kunne sluke unna det vannet som man har til disposisjon. Man vil derfor tilstrebe så høy produksjon som mulig, det vil igjen si at man vil tilstrebe en så høy vannstand som mulig.
- 2) I april—juni vil vannstanden være svært avhengig av snesmeltingen. I de fleste år vil en del av denne perioden være preget av høy vannstand med overløp. Dog kan man i denne perioden forvente større varia-

- sjoner i vannstanden enn ellers i året for om mulig å ta vare på flomvannet.
- 3) I juni—desember vil vannstanden bli holdt så høy som mulig, noe avhengig av den forventede nedbør. I spesielt nedbørrike perioder, (oktober—november), er det rimelig å holde vannstanden noe nede, ca. 1,0 m under HRV, for å skaffe et visst dempningsmagasin.
 - 4) Ved ekstraordinære tilfelle, ved revisjoner av maskiner og inntak, ved driftsuhell eller eksepjonelle værforhold, kan det bli ønskelig å foreta en større nedtapping, men dette vil være forholdsvis sjelden, og det er derfor forutsatt i forslaget til manøvreringsreglement at VAE skal ha rett til å regulere vannstanden mellom HRV k. 173,00 og LRV k. 155,00.

Ved Hanekilalternativet blir den tørrlagte del av elven ca. 16 km. Dette vil bl. a. føre til at de arealene på Sveindal som ligger nære elven, vil få andre grunnvannsforhold. Etter hva man har forstått, vil dette føre til en bedring av forholdene, men man må da ikke bygge noen terskel ved Kollungtveitfossen for å skape et varig vannspeil mot Sveindal.

Inntaksmagasinet blir mindre, og det vil derfor sannsynligvis få noe hyppigere og større variasjoner.

Det som det i realiteten gjelder i denne saken, er om samfunnet for å spare den dyrkede marken ved Smedsland, og for å spare 175 dekar skog (425—250), i tillegg til den fulle verdi av disse arealer, skal ofre 15—16 mill. kroner når nå Bjelland kraftverk skal bygges ut.

Dette er en løsning som jeg ikke finner å kunne anbefale.»

Vest-Agder Elektrisitetsverk har videre i brevet 10. juni 1971 opplyst at dets representantskap i møte 25. mai s. å. med 20 mot 9 stemmer fattet følgende vedtak:

«Ved utbygging av Bjelland kraftverk legges Tungefossalternativet til grunn. Hvis fossen ved Kollungtveit av hensyn til jordbruksformål blir senket, skal VAE's anlegg i Tungefossen ikke være til hinder for dette. Om nødvendig skal høyeste vannstand legges ned til k. 171,5.»

Mindretallet gikk inn for Indre Hanekilalternativet.

Ellers medfulgte en vurdering som herredsskogmestrene Ivar Pedersen og Tolleiv Homme har foretatt av de skogarealer som blir neddemmet. Det framgår at arealene i bonitetsklassene høy, middels, lav og impediment er henholdsvis 156 dekar, 157 dekar, 35 dekar og 87 dekar.

Landbruksdepartementet har i brev av 14. september 1971 uttalt:

«Landbruksdepartementet erklærer seg enig i den uttalelse som er avgitt av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske i brev av 24. august 1971 hvorav Vassdragsdirektoratet er tilsendt gjenpart.

I konsesjonen bør inntas følgende bestemmelser.

Konsesjonæren pålegges å bekoste følgende tiltak etter vedkommende departements nærmere bestemmelser:

1. Vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser.
2. Oppsyn og andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestanden.

Hvis det skulle vise seg nødvendig antar departementet at pkt. 2 også hjemler adgang til pålegg om at det forbi Tungefossdammen blir sluppet en minstevannføring på 10 m³/sek., jfr. forslaget fra fiskerikonsulenten for det Østenfjelske, fremsatt i hans brev av 9. august 1971.»

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske nevnte uttalelse lyder:

«Saken har herfra vært forelagt for fiskerikonsulenten for det Østenfjelske, som har uttalt seg i vedlagte skriv av 9. d. m.

Det er en sterkt redusert bestand av laks og sjøaure i Mandalselva, noe som sannsynligvis skyldes de lave pH-verdier i vatnet. Det er på det nåværende tidspunkt uvisst om og i tilfelle hvor lenge fiskebestanden kan opprettholdes. Det antas derfor å være rimelig at det i konsesjonen fastsettes en bestemmelse som kan gi grunnlag for tiltak som er tilpasset forholdene. Vassdraget har en gang vært et særlig rikt laksevassdrag, og dersom en kommer tilbake til de gamle forhold, kan bestanden igjen ta seg opp. Det er muligheter for nye forskningsresultater også på disse felt, og disse bør i så fall kunne utnytted.

En vil derfor foreslå at det i konsesjonen inntas følgende bestemmelse av omsyn til vilt- og fiskebestanden:

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske kan regulerings pålegges å bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser, oppsyn og andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestanden.»

Fra fiskerikonsulenten for det Østenfjelskes utredning hitsettes:

«Mandalselven har et nedbørområde på 1 790 km² (Sotren) fordelt på Aust- og Vest-Agder. Feltet ligger i sin helhet nedenfor Sørlandets grunnfjellområde. Elven er laks- og sjøaureelv og er rik på innlandsaure. Arene mellom 1876 og 1915 varierte det årlige utbyttet av laksefisket mellom 3 271 og 1 294 kg, senere mellom 3 271 og 183 kg, siste 10 år 828 kg i gjennomsnitt pr. år. Den sterke nedgang, særlig etter 1915, skyldes flere ugunstige forhold, men den stadig økende surhet (lave pH-verdier) i elvevannet synes å være den viktigste årsak.

Laksen går til Kovfoss i Bjelland. Her var det tidligere et ganske rikt laksefiske, men i dag er fisket beskjedent, men her tas fremdeles en del laks, særlig mot slutten av den årlige sesong.

Bortsett fra den regulering som oppstår i forbindelse med den 180 m lange og 24 m dype inntektsdam er det her ikke tale om ny regulering av fiskevann i vassdraget. Ut-

byggingen vil likevel få betydning for laks-, sjøaure- og elveaurefisket nedenfor Kovfossen og innlandsaurefisket mellom Tungefossdammen og Kovfoss, hvor aurefisket blir helt ødelagt på en ca. 5 km lang strekning dersom det ikke blir sluppet vann i elven nedenfor Tungefossdammen, og selv med en viss minstevannsføring vil aurefisket bli redusert.

Dersom konsesjonærens søknad blir imøtekommet, vil Mandelselvens vannføring storparten av året passere Bjelland Kraftverk. Elven mellom Tungefoss og Kovfoss blir tørrlagt, men straks nedenfor denne foss løper Koselven inn med avrenning fra et 217 km² nedbørfelt. I tørre somre (1971) vil vannføringen fra Koselvens fall være liten, og vannføringen i Mandalselven mellom Kovfoss og Monan blir ubetydelig. Men ved Monan hvor driftsvannet fra Bjelland Kraftverk kommer ut blir vannføringen i hovedløpet mer normalt.

Etter hva en kan skjønne vil undervannet fra kraftverket løpe inn i elveløpet på vestre (høyre) side og et grunn t hølområde, ca. 120 m fra der den gamle hovedelven løp inn i samme hølområde. Resultatet av dette vil bli: Laks og sjøaure som utpå sommeren når så langt som til Bjelland vil søke mot undervannet og gå inn i tunnelen og i stor utstrekning unndra seg fangst. For fiskestammen som sådan vil dette neppe være bare til skade, men for de grunneiere som på grunn av den reduserte vannføring nytter sitt laksefiske på en ca. 4 km lang strekning er skadevirkningen åpenbar.

For å motvirke denne utvikling må konsesjonæren tilpliktes å slippe en minstevannføring på ca. 10 km²/sek. Denne minstevannføring vil sammen med Koselven og det øvrige uregulerte fall (230 km²) forhåpentlig gi så stor vannføring mellom Kovfossen og utløpet fra kraftstasjonen at laks og sjøaure kan nå fram gjennom elveleiet og opp til Kovfoss.

Ellers bør kraftverkets avløpstunnel (kanal) få en mer østlig retning og føre undervannet ut i elvefaret der den samlede vannføring tidligere løp inn i området ved Monan.

Blir dette ikke gjort, må konsesjonæren erstatte hele laksefisket på en 4 km lang elvestrekning, samt erstatte det reproduksjonstap stammen blir utsatt for og som vil dreie seg om 10 000—12 000 utvandningsferdige lakseunger og koste kr. 30 000—40 000 pr. år.

I tilfelle en minstevannføring på 10 m³/sek. blir sluppet forbi Tungefossdammen, vil det være mulig gjennom skjønnsomme tiltak å beholde et grunnlag for oppretthold av fiske dammen og et redusert fiske med en rimeligere direkte kostnad enn det som er nevnt foran.

Det bør ikke gis tillatelse til utbygging av Bjelland Kraftverk uten at det forbi Tungefossdammen blir sluppet en minstevannføring på 10 m³/sek.»

Regionplanrådet for Mandalsregionen har 15. september 1971 i en lengre utredning som følger saksdokumentene, men som i noen utstrekning bygger på feilaktige opplysninger og forutsetninger, konkludert med «sterkt — — å anbefale det minst konsekvensskapende alternativ lagt til

grunn for reguleringen, dvs. prosjekt Indre Hanekilen». Videre har rådet funnet det nødvendig «at en eventuell utbygging av Kosåna og derved Mandal Elektrisitetsverks planer avklares og innarbeides i konsesjonsvilkårene for utbyggingen av Bjelland kraftverk».

Vest-Agder Fylkesfriluftsnemnd, enstemmig vedtak i møte 10. september 1971:

«Vest-Agder Fylkes Friluftsnemnd finner ut fra en samlet vurdering ikke å kunne motsette seg utbygging av Bjelland kraftverk. Nemnda mener at Hanekilalternativet med inntaksdam ved Åseral grense vil skade friluft- og naturverninteressene minst.

Tungefoss-alternativet er, etter nemndas mening, et meget sterkt inngrep i naturen. Dette magasinet vil forandre landskapsbildet i meget sterk grad, og hensynet til Smedslandsgårdene gjør at alternativet ikke bør realiseres. Nemnda vil understreke at det må bygges terskler i de områder av vassdraget som blir tørrlagt, om ikke fallforholdene gjør dette umulig. Fra naturens side synes mulighetene for dette å ligge godt til rette. For å få en full effekt av disse terskler, må det settes opp bestemmelser for minstevannføring i elven.»

Vest-Agder Elektrisitetsverk har fått seg forelagt de innkomne uttalelsene og har gitt sine kommentarer til disse i brev av 30. august 1971 og 18. oktober s. å. Hovedstyret finner det her tilstrekkelig bare å gjengi sistnevnte brev:

«I vårt brev av 30. august 1971 ga vi våre kommentarer til de innkomne uttalelser som vi hadde fått oversendt med Deres brev av 22. juli 1971.

I tillegg er det nå kommet inn ytterligere uttalelser, nemlig:

- 1) Fra Regionalplanrådet for Mandalsregionen, datert 15. september 1971.
- 2) Fra Landbruksdepartementet vedrørende fiske, datert 14. september 1971.
- 3) Fra Vest-Agder fylkes friluftsnemnd, datert 17. september 1971.

Disse uttalelser kommer delvis inn på problemer vi har kommentert tidligere, og vi vil derfor her også ta med et kortfattet sammendrag for de punkter dette gjelder, nemlig:

- a) Vannstanden i inntaksmagasinet og vannstanden ovenfor Kollungtveitfossen.
- b) Neddemmet areal.
- c) Utbyggingsalternativer.
- d) Kosåna.

a) Vannstanden i inntaksmagasinet og vannstanden ovenfor Kollungtveitfossen.

HRV i inntaksmagasinet er i konsesjons-søknaden forutsatt lagt til k. 173,00. H.F.l.v. ved inntaksdammen (Q=600 m³/sek.) skal ikke overstige 173,70.

Etter de målinger vi har utført og etter observasjoner fra tidligere flommer varierer vannstanden ovenfor Kollungtveitfossen med

vannføringen slik at den ved $Q=10$ m³/sek. ligger på ca. k. 173,00 og ved $Q=500$ m³/sek. på k. 176,60 (se også vannføringskurve som tidligere er oversendt).

Det er en forutsetning for vår søknad om å legge HRV til k. 173,00 at denne vannstanden ikke skal influere på vannstanden ovenfor fossen. Hvilke tiltak som eventuelt måtte være nødvendige for at denne betingelsen skal kunne overholdes, skal utprøves i modell.

Etter at søknaden var sendt inn, ble man gjort kjent med at det forelå en senkningsplan for Kollungtveitfossen. De første arbeider med denne ble påbegynt i 1932, og planen ble lagt fram i 1935. Den fikk ingen økonomisk støtte av det offentlige, og saken har senere ikke vært aktuell. Planen går i korthet ut på å senke flomtoppene ca. 1 m, lavvannstanden formoder man vil bli senket tilsvarende. Etter at saken ble kjent, fattet representantskapet i møte 25. mai 1971 et vedtak som gjør det mulig å gjennomføre senkningsplanen om grunneierne har interesse av det.

Vedtaket lød:

«Hvis fossen ved Kollungtveit av hensyn til jordbruksformål blir senket, skal VAE's anlegg i Tungefossen ikke være til hinder for dette. Om nødvendig skal høyeste vannstand legges til k. 171,5.»

b) Neddemmet areal.

På Smedsland demmes det ned 123 dekar dyrket mark, 36 dekar slåtte og 21 dekar sump, alt fordelt på 5 bruk. Dette er den alt vesentlige del av dyrket mark etc. på Smedsland.

Det foreligger ingen kvalitativ vurdering av den dyrkede marken, heller ikke i Fylkeslandbruksstyrets redegjørelse av 18. januar 1971. Vi er ikke jordbrukskyndige, men vi vil påpeke at store deler av de arealer som angis som dyrket mark oversvømmes ved flommer, og vi henviser i den forbindelse til vedlagte foto som viser forholdene ved en flom på ca. 275 m³/sek. Ved muntlig redegjørelse for representantskapets medlemmer ved befarung 24. mai 1971 angir også en av grunneierne at jorda på dette partiet har begrenset nytte, fordi man bl. a. ikke kan dyrke poteter på arealet på grunn av faren for flom.

I flere av de innkomne uttalelser pekes det på at befolkningen på Smedsland fratas sitt næringsgrunnlag. I dag bor det 20 personer på Smedsland (oppgave fra grunneierne). Det må være klart at den jorda som demmes ned ikke alene er næringsgrunnlaget for denne befolkningen. Det er på Smedsland slik som på de fleste bruk i indre Agder, det er skog, jordbruk og diverse arbeid (anleggsarbeid, leiekjøring etc.) som tilsammen danner næringsgrunnlaget. Her blir de fratatt mulighetene for å drive jorda, og dette skal de ha erstattet, men de øvrige næringer kan forstatt drives.

Med hensyn til de skogsarealer som demmes ned og kvaliteten av disse, henvises til vurdering av herredsskogmestrene Ivar Pedersen og Tolleiv Homme (oversendt Dem 10. juni 1971).

c) Utbyggingsalternativer.

Vi henviser her til vår redegjørelse av 26.

mars 1971 som ble oversendt Dem 30. august 1971.

d) Kosåna.

Vi henviser her til vårt brev av 30. august 1971 hvor det fulgte med en separat redegjørelse (bilag 3) vedrørende Kosåna.

Vi vil nå tillate oss å komme med noen bemerkninger til helt spesielle spørsmål som er tatt opp i de foran angitte uttalelser som ikke tidligere er kommentert.

Regionplanrådet for Mandalsregionen, 14. september 1971.

På side 2 under pkt. II a er det beskrevet hvorledes dammen ved Tungefoss vil avskjære dalen.

Det man i praksis vil få se er en ny trasé for riksvei 455 som etter vår mening her ikke vil ligge noe annerledes i terrenget enn i dalen for øvrig. Selve damkonstruksjonen vil ikke være synlig for riksveien, men selve det nye vannspeilet vil naturligvis bli synlig.

På side 3 pkt. c omtales lokalklimaet og en eventuell forverring av dette.

Man må være klar over at det er de samme vannmengder pr. år som skal passere partiet Kollungtveitfoss—Tungefoss. I stedet for at disse vannmengder passerer gjennom dalen i mindre stryk på tilsammen ca. 21 m, og med overflate på ca. 500 dekar, vil de nå strømme gjennom et magasin med noenlunde konstant vannhøyde med en overflate på ca. 1100 dekar. Med hensyn til eventuelle klimaforandringer så er vår mening at disse uttalelser er sterkt overdrevet. I den forbindelse vil vi gjøre oppmerksom på Ørevannsmagasinet i Aseral kommune. Vi mener forholdene ved dette magasinet vil være noe nær de samme som forholdene ved det nye Tungefossmagasinet, og vil påstå at klimaet ved Ørevann og Tungefossområdet pr. i dag er svært likt.

På side 4 i pkt. 1 kommer rådet inn på de fallrettigheter som VAE forutsettes å erverve og kan ikke se at søknadens pkt. 1 (fallrettigheter) er begrunnet i et samfunnsmessig helhetshensyn.

Man må til dette få lov å bemerke at det nettopp er hensynet til et samfunnsmessig helhetshensyn og for en samordning av elektrisitetsforsyningen i distriktet man har bedt om å få tillatelse til å erverve de fallrettigheter som i dag er på andres hender.

På side 4 pkt. 2 og 3 har rådet angitt flere punkter som de mener bør utredes nærmere. Flere av disse er kommentert tidligere, og vi vil her generelt be om at den effekt man forutsetter å vinne inn ved et pålegg må stå i et rimelig forhold til omkostningene.

Landbruksdepartementet vedr. fiske, 14. september 1971.

Landbruksdepartementet kommer i sitt brev inn på de bestemmelser konsesjonen bør inneholde med hensyn til vilt og fiske. For saken er kommet så langt har den først vært til uttalelse hos Fiskerikonsulenten for det Østfjelske og Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

I brev av 9. august 1971 fra Fiskerikonsulenten for det Østfjelske nevnes innledningsvis utbyttet av laksefiske i Mandalselven med tall for største og minste årsfangst i forskjellige tidsrom. Vedlagt oversendes til

orientering en liste fra Statistisk sentralbyrå over mengden av oppfisket laks for hvert år fra 1876—1969.

Laksen går i Mandalselven opp til Kavfossen, ca. 54,2 km fra havet. Av denne strekningen berøres 3,7 km av Bjelland kraftverk (strekningen Kavfossen—Monan). Vi savner i uttalelsen fra Fiskerikonsulenten nærmere opplysninger om laksefisket spesielt på denne strekningen. Med hensyn til den betydning denne samme strekning har for laksestammen, angis at reproduksjonstapet vil dreie seg om ca. 10—12 000 utvandningsferdige lakseunger. Man savner her bakgrunnen for dette tallet.

Etter det inntrykk vi har fått er det svært lite laks som nå går så langt opp i elven og det må også ha betydning for reproduksjonen.

For å bøte på de skader som gjøres, foreslår Fiskerikonsulenten at det blir sluppet en minstevannføring på 10 m³/sek. forbi Tungefossdammen. Dette utgjør ca. 23 pst. av regulert vannføring ved Tungefoss og vil naturligvis forrykke hele det økonomiske grunnlag for Bjelland kraftverk. Omregnet i kWh vil det utgjøre ca. 66 GWh. Man vil nok kunne gjøre anlegget noe rimeligere når vannføringen reduseres, men man vil bare få kompensert en brøkdel av det inntektstapet som disse 66 GWh utgjør (etter 3 øre pr. kWh utgjør dette ca. 2 mill. kroner pr. år).

Vi synes man bør være realistiske i denne saken, se bort fra minstevannføring og ta den skaden som man eventuelt får på fisket på elvestrekningen fra Tungefoss til Monan. Grunneierne må få sin del av skaden erstattet etter skjønn, og den skade som påføres fiskestammene (ørret og laks) kompenseres ved tiltak.

Vi har derfor ingen spesielle innvendinger til det forslag til vilkår som Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske angir i sitt brev av 24. august 1971 og som Landbruksdepartementet gjentar i sitt brev av 14. september 1971. Men vi må få protestere mot at «andre tiltak» også hjemler adgang til senere å pålegge minstevannføring.

Vest-Agder fylkes friluftsnemnd, 17. september 1971.

Det fremkommer ikke spesielt nytt i denne uttalelsen som krever noen kommentarer utover de som tidligere er gitt.»

I den nevnte utredning vedrørende Kosåna har søkeren generelt gitt uttrykk for de vansker man vil støte på ved utbyggingen av dette vassdraget på grunn av de dårlige magasinmulighetene. Det er angitt følgende 4 utbyggingsalternativer:

	Bestemmende årsproduksjon GWh	Utbyggingspris øre/kWh
1. Overføring til Ørevatn	75	53
2. Overføring til Sveindal	85	50
3. Separat utbygging langs eget vassdrag	88	52
4. Separat utbygging kombinert med Bjelland	94	57

Utredningen konkluderer:

«Produksjonsmulighetene ved en utbygging av Kosåna ligger altså på ca. 75—95 GWh avhengig av hvorledes utbyggingen gjennomføres. Utbyggingsprisen er forholdsvis høy, ca. 50—60 øre/kWh.

Etter de overslag som er gjort viser det seg at en separat utbygging av Kosåna ikke er noe dyrere enn andre utbyggingsalternativer. Vi finner derfor ingen grunn til å ta spesielle hensyn til Kosåna ved den nå forestående utbygging av Bjelland kraftverk.»

Hovedstyret vil bemerke:

Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) har søkt om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter for utbygging av Bjelland kraftverk i Mandalsvassdraget.

Kraftverket er planlagt å skulle utnytte fallhøyden mellom kotene 173,0 og 78,25, brutto 94,75 m. Inntaksdammen, som er tenkt plassert ved Tungefoss og vil få en største høyde på ca. 24 m, vil danne et inntaksmagasin av ca. 3 km lengde opp til toppen av Kollungtveitfoss. Fra dammen fører en ca. 5 900 m lang driftstunnel fram til kraftstasjonen, som får en installasjon på 55—60 MW. Avløpstunnelen blir ca. 1 100 m.

Utbyggingen er ifølge kostnadsoverslag av mars 1971 beregnet å ville koste 79 mill. kroner. Bestemmende årsproduksjon er angitt til 265 GWh, tilsvarende 29,8 øre/kWh. Midlere årsproduksjon er 315 GWh til kostnad 25,1 øre/kWh.

Søknaden omfatter dels fallrettigheter, dels grunnarealer m. v. Det vesentligste av de manglende fallrettene — 12,3 m av i alt ca. 13 m — tilhører Mandal kommune. Av grunnarealene er ca. 6 dekar beliggende ved avløpstunnelens utløp og ca. 50 dekar i kraftstasjonsområdet, hvorav det imidlertid for 15 dekar bare søkes ervervet midlertidig bruksrett i anleggstida. De største inngrepene vil skje ved inntaksmagasinet, hvor i alt ca. 605 dekar vil bli demmet ned. Etter søkerens oppgaver består dette arealet av ca. 123 dekar dyrket mark, 36 dekar slåtteland, 21 dekar sump og 425 dekar skog. Sistnevnte areal kan igjen deles i ca. 156 dekar av høy bonitet, ca. 157 dekar av middels og ca. 35 dekar av lav bonitet, mens resten er impediment. I forbindelse med selve dambyggingen og inntaket er det i tillegg til ovenstående regnet med å ekspropriere 35 dekar til eien-

dom og 15 dekar til bruk i anleggstida. Riksvegen langs inntaksmagasinet vil måtte omlegges over en strekning på ca. 2 km, og fylkesvegen til Smedsland enten omlegges eller heves på en ca. 800 m lang strekning.

Hovedstyret foretok 12. oktober 1971 synfaring av utbyggingsområdet m. v. og hadde samme dag møte på Sveindal med representanter for de berørte kommuner, grunneiere og andre interesserte.

Som det vil ha framgått av de distriktsuttalelser som er referert foran, er problemene i den foreliggende søknaden konsentrert om følgende fire punkter:

1. Inntaksdammens plassering.
2. Lavvassføring på utbyggingsstrekningen.
3. Kosånas utbygging.
4. Mandal kommunes fallrettigheter.

Disse momenter vil i det følgende bli behandlet i nevnte rekkefølge.

1. Det synes å være bred enighet om at Bjelland kraftverk bør bygges. Imidlertid er det en nærmest samstemmig protest fra det berørte distrikts side mot at inntaksdammen legges til Tungefoss. I stedet anbefales driftstunnelen forlenget ca. 4 km oppover til Indre Hanekilen, hvor de direkte neddemnings-skadene vil bli vesentlig mindre og bestå i ca. 250 dekar skogmark m. v.

Før man går til en sammenligning mellom de to alternativer, vil Hovedstyret understreke at det fra søkerens side bare foreligger én utbyggingsplan til behandling og at det formelt følgelig bare er denne plan det for tiden kan tas standpunkt til. Man anser det likevel klart at dersom det på grunnlag av de utredninger og uttalelser som nå er innhentet, må anses åpenbart at Hanekilalternativet er å foretrekke, vil dette være tilstrekkelig motivering for et avslag av søknaden.

Etter Hovedstyrets syn kan de positive og negative sider ved utbygging fra Indre Hanekilen kort summeres opp slik:

Neddemming av 123 dekar dyrket mark unngås. Før skog og annen grunn vil neddemningsarealet bli redusert med ca. 250 dekar. På den annen side vil utbyggingskostnadene bli 12,5 mill. kroner høyere, samtidig som produksjonsforholdene blir ugunstigere og kraftverket derved påført tap i sammenligning med Tungefossalternativet. Hovedstyret er i det vesentlige enig i den oppstilling søkeren har kommet med og som konkluderer med at det alt i alt vil bli ca. 15—16 mill. kroner dyrere å flytte inntaket til Indre Hanekilen. Man vil likevel her ta et visst forbehold for så vidt angår kostnadene, idet det kan tenkes at det på grunn av flomfare ved dam-

brudd kan bli gitt pålegg t. eks. om annen damtype, noe som kan fordyre Tungefossalternativet med inntil ca. 3 mill. kroner.

De øvrige innvendingene fra distriktets side mot den foreliggende planen finner ikke Hovedstyret å kunne tillegge nevneverdig vekt, men vil likevel gi et par av dem en kort kommentar.

Den viktigste av disse innvendinger er påstanden om at det med dam ved Tungefoss for all framtid vil bli umulig å få gjennomført en ca. 35 år gammel senkingsplan for Kollungtveitfossen nedenfor Sveindal med sikte på å innvinne eller forbedre dyrkjingsjord. Planen ble i 1935 av Vassdragsvesenet kostnadsregnet til kr. 50 000 og funnet for dyr. I dag vil man anslå kostnadene til ca. kr. 500 000. På bakgrunn av uttalelser fra landbrukshold under synfaringen, har man løselig undersøkt et mer vidtgående alternativ som ville gi ca. 1,7 m senking. Kostnadene ville da bli ca. 1 mill. kroner. For begge overslag er å bemerke at de bare gjelder selve senkingsarbeidene, mens utgifter til nødvendig forbygning og annen sikring kommer i tillegg.

Etter at VAE har meddelt at høyeste regulerte vasstand om nødvendig kan reduseres 1,5 m dersom senkingsplanen blir realisert, kan innvendingen ikke lenger ha gyldighet. Dette vil man for øvrig komme nærmere tilbake til under omtalen av manøvreringsreglementet.

Dersom oppdemningshøyden ved Tungefoss må reduseres med 1,5 m, vil dette medføre et produksjonstap på ca. 1,6 pst. i forhold til det prosjekterte.

Det må ellers nevnes at det i forbindelse med etablering av nødvendig inntaksmagasin ved Hanekilalternativet ikke kan utelukkes at det ville framkomme tilsvarende innvending for så vidt angår vassdraget ovenfor. I Vassdragsvesenet ble det nemlig rundt midten av 1930-årene utarbeidet foreløpige senkingsplaner også for Skraslefossen nedenfor Mjåland. Disse planer — som analogt ovennevnte for Kollungtveitfossen falt for kostbare å gjennomføre — vil uten videre bortfalle, idet Hanekilalternativet forutsetter oppdemming til kote 177,50, eller så å si helt til undervatnet for Håverstad kraftverk.

Særlig under møtet i forbindelse med synfaringen ble uttalt frykt for at det nye magasinet ovenfor Tungefossen ville øke dannelsen av frostrøyk og derved forverre lokalklimaet bl. a. også for Sveindal-gårdene. Hovedstyret vil påpeke at mulig øket frostrøyk vil bli et rent lokalt fenomen som neppe kan tenkes å strekke seg lenger enn ca. 300 m fra isfri elv. Ellers regner vassdragsvesenets iskontor med — på grunnlag av tidligere målinger ved

Ørevatn m. v. — at en stor del av inntaksmagasinet vil bli islagt og at det derfor ikke vil bli særlig mye større isfri flate enn før. Endelig tilføyes at frostrøyk erfaringsmessig brer seg ned over vassdraget, — altså ikke oppover i retning Sveindal.

Endelig ble det på nevnte møte framholdt at selve dammen ved Tungefoss ville framtre som en barriere som fysisk ville avskjære dalen med mulige virkninger for ferdsel, lokalklima og miljø. Hovedstyret mener at dammen på grunn av de topografiske forholdene på stedet, ikke vil bli synlig fra riksvegen nedenfra etter omleggingen. For å komme på synshold nedstrøms, må man derfor positivt gå inn for å oppsøke dammen, nemlig ved å følge den nåværende veg — som fremtidig blir blindveg — i flere hundre meters lengde. For ferdselen vil det neppe være noen ulempe at det smale og svingede vegpartiet ved Tungefossen blir omlagt og utbedret.

2. Marnardal kommune har bedt om at slipping av en viss minstevassføring må bli påbudt av naturvernmessige grunner. Ellers har fiskerikonsulenten tilrådet plikt til å slippe 10 m³/sek., mens Landbruksdepartementet i sitt utkast til fiskevilkår ikke konkret har brukt uttrykket minstevassføring, men har forutsatt pålegg om å bekoste «vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser, oppsyn og andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestanden». I sine kommentarer til utkastet har departementet anført at pålegg om «andre tiltak» antas å hjemle adgang til å påby sluppet en minstevassføring på 10 m³/sek.

Av fangststatistikken for laks og sjøaure i Mandalselva framgår at det for perioden etter ca. 1930 bare har vært 10 år med årlig fangstkvantum over 1 000 kg, — maksimum i 1947 med 1 675 kg og minimum i 1952 med 154 kg. Disse fangsttall gjelder hele Mandalselva på en strekning av 54 km, mens den lakseførende delen som blir berørt av utbyggingen bare omfatter 3,7 km eller ca. 7 pst.

Ettersom avgivelse av 10 m³/sek. forbi Bjelland kraftverk innebærer et inntektstap på ca. 2 mill. kroner pr. år, finner Hovedstyret at det man kan vinne for laksefiskets vedkommende ved å påby minstevassføring ikke kan tenkes å stå i noe rimelig forhold til det tap kraftverket derved vil lide. Ellers vises til omtalen av post 4 i vilkårene.

De samme lønnsomhetsbetraktninger som for fisket kan i og for seg gjøres gjeldende også for så vidt angår Marnardal kommunes ønske om minstevassføring. For enkelte partier av den tørrelagte elvestrekningen vil det kunne oppnås en god del ved hjelp av terskler, som man kommer tilbake til under post 5. Hovedstyret er klar over at det blir igjen

flere partier der elveleiets fallforhold, bredde m. v. er slik at det ikke er mulig å avhjelpe tørrelaggingen med terskler, og hvor det derfor kunne være ønskelig med vassslipping. Man kan imidlertid ikke se at en viss, beskjedent minstevassføring på t. eks. 1 m³/sek. vil være til nevneverdig nytte og kan derfor ikke anbefale pålegg i denne retning.

3. Som anført av VAE kan Kosåna utnyttes på 4 forskjellige måter, nemlig ved overføring enten til Ørevatn eller til Sveindal, eller ved separat utbygging som enten kan skje langs eget vassdrag eller til en viss grad i kombinasjon med Bjelland. Samtlige alternativer ligger i prisklassen 50—57 øre /kWh, og de vil også gi stort sett samme kraftinnvinning, mellom 75 og 94 GWh pr. år. Bare ett av alternativene faller bort dersom Bjelland bygges ut, nemlig det såkalte kombinasjonsalternativet, som riktignok gir mest, men også dyrest kraft. Alternativet skiller seg ikke på noen måte så desidert ut fra de andre at dette skulle tilsi en nærmere og mer detaljert vurdering. Man vil derfor tilrå at det ikke stilles opp vilkår for Bjelland kraftverk som kopler utbyggingen sammen med utnyttelsen av Kosåna.

4. Mandal kommune eier som tidligere anført 12,3 m av de fallene som inngår i utbyggingen. Kommunen protesterer mot ekspropriasjon av disse fallene og krever i stedet å få bli medeier i Bjelland kraftverk med en andel tilsvarende sine fallretter. Mandal har klart tilkjennegitt at de økonomisk henseende ønsker å få de faktiske fordeler som tilkommer en medeier og at det ikke kreves medbestemmelsesrett i det drifts- og forretningsmessige opplegg.

Hovedstyret støtter i resultatet Mandals krav og vil frarå at VAE's ekspropriasjonsøknad imøtekommes på dette punkt. Man legger vekt på at VAE i sin form er et interkommunalt selskap der Vest-Agder fylke ikke er deltaker, og at selskapet derfor ikke uten videre bør gis noen forrett når eieren er en primærkommune.

Når det gjelder de konsesjonsmessige konsekvenser av ovenstående standpunkt, er Hovedstyret noe i tvil. Det som står klart, er at såvel VAE som Mandal eier sine respektive rettigheter konsesjonsfritt. Dersom VAE's øknad var blitt imøtekommet, ville det således bare bli tale om ervervskonsesjon på Mandals og de privateide fall, i alt ca. 13 m. Ved en fellesutbygging derimot kan én av to betraktningmåter legges til grunn, begge med bakgrunn i tidligere praksis.

Ved den første tas utgangspunkt i utbyggingen av det svensk-norske fallet mellom Limingen og Kvarnbergsvatnet i Linnvass-

elva og av Höljes kraftverk i Klaraelv hvor den ca. 10 m høye Sagnkilfossen, tilhørende Hedmark fylke, ble inndemmet. Begge steder er det som kjent svenske medutbyggere. I ingen av disse tilfellene var det tale om bruksrettskonsesjon e.l. I St. prp. nr. 110 for 1960—61 vedrørende sistnevnte sak er det s. 28, 1. spalte, presisert at den norske produksjonsandelen må bli å anse som produsert på norsk side. Poenget i disse sakene var at fallene fortsatt skulle være på hver enkelt interessents hånd, og at fellesskapet omfattet bare kraftverket. Det skjedde således hverken reelt eller formelt noen overdragelse av vassfall, og ervervskonsesjonsloven kom derfor ikke til anvendelse.

Den andre betraktningmåten leder til motsatt resultat og er anvendt i forbindelse med utbyggingen av Svorkafallene og i Vik, begge steder med staten som deltaker. Her er i henhold til ervervslovens § 39 brukt de vilkår for interessentskapene som måtte oppstilles for den av deltakerne som loven setter de strengeste vilkår for. Resultatet er følgelig blitt at det i disse to tilfelle er krevet ervervskonsesjon for hele fallet såvel i Svorka som i Hove kraftverk. (For Målsets og Refsdals vedkommende er spørsmålet ennå ikke endelig avgjort.)

I Svorka-saken m. v. ble det ikke sagt at eiendomsretten til fallene skulle forbli hos hver enkelt deltaker. I de her nevnte sakene gikk man derfor ut fra at såvel fallene som kraftverket skulle eies av partene i fellesskap, og man så det derfor slik at det skjedde en overdragelse av vassfall til fellesskapet.

Hovedstyret forstår forholdet i den foreliggende sak, Bjelland, slik at det svarer til forholdet for Linnvasselv kraftverk. Man anser altså Mandals andel av produksjonen produsert i Mandals fall — og tilsvarende for VAE's andel. Ervervskonsesjon for deltakerens fall er således ikke aktuelt i det foreliggende tilfelle, da hver enkelt deltaker fortsatt står som eier av sin fallstrekning.

Hovedstyrets konklusjon:

Hovedstyrets flertall, Generaldirektøren, Jacobsen, Knudson og Larsen, er på bakgrunn av ovenstående betraktninger kommet til at de åpenbare økonomiske fordelene ved Tungefossalternativet er så store at de i betydelig grad overstiger de ekstra skader og ulemper som voldes. Videre finner man at vilkårene i vassdragslovens § 126, pkt. 1 er oppfylt og vil tilrå at søknaden imøtekommes for så vidt angår ekspropriasjon av grunn m. v. etter lovens § 62, etter § 148 når det gjelder fallrettighetene som er på private hender, og endelig nødvendig tillatelse etter §§ 104 og

105. De nevnte fallrettighetene — ca. 0,94 m halv elv — nødvendiggjør ervervskonsesjon, som anbefales gitt.

Hovedstyrets mindretall, Haugeland og Næss, finner at den foreliggende søknad må avslås ut fra direkte og indirekte skadevirkninger for det berørte distrikt og for kommunen. Mindretallet ser gjerne at alternativet med inntak i Indre Hanekilen blir undersøkt nærmere.

Dersom tillatelse i henhold til vassdragsloven likevel blir gitt, slutter mindretallet seg til de øvrige medlemmene i et forslag om at det til tillatelsen må knyttes de vilkår som er oppstilt i vedlagte utkast. Om enkelte av postene bemerkes:

Næringsfond, post 4.

Hovedstyret er kommet til at inntaksdammen vil sette så vidt store arealer dyrkbar eller dyrket jord, skog m. v. under vatn at det etter forholdene på stedet må anses skadelig for almene interesser, jfr. vassdragslovens § 105. Man finner derfor, analogt med bestemmelsene i vassdragsreguleringslovens § 12, 8, å ville anbefale opprettet et fond til beste for vedkommende berørte kommune, Audnedal. Fondets størrelse foreslås satt til kr. 500 000.

For anvendelsen av dette fondet har man hatt i tankene mulighetene for å lette en innvinning eller sikring av jord ovenfor Kollungtveitfossen, dersom det viser seg mulig å komme til en ordning med rimelige tilskudd fra de grunneierne som får direkte nytte av et slikt tiltak. Man finner likevel ikke å ville binde fondets anvendelse til noe forutbestemt formål, ettersom det kan være tvilsomt om såvel kommunen som vedkommende grunneiere ut fra lønnsomhetsbetraktninger finner det korrekt å satse på nevnte tiltak. Følgelig vil man heller ikke foreslå fondet betegnet som jordbruksfond, men her heller som nå mer vanlig, kalle det næringsfond. Man har forutsatt at de berørte distrikter innen kommunen gis fortrinnsrett.

Fiske, post 5.

Som man tidligere har gitt uttrykk for, kan man ikke se noen rimelig grunn til at utbyggingen pålegges slipping av minstevassføring, noe Landbruksdepartementet har antatt at det skulle være hjemmel for ved formuleringen «andre tiltak». Hovedstyret har derfor foreslått at dette uttrykk utgår. Dersom departementet finner at betegnelsen av hensyn til mulige andre former for tiltak likevel bør bli stående, vil man tilrå at det klart tilkjennegis at det er en forutsetning at disse andre

tiltak må være av langt mindre omfang enn etter Landbruksdepartementets tolkning.

Terskler, post 6.

Den aktuelle elvestrekningen har vært befare av folk fra Vassdragsvesenets forbygningsavdeling og landskapsarkitektkontor med sikte på terskelbygging. Det framgår av rapport fra synfaringen at mulighetene synes å være gode for anlegg av terskler særlig ved Homme, Tømrefoss og Sundfoss, muligens også ved Kovfoss og Sundet. Endelig avgjørelse kan likevel ikke treffes før nærmere undersøkelser foreligger.

Sivilingeniør Ræstad har uttalt frykt for rasfare ved Smedsland og har anbefalt bygget en terskel på toppen av Smedslandsfossen opp til kote 169 for å hindre graving. Selv om Hovedstyret ikke umiddelbart kan se at det skulle foreligge noen reell fare, vil man ikke helt utelukke at det ville bli nødvendig med terskelbygging også her dersom vassstanden i inntaksmagasinet fritt kunne variere innen en reguleringshøyde på 18 m. Med de restriksjoner som er foreslått lagt på manøvreringen, jfr. nedenfor, anser man imidlertid terskelbygging ved Smedsland overflødig.

Derimot finner man grunn til å peke på at det nettopp ved Smedsland synes å være mulig med små kostnader å oppnå betydelige forbedringer rent landskapsmessig sett. Terrenget umiddelbart nedenfor gårdene er på enkelte partier svært flatt, og selv med en reguleringshøyde på vanligvis bare 1 m, vil relativt store arealer tørlegges og virke skjemmende sett fra bebyggelsen. Under Hovedstyrets befarung antydet søkeren at partiene innenfor vegen ville bli ifyllt og planert. Hovedstyret vil i tillegg til dette foreslå at arealene fra litt under LRV (kote 171,8) og opp til vegbanehøyde, antatt ca. kote 174, arronderes og gis en skråning ikke brattere enn at stabiliteten er sikret under de rådende masseforhold, men samtidig så bratt at det tørrelagte beltet blir vesentlig redusert. Dersom skråningsfoten sikres ved tilkjøring av tunnelstein e.l., vil man anta at en helling på 1:2 eller 1:2,5 vil være passende.

Manøvreringsreglement, jfr. vedlagte utkast.

Med utgangspunkt i VAE's utredning av 26. mars 1971, særlig vurderingen av vassstandsforholdene (referert foran s. 25), synes det å kunne fastslås at det ut fra driftsmessige hensyn bare er nødvendig med en beskje den reguleringshøyde gjennom størstedelen av året. Utseendemessig vil det uten videre være av stor betydning — først og fremst for de fastboende, men også for trafikantene

på riksveg 455 — dersom vassstanden kunne holdes innen snevre grenser.

Man vil derfor foreslå at reguleringshøyden generelt settes til 1 m, men at det i snøsmeltingstida — karakterisert ved tidspunktene 1. april og 15. juni — tillates 5 m regulering.

Ved slike ekstraordinære driftsforhold som VAE omtaler (reparasjoner m.v.), går man ut fra at tillatelse til ytterligere senking i nødvendig utstrekning kan gis i hvert enkelt tilfelle i medhold av vassdragslovens § 104, post 5. I denne forbindelse må tilføyes at det synes som om VAE har regnet med at magasinet i slike tilfelle kunne tappes helt ned for reparasjonsarbeider e.l. ble satt i verk, med det for øye å unngå å miste vatn mens kraftverket var ute av drift. Etter Hovedstyrets syn er det neppe adgang til uten videre å gå fram på en slik måte, idet dette ville medføre tørrelagging eller vassføringsreduksjon ikke bare for selve utbyggingsstrekningen, men få merkbar virkning også for vassdraget nedenfor, — noe som ikke omfattes av den tillatelse etter vassdragslovens § 104, post 3, som ovenfor er anbefalt gitt.

Så lenge jordbruksinteressenes senkingsplaner for Kollungtveitfossen ikke er realisert, foreslår Hovedstyret manøvreringsreglementet utformet på vanlig måte. Når senkingen eventuelt blir gjennomført, vil det på bakgrunn av det som er anført ovenfor, bli nødvendig med en revisjon av reglementet, bl. a. omfattende en senking av øvre reguleringsgrense. Hvilke konkrete manøvreringstiltak som i denne forbindelse vil bli påkrevet, vil det neppe være mulig å fastlegge i detalj før etter omfattende beregninger, kombinert med modellforsøk, som det for øvrig allerede i søknaden er opplyst vil bli utført også for de nåværende forhold.

Det er Hovedstyrets forutsetning at det ved utarbeidelsen av revidert reglement skal has for øye at dammen ved Tungefoss hverken under flom eller normal vassføring skal virke inn på de nye vassstandsforholdene som kanaliserings- og senkingsarbeidene ved Kollungtveitfossen ellers ville etablere.

Man vedlegger også utkast til vilkår vedrørende ervervskonsesjonen. I post 2 er betinget avgift til stat og kommuner på henholdsvis kr. 1 og kr. 4 pr. nat.-hk. De øvrige postene er generelt formet i henhold til lovens bestemmelser og antas unødvendig å kommentere.

I brev av 7. desember 1971, avga Vest-Agder Naturvern, følgende uttalelse:

Norges Naturvernforbund har sendt oss utsnitt av Norsk Lysingsblad hvor oreignings-søknaden er bekjentgjort.

Man har 3 alternativer for utbygging. Det er følgende:

1. Inntak Hanekilen, dam ved Sveindal bro, HRV K 177,00.
2. Inntak Hanekilen, dam ved Aseral grense HRV K. 177,50.
3. Inntak Tungefoss, HRV K. 173,00.

Vest-Agder Naturvern slutter seg til Vest-Agder Fylkesfriluftsnemnds innstilling av denne sak. Vest-Agder Naturvern finner at alternativ 2, inntak Hanekilen, dam ved Aseral grense, vil forårsake minst skadevirkninger på naturmiljøet.

Følgende ble enstemmig vedtatt:

«Vest-Agder Naturvern finner ut fra en samlet vurdering ikke å kunne motsette seg utbygging av Bjelland kraftverk. Vest-Agder Naturvern mener at Hanekilalternativet med inntaksdam ved Aseral grense vil skade friluft- og naturverninteressene minst.

Tungefoss-alternativet er, etter Vest-Agder Naturverns mening, et meget sterkt inngrep i naturen. Dette magasinet vil forandre landskapsbildet i meget sterk grad, og hensynet til Smelandsgårdene gjør at alternativet ikke bør realiseres.

Vi vil spesielt understreke at det må bygges terskler i de områder av vassdraget som blir tørrlagt, om ikke fallforholdene gjør dette umulig. Fra naturens side synes mulighetene for dette å ligge godt til rette. For å få full effekt av disse terskler, må det settes opp bestemmelser for minstevannføring i elven.»

Audnedal Arbeiderparti avga i brev av 10. desember 1971 følgende uttalelse i sakens anledning:

«Audnedal Arbeiderparti var samlet til møte fredag den 3. november og drøftet bl. a. Vest-Agder Elektrisitetsverks planer for utbygging av Bjellands-anlegget. Det ble enstemmig vedtatt å fremme følgende resolusjon:

«Audnedal Arbeiderparti har nøye vurdert alternativene Hanekilen og Tungefoss. En er videre kjent med resultatet av behandlingen i Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Audnedal Arbeiderparti vil presisere at de kommunale myndigheter i Audnedal har lagt fram saka helt i samsvar med partiets syn. De argumenter som de kommunale myndighetene, landbruksmyndighetene, regionalplanrådet, naturvernrådet og grunneierne er kommet med mot Tungefossalternativet, må etter Arbeiderpartiets syn, gi Hanekilen som den eneste akseptable løsning.

En viser til saksdokumentene og ber partiets sentrale myndigheter medvirke til at Audnedal Arbeiderpartis syn kommer klart fram for beslutningsmyndighetene, før det blir tatt endelig avgjørelse i saka.»

I brev av 24. mai 1971, ga Audnedal kommune og de interesserte grunneiere følgende uttalelse:

«1. Formannskapet i Audnedal kommune har i mars 1971 gitt uttale i høve saka til

Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen. Ein går ut frå at denne uttale og likeins uttale frå Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder i møte den 18. januar 1971 og frå Audnedal Jordstyre dagsett 27. januar 1971, blir lagt fram for Representantskapet.

2. Korkje Audnedal kommune eller grunneigarane er imot at V. A. E. får konsesjon til utbygging av Bjelland Kraftverk. Men vi er alle imot ei utbygging med dam ved Tungefossen.

Vi er merksame på at ein dam ved Tungefossen synast å bli langt billigare for V. A. E. enn dam ved Indre Hanekilen. Men ein dam ved Tungefossen er eit so brutalt inngrep i naturen, i dei livsvilkår og i det miljø som umlag 150 menneske og i krinsen er avhengig av, at vi ikkje for alvor kan tru at Representantskapet vil velja Tungefossalternativet.

3. Vi meiner å ha dekning for bruk av ordet brutalt inngrep med dam ved Tungefossen. Eit utdrag av dei opplysningar som er gitt av Fylkeslandbruksstyret, Jordstyret og det ein elles veit, gir dette bilete:

a. Mest all innmark i Smedslandsgrenda vil bli lagt under vatn.

På Smedsland er det i dag 5 bruk med eit samla innmarksareal på ca. 150 dekar. Etter neddemminga vil det på Smedsland bli att berre 10 dekar av ca. 120 dekar fulldyrka jord. Av ca. 75 dekar beite- og slåttemark blir det att ca. 33 dekar. Bruka vil heller ikkje få att noko dyrkingsjord. Drifts-einingane på Smedsland vert rivne i sund og grenda verta avfolka. Store økonomiske investeringar vert til fånytt. Det vert vanskeleg å føra arbeidskrafta og huslydane over i andre yrkesgreiner og det vil føre med seg store miljømessige skadeverknader, ved å redusere folkesetnaden i denne delen av kommunen.

b. Sør-aust frå Smedslandsgardane på vest- og austsida av Mandalselva og til Tungefoss vil fleire hundre dekar skog verta neddemd. Det gjeld eit areal på 400—500 dekar i hovudsaka produktiv skog.

c. På austre og vestre Sveindal og på Kollungtveit vil 15 gardsbruk få store skader på jord og skog.

Det gjeld jord og skog som frå før ligg på grensa i høve til normal vassføring i Mandalselva. På Sveindal og Kollungtveit vil oppdemminga føre med seg skade eller forsumping på 80—100 dekar dyrka jord, 100—150 dekar slåttemark og dyrkningsjord og ca. 170 dekar skog.

d. Gardbrukarane ovanfor Kollungtveitfossen har og lenge hatt planar om å søkje denne for å grøfte og kultivere dyrkningsjord som i dag ligg noko lågt i høve til den normale vassføring i Mandalselva. Denne planen kan ikkje verte noko av nå, og oppdemminga til kote 173 ved Tungefossen vil og truge eksistensen i framtida for gardsbruka på Sveindal og Kollungtveit.

Fylkeslandbruksstyret kan sanna at slik søkkingsplan føreligg og at den gjeld umlag 450 mål sers god dyrkingsjord.

Det er også nemnd at kostnadene med søkkingsplanen vil falle burt soframt dammen blir lagt i Indre Hanekilen.

- e. Ein gjer merksam på at Jordstyret i Audnedal i brev dagsett 11. mai 1971 har korrigerert noko i si uttale dagsett 27. januar 1971. Det syner seg at ein dam i Indre Hanekilen ikkje vil nedstemme 360 dekar myr som Jordstyret fyrst trudde, men berre 100 dekar, av dette umlag 16 dekar grøfta og tilplanta myr.
4. **Konklusjon.**
Dam ved Tungefossen vil:
- a. demme ned ca. 110 dekar fulldyrka jord.
 - b. demme ned ca. 42 dekar beite- og slåttemark.
 - c. demme ned ca. 400—500 dekar produktiv skog.
 - d. føre med seg forsumpningsskader på 80—100 dekar dyrka jord.
 - e. føre med seg forsumpningsskader på 100—150 dekar slåttemark og dyrkingsjord.
 - f. føre med seg forsumpningsskader på ca. 170 dekar skog.
 - g. øydelegge planer for innvinning av ca. 450 mål dyrkingsjord ved søkking.
 - h. på kort sikt føre til avfolking av Smedslandsgrenda (5 gardsbruk).
 - i. på lengre sikt truge eksistensen i framtida for gardsbruka på Sveindal og Kollungtveit (15 gardsbruk).
 - j. føre med seg miljøskader og personlege problemar som ikkje kan mælast i pengar.
5. Meddi ein syner til dette og dei uttale som vil kome fram på møtet i Sveindal bedehus den 24. mai 1971, vil vi be Representantskapet velje Indre Hanekilen som damalternativ.»

I brev av 14. desember 1971 mottok departementet følgende uttalelse fra Audnedal kommune samt fra grunneierne på Smedsland og på Sveindal:

«Dette brev fremkommer som en felles henvendelse til Industridepartementet fra Audnedal kommune og de grunneiere innen kommunen som blir rammet såfremt utbyggingen av Bjelland Kraftanlegg vil bli fremmet etter det såkalte Tungefoss-alternativet som Hovedstyret med 4 mot 2 stemmer har anbefalt.

Vi vil gjerne understreke at vi ikke er imot at Bjelland Kraftanlegg blir utbygget. Men det må skje etter et annet utbyggingsalternativ enn det Vest-Agder Elektrisitetsverk har søkt om. Vi må fastholde at en utbygging etter det såkalte Indre Hanekil-alternativ blir lagt til grunn.

Vi har gjennomgått Hovedstyrets innstilling herom og vil gjerne komme med følgende merknader:

1. *Er forskjellen mellom de 2 alternativer så stor som Hovedstyret har lagt til grunn?*

Hovedstyret har i sin innstilling side 34 lagt til grunn at det alt i alt vil bli ca. 15—16 mill. kroner dyrere å flytte inntaket til Indre Hanekilen.

Dette kan neppe være riktig:

- a. Hovedstyret peker under samme avsnitt på at en annen damtype som det kan tenkes å bli gitt pålegg om, vil fordyre Tungefossalternativet med inntil ca. 3 mill. kroner. Beløpet er så stort at dette — sammenholdt med de beløp som er nevnt nedenfor — har så stor betydning for totalbeløpet — at vi synes det er et rimelig krav at det blir tatt stilling til hvor aktuelt det er å forlange en slik annen damtype.
- b. På samme side referer Hovedstyret at dersom oppdemningshøyden ved Tungefoss må reduseres med 1½ m (p. g. a. den på samme side nevnte senkingsplan for Kollungtveitfossen) vil dette medføre et produksjonstap på ca. 1,6 pst. i forhold til det prosjekterte.

Vi synes det er en meget alvorlig saksbehandlingsfeil at Hovedstyret ikke har oppgitt hva dette produksjonstap vil utgjøre i penger.

Det er oppgitt i innstillingen på side 3 at den bestemmende årsproduksjon i Bjelland Kraftverk vil bli 265 GWh, og median årsproduksjon 310 GWh.

1,6 pst. av 265 GWh vil utgjøre 4,24 GWh eller 4 240 000 kW timer årlig produksjon. Etter en ca.-pris på 3 øre pr. kW time som tilnærmeelsesvis er overensstemmende med Statskraftverkernes prisberegninger, vil dette utgjøre et årlig beløp på ca. kr. 127 000 som kapitalisert etter 5 pst. utgjør ca. 2,5 mill. kroner pr. år.

Det sier seg selv at dette beløp må krediteres Hanekilalternativet hvis man skal foreta en reell sammenligning.

I virkeligheten er beløpet større enn ca. 2,5 mill. kroner, idet vi har beregnet tapet på grunnlag av bestemmende årsproduksjon og ikke har tatt noe hensyn til median årsproduksjon slik som Vest-Agder Elektrisitetsverk har gjort det, jfr. nederst i innstillingen side 23. Vi har ingen forutsetninger for å kunne beregne det produksjonstap som kommer i tillegg, men vi vil innstendig be Industridepartementet gjøre dette for å få et riktig bilde av den virkelige forskjell mellom de 2 alternativer.

I den forbindelse vil vi også peke på at Vest-Agder Elektrisitetsverk ved sin beregning av differansen mellom de 2 alternativer (innstillingen side 23—24), til sin fordel har lagt til grunn at «om noen år vil toppkraft være mere etterspurt enn idag, dette vil føre til at man får flere driftstimer ved full last ved Bjelland enn man har forutsatt idag.»

I så fall må også dette krediteres våre beregninger etter dette punkt.

- c. Det produksjonstap som er nevnt under foregående punkt b, vil også få indirekte betydning i økonomisk henseende. Den tapte produksjon kunne ha vært brukt til igangsetting av nye arbeidsplasser og medfører for samfunnets sett et tap som er

vanskelig å beregne, men som utvilsomt er der av ganske betydelig omfang.

- d. Vi må også sette et stort spørsmålstejn ved den beregning som Vest-Agder Elektrisitetsverk har lagt til grunn ved de vei-alternativer som kommer på tale etter valg av utbyggingsalternativ. En forlengelse av veien til Hanekilen på 900 m har Vest-Agder Elektrisitetsverk kalkulert til ca. 1 mill. kroner.

Nødvendig vei etter Tungefoss-alternativet som utgjør 2,8 km inklusive omlegging av fylkesveien til Smedsland, er kalkulert til 1,6 mill. kroner til tross for at vi som er lokalkjente vet at gjennomsnittsprisene på disse 2 alternativer må ligge nokså nær opp til hverandre. Dette ble påpekt av våre folk under det møte Hovedstyret hadde innkalt til i høst med grunneierne, men vi kan ikke se at det er berørt i innstillingen.

- e. Da representantskapet i Vest-Agder Elektrisitetsverk hadde møte med Formannskapet i Audnedal kommune og grunneierne den 24. mai 1971, ble det lagt frem en erklæring til representantskapet datert 24. mai 1971. Jfr. 10278/71. Da vi ikke er sikker på at denne har fulgt sakens dokumenter, legger vi ved denne uttalelse som inneholder en rekke meget viktige konkrete opplysninger og som ellers helt ut dekker det syn som kommunen og grunneierne i hovedtrekk gjør gjeldende i saken.

Konklusjonen på disse synspunkter er inntatt i uttalelsen side 3.

Det har vakt stor bitterhet at Hovedstyret ikke har gjort noe forsøk på å foreta en økonomisk vurdering både av det direkte og indirekte tap kommunen og grunneiere vil bli påført ved de skadearter som er nevnt i den nevnte uttalelse på side 3.

Vi er tross alt 150 mennesker i Sveindal krets som blir direkte og indirekte berørt hvis Tungefoss-alternativet blir lagt til grunn. Av disse er 50 under 20 år. Bare på Smedslandsgårdene som trues med avfolkning, er der 21 mennesker hvorav 8 under 20 år. Tar man med både det som blir direkte berørt ved oppdemning og forsumpningsskader pluss det som går bort ved tapte muligheter for innvinning av ny jord, vil Tungefoss-alternativet ødelegge ca. 850 mål jord og ca. 650 mål skog. Vi synes det er rimelig at det blir foretatt en økonomisk beregning av de verdier som her går tapt.

Vi føler oss overbevist om at en slik beregning utført f. eks. av Landbruksdepartementet, vil vise at der i virkeligheten ikke eksisterer noen særlig forskjell i kroner og øre til fordel for Tungefoss-alternativet.

Det er deprimerende å se at samfunnet ikke sørger for en balanse i de utredninger som skal foretas. Utbyggerne av elektrisk kraft har en stab av tekniske og økonomiske konsulenter som foretar meget inngående og nøyaktige økonomiske fallberegninger for å vise holdbarheten av det prosjekt de legger fram.

150 alminnelige mennesker, stort sett alle knyttet til gårdsdrift, skogbruk eller annet manuelt arbeide, får ingen hjelp av samfunnet til de beregninger som er nødvendige for å vise verdien av det som går tapt. Vi trodde at Hovedstyret skulle sørge for slike balanserte undersøkelser. Det er ikke gjort. Og så lenge dette ikke er gjort må vi ha lov til å

spørre på hvilket grunnlag man kan uttale det som står i Hovedstyrets konklusjon i innstillingen side 37, nemlig at «de åpenbare økonomiske fordelene ved Tungefoss-alternativet er så store at de i betydelig grad overstiger de ekstra skader og ulemper som voldes». Dette er betingelsen etter vassdragslovens § 126 for i det hele tatt å kunne imøtekomme søknaden fra Vest-Agder Elektrisitetsverk.

2. Ødelagt miljø og menneskelige verdier.

Vi har vært nødt til foran å forsvare oss under henvisning til økonomiske verdier. Likevel er det intet som kan måle seg med de menneskelige verdier som vi må se i øynene vil gå tapt hvis Hovedstyrets innstilling blir fulgt. Som før nevnt må vi regne med at de som i dag bor på gårdene Smedsland, vil flytte fra. På lengere sikt vil de planlagte inngrep i større eller mindre grad true eksistensen for gårdsbrukene på Sveindal og Kollungtveit (i alt 15 gårdsbruk). Både det menneskelige miljø og det naturmessige miljø vil undergå store endringer. Kretsen er i dag i fremgang. Folket der oppe er dyktige og arbeidsomme. De hjelper hverandre og holder av hverandre og det er nesten umulig for folkene på Sveindal å tenke seg at gårdene på Smedsland og deres nære venner og bekjente skal bli utsløttet av kartet så unødvendig brutalt.

Vi må på hele bygdesamfunnets vegne på det mest innstendige be om at Industridepartementet ikke fatter noe vedtak i denne sak før de spørsmål som vi har pekt på er nærmere utredet. Vi føler oss i så fall overbevist om at hvis departementet i noen grad også tar hensyn til de menneskelige problemer som det her er tale om, vil det måtte bli utbygging av Bjelland Kraftverk etter alternativ Indre Hanekilen.»

I brev av 12. januar 1972 fra Industridepartementet til NVE, ba departementet om at det ble lagt fram en utbyggingsplan for alternativet Indre Hanekil. Brevet hadde følgende ordlyd:

«Industridepartementet har nøyte vurdert søknaden fra VAE og Hovedstyrets innstilling. I tillegg har en i sakens anledning hatt et møte med representanter for Audnedal kommune. I møtet ble et brev og en resolusjon, datert henholdsvis 10. og 14. desember 1971, overrakt statsråden. Begge vedlegges i kopi.

Som det fremgår av de innkomne uttalelser er det enighet om at Bjelland Kraftverk bør bygges. Det er imidlertid en nærmest samstemmig protest mot at inntaksdammen legges ved Tungefoss som angitt i søknaden fra VAE, idet nesten alle innkomne uttalelser går inn for at inntaksdammen skal legges til Indre Hanekilen. Departementet finner ikke å ville ta standpunkt til hvilket alternativ til inntaksdam som bør velges før alternativet med inntaksdam i Indre Hanekilen er utredet nærmere. En vil derfor be om at NVE henvender seg til VAE for at en utbyggingsplan for alternativet Indre Hanekil blir lagt frem.

Saken bes påskyndet slik at tidspunktet for å fremme konsesjonssaken i statsråd ikke blir vesentlig forsinket.

Departementet viser til det vedlagte brev fra Audnedal kommune og forutsetter at VAE tar kontakt med denne og andre berørte kommuner i sakens anledning.»

I brev av 15. februar 1972 fra advokat Per Spieler, mottok departementet følgende uttalelse:

«Til Det Ærede Departement's orientering tillater jeg meg herved å oversende gjenpart av mitt brev av i dag til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen om anledning til gjennomsyn av dokumenter, idet Audnedal kommune må forbeholde seg anledning til å kommentere eventuelle nye opplysninger fra Vest-Agder Elektrisitetsverks side.

Ad Bjelland Kraftverk.

Undertegnede representerer Audnedal kommune og en lang rekke grunneiere som blir berørt av utbyggingsplanene.

I et brev fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til Vest-Agder Elektrisitetsverk datert 20. januar 1972, er Vest-Agder Elektrisitetsverk blitt bedt om å legge frem mulige tilleggsopplysninger for Hanekilalternativet og bedt om å ta nødvendig kontakt med de berørte kommuner.

Sammen med representanter for Audnedal kommune og grunneierne var jeg til stede på møtet som ble holdt sammen med representanter for Vest-Agder Elektrisitetsverk den 2. februar d. å.

Av en av byens aviser i dag, ser jeg at Vest-Agder Elektrisitetsverk har sendt sine nye bemerkninger til Vassdragsdirektoratet den 14. ds. Ved henvendelse til Vest-Agder Elektrisitetsverk i dag, har jeg fått opplyst at der ikke er sendt noen gjenpart av disse bemerkningene til Audnedal kommune. Dette hadde kanskje vært naturlig å gjøre etter det møte som fant sted den 2. ds. På dette møtet ble det bl. a. lansert en helt ny plan som ikke tidligere har vært sendt til uttalelse. Om denne planen er medtatt i de nye bemerkninger, kjenner jeg ikke til.

Da der også ellers fremkom nokså mange forbløffende uttalelser, må jeg på vegne av Audnedal kommune og grunneierne be om vennligst å få tilsendt fotostatkopier av følgende dokumenter:

1. Industridepartementets brev til Vassdragsvesenet datert 12. januar 1972.
2. Brev fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til Vest-Agder Elektrisitetsverk datert 20. januar 1972.
3. Fotostatkopi av brev fra Vest-Agder Elektrisitetsverk til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen visstnok datert 14. februar 1972.

Arsaken til denne henvendelse er Audnedal kommunes ønske om å få anledning til snarest mulig å fremkomme med eventuelle nye bemerkninger som disse dokumenter måtte gi foranledning til.

Gjenpart herav er sendt Det Kongelige Industridepartement og Audnedal kommune, 4525 Kongsno.

I brev av 7. april 1972 ga Audnedal kommune v/Ola F. Brandsdal følgende uttalelse om prisforskjell:

«Prisforskjell mellom Ytre Hanekildam v/Sveindal og Tungefoss er ifølge konsesjonssøknad av 10. november 1970 10,8 mill. kroner.

Sitat side 5:

«Anleggskostnadene ved alternativ Hanekilen er kalkulert til 75,8 mill. kroner, mot 65 mill. kroner ved alt. Tungefoss.» Sitat slutt.

Etter at alt. Indre Hanekilen kom inn i bildet er denne prisforskjell høyda til 15—16 mill. kroner.

Dette på tross av at Indre Hanekil gjer mykje mindre skade.

Indre Hanekil neddemmer 142 dekar.

Ytre Hanekil neddemmer 575 dekar.

Etter vår mening blir det også en billegere damtype i Mjåsundet i Indre Hanekilen.

På side 6 er det spesielt framheva den forholdsvise dyre dam ved Sveindal (Ytre Hanekil) p. g. a. de store bevegelege luker.

Alt. Ytre Hanekil 75,8 mill. kr.
Alt. Tungefoss .. 65,0 mill. kr.

1) Krafttap 2,5 » »

2) Damfordyrelse 3,0 » »

70,5 » »

- 1) Ved senking av damkrave 1½ m ved Tungefoss, vert det et krafttap på 1,6 pst. Etter en pris på 3 øre pr. KWh, kapitalisert etter 5 pst., vil dette gi et årlig tap på 2,5 mill. kroner. (I virkeligheten er pris pr. KWh/toppkraft mykje høgare iflg. V. A. E. sin uttalelse av 14. februar 1972, side 5. Her vert det antyda 9—10 øre).
- 2) Ein massiv dam ved Tungefoss vil fordyre anlegget med ca. 3 mill. kroner ifølge N. V. E. si innstilling side 34. Skal en imidlertid få fram den faktiske prisforskjell mellom Tungefoss — og Indre Hanekil, meiner Audnedal kommune at det bør innhentas bindande anbod på begge alternativer.»

I brev av 18. april 1972 mottok departementet følgende serutskrift av mødeboka for Åseral kommunestyre:

«Sak 84/72.

Forespørsel frå N. V. E. om Åserals syn på oppdemning av Mandalselva ved Indre Hanekil.

Vedtak mot 1 røyst:

Åseral kommunestyre har ikkje noko å merka til at inntaksdammen for Bjellandsanlegget vert plassert i Indre Hanekilen, jfr. tidlegare uttale i Åseral kommunestyre. Ein vil då få ei optimal utnytting av vassføringa. Men ein må likevel ta atterhald om at oppdemninga ikkje vert høgare enn til 1 m under den nåverande normalvannstand i elva på Mjåland. Dette av omsyn til senking av Mjålandsfossen og dyrkningstilhøva.

Sak 51/71.

Godkjenning av vedtak i representantskapet for V. A. E. om lån til Bjellandsanlegget.

Framlegg frå Olav T. Tveit:

«Hvis det er V. A. E.'s meining å fasthalda fleirtalsvedtaket i representantskapet om utbygging av Tungeforsalternativet, finn ein av jordbruksmessige og naturmessige omsyn ikkje å kunna gå med på lånegarantien.»

Dette framlegget fekk 2 røyster.

Olav T. Øyulvstad gjorde framlegg om å godta lånevedtaket etter framlegget frå V. A. E.

Dette framlegget fekk 3 røyster.

Framlegg frå Torgeir Kaddeberg:

«Aseral kommunestyre godkjenner lånevedtaket i representantskapsmøte 25. mai 1971, sak 1 pkt. 2, men vil gi uttrykk for at ein såg gjerne at utbygginga vart etter alternativ 2, Hanekilen.»

Dette framlegg vart vedteke med 9 røyster.»

Audnedal kommune ga i brev av 8. mai 1972 følgende uttalelse:

I.

Under det møte som fant sted den 19. april d. å. mellom representanter for Industridepartementet og Audnedal kommune m. fl. i forbindelse med befaringsen samme dag, ble Audnedal kommune spurt om hvordan det stiller seg til forslaget om senking av damkronen fremsatt av Marnardal kommune. Vi fikk frist til å overveie dette spørsmål til den 10. mai d. å.

II.

Etter at saken har vært drøftet i Formannskapet og Kommunestyret og etter forutgående drøftelser med en del av de mest berørte grunneiere, vil kommunen få uttale:

III.

Både grunneierne og Kommunen er enige om å fastholde Indre Hanekilalternativet som det mest fordelaktige samfunnsmessig sett.

Skulle det likevel bli slik at dette alternativ ikke kan velges, vil kommunen som det nest beste alternativ velge en senkning av damkronen så langt ned at det blir mulig for eierne av gårdene på Smedsland å gjennomføre en senkingsplan fra 1919. Denne planen har det ærede Industridepartement tidligere fått oversendt ved advokat Per Spielers brev datert 2. februar 1972.

Under den foran nevnte befaringsen ble dette alternativ gjenstand for en del bemerkninger med hensyn til hvor langt damkronen ytterligere måtte senkes i forhold til kote 166 med derav følgende tap i kraftproduksjon. Vi forsto det slik at dette ville bli relativt ubetydelig i forhold til de tall som er oppgitt i Hovedstyrets brev til Industridepartementet datert 16. mars 1972.

IV.

Hvis denne oppfatning i store trekk er riktig, må vi oppfatte Hovedstyrets foran nevnte brev som om også Hovedstyret langt på vei er inne på de samme tankebaner som kommunen er med hensyn til det nest beste alternativ.

Men forskjellen mellom en senkning av damkronen til kote 166 og en senkning til kanskje kote 165 so mden gamle planen forutsetter, er livsviktig for gårdene på Smedsland.

I det første tilfelle ville forholdene forverre seg på grunn av den oppstuvning som finner sted.

I det annet tilfelle vil den gamle senkningsplanen kunne gjennomføres. Hvis de opplysninger som gis i denne gamle planen er riktige, vil 2 223 ar skadelidende jord bli hjulpet.

Kommunen vil presisere at den ikke har noen forutsetninger for å kunne si til hvilken kotehøyde damkronen må senkes for at den gamle senkningsplanen på Smedsland kan gjennomføres. Kommunen forutsetter at dette kan bestemmes av Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen i samarbeid med det ærede Industridepartement.

V.

I Hovedstyrets brev til Industridepartementet datert 16. mars 1972, nevner Hovedstyret på side 3 i forbindelse med Hanekilalternativet, at det «i noen grad har betvilt at senking av Kollungtveitfossen i det hele tatt vil bli gjennomført».

Da en slik anførsel lett kan etterlate seg et generelt inntrykk av at disse gamle senkningsplanene bare hales fram fordi det passer akkurat nå, gjør vi oppmerksom på at de berørte grunneiere på Sveindal i desember 1971 har sendt søknad til Vassdragsvesenet om samtykke til å utføre senkningsplanen for Kollungtveitfossen.

Til slutt vil Kommunen presisere som en annen forutsetning for det vi har navngitt som det nest beste alternativ, at der i fremtiden ikke vil bli gitt tillatelse til en slik regulering av Kosåna, at den ødelegger det som er hensikten å oppnå ved det utbyggingsalternativ som kommunen subsidiært kan gå inn for.

VI.

Vi håper med dette å ha etterkommet det ærede Departements ønske om en uttalelse om det alternativ som er nevnt ovenfor.

Kommunen kan imidlertid ikke slippe denne sak uten å komme med en del bemerkninger til det som i den senere tid er kommet frem om Hanekilalternativet.

V. A. E. har i sitt brev til Vassdragsdirektoratet datert 14. februar 1972 side 4 nederst, bestridt riktigheten av Industridepartementets anførsel om at det er «en nærmest samstemmig protest mot at inntaksdammen legges ved Tungefoss som angitt i søknaden fra V. A. E., idet nesten alle innkomne uttalelser går inn for at inntaksdammen skal bygges ved Indre Hanekilen».

Denne siterte anførsel har Industridepartementet selv hentet fra Hovedstyrets innstilling datert 30. november 1971, se innstillingen side 33 nederst.

Uansett hva V. A. E. sier herom, er det riktig det som Industridepartementet og Hovedstyret har uttalt. Da det ligger nær å anta at alle disse i en gitt tvangssituasjon, vil gå inn for det nest beste alternativ, kan det være

av interesse å gi en oversikt over denne samstemmige protest mot Tungefossen:

1. Fylkeslandbruksstyret i Vest-Agder, i 1957 og 1971.
2. Audnedal formannskap.
3. Audnedal jordstyre.
4. Landbruksdepartementet.
5. Anna Buås.
6. 15 grunneiere i Audnedal.
7. Grindheim Bondelag.
8. H.r.advokat Knut Lassen på vegne av eierne av Smedslandsgårdene.
9. Regionplanrådet for Mandalsregionen.
10. Vest-Agder Fylkesfriluftsnemnd.
11. Vest-Agder avdeling av Norges Naturvernforbund.
12. Norges Naturvernforbund.
13. Audnedal Arbeiderparti.

Dessverre har vi ikke klippet alle de avisinnlegg som har vært inntatt i avisene i Vest-Agder siden saken har vært behandlet. De aller fleste av disse har gått mot Tungefossen og for Hanekilen. Som et typisk eksempel på dette, vedlegger vi en fotostatokopi av en uttalelse herom fra stortingsmann Roiseland.

VII.

Det var også mye annet som Kommunen kunne ha lyst til å si noe om. Men det vil sprengre rammen for denne fremstilling. Vi vil derfor slutte det hele av med å henstille til det ærede Departement å treffe en avgjørelse som ikke ødelegger, men bevarer det bygdemiljø som nå er etablert i det aktuelle område. Også i dag gir gårdsbrukene på Smedsland levelige vilkår for de som bor der. Hanekilalternativet vil i ganske vesentlig grad kunne bidra til at gårdsbrukene både på Smedsland og Sveindal i fremtiden vil bli enda større enheter i det Indre Hanekilalternativet i seg selv innebærer en gjennomføring av de tidligere senkningsplaner.

Det nest beste alternativ vil i alle fall skape grunnlaget for at senkningsplanen kan gjennomføres på Smedsland, og en vil i denne sammenheng peke på at V. A. E. og Vassdragsvesenet har tatt hensyn til senkningsplanen for Kollungtveitfossen når det gjelder Tungefossalternativet, og senkningsplanen for Skraslefossen på Mjåland i forbindelse med Hanekilalternativet. Kommunen er takknemlig for den forståelse som her er blitt vist, og håper at det nærede Industridepartement i samsvar med dette vil ta hensyn til den foreliggende senkningsplanen for Smedslandsfossen.

De andre alternativer vil enten helt ødelegge gårdene på Smedsland eller i alle fall øke de skader som er påført gårdene ved de tidligere foretatte reguleringer.

Det gjelder her ikke bare kraftproduksjon omregnet i kroner og øre. Det gjelder også mennesker, hjem og familier. Vi håper og tror på at det ærede Departement ikke vil glemme det når avgjørelsen skal tas.

Avskrift av møteboka for Audnedal kommunestyre,

møte 8. mai 1971, sak n.r. 97. Utbygging av Bjellandsanlegget. Foruten formannskapets vedtak sak 76/72 i møte den 24. april 1972, forelå forslag til uttale til Industridepartementet.

Kommunestyret sluttet seg enstemmig til formannskapets vedtak sak 76/72, og vedtok

enstemmig det forelagte forslag til uttale med visse endringer.

Kommunestyret sluttet seg videre enstemmig til jordstyrets uttale, sak 8/72 i møte den 3. mai 1972.

Avskrift av møteboka for Audnedal formannskap.

Den 24. april hadde formannskapet møte på Byremo. Alle medlemmene møtte.

Utbygging av Bjellandsanlegget.

Enstemmig vedtak:

Etter en befaring den 19. april 1972 med representanter fra Industridepartementet, ble kommunen bedt om å si fra hva den mente om å senke damkronen til kote 166 slik som foreslått av Marnardal kommune, og nevnt i Hovedstyrets brev datert 16. mars 1972 til Industridepartementet.

Kommunen mener fortsatt at en utbygging av Bjelland Kraftverk bør skje etter Indre Hanekilalternativet.

Hvis dette ikke kan skje, vil kommunen subsidiært gå inn for en senking av damkronen som går noe lengere enn forslaget fra Marnardal kommune. Damkronen bør i så fall senkes så meget at den foreliggende senkningsplan for gården Smedsland kan gjennomføres etter planen.»

Audnedal Jordstyre ga i brev av 9. mai 1972 følgende uttalelse i sakens anledning:

«Vedlagt følger tilleggsuttalelse fra Audnedal jordstyre i forbindelse med de påtenkte planer om utbygging av Bjellandsanlegget. Audnedal kommunestyre har behandlet saka i møtet den 8. mai d.å., sak 97/72, og sluttet seg enstemmig til uttalelsen.

«Sak 11/71.

Jordstyret behandlet utlagte planer over den påtenkte utbygging av Bjellandsanlegget og kom med følgende uttalelse:

«I forbindelse med den påtenkte oppdemning av Mandalselva, vil Audnedal jordstyre med dette komme med sine uttalelser.

Det foreligger 2 alternative planer fra Vest-Agder Elektrisitetsverk. Alt inntak Hanekilen og alt inntak Tungefoss. Da det regnes med at alt inntak Hanekilen vil bli 10,8 mill. kroner dyrere, finner V. A. E. at de ikke kan gå inn for dette alternativ ved søknad om konsesjon og ekspropriasjonstilsetelse.

Ved alternativet Tungefoss vil i alt 605 dekar bli understemt, av dette er 110 dekar jord på gården Smedsland, dessuten 43 dekar slåtter, 25 dekar sump og myr, og resten skog. På Smedsland er det i alt ca. 150 dekar dyrka jord. Av de 5 som eier jord på Smedsland, er det 3 som driver gårdene sine. Blir Smedsland nerstemt må brukene fraflyttes. Alt av den mest brukelige jorda vil bli ødelagt. Ved Tungefoss vil det bli satt opp en 24 m høg og 180 m lang dam. Det vil da bli oppstemt et vann, 3,5 km lang og på det bredeste ca. 1 km, som vil komme i høgde med Kollungtveitfossen. Dette vil gjøre at jorda på Sveindal som ligger ner mot elva blir mindre brukelig.

Audnedal jordstyre mener at ved dette

inngrep vil det gå med uforholdsmessig mye jord som for all tid blir øydelagt. Dessuten vil den store dammen med vannspeil som går opp og ner være skjæmmende og naturvernmessig meget uheldig. Vedlagte kartskisse.

Ved alt. inntak Hanekilen vil det bli plassert en inntaksdam og en sperredam, henholdsvis 100 m og 24 m lang, ovenfor Sveindal. Det vil her bli nedstemt ca. 250 dekar god dyrkingsjord, en del dyrka jord og resten skog, i alt ca. 575 dekar. Ved dette alternativ vil jordstyret peke på at den beste dyrkingsjorda og den eneste som er på Sveindal vil bli nerstemt. Dessuten er skogen her av god bonitet og lettdeven.

Riktignok vil garden Smedsland bli reddet og lavere partier på Sveindal og Kollungtveit vil bli mindre vassjuke, men naturvernmessig vil dette alternativ også være uheldig. De grunne lonene nedenfor vil bli tørrlagt og virke skjæmmende. Nå er det et meget vakkert parti med rikt dyreliv. Vedlagt kartskisse.

Ved befarung den 6. januar 1971 hvor representanter fra V. A. E. og landbruksmyndighetene var til stede ble det pekt på et 3. alternativ, I n d r e H a n e k i l e n. Se vedlagt kartskisse.

Så vidt jordstyret vet er det ikke her utarbeid konkrete planer, men det er sett på mulighetene. Driftstunellen vil bli den samme som for alt. inntak Hanekilen. Indre Hanekilen vil bli stemt opp ca. 2,5 m og elva bli ledet inn her ved å grave en kanal i myra nord for Indre Hanekilen. Etter jordstyrets foreløpige beregninger vil det bli her nerstemt ca. 160 dekar av dette er en del grøftet og tilplantet myr.

Jordstyret mener at jordbruksmessig er denne løsningen best. Også naturvernmessig er det en meget heldig løsning. V. A. E. vil ved alle disse alternativer ha noenlunde samme årsproduksjon. Noe større produksjon ved alt. Hanekilen og alt. Indre Hanekilen, enn ved alt. Tungefoss.

Som konklusjon vil Audnedal jordstyre gå sterkt inn for at alt. Indre Hanekilen blir vurdert. Ved oppdemming her vil det etter jordstyrets mening bli mindre skader både på jord og natur. Det vil bli forholdsvis lave dammer og mindre nerdemming. Ved å lage terskler vil lonene ovenfor Sveindal kunne bevares og det er muligheter for å innvinne noe jord på Sveindal østre og vestre, og Smedsland vil bevares. Den dyrkingsjord som finns, vesentlig på Sveindal vestre, vil bli reddet for framtida. Jordstyret er oppmerksom på merkostnadene ved alt. Indre Hanekilen, men på den andre siden mener det at fordelene er så store at dette vil bli oppveid.»

Sak 8/72.

Bjellandsanlegget.

Idet jordstyret henviser til sak 11/71, vil det komme med følgende tilleggsuttale:

«Jordstyret vil gå så sterkt som mulig inn for at alternativet Indre Hanekilen blir valgt. Kfr. 3. alt. i jordstyrets uttalelse av november 71. Fra jordbruksmessig syns-

punkt og også fra den naturvernmessige, vil dette være den heldigste løsning.

Det vil da med små omkostninger for gardbrukerne være mulig å forbedre lågtliggende jord på Østre-Vestre Sveindal, Kollungtveit og Smedsland. Se vedlagte kartskisse.

Jordstyret vil og peke på at naturressursane blir best utnyttet ved valg av Indre Hanekilen som utbyggingsområde.

Ved å senke damkronen i Tungefoss som det er blitt antydnet som et alternativ, vil en, forutsatt at Smedsland får realisert sin senkingsplan, jordbruksmessig oppnå omtrent samme fordelene som ved alternativ Indre Hanekilen, men det vil da bli nødvendig med kostbart reguleringsarbeid i elva. På lang sikt mener jordstyret at det vil være billigst å velge det alternativ som gir størst kraftutbytte, samtidig som dyrka og dyrkbar jord og produktiv skog blir holdt intakt.

I Audnedal er jord- og skogbruk det viktigste næringsgrunnlag. Derfor mener jordstyret at en må verne om de ressurser en har. Ved flere anledninger er det blitt uttalt at drifta på gardene som utbyggingen berører er svak. Jordstyret vil til dette gjøre oppmerksom på at det i disse områder har vært planer om utbygging helt fra 1957. Det er da ikke greit for brukerne under slike forhold å ha langsiktige planer som bygging av driftsbygninger o. l.»

I brev av 5. juni 1972 ga Miljøverndepartementet følgende uttalelse:

Vest-Agder Elektrisitetsverk — søknad av 10. november 1970 om tillatelse til ekspropriasjon av rettigheter. Ervervskonsesjon.

Statens Naturvernråd har avgitt følgende uttalelse:

«Rådet vil for sitt vedkommende ikke fra-
rå en utbygging av Bjelland kraftverk og finner at en utbygging etter et alternativ med dam ved Tungefoss hvor høyeste regulerte vannstand er forutsatt å være kote 166, er det minst skadelige alternativ. En viser spesielt til at dette alternativ ikke synes å gå vesentlig ut over dyrket/dyrkbar mark samtidig som berørt elvestrekning og volumet av tippmasser blir vesentlig mindre enn ved Hanekilalternativene.»

Da saken skal opp til snarlig avgjørelse, har en ikke fått den forelagt Statens Fri-luftsråd.

Departementet slutter seg til uttalelsen fra Statens Naturvernråd.»

Departementet skal bemerke:

Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) søkte i brev datert 14. mai 1957 om nødvendige tillatelser for å få bygget Bjelland kraftverk. Knappt et år senere, i brev datert 25. mars 1958 ba VAE saken stilt i bero da en av de største kraftavtakerne hadde falt ut.

Da kraftbehovet i distriktet nå er sterkt økende, har VAE i brev datert 10. november

1970 igjen søkt om å få bygge Bjelland kraftverk.

Nærværende søknad går ut på å utnytte en fallstrekning i Mandalselven mellom kote 173,0 og 78,25, det vil gi brutto fallhøyde på 94,75 m. Planen er å utnytte tidligere utførte konsederte, reguleringer lengere opp i Mandalsvassdraget, nemlig reguleringene for Skjerka, Longa og Håverstad kraftverk. Således blir det for Bjelland kraftverk bare nødvendig med en inntaksdam. Denne er tenkt plassert ved Tungefoss. Selve dammen vil få en største høyde på ca. 24 m og inntaksdammen vil få ca. 3 km lengde opp til toppen av Kollungveitfoss. Fra dammen fører en ca. 5 900 m lang driftstunnel frem til kraftstasjonen. Denne får en installasjon på 55—60 MW. Fra kraftstasjonen fører en avløpstunnel på ca. 1 100 m. Mandalselven blir tørrlagt i vel 12 km lengde.

Inntaksdammen ligger i sin helhet i Audnedal kommune, og kraftstasjonen med avløpstunnel ligger i Marnardal kommune. Driftstunnelen ligger med en halvdel i hver kommune. Begge kommuner ligger i Vest-Agder.

Søknaden omfatter fallrettigheter og grunnarealer. Av manglende fallrettigheter på til sammen ca. 13 m eier Mandal kommune 12,3 m. Nødvendig erverv av fast eiendom er henholdsvis ca. 6 dekar ved avløpstunnelens utløp, ca. 50 dekar i kraftstasjonsområdet hvorav 15 dekar midlertidig. De største inngrepene vil bli ved inntaksmagasinet der ca. 605 dekar vil bli demmet ned. Dette vil en komme tilbake til nærmere nedenfor.

Som det fremgår av distriktsuttalelser, Hovedstyrets uttalelse m. v. som inntatt foran, har den foreliggende søknad avstedkommet meningsforskjeller på følgende fire punkter:

- I. Inntaksdammens plassering.
- II. Lavvannføring på utbyggingsstrekningen i Mandalselven.
- III. Kosånas utbygging.
- IV. Mandal kommunes fallrettigheter.

På samme måte som Hovedstyret, vil departementet behandle disse spørsmål i nevnte rekkefølge.

I.

Det er tre aktuelle alternativ for inntaksdammens plassering. Det omsøkte med dam ved Tungefoss med høyeste regulerte vannstand (HRV) 173. Et flertall i Hovedstyret går inn for denne løsning, mens et mindretall på to medlemmer finner at søknaden må avslås.

Dernest alternativet med inntak ved Indre Hanekilen, beliggende lenger oppe i vassdra-

get. Mindretallet ser gjerne at dette alternativ ble undersøkt nærmere. Industriministeren hadde 15. desember 1971 møte med representanter for Audnedal kommune og de berørte grunneiere, hvor sistnevnte sterkt gikk inn for utbygging med inntak ved Indre Hanekil. Etter initiativ fra departementet ba NVE kraftselskapet om at alternativet Indre Hanekil måtte utredes nærmere. Dette ble gjort, og Hovedstyret har påny avgitt uttalelse som inntatt i foredraget sammen med VAE's brev. Med denne nye utredning fulgte forslag om nok en alternativ løsning som var fremkommet etter at søknaden ble sendt: Dam som omsøkt ved Tungefoss, men HRV 166, altså 7 m lavere enn omsøkt. I sin nye uttalelse konkluderer Hovedstyret med å fastslå at det omsøkte alternativ peker seg avgjort ut som det økonomisk fordelaktigste. Det innebærer en gevinst på 7,2 mill. kroner sammenlignet med redusert oppdemming og 14 mill. kroner i forhold til Hanekilalternativet.

Da nevnte utredning fra VAE og Hovedstyrets tilleggsuttalelse forelå var representanter for departementet på befaring i distriktet 19. april 1972, sammen med representanter fra Marnardal, Åseral og Audnedal kommuner, berørte grunneiere og representanter fra VAE.

Tillatelse til utbygging i henhold til nærværende søknad kan gis uten ytterligere behandling av saken. Departementet mener at det samme må være tilfelle dersom det gis tillatelse til lavere oppdemming (HRV 166) ved Tungefoss, idet dette bare er en justering av inntaksdammen, men ellers i samsvar med søknaden. Dersom alternativ Indre Hanekil blir valgt, må denne nærværende søknad avslås, og eventuelt ny søknad utarbeides. Det må da innhentes nye uttalelser fra distriktet m. v.

Skadevirkningene på grunn av driftstunnelen, kraftstasjonen og avløpstunnelen blir det samme for de tre alternativ. Ved det omsøkte alternativ vil i alt 605 dekar bli neddemmet av inntaksmagasinet. Arealet består av ca. 123 dekar dyrket mark, 36 dekar slåtteland, 21 dekar sump og 425 dekar skog. Den dyrkede mark er det vesentlige av dyrket areale i Smedslandsgrenden, som består av 4 bruk i drift. Ingen hus vil bli berørt av reguleringen, men vannet vil stå like opptil et par meter fra husene. En oppdemming som omsøkt vil føre til nedleggelse av driften og det er i tilfelle en stor mulighet for fraflytting. Av skogarealet er ca. 156 dekar av høy bonitet, ca. 157 dekar middels, ca. 35 dekar av lav bonitet, mens resten er impediment. Selve dambyggingen vil kreve at en må regne med å ekspropriere 35 dekar til eiendom og 15 dekar midlertidig, til bruk i anleggstiden.

Da vannstanden ved kote 173 tilsvarer topp av Kollungtveitfoss vil denne bli borte. Fossen er meget verdifull fra et naturvernssynspunkt, og området rundt vil ved neddemming miste sin verdi som friluftsområde. Riksveien ved inntaksmagasinet må omlegges i ca. 2 km strekning, og fylkesveien til Smedslandsgrenden omlegges eller heves på en ca. 2 km lang strekning. I tillegg til dette vil en vannstand ved kote 173 umuliggjøre gjennomføringen av en 35 år gammel senkingsplan for Kollungtveitfossen nedenfor Sveindal. Planen har vært forsøkt gjennomført, men ble funnet for dyr. VAE har meddelt at høyeste regulerte vannstand om nødvendig kan settes 1,5 m lavere dersom senkingsplanen blir realisert. Dette kan praktisk gjennomføres ved at en inntar bestemmelser om dette i manøvreringsreglementet, hvilket Hovedstyret har foreslått. En slik lavere HRV vil redusere produksjonen med ca. 1,6 pst.

Ved alternativet med lav oppdemming (HRV 166) ved Tungefoss vil en ikke få neddemming av dyrket mark. Gårdene i Smedsland vil altså bli uberørt av en slik oppdemming etter dette alternativet, idet den naturlige vannstand i dag ligger nettopp på kote 166. En vil også spare ca. 255 dekar skog, da den lavere neddemming vil sette ca. 170 dekar under vann. Den delen av skogen som da vil spares, er av relativ høy bonitet. Den ovenfor omtalte senkingsplan vil ikke bli hindret ved dette alternativ. For øvrig er skadevirkningene som ved det omsøkte alternativ.

Inntaksdammen med inntak ved Indre Hanekil er beliggende ca. 2 km ovenfor det omsøkte alternativ i Mandalsvassdraget på grensen mellom Aseral og Audnedal kommuner. HRV blir 176,50. Ved dette alternativ vil en i forhold til det omsøkte unngå all neddemming

av dyrket mark. For skog og annen grunn vil neddemningsarealet reduseres til 142 dekar. Riksvei 9 vil måtte heves eller traseen endres og riksvei 455 må heves over en strekning på ca. 2 km. På den annen side vil en ved dette alternativ få tørrlagt elven ytterligere ca. 6—7 km. Dette vil bl. a. medføre at Kollungtveitfossen vil bli tørrlagt og området rundt fossen helt miste sin verdi som friluftsområde. Også ved dette alternativ risikerer man å umuliggjøre en gammel senkingsplan i området ved Indre Hanekilen.

Det planlagte kraftverk er plassert ved Sunde ca. 2,5 km nord for Bjelland sentrum. Ved det omsøkte alternativ (HRV 173) vil en få et magasin på ca. 8 mill. m³. Dette er planlagt utnyttet i 2 aggregater med en samlet ytelse på ca. 55 MW. Denne utbygging er ifølge kostnadsoverslag av mars 1971 kostnadsberegnet til 79 mill. kroner. Bestemmende årsproduksjon er angitt til 265 GWh tilsvarende 29,8 øre/kWh. Midlere årsproduksjon er 315 GWh til kostnad 25,1 øre/kWh.

Ved redusert oppdemming ved Tungefoss (HRV 166) vil det bli skapt et inntaksmagasin på ca. 2 mill. m³. Kostnadene er satt til 75,6 mill. kroner. Bestemmende årsproduksjon er satt til 244 GWh tilsvarende 31,0 øre/kWh, og midlere til 287 GWh tilsvarende 26,3 øre/kWh.

Indre Hanekil alternativet gir brutto fallhøyde som er 4 m høyere enn Tungefossalternativene. Men på grunn av den vel 4 000 m lengere driftstunnel må netto fallhøyde settes til 1,5 m høyere enn ved de andre alternativ. Indre Hanekilen er kostnadsberegnet til 91,0 mill. kroner. Bestemmende årsproduksjon er 261 tilsvarende 34,8 øre/kWh. Midlere 308 GWh tilsvarende 29,5 øre/kWh.

Dette kan oppstilles i følgende tabell:

	Tungefoss		Indre Hanekilen
	HRV 173	HRV 166	
Kostnad i mill. kroner	79,0	75,6	Ca. 91
Produksjon i GWh i bestemmende år	265	244	261
Kostnad i øre/kWh	29,8	31,0	34,8

Det er fremkommet endel spørsmål med hensyn til kostnadsberegningene i de innkomne uttalelser. Ett av disse spørsmål er avklart ved at Sivilforsvaret har tillatt plate-dam ved Tungefoss — noe som bevirker en besparelse på ca. 3 mill. kroner i forhold til fyllingsdam. For øvrig antas at det ikke er noe å bemerke til VAE's beregninger, som NVE har sluttet seg til.

NVE har foretatt beregninger for å finne hvilket alternativ som er det økonomiske mest

fordelaktige. Det viser seg at det omsøkte alternativ utpeker seg som det avgjort mest fordelaktige i økonomisk henseende. Det omsøkte (HRV 173) innebærer en gevinst på 7,2 mill. kroner sammenlignet med redusert oppdemming (HRV 166). I forhold til Hanekilalternativet betyr det en gevinst på 14 mill. kroner.

Alle innkomne uttalelser konkluderer med at Bjelland kraftverk bør bygges, men som nevnt foreligger en rekke protester mot ut-

bygging etter alternativ Tungefoss (HRV 173). Alle disse protester, som vesentlig kommer fra distriktet, går inn for alternativ Indre Hanekilen. Hovedbegrunnelsen for protestene mot alternativ Tungefoss, er at praktisk talt all dyrket mark på Smedslandsgårdene vil bli neddemmet. Dette vil på kort sikt bl. a. føre til at grenden må legges ned som gårdsbruk. På lengere sikt er det antatt i uttalelsene at neddemmingen vil bevirke fraflytting. Dette først og fremst på de direkte berørte gårder, men det har også vært uttalt frykt for fraflytting også fra nabogrenden Sveindal. Videre er det lagt vekt på at større skogområder blir neddemmet ved alternativ Tungefoss (HRV 173) enn ved Indre Hanekilen. Senkingsplanen for Kollungveidfossen er berørt av grunneiere og kommunen. Endelig er det i enkelte uttalelser lagt stor vekt på at Indre Hanekilen er å foretrekke fremfor Tungefoss (HRV 173) miljømessig og naturvernmessig.

Om Tungefossalternativet med lavere oppdemningshøyde (HRV 166) har det kommet få uttalelser, idet alternativet først fikk aktualitet etter departementets anmodning om å få Hanekilalternativet utredet nærmere. Marnardal kommune som prinsipielt går inn for alternativet med HRV 173, kom med forslaget til lavere neddemming. Begrunnelsen er at dette vil være et ubetinget mere gunstig naturvern- og menneskevennlig alternativ.

Under departementets befarings ble Audnedal kommune bedt om å vurdere alternativet med HRV 166. — Denne uttalelse konkluderer med at en fortsatt vil ha utbygging med inntaksdam i Indre Hanekilen. Subsidiært går nå kommunen inn for inntaksdam ved Tungefoss med HRV 166.

Audnedal kommune tar forbehold om enda lavere HRV i forbindelse med en senkingsplan fra 1919 for gårdene på Smedsland. Dette omtales nærmere under bemerkningene til manøvringsreglement.

VAE's styre uttaler at dersom en ikke får konsesjon som omsøkt må en vurdere utbyggingsplanene på nytt.

Hovedstyret uttaler i sin tilleggsuttalelse at det omsøkte alternativ er det som utpeker seg som det avgjort økonomisk mest fordelaktige. Dernest kommer alternativet med redusert oppdemming (HRV 166) foran dam ved Indre Hanekilen.

Landbruksdepartementet har i samsvar med fylkeslandbruksstyret og Audnedal jordstyre frarådd at søknaden imøtekommes på grunn av de jordbruksmessige skadevirkninger for Smedslandsgrenden. Alternativet med lav oppdemming ved Tungefoss vil ikke berøre disse jordbruksområder, og jordstyret sier i sin

siste uttalelse at en ved dette alternativ, jordbruksmessig vil oppnå omtrent de samme fordelene som ved alternativet Indre Hanekil. Jordstyret legger dog til at det ved alternativet med lav oppdemming blir nødvendig med kostbare arbeider i forbindelse med senkingsplanene.

Miljøverndepartementet har forelagt spørsmålet for Statens Naturvernråd som uttaler:

«Rådet vil for sitt vedkommende ikke frarå en utbygging av Bjelland kraftverk og finner at en utbygging etter et alternativ med dam ved Tungefoss hvor høyeste regulerte vannstand er forutsatt å være kote 166, er det minst skadelige alternativ. En viser spesielt til at dette alternativ ikke synes gå vesentlig ut over dyrket/dyrkbar mark samtidig som berørt elvstrekning og volumet av tippmasser blir vesentlig mindre enn ved Hanekilalternativene.»

Miljøverndepartementet slutter seg til dette. Industridepartementet mener at de beste grunner taler for å gi tillatelse til å bygge inntaksdammen ved Tungefoss etter alternativet med lav oppdemming (HRV 166). Begrunnelsen er i hovedtrekkene:

Ved en utbygging etter departementets forslag får man en økonomisk gevinst på ca. 7 mill. kroner i forhold til alternativet Indre Hanekilen. Videre oppnår en å spare ca. 6—7 km tørrlegging av Marnaldselven mellom Indre Hanekilen og enden av inntaksdammen ved Tungefoss. Kollungveidfossen blir på denne måte spart. Inntaksdam ved Tungefoss med HRV 166 vil såvel økonomisk, som natur- og miljøvernmessig, være å foretrekke fremfor dam ved Indre Hanekilen.

Ved en utbygging som omsøkt (HRV 173) oppnås en økonomisk gevinst på ca. 7 mill. kroner i forhold til departementets forslag (HRV 166). Men ved oppdemming etter laveste alternativ sparer man neddemming av dyrket mark, tilsammen ca. 123 dekar. Videre spares ca. 255 dekar skog av tildels høy bonitet. Senkingsplanen for Kollungveidfossen kan gjennomføres. På lengere sikt kan dette forhindre den fraflytting fra Smedslandsgrenden en ville kunne fått dersom all dyrket mark skulle neddemmes. Departementet mener at de fordeler man oppnår ved dam med HRV 166 oppveier det man økonomisk må oppgi i gevinst ved HRV 173.

II.

Hele den berørte, tørrlagte, elvestrekning på ca. 12,5 km ligger i Marnardal kommune, som har bedt om en viss minstevannføring av naturvernmessige grunner. Fiskerikonsulenten har tilrådd lavvannføring på 10 m³/sek., mens Landbruksdepartementet har forutsatt

bekostet «vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser, oppsyn og andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestanden». Landbruksdepartementet antar at denne bestemmelse kan hjemle adgang til å påby minstevannføring på 10 m³/sek. dersom nevnte undersøkelser skulle gjøre det nødvendig.

Fangststatistikken for laks og sjørørret i Mandalselven viser at i løpet av de siste ca. 40 år har det bare vært 10 år med fangstkvantum over 1 000 kg. Maksimum ble oppnådd i 1947 med 1 675 kg. Nevnte tall gjelder hele Mandalselven, hvorav den berørte del utgjør 3,7 km eller ca. 7 pst.

En avgivelse av 10 m³/sek. innebærer et inntektstap på ca. 2 mill. kroner pr. år. Departementet slutter seg til Hovedstyret idet tapet ved å påby minstevannføring ikke står i noe rimelig forhold til tapet kraftverket der-ved lider.

Når det gjelder minstevannføring på grunn av naturvernmessige hensyn, viser en til omtalen av vilkårenes post 4 om terskler. Terskelbygging i den tørrlagte del av vassdraget vil avhjelpe skadevirkningene utseendmessig. Når det gjelder strekningene som ikke blir bedret ved terskelbygging, antas ikke at en liten minstevannføring vil være til noen særlig nytte. Det foreslås derfor ikke bestemmelser om minstevannføring.

III.

Marnardal kommune har reist spørsmålet om Kosånas utbygging. Kosåna er en sideelv til Mandalselven og renner ut i denne omtrent halvveis mellom Tungefoss og Bjelland sentrum. Utnyttelsen kan skje på flere måter, men samtlige alternativer ligger i prisklassen 50—57 øre/kWh og vil gi kraftinnvinning mellom 75 og 94 GWh. Det dyreste alternativ faller ut ved byggingen av Bjelland kraftverk. Departementet finner, i tilslutning til Hovedstyret, ingen grunn til å stille opp vilkår om utnyttelse av Kosåna.

IV.

Mandal kommune eier som nevnt 12,3 m av fallene som skal utnyttas ved utbyggingen. VAE vil eksproprierte fallene, mens kommunen isteden vil bli medeier med en andel tilsvarende sine rettigheter. En slik ordning er mest praktisk når kommunen ikke får medbestemmelsesrett med hensyn til driften og det forretningsmessige, men bare får de fordeler som tilkommer en medeier, nemlig retten til å ta ut kraft tilsvarende andelen i fallrettighetene mot å delta i samme forhold i utbygningskostnader, driftskostnader og utgifter for øvrig. Mandal kommune ønsker nettopp en slik ordning.

Hovedstyret støtter Mandals krav. Departementet slutter seg til dette, idet det er i best overensstemmelse med praksis i slike saker. En ser heller ingen grunn til at VAE som er et interkommunalt selskap gis noen forrett fremfor en enkelt kommune som Mandal.

Hovedstyret reiser spørsmålet om de konsekvensmessige konsekvenser av en slik fellesutbygging idet praksis ikke er entydig på dette punkt. Det foreslås fra Hovedstyrets side at eiendomsretten til fallene, som såvel VAE som Mandal eier konsesjonsfritt, forblir hos den enkelte deltaker.

Departementet er i realiteten enig med Hovedstyret, men antar at det er nødvendig for myndighetene å sikre at det nødvendige samarbeid mellom partene kommer i stand. Videre må det være nødvendig for VAE som skal stå for utbyggingen og driften av kraftverket, at det sikres en rett til å kunne utnytte fallene. I den forbindelse vises til konsesjonen vedrørende Aurland, hvor Staten er en mindre falleier, og statsregulering av Grytten hvor Tafjord kommune eier fall. I begge tilfelle er de nevnte falleiere med som «sleeping» partnere og i begge tilfelle er det inngått avtale med utbyggeren om leie av fall og rett til å ta ut kraft m. v., jfr. bl. a. vedlegg 3 i St. prp. nr. 42 for 1969—70 Om statsregulering av Eikesdal/Grytten kraftanlegg.

Departementet vil derfor i nærværende sak foreslå at det som en forutsetning for de nødvendige tillatelser blir inngått avtale mellom VAE og Mandal kommune. Avtalen bør gå ut på at kommunen stiller sine fallrettigheter til disposisjon for VAE og at kommunen har rett til å ta ut kraft tilsvarende fallrettighetene mot å betale tilsvarende fallrettighetene mot å betale tilsvarende del av utgiftene. Avtalen skal godkjennes av departementet.

Ervervskonsesjon for fall blir bare nødvendig for 0,94 halve meter som er på private hender. Selv om 0,94 halve meter kun utgjør ca. 300 nat.-hk kreves det ervervskonsesjon i henhold til ervervslovens § 1 1. ledd, idet reguleringen vil utbringe mer enn 1 000 nat.-hk.

Industridepartementet finner at fordelene langt overveier skadene og ulempene, slik at utbyggingen av Bjelland kraftverk bør skje, og de nødvendige tillatelser gis. Likeledes finner en at en utbygging etter Tungefossalternativet (HRV 166) skiller seg klart ut i forhold til de andre ovennevnte alternativ, ved utbygging av Bjelland kraftverk, når en avveier fordelene mot skader og ulemper.

Med Hovedstyrets uttalelse fulgte utkast til vilkår samt manøvreringsreglement. Departementet har i forbindelse med at tilrå-

dingen gjelder et annet alternativ enn hva Hovedstyret foreslår foretatt enkelte forandringer i utkastene.

Man forutsetter at departementet som vanlig er bemyndiget til å foreta mindre endringer, derunder mindre endringer i manøvreringsreglementet.

Departementets utkast til vilkår og manøvreringsreglement lyder:

Vilkår for tillatelse i henhold til vassdragslovens §§ 62, 148, 104 og 105 for Vest-Agder Elektrisitetsverk til ekspropriasjon av grunn og rettigheter for utbygging av Bjelland kraftverk m. v.

1.

Utbyggingen av vassfallet må være fullført og kraftverket satt i drift innen 7 år fra tillatelsens dato.

I fristen medregnes ikke den tid som det på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

2.

Utbyggeren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende inntaksdammen. Planene skal approberes av departementet. Dammen skal utføres på en solid måte og til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dens utførelse så vel som dens vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av kraftlaget.

3.

Utbyggeren plikter å treffe slike tiltak samt å slippe forbi vatn slik at den alminnelige fløting forulempes så lite som mulig. Spørsmålet om hvilke forføyninger det skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

4.

Utbyggeren kan etter vedkommende departements nærmere bestemmelse pålegges å bekoste følgende tiltak i utbyggingsområdet:

1. Vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser.
2. Forsterket jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.

5.

Utbyggeren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) i de elvestrekninger som berøres av utbyggingen, særlig av hensyn til utseendet, foreta opp-

rensking i elvefaret og mindre strandjusteringer.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. De med planlegging og tilsyn forbundne utgifter utredes av utbyggeren.

6.

Utbyggeren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger og bruer, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på utbyggerens bekostning.

Veger og bruer som utbyggeren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

7.

Neddemte områder ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i 25 cm's høyde. Det skal stubbes lavt, og gjenstående stubber skal ikke i noe tilfelle være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

Ryddingen skal være fullført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

8.

Det påhviler utbyggeren i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Utbyggeren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang, og arbeidet stanses.

Utbyggeren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpean-

legg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Utbyggeren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest innen 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av utbyggeren.

Om nåværende bestemmelse gis vedkommende arbeidsledere fornøden meddelelse.

9.

Utbyggeren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige merker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kartter som utbyggeren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvorledes målingene er utført.

10.

Manøvreringen av dammen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Utkast til manøvreringsreglement for inntaksdam ved Tungefoss i Mandalselva.

1.

Øvre og nedre reguleringsgrense er kote 166,0 henholdsvis kote 155,0.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved tydelige vasstandsmerker.

2.

Det slippes forbi vatn til fløtingen i henhold til vilkårenes post 3.

3.

Det føres protokoll over manøvreringen og over avleste vasstander. Avskrift av protokollen skal på oppfordring sendes til Vassdragsvesenet.

4.

Viser det seg at manøvreringen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almeninteresser, kan Kongen uten erstatning til utbyggeren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger

for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Vilkår for tillatelse til Vest-Agder Elektrisitetsverk til erverv av fall for utbygging av Bjelland kraftverk.

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonsens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og forøvrig § 2, post 17, annet ledd, som gis tilsvarende anvendelse.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,— pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vassfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 4,— pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år, regnet fra konsesjonens datum, kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 % rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Utbygging av vassfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vassbyggingsarbeidene må fullføres og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i

så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 12 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noen sinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 200 — to hundre kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillinger — samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 % — i forhold til utenlandsk vare ikke der ved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende utbyggingen slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av NVE. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

10.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til

den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 % av kraften.

Pålegget om angivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra konsesjonens datum.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvordi den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttak av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell angivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,— pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

12.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarelig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11 eller 13, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

14.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

Hovedstyret foreslår at det skal opprettes et næringsfond på kr. 500 000 til beste for Audnedal kommune. Grunnen er at relativt store arealer dyrkbar- og dyrket mark og skog skulle neddemmes. Ved alternativet med oppdemming til kote 166 blir skadene vesentlig mindre enn ved oppdemming til kote 173. Departementet antar derfor at det ikke lenger er grunnlag for å pålegge næringsfond.

Post 4 angår fisket. Som nevnt går Landbruksdepartementet inn for en formulering som åpner adgang til å pålegge minstevannføring på 10 m³/sek. Dette departement antar at fordelene ved en slik minstevannføring aldri vil komme til å overstige det tilsvarende tap for kraftinnvinningen, og viser til det som man har uttalt foran angående dette spørsmål. En foreslår derfor at denne bestemmelse formes slik at en slik minstevannføring ikke kan påbys. Hovedstyret er av samme oppfatning med hensyn til dette, og foreslår at Landbruksdepartementets forslag om plikt til å foreta «andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestanden» går ut. Industridepartementet slutter seg til dette.

I post 5 er foreslått terskelbygging på de elvestrekninger som blir berørt av utbyggingen, særlig med hensyn til det utseendemessige. Departementet mener at det flere steder vil være riktig å bygge terskler, og en har merket seg mulige plasseringer ved Homme, Tømrefoss, Sundfoss, Kavfoss og Sundet. Endelig avgjørelse om dette kan først treffes når nærmere undersøkelser foreligger. Marnardal kommune har tatt opp spørsmålet om å bygge tersklene av stedlig natursten. Departementet antar at dette vil være en god løsning, men også dette bør avgjøres når nevnte undersøkelser er ferdige.

Hovedstyrets forslag går også ut på bestemmelser med hensyn til arrondering av neddemmet areale ved Smedsland m. v. Da det ved departementets forslag ikke blir noe neddemmet område her, er dette utelatt i forslaget til vilkår.

For øvrig foreslås vanlige vilkår.

Når det gjelder manøvreringsreglementet er også dette endret i forhold til Hovedstyrets forslag, på grunn av departementets forslag om lavere høyeste vannstand.

I og med at magasinet er en inntaksdam eller et døgnreguleringsmagasin, vil det bare være nødvendig med en beskjeden regulering gjennom størsteparten av året. Hovedstyrets forslag går ut på en reguleringshøyde på 1 m bortsett fra i flomtiden hvor den er satt til

5 m. Grunnen til den lave reguleringshøyden er særlig utseendemessig for de planlagte neddemte bruk, som bare ved en liten senkning av HRV (173) ville avdekke store arealer. Ved departementets forslag til lavere HRV (166) vil ikke dette forhold få noen betydning, da ikke angjeldende område blir neddemmet. Når det heller ikke er andre grunner av avgjørende betydning som taler for en liten reguleringshøyde, foreslår departementet at denne settes til 11 m, altså mellom kotene 166 og 155. LRV på kote 155 er som omsøkt. Det antas dog at det blir holdt relativt høy vannstand gjennom store deler av året, idet en ved lav magasin høyde vil tape fall og dermed få mindre kraftinnvinning. Det vil også etter dette alternativ være nødvendig i flomtiden om våren å ha et visst flomdempningsmagasin, hvilket LRV 166 åpner anledning til.

Man gjør oppmerksom på at ovenstående vedrørende endringer i manøvreringsreglementet i forhold til Hovedstyrets forslag er i samsvar med underhåndsuttalelse fra Vassdragsvesenet.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Vest-Agder Elektrisitetsverk tillatelse til erverv av fallrettigheter i Mandalsvassdraget for utbygging av Bjelland Kraftverk på de vilkår og under den forutsetning som er tatt inn i Industridepartementets foredrag av 16. juni 1972.
2. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148 tillates Vest-Agder Elektrisitetsverk å ekspropriere nødvendig grunn og fallrettigheter og å bygge og drive Bjelland Kraftverk i samsvar med ovennevnte foredrag og på de vilkår og under den forutsetning som er nevnt i tilrådingen.
3. Det fastsettes manøvreringsreglement for inntaksdam ved Tungefoss i samsvar med utkast inntatt i ovennevnte foredrag, som gjeldende inntil videre.

17. Norsk Hydro A/S.

(Tillatelse til å foreta ytterligere regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga m. v.)

Kgl. res. av 30. juni 1972.

Industridepartementet har mottatt brev datert 16. mars 1971 fra Norsk Hydro A/S med søknad om ytterligere regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga i Meløy kom-

mune, Nordland. Brevet ble oversendt Norges Vassdrags- og elektrisitetstvesen i brev datert 25. mars 1971, og i brev datert 8. mars 1972 mottok departementet søknaden i retur sammen med hovedstyrets uttalelse som er sålydende:

«Med Kronprinsregentens resolusjon av 14. desember 1956 ble vårt selskap meddelt tillatelse til regulering av Øvre Glomvatn og overføring av vann fra Haugviksågas nedbørfelt til dette. Ifølge tillatelsen kan Øvre Glomvatn senkes 9,7 m til kote 482,0.

Reguleringen er foretatt for primært å forsyne Glomfjord Salpeterfabriker med kjølevann, og vannslippingen vil til enhver tid måtte skje slik at behovet for kjølevann blir dekket. Kjølevannsmengden blir imidlertid over en del av fallet tappet gjennom en mindre kraftstasjon. Staten eier fallet, men vi har med kontrakt 15. november 1954 med Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetstvesen leiet fallet.

I forbindelse med vårt behov for kjølevann til produksjonen siteres følgende fra Glomfjord-avtalen av 14. januar 1948, § 7:

«Hydro har rett til fra de vassdrag som rinner forbi Haugvik og Glomen uten særskilt vederlag å utta det for sin bedrift nødvendige vann, herunder medregnet hva befolkningen i Haugvik trenger til husbrusvann og brannsløking. Den for vannledningen nødvendige grunn tillikemed den nåværende trerørledning stilles vederlagsfritt til Hydros disposisjon med fri adgang til å utføre alle arbeider i forbindelse med vannverkets utførelse, utvidelse og vedlikehold. De magasiner som senere måtte trenge i anledning av vannforsyningen bekostes og utføres av Hydro og skal gjøres så rommelige at de er tilstrekkelige til å skaffe også befolkningen i Gromen vann til husbruk og brannsløking. I den anledning må planene for disse magasiner forelegges staten til godkjennelse.»

Siden den nevnte konsesjon ble gitt er produksjonsvolumet øket vesentlig ved Glomfjord Salpeterfabriker såvel av ammoniakk som av ferdigvare. Behovet for kjølevann har derved også øket — spesielt i vinterperioden. Dette behov er dekket ved at det ved utløpet av Øvre Glomvann er bygget en reguleringsdam med overløpskroner på kote 495,0. I tillegg her til er vannføringen fra Rebevannene ved en enkel greifing ført over i «Hydrodammen». For oversiktens skyld vedlegges som bilag 1 et kart, tegning 1 F. 56778, som viser nedslagsfeltene, kraftverket, «Hydrodammen» og vannledningen inntegnet.

Det er nå besluttet igjen å øke fullgjødselproduksjonen, slik at totalproduksjonen kommer opp i 450 000 t/år. Økningen er ca. 60 pst. av den nåværende produksjon. Denne utvidelse nødvendiggjør også bygging av en ny salpetersyrefabrikk. Den forestående utvidelse er kalkulert til ca. 50 mill. kroner og den vil være fullført høsten 1972.

Utvidelsen vil bidra til en ytterligere styrkelse av det økonomiske grunnlag for produksjonen ved Glomfjord Salpeterfabriker.

Behovet for kjølevann vil ved utvidelsen øke ytterligere og dermed også kravet til regulering. Det er igjen Øvre Glomvann som forutsettes regulert og denne gang til et totalt magasinvolym på 22,8 mill. m³.

Beskrivelse av kraftverket.

Som det fremgår av bilag 1 utnytter kraftverket fallet mellom Øvre Glomvann og «Hydrodammen». Sistnevnte er også inntaksbassenget for kjølevannsforsyningen og ligger på kote 280,0. Fra Øvre Glomvann fører en tunnel med tverrsnitt (2×1,8) m² i en lengde av 230 m frem til inntaket for en rørledning. Tunnelen er forsynt med avstengningsluke (60×60) cm² oppstrøms samt en ventil ved en svingesjakt. Det er gjennom et tverrslag mulighet for tapping forbi kraftstasjonen.

Den ovennevnte rørledning er på det øverste 265 m et trerør med diameter 850 mm og på de nederste 730 m et stålrør med diameter 750—700 mm. Kraftstasjonen er utstyrt med en fristråleturbin med maks. vannføring 1 400 l/sek. Til turbinen er koblet en trefase synkrongenerator med ytelse 2 500 kVA.

Hydrologi.

De tre nedslagsfelt som gir vann til kjølevannsforsyningen er:

I. Øvre Glomvatn m/ Haugviksåga	11,2 km ²
II. Østerdalen (Hydrodammen)	2,3 km ²
III. Rebevannene	2,6 km ²

Tilsammen 16,1 km²

Etter vannregnskapene i tidsrommet 1950—1970 fordeler avløpene seg omtrent som følger:

I. Øvre Glomvatn	30×10 ⁶ m ³ /år
II. Østerdalen	6×10 ⁶ m ³ /år
III. Rebevannene	5×10 ⁶ m ³ /år

Tilsammen 41×10⁶ m³/år

Året 1963—1964 var et eksepsjonelt rikt vannår. Sees bort fra dette år vil middeltilsig bli 40×10⁶ m³. Det er kun Øvre Glomvatn som forutsettes regulert, da dette er det eneste vann med tilstrekkelige reguleringsmuligheter. Vannforbruket i kjølevannsanleggene vil med den forestående utvidelse bli 39,5×10⁶ m³/år.

En beregning over vannhusholdningen i 20-årsperioden 1950—1970 er vist i bilag 2. Det effektive magasin forutsettes i denne beregning å være 22,0×10⁶ m³. Som det fremgår av beregningen må vann overføres fra det ene år til det andre for å oppnå kjølevannstdekning.

I fire av årene oppnås ikke full dekning, men to av disse er så eksepsjonelle tørrår at omkostningene for full dekning er prohibitive.

De i beregningen oppsummerte tall forutsetter at man fullt ut disponerer alle avløpene i de kritiske år. I vinterhalvåret må man imidlertid alltid regulere forbruket mot et restmagasin på 0,5×10⁶ m³ ved den forventede vårkulminasjon. Ca. 30 pst. av nedslagsfeltet er uregulert, og dette vanskeliggjør en ideell utnyttelse av vannet. Alt i alt har vi vurdert reguleringen slik at man bør etablere det magasin på 22,8 mill. m³ som kan oppnås ved

å regulere Øvre Glomvatn mellom kote 495,0 og kote 473,0. I forhold til den meddelte tillatelse betyr dette en heving av høyeste regulerte vannstand med 3,3 m og en ytterligere senkning på 9,0 m. Den totale senkning blir da 18,7 m.

Reguleringsarbeidene.

Som ovenfor meddelt er hevingen i Øvre Glomvatn til kote 495,0 allerede utført ved at det er bygget en dam ved utløpsoset.

Rebenvannenes tilsig er også overført til «Hydrodammen». I forbindelse med denne overførsel er vannforsyningen til Haugvik og Glomen overført til fabrikkens hovedvanntilførsel.

Ved den økede regulering vil 0,055 km² bli oversvømmet ved heving av HRV fra 491,7 til kote 495,0 og 0,275 km² vil bli tørrlagt ved senkning av vannstanden fra kote 491,7 til kote 473,0. Vi henviser til vedlagte areal- og magasincurve, tegning 1 F. 56804 A, bilag 3, og til kart av magasinet, tegning 1 F. 56949, bilag 4.

Den ytterligere senkning av Øvre Glomvatn mellom kotene 482,0 og 473,0 vil bli utført ved at det sprenges 520 m (1,8 × 2,0) m², ny overføringstunnel til kraftverket. Fra tunnelen legges 95 m, Ø=800 mm, stålrør som kobles til nåværende turbinrørledning der trerøret slutter.

Tunnelen forsynes med stengeluke ved magasinet. Den nye rørledning forsynes med rørbruddsventil og vakuumentil. Fra inn-taksproppen legges 600 mm Ø tappeledning ut tunnelen for forbislipping. På tegning 1 F. 56950, bilag 5, er vist et snitt gjennom tunnelen.

I Øvre Glomvatn må det dessuten graves og sprenges ca. 70 m lang kanal gjennom en terskel som stenger mellom hovedmagasinet og kulpen foran tunnelinntaket.

Nåværende tunnel og 265 m trerørledning settes ut av drift, og tunnelen avstenges på forsvarlig måte.

Omkostningene for den ytterligere senkning av Øvre Glomvatn er kalkulert til 1,56 mill. kroner.

Kraftøkningene.

Det er kun tappingen fra Øvre Glomvatn som går gjennom kraftverket.

Arlig tilsig er	$30 \times 10^6 \text{ m}^3$
Magasin	$22,8 \times 10^6 \text{ m}^3$
Magasinprosent	76

Etter reguleringskurven for Fykanvatn gir dette en regulert vannføring på 98 pst. eller 0,93 m³/sek. Hvilket svarer til 2 517 nat.-hk, idet midlere brutto fallhøyde blir 203 m.

Tidligere regulering:

Magasin kotene 491,7—482,0 =	$10,4 \times 10^6 \text{ m}^3$
Magasinprosent	35.

Etter reguleringskurven for Fykanåga svarer dette til en regulert vannføring på 70 pst. eller 0,67 m³/sek. Hvilket igjen gir 830 nat.-hk.

Skadevirkninger.

Som opplyst ovenfor vil 0,055 km² bli oversvømmet ved heving av vannstanden, mens 0,275 km² vil bli berørt av senkningen fra den naturlige vannstand.

Etter tallberegningene i bilag 2 vil vannstanden ved vårkulminasjonen i middel ligge på kote 478,0 og ved høstkulminasjonen i middel på kote 491,5.

Øvre Glomvatn ligger i snaufjellsområde syd—øst for Glombreen og like under denne.

Vinterstid er det en del ferdsel av skiløpere i fjellet, men forholdene blir neppe vesentlig forskjellig fra de som er i dag.

Om sommeren er det lite ferdsel. Det foregår noe fiske i vannet. Glomfjord Jeger- og Fiskerforening har festet dette vann såvel som en rekke andre vann og elver som Salten Skogforvaltning disponerer i området. Vi viser til vedlagte kopi av festekontrakt av 8. august 1956 (bilag 6).

På vår anmodning har nevnte forening uttalt seg om skadevirkningene av tilleggsreguleringen. Uttalelsen, som er datert 8. mars 1971, vedlegges (bilag 7). Vi forutsetter at det vil bli anledning til å kommentere foreningens uttalelse på et senere tidspunkt. Vedrørende tiltak til fremme av fisket kan opplyses at vi hvert annet år setter ut 2 000 settefisk. Vi henviser til brev av 22. november 1957 fra Landbruksdepartementet (bilag 8).

Etter vårt skjønn vil skadevirkningene ved den utvidede regulering bli minimale.

Søknad.

Under henvisning til foranstående og i henhold til lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillater vi oss å søke om utvidet regulering av Øvre Glomvatn slik at høyeste regulerte vannstand blir på kote 495,0 og laveste regulerte vannstand blir på kote 473,0.

I forhold til den gitte tillatelse av 14. desember 1956 betyr dette en økning av HRV med 3,30 m og en ytterligere senkning på 9,0 m.

Denne tilleggskonsesjon bes gitt for den tid leieforholdet i henhold til kontrakt av 14. januar 1948 mellom vårt selskap og staten står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år.

Forslag til manøvreringsreglement følger som bilag 9.

Da det er nødvendig å sette i gang arbeidene i forbindelse med den utvidede regulering i løpet av siste halvår 1971 for å kunne sikre kjølevannsforsyning til den nye salpetersyrefabrikken som skal settes i drift, tillater vi oss å be om at nåværende søknad blir behandlet snarest mulig.»

Den vedliggende uttalelse fra Glomfjord Jeger- og Fiskerforening datert 8. mars 1971 lyder slik:

«Glomfjord Jeger- og Fiskerforening er anmodet om å avgi en uttalelse i forbindelse med Norsk Hydros konsesjonssøknad på ytterligere regulering av Øvre Glomvatn.

Så langt vi har forstått det går søknaden ut på tillatelse til å senke vannstanden fra nåværende kote 482 til kote 471, slik at total reguleringshøyde blir 24 meter mot nåværende 13 meter.

Uten at vi sitter inne med tilstrekkelige opplysninger om vannregnskapet for vassdraget stiller vi oss likevel uforstående til at der skal være tilstrekkelig avløp fra området til så stor regulering og om så ikke er tilfelle vil den nye reguleringen få en helt annen estetisk virkning enn någjeldende. Ved någjeldende regulering er man nemlig i den «heldige» situasjon at magasinet stort sett er oppfylt til i slutten av juli måned da trafikken og fisket i fjellet vanligvis tar seg opp. Med adgang til så sterk senkning av vannet som foreslått vil vi risikere at man i første vannfattede år tapper vannet helt ned og så vil det kunne gå mange år uten at man tilnærmedesvis vil få det oppfylt igjen. Resultatet blir en meget skjæmmende reguleringsone langs vannet som ligger i vårt nærmeste utfartsområde. Dette er den estetiske side ved saken, — de praktiske skadevirkninger kan oppsummeres i fire punkter:

1. Skadevirkninger på fisket.
2. Vansker med oppsetting av båter.
3. Ødelagt gangsti langs vannet.
4. Vannet som ferdselsvei om vinteren.

Ad punkt 1 — Skadevirkninger på fisket.

Hvordan en ytterligere regulering av Øvre Glomvatn vil innvirke på fiskebestanden er vel ingen gitt å forutsi i dag. Bestanden består utelukkende av ørret og gytemulighetene regnes som ødelagt ved nåværende regulering. Det har imidlertid vist seg at man kan opprettholde en brukbar bestand av god kvalitet ved utsetting av egnet settefisk. Ved den ytterligere regulering som nå foreslås kan man imidlertid risikere å slå ut resten av næringsgrunnet for ørreten og dermed slå beina under hele fisket i vannet. Dette kan skje, og vi vil sterkt presisere at de erstatninger konsesjonæren tilpliktes angående fisket må fastsettes å fleksible at de kan nyttes til opphjørp av fisket i andre vann innen Glomfjord Jeger- og Fiskerforenings forpaktingsområde dersom det skulle vise seg at næringsgrunnet for ørreten i Øvre Glomvatn nå blir ødelagt. Hvor mye settefisk som bør settes ut, regner vi med at konsulenten for ferskvannsfisket i Nordland og Troms vil ta stilling til da han har godt kjennskap til vannet etter den biologiske undersøkelse han foretok av vannet høsten 1969.

Ad punkt 2 — Vansker med oppsetting av båter.

Foreningen har naust og to båter ved vannet. Den sterke nedtrappingen vil føre til at vi i den beste fisketiden 1. august—15. september vil få store problemer med ut- og innsetting av båtene i naustet. Vi må derfor kreve at konsesjonæren anlegger et tilfredsstillende båtøprekk til naustet vårt.

Ad punkt 3 — Ødelagt gangsti langs vannet.

Adkomsten til områdene Vakkerdalen—Storvatn—Langvatn—Fellvatn går sommerdenn langs nordsiden av Øvre Glomvatn. Da vannet i 1962 ble oppdemmet fra kote 491,70 til kote 495,00 ble mesteparten av den gamle gangstien langs vannet neddemmet uten at det ble gjort noe for å lage ny sti. Dette har ført til at man i dag har flere steder langs vannet som er vanskelig å passere. Den nedtrappingen det her er tale om kan dessuten med-

føre utrasing av masse på enkelte kritiske partier langs vannet. Vi mener derfor at konsesjonæren må pålegges å etablere en brukbar og sikker gangsti forbi de vanskeligste partier langs vannet.

Ad punkt 4 — Vannet som ferdselsvei om vinteren.

Hovedtyngden av skitrafikken går over Øvre Glomvatn da lia på nordsiden av vannet er for bratt å ta seg frem i vintersdag. Den sterke nedtrappingen av vannet vil utvilsomt skape endel problemer med å komme seg av og på isen mot slutten av skisesongen som her strekker seg til ut i slutten av mai måned.»

Søknaden har på vanlig måte vært kunnngjort i Norsk lysningsblad og i lokalpressen og har vært forelagt distriktet med følgende resultat:

Meløy kommunestyre har i møte 14. oktober 1971 fattet følgende vedtak:

«Meløy kommunestyre har intet imot at Norsk Hydro får innvilget sin søknad av 16. mars 1971 om utvidet regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga i Meløy herred.

Meløy kommunestyre vil imidlertid anmode om at det i betingelsene for konsesjon blir tatt tilbørlig hensyn til de estetiske og praktiske ulemper som fremgår i skriv av 8. mars 1971 fra Glomfjord Jeger- og Fiskerforening og fra Meløy Innlandsfiskenemnd datert 7. juli 1971.»

Meløy Innlandsfiskenemnd sier seg i brev av 7. juni 1971 enig med Glomfjord Jeger- og Fiskerforenings uttalelse av 8. mars s. å.

Nordland fylke — Elektrisitetskontoret har i påtegning av 22. oktober 1971 bl. a. uttalt:

«Elektrisitetskontoret henviser til kommunestyrets vedtak og vil anbefale at konsesjons-søknaden blir innvilget. Eventuelle erstatninger eller tiltak bør formentlig avgjøres ved skjønn eller gjennom direkte overenskomst mellom de berørte parter.»

Nordland fylke viser til Elektrisitetskontorets uttalelse, jfr. påtegning av 25. november s. å.

Konsulenten for ferskvannsfisket i Nordland og Troms har i uttalelse av 21. oktober 1971 bl. a. framholdt:

«Øvre Glomvatn ligger på kote 501 tett oppunder Glombreen. Lokaliteten bærer tydelig preg av dette. Landskapet omkring består spesielt i østenden av særlig steile fjellformasjoner. Dybdemålinger i september 1969 viste lignende forhold. Relativt kort avstand fra land målte man i østenden av vannet 142 m. Øvre Glomvatn ligger i et område dominert av sure bergarter, overveiende granitt. Vannkvaliteten og produksjonsforholdene for øvrig er i overensstemmelse med dette.

Et prøvefiske med garn i tidsrommet 9.—10. september 1969 viste at fisken (ørret) var av meget god kvalitet, men hadde naturlig nok et relativt langsomt vekstløp. (Se vedlagte rapport av 15. mai 1970 til Glomfjord Jeger- og Fiskerforening.) Øvre Glomvatns tidligere regulering medførte et utsetningspålegg på 2 000 settefisk av ørret annet hvert år. Dersam gyteforholdene som følge av tidligere regulering var helt ødelagt, skulle dette gi seg uttrykk i prøvefiskematerialet, da fisken er utsatt på like årstall. Fiskematerialet viser imidlertid at samtlige årganger til og med 11 er representert. Dette kan tyde på sporadisk gyting, men kan også føres tilbake til eventuelle feilavlesninger i skjellene. (Se notat vedrørende uoverensstemmelser vedrørende beregnet alder — — —.) Selv med den tidligere regulerings høyden på 9,7 m (senkning) har man her opprettholdt en fiskestamme av meget god kvalitet. Bestanden har imidlertid vært dårlig utnyttet grunnet garnforbud inntil 1970, da det ble tatt ut ca. 100 kg fordelt på 284 individer.

Stangfiske har kun gitt noen ganske få fisker i året.

Vedlagte dybdekart vedrørende reguleringssonen i søknadens bilag 4 viser at Øvre Glomvatn gjennomgående er brådypt når unntas et mindre parti i vannets vestre deler. Det er således relativt beskjedne produksjonsarealer som berøres ved en foreslått ytterligere senkning på 9 m, samt heving på 3,3 m i relasjon til nåværende reguleringsgrense.»

«Bunnfyrproduksjonen vil ved den foreslåtte tilsynsregulering gå ytterligere sterkt tilbake, spesielt for de langsomtbevegelige dyregruppers vedkommende, på grunn av vannets hurtige nedtapping slik at dyrene ikke klarer å følge med. I tillegg kommer skadevirkningen ved økt erosjon som følge av isens, værrets og vindens påvirkninger på de etter hvert blottlagte bunnarealer. Dette medfører en utvasking av slam og en generell forflating av miljøet med mindre variasjon. Tilslammingen vil medføre en radikal senkning av såvel primær- som sekundærproduksjonen på grunn av nedsatt lysgjennomtrengelighet og stadig sedimentasjon av fine partikler som vil forstyrre bunnfyrproduksjonen. Dyr som filtrerer sin næring fra vannet, og som igjen er viktig mat for fisken, får sitt næringsopptak ødelagt.

Man har ikke hatt anledning til å undersøke fiskens næringsopptak gjennom ulike tider av vekstperioden. Ei heller har man hatt anledning til å orientere seg via en forundersøkelse om de biologiske forhold utenom det som den vedlagte rapporten viser.

Undersøkelser av fiskens mageinnhold viste et ensidig kosthold med fjærmygglarver som den helt dominerende dyregruppe. Detalj-analyser er ikke foretatt, men nettopp denne dyregruppe synes meget tilpasningsdyktig med hensyn til vassdragsreguleringer.

Med den foreslåtte regulering, ovennevnte forhold tatt i betraktning må man forvente en nedgang i fiskeproduksjonen, men da vannets produksjon i dag neppe er optimalt utnyttet gjennom et utsetningspålegg på 2 000 ensomrige settefisk av ørret pr. år, må man anta å regne med en relativ moderat nedgang

i kvaliteten, den store regulerings høyden til tross.

Skader på utøvelsen av fisket .

Fra og med 1970 har man på denne lokalitet tillatt garnfiske med 2 garn pr. medlem. Tidligere var stang og håndsnøre eneste tillatte redskap. Dette fisket gav imidlertid svært dårlig resultat og utnyttet ikke vannets produksjonsevne.

Den foreslåtte regulering vil utvilsomt vanskeliggjøre garnfisket, ikke minst på grunn av strandsonens steile helningsvinkel mot dypere vannlag. Isfisket vil delvis kunne opprettholdes, selv om fiske av denne art etter ørret erfaringsmessig gir dårlig resultat. Under uttappingen må man imidlertid anta at isen blir mer usikker, og at den i alle fall vil sprekke opp ved land. På strender med slake sider vil man komme utpå, mens man på sterkt skrånende partier kan bli hindret. Da reguleringsområdet er uten busk- eller trevegetasjon, vil man neppe få øket slitasje av betydning på fiskeredskapen.

Ved vurdering av de skader og ulemper som eventuelt måtte oppstå ved en ytterligere regulering bør vannets beliggenhet vis å vis Glomfjord tas i betraktning.

Området er et yndet utfartsterreng for lokalbefolkningen og er lett tilgjengelig ved hjelp av fjellheis, såvel sommer som vintertid.

Forholdene vurdert under ett finner man allikevel at ulempene som eventuelt vil oppstå er relativt beskjedne i forhold til nytten av tiltaket. Man vil derfor ikke motsette seg dette reguleringsinngrep. Dog må regulanten sørge for at ulempene gjøres så beskjedne som overhodet mulig, både hva angår fisken, utøvelse av fisket, samt alminnelig ferdsel i området for øvrig.

Forslag til konsesjonsbetingelser.

1. Konsesjonæren tilpliktes å drive utsetting av ensomrig eller flerårig settefisk i det antall, av den art og på den tid og sted Landbruksdepartementet bestemmer.
2. Dersom Departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeri-biologiske undersøkelser i det regulerte område, plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelsene.
3. Dersom det skulle opptre uforutsette ting vedrørende fisket som skyldes reguleringen og som ikke dekkes av stilte konsesjonsbetingelser, tilpliktes konsesjonæren å bære andre tiltak til fremme av fisket, såfremt omkostningene med tiltakene står i et rimelig forhold til hva som derved kan innvinnes.»

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske sier i tilslutning til konsulentens uttalelse følgende i brev av 5. november 1971:

«Saken har herfra vært forelagt for fiskerikonsulenten i Nordland og Troms som har gitt en uttalelse om regulerings virkninger.

Øvre Glomvatn er for øvrig regulert i henhold til tillatelse av 14. desember 1956. I tillatelsen er det i punkt 12 inntatt vilkår for fremme av fisket. En går ut fra at disse vil-

kår vil gjelde også for den nye regulering, idet en vil bemerke at dersom det skulle opptre uforutsette ting vedrørende fisket under reguleringen og som ikke dekkes av de stilte konsesjonsbetingelser, bør konsesjonæren tilpliktes å bekoste tiltak såfremt omkostningene står i et rimelig forhold til det som derved kan vinnes.»

Landbruksdepartementet viser til de nevnte uttalelser, jfr. ekspedisjon av 13. november 1971.

Nordland fylkesfriluftsnemnd har i møte 19. august 1971 fattet dette vedtak:

«Nordland fylkes friluftsnemnd finner at omsøkte konsesjon for regulering av Øvre Glomvatn bør gis. Nemnda vil allikevel be ansvarlige myndigheter om å vurdere Glomfjord Jeger- og Fiskerforenings kommentarer i brev av 8. mars d. å., spesielt pkt. 1, slik at det som går tapt av friluftaktivitet i dette vann kan erstattes i andre områder, og pkt. 3, at problemene med gangsti på nordsiden av vannet blir løst tilfredsstillende.»

Nordland Naturvernforening har i uttalelse av 10. september 1971 vist til vedtaket i fylkesfriluftsnemnda, og Kommunaldepartementet viser til begge disse uttalelser, jfr. ekspedisjon av 29. september 1971.

De innkomne uttalelser har vært forelagt søkeren som i brev av 27. januar 1972 har gitt følgende kommentar:

«Vi henviser til Deres brev av 5. ds. og skal nedenfor gi enkelte kommentarer til de innkomne uttalelser.

Vedrørende pkt. 2 i Glomfjord Jeger- og Fiskerforenings brev av 8. mars 1971 vil vi bemerke at nettopp i tiden august—september vil vannstanden i Øvre Glomvatn kulminere, slik at det normalt ikke skulle oppstå noen store problemer på dette punkt. I enkelte år vil imidlertid vannet ligge noe lavere enn forholdet er med den nåværende regulering, og vi er derfor innstillet på, med mindre dybde- og grunnforhold (som vi ikke hittil har undersøkt) skulle gjøre det uforholdsmessig kostbart å finne frem til en tilfredsstillende løsning på problemet med ut- og innsetting av båter.

Når det gjelder pkt. 3 i foreningens brev, er vi også innstillet på, innenfor rimelige grenser, å etablere en gangsti forbi de vanskeligste partier langs vannet.»

Hovedstyret vil bemerke:

Det primære formål ved reguleringen av Øvre Glomvatn er å dekke Glomfjord Salpeterfabrikkers behov for kjølevatn. Det ble avgitt erklæring fra departementet datert 28. februar 1949 om at regulering av vatnet til dette formål ikke var konsesjonspliktig. En regulering av vatnet med 9,7 m senking ble også gjennomført. Imidlertid leiet Norsk Hy-

dro av staten ved kontrakt av 15. november 1954 207 m fall i Neverdalsåga mellom Øvre Glomvatn og inntaksmagasinet for salpeterfabrikken vassforsyningsanlegg («Hydrodammen»). Ved opprettelsen av leiekontrakten og utbygging av fallet (2 500 KVA) ble nevnte regulering også utnyttet til kraftproduksjon og ble konsesjonspliktig i henhold til reguleringslovens § 3 pkt. 2 d. Ved Kronprinsregentens res. 14. desember 1956 ble nødvendig konsesjon utferdiget og omfattet den nevnte 9,7 m senking til kote 482 samt overføring av avløpet fra 2 458 km² av Haugviksågas nedbørfelt til Øvre Glomvatn. Magasinet ble antatt å ville utgjøre ca. 10,3 mill. m³.

Leiekontrakten gjelder til 1. juli 2007.

Uttak av kjølevatn er for øvrig hjemlet i den såkalte Glomfjordavtalen av 14. januar 1948 mellom Norsk Hydro og staten og sikrer — som det framgår av søknaden — selskapet rett til å utta, uten særskilt vederlag, det nødvendige vatn til sin bedrift fra de vassdrag som renner forbi Haugvik og Glomen. Det er også tatt inn bestemmelse om at eventuelle magasiner skal gjøres store nok til også å skaffe hus- og brannsløkkingsvatn til befolkningen i Glomen.

Norsk Hydro har besluttet å øke fullgjødselproduksjonen i Glomfjord med ca. 60 pst. og regner med at utvidelsen vil være fullført høsten 1972. Selskapet angir et vassforbruk i kjølevassanleggene på 39,5 mill. m³ pr. år, og beregningene viser at det er nødvendig å overføre vatn fra vassrike til tørre år for å oppnå dekning. Forbruket i vintertiden i den undersøkte periode 1950—70 varierer mellom 25 og 14,3 mill. m³. Selskapet søker om tilatelse til å etablere et magasin på i alt 22,8 mill. m³ i tilleggsmagasinet utgjør 12,5 mill. m³ som oppnås ved oppdemming på 3,3 m og en ytterligere senking på 9 m. Den samlede reguleringshøyde blir 22 m mellom kotene 495 og 473. Senkingen gjennomføres ved at det sprenges ny overføringstunnel til kraftverket, og omkostningene er beregnet til 1,5 mill. kroner.

Tilleggsreguleringen øker regulert vassføring fra 0,7 til 0,9 m³/sek. tilsvarende en kraftøkning på ca. 550 nat.-hk, jfr. reguleringslovens § 3. Magasinet vil utgjøre ca. 75 pst. av midlere årlige tillop.

Oppdemmingen setter 55 dekar under vatn, og den ytterligere senking vil tørrlegge 114 dekar. Ved nåværende senking tørrlegges 162 dekar. Det dreier seg om snaufjellområde like under Glombreen. Det vil oppstå økte ulemper for ferdsel over og langs vatnet sommer- som vintertid. Fisket, som utelukkende består av ørret, har vært holdt bra oppe med utsetting av settefisk siden den forrige regu-

lering ble gjennomført. Etter fiskerikonsulentens uttalelse å dømme synes det som om nedgangen i kvaliteten på fisken vil bli moderat ved den søkte utvidede regulering.

For øvrig må det regnes med et mer skjemet utseende ved magasinet på grunn av betydelig senere oppfylling enn nå. Det foreligger imidlertid ikke innvending fra naturvernhold mot at søknaden innvilges, jfr. bl. a. uttalelse fra Nordland fylkes friluftsnemnd og Nordland Naturvernforening.

Hovedstyret anbefaler at konsesjon gis på de vilkår som er oppstillet i vedlagte utkast, idet en finner at kravene i reguleringslovens § 8 anses oppfylt.

Om vilkårene bemerkes:

Regulerings tid, post 1.

En foreslår at konsesjonen følger den tidligere meddelte konsesjon o: at den blir gjort gjeldende for den tid leiekontrakten vedrørende fallet gjelder, men ikke ut over 50 år fra 12. oktober 1955.

Årlige avgifter, post 2.

Ved konsesjonen av 14. desember 1956 ble det fastsatt en årlig avgift på kr. 1 pr. innvunnet nat.-hk både til staten og til kommuner. Siden 1956 har avgiftsnivået generelt blitt hevet. Imidlertid vil Hovedstyret i tillegg til dette peke på at den søkte regulering representerer en tilleggsregulering som etter gjeldende beregningsmåte gir en uforholdsmessig liten økning. I forhold til første reguleringstrinn vil magasin kapasiteten bli mer enn fordoblet, men økningen blir bare ca. 29 pst. av den tidligere økning. En legger vesentlig vekt på dette og foreslår at avgiftssatsen til kommuner må settes til kr. 4 pr. nat.-hk.

Midlertidig forsamlingslokale m. v., post 9.

En har her oppstillet det vanlige vilkår i henhold til reguleringslovens § 12, post 4. Beløpet til almindelige virksomhet og geistlig betjening ved anlegget foreslås begrenset til kr. 10 000.

Fisket, post 17.

En har foreslått et vilkår som samsvarer med fiskerikonsulentens forslag.

Hovedstyret går ut fra at eventuelle ytterligere tiltak bare vil omfatte Øvre Glomvatn. Glomfjord Jeger- og Fiskerforening er inne på at vilkåret bør være fleksibelt med sikte på å kunne kultivere andre vatn dersom reguleringen skulle totalskade fisket i Øvre Glomvatn. Den mulighet en da har er opprettelse av fiskefond. Imidlertid er dette begrenset til å kunne nyttes i samme vassdrag, jfr.

reguleringslovens § 12, post 8. Så vidt en kan bedømme ut fra foreliggende kart er det ingen muligheter i Neverdalsåga utenom Øvre Glomvatn, og en finner derfor at opprettelse av fiskefond ikke har noen hensikt.

Tiltak, post 18.

Det er pekt på at det oppstår vansker med ferdseien langs vatnet fordi en gangsti demmes ned. Dessuten har Glomfjord Jeger- og Fiskerforening to båter ved vatnet, og foreningen krever båtopptrekk til naustet. Hovedstyret finner det rimelig at disse skader blir avhjulpet ved tiltak og har foreslått at de gjennomføres etter nærmere bestemmelse av skjønnnet.

Sikring av ferdseil over isen, post 19.

Det er en del utfart til området ved Øvre Glomvatn fra tettbebyggelsen i Glomfjord og endel skiløping over vatnet. En har derfor tatt inn vilkår om markering av partier av isen som kan miste bæreevnen på grunn av reguleringen. Videre har en foreslått at konsesjonæren skal markere viktige steder for utpåkjøring på isen og at det påligger plikt til å treffe tiltak for å lette denne utpåkjøringen dersom oppsprukken landis er til vesentlig hinder for skiløpingen. En forutsetter at konsesjonæren samrår seg med Glomfjord Jeger- og Fiskerforening i dette spørsmål.

Manøvreringsreglement følger vedlagt. Utkastet er en ajourføring av någjeldende reglement.»

Departementet skal bemerke:

Den foreliggende søknad gjelder en tilleggsregulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga i Meløy kommune, Nordland fylke. Opprinnelig ble det foretatt en regulering av vannet med 9,7 m senkning. Denne regulering ble opprinnelig brukt til å dekke Glomfjord Salpeterfabrikkers behov for kjølevann. Reguleringen var således ikke konsesjonspliktig, i følge departementets standpunkt i brev datert 28. februar 1949. Å dekke behovet for kjølevann er også nå det primære formål med nåværende regulering og omsøkte tilleggsregulering. — Ved kontrakt med staten, datert 15. november 1954, leide Norsk Hydro 207 m fall i Neverdalsåga mellom Øvre Glomvatn og inntaksdammen for fabrikkens kjølevannsanlegg. Leiekontrakten utløper 1. juli 2007. Ved kontraktinngåelsen ble fallet sammen med reguleringen også benyttet til kraftproduksjon, kraftøkningen ble dengang anslått til ca. 1 790 nat.-hk. Reguleringen ble derfor konsesjonspliktig i henhold til vassdragsreguleringsloven. Konsesjon ble gitt ved Kronprins-

regentens res. av 14. desember 1956. Konsesjonen gjaldt den tidligere foretatte senkning av Øvre Glomvatn til kote 482 i tillegg til overføring av avløpet fra 2 458 km² av Haugviksvågas nedbørfelt. Hovedstyret opplyser at magasinet utgjør ca. 10,3 mill. m³.

Norsk Hydro har bestemt at fullgjødselproduksjonen ved fabrikken i Glomfjord skal økes. Utvidelsen er påregnet fullført høsten 1972. Selskapet har ved beregninger påvist at en med den nåværende regulering ikke kan dekke de fremtidige kjølevannsbehov. Det er derfor nødvendig å skape muligheter for tørrårsreserver. Nærværende søknad går således ut på ytterligere senkning på 9 m og en oppdemming på 3,3 m.

For kraftproduksjonens vedkommende vil den forøkede regulerte vannføring bevirke en kraftøkning på ca. 550 nat.-hk.

Skadevirkningene ved reguleringen er at ca. 55 dekar settes under vann — den ytterligere senkning bevirker at 162 dekar tørrlegges. Området er snaufjell. Søknaden har vært utlagt til uttalelse på vanlig måte. Ingen av uttalelsene går imot reguleringen, men det er påpekt skadevirkninger særlig for fisket, men også for ferdsel og med hensyn til skjemmet utseende. Ferdseksproblemerne gjelder både på og ved vannet, såvel sommer som vintertid. Det er i forslaget til vilkår for reguleringen inntatt vilkår vesentlig i overensstemmelse med de innkomne uttalelser.

Hovedstyret, som departementet slutter seg til, anbefaler konsesjonen gitt, da en finner at kravene i reguleringslovens § 8 må anses oppfylt.

Konsesjonen foreslås gitt på de vilkår som Hovedstyret har foreslått.

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår lyder:

«1.

Reguleringskonsesjonen gis for den tid leieforholdet mellom Norsk Hydro A/S og staten står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 12. oktober 1955.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras. Det utførte reguleringsanlegg kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i vassdraget nedenfor anlegget.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten vederlag reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen innvinnes for eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,— pr. nat.hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4,— pr. nat.hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere konsederte regulering i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 % rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversites uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden

for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før reguleringsarbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet for almindelig virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 1000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren

måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 % av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 % av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økete utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Unighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,— pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert.

Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelse av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av

post 2, 4, 10, 11, 13 eller 15 første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12 post 17, annet og tredje ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

17.

Konsesjonæren tilpliktes å drive utsetting av ensomrig eller flerårig settefisk i det antall, av den art og på den tid og sted Landbruksdepartementet bestemmer.

Dersom Departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i det regulerte område, plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelsene.

Dersom det skulle opptre uforutsette ting vedrørende fisket som skyldes reguleringen og som ikke dekkes av stilte konsesjonsbetingel-

Hovedstyrets forslag til manøvreringsreglement for regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga lyder:

«1.

a) Reguleringer:

Magasin	Sommervasst. kote	Reg.grenser			Oppd. m	Senkn. m	Reg.høyde m
		Øvre kote	Nedre kote				
Øvre Glomvatn	491,7	495,0	473,0	3,3	18,7	22,0	

b) Overføringer:

Avløpet fra 2,458 km² av Haugviksågas nedbørfelt overføres til Øvre Glomvatn.

Høyden refererer seg til overkant gulv i lukehus for vassforsyningen som har høyden 493,38 m. o. h.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelig vasstandsmerker som godkjennes av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

2.

Til den alminnelige vassforsyning av Glomen avgis det nødvendige vatn overensstemmende med de bestemmelser som forutsettes ved overenskomst eller skjønn.

3.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets flomvassføring så vidt mulig ikke

ser, tilplikter konsesjonæren å bekoste andre tiltak til fremme av fisket, såfremt omkostningene med tiltakene står i et rimelig forhold til hva som derved kan innvinnes.

18.

Konsesjonæren plikter etter skjønnets nærmere bestemmelse å legge om stier ved vatnet der de demmes ned samt å anlegge båtoppbygg for båter som er i bruk på vatnet.

19.

De partier av isen på magasinet som mister sin bæreevne på grunn av reguleringen skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles det svekkede parti med tau festet til påler som settes fast i isen med passende mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

Konsesjonæren plikter i samråd med Glomfjord Jeger- og Fiskerforening å markere viktige overgangssteder fra land til is av hensyn til skiløping over vatnet samt om nødvendig å treffe tiltak dersom oppsprukken is i strandsonen skulle være til vesentlig hinder for skiløperne.»

økes. Heller ikke må lågvassføringen nedenfor «Hydrodammen» forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vasslippingen foregå etter Norsk Hydros behov.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele regulerings-tiden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement. Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Konsesjonen foreslås i post 1, gitt til utløpet av leiekontrakten mellom Norsk Hydro A/S og staten, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 12. oktober 1955. Dette er i overensstemmelse med søknaden.

De årlige avgifter er i post 2 foreslått til kr. 1 pr. nat.-hk til staten og kr. 4 til kommuner. Når det gjelder kommuneavgiften er dette en økning på kr. 3 i forhold til konsesjonen av 1956. Dette er i samsvar med det nivå som nå er vanlig når det gjelder slike avgifter.

Som nevnt vil det oppstå skader særlig for fiske. Post 17 som angår tiltak vedrørende fiske er helt i samsvar med fiskerikonsulentens forslag, som Direktoratet for jakt, fiske og viltstell og Landbruksdepartementet har sluttet seg til. Man viser til Hovedstyrets uttalelse til denne post, som man slutter seg til.

Hovedstyret har funnet det rimelig at skader i forbindelse med neddemming av en sti langs vannet og for båtopptrekk blir avhjulpet ved tiltak og at de gjennomføres etter nærmere bestemmelse av skjønn. Departementet er enig i dette, jfr. post 18.

Post 19 er en bestemmelse om sikring av ferdsel vinterstid.

For øvrig er vilkårene i samsvar med praksis og bestemmelsene i reguleringsloven.

Departementet vil foreslå fortsatt manøvreringsreglement for reguleringen av Øvre Glomvatn i samsvar med Hovedstyrets forslag. Manøvreringsreglementet er i samsvar med det nå gjeldende reglement og er ajourført med hensyn til de nye reguleringshøyder. I post 2 er som tidligere inntatt bestemmelse om at det til den alminnelige vannforsyning i loven skal avgis nødvendig vann i samsvar med overenskomst, eller i tvisttilfelle ved skjønn.

Departementet forutsetter som vanlig at det kan samtykke i mindre planendringer herunder endringer i manøvreringsreglementet som følge av planendringen.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Norsk Hydro A/S å foreta ytterligere regulering av Øvre Glomvatn i Neverdalsåga i Meløy

kommune, i det vesentlige i samsvar med søknad datert 16. mars 1971. Tillatelsen gis på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 30. juni 1972.

2. Det fastsettes som gjeldende inntil videre, manøvreringsreglement for reguleringen av Øvre Glomvatn i samsvar med forslaget i nevnte foredrag.

18. A/S Johan C. Martens & Co.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 10. juli 1972.

Selskapets søknad av 28. desember 1971.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved A/S Johan C. Martens & Co. tillatelse til å leie inntil 3 000 kW fra Bergens Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Bergen kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

«1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, svfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilagge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstilling av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selska-

per, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kWh, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Oppgave vedrørende selskapets styre, aksjekapital og aksjonærer m. v. bes innsendt til Industridepartementet innen 1. april hvert år.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepunkt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd

§ 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 etter § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.»

19. Røldal—Suldal Kraft A/S.

(Tillatelse til å foreta ytterligere reguleringer i Røldal—Suldalvassdragene m. v. og om tilleggsamarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S.)

Kgl. res. av 14. juli 1972.

Stortinget har i møte den 14. juni 1972 gjort følgende vedtak:

«I.

Stortinget samtykker i at Røldal—Suldal Kraft A/S får tillatelse til ytterligere reguleringer i Røldal—Suldalvassdragene m. v. i samsvar med Industridepartementets tilråding av 10. mars 1972.

II.

Det forutsettes nytt manøvreringsreglement for Røldal—Suldalvassdragene m. v. i samsvar med forslag inntatt i ovennevnte tilråding, som gjeldende inntil videre.

III.

Stortinget samtykker i at staten inngår samarbeidsavtale med Norsk Hydro A/S om ytterligere utbygging av Røldal—Suldalvassdragene i samsvar med forslag inntatt i ovennevnte tilråding.»

Vedtaket er i samsvar med Innst. S. nr. 317 for 1971—72 som igjen samsvarer med Industridepartementets tilråding i St. prp. nr. 109 for s. å.

De av Stortinget vedtatte vilkår for tillatelse for Røldal—Suldal Kraft A/S til å foreta ytterligere reguleringer i Røldal—Suldalvassdragene m. v., er sålydende:

1.

Reguleringskonsesjonen gjelder i 60 år fra 21/12 1962. Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse regulerings- og overføringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre inn-

retninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringene og overføringene innvinnes for eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,— pr. nat.hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4,50 pr. nat.hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere konsederte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantsikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 % rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristen forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å veige mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunns-hus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 20 000 til rådighet for almindennende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planen er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggenes eier.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,— pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelse av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 10, 11, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringen kan medføre forpliktelser.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tviststilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. De stedlige myndigheter tas med på råd ved valg av trasé for anleggsveger.

18.

Innen reguleringen tas i bruk skal konsesjonæren innbetale kr. 75 000 til Suldal kommune og kr. 75 000 til Odda kommune til forøkelse av de tidligere opprettede næringsfond til disse kommuner.

19.

Regulanten pålegges etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement:

1. Å bekoste og drive kompensierende fiskekultur, herunder fiskeribiologiske undersøkelser og kontrolltiltak i de berørte vassdrag.
2. Å bekoste viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser, i områder som berøres av vassdragsreguleringene.
3. Å bekoste andre tiltak til fremme av vilt- og fiskebestand herunder oppsyn dersom

det skulle oppstå uforutsette ting i forbindelse med reguleringene og disse ikke dekkes av øvrige konsesjonsvilkår.

4. Å sette ut yngel og/eller settefisk i Suldalsvatnet etter nærmere bestemmelse om antall, stamme og størrelse m. v. som fastsettes av vedkommende departement eller den dette bemyndiger.
5. Å innbetale kr. 20 000,— til hvert av fiskefondene for Odda og Suldal kommuner. Rentemidlene skal gå til opphjør av fisket i uberørte naboområder.

20.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringene og overføringene fører med seg for bygdefolkets interesse. Spørsmålet om hvilke tiltak som skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn etter vassdragsreguleringslovens § 16, eventuelt § 19.

21.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Ryddingen skal være fullført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

De partier av isen på magasinene som blir farlig svekket markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten innsirkles de svekkede partier med et tau festet til påler som settes fast i isen med passe mellomrom.

Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m. Menes isen på Røldalsvatn til sine tider å bli farlig å trafikere i sin helhet, gjøres dette kjent ved oppslag på sentrale steder rundt vatnet.

23.

Konsesjonæren plikter dersom vedkommende departement finner behov for det, og etter departementets nærmere bestemmelse, å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) samt foreta opprenskings- og strandjusteringsarbeider i Roaldkvamsåno. Departementet kan likeledes kreve garanti for en viss minstevassføring gjennom tersklene av hensyn til et eventuelt fiske, begrenset til 0,5 m³/sek.

24.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med

hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

25.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

26.

Reguleringsanleggets eier plikter å avgi vatn fra østre vassdrag i sådan utstrekning at den alminnelige fløting i Suldalslågen foretales så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Stortinget har lagt til grunn følgende manøvringsreglement for regulering av Røldal—Suldalvassdragene m. v.:

1.

Reguleringsgrenser:	Øvre kote	Nedre kote	Oppd. i m	Senkn. i m	Regh. i m	Flomstign. til kote
Valldalen	745,00	665,00	80,00		80,00	746,00
Votnavatn	1 020,00	975,00	45,00		45,00	1 020,75
Reinsvatn	1 020,00		44,00		44,00	1 020,75
Reinshølen	1 020,00		44,00		44,00	1 020,75
Gauthellervatn	1 020,00		42,00		42,00	1 020,75
Stavsvatn	1 020,00		42,00		42,00	1 020,75
Grunnavatn	1 020,00		13,00		13,00	1 020,75
Røldalsvatn	380,00	363,00		17,00	17,00	
Vasstølvatn	753,00	732,50	20,50		20,50	753,50
Finnabuvatn	908,00	893,00	10,00	5,00	15,00	908,50
Sandvatn	950,00	924,00	21,00	5,00	26,00	951,00
Holmavatn	1 058,00	1 048,00	4,50	5,50	10,00	1 058,50
Isvatn	1 295,00	1 285,00		10,00	10,00	
Inntaksbasseng i Kvanndalen	630,00	620,00	10,00		10,00	
Kaldevatn	1 205,00	1 183,00	9,50	12,50	22,00	1 205,50
Kvanndalstjørn	1 216,80	1 215,80	0	1,00	1,00	
Djupejtjørn	1 167,20	1 146,40	0	20,80	20,80	
Indre Grubbedalstjørn	1 078,80	1 045,00	0	33,80	33,80	
Midtre Grubbedalstjørn	1 070,00	1 045,00	0	25,00	25,00	
Inntak Bleskestadelv	640,00	635,00	5,00	0	5,00	
Salttjørn	967,50	967,50	3,50	0		

Høyden refererer seg til NVE's fastmerker i vassdragsnivellelement l.nr. 410, 411, 412, 413 og 414.

Overføringer.

Avløpet fra Risbuelvas nedbørsfelt ned til kote 756,00, 24,0 km², føres inn på driftstunnel for Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Kvanndalstjørn's nedslagsfelt kote 1 210,80, 1,7 km², overføres til Grubbedalen.

Det samlede avløp fra Grubbedalselva ned til utløpsosen av Midtre Grubbedalstjørn kote 1 071,00, dvs. fra i alt 1,7 + 13,6 = 15,3 km², overføres til Votna.

Avløpet fra Blåbergdalen og Austmannebekken, i alt 21,6 km², føres inn på overføringstunnelen mellom Grubbedalen og Votna. Inntaket i Blåbergdalen blir beliggende på ca. kote 1 045,00.

Avløpet fra Stølsånas felt mellom Midtre Grubbedalstjørn og Vasstølvatn, 45,4 km², og avløpet fra Øynoelv, 9 km², ned til kote 756,00 overføres til driftstunnelen til Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Stølsånas felt nedenfor Vasstølvatn og ned til bekkeinntak i Stølsåna kote 381,00 i alt 10 km², føres inn på driftstunnelen for Suldal I Kraftverk.

Avløpet fra en mindre bekk, Bakliabekken, ned til kote 1 027,00, 1,5 km², overføres til Votna.

Avløpet fra Grytøyrelvas felt, redusert med Blåbergdalens felt ovenfor ca. kote 1 045,00 samt Austmannebekken, ned til kote 756,00, i alt 31,4 km², føres inn på driftstunnelen til Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Gjertrabekken ned til kote 811,50, 0,5 km², føres inn på fordelingsbassenget Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Kvennabekken ned til kote

641,00, 4 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Tverråna i Juvstøldalen ned til kote 650,00, 6 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Kvanndalselva ved kote 630,00, 69 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Bleskestadåna mellom kotene 950,00 og 640,00 i alt 38,8 km², overføres til Havreåna og videre til driftstunnelen for Suldal II. På overføringstunnelen føres inn en mindre bekk, 0,8 km².

Avløpet fra Havreåna ned til kote 636,50, 5,4 km², overføres sammen med avløpet fra Bleskestadåna og driftsvatnet fra Kvanndal Kraftverk til driftstunnelen for Suldal II. På overføringstunnelen føres inn en mindre bekk i Kvelvane med nedslagsfelt 0,9 km².

Avløpet fra Sæbyggedalen kote 975,00, 0,4 km², overføres til Sandvatn.

Avløpet fra Isvatn, hvis felt er 5,0 km², overføres til Litlavatn.

2.

Under flom tappes det fra Røldalsvatn slik at vasstanden i dette ikke blir høyere enn den ville ha vært ved samme tilsig før reguleringen, og ved manøvreringen forøvrig has for øye at vassdragets tidligere flomvassføring ikke forøkes og at isforholdene i Suldalslågen ikke forverres.

I fyllingstiden tappes magasinene slik at avløpet fra Suldal I og Suldal II til sammen utgjør minst 42 m³/sek. uavhengig av tilsigsforholdene, men alt uregulert tilløp til Røldalsvatn i denne periode brukes til å fylle dette vatn opp til kote 378,00. Røldalsvatn må ikke tappes under denne grense før 1. oktober.

Forannevnte plikt til å tappe minst 42 m³/sek. uavhengig av tilsigsforholdene, bortfaller etter 1. august hvert år, dog slik at konsesjonæren i fyllingstiden er forpliktet til også etter dette tidspunkt å holde en minimumvassføring fra Suldal I og Suldal II på tilsammen opptil 42 m³/sek. dersom en av rettighetshaverne på forhånd utpekt representant, krever dette. Kravet om en slik minimumvassføring på opptil 42 m³/sek. må være fremsatt innen fredag kl. 10.00 for den derpå følgende uke.

Dersom tilskudd av magasinvatn har utgjort minst 7 mill. m³ for å opprettholde en driftsvassføring forlangt i henhold til foregående ledd kan driftsvassføringen i Suldal I og II reduseres til 30 m³/sek. Den kan først forlanges hevet opp til 42 m³/sek. igjen når det naturlige tilsig tilsvarer denne vassføring.

Forøvrig kan tappingen skje etter behovet i kraftstasjonene.

3.

Fra østre vassdrag avgis det til den alminnelige fløting i Suldalslågen nødvendige vatn overensstemmende med de ved overenskomst eller skjønn fastsatte regler.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Av protokollen sendes ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Stortinget har samtykket i at staten ved Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen inngår følgende samarbeidsavtale med Norsk Hydro A/S om ytterligere utbygging av Røldal—Suldalvassdragene:

Den 15. februar 1963 inngikk Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab på vegne av sitt datterselskap A/S Rjukanfos en samarbeidsavtale om utnyttelsen av kraftkildene i Røldal—Suldalvassdragene og om kraftlevering. Denne avtale er senere endret ved tilleggsavtale av 24. oktober 1964 mellom Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab, Aktieselskapet Rjukanfos og Røldal—Suldal Kraft A/S. Partene har i dag inngått følgende tilleggsavtale:

§ 1.

Tilleggsutbygging.

I tillegg til kraftutbygging som selskapet i medhold av samarbeidsavtalen av 15. februar 1963 har besluttet gjennomført, skal selskapet

i den utstrekning NVE og Hydro avtaler, bygge og drive de ytterligere anlegg i Røldal—Suldalvassdragene som er omhandlet i vedlagte beskrivelse (vedlegg 1 til nærværende avtale) samt eventuelle andre anlegg innenfor det nedslagsfelt som er angitt i vedlagte kartskisse (vedlegg 2 til nærværende avtale).

§ 2.

Med de unntak som fremgår av nedenstående, gjelder bestemmelsene i samarbeidsavtalen av 15. februar 1963, endret ved tilleggsavtale av 24. oktober 1964, også for tilleggsutbygging etter § 1.

§ 3.

Fallrettigheter m. v.

De fallrettigheter, grunneiendommer og rettigheter som er nødvendige for å gjennomføre tilleggsutbygging etter § 1, og som selskapet ikke allerede disponerer, søkes ervervet av selskapet.

Tilleggsavtale nr. 2

§ 4.

Finansiering.

Bestemmelse om hvordan anleggsomkostningene skal dekkes, treffes av NVE og Hydro etter hvert som tilleggsutbygging avtales etter § 1.

§ 5.

Utbygginger.

Godtgjørelse som tilkommer Hydro for tjenester som ytes selskapet i henhold til § 7, 3. ledd, i samarbeidsavtalen av 15. februar 1963, og godtgjørelse som tilkommer NVE til dekning av generalomkostninger i henhold til avtalens § 7, siste ledd, fastsettes for hvert anlegg ved avtale mellom NVE og Hydro.

§ 6.

Kraftleie.

Hydros rett etter § 11 i samarbeidsavtalen

av 15. februar 1963 til å kreve å få utta kraft fra NVE's andel gjelder ikke for tilleggsutbygging etter § 1.

§ 7.

Særskilte bestemmelser i tilfelle ulik fordeling av aksjer mellom partene.

a) Tilleggsutbyggingens prosentandel av den totale utbygging fastsettes på forhånd som ledd i beslutning om de enkelte utbygginger etter § 1. Prosentandelen fastsettes på grunnlag av forholdet mellom medianårsproduksjon fra tilleggsutbyggingen og selskapets totalproduksjon i medianår. Beregning av medianårsproduksjon foretas av NVE's hydrologiske avdeling.

b) Aksjene i selskapet blir ved gjennomføring av tilleggsutbygging om nødvendig å omfordele mellom partene slik at aksjefordelingen svarer til fordelingen av selskapets totalproduksjon. De nærmere betingelser for aksjeoverføringen fastsettes ved avtale mellom NVE og Hydro.

c) I tilfelle Hydro har foretatt full innløsning etter § 12 i samarbeidsavtalen av 15. februar 1963, og det deretter avtales ytterligere tilleggsutbygginger, foretas aksjeoverføring i samsvar med pkt. b).

§ 8.

Konsesjon.

Nærværende avtale er bare gyldig i den utstrekning selskapet får de nødvendige ervervs- og reguleringskonsesjoner på tilleggsutbyggingen.

§ 9.

Nærværende avtale skal tinglyses på selskapets eiendommer og rettigheter.

§ 10.

Avtalen utferdiges i 4 eksemplarer, hvorav partene beholder 1 hver.

Oslo,

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen

pr. pr. *Aktieselskabet Rjukanfos*

Departementet vil anbefale at det blir gitt Røldal—Suldal Kraft A/S tillatelse til å foreta ytterligere reguleringer i Røldal—Suldalvassdragene m. v., på de vilkår som er lagt til grunn for Stortingets samtykke. Det tilrås fastsatt manøvreringsreglement som inntatt foran.

pr. pr. *Norsk Hydro-Elektrisk Kvelstofaktieselskab*

Røldal—Suldal Kraft A/S

Videre tilrås at det inngås samarbeidsavtale med Norsk Hydro A/S om ytterligere utbygging av Røldal—Suldalvassdragene m. v., som inntatt foran.

Det forutsettes som vanlig at departementet er bemyndiget til å samtykke i mindre

planendringer og foreta tilsvarende endringer i manøvreringsreglementet.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917, tillates Røldal—Suldal Kraft A/S å foreta ytterligere reguleringer i Røldal—Suldalvassdragene m. v. — i samsvar med fremlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 14. juli 1972.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for Røldal—Suldalvassdragene m. v. i samsvar med utkast inntatt i samme foredrag som gjeldende inntil videre.
3. Det inngås samarbeidsavtale mellom staten og Norsk Hydro A/S om ytterligere utbygging av Røldal—Suldalvassdragene i samsvar med forslag inntatt i ovennevnte foredrag av 14. juli 1972.

20. A/S Strømmen Staal.

(Tillatelse til kraftleie fra A/S Kykkelsrud for drift av smelteverk for stålstøperi på Strømmen.)

Kgl. res. av 14. juli 1972.

A/S Strømmen Værksted fikk ved kongelig resolusjon av 4. august 1961 tillatelse til å leie 8 000 kW, hvorav 1 000 kW Tokkekraft, fra A/S Kykkelsrud.

4. april 1970 ble A/S Strømmen Værksted fusjonert med et stålstøperi ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker i firmaet A/S Strømmen Staal, og kraftleieavtalen overført til det nye selskapet.

Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet har i brev av 16. mai 1972 gitt følgende uttalelse til departementet i anledning av søknad av 10. desember 1971 fra A/S Strømmen Staal om fornyet konsesjon på leie av 14 000 kW (inklusive 1 000 kW Tokkekraft) fra A/S Kykkelsrud:

«A/S Strømmen Staal. Søknad om konsesjon på kraftleie fra A/S Kykkelsrud.

1. Innledning.

Ved kongelig resolusjon 4. august 1961 fikk A/S Strømmens Værksted tillatelse til å leie inntil 8 000 kW, hvorav 1 000 kW Tokkekraft, fra A/S Kykkelsrud med tidsbegrensning til 1. januar 1970. For Tokkekraften er tidsbegrensningen 30. juni 1966. I brev av 7. oktober 1969 til A/S Strømmens Værksted

gjorde Elektrisitetsdirektoratet oppmerksom på at det måtte innsendes søknad om fornyelse, hvis kraftleieforholdet skulle fortsette. Slik søknad ble mottatt ved brev av 9. oktober 1969. Søknaden gjaldt leie av inntil 14 000 kW fra A/S Kykkelsrud.

23. januar 1971 ble av A/S Strømmens Værksted opplyst underhånden at kraftleien var overtatt av A/S Strømmen Staal. I brev av 27. november 1971 ble i den forbindelse meddelt:

«I anledning Deres brev av 25. november 1971 tillater vi oss å meddele at vår tidligere støperiafdeling — som utgjorde $\frac{2}{3}$ av bedriften — den 4. april 1970 ble fusjonert med det mindre stålstøperi ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker i firmaet A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss, — med hovedkontor på Strømmen.

Dette er altså en direkte fortsettelse av den del av vår bedrift som omfattet stålstøperiet, hvor den helt vesentlige del av elektrisiteten ble anvendt til drift av smelteovner, glødeovner etc.

I det nye A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss, eier vårt firma 50 pst. av aksjekapitalen.

Som det vil forstås er realiteten i saken at driften fortsetter uforandret fra tidligere, men formelt er saken som ovenfor angitt.

Vi tør derfor anmode om at den tidligere innsendte søknad av 9. oktober 1969 — om fornyelse av konsesjonen på leie av i alt 14 000 kW (inklusive 1 000 kW Tokkekraft) — fra Aktieselskabet Hafslund blir bibeholdt og at konsesjonen blir overført til A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss.

Konsesjonssøknad i samsvar med kap. IV i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — vil bli sendt Dem fra A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss.»

2. Søknaden.

Søknaden av 10. desember 1971 fra A/S Strømmen Staal lyder slik:

«Vi refererer til Deres brev av 25. f. m. — jnr. 4105 E-69, FS:NG — samt av brev av 27. f. m. fra A/S Strømmens Værksted, medundertegnet av vårt firma.

Vi tillater oss å meddele at vårt firma ble dannet den 4. april 1970 ved fusjon av støperiafdelingen ved A/S Strømmens Værksted og stålstøperiet ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker, — med hovedkontor på Strømmen. A/S Strømmens Værkstedes støperiafdelingen utgjorde $\frac{2}{3}$ av bedriften.

Vår bedrift er altså en direkte fortsettelse av den del av A/S Strømmens Værksted som omfattet stålstøperiet, hvor den helt vesentlige del av elektrisiteten ble anvendt til drift av smelteovner, glødeovner etc.

Som det fremgår av vedlagte erklæring fra vårt styre, eies aksjene i vårt firma av A/S Strømmens Værksted og A/S Raufoss ammunisjonsfabrikker med 1 halvpart hver.

Som det vil forstås er realiteten i saken at driften fortsetter uforandret fra tidligere, — men formelt er saken som ovenfor nevnt.

Med hensyn til kraftleieforholdet kan vi

opplyse at kraftleiekontrakt av 5. juli 1968 med Aktieselskabet Hafslund — opprinnelig inngått med A/S Strømmens Værksted — nå er overført til vårt firma. I den anledning vedlegger vi kopi av brev av 6. juli 1971 fra Aktieselskabet Hafslund til oss, påført bekreftelse fra A/S Strømmens Værksted og vårt firma. — Vi vedlegger ennvidere for ordens skyld kopi av ovennevnte kontrakt.

I henhold til foranstående tør vi anmode om at den tidligere innsendte søknad av 9. oktober 1968 fra A/S Strømmens Værksted — om fornyelse av konsesjonen på leie av i alt 14 000 kW (inklusive 1 000 kW Tokkekraft) fra Aktieselskabet Hafslund, blir bibeholdt og at konsesjonen blir overført til vårt firma.

Vi vedlegger en erklæring om aksjeforholdet i vårt firma, undertegnet av vårt styre.

Hvis det er nærmere opplysninger som ønskes, står vi gjerne til disposisjon.

Vi imøteser Deres nærmere meddelelse i sakens anledning.»

Brevet av 6. juli 1971 fra A/S Kykkelsrud til A/S Strømmen Staal lyder:

«Vi henviser til telefonsamtale i dag med direktør Alf Ihlen og bekrefter følgende avtale vedrørende den strømleveringskontrakt som 5. juli 1968 ble opprettet mellom A/S Strømmens Værksted og A/S Kykkelsrud, gjeldende fra 1. juli 1967 til 30. juni 1972.

I forbindelse med at stålstøperiet ved A/S Strømmens Værksted den 3. april 1970 er etablert som nytt firma, A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss, overføres ovennevnte strømleveringskontrakt med alle rettigheter og forpliktelser til det nye firma. Av praktiske grunner er det mest hensiktsmessig å la endringen gjelde fra 3. april 1970.

A/S Strømmen Staal, Strømmen—Raufoss, gis rett til å framleie kraft til A/S Strømmens Værksted, jfr. § 4 i strømleveringskontrakten.

Vi ber Dem vennligst returnere vedlagte gjenpart forsynt med Deres underskrift som bekreftelse på at De er enig i ovenstående.

Gjenpart av nærværende skrivelse er sendt A/S Strømmens Værksted til orientering.»

3. Kraftleiekontrakten.

Ifølge den nevnte kraftleiekontrakt av 5. juli 1968 har A/S Kykkelsrud påtatt seg å levere inntil 12 000 kW. Leveringen fordeler seg på følgende kraftkategorier:

1. Fast årskraft fra egne anlegg (A-kraft)	500 kW
2. Fast årskraft fra statens anlegg Tokke (BT-kraft)	1 000 »
3. Fast årskraft fra statens anlegg (BS-kraft)	1 000 »
4. Sekundakraft fra egne anlegg eller tilfeldig ledig kraft fra fremmede anlegg (C-kraft)	9 500 »

Kraften skal leveres i bedriftens mottagerkiosk som 3-faset vekselstrøm med 50 per./sek.

og en spenning av ca. 10 kV. Videre nedtransformering og overføring påhviler bedriften.

Kraften skal ifølge kontrakten kunne anvendes til motordrift, lys og andre formål innen produksjonen samt til drift av smelte-, tørke- og glødeovner for fremstilling av stål, men ikke til oppvarming uten samtykke.

Kraften skal måles på 10 kV samlerskinner i bedriftens mottagerkiosk ved hjelp av måleutstyr som registrerer den uttatte energi samt det gjennomsnittlige forbruk av effekt i 1 times perioder.

Kontraktens § 8 inneholder bl. a. følgende bestemmelser om kraftpriser:

A-kraft skal betales med en effektavgift av kr. 76 pr. kW/år + 2 øre/kWh.

BT- og BS-kraft skal betales med kr. 109 pr. kW/år + 2 øre/kWh.

Sekundakraft fra A/S Kykkelsruds egne anlegg skal betales med 2,8 øre/kWh.

Tilfeldig ledig kraft som overføres fra Samkjøringen eller andre, betales med A/S Kykkelsruds egen innkjøpspris med et tillegg på 30 pst. til dekning av overføringstap m. v.

Uansett kraftforbruket skal bedriften hvert år betale kr. 95 pr. kW/år for A-, BT- og BS-kraften.

Kontraktens § 20 inneholder nærmere bestemmelser om adgangen til prisregulering.

Kontrakten er gjort gjeldende fra 1. juli 1967 og er gjensidig bindende til 30. juni 1972.

For øvrig kan vises til vedlagte kopi av kontrakten.

4. Avgitte uttalelser.

Søknaden har av Elektrisitetsdirektoratet på vanlig måte vært forelagt vedkommende distrikt til uttalelse. Således har:

4.1. Skedsmo kommunestyre i møte 28. februar 1972 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale søknaden.

4.2. Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Akershus i påtegning 14. mars 1972 til fylkesmannen i Oslo og Akershus meddelt:

«Støperiavdelingen ved A/S Strømmen Værksted og stålstøperiet ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker har gått sammen i et nytt firma A/S Strømmen Staal. Bedriften er en indirekte fortsettelse av den del av A/S Strømmens Værksted som omfattet stålstøperiet. Det tidligere kraftleieforhold må overføres til det nye selskapet, og det søkes om at søknad av 9. oktober 1968 fra A/S Strømmen Værksted på 14 000 kW blir overdratt. Søknaden anbefales.»

4.3. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i påtegning av 16. mars 1972 til NVE anbefalt søknaden.

Søknaden har dessuten vært forelagt:

4.4. Industridepartementets Industriavdeling, som i brev av 5. januar 1972 til NVE har meddelt:

«Det vises til brev av 28. desember 1971, jnr. 5539 E-71, med kopi av A/S Strømmen Staal's brev av 10. desember 1971.

Under henvisninger til de opplysninger bedriften har gitt i det ovenfor nevnte brev vil man anbefale at søknaden imøtekommes.»

5. Hovedstyrets uttalelse.

Ved kongelig resolusjon av 4. august 1961 fikk A/S Strømmens Værksted tillatelse til å leie inntil 8 000 kW, hvorav 1 000 kW Tokkekraft, fra A/S Kykkelsrud med tidsbegrensning til 1. januar 1970. Tokkekraften er tidsbegrenset til 30. juni 1996 i samsvar med Tokke-avtalen, jfr. St. prp. nr. 1. Tillegg nr. 3 for 1956.

Tillatelsen ble gitt med vilkår om at selskapets styre til enhver tid for et flertalls vedkommende skulle bestå av norske statsborgere.

For øvrig ble tillatelsen gitt på vanlige vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: $kWh/8\,760\ t = kW$. Vilkår om kraftavståelse til kommuner ble sløffet, da kraftleverandøren A/S Kykkelsrud står for kraftforsyningen i Skedsmo kommune hvor bedriften er beliggende.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1971. For 1971 var den kr. 4 345,50.

4. april 1970 ble det nye selskap A/S Strømmen Staal dannet ved fusjon av støperiavdelingen ved A/S Strømmens Værksted og stålstøperiet ved A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker. Det nye selskap er direkte fortsettelse av den del av A/S Strømmens Værksted som omfatter stålstøperiet. Kraften blir her for den helt vesentlige del anvendt til drift av smelteovner, glødeovner m. v.

Den foreliggende søknad fra A/S Strømmen Staal om tillatelse til å leie inntil 14 000 kW fra A/S Hafslund har vært forelagt Skedsmo kommunestyre, overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Akershus, fylkesmannen i Oslo og Akershus samt departementets Industriavdeling, som samtlige har anbefalt søknaden. Det er av Industriavdelingen ikke foreslått spesielle konsesjonsvilkår.

Selskapet ved adm. direktør Alf Ihlen har meddelt hit underhånden at selskapets styre bare består av norske statsborgere.

Hovedstyret vil etter dette anbefale at A/S

Strømmen Staal gis tillatelse til å leie inntil 14 000 kW — inklusive 1 000 kW Tokkekraft — fra A/S Kykkelsrud.

For de 1 000 kW Tokkekraft forutsettes tillatelsen tidsbegrenset til 30. juni 1996.

For de øvrige 13 000 kW foreslås tillatelsen gitt for en 10-års periode som vanlig, regnet fra 1. januar 1970.

Tillatelsen foreslås gitt med vilkår om at styret til enhver tid bare skal bestå av norske statsborgere.

For øvrig foreslås tillatelsen i det vesentlige gitt med samme vilkår som konsesjonen av 4. august 1961 til A/S Strømmens Værksted, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: $kWh/8\,760 = kW$.

Vilkår om kraftavståelse til kommuner forutsettes fortsatt sløffet.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter vedlegges.

Behandlet i hovedstyremøte den 15. mai 1972.

A/S Strømmen Staal har fremlagt foreskrevne erklæring fra styret i samsvar med Ervervslovens § 24, 2. ledd.

Den foreliggende kraftleiekontrakt er undertegnet av A/S Strømmen Værksted og A/S Kykkelsrud, og overdratt A/S Strømmen Staal med virkning fra 3. april 1970.

Når det gjelder innholdet av kontrakten refereres det til Hovedstyrets foranstående uttalelser.

Etter det foreliggende vil departementet tilrå at A/S Strømmen Staal gis den søkte konsesjon på leie av 14 000 kW fra A/S Kykkelsrud til drift av selskapets stålstøperi, så lenge kraftleieforholdet består, dog ikke lenger enn til 1. januar 1980, og for øvrig på vanlige vilkår for slik kraftleie.

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår som departementet slutter seg til, er sålydende:

1. Leietid.

For så vidt angår leien av de 1 000 kW som er tildelt konsesjonæren i forbindelse med tegning av andeler i Tokke-lånet gjelder tillatelsen til 30. juni 1996.

For øvrig gjelder tillatelsen for den tid leieforholdet måtte stå ved makt, dog ikke lenger enn til 1. januar 1980.

2. Selskapets styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilagge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000

av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Industridepartementet

tilråd:

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 kap. IV tillates A/S Strømmen Staal å leie inntil 14 000 kW pr. år fra A/S Kykkelsrud til drift av selskapets stålstøperi på Strømmen på de vilkår og under de forutsetninger som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 14. juli 1972.

21. A/S Follum fabrikker.

(Tillatelse til leie av 60 000 kW spillkraft fra statskraftverkene til drift av elektrokjeler ved bedriftens anlegg på Ringerike.)

Kgl. res. av 14. juli 1972.

A/S Follum fabrikker fikk ved kongelig resolusjon av 3. februar 1967 konsesjon på leie av 54 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene resp. Samkjøringen til drift av elektrokjeler ved selskapets anlegg på Ringerike. Konsesjonen utløp 1. januar 1971.

I brev av 25. juli 1968 til NVE søkte selskapet om å få det konsederte kraftkvantum økt til 60 000 kW i samsvar med inngått spillkraftkontrakt med Statskraftverkene. Saken ble forelagt fylkesmannen i Buskerud, som først i brev av 11. februar 1972 kom med sin uttalelse. På det daværende tidspunkt hadde A/S Follum fabrikker i brev av 7. februar 1972 til NVE søkt om fornyelse av konsesjonen av 3. februar 1967, dok økt til 60 000 kW.

I anledning av søknaden av 7. februar 1972, har Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet i brev av 2. mai 1972 gitt følgende uttalelse til departementet:

«1. Innledning.

Ved kongelig resolusjon av 3. februar 1967 ble A/S Follum Fabrikker, Hønefoss, gitt tillatelse til å leie inntil 54 000 kW spillkraft fra statskraftverkene resp. Samkjøringen til drift av elektrokjeler ved selskapets anlegg på Ringerike. Tillatelsen ble gitt på vanlige vilkår når det gjelder leie av spillkraft til dampfremstilling, således uten vilkår om avgift til staten. Dessuten ble vilkår av kraftavståelse til kommuner sløffet i samsvar med praksis. Tillatelsen var tidsbegrenset til 1. januar 1971.

I brev til NVE av 25. juli 1968 har selskapet bedt om at det konsederte kraftkvantum heves til 60 000 kW i samsvar med inngått spillkraftkontrakt med Direktoratet for statskraftverkene.

Søknaden ble av Elektrisitetsdirektoratet sendt fylkesmannen i Buskerud 28. august 1968 til uttalelse. Hans uttalelse er først mottatt ved brev av 11. februar 1972. En hadde da minnet om saken ved brever av 25. november 1968, 7. januar 1969 og 20. november 1971.

I brev til NVE av 7. februar 1972 har selskapet søkt om fornyelse av konsesjon av 3. februar 1967.

2. Søknadene.

Søknaden av 25. juli 1968 fra A/S Follum Fabrikker har denne ordlyd:

«Med brev fra Det kgl. Departement for Industri og Håndverk ble det oss meddelt at vi ved kongelig resolusjon av 3. februar 1967 var innvilget konsesjon på leie inntil 54 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene respektive Samkjøringen til drift av elektrokjelene ved vårt anlegg på Ringerike.

Vi har nå inngått spillkraftkontrakt med Statskraftverkene hvor kvantumet er øket til 60 000 kW. Kopi av avtalen vil på anmodning bli oversendt.

Under henvisning hertil tør vi be om at den nå løpende konsesjon heves til 60 000 kW.

Det foreligger erklæring fra vårt styre, datert 4. februar 1966, når det gjelder den nå innvilgede konsesjon og med mindre vi hører annet fra Dem går vi ut fra at ny erklæring i forbindelse med fornyelse av kraftkontrakten er unødvendig.»

Søknaden av 7. februar 1972 lyder slik:

«Vi søker herved om fornyelse av vår konsesjon på leie av spillkraft for dampfremstilling ved våre anlegg på Ringerike fra Statskraftverkene eller Samkjøringen. Kontrakt for ovennevnte levering foreligger mellom Statskraftverkene og Follum fabrikker av 28. juni 1968.»

3. Spillkraftkontrakten.

Ifølge den inngåtte spillkraftkontrakt, datert 28. juni 1968, jfr. tilleggsavtale av 18. februar 1969, skal statskraftverkene ha rett til fra kontraktens undertegnelse å levere inntil 60 000 kW til selskapets elektrokjel. Leveringen skal bare finne sted i den utstrekning det passer statskraftverkene å levere slik kraft.

Selskapet skal ha plikt til å utta den kraft som stilles til disposisjon i henhold til kontrakten i den grad det kan nyttiggjøre seg kraften på en rasjonell måte i sitt kjeleanlegg.

Kraften skal leveres i Follum transformatorstasjon med en spenning av ca. 5 400 henholdsvis 22 000 volt.

Kraftleveringen skal måles i selskapets fyrlus ved 5 400 volt spenning, hvor selskapet setter opp kWh-måler med 1 times registrerperiode.

For levert energi skal betales en kWh-pris basert på prisen for fyringsolje.

Selskapet skal bare kunne anvende den uttatte energi til produksjon av damp (varmt vann) i elektrokjelen.

Ifølge kontraktens særbestemmelser skal selgeren yte selskapet et lån på kr. 450 000 som skal utbetales etterhvert gjennom ikke oppkrevet energiavgift i en periode fra kontraktens ikrafttreden (28. juni 1968) til verdien av den leverte energi basert på den beregnede pris tilsvarer lånets størrelse.

Kontrakten skal gjelde til det nevnte lån er tilbakebetalt, dog minst 10 år fra idriftsettelse av elektrokjele IV, og deretter med 1 års gjensidig oppsigelse.

Om de nærmere bestemmelser i kontrakten kan vises til de vedlagte kontraktskopier.

4. Innhentede uttalelser.

Søknaden av 25. juli 1968 har av Elektrisitetsdirektoratet vært forelagt vedkommende distrikt til uttalelse. Således har

4.1. Ringerike kommunestyre, i møte 27. februar 1969 enstemmig vedtatt følgende innstilling fra formannskapet:

«Ringerike kommune har ingen merknader til kontrakten i den form den foreligger.»

4.2. Elektrisitetskonsulenten for Buskerud fylke i brev 30. november 1971 til fylkesmannen:

«Grunnen til at ovennevnte søknad er blitt liggende ubesvart så vidt lenge er den at elektrisitetskonsulenten ønsket å få kjennskap til innholdet i kontrakten om spillkraften. Elektrisitetskonsulenten skrev derfor til Follum 4. desember 1968 og 28. april 1969 med forespørsel om dette. Brevene er ikke besvart.

Årsaken til at en ønsket å få kjennskap til kontraktens innhold, er at Follum i dag er fylkets største spillkraftforbruker. Fylkets muligheter for leveranse av spillkraft til «Krogstad-kjelen» opphørte når bedriften innstilte og en regner ikke med at den vil starte opp igjen. Andre spillkraftforbrukere er Embretsfoss og Holmen—Hellefoss. Men disse har som oftest nok spillkraftproduksjon i sine egne kraftstasjoner samtidig som fylkesverket har det i sine stasjoner. Fylkesverket må derfor som oftest selge spillkraften til Samkjøringen. Det kan derfor synes naturlig at fylket bør sikre seg muligheten for å kunne levere sin spillkraft direkte til fylkets egne spillkraftforbrukere før en må selge den ut av fylket til Samkjøringen.

Som orientering kan nevnes at Nore Kraftverk og fylkesverket allerede den 10. september 1934 inngikk avtale om levering av spillkraft til Follum. Fylkesverkets fortjeneste var 1,5 pst. Ifølge fylkesverkets årsberetninger for 1947 brøt Nore kontrakten og overtok spillkraftleveringen mot fylkesverkets protester.

Fylkesverkets behov for å kunne levere spill-

kraft etter «Krogstad-kjelens» stans bør derfor om mulig gjenopprettes ved at en fikk tillatelse til å gå inn i spillkraftleveringen med inntil 6 MW.

Elkonsulenten vil derfor gi følgende uttalelse:

Søknad av 25. juli 1968 fra A/S Follum Fabrikker om økning av spillkraftkjøpet fra 54 MW til 60 MW fra Statskraftverkene imøtekommes under den forutsetning at

- a) BK får første retten til å kunne levere spillkraft under forutsetning at Follum må betale det samme til BK som de ville ha gjort til Statskraftverkene.
- b) eller at konsesjon gis for et begrenset tidsrom på fem år regnet fra konsesjons-søknadens dato = 25. juli 1968.»

4.3. Fylkesmannen i Buskerud i brev til NVE av 11. februar 1972:

«Idet en viser til Deres brev, senest av 20. november 1971 (jnr. 3044. E—68. FS/NG), oversendes vedlagt innhentede uttalelser fra Ringerike kommunestyre og elektrisitetskonsulenten for Buskerud fylke, henholdsvis av 27. februar 1969 og 30. november 1971.

Fylkesmannen har for sin del ikke noe å innvende mot at søknaden fra A/S Follum Fabrikker av 25. juli 1968 om konsesjon for leie av spillkraft blir imøtekommet.»

Søknaden har videre vært forelagt

4.4. Industriedepartementets Industriavdeling, som i brev 7. september 1968 til departementets Vassdragsavdeling har opplyst at den ikke har noe å bemerke til at søknaden blir innvilget, jfr. departementets brev hit av 17. september 1968 — 2061/68 IDV.

Dessuten har søknaden vært forelagt

4.5. Direktoratet for statskraftverkene, som i brev av 31. august 1968 til Elektrisitetsdirektoratet har meddelt at det ikke har noen bemerkninger å gjøre til konsesjons-søknaden.

Når det gjelder søknaden av 7. februar 1972 har en etter forholdene gått ut fra at det ikke skulle være nødvendig å forelegge denne for vedkommende distrikt til særskilt uttalelse.

5. Hovedstyrets uttalelse.

Søknaden gjelder tillatelse til å leie i alt inntil 60 000 kW spillkraft til drift av A/S Follum Fabrikkers elektrokjele ved bedriften på Ringerike.

Av dette kraftkvantum refererer 54 000 kW spillkraft seg til konsesjonen av 3. februar 1967 med utløpstid 1. januar 1971. Konsesjonen gjaldt som nevnt leie av inntil 54 000 kW spillkraft fra statskraftverkene resp. Samkjøringen.

Når det gjelder de ytterligere 6 000 kW har elektrisitetskonsulenten i Buskerud fylke som

referert foreslått at søknaden imøtekommes under forutsetning av at:

- a) Buskerud Kraftverker får førsteretten til å kunne levere spillkraft under forutsetning at A/S Follum Fabrikker må betale det samme til fylkesverket som selskapet ville ha gjort til statskraftverkene,
- b) eller at konsesjon gis for et begrenset tidsrom på 5 år regnet fra konsesjonsøknadens dato, 25. juli 1968.

Fylkesmannen i Buskerud har som nevnt for sin del ikke noe å innvende mot at søknaden blir innvilget.

Uttalelsen fra elektrisitetskonsulenten om fortrinnsrett for fylkesverket til å levere de ytterligere 6 000 kW spillkraft har vært forelagt Direktoratet for statskraftverkene underhånden, som under henvisning til nevnte lån på kr. 450 000 til A/S Follum Fabrikker er av den mening at den nye konsesjonen bør omfatte leie av i alt inntil 60 000 kW spillkraft, og slik at kraften i helhet blir å levere av statskraftverkene i samsvar med den inngåtte kontrakt. Således bør også tilføyelsen i den tidligere konsesjon om resp. levering fra Samkjøringen utgå i den nye konsesjon.

Hovedstyret er for sin del enig med Direktoratet for statskraftverkene i dette, og vil anbefale at A/S Follum Fabrikker gis tillatelse til leie inntil 60 000 kW spillkraft fra statskraftverkene til drift av elektrokjelene ved selskapets anlegg på Ringerike.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig, regnet fra 1. januar 1971.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med samme vilkår som den tidligere tillatelse av 3. februar 1967, herunder med vilkår om helt norsk styre. Vilkår om en årlig avgift til staten og om kraftavståelse til kommuner forutsettes fortsatt sløyfet. Ellers kan vises til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Departementets Industriavdeling har så vidt en forstår ikke foreslått spesielle konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter vedligger.

Behandlet i hovedstyremøte 24. april 1972.»

A/S Follum fabrikk har fremlagt foreskrevet erklæring fra styret, i samsvar med ervervslovens § 24, 2. ledd.

Den foreliggende kraftleiekontrakt er undertegnet av A/S Follum fabrikk og Statskraftverkene 28. juni 1968, med tilleggskontrakt av 18. februar 1969.

Med hensyn til kontraktens innhold, vises det til det som er anført i hovedstyrets foranstående uttalelse.

Etter det foreliggende vil departementet tilrå at A/S Follum fabrikk gis den søkte

konsesjon på 60 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene, til drift av elektrokjeler ved bedriftens anlegg på Ringerike så lenge kraftleieforholdet består, dog ikke lenger enn til 1. januar 1981, og for øvrig på vanlige vilkår for slik kraftleie, således uten vilkår om avgift til staten, etter vanlige regler for spillkraft til dampfremstilling.

Likeledes sløyfes vilkåret om kraftavståelse til kommunen, i samsvar med praksis.

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår, som departementet tiltrer, er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleieforholdet mellom partene om levering av inntil 60 000 kW spillkraft til drift av elektrokjeler ved fabrikkianlegget på Ringerike måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1981.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Saksmaal etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske til-

bud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvarende med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

8. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Kraftuttaket forutsettes å være underlagt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov av 14. desember 1917, nr. 16, kap. IV, gis A/S Follum fabrikk konsesjon på leie av 60 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene til drift av elektrokjeler ved bedriftens anlegg på Ringerike.

Konsesjonen gis på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 14. juli 1972.

22. Fjordstein A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
11. september 1972.

Selskapets søknad av 11. april 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Fjordstein A/S tillatelse til å leie inntil 1 250 kW fra Sokndal Elverk til drift av selskapets anlegg i Sokndal kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. september 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonal-

bot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt

utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8\,760} = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepunkt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

23. Norsk Teknisk Porselenfabrikk.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 13. september 1972.

Det vises til Deres søknad av 20. mars 1972 og brev av 19. april 1972 med vedlegg.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Norsk Teknisk Porselenfabrikk tillatelse til å leie inntil 3 000 kW fra Fredrikstad-distriktets elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Fredrikstad.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

1. Konsesjonstid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett sak søker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-

vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Bli det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW}$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene bli holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på medfører at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året for vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34, første ledd — samt på bestemmelser i første ledd i § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kopi av den nye kraftleiekontrakt bes innsendt så snart den er undertegnet av partene.

24. Norcem Paper Mill A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 29. september 1972.

Det vises til Deres søknad av 10. april 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Norcem Paper Mill A/S tillatelse til å leie inntil 2 500 kW primakraft fra Drammens Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Grønland 34 i Drammen.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller

for noen del avgis til utlån uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet,

må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises

til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året for vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av

selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, horetter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

25. Buskerud Kraftverker.

(Ervervskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse for utbygging av Døvikfoss kraftverk.)

Kgl. res. av 6. oktober 1972.

Ved Kronprinsregentens resolusjon 26. juni 1970 fikk Buskerud fylke tillatelse til erverv av Døvikfossen i Modum kommune. Fossen var tidligere eiet av A/S Døvik-Søiafoss med konsesjon fra 1939. Overdragelse til fylket skjedde etter at selskapet gjentatte ganger hadde fått byggefristene forlenget uten at utbygging av fossen ble gjennomført. Det vises for øvrig til Meddelt vassdragskonsesjoner for 1970 s. 81.

Buskerud Kraftverker har med søknad av 20. mars 1972 lagt frem planer om en utbygging av fossen. Det søkes om tillatelse etter Vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104 og 105 og § 148 til ekspropriasjoner av grunn, fall og rettigheter for øvrig som planen nødvendiggjør.

I anledning av søknaden har Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen avgitt følgende uttalelse datert 24. august 1972 til Industridepartementet:

«Fra Buskerud Kraftverker er innkommet søknad datert 20. mars 1972 — jfr. for øvrig departementets ekspedisjoner av 13. mars og 10. april s. å.:

«1. Søknaden gjelder:

1.1. Det søkes om tillatelse til å kreve avstått den grunn og de rettigheter som trengs for bygging og drift av Døvikfoss kraftstasjon, Drammensvassdraget, i Modum på grensen mot Øvre Eiker kommune.

Herunder søkes om rett til stedsevarig heving av vannstanden oppstrøms Døvikfoss til undervann (kote ca. 13,10 m) av A/S Unions nåværende kraftstasjon Embretsfoss III, med rett til nødvendig senkning av vannstanden i forbindelse med reparasjoner av Døvikfoss kraftanleggs inntak, damanlegg m. v., samt rett til under anleggstiden å holde vannstanden nede på et nødvendig minimum hele tiden under hensyntagen til at senkningen skal gjøre minst mulig økonomisk skade. Den omsøkte rett innebærer en heving av vannstanden på ca. 0,75 m ved $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$.

1.2. Det søkes om tillatelse til bortledning av alt vann (med unntakelse av nødvendig vann til laksetrappen) inntil en vannføring på $450 \text{ m}^3/\text{sek}$. fra vassdraget i ca. 100 meters lengde fra overvann Døvikfoss til undervann Døvikfoss, idet driftsvannet vil bli ledet forbi fossen gjennom en ca. 85 m lang tunnel.

1.3. Søknaden fremmes i medhold av Vassdragslovens § 62, § 104 og § 106, jfr. § 148.

2. Oppgave over fallrettigheter, fallhøyde og vannføringsforhold.

2.1. Fallrettigheter.

a) Buskerud fylke ved Buskerud Kraftverker (BK) har gjennom avtale med Øvre Eiker kommune (datert 15. september 1965, tinglest 27. oktober 1967) overtatt de fallrettigheter som kommunen tidligere hadde overtatt fra A/S Døvik-Søiafoss ved A/S Holmen-Hellefoss. Ifølge brev fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Vassdragsdirektoratet av 22. februar 1968, har BK i prinsippet allerede overtatt de rettigheter som A/S Døvik-Søiafoss fikk gjennom sin konsesjon av 23. juni 1939. Ifølge denne konsesjon begrenses BK's rettigheter i Døvikfoss på følgende måte:

Nedstrøms av den vannstand som fremkommer ved en vannføring på $150 \text{ m}^3/\text{sek}$. ved Kverk når vannstanden reguleres slik ved Hellefoss at vannstanden ved Kverk hengsle blir 5,87 ifølge Vassdragsvesenets generalplan som var gyldig i 1921. I lavvannsperioden tillates 50 cm høyere vannstand ved Kverk hengsle, altså 6,37 på Vassdragsvesenets gyldige generalplan i 1921.

Oppstrøms begrenses fallrettigheten av voldgiftsdommen av 27. august 1923, som bestemmer at vannstanden ved Åmot gamle bro skal være 10,98 målt ved hjelp av Vassdragsvesenets nye generalplan, benyttet det i 1923 utgitte lengdenivellement av Drammenselven blad 2.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 26. juni 1970 er BK gitt tillatelse til erverv av Døvikfoss m. v. i Modum kommune.

b. Fallrettighetene mellom overvann Døvikfoss (ifølge forannevnte pkt. a) og undervann

Embretsfoss III eies av «Aktieselskapet Union (Union Co.)». Som nevnt under pkt. 1.1 ligger undervann Embretsfoss III på kote 13.10 ved $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$. Relasjonen mellom kotehøyden og vannføringen på dette punkt vil bli nærmere undersøkt.

Ved utbygging av Embretsfoss III i 1953/54 fant eieren ikke grunn til å nytte ut fallene nedstrøms Embretsfoss lenger enn til nevnte kotehøyde ($13,10 \text{ m}$ ved $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$).

I sine planer for utbyggingen av Døvikfoss kraftanlegg har BK tatt sikte på å utnytte de fallrettigheter som eies av A/S Union, men som hittil ikke er utnyttet. BK har i brev av 9. november 1971, forespurt A/S Union om selskapet frivillig ville avstå sine nevnte fallrettigheter

enten:
ved at BK kjøper fallrettighetene på ordinær måte,

eller:
at A/S Union overlater BK fallrettighetene mot å få kjøpe en til fallrettighetene svarende primakraftandel fra BK til den til enhver tid gjeldende fylkeskraftpris.

A/S Union har ved brev til BK av 16. desember 1971 avslått ovennevnte tilbud. Det er på denne bakgrunn BK søker om rett til ekspropriasjon av de nevnte fallrettigheter.

I sitt forannevnte brev har A/S Union gjort oppmerksom på at selskapet selv vil fremme forslag om fellesutbygging av Embretsfoss og Døvikfoss hvor de omsøkte fallrettigheter inngår. Dette fellesprosjekt er nå mottatt og vurdert.

Da Union og BK har benyttet det samme konsulentfirma — Sivilingeniør Elliot Strømme A/S — til utarbeidelse av forprosjektene i Embretsfoss og Døvikfoss, har BK gått ut fra at de rent hydrologiske og bygningsmessige forhold er beregnet etter de samme retningslinjer. Den samme maksimale vannføring ($240 \text{ m}^3/\text{sek}$.) gjennom aggregatene er også forutsatt i alternativene.

Bilag 2 behandler Embretsfossprosjektene, samt konsulentens vurdering av prosjektene mot Døvikfossprosjektet.

Bilag 3 behandler BK's vurdering av Embretsfossprosjektene, innbefattet en kostnadsmessig vurdering av enkelte poster, (rente, lønns- og prisstigning m. m.) for å bringe omkostningsoverslagene i Embretsfoss og Døvikfoss i overensstemmelse med hverandre. BK's konklusjon er at adskilt utbygging bør foretrekkes, spesielt hvis størrelsen på aggregatet økes (se etterfølgende punkt 5.0).

c. Fallrettigheter i Kingsfoss, Simoa. Modum kommune eier vannfallrettighetene i Kingsfoss. Gjennom avtale av 3. september 1948 har kommunen gitt A/S Kingsfoss Fabrikker rett til utnyttelse av vannfallet i Kingsfoss. BK har i brev til A/S Kingsfoss Fabrikker av 29. februar 1972 (bilag 4) tatt opp spørsmålet om minnelig ordning. Det samme spørsmål er også tatt opp med Modum kommune som gjennom brev av 15. mars 1972 (bilag 5) har underrettet oss om at saken vil bli forelagt formannskapet til avgjørelse.

Da BK ikke kjenner standpunktet til A/S Kingsfoss Fabrikker og Modum kommune, søkes det om rett til ekspropriasjon av de

nevnte fallrettigheter i Kingsfoss som Døvikfossutbyggingen gjør nødvendig (ca. $0,75 \text{ m}$ ved $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$).

2.2. Fallhøyden.

Som nevnt under pkt. 2.1 er det benyttet forskjellige systemer for høydeangivelsene. Ved hjelp av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Vassdragsdirektoratet, Avdeling for vasskraftundersøkelser, er vi kommet fram til følgende resultat. Ifølge NVE's generalplan av 1950 og under forutsetning av en vannføring $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$:

Undervann Embretsfoss III (Unions tall)	13,10
Grenseskille Døvikfoss/Embretsfoss ved $Q=100 \text{ m}^3/\text{sek}$, etter NVE's nye generalplan av 1923 utgitte nivellement ..	10,98
Overvann Døvikfoss	12,17
Undervann Døvikfoss ($Q=375$)	7,75
Kverk vannmerke ($Q=208$)	6,62

Disse forhold vil bli nærmere undersøkt kommende sommer ved oppsetting av vannstandsstenger på passende steder.

2.3. Vannføringsforhold.

De hydrologiske forhold er undersøkt av konsulentfirmaet Elliot Strømme A/S. Ved hjelp av disse undersøkelser samt «Nyttbar vasskraft i Norge» utgitt av NVE er en kommet fram til følgende:

Nedslagsfeltets størrelse ..	16 040 km^2
Midlere årsavløp	9 800 Mm^3
Gjennomsnittlig avløp	313 m^3/sek .
Samlet magasin	4 042 Mm
Midlere vannføring	190—200 m^3/sek .

3. Anleggets utførelse.

3.1. Elliot Strømme A/S foretok først en foreløpig vurdering av prosjektet. På bakgrunn av denne grove vurdering ble de geologiske forhold nærmere undersøkt av Norsk Teknisk Byggekontroll A/S.

På bakgrunn av dette materiale, forutsettes selve kraftanlegget lagt på elvens østside.

Dette alternativ er deretter blitt undersøkt og vurdert, blant annet med modellforsøk på Vassdrags- og havnelaboratoriet ved Norges Tekniske Høgskole (bilag 6).

På bakgrunn av dette materiale, utarbeidet Elliot Strømme A/S det endelige forprosjekt.

3.2. Driftstunnel.

Som vist i vedlagte tegning 3-173 B (bilag 7) får anlegget en 85 m lang driftstunnel som med det foreliggende prosjekt er forutsatt til ca. 100 m^2 tverrsnitt. Foran tunnelen forutsettes montert grovvaregrind og anordning for nedsettelse av hjelkestengsel. Foran selve turbininntaket forutsettes montert 2 stk. rul-leluker. Tunnelen krysser jernbanen umiddelbart etter inntaket. De geologiske forhold tyder på at krysset med jernbanen kan skje uten særlig forsterkning. I forprosjektet er det imidlertid av forsiktighetsgrunner forutsatt en ca. 30 m lang bro for jernbanen over tunnelen.

3.3. Aggregatet og dets drift.

Aggregatet er forutsatt utført som rørturbin. I forbindelse med anbudsinnbydelsen vil vi imidlertid også be om tilbud på ordinær kaplanutførelse for nærmere vurdering.

Generatorspenningen skal ved hjelp av en

treviklingstransformator opptransformeres til henholdsvis 60 kV og 20 kV for kraftlevering til det omliggende nett.

Stasjonen forutsettes fjernovervåket og fjernstyrt.

3.4. Damanlegget.

I selve fossen er forutsatt bygget to klapp-luker, ca. 20×4 m samt et fast overløp av ca. 12 m lengde. Ved hjelp av kraftstasjonsmodellen på Vassdragslaboratoriet, har en tatt opp en kalibreringskurve som viser at oppstvningsforholdene blir bedre etter gjennomført utbygging (bilag 8).

Steinmassene fra utsprenningen av tunnel, kraftstasjon, dampillarfundamentene m. m. er forutsatt lagt nedstrøms Døvikfoss på elvens østbredd hvor selve lagerplassen ligger godt skjult i terrenget, og meget vanskelig vil bli sett fra de omliggende ferdselsårer med unntakelse av jernbanen hvor lagerplassen kan bli sett på ca. 200—300 m avstand over en lengde på ca. 200 m (se tegn. nr. 3-173 B i bilag 7).

3.5. I tilknytning til damanlegget, skal det bygges en laksetrapp, hvis utforming og plassering er bestemt etter prøver på modellen ved Vassdragslaboratoriet, samt konferanser med fiskerikonsulent Løkensgard og «Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske» (bilag 9).

3.6. Fellesfløtingen er nedlagt i Dramensvassdraget. Av hensyn til de private fløtingsinteresser er det blitt meget grundig

undersøkt på Vassdragslaboratoriets modell, hvorledes den planlagte utbygging vil virke inn på en eventuell fløting på dette sted.

Undersøkelsene ga som resultat at den planlagte utførsel med klappluker, jfr. pkt. 3.4, er en akseptabel løsning for tømmerfløtingen.

3.7. Forholdet til Norges Statsbaner ble også vurdert på modellen, bl. a. ved befaring av sjefsingeniør Legenæs ved NSB's brokon-tor. NSB hadde ingen betenkeligheter vedrørende selve jernbanebroen over eleven ved den noe høyere vannstand på broens fundamenter som kraftanlegget bevirker. Alle ekstrautgifter som NSB måtte bli påført på grunn av driftstunnelens fremføring under jernbanelin-jen, er forutsatt dekket av kraftanlegget.

4. Anleggets kostnad.

Ifølge konsulentens reviderte forprosjekt er anleggets totale kostnad av oss beregnet til kr. 41 000 000. En vil i denne forbindelse kort nevne at f. eks. rørturbinaggregatet i løpet av de siste tre år har steget i pris. Dette er innkalkulert i forannevnte kostnadsoverslag (bilag 10).

5. Kraftproduksjon.

Vår konsulent har med undersøkelse av vannstandsobservasjonene til NVE ved Åmot vannmerke gjennom 46 år, kommet fram til følgende produksjonstall under forutsetning av innmontering av et aggregat på 240 m³/sek.:

	Vinter oktober—april GWh	Sommer mai—september GWh	År GWh
Største produksjon	66,2	46,0	112,2
Minste produksjon	41,0	23,0	64,0
Midlere produksjon	58,0	43,0	101,0
Bestemmende års produksjon	45,0	30,0	75,0

Man antar at den maksimale vinter/sommerproduksjon kunne ha blitt oppnådd i 12/36 år av de undersøkte 46 år.

Det er nå foretatt simuleringskjøringer av

Døvikfossprosjektet av NVE — Statskraftverkene for tidsrommet 1920—50. Følgende gjennomsnittlige produksjonstall er fremkommet:

	Kraftproduksjon					
	Ytelse MW	Vannføring m ³ /sek.	Vinter GWh	Sommer GWh	År GWh	Flomtap GWh
Kjøring 1	15	271	64,9	51,3	116	36
Kjøring 2	25	451	70,4	69,8	140	12
Kjøring 3	30	542	73,3	71,2	144	8

Disse forsøkskjøringer tyder på at det kan være økonomisk begrunnet å øke den hittil forutsatte ytelse 13,6 MW ved 240 m³/sek. til henimot 25 MW. BK's maskintekniske konsulent «Sivilingeniør Nybro Hansen» opplyser at det inntil nå er bygget rørturbinaggregater med en maksimal vannføring på opptil 425 m³/sek. Hvorvidt det er teknisk/økonomisk riktig å installere et så vidt stort aggregat, kan en best bedømme når tilbud på levering av tilsvarende utstyr er mottatt.

6. Finansiering.

Forutsetningen for det «forventede driftsbudsjett» er at det opptas to lån på henholdsvis 20 og 21 mill. kroner med et års tidsfor-

skjell. Det er grunn til å anta at det vil bli gitt anledning til å oppta innenlandske lån i 1973 og 1974.

b. Samtlige grunneiere og særinteresser eller deres representanter er kontaktet. Enkelte synes ikke å ville motsette seg utbyggingen forutsatt at de på vanlig måte får full erstatning for skader og ulemper, bestemt ved skjønn eventuelt ved overskjønn. Minnelig ordning blir forsøkt. Da en må regne med at enkelte vil motsette seg frivillig ordning, må en likevel søke om tillatelse til å ekspropriere de tilsvarende rettigheter.

Det samme forhold gjelder for øvrig ervervelse av nødvendig grunn for adkomstvei til kraftstasjon, anleggsvei til inntaket og plass

7. Grunneiere — skader og ulemper.

7.1.

a. Grunneieroversikt.

Østre elvebredd:

	Gnr.	Bnr.
Union	52	3 og 4
Modum kommune kloakanlegg ved elvebredd		
Toralf Wassend	53	172
NSB		
Erling Nordheim	53	1
Buskerud fylke	53	2 og 4
Inger J. Gottschalk	53	175
Sameie Kr. Bjørndalen	54	3, 4, 5 og 13 og et ukjent

Vestre elvebredd

	Gnr.	Bnr.
Union	52	3 og 4
Brevik gård	58	2
Birger Torgersen	142	68
Kongsberg Fabrikker	142	80 Leieforhold MK
Modum kommune (MK)	1, 2, 4, 5 og 81	
Halmluteri	142	169 Leieforhold MK
Anders Flintgård		Leieforhold MK
Buskerud fylke	142	50
Inger J. Gottschalk	142	71
Drammensvassdragets fellesfløtningsforening		
Døvik laksefiske	142	4 Leieforhold MK
T. Røste & Co.	142	(?)

for steintippen for utsprengte fjellmasser, slik dette framgår av tegning nr. 2-188 (bilag 1) og nr. 3-173 B (bilag 7). Grunneierne har her allerede gitt sin tillatelse til igangsetting av anleggsarbeidet før skjønnsbehandlingen er gjennomført, men forhandlinger om frivillig ordning er ikke sluttført. En søker derfor om rett til ekspropriasjon av tilsvarende rettigheter.

c. Særinteresser.

Laksefiske. Som allerede nevnt under pkt. 3.5 er utformingen av laksetrappen skjedd etter anvisning fra «Direktoratet for jakt, villstell og ferskvannsfiske» samt fiskerikon-sulent Løkensgard etter at modellen på Vassdragslaboratoriet hadde vist det forventede resultat.

Tømmerfløtingen. Som nevnt under pkt. 3.6 er utformingen av damkonstruksjonene gjort slik at tømmerfløtingen kan skje på normal måte hvis den blir tatt opp igjen. Så vidt vi kjenner til, blir fløtingsinnretningen på denne strekningen av Drammensvassdraget ikke holdt ved like.

7.3. Neddemt areal.

Det er et meget beskjedent areal som vil bli neddemt ved den omsøkte rett til oppdemning til undervann Embretsfoss III. Dette vil bli nærmere undersøkt sommeren 1972. Strandlinjen oppstrøms Døvikfoss har i dag en lengde på

østre elvebredd ca. 2 300 m
vestre elvebredd » 2 700 m

En antar at det neddemte areal vil bli i størrelsesorden 10 dekar eller mindre.

8. Forholdet til de kommunale myndigheter.

8.1. Øvre Eiker kommune (ØEK).

Som allerede nevnt under pkt. 1 overtok BK Døvikfossen fra ØEK. Som det framgår av avtalen har ØEK forbeholdt seg rett til adgang til å være med i Døvikfoss kraftanlegg med inntil 25 pst. Etter vår forståelse

vil ØEK gjøre bruk av sin rett fullt ut. Anlegget er derfor basert på at ØEK kan ta ut sin kraftkvote på ØEK's fordelingsspenning som er 20 kV i dette området.

8.2. Modum kommune (MK).

Som det går fram av eiendomsoversikten ifølge pkt. 7.1, eier MK en eiendom på elvens vestre elvebredd oppstrøms Døvikfoss og kommer således inn som grunneier. Da det kommunale elverk har uttakssted for fylkeskraft på Setersberg, antar en at MK ikke er interessert i uttak av fylkeskraft i Døvikfoss. Dette forhold vil bli nærmere undersøkt.

9.

BK's juridiske konsulent for dette prosjekt er h.r.advokat Ingolf Vislie.

10.

Den av Buskerud fylkesting i prinsippet vedtatte utbygging av Døvikfoss kraftanlegg, er et ledd i bestrebelsene på å møte fylkets økende kraftbehov, uten at dette kraftverk selv med idriftsettelse i 1974 vil tilfredsstille fylkets hele behov. Anlegget er av NVE ført opp på listen over kraftverk som ventes ferdigstillet i 1974 som et ledd i den samlede nye krafttilførsel dette år.

En forsinkelse for dette kraftverk vil således bety en tilsvarende reduksjon i landets krafttilgang. Vi håper derfor at det vil være mulig å ta stilling til nærværende søknad så raskt at ikke dette spørsmål skal forsinke ferdigstillelsen.»

Fra søknadens bilag 2, Sivilingeniør Elliot Strømme A/S's utredning av 28. desember 1971 om forprosjektene i Embretsfoss, hitsettes:

«Inntaksdammen som ble bygget i slutten av 1940-årene er en armert betongdam med massive pilarer. Dammen har tre flomløp, nemlig et fast overløp, et sektorløp og et klappeløp. Den er videre utstyrt med inntak for tømmerrenne og fisketrapp. Dammen trenger ingen

utbedring i dag utover normalt vedlikehold.

Forholdene ligger godt til rette for bygging av et nytt anlegg i Embretsfoss. Det er undersøkt to utbyggingsalternativer, nemlig et hvor man utnytter samme fall som i Embretsfoss III og et annet hvor man utnytter hele A/S Unions fall. Disse alternativer benevnes henholdsvis Embretsfos IVA og Embretsfos IVB.

Videre er det undersøkt et tredje alternativ, kalt Embretsfos V, som utnytter hele fallet fra Embretsfoss overvann til Døvikfoss undervann.

Ved de forskjellige alternativer er det regnet med følgende brutto fallhøyder:

	Overvann	Undervann	Fallhøyde
Embretsfos III	30,00	13,10	16,90
Embretsfos IVA	30,00	13,10	16,90
Embretsfos IVB	30,00	12,12	17,88
Embretsfos V	30,00	6,70	23,30

Vi har gått ut fra en normal ydelse tilsvarende 240 m³/sek. og regnet ut midlere produksjon for vinter- og sommersesongen. Vintersesongen omfatter de syv måneder oktober—april og sommersesongen de fem månedene mai—september.

Vi får da følgende midlere produksjon i GWh:

	Vinter	Sommer	År
Embretsfos III	57	43	100
Embretsfos IVA	98	67	165
Embretsfos IVB	102	71	173
Embretsfos V	198	135	343
Embretsfos III+IVA	155	110	265
Embretsfos III+IVB	159	114	273
Døvikfoss	58	43	101
hvorav Simoa	1,7	5	6,7

Døvikfoss og Simoa er tatt med av hensyn til vurderingene for felles utbygging av Døvikfoss og Embretsfoss.

Beregningene er ikke nøyaktige, da magasinene ikke vil bli manøvrert helt som vi har forutsatt. Dette gjelder spesielt overføringen av vann fra år til år, men dette influerer lite på den midlere produksjon. Vi mener derfor at de beregnede produksjonstall er realistiske.»

I en økonomisk sammenligning av alternativene nevner sivilingeniør Strømme at omkostningsoverslaget for Døvikfoss, som er fra 1. april 1971 og lyder på 41 mill. kroner, er justert opp til «dagens priser» (desember 1971) og satt til 43 mill. kroner. Videre uttales:

«Stigningen skyldes vesentlig økede priser på maskineri og spesielt på lukekonstruksjoner. For bygningstekniske arbeider og luker er omkostningene beregnet ut fra våre erfaringer fra tilsvarende anlegg. Det er ikke innhentet noe tilbud. Omkostningene for det elektriske og maskinelle utstyr er kalkulert av elektrisk avdeling i Union på grunnlag av foreløpige oppgaver fra leverandører.

I nedenstående tabell er vist en sammenligning mellom separatutbygninger og fellesutbygning fra overvann Embretsfoss til undervann Døvikfoss.

Av tabellen fremgår at en fellesutbygning gir den laveste kraftpris.

Videre vil følgende forhold tale for en fellesutbygning:

	Separatutbygninger Embretsfos III+IVA + Døvikfoss	Fellesutbygning Embretsfos V
Produksjon middelår	366 GWh (100+165+101)	343 GWh
Omkostninger	70 mill. kr. (0+36+43)	68,5 mill. kr.
Pris pr. års-kWh	ca. 22 øre	ca. 20 øre

1. Fordi Embretsfos Fabrikker er nedlagt, vil fellesanlegget kunne kjøres helautomatisk.
2. Driftsomkostninger og vedlikeholdskostninger ved et fellesanlegg vil være langt lavere enn ved tre separate anlegg.
3. Embretsfos III vil kunne stå som reserve, og produsere kraft under revisjon og flom.
4. Den store dammen ved Døvikfoss sløyfes. Dette byr på estetiske fordeler, særlig fordi den nye planen for riksveien forutsetter bro over fossen.
5. I forhold til separat utbygging av Døvikfoss vil byggetiden reduseres med ca. 1 år. Dette vil si at rentene i byggetiden blir lavere og at man vinner et års produksjon.
7. *Konklusjon.*

Fellesutbygningen byr på en rekke fordeler,

og den bør kunne være attraktiv for begge parter.»

I bilag 3 har Buskerud Kraftverker gjort en del korreksjoner til sivilingeniør Strømmes kostnadsoverslag for Embretsfossprosjektene for å bringe beregningsgrunnlaget på linje med det som er lagt til grunn for Døvikfoss. Særlig gjelder dette rentebelastning i byggetida samt tillegg for prisstigning. Etter Buskerud Kraftverkens syn må således konsulentens overslag for Embretsfoss IVA (E IVA) økes fra 36 mill. kroner til 40 mill. kroner og for fellesprosjektet E V økes fra 68,5 mill. kroner til 77 mill. kroner.

Videre anfører Buskerud Kraftverker:

«Kraftproduksjon.

Døvikfoss	101 GWh beregnet ved Q = 240 m ³ /sek.
Embretsfoss II	70 GWh dagens produksjon
Embretsfoss III	160 GWh dagens produksjon
Embretsfoss IVA	165 GWh beregnet ved Q = 130 m ³ /sek.
Embretsfoss IVB	173 GWh beregnet ved Q = 130 m ³ /sek.
Embretsfoss V	343 GWh beregnet ved Q = 240 m ³ /sek.

	Separat utbygging			Felles utbygging
	E IV GWh	DK GWh	E IV+DK GWh	E V GWh
a. Øket produksjon utover dagens produksjon i E II og E III	35	101	136	113
b. Øket produksjon utover E III mens E II nedlegges	105	101	206	183
c. Øket produksjon ifølge konsulentens opplegg	265	101	366	343

Økonomisk sammenlikning.

	Separat utbygging			Felles utbygging
	E IV	DK	E IV+DK	E V
Anleggskapital mill. kroner	40	41	81	77
Pris pr. års kWh i øre:				
a	114,0	40,6	59,5	68,2
b	38,0	40,6	39,4	42,2
c	15,2	40,6	22,2	22,5

Sluttmerknad.

Som foran nevnt er aggregatstørrelsen i DK og E V beregnet med en maksimal vannføring på 240 m³/sek. Det er nå forsøkt i gang med simuleringer for undersøkelser av de produksjonsmessige forhold ved større vannføringer. Ved en vannføring på maksimalt 400 m³/sek. må tunnelens tverrsnitt økes med om lag 50 pst. Rent kapitalmessig vil dette slå forholdsvis sterkere ut i fellesprosjektet med sin 1 950 m lange tunnel enn det gjør i DK med 85 m lang tunnel. Herav følger at hvis adskilt utbygging er gunstigst ved 240 m³/sek. blir det enda gunstigere ved større vannføringer.

Aggregatets størrelse bør først fastlegges etter at anbud er innhentet på de aktuelle aggregatstørrelser (15 — 20 — 25 MW), samt de tilsvarende bygningsmessige anbud for en helhetsvurdering.

Konklusjon.

1. Fellesprosjekt faller ikke like gunstig ut som adskilt utbygging uansett hvilke forutsetninger en legger til grunn for fortsatt drift av E II og E III. Forskjellen blir minst når en forutsetter E II nedlagt og avstår fra å utnytte en del av E III's produksjonsevne således at E III produserer på området med best virkning (ca. ¾ last).
2. Ved adskilt utbygging oppnår man større total kraftproduksjon enn ved fellesprosjektet, idet blant annet Simoa kommer i tillegg for DK's vedkommende. (Ifølge konsulenten, felles utbygging 343 GWh, adskilt utbygging 366 GWh).
3. Ved adskilt utbygging kan hver av partene bygge ut på det for det enkelte prosjekt gunstigste tidspunkt, jfr. pkt. 5.
4. Ved felles utbygging oppnår man enklere

regulering ved at det kun blir en stasjon som må styres mot tre i fellesprosjektet, men denne fordel må veies mot tapet i produksjon, av konsulenten angitt til 23 GWh pr. år.

5. E II og E III nytter i dag en vannføring på ca. 190—200 m³/sek. således at behovet for bygging av E IV i virkeligheten først oppstår når E II er helt nedkjørt. E II ble ombygget i 1953/54 og fikk da blant annet nye løpehjul.
6. Ved fellesutbygging vil nyttevirkingen av E III bli redusert, den vil videre stå som reserve og som flomkraftproducent.»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lysingsblad og i 3 lokalaviser, og har vært forelagt Landbruksdepartementet. Dokumentene har også vært lagt ut til ettersyn på 2 steder i distriktet.

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske har i brev til Landbruksdepartementet 25. april 1972 uttalt:

«I sin søknad har Buskerud Kraftverker forutsatt å bygge, drive og avgi nødvendig vann til laksetrapp. Trappa er utformet i samråd med Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske ved modellforsøkene på Vassdrags- og havnelaboratoriet. Det skulle derfor ikke være nødvendig å medta spesielle vilkår i denne forbindelse.

Byggearbeidene må søkes gjennomført på en slik måte at laksen ikke hindres i oppgangstida.

Det var ønskelig at Buskerud kraftverker ble pålagt å utstyre trappa med lakseteller.

Det kan bli nødvendig å foreta justeringer av trappemunningene etter at en har fått erfaring med hvordan trappa virker i praksis. Buskerud kraftverker bør pålegges å bekoste disse arbeider.»

Landbruksdepartementet, som 8. mai 1972 har oversendt direktoratet brev, uttaler:

«Departementet slutter seg til Direktoratets uttalelse, og vil understreke at Buskerud Kraftverker bør pålegges:

1. å utstyre trappen med lakseteller, og
2. å bekoste eventuelle nødvendige justeringer av trappemunningene.»

Aktieselskapet Union (Union Co.) har 28. april 1972 følgende bemerkninger:

«1. Generell orientering.

A/S Embretsfos Fabrikker eier eller har stedsvarig bruksrett til vannfallet i Embretsfossen ovenfor Åmot i Modum. Selskapets rettigheter er ervervet for konsesjonslovene.

Døvikfossens overvann i forhold til Embretsfossens undervann er fastslått i en voldgiftsdom av 27. august 1923 med følgende domslutning:

«Døvikfossens overvann ved det gamle Aamot vannmerke like ovenfor Aamot bro (hengebroen) skal ved en vannføring av 100 m³ i fossen være paa høiden 10,98 m o. h. efter Vassdrags- og Elektricitetsvesenets nye generalplan, benyttet i det i 1923 utgitte lengdenivellement av Drammenselven (Dramselv blad 2).»

Et ekstrakt av dommen er tinglyst 25. august 1924.

A/S Embretsfos Fabrikker er et datterselskap av A/S Union (Union Co.) Union-konsernets næringsgrunnlag og vedtektsmessige formål er treforedlingsvirksomhet og produksjon og salg av elektrisk energi.

Nærværende bemerkninger fremkommer både på egne vegne og på vegne av A/S Embretsfos Fabrikker.

2. Nåværende utbygging av Embretsfossen.

Fallet i Embretsfossen utnyttes i dag av 2 kraftstasjoner, Embretsfos II og III.

Embretsfos II er bygget i 1921. Embretsfos III ble satt i drift i 1953.

Ny inntaksdam var ferdig i 1950.

De to stasjonene har overvann med HRV på kote 30,00 og undervann på kote 13,10 ved en vannføring på 200 m³/sek., dvs. en brutto fallhøyde på 16,90 m.

Den gjennomsnittlige årsproduksjon i de to stasjonene er ca. 230 GWh. Produksjonen anvendes i det vesentlige til drift av konsernets egne treforedlingsanlegg også etter at treforedlingsvirksomheten ved Embretsfos Fabrikker ble stanset sommeren 1971.

A/S Embretsfos Fabrikker deltar i de vassdragsreguleringer som kan utnyttes i kraftstasjonene i Embretsfossen.

3. Planer om ny utbygging av Embretsfossen.

Den nåværende utbygging utnytter ikke fallhøyden helt ned til den ved voldgiftsdommen fastslåtte grense.

De to stasjonene har ikke kapasitet nok til

å nyttiggjøre seg hele vannføringen i elven etter de senere reguleringer i vassdraget.

På grunn av disse forhold og fordi man før eller senere må fornye den eldste kraftstasjonen, har selskapet lenge arbeidet med planer for et nytt anlegg i Embretsfossen. Det er undersøkt flere utbyggingsalternativer, hvorav det ene utnytter hele fallet fra Embretsfossens overvann til Døvikfossens undervann, altså begge fall i én utbygging.

Om disse planene vises for øvrig til utredning av 28. desember 1971 fra sivilingeniør Elliot Strømme A/S. Utredningen følger som bilag 2 til Buskerud Kraftverkens ekspropriasjonssøknad av 20. mars 1972.

4. Forhandlinger mellom Union og Buskerud Kraftverker.

Union har i alle år fremholdt konsernets rettigheter i relasjon til planer om utbygginger i Døvikfossen. Etter initiativ fra Buskerud Kraftverker ble det sommeren 1971 forhandlet om en ordning hvorefter den unyttede fallhøyde i Embretsfossens undervann kunne overføres til en ny utbygging i Døvikfossen. På grunnlag av disse forhandlinger utarbeidet Union et forslag til avtale, som i det vesentligste gikk ut på at A/S Embretsfos Fabrikker skulle gi Buskerud Kraftverker rett til å ta i bruk en nærmere definert del av fallhøyden i Embretsfossen. Som vederlag for denne bruksrett skulle A/S Embretsfos Fabrikker ha rett til uttak av en nærmere beregnet kraftproduksjon til selvkost, og med fortrinnsrett for Buskerud Kraftverker til eventuelt å kjøpe denne kraft.

Dette forslag til avtale ble avvist av Buskerud Kraftverker, som ønsket enten å kjøpe fallrettighetene mot betaling på ordinær måte eller mot rett til en motsvarende primakraftandel for den til enhver tid gjeldende fylkeskraftpris. Union fant ingen av disse forslag tilfredsstillende.

5. Særlig om de fallrettigheter som søkes ekspropriert.

Ekspropriasjonssøknadens pkt. 1.1 omfatter bl. a. «rett til stedsevarig hevning av vannstanden oppstrøms Døvikfos til undervann (cote ca. 13,10 m) av Unions nåværende kraftstasjon Embretsfos III». Senere i samme punkt heter det «Den omsøkte rett innebærer en hevning av vannstanden på ca. 0,75 m ved Q = 200 m³/sek.».

Hertil er å bemerke at denne hevning av vannstanden til kote 13,10 i undervann Embretsfos III gir en økning av vannstanden på 0,75 m ved 200 m³/sek. etter de nåværende forhold. Det må imidlertid tas hensyn til at Døvikfoss' overvann også tidligere er blitt hevet ved arbeider som er utført i fossen for mange år tilbake.

Søknadens pkt. 2.1 angir at «oppstrøms begrensens fallrettigheten av voldgiftsdommen av 27. august 1923, som bestemmer at vannstanden ved Åmot gamle bro skal være 10,98 målt ved hjelp av Vassdragsvesenets nye generalplan».

Til dette kan vi opplyse at kote 10,98 tilsvarer vannstanden ved 100 m³/sek. på Vassdragsvesenets nivellement som gjaldt i 1923. Etter nåværende nivellement er våre rettigheter ved gamle Åmot bro 11,08 ved en vannføring på 100 m³/sek. Etter de målinger og beregninger vi har foretatt tilsvarer dette 11,92 ved vannføring på 200 m³/sek., som er den normale vintrvannføring i dag.

Søknadens pkt. 2.2 sier bl. a. «Som nevnt under pkt. 1.1 ligger undervann Embretsfos III på cote 13,10 ved $Q=200 \text{ m}^3/\text{sek}$. Relasjon mellom cotehøide og vannføring på dette punkt vil bli nærmere undersøkt.»

En slik undersøkelse skulle være unødvendig da disse målinger er blitt foretatt en rekke ganger i årene 1958/59 og i 1961/62 av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Hydrologisk avdeling og er akseptert av reguleringsforningene i vassdraget.

En heving av Døvikfoss' overvann til 13,10 i elven ved utløpet av undervannskanalen til Embretsfos III vil imidlertid også medføre en oppstuvning av vannet inne i kanalen og således redusere fallhøyden i kraftstasjon III. Det samme forhold gjelder selvsagt også kraftstasjon II. Den nøyaktige oppstuvning og reduksjon av fallhøyden kan først konstateres etter at oppdemningen er blitt gjennomført.

Ved regulert vintervannføring på $200 \text{ m}^3/\text{sek}$. vil Buskerud Kraftverker foruten den nevnte oppstuvning i kraftstasjonens undervann også ekspropriere våre fallrettigheter mellom kote 11,92 og kote 13,10, dvs. i alt 1,18 meter. I henhold til søknadens bilag 6 er overvannshøyden i Døvikfoss 12,95. Dette tilsvarer kotehøyden for det faste overløp i den nye dammen i Døvikfoss.

Med 15 cm falltap på 2 km blir trolig kotehøyden 13,10 i elven ved utløpet av kanalen ved Embretsfos, så dette tall er sikkert riktig.

6. Bemerkninger til Buskerud Kraftverkers utbyggingsplaner i Døvikfossen.

Ekspropriasjonssøknadens pkt. 3.3 sier at aggregatet er forutsatt utført som rørturbin. Kapasiteten er $240 \text{ m}^3/\text{sek}$. Ved en separat utbygging ville vi for vår del ha valgt 280—300 m^3/sek ., idet vintervannføringen etter de planlagte reguleringer vil ligge på ca. $220 \text{ m}^3/\text{sek}$. Med beste virkningsgrad på ca. $220 \text{ m}^3/\text{sek}$. bør kapasiteten være mellom 280—300 m^3/sek . En undersøkelse av vannføringen i de siste 6 år viser riktignok at vannføringen i ca. 15 uker av året ligger på $280 \text{ m}^3/\text{sek}$. eller høyere, men dette er flomtider med store avsetningsvanskeligheter for kraft.

Den årlige kraftproduksjonen under pkt. 5.0 som er angitt til 101 mill. kWh i middel er etter våre beregninger noe høyt anslått.

Vi mener videre at Buskerud Kraftverker i sin søknad i bilag 3 har gått noe langt når man korrigerer sivilingeniør Strømmes omkostningsberegning for Embretsfos V fra 68,5 mill. kroner til 77 mill. kroner, mens omkostningene for separatutbyggingen for Døvikfoss fortsatt blir stående på 41 mill. kroner. Uten å komme inn på alle detaljer, vil vi bemerke at etter våre undersøkelser og beregninger får Døvikfoss følgende tillegg sammenlignet med Embretsfos V:

1. Forlenget byggetid for Døvikfoss i forhold til Embretsfos V, kapitalisert prod.tap (eller eget omlop m/dam) ..	3 mill. kr.
2. Luker	1 » »
3. Bygningsmessig	3 » »
4. For lave maskinpriser	3 » »
5. 60 kV-linje med erstatninger etc	1 » »

6. Reguleringer (for lite beregnet)	1 » »
	<hr/> 12 mill. kr. <hr/>

Hertil kommer erstatninger til Union-konsernet og andre for eventuell avståelse av grunn og rettigheter, herunder kapitalisert erstatning for tap ved oppstuvning i nåværende anlegg i Embretsfossen.

7. Særskilt om eiendomsforhold.

For ordens skyld nevnes at i forbindelse med særskilt pantsettelse av Embretsfos kraftstasjoner med tilhørende vannfallsrettigheter m. v er disse samlet i én ny eiendom, som har fått matrikelbetegnelse gnr. 58, bnr. 69, Embretsfos Kraftstasjon i Modum. Hjemmelsinnehaver er A/S Embretsfos Fabrikker.

En eventuell ekspropriasjon vil også berøre A/S Embretsfos Fabrikkers vannfallsrettigheter under gnr. 58, bnr. 2, Breivik i henhold til overenskomst av 30. november, tgl. 4. desember 1885, som har eget folium i grunnboken, og eiendommen gnr. 53, bnr. 246. Bålerud vann- og strandrettigheter i Modum.

Vi nevner også at i skjøte tgl. 24. april 1939 på gnr. 53, bnr. 172, Hengsle i Modum er inntatt følgende bestemmelse:

«Til fordel for A/S Embretsfos Fabrikker som eier av gnr. 52, bnr. 4, Embretsfos er ved salget fraskrevet bnr. 172 Hengsle enhver rett til erstatning for mulig forhøielse av Døvikfossens overvann inntil cote 13,50 etter Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens generalplan, når vannføringen i fossen er $100 \text{ m}^3 \text{ pr. sek.}$ »

Disse og andre eiendomsforhold forutsettes nærmere avklart undet et eventuelt ekspropriasjonsskjønn.

8. Konklusjoner.

A/S Embretsfos Fabrikkers vannfallsrettigheter kan utnyttes av bedriften ved egen utbygging, og det arbeides med planer om fornyelse av eldre anlegg og utbygging av de i dag utnyttede ressurser.

Kraftproduksjon inngår i A/S Embretsfos Fabrikkers og Unionskonsernets formål og næringsgrunnlag.

Avståelsen vil medføre produksjonstap allerede i den nåværende utbygging i Embretsfossen på grunn av oppstuvning. Reelt sett vil således en eventuell ekspropriasjon også gjelde allerede utbygget vannkraft.

En felles utbygging av Embretsfossen og Døvikfossen vil antagelig gi en gunstigere løsning. Buskerud Kraftverker har avvist et slikt samarbeid.

På grunnlag av ovenstående må vi protestere mot at Buskerud Kraftverker gis tillatelse til å kreve avstått noen del av A/S Embretsfos Fabrikkers rettigheter.

Subsidiært vil det bli krevet at erstatning for avståtte rettigheter skal ytes i form av fri elektrisk kraft.»

Buskerud Kraftverker som har fått seg forelagt Unions brev, har 27. juni 1972 bemærket:

«Ad Unions pkt. 1:

De nå pågående vannstandsmålinger på strekningen overvann Døvikfoss—undervann Embretsfoss vil klarlegge vannstandskotene på grenseskillet (Amot bro—hengebroen) mellom Unions og BK's nåværende fallrettigheter ved de forskjellige vannføringer.

Ad Unions pkt. 2:

Til opplysningen om Embretsfossens utnyttelse i dag, kan bemerkes at ifølge gitte opplysninger, nytter E II vannfallet ned til kote 13,90, mens E III nytter fallet ned til kote 13,10. Union fant det således så sent som i 1950-årene ikke hensiktsmessig å utnytte de fallrettigheter vår søknad omfatter.

Året etter idriftsettelsen av E III ble det gjennomført et større vedlikeholdsarbeid av E II, hvor bl. a. turbinenes løpehjul ble skiftet ut.

De to stasjonene har som det fremgår av det foranstående heller ikke felles undervannshøyde. Den maksimale vannføring fra kraftstasjonene er henholdsvis 70/125 m³/s. Av den oppgitte gjennomsnittlige årsproduksjon på 230 GWh overtar BK i dag som fast årsleveranse 10 mW/60 GWh.

Ad unions pkt. 3:

Union har fremmet plan om ytterligere utbygginger av Embretsfoss og vi vil kort knytte følgende merknader til de enkelte prosjekter:

E IV A.

Dette prosjekt får den samme undervannskote som E III. Det er tenkt utstyrt et kaplanaggregat med beste virkningsgrad på ca. 130 m³/s. Sammen med E III vil det få en samlet maksimal utnyttbar vannføring på omkring 300 m³/s.

Om planen for øvrig henviser Union i sitt brev til utredningen av 28. desember 1971. Ifølge denne utredning regnes med en samlet produksjon etter utbyggingen på 265 GWh/år (middelår) mot den i Unions brev av 28. april 1972 oppgitte nåværende årskraftproduksjon på 230 GWh. I utredningen er byggekostnaden for IV A oppgitt til 36 mill. kroner. Disse tall indikerer en produksjonsøkning på 35 GWh/år til en utbyggingskostnad på 103 øre pr. kWh.

Etter vårt skjønn kan det ikke være riktig å sette inn ressurser til en slik utbygging før den eldste stasjon av tekniske årsaker må nedlegges.

E IV B.

Da dette prosjekt er forutsatt å skulle nytte vannfallet ned til kote 12,12, vil driftsvannet gjennom E III forbli unyttet på fallstreknningen 13,10—12,12, idet den heller ikke kan utnyttes i Døvikfoss kraftanlegg. Produksjonstapet er ikke ubetydelig.

Tar man så i betraktning at tidspunktet når E IV B kan bli realisert, er uvisst, jfr. Unions formulering «før eller senere», må en regne med en periode fra idriftsettelsen av Døvikfoss da hele produksjonen knyttet til omhandlede fallhøyde pluss andelen fram til undervann av E III tapes.

Vi går derfor ut fra at prosjektet E IV B fra en samfunnsøkonomisk betraktning må ikke kan aksepteres. For øvrig antar vi at de samme synsmåter som framholdt for IV A prinsipielt kan gjøres gjeldende her.

E V.

Dette prosjekt forutsetter fellesutbygging av Embretsfoss og Døvikfoss i en kraftstasjon med et aggregat på maks. vannføring 240 m³/s.

Vi har forsøkt å etterregne produksjonsoppgavene i Strømmes utredning av 28. desember 1971 og etter vårt skjønn bør verdien for E V reduseres med ca. 10 GWh/år hvis produksjonstallet for Døvikfoss fastholdes (bilag 1). Det er tidligere påvist at for fellesalternativet må man på grunn av økede falltap i forhold til separat utbygging og på grunn av tapet av vannet fra Simoa, regne med en tapt årsproduksjon som av utredningen av 28. desember 1971 kan utledes til 23 GWh. Hvis dette tall som foran antatt må økes til 33 GWh som årlig tap, mister man ved fellesutbyggingen nærmere 10 pst. av den mulige kraftproduksjonen fra fallene.

Hvis det ovenkjøpet viser seg mulig gjennom oppdimensjonering av Døvikfoss å øke årsproduksjonen ytterligere ved separat utbygging, blir forholdet enda mer utpreget.

Det er under disse omstendigheter vanskelig å påvise at fellesutbygging er mer fordelaktig enn separat utbygging, rent bortsett fra de praktiske vanskeligheter som ordning av kloakkspørsmålet vil medføre.

Ad Unions pkt. 4.

Union har henvist til sitt tilbud til oss om samarbeid. Vi tillater oss derfor å vedlegge avskrift av dette tilbud som bilag II, idet vi spesielt vil bemerke at den kraftmengde Union ikke hadde bruk for av sin andel, skulle BK ifølge avtaleforslaget pkt. 4 ha rett og plikt til å overta mot å betale den til enhver tid gjeldende statskraftpris.

Vårt tilbud til Union er gjengitt i vår forannevnte ekspropriasjonssøknad.

Som kjent ønsker man nå å unngå oppdeling av så små anlegg som det her dreier seg om i forskjellige eierinteresser og ganske spesielt med varige avtaler knyttet til «selvkost». Vi ville finne det unødvendig kompliserende og lite i overensstemmelse med vår tids bestrebelser på organisasjonsfeltet om vi ikke skulle fullt ut kunne disponere produksjonen fra dette verk.

Ad Unions pkt. 5.

Som allerede nevnt under pkt. 1 har vi satt i gang vannmålinger oppstrøms Døvikfoss for å klarlegge forholdet til Union. Vi antar at disse målinger vil klarlegge forholdet på en for begge parter betryggende måte, bl. a. eventuelle ekstraordinære oppstuvningsforhold for E II og E III som følge av oppdemmingen ved Døvikfoss til kote 12,95.

Ad Unions pkt. 6.

Unions merknader vedr. vårt omkostningsoverslag pr. 1. april 1971 med sluttsum 41 mill. kroner er vanskelig å kommentere før vårt nye omkostningsoverslag (som bygger på de nå i sommer innhentede anbud) foreligger. En vil imidlertid bemerke at vår forutsetning vedr. eventuelt tapt kraftproduksjon i E II og E III på grunn av den ekstraordinære oppstuvning som nevnt under pkt. 5, er å godtgjøre Union MWh mot MWh uten noen form for kapitalisering slik som krevet av Union.

Ad Unions pkt. 7.
Ingen merknad.

Ad Unions pkt. 8.

Vi har ikke avvist å samarbeide om en felles løsning, men vi har krevet at det må kunne påvises at en fellesløsning — uavhengig av eierinteresser — er gunstigere enn separate utbygginger. Etter vårt skjønn er dette ikke påvist og vi har under disse omstendigheter ingen foranledning til å stanse forberedelsene til utbygging av Døvikfoss.

Som nevnt i vår skrivelse av 20. mars 1972, haster det å få spørsmålet avgjort, og vi vil være takknemlig for en rask behandling.»

Buskerud Kraftverker har i brev av 4. august 1972 påpekt en summasjonsfeil i Strømmes utredning vedrørende beregnet produksjon i Embretsfoss V. Produksjonstallet, som skal være 333 GWh (ikke 343 GWh) går igjen flere steder også i øvrige bilag til søknaden og søkerens bemerkninger til A/S Unions uttalelse.

Videre er anført:

«Etter innsendelsen av forannevnte ekspropriasjonssøknad er det foretatt seismologiske grunnundersøkelser i elvebunnen oppstrøms Døvikfoss. Disse undersøkelser viser at det er teknisk/økonomisk riktig å kraftstasjonen flyttes fra elvens østbredd (som forutsatt i forannevnte ekspropriasjonssøknad) til elvens vestbredd, slik dette fremgår av vedlagte tegning nr. 2-188-1.

Som det også vil fremgå av forannevnte tegning, eier Buskerud fylke eiendommen «Vestre Døvika» 142/50, hvor kraftstasjonen nå forutsettes plassert. Da det er nødvendig med et mindre tilleggsareal fra naboeiendommen, er det allerede truffet skriftlig avtale med eierne av denne eiendom om overtakelse av ca. 3 000 m² etter skjønn.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ved Kronprinsregentens resolusjon 26. juni 1970 fikk Buskerud fylke tillatelse til erverv av Døvikfossen i Modum kommune.

Buskerud Kraftverker har nå lagt fram planer om utbygging av fossen. I planene inngår — foruten det nevnte konsederte fall — også en ikke utnyttet fallstrekning tilhørende A/S Union oppstrøms den egentlige fossen, men nedenfor undervannet for de nåværende kraftstasjonene Embretsfoss II og III. Høyden på dette undervann er angitt til kote 13,10. Planen tar sikte på å holde Døvikfoss kraftverks overvann på kote 12,95 så lenge vassføringen ikke er større enn at falltapet mellom dammen og Embretsfoss' undervann ikke overstiger 15 cm. Ved større vassføringer er de manøvrerbare flomløpene i inntaksdammen forutsatt regulert slik at vannstanden ved Embretsfoss ikke blir høyere enn under nåværende forhold.

Buskerud Kraftverker har latt foreta modellforsøk ved Vassdragslaboratoriet i Trond-

heim bl.a. vedrørende dammens flomavlesningsevne. I den foreliggende rapport, som tar utgangspunkt i en maksimal driftsvassføring på 240 m³/sek., konkluderer laboratoriet med at man med klappeluker med terskler på ca. kote 9,70 og med fast overløp vil få større kapasitet enn under naturlige forhold. Når det i søknaden nå antydes at maksimal driftsvassføring kan tenkes øket til 450 m³/sek., innebærer dette at man for å beherske den situasjon som vil kunne oppstå ved plutselig avslag i kraftsituasjonen, må gi dammen en tilsvarende kapasitetsøkning. Dette finner man likevel ikke grunn til å gå nærmere inn på her, idet man går ut fra at også dette spørsmålet om nødvendig blir tatt opp til løsning ved modellforsøk e.l. Søkeren har for øvrig underhånden opplyst at de seneste undersøkelsene tyder på at maksimal driftsvassføring trolig vil bli valgt ca. 300 m³/sek. Ved større vassføringer vil det opptre stadig sterkere oppstuvning i undervannet som i betydelig grad vil redusere netto fallhøyde, slik at en ytterligere øking av turbinstørrelsen vil gi relativt liten kraftinnvinning til dekning av de økte kostnadene.

Omfanget av den del av Unions fall som berøres av den planlagte utbygging er i søknaden oppgitt til 0,75 m ved en vassføring på 200 m³/sek. De innbyrdes høydeangivelser mellom overvann Døvikfoss og undervann Embretsfoss er imidlertid noe uklare, dels som følge av at angivelsene er knyttet til forskjellig vassføring, dels at det er benyttet ulike høydegrunnlag.

Ved oppdemningen vil en tilsvarende fallhøyde som i hovedelva bli innlemmet aller nederst i Simoa. Her utnytter A/S Kongsfoss Fabrikker et ca. 14 m høyt fall tilhørende Modum kommune i en kraftstasjon med maksimal vassføring på ca. 3 m³/sek. og en installasjon på ca. 700 kW.

Ellers kan tilføyes at Buskerud fylke allerede i sin søknad om ervervskonsesjon for Døvikfoss 8. januar 1968 tok forbehold om senere å komme tilbake til den sak som nå er aktuell, jfr. Hovedstyrets brev av 20. august 1969, s. 1. Også Hovedstyret regnet med å ta opp saken senere, jfr. samme brev s. 4.

De direkte neddemmingsskadene er opplyst å bli beskjedne, av størrelsesorden 10 dekar fordelt over en elvestrekning på i alt ca. 2 500 m.

Det er ikke innkommet protester eller innsigelser fra noen av grunneierne og heller ikke fra de berørte parter i Simoa. Derimot har A/S Union som faller hatt innvendinger mot planene. Prinsipalt går selskapet inn for en fellesutbygging av Embretsfoss-Døvikfoss, subsidiært kreves at erstatning for det fall

som nå søkes ekspropriert skal ytes i form av fri kraft.

Om de alternative utbyggingsmuligheter skal bemerkes:

Rådgivende ingeniør Elliot Strømme har som det vil framgå anbefalt fellesutbygging, bl. a. med den begrunnelse at ett fellesanlegg er mer rasjonelt enn 3 separate. Hovedstyret ville uten videre være enig i dette, dersom ingen del av fallkomplekset hadde vært utbygget, og man ville da utvilsomt ha tilrådd Embretsfoss og Døvikfoss utnyttet under ett. Det som kompliserer betraktningene i det foreliggende tilfelle, er at øvre del av fallet (Embretsfossen) allerede er utbygget for en kapasitet på ca. 200 m³/sek., og at følgelig bare en mindre del av økingen for denne fallstrekningens vedkommende kan godskrives fellesutbyggingen.

Fellesutbygging — Embretsfoss V — innebærer at de to nåværende kraftstasjonene ved Embretsfoss faller ut av ordinær drift. Den eldste av disse, Embretsfoss II, bygget i 1921, men ombygget med nye løpehjul m. v. i 1954, må antas å bli nedlagt, mens Embretsfoss III, som ble satt i drift i 1953, vil få en viss produksjon av tilfeldig kraft og dessuten tjene som reserve under reparasjoner m. v. På den annen side vil Simoas vassføring gå tapt for produksjon ved en fellesutbygging. I Døvikfoss ville denne vassføring tilsvare ca. 7—8 GWh pr. år.

Ved separat utbygging forutsettes bygget en ny stasjon — Embretsfoss IV — slik at total installasjon i Embretsfoss blir økt til samme nivå som legges til grunn for Døvikfoss og for fellesutbyggingen. Også her er Embretsfoss II på lengre sikt forutsatt nedlagt.

Hovedstyret har latt gjennomføre relativt omfattende beregninger, bl. a. gjennom EDB, for å søke å få klarlagt størrelsen av produksjonen ved de forskjellige alternativer.

De resultatene man er kommet fram til, skiller seg lite fra det som er lagt fram i søknadsdokumentene. I store trekk vil en separat utbygging for 240 m³/sek. gi ca. 30 GWh større totalproduksjon enn en fellesutbygging. Ved sistnevnte vil man imidlertid som tidligere nevnt få en viss produksjon av tilfeldig kraft i Embretsfoss III, beregnet til 55 GWh. Denne kraftmengde vil i det alt vesentlige bli produsert i perioder der det ifølge uttalelser både fra A/S Union og fra søkeren er avsetningsvansker for kraft. I økonomisk sammenheng har Hovedstyret derfor satt verdien av kraften til i underkant av 1 øre/kWh, hvilket kapitalisert blir 5 mill. kroner.

Utbygging for 300 m³/sek. gir et resultat noe mer i favør av separat utbygging, nemlig

fortsatt ca. 30 GWh mer «normalkraft», men nå på bekostning av bare ca. 40 GWh tilfeldig kraft.

Når det gjelder utbyggingskostnadene ved de forskjellige nyanlegg har Hovedstyret ikke hatt underlagsmateriale for egne beregninger og har derfor måttet bygge på overslagene i søknadsdokumentene. A/S Union og Buskerud Kraftverker har benyttet samme rådgivende ingeniør, og Hovedstyret har derfor gått ut fra at også det tekniske grunnlaget for kalkylene for Døvikfoss, Embretsfoss IV og Embretsfoss V er det samme. Justert til prisnivå 1. januar 1972, men uten rentebelastning og prisstigningsanslag viser sivilingeniør Strømmes beregninger for utbygging til 240 m³/sek. en byggekostnad for Døvikfoss på 35 mill. kroner og for Embretsfoss IV 34 mill. kroner, mens Embretsfoss V er kalkulert til 64 mill. kroner.

Separat utbygging koster altså 5 mill. kroner mer enn fellesutbygging i rene byggekostnader. Da byggetiden for Døvikfoss må antas å bli ½—1 år lenger enn for Embretsfossanleggene, vil renteutgiftene bli ca. 1 mill. kroner større. Videre belaster man som tidligere nevnt separat utbygging med den kapitaliserte verdien — 5 mill. kroner — av overskuddskraften i Embretsfoss III. Totalt vil således separat utbygging bli 11 mill. kroner dyrere.

For disse 11 mill. kroner vil man oppnå en midlere merproduksjon på 30 GWh, hvilket tilsvarende en utbyggingspris på ca. 36,7 øre/kWh. Dette er av samme størrelsesorden som for netto produksjonsøking såvel ved separat som felles utbygging.

Etter dette vil det følgelig måtte konkluderes med at de to alternativer ut fra rene kostnads- og produksjonsmessige betraktninger må anses omtrent likeverdige. Det er imidlertid flere forhold som bør tas med i vurderingen, og som ikke er kommet til uttrykk i beregningene.

Således må det ved høyere installasjon — 300 m³/sek. som sannsynligvis velges i stedet for 240 m³/sek. — regnes med at utvidelse av fellesanlegget vil koste forholdsvis mer på grunn av den lange avløpstunnelen. Videre kan det være tvilsomt om det er riktig å nedlegge kraftstasjonen Embretsfoss II allerede nå, ettersom denne stasjonens turbiner fikk nye løpehjul så sent som i 1954. I alle tilfelle vil man ved separat utbygging stå fritt med hensyn til å bygge ut hver av de nye stasjonene til det gunstigste tidspunkt. Begge disse faktorer trekker i favør av separat utbygging.

Sivilingeniør Strømme har som referert foran konkludert med i 5 punkter å påpeke felles-

anleggets fordeler. De tre første punktene er implisitt behandlet i det foregående. I pkt. 4 er omtalt dammen ved Døvikfoss, idet det er framholdt som en fordel estetisk sett at denne sløyfes. Imidlertid er det også for fellesanlegget regnet med terskel ved Døvikfoss, men det er uklart for Hovedstyret hvordan denne skulle konstrueres uten at flomvassføringer medfører oppstuvning ut over det man har i dag. Underhånden har ellers Buskerud Kraftverker gjort oppmerksom på at de seneste undersøkelser bærer bud om vanskelige grunnforhold på terskelstedet, slik at kostnadene ved terskelen sannsynligvis langt vil overstige det som er påregnet.

Endelig har Strømme påberopt at byggetiden ved Døvikfoss vil bli $\frac{1}{2}$ —1 år lenger enn ved fellesutbygging. Dette kan nok i og for seg være riktig for så vidt angår den rene byggetid, men kan likevel neppe tillegges noen vekt. Planene for Døvikfoss er så vidt klare at byggearbeidet ikke vil forsinkes noe av denne grunn. For fellesanlegget foreligger derimot bare et løst bearbeidet forprosjekt, og det ville derfor ta så lang tid bl. a. for nødvendige detaljundersøkelser og øvrig planlegging at dette mer enn oppveier at den egentlige byggetid er noe kortere.

Alle forhold tatt i betraktning er Hovedstyret kommet til at separat utbygging av Døvikfossen bør godkjennes. Man vil følgelig anbefale at ekspropriasjonssøknaden imøtekommes.

Det aktuelle fall er undergitt konsesjonsplikt i henhold til ervervslovens § 1 såvel på grunn av dets størrelse isolert sett som fordi det bygges under ett med andre fall tilhørende erververen. Omfanget av de fallrettigheter som nå erverves utgjør ca. 2 200 nat.-hk når median regulert vassføring settes til 222 m³/sek. og fallhøyden til 0,75 m. Hovedstyret anbefaler at ervervs-konsesjonen meddeles Buskerud fylke på samme vilkår som for den øvrige del av Døvikfossen, jfr. Kronprinsregentens resolusjon av 26. juni 1970.

Man går ut fra at Buskerud Kraftverker overensstemmende med Landbruksdepartementets uttalelse påtar seg å utstyre laksetrappen i Døvikfossen med telleapparat og å bekoste eventuelle justeringer av trappemunningene. Hovedstyret anser det ellers uten videre klart at det før utbyggingen settes i gang må tas ytterligere kontakt med fiske-sakkyndige angående laksetrappen, ettersom de tidligere forutsetningene er blitt vesentlig endret ved at kraftstasjonen er flyttet fra venstre til høyre side av elva. Dersom utbyggeren kommer til enighet med de sakkyndige i disse spørsmål, vil det etter Hovedstyrets syn være unødvendig med noen spe-

siell tillatelse i henhold til vassdragslovens § 104. Biskerud Kraftverker har allerede i søknaden indirekte sagt seg innforstått med å avgi nødvendig vann til trappen.

Det er opplyst at Øvre Eiker kommune i en avtale med fylket skal ha forbeholdt seg rett til å være med i utbyggingen med inntil 25 pst. Hovedstyret kjenner for tiden ikke nærmere til deltagelsens art eller omfang, men mye synes å tyde på at det her dreier seg om en konsesjonspliktig overdragelse av en del av de tidligere ervervede rettighetene. Man vil eventuelt komme tilbake til dette som egen sak senere dersom forholdene skulle gjøre dette aktuelt.

Som tidligere nevnt har A/S Union subsidiært krevet at erstatningen for fallet skal gis i form av fri kraft. Hovedstyret vil peke på at Buskerud Kraftverkers søknad er fremmet etter vassdragslovens § 148 som — til forskjell fra § 55 om innløsning — ikke er tilknyttet bestemmelse om adgang for ekspropriaten til å få fri kraft. Hvorvidt det i det foreliggende tilfelle vil være rimelig å la oppgjøret skje på tilsvarende måte som angitt i lovens § 137, finner Hovedstyret ikke grunn til å ta standpunkt til.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyremøte 21. august 1972.

Departementet skal bemerke:

Buskerud Kraftverk (BK) ervervet Døvikfossen på vel 5 meters fall i Drammenselva ved konsesjon av 26. juni 1970, og søker nå om de nødvendige tillatelser etter Vassdragsloven for å gjennomføre utbygging av fossen. Den fremlagte plan omfatter også et lite fall oppstrøms Døvikfossen på ca. 0,75 m som tilhører A/S Union. Dette fall søkes ervervet ved ekspropriasjon. Konsesjon etter ervervsloven er imidlertid også nødvendig.

Søknaden går ut på en oppdemming av overvann. Døvikfoss med 0,75 m, bortledning av vannet på en strekning av ca. 100 m og å føre vannet forbi fossen i en ca. 85 m lang tunnel.

Kraftstasjonen er tenkt plassert ved elvens vestbredd. I søknaden var østbredden lagt til grunn, men seismologiske undersøkelser har senere vist at vestbredden er gunstigere. Tomten som nå er aktuell eies av Buskerud fylke. I tillegg trengs ca. 3 dekar, og det er truffet avtale med eierne om overdragelse av dette areal til fylket.

I søknaden regnes det med en bestemmende års produksjon på 75 GWh med 45 GWh vinterkraft og 30 GWh sommerkraft.

Maskininstallasjonen vil bli endelig vurdert når tilbud er innhentet.

Det regnes i søknaden med en byggekostnad for Døvikfoss på 41 mill. kroner.

Skadene ved utbyggingen må antas å bli beskjedne. Ved den omsøkte heving av overvann Døvikfoss vil ca. 10 dekar av strandsonen i ca. 2,5 km lengde bli neddemt.

Fiskets og fløtningens interesser vil bli ivaretatt ved etablering av laksetrapp og ved en utforming av damkonstruksjonen som tillater at fløting av tømmer kan skje på normal måte, hvis fløtingen skulle bli tatt opp igjen. Det opplyses at fellesfløtingen i Drammenselva er nedlagt.

Når det gjelder forholdet til laksefisket, ble saken på nytt lagt frem for Landbruksdepartementet da plassering av kraftstasjonen ble endret. Landbruksdepartementet avga uttalelse datert 14. september 1972 sålydende:

«Landbruksdepartementet ga 8. mai 1972 en uttalelse til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen om planer for utbygging av Døvikfoss. Kopi av uttalelsen med bilag vedlegges. I tilknytning til denne uttalelse vedlegges kopi av brev av 7. september 1972 fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

Under henvisning til de foreliggende dokumenter vil Landbruksdepartementet for sitt vedkommende ikke ha noe å innvende om det blir gitt konsesjon til Buskerud Kraftverk for utbygging av Døvikfoss, på de vilkår som er antydnet i brev herfra 8. mai 1972 og i Direktoratets brev 7. september 1972.

Gjenpart av dette brev er sendt NVE, Buskerud Kraftverk og Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.»

Planene har vært kunngjort på vanlig måte, og det er ikke innkommet protester fra grunneiere og rettighetshavere. Om forholdet til A/S Union bemerkes:

Fallet ovenfor Døvikfossen er utbygget i to kraftstasjoner, Embretsfoss II og III. Mellom undervann Embretsfoss III og Døvikfossen er et fall som tilhører Union og som nå søkes ekspropriert av BK. Dette fall kan utbygges separat eller sammen med Døvikfoss. Union hevder prinsipielt at selskapet selv bør gis adgang til utbygging av sitt fall. Det har vært ført forhandlinger mellom Union og Buskerud Kraftverk med sikte på en avtale. Det vises bl.a. til Unions bemerkninger i saken inntatt i Hovedstyrets innstilling i nærværende sak. Noen avtale er ikke kommet i stand idet Buskerud Kraftselskap har avvist et samarbeid gående ut på at BK skulle overta den kraftmengde Union ikke hadde bruk for, til den til enhver tid gjeldende statskraftpris. BK har fremsatt et tilbud til Union om at selskapet overlater BK sine fallrettigheter mot å få kjøpe en tilsvarende primakraftandel fra BK til den til enhver tid gjeldende fylkeskraftpris. Dette tilbud er ikke funnet tilfredsstillende av Union.

Subsidiært krever Union erstatningen ved eventuell ekspropriasjon fastsatt i form av kraft.

Som det fremgår av Hovedstyrets foran inn-tatte uttalelse, har vassdragsvesenet utført grundige beregninger over hvilken utnyttelse av de foreliggende fall som er samfunnsmessig den beste. Som det ses konkluderer Hovedstyret med at separat utbygging av Døvikfossen bør godkjennes i samsvar med den plan BK har fremlagt.

I en ny uttalelse fra Union til Industridepartementet, datert 25. september 1972 heter det:

Ad søknad av 20. mars 1972 fra Buskerud Kraftverk om rett til å kreve avstått grunn og rettigheter for utbygging av Døvikfoss kraftanlegg i Modum kommune.

Vi har i brev av 28. april 1972 til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen fremkommet med en del bemerkninger til ovennevnte søknad for så vidt denne berører vårt datterselskap, A/S Embretsfos Fabrikkers kraftanlegg og rettigheter.

Vi har under hånden bragt i erfaring at Buskerud Kraftverk har fått anledning til å uttale seg om våre bemerkninger, hvoretter saken er ekspedert fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til det ærede Departement med anbefaling om at ekspropriasjonssøknaden innvilges også i forholdet til A/S Embretsfos Fabrikker.

Vi tillater oss herved å fremkomme med en del supplerende bemerkninger:

1. Buskerud Kraftverk anfører i brev av 27. juni 1972 til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen at pågående vannstandsmålinger på strekningen overvann Døvikfoss—undervann Embretsfoss vil klarlegge vannstandskotene på grenseskillet (Amot bro—hengebroen).

Vi må for ordens skyld reservere oss mot den oppfatning at et punkt ved Amot bro danner grenseskillet mellom Døvikfoss og Embretsfoss.

I følge den voldgiftsavtale som ligger til grunn for voldgiftsdommen av 27. august 1923, var voldgiftsskjønnets oppgave å fastslå Døvikfossens fallhøyde i forhold til det nedre utbyggede fall ved Embretsfoss. Partene var enige om at ved fallhøydens beregning skulle det gås ut fra en vannføring på 100 m³/sek. Voldgiftsretten fant at det foreliggende observasjonsmateriale ga et godt bidrag til bestemmelsen av gamle vannstandshøyder ved Amot, og Amot vannmerke ble derfor valgt som utgangspunkt for voldgiftsavgjørelsen, idet voldgiftsretten bestemte Døvikfossens overvann i forhold til en bestemt høyde på dette vannmerke ved en bestemt vannføring. Heri ligger imidlertid ikke at dette vannmerk danner et grenseskille mellom vannfallene ovenfor og nedenfor.

2. Union-konsernet arbeider med planer om en ny utbygging av Embretsfossen. En slik utbygging er aktuell både fordi den eldste kraftstasjonen nå er mer enn 50 år gammel, og fordi stasjonene ikke har kapasitet nok til å utnytte hele vannføringen i

elven etter de seneste reguleringer. Dessuten utnytter stasjonene ikke den fulle fallhøyde. Vi har ment at en felles utbygging av Embretsfossen og Døvikfossen er et interessant alternativ, men gjennomføringen av en slik utbygging forutsetter naturligvis et samarbeid mellom Buskerud Kraftverker og Union. Hvis Buskerud Kraftverker ikke er interessert i et felles prosjekt, må Union gå inn for en separat utbygging.

Vi mener at A/S Embretsfos Fabrikkers vannfallsrettigheter må forbeholdes for utbygging i Embretsfossen, idet dette vil tjene en økonomisk utnyttelse av dette fall. Ekspropriasjon av en del av fallrettighetene vil kunne hindre eller forsinke en ny utbygging i Embretsfossen.

Vi mener fortsatt at en separat utbygging av Døvikfossen må bli vesentlig dyrere enn det overslag som er lagt til grunn i ekspropriasjonssøknaden.

3. Ut fra foranstående bemerkninger finner vi å måtte fastholde vår protest mot at Buskerud Kraftverker gis tillatelse til å kreve avstått noen del av A/S Embretsfos Fabrikkers rettigheter. Subsidiært protesterer vi mot at Buskerud Kraftverker får tillatelse til å heve Døvikfossens overvann så meget at det medfører en oppstuvning i Embretsfossen, og således innebærer avståelse av fallrettigheter som i dag er utnyttet i utbyggingen i Embretsfossen.

Vi tillater oss å henstille at foranstående innsigelser blir tatt til følge.»

Brevet er forelagt NVE til uttalelse og i brev av 29. september 1972 uttales:

«Man viser til mottatt avtrykk av brev fra A/S Union 25. september 1972 og til telefonsamtale med byråsjef Swang 27. s. m.

A/S Unions brev inneholder ingen nye momenter i saken og foranlediger derfor ingen ytterligere kommentarer fra Hovedstyrets side.»

I likhet med Unions ikke utnyttede fall i Embretsfoss, vil den omsøkte oppdemmingen i Døvikfossen inndemme tilsvarende fallhøyde på 0,75 m (ved 200 m³/sek.) i Kongsfossen i Simoa. Retten til å utnytte fallet ble i 1948 overdratt fra Modum kommune til Kongsfoss Fabrikker, som utnytter et ca. 14 m høyt fall i kraftstasjon ved fossen. BK har tatt opp spørsmålet om minnelig ordning både med A/S Kongsfoss og kommunen.

Det er ikke protestert mot planene fra de berørte parter i Simoa. Da spørsmålet om minnelig ordning ikke er avklart, foreslås ekspropriasjonstillatelse gitt.

Modum kommune har krevet at det gis adgang til alminnelig ferdsel over damkronen. I likhet med Hovedstyret antar departementet at dette spørsmål ordnes ved frivillig avtale mellom partene i den utstrekning damkronens utforming gir anledning til slik ferdsel.

Øvre Eiker kommune har i avtale med BK forbeholdt seg rett til å være med i Døvikfoss

kraftanlegg med inntil 25 pst. I søknaden opplyser BK at anlegget vil bli innrettet slik at kommunen kan ta ut sin kraftkvote på fordelingspenning 20 kV i dette området.

Som nevnt gjelder søknaden rett til oppdemming og bortledning av vann, erverv av areal og av manglende fall, samt tillatelse etter vassdragslovens § 104 og 105 til anlegg som kan være til hinder for ferdsel, fløting og fiske.

Departementet er enig med Hovedstyret i at tillatelse etter vassdragslovens § 104 og 105 forutsettes unødvendig idet anlegget etter de foreliggende planer ikke kan ventes å gi ulemper av betydning for de almene interesser bestemmelsene er satt til å verne. Forutsetningen er da at Landbruksdepartementets forslag om laksetrapp legges til grunn og at dammens utforming gir anledning til å gjennompta fløting dersom dette skulle vise seg ønskelig.

Når det gjelder fallet i Embretsfoss og Kongsfoss som blir inndemmet og som ved en vannføring på 200 m³/sek. er på 0,75 m i begge fall, anbefaler Industridepartementet tillatelse gitt etter Vassdragslovens § 148. Videre foreslås gitt ekspropriasjonstillatelse etter § 62 til grunn og rettigheter for øvrig, i den utstrekning dette er nødvendig til gjennomføring av utbyggingen.

Når det gjelder de nevnte fall i Embretsfoss og Kongsfoss er konsesjon etter ervervsloven nødvendig etter endringsloven av 1969, hvoretter det nå bare er staten som kan erverve fall uten konsesjon, jfr. ervervslovens § 1. Departementet anbefaler slik konsesjon gitt på de samme betingelser som for ervervet av selve Døvikfossen, jfr. Kronprinsregentens resolusjon av 26. juni 1970 (Meddelte vassdragskonsesjoner for samme år, s. 81).

Departementet er enig med Hovedstyret i at de vilkår som er fastsatt i konsesjonen av 1970 er fyllestgjørende også i nærværende sak.

Det forutsettes at BK bygger laksetrapp utstyrt med lakseteller og bekoster eventuelle justeringer av trappemunningene.

Det synes ikke nødvendig å fastsette noe reglement for inntaksdammen, idet det forutsettes at lukene i dammen innrettes slik at vannstanden i flomperioder ikke overstiger tidligere nivå. Departementet forutsetter at det har bemyndigelse til senere å fastsette reglement dersom dette skulle vise seg nødvendig og til for øvrig å samtykke i mindre planendringer.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Buskerud Kraftverker tillatelse til å erverve fallrettigheter i Embretsfoss og Kongsfoss for utbygging av Døvikfoss på de betingelser som er fastsatt i Kronprinsregentens resolusjon av 26. juni 1970.
2. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 62 og § 148 tillates Buskerud Kraftverker å ekspropriere det som trengs av grunn, fallrettigheter og rettigheter for øvrig for utbygging av Døvikfoss Kraftverk. Ekspropriasjonstillatelsen gis under de forutsetninger som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 6. oktober 1972.

26. A/S Buskerud Papirfabrikk.*(Konsesjon på kraftleie.)*

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
13. oktober 1972.

En viser til selskapets søknad av 19. april 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved A/S Buskerud Papirfabrikk tillatelse til å leie inntil 1 500 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Drammen kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdene med hensyn til leie av primakraft og spillkraft måtte bestå, dog ikke lenger enn til 20. juni 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om retts høve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om retts høve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir

det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner to tusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på, kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4, vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hoved-

kassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplicht m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

En minner om at spillkraftkontrakten av 4./13. juni 1962 er gjort gjeldende til 20. juni 1972. Kopi av den nye kontrakt bes innsendt så snart den er inngått.

27. Gullaug Kjemiske Fabrikker A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 23. oktober 1972.

Det vises til Deres søknad av 25. mai 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Gullaug Kjemiske Fabrikker A/S tillatelse til å leie inntil 5 000 kW fra Lillestrøm kommunale Elektrisitetsverk for drift av selskapets anlegg i Skedsmo kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. dogn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Soksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om

norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\,760} = \text{kW}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov

om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.»

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplicht m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

28. Aarnes Fiber A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
23. oktober 1972.

En viser til Deres søknad av 2. juni 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Aarnes Fiber A/S tillatelse til å leie inntil 5 500 kW fra Nes kommunale Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Nes kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Konsesjonstid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Begrensning i tillatt virkeforbruk.

Av det totale virkeforbruk, regnet i kubikkmeter fast mål, ved Aarnes Fiber A/S, må forbruket av huggen flis og annet virke som er alminnelig brukt til produksjon av cellulose eller tremasse, ikke overstige 25 pst.

4. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

5. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

6. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet

for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

8. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kWh, beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2, 3 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

Til kontroll med overholdelsen av det vilkår som er fastsatt i post 3 om begrensning i tillatt virkeforbruk plikter selskapet ved utgangen av hvert kalenderår, uoppfordret å tilstille Industridepartementet revisorbekreftet oppgave over selskapets produksjon og forbruket av de enkelte virkesortimenter.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 9.

29. Rieber & Søn Plastic-Industri A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
7. november 1972.

Det vises til Deres søknad av 25. februar 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Rieber & Søn, Plastic-Industri A/S tilatelse til å leie:

1. Inntil 1 250 kW fra Halden Elverk til drift av anlegget i Halden kommune, og
2. Inntil 2 250 kW fra Bergen Lysverker til drift av anlegget i Hilleren i Bergen kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdene mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1983.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjenner som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen. $\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

30. Aktieselskapet Hafslund.

(Reguleringer og overføringer i Lærdalsvassdraget. Endring av manøvreringsreglementet.)

Industridepartementets samtykke
8. november 1972.

Selskapets søknad av 10. april 1972.

Departementet fastsetter følgende endringer i manøvreringsreglementet:

Post 2, første ledd skal lyde:

«Alle overføringstunneler utføres uten avstengningsorganer. Av denne grunn kan flommene på elvestrekningene nedstrøms tunneliutløpene, samt i Skardøla — Dilma, bli noe øket. For øvrig skal det ved manøvreringen has for øye at flomvassføringene ikke unødig økes, jfr. også 4. ledd.»

Ovennevnte 4. ledd føres til mellom nåværende 3. og 4. ledd, og skal lyde:

«Konsesjonæren plikter å ta denne anordning i bruk når hensynet til fiskeinteressene tilsier dette, og når reguleringene og overføringene medfører en økning av skadeflokker i Dilma nedenfor utløpet av Skradøla eller i Mørkedøla nedenfor utløpet av Kjønanåni.»

En regner med at eventuelle skadevirkninger blir gjort opp ved minnelig avtale eller skjønn.

31. Hedmark Jernstøperi A/S.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
14. november 1972.

Det vises til Deres søknad av 9. juni 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved Hedmark Jernstøperi A/S tillatelse til å leie inntil 2 500 kW fra Elverum Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Elverum kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1983.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konsesjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Soksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som

ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysning-

ger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr.

31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepplikt m. v. som ved endringslov av 10. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

32. Sør-Trøndelag kraftselskap og Møre og Romsdal fylke.

(Tillatelse til erverv, overføring av reguleringsstillatelse samt til ekspropriasjon av fallrettigheter i Festa og Driva, i anledning utbygging av Driva Kraftanlegg.)

Kgl. res. av 17. november 1972.

I brev av 1. september 1970 avga Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen følgende uttalelse:

«Fra Driva Kraftanlegg har man mottatt følgende søknad datert 28. april 1970:

«Vi viser til vår konsesjonssøknad av 16. februar 1967 og tillater oss herved å fremme søknad om ekspropriasjon etter Vassdragslovens § 148 av:

1. Fallene i Festa som eies av private grunneiere fra Gjeviltvatnet kote 660 til Festa Kraftverks inntaksdam ca. kote 621.
2. De nødvendige rettigheter i Driva på strekningen fra Festas utløp kote 401,56 til utløpet fra kraftverket ved Lillefale, kote 90,0 for utnyttelse av Festas avløp i Driva Kraftverk.

Fortegnelse over berørte grunneiere i Festa og Driva er vedlagt.

Fallhøyden på den enkelte grunneier er ennå ikke målt i marken. De fallhøyder som er angitt i fortegnelsen er tatt ut av karter og er derfor bare å betrakte som foreløpige.

De totale fallhøyder som er angitt for Festa og Driva er eksakte.

Forhandlinger vedrørende kjøp av fallrettene har forgivevs vært forsøkt overfor berørte grunneiere.

Nødvendige arealer og rettigheter for kraftstasjon, pumpestasjon, tunneltraséer, påhugg, utslag, tipper og anleggsveier er derimot ordnet i minnelighet.

Videre tillater vi oss med hjemmel i Vassdragslovens §§ 104 og 105 å søke om fornøden tillatelse til å utnytte vannkraften i nevnte elver.»

Av falleierfortegnelsen framgår at ekspropriasjonssøknaden for Festas vedkommende omfatter 77,5 ensidige fallmeter av et fall på 258 m, altså ca. 15 pst., og for Driva 323 ensidige fallmeter av et totalt fall på 311,5 m, altså ca. 52 pst.

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lytingsblad og i lokalpressen og har vært lagt ut til ettersyn på postkontorene på Oppdal, Lønset, Gjæra og Grøa.

Olaf Vollan, Gjæra har i brev av 26. mai 1970 uttalt:

«Undertegnede er eier av Vollan, gnr. 6 og Småvoll gnr. 4 i Sunndal herred, begge bruk med fallrettigheter i vassdragene Erga og Driva. Fallrettighetene til Småvoll er solgt til advokat Gundersen i 1918. I denne kontrakt står skrevet at kjøperen skal vederlagsfritt levere til gården 3 hestekrefter (elektriske) elektrisk strøm. Denne kraftmengde tilfaller nu brukeren av Vollan.

Småvoll-elva i Driva ble solgt for kr. 3 000 — tre tusen kroner.

For Vollan's vedkommende vil undertegnede kreve en erstatning for fallrettighetene som står i forhold til kroneverdien i 1918, og fallhøyden tatt i betraktning.

Dessuten krever jeg for Vollan en kraftmengde på 3 — tre — kilowatt fritt levert gården.

For mulig ødelagt laksefiske etter reguleringen av Driva, forbeholder jeg meg rett til å komme tilbake til saken siden.»

Sivert O. Grændsen, Lønset har på vegne av 5 medeiere anført følgende i brev av 28. mai 1970:

«Idet vi viser til utlagte søknadsdokumenter vedrørende ekspropriasjon av fallretter i Driva, vil vi komme med følgende bemerkning:

Det gjelder fallretter på sydsiden av Driva i Oppdal på følgende strekning. Mot øst fra Middagsbekken — mot vest til fylkesgrensen mot Møre og Romsdal.

I følge de utlagte dokumenter skal fallrettene på denne strekning være solgt av følgende bruk:

Imang gnr. 145, bnr. 4. Kletthammer gnr. 144, bnr. 3. Kletthammer gnr. 144, bnr. 2. Nyhus gnr. 143, bnr. 1. Sæter gnr. 142, bnr. 1, Liabø gnr. 141, bnr. 1—2.

Dette mener vi kan ikke være riktig, da Driva på denne strekning er fellelselv, og i tillegg til ovenfornevnte bruk er vi fem til som er medeiere.

Dette til underretning foreløbig.»

Søkeren, som har fått seg forelagt ovenstående uttalelser, har 30. juni 1970 bemerket:

«Til orientering for Dem sender vi som vedlegg avskrift av kjøpekontrakt, skylddeling og skjøte for vår eiendom Liabødriva, gnr. 141, bnr. 3, utskilt fra Liabøen, gnr. 140 og 141, bnr. 1—1.

Dokumentene for våre øvrige eiendommer

i og ved Driva elv, også for Bækdriva, gnr. 138—3, utskilt fra Bekken gnr. 138—1, og Stekerdriva, gnr. 146—2, utskilt fra Steker, gnr. 146—1 er temmelig likelydende. I alt er 8 parseller utskilt fra de eiendommer som er nevnt i skrivet.

Videre vedlegges avskrift av kjøpekontrakt, skylddeling og skjøte for Småvoldelven, gnr. 4, bnr. 3, utskilt fra Småvold, gnr. 4, bnr. 1 i Sunddal.

Uten å gå inn på detaljene i dokumentene tillater vi oss å anføre at vi mener at forholdene som er berørt i de foran nevnte skriv ikke kan ha betydning for vår søknad om ekspropriasjonstillatelse, da de forbehold som er tatt, ikke kan bli å anse som noen protest mot at tillatelse blir gitt, men etter sin art er forbehold om rettigheter som menes å være i behold, og som best kan drøftes med grunneierne direkte, eller i et annet forum.»

Hovedstyret vil bemerke:

Fylkene Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fikk ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 tillatelse til å foreta reguleringer og overføringer i forbindelse med bygging av Driva Kraftstasjon. I den tilhørende stortingsproposisjon — nr. 146 for 1968—69 — er på s. 38 bebudet at søknad om ekspropriasjon av manglende fallretter ville bli tatt opp som egen sak senere.

Ekspropriasjonssøknaden, slik den nå foreligger, omfatter 77,5 ensidige fallmeter i Festa og 323 ensidige fallmeter i Driva. Totalt tilsvarer dette ca. 35 pst. av den fallstrekning som skal utnyttes i kraftverket.

Som det framgår av uttalelsene som er gjengitt ovenfor, er det ingen egentlige protester mot søknaden. De to innvendingene som er innkommet, må etter Hovedstyrets syn nærmest karakteriseres som krav om erstatninger som det må tilligge skjønn å vurdere.

Hovedstyret vil tilrå at søknaden imøtekommes uten særskilte vilkår, idet man viser til at det allerede i reguleringssaken ble tatt nødvendig hensyn også til utbyggingens virkninger, jfr. således post 12 a, pkt. 2—5 og post 14.

Man finner ikke grunn til å komme nærmere inn på Driva Kraftanleggs søknad om fornøden tillatelse etter vassdragslovens § 104 og 105, men nøyer seg med å henvise til hva man uttalte i reguleringssaken i forbindelse med fisket, proposisjonen s. 35.»

I anledning samme sak mottok departementet brev av 30. mars 1971 fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen inneholdende følgende uttalelse:

«Man viser til departementets brev av 29. september 1970 og beklager at konsesjonsspørsmålet ikke ble utredet sammen med ekspropriasjonssaken.

Det framgår av tidligere saksdokumenter at fallrettighetene som vil bli utnyttet i Driva Kraftanlegg kan inndeles i tre grupper:

1. Fall som allerede før revisjonen av ervervsloven 19. juni 1969 var kjøpt av Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk, — i alt ca. 28 pst. av det totale.
2. Fall som har tilhørt staten, men som ved Stortingets godkjennelse 17. juni 1969 ble tillatt solgt til Sør-Trøndelag fylke og Møre og Romsdal fylke, — ca. 37 pst. av det totale.
3. Fall som er på grunneiernes hender og som Driva Kraftanlegg 28. april 1970 søkte om tillatelse til å ekspropriere, — i alt ca. 35 pst. av de totale rettigheter.

I henhold til den overenskomst mellom de to fylker som fulgte søknadsdokumentene i reguleringssaken skal Sør-Trøndelag ha 75 pst. av alle rettigheter i Driva Kraftanlegg, Møre og Romsdal 25 pst.

Opprinnelig var det Hovedstyrets syn at de forskjellige ervervsbestemmelser kunne håndheves relativt liberalt i en sak som denne. Man anså det derfor ikke nødvendig med ervervs-konsesjon for statens fall, selv om den formelle overdragelse ikke var skjedd før lovrevisjonen. Etter dette skulle det således bare bli gruppe 3 tilbake.

Imidlertid er det i saken kommet inn et nytt moment som gjør ovennevnte betraktninger uinteressante. Sør-Trøndelag fylke har nemlig fra 1. januar 1970 overført sine rettigheter og plikter i Driva Kraftanlegg til Sør-Trøndelag Kraftselskap, et interkommunalt interessentskap der for tiden fylkeskommunen og 20 primærkommuner er medlemmer, mens 6 primærkommuner ennå står utenfor.

Hovedstyret finner at denne omorganiseringen av elektrisitetsforsyningen innebærer et eierskifte, som selv om det ikke er av gjenomgripende karakter, dog medfører at konsesjonsplikt inntreffer for alle tre ovennevnte kategorier fall. Man viser for øvrig til Elektrisitetsdirektoratets brev til departementet 12. juni 1970.

Man anbefaler konsesjon gitt til Driva Kraftanlegg på de vilkår som er oppstilt i vedlagte utkast.

Vilkårene er utformet i samsvar med dem som ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 er fastsatt for reguleringskonsesjonen. Således er både revisjonsadgangen for vilkårene, ny prøvelse av avgiftssatsene, og fastleggelse av byggefrister knyttet til nevnte dato. Også avgiftssatsene følger reguleringskonsesjonen, nemlig med kr. 1 pr. nat.-hk til staten og kr. 4 pr. nat.-hk til kommuner.

Til departementets anførsel om eventuell ekspropriasjonstillatelse i medhold av vassdragslovens § 62 vil man bemerke at det av søknaden vil framgå at de forhold som kunne gjøre slik tillatelse nødvendig, er ordnet i minnelighet, — jfr. Hovedstyrets brev av 1. september 1970, 1. s., 2. avsnitt nedenfra.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Spørsmålet om overføring av Sør-Trøndelag fylkes andel i den meddelte regulerings- og overføringstillatelse m. v., jfr. departementets påtegning 19. mars 1971 (j.nr. 9896/70 IDV KHAGM), vil bli tatt opp som egen sak senere.»

I brev av 14. juni 1972 mottok departementet følgende uttalelse fra Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen:

«Med departementets påtegning 19. mars 1971 fikk Hovedstyret oversendt til uttalelse følgende søknad av 23. oktober 1970 fra Sør-Trøndelag kraftselskap:

«Etter henstilling fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Hovedstyret, ble med brev av 20. november 1962 til fylkesmannen i Sør-Trøndelag spørsmålet om en omorganisering av fylkets elektrisitetsforsyning tatt opp:

«Etter NVE's mening er det nå av stor betydning å få bygget fylkesverket til en tilstrekkelig sterk og slagkraftig enhet som kan stå for den videre utbygging av elektrisk kraft til alminnelig forsyning i fylket

Vi ber om at fylket tar opp denne saken og drøfter hvilke endringer i praksis og i organisasjonsformer som de i den anledning finner nødvendig å ta opp.»

Arbeidet ble straks tatt opp, og førte i 1969 fram til et enstemmig vedtak i Sør-Trøndelag fylkesting om å overdra fylkets kraftverk m. v. til et interkommunalt interessentskap kalt Sør-Trøndelag Kraftselskap med fylkeskommunen og primærkommuner som medlemmer og eiere av kraftselskapet.

Fra 1. januar 1970 trådte således det nye interkommunale interessentskap Sør-Trøndelag Kraftselskap i virksomhet — i praksis foreløpig som en direkte fortsettelse av det fylkeskommunale Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk.

I henhold til den vedtatte avtale med Sør-Trøndelag fylke, pkt. 2, overdras til kraftselskapet alle fylkets eiendommer og rettigheter i fellesskapet Driva kraftanlegg. Sør-Trøndelag Kraftselskap trer derfor inn i stedet for Sør-Trøndelag fylke.

Fylkeskommunen er i dag og vil i en årrekke framover være den dominerende part i Sør-Trøndelag Kraftselskap, konferer for øvrig også vedtektenes bestemmelser i §§ 16 og 20.

Møre og Romsdal fylke har ingen merknad til endring i eierforholdet i Driva kraftanlegg fra Sør-Trøndelags side.

I henhold til den inngåtte avtale med Sør-Trøndelag fylke tillater vi oss å søke om at den ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 gitte tillatelse til reguleringer og overføringer i Drivavassdraget for Sør-Trøndelag fylkes del overføres til vårt kraftselskap uten endring av tillatelsens vilkår.

Vi tør framheve at dannelsen av vårt kraftselskap er skjedd etter anmodning fra og i samråd og full forståelse med Hovedstyret i NVE.»

Videre er innkommet følgende brev av 29. november 1971 fra Driva Kraftanlegg, jfr. departementets brev av 14. desember s. a.:

«Vi refererer til konferanse med underdirektør Landmark Paulsen 22. ds., og viser for øvrig til tidligere korrespondanse — våre søknader av 28. april 1970 m/bilag av 23. oktober 1970 og av 15. februar 1971. Saken omfatter: overføring av reguleringstillatelse m. v. meddelt ved kongelig resolusjon av 31. okto-

ber 1969, kfr. vårt brev av 23. oktober 1970.

ekspropriasjon av fallretter i Festa og Driva, i Oppdal og Sunndal, kfr. vårt brev av 28. april 1970.

planendring : økning av pumpekapasiteten i Vassli pumpestasjon m. v., kfr. vårt brev av 15. februar 1971 (følgeskriv 19. februar 1971).

I tillegg til disse søknader tillater vi oss i henhold til lov av 14. desember 1927 endret ved lov av 19. juni 1969 på vegne av Møre og Romsdal fylke og Sør-Trøndelag Kraftselskap å søke om konsesjon på erverv av de nødvendige fallretter i Festa og Driva i Oppdal og Sunndal kommuner.

Foruten de fallstrekninger som er tatt med i vår ekspropriasjonssøknad av 28. april 1970 omfatter dette fallretter i Driva overdratt Driva kraftverk fra Sør-Trøndelag fylke, men hvor det ikke foreligger ervervs-konsesjon og fallretter i Driva som etter egen avtale overdras fra A/S Oppdal Elektrisitetsverk.

I Festa skal overdras statens fallretter i samsvar med Stortingets vedtak av 17. juni 1969.

Ervervskonsesjon søkes således i Festa fra Gjevilvatn kote 660 til utløp i Driva kote 401,56, og i Driva fra Festas utløp til utløpet fra kraftverket på Lillefale i Sunndal kote 90,0.

Vi tør be om en snarlig behandling av våre søknader, da regulerings- og utbyggingsskjønnet fra kommende år vil ta fatt på de elevestrekninger søknadene omhandler.»

Hovedstyret har i annet brev i dag gitt uttalelse om de ervervskonsesjoner Sør-Trøndelag Kraftselskap vil trenge når selskapet overtar fylkeskommunens øvrige fallrettigheter, og der gitt tilråding om hvordan det bør forholdes vedrørende de reguleringstillatelser som tidligere er gitt Sør-Trøndelag fylke i andre vassdrag.

Når det gjelder de fallrettigheter som Sør-Trøndelag Kraftselskap i samarbeid med Møre og Romsdal fylke skal utnytte i Driva kraftverk, viser man til tidligere brev av 1. september 1970 og 30. mars 1971. Etter nærmere vurdering er imidlertid Hovedstyret kommet til at det vil være formelt uriktig å meddele konsesjon til «Driva Kraftanlegg», som ikke kan betraktes som noen egen juridisk person. I stedet må konsesjonen formelt gis til de to deltakere i fellesskap.

Videre er Hovedstyret — på bakgrunn av det man i dag har uttalt om Sør-Trøndelag Kraftselskaps øvrige konsesjoner — tilbøyelig til å ville foreslå at de avgiftssatser som er angitt i post 2 i utkast til vilkår som medfulgte brevet av 30. mars 1971, reduseres. Derksom alle fallrettene i Driva kraftverk hadde vært sikret før revisjonen av ervervsloven, ville det således være naturlig å fastsette minstesatser også her. Ca. 35 pst. av disse rettighetene må imidlertid eksproprieres, og for denne del av fallene ville det i alle tilfelle — uavhengig av organisasjonsforholdene i Sør-Trøndelag — kreves ervervskonsesjon. Ut fra dette finner Hovedstyret det rimelig å fastsette en avgift til staten på kr. 0,50 pr. nat.-hk og til kommuner på kr. 1,50 pr. nat.-hk.

På samme måte som for ervervskonsesjonen anbefaler man at reguleringstillatelsen gis til Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke. Som vilkår foreslås de samme som ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 ble fastsatt for Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker.

Planendringen vedrørende Vassli pumpestasjon m.v., som er nevnt i Driva Kraftanleggs brev av 29. november 1971, vil bli tatt opp senere, etter at de berørte kommunene har uttalt seg.

Sør-Trøndelag Kraftselskap har i brev av 15. desember 1971 meddelt at det er avtalt med Oppdal kommune at denne skal overta 10 pst. av kraftselskapets andel i Driva kraftverks produksjon. Grunnlaget for avtalen er å finne i selskapets vedtekter — godkjent av Kommunaldepartementet 2. mars 1971 — der det i § 5 heter bl. a.:

«Styret kan, med rådets samtykke, gjøre avtale med en medlemskommune som vil overta en viss del av ansvaret for byggesum og kraftproduksjon i et nyanlegg.»

Hovedstyret har i konsesjonsmessig henseende ikke noe å bemerke til avtalen, som man oppfatter som en intern sak innen Sør-Trøndelag Kraftselskap.»

Departementet skal bemerke:

Med Stortingets samtykke fikk Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 tillatelse til å foreta reguleringer og overføring for utbygging av Driva kraftverk. I St. prp. nr. 146 for 1968—69 er bebudet at ekspropriasjon av manglende fallrettigheter vil bli tatt opp senere som egen sak. I brev av 28. april 1970 søkte Driva Kraftanlegg om ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 148 av:

- «1. Fallene i Festa som eies av private grunneiere fra Gjevilvatnet kote 660 til Festa Kraftverks inntaksdam ca. kote 621.
2. De nødvendige rettigheter i Driva på strekningen fra Festas utløp kote 401,56 til utløpet fra kraftverket ved Lillefale, kote 90,0 for utnyttelse av Festas avløp i Driva Kraftverk.»

Det ble i søknaden opplyst at selskapet forges hadde forsøkt å få kjøpt de aktuelle fallrettighetene av de berørte grunneierne.

Ekspropriasjonssøknaden omfatter 77,5 ensidige fallmeter i Festa og 232 ensidige fallmeter i Driva. Totalt tilsvarende dette ca. 35 pst. av den fallstrekningen som skal utnyttes i kraftverket.

De innvendinger som er fremkommet mot søknaden fra grunneierhold er av en slik karakter, at de må bli å vurdere av skjønn.

Hovedstyret tilrår at tillatelse blir gitt uten særskilte vilkår, idet man viser til at det allerede i reguleringssaken ble tatt nødvendige hensyn til virkningene av utbyggingen, bl. a. vilkår om fullføringsfrist.

Departementet slutter seg til Hovedstyret og anbefaler at søknaden og tillatelse til ekspropriasjon av fall imøtekommes.

Etter oppfordring fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen tok Sør-Trøndelag fylke opp arbeidet med å omorganisere fylkets elektrisitetsforsyning. Dette førte til at Sør-Trøndelag fylke ovedrog fylkets kraftverk m.v. til et interkommunalt interessentskap, Sør-Trøndelag Kraftselskap med fylkeskommuner og primærkommuner som medlemmer og eiere. For Driva kraftverks vedkommende resulterte dette i at alle fylkets eiendommer og rettigheter i fellesskapet Driva kraftanlegg overdras til kraftselskapet som går inn som partner i stedet for Sør-Trøndelag fylke. I Driva kraftanlegg har Sør-Trøndelag Kraftselskap 75 pst. av alle rettigheter, mens Møre og Romsdal fylke har 25 pst. Omorganiseringen innebærer også som uttalt av Hovedstyret at eierskifte medfører konsesjonsplikt for alle fall som er ervervet og som erverves i forbindelse med Driva kraftanlegg.

De aktuelle fallrettighetene omfatter:

1. Fall som allerede før revisjonen av ervervsloven 19. juni 1969 var kjøpt av Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk — i alt ca. 28 pst. av det totale.
2. Fall som har tilhørt staten, men som ved Stortingets godkjennelse av 17. juni 1969 ble tillatt solgt til Sør-Trøndelag fylke og Møre og Romsdal fylke — ca. 37 pst. av det totale.
3. Fall som er på grunneiernes hender og som Driva Kraftanlegg 28. april 1970 søkte om tillatelse til å ekspropriere — i alt ca. 35 pst. av de totale rettigheter.

Ny ervervskonsesjon må gis til de to deltagerne i fellesskap for samtlige fall.

Hovedstyret anbefaler at slik ervervskonsesjon blir gitt til Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke.

Konsesjonsavgiftene er foreslått satt til kr. 0,50 pr. nat.-hk til staten og kr. 1,50 pr. nat.-hk til kommuner. Det gjøres oppmerksom på at disse avgifter i praksis bare vil komme til anvendelse for den del av kraftmengden som ikke erlegges med reguleringsavgifter. For øvrig er vilkårene for tillatelsen utformet i samsvar med vilkårene i kongelig resolusjon av 31. oktober 1969.

Selv om ervervet vil representere en så stor fallmengde at den langt overskrider den grense som ervervslovens § 2, annet ledd fastsetter for at Stortingets samtykke til konsesjon må foreligge, finner man det ikke nødvendig i dette tilfelle å forelegge saken for Stortinget. I og med reguleringstillatelsen har Stortinget i realiteten tatt standpunkt til ut-

bygging av fallene. Om Sør-Trøndelag fylke eller det interkommunale selskap, Sør-Trøndelag kraftselskap, står som utbygger, kan ikke ha noen betydning.

På grunn av eierskiftet, må man overføre den gitte reguleringstillatelse til Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke i fellesskap. Slik overføring tilrås på uendrede vilkår og manøvreringsreglement.

Betingelser for tillatelse for Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke til å erverve fallrettigheter i Festa og Driva:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra 31. oktober 1969. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 0,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år, regnet fra 31. oktober 1969 kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år regnet fra 31. oktober 1969 og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversettes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende utbyggingen slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne be-

nyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra 31. oktober 1969.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen, avgjø-

res av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelse av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

Industridepartementet

tilråår:

1. Den reguleringstillatelse som ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 ble gitt til Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker på regulering og overføring av Festa—Vindøla m. v. i forbindelse med utbygging av Driva kraftverk, overføres til Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke på uendrede vilkår og manøvreringsreglement.
2. I medhold av lov om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom m. v. av 14. desember 1917, tillates Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke å erverve de nødvendige fallrettigheter i Driva og Festa m. v. i anledning utbyggingen av Driva kraftverk, på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 17. november 1972.
3. I medhold av lov om vassdragene av 15. mars 1940, § 148 gis Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke tillatelse til å ekspropriere de nødvendige rettigheter i Driva og Festa, for utnyttelse av rettighetene i Driva kraftverk.

33. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

(Overdragelse av Stjørdal kommunes reguleringskonsesjon vedrørende Gråelva samt Levanger kommunes reguleringskonsesjon vedrørende Tvåratjern.)

Kgl. res. av 10. november 1972.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen ga i brev av 30. november 1971 følgende uttalelse

i anledning av overtagelse av reguleringskonsesjoner vedrørende Gråelva og Tvårråsjø:

«Med departementets brev av 7. februar 1969 ble Hovedstyret anmodet om bl. a. å ta opp til behandling spørsmålet om overdragelse av Stjørdal kommunes konsesjon på regulering av Gråelva — meddelt ved kongelig resolusjon 4. januar 1922 — til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Det ble i denne forbindelse vist til kongelig resolusjon 8. november 1968 hvorved det ble gitt approbasjon på Nord-Trøndelags fylkestings vedtak av 28. juni 1968 om fylkets overtagelse av kommunale elektrisitetsverker i Stjørdal m. fl. kommuner.

Vassdragsdirektoratet tok med følgende brev av 5. mai 1969 opp saken med fylkesmannen i Nord-Trøndelag:

«Stjørdal kommune har ved kongelig resolusjon 4. januar 1922 fått konsesjon på regulering av Gråelva.

Ved overtaking av det kommunale el-verket blir Nord-Trøndelag fylke eier av vedkommende reguleringsanlegg. Ovennevnte konsesjon bør da overføres til fylket.

Vi går ut fra at anleggene tenkes nyttet på samme måte som tidligere og i overensstemmelse med gjeldende manøvreringsreglement.

Vi ber om bekreftelse på ovenstående og om eventuelle øvrige bemerkninger.»

I påtegnning av 11. juni 1969 viser fylkesmannen i Nord-Trøndelag til følgende uttalelse datert 4. s. m. fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk:

«I forbindelse med at Nord-Trøndelag fylke v/Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) overtok Stjørdal kommunale elektrisitetsverk pr. 1. januar 1969, ble også overtatt det kommunale verks to kraftverk, Mælafoss og Skulbørstadfoss.

I kontrakten om overdragelsen er det i pkt. 1, vedkommende de to kraftverk, anført:

«Kommunens 2 kraftverk, Mælafossen og Skulbørstadfossen, med dammer og øvrige anlegg følger ikke med i overdragelsen, men stilles med tilhørende rettigheter og forpliktelser til disposisjon for NTE til bruk i det tidsrom som fremgår av avtalens pkt. 3.»

Første del av kontraktens pkt. 3 lyder:

«SKE's 2 kraftverk, Mælafossen og Skulbørstadfossen, overtas av NTE i den stand de befinner seg i ved overtakelsen. Alle vannrettigheter og/eller rettigheter for øvrig vedkommende de 2 kraftverk (dog ikke maskineri), faller tilbake til Stjørdal kommune etter hvert som NTE opphører med driften av kraftverkene.»

Avtrykk av kontrakten vedlegges.

Som det vil fremgå av foranstående er vedkommende reguleringsanlegg ikke overtatt av Nord-Trøndelag fylke v/NTE. Det er imidlertid mulig at konsesjonen likevel må overføres

til fylket, da den regulerte vannføring utnyttes av NTE så lenge de to kraftverk holdes i drift av oss.

Anleggene er forutsatt nyttet på samme måte som tidligere, og i overensstemmelse med gjeldende manøvreringsreglement.

Betaling av årlige erstatninger til rettighetshavere i vassdraget overtas av oss fra og med inneværende år. Industridepartementet har i skriv av 7. februar 1969 til rådmannen i Stjørdal (jnr. 3017/68 IDV) vedkommende sikkerhetsstillelsen for de årlige erstatninger bl. a. uttalt:

«Under hensyn såvel til den pågående revisjon av reguleringsloven som til en eventuell overdragelse av reguleringskonsesjonen til fylkeskommunen finner departementet at spørsmålet om en endelig ordning av sikkerhetsstillelsen for de årlige erstatninger vedkommende reguleringen av Gråelva bør utstå inntil videre.»

Spørsmålet om overføring av reguleringskonsesjoner er i tilfelle også aktuelt for driften av Langåsfoss kraftverk i Levanger, og Ulvilla kraftverk i Verdal, som ble overtatt av Nord-Trøndelag fylke v/NTE i forbindelse med overtakelse av henholdsvis Levanger kommunale elektrisitetsverk og Verdal kommunale elektrisitetsverk pr. 1. januar 1969.

Også i disse tilfelle vil vannrettigheter og rettigheter for øvrig vedkommende kraftverkene falle tilbake til kommunen når Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk opphører med driften av de respektive kraftverk. Langåsfoss kraftverk, som ble bygget omkring 1915 er basert på regulering av Tvårråsjøen i Levanger, og Ulvilla kraftverk som ble bygget omtrent samtidig på regulering av Kjesbuvatnet i Verdal.

Avtrykk av overtakelseskontraktene vedlegges.

Oslo anleggene ved Langåsfoss kraftverk i Levanger og Ulvilla kraftverk i Verdal, tenkes nyttet på samme måte som tidligere, og i overensstemmelse med gjeldende manøvreringsreglement vedkommende sted.»

I uttalelsen ovenfor er sitert begynnelsen av pkt. 3 i avtalen mellom fylket og Stjørdal kommune. Det heter videre i samme punkt:

«Slikt opphør kan, uten erstatning av noen som helst art, kreves av Stjørdal kommune pr. 31. desember 1979 eller senere, dersom kommunen selv vil gjøre bruk av vannrettighetene (til annet formål enn drift av kraftverk).

Krever kommunen at driften av kraftverkene av samme grunn opphører før nevnte dato, må kommunen betale en rimelig kompensasjon, idet det bl. a. tas hensyn til at vederlaget for driften av kraftverkene i denne avtale er verdsatt til kr. 500 000, hvor lang tid som er forløpet av tidsrommet fra 1. januar 1969 til 31. desember 1979, de investeringer NTE har hatt og de utlegg NTE vil få i forbindelse med nedleggelsen av kraftverkene, samt den fortjeneste NTE har hatt av kraftverkene i de forløpne år og vil kunne påregnes å få i resterende tid.

Dersom partene ikke blir enige om hvilken kompensasjon som skal betales etter foran-

stående retningslinjer, avgjøres dette av den voldgiftsnemnd som er nevnt i pkt. 10.

Krav om opphør av driften av kraftverkene fremsettes av kommunen i så god tid som mulig og senest ett år før driften skal innstille.

Ved opphør av driften av kraftverkene — uansett grunnen til dette — påligger det NTE å gjennomføre og bekoste de nødvendige oppryddingsarbeider m. v., herunder også arbeider som måtte følge av pålegg fra sentrale myndigheter i henhold til lovbestemmelser m. v.

Dersom reguleringsanlegg eller andre innretninger fortsatt må være i bruk eller ønskes holdt intakt ved kommunens utnyttelse av vannrettighetene, går ansvaret for vedlikehold og drift og eventuell senere nedleggelse av anleggene m. v. over på kommunen.

Den pålagte levering av konsesjonskraft fra de to kraftverk overtas av NTE.»

I fylkets avtale med Levanger kommune heter det bl. a. i § 1:

«Kommunen overdrar med virkning fra 1. januar 1969 L. K. E. til N. T. E. Med i overdragelsen følger L. K. E.'s samlede eiendeler, bl. a. høy- og lavspent fordelingsnett med transformatorer og Langåsfoss kraftverk med dam og øvrige anlegg og alle rettigheter og forpliktelser som er knyttet til elektrisitetsverket.

Dog følger Gåssjøvassdraget ikke med i overdragelsen og heller ikke L. K. E.'s kontor- og lagerbygning.»

Fra § 3 i samme avtale siteres:

«Langåsfoss kraftverk overtas av N. T. E. i den stand kraftverket befinner seg ved overtakelsen.

Alle vannrettigheter og/eller rettigheter for øvrig vedkommende Langåsfoss kraftverk (dog ikke maskineri og bygninger) faller tilbake til kommunen når N. T. E. opphører med driften av kraftverket. Slikt opphør kan uten erstatning av noen som helst art kreves av kommunen pr. 1. januar 1984 eller senere såfremt kommunen selv vil gjøre bruk av vannrettighetene (til annet formål enn drift av kraftverk).»

Videre hitsettes § 1 i avtalen med Verdal kommune:

«Verdal kommune overdrar med virkning fra 1. januar 1969 VKE til NTE.

Med i overdragelsen følger elektrisitetsverkets samlede eiendeler, bl. a. høy- og lavspent fordelingsnett med transformatorer, verkets administrasjons- og lagerbygninger og opplagsplasser for materiell m. v., Ullvika kraftverk med dam og øvrige anlegg, og alle rettigheter m. v. som er nødvendige for driften av elektrisitetsverket, dog med de begrensninger som er fastsatt i etterfølgende punkter i denne avtale.

Dillfossen med utbyggingsrettigheter og utarbeidede planer for kraftanlegg, følger ikke med i overdragelsen og heller ikke kontantbeholdning, midler tilhørende fonds og utestående fordringer.»

Avtalen inneholder i § 3 en likelydende bestemmelse som referert ovenfor vedrørende Levanger kommune.

Advokat Reidar Selmer uttaler i brev av 13. februar 1969 bl. a. følgende på vegne av en rekke grunneiere ved Gråelva:

«Mine parter og jeg har gjort alle mulige anstrengelser for å forsøke å skaffe til veie det regulerings under- og overskjønn som er holdt i anledning foran nevnte reguleringsiltak, men det har ikke vært mulig å finne disse skjønnsutskriftene, og mine parter sier at de selv eller deres forgjengere, såvidt mine parter vet, aldri er blitt tilstillet noen utskrift av de skjønn som er avholdt. Det er temmelig merkelig, men det var muligens slik i 1922. I dag er jo situasjonen den at samtlige parter i et reguleringskjønn får seg tilsendt fullstendig utskrift av rettsboken.

På bakgrunn av foranstående meddeles:

1. Mine parter aner ikke hva de får erstatning for i dag. De får utbetalt et mindre beløp hver uten å vite hva dette refererer seg til.
2. Mine parter mener at erstatningen under enhver omstendighet er alt for lav for de skader og ulemper de har hatt og har som følge av reguleringsiltaket.
3. Mine parter mener at det i alle fall ikke ble fastsatt noen erstatning for eventuelt verdiforringet fiske i de regulerte vann og vassdrag, fordi man på grunn av regulerings omfang mente at det ikke ville forstyrre fisket. Det har imidlertid vist seg at de her har tatt feil. En rekke fisk går bl. a. gjennom dammen, og det er, sier mine parter, notorisk at fisket åpenbart er forringet og forringes.
4. Når det gjelder isveier, var det inntatt i skjønnsforutsetningene, som er utferdiget av nå avdøde overrettssakfører Vaagland, datert 17. juni 1922, følgende bestemmelse:

«Mulige ulemper for den alminnelige færdsel og fløtning kommer ikke her i betraktning, idet anlegget skal treffe saadanne anordninger er ulempe saa litet som mulig finder sted.»

Under henvisning til foranstående synes det å være på det rene i henhold til forutsetningene at regulanten den gang skulle rette på ulemper for den alminnelige færdsel og fløtning, hvis sådanne meldte seg. Mine parter opplyser at så lenge herr Folden var driftsbestyrer for Stjørdal Kommunale Elektrisitetsverk var ulempene for så vidt angår isveiene så forsvinnende små at mine parter ikke fant noen grunn til å gripe inn i den anledning. Mine parter sier videre at etter at herr Folden sluttet og det ble ny driftsbestyrer, har ulempene for så vidt angår isveier blitt så store at nå må anleggets eier foreta seg noe.

Mine parter har aldri sett de faste og tydelige vannstandsmerker som manøvreringsreglementet forutsetter oppsatt. De mener at etter herr Foldens død har det ikke vært fulgt noen bestemmelse med hensyn til reguleringen. Det er blitt tappet uavhengig av det fastsatte reglement. I denne forbindelse nevner mine parter også at det danner seg isoppskringer mellom de regulerte vann med den følge at vannet

flommer ut til sidene og ødelegger de driftsveier mine parter har langs vassdraget.

Jeg har i dag tilskrevet Vassdragsvesenet som vedlagte gjenpart viser for å få rede på om jeg der kan få noen opplysninger i så måte. Under dette avsnitt vil jeg gjerne presisere at mine parter har betydelige skoginteresser i området, og de har til dels så store ulemper ved den regulering som i de siste år har vært foretatt at de ikke har kunnet benytte isveiene som de gjorde før om årene, og har derfor hatt betydelige ekstra utgifter for i det hele tatt å kunne drive skogen.

Under henvisning til Deres foran nevnte brev til meg av 30. november f. å. vil, så vidt jeg skjønner, spørsmålet hos Dem bli om Nord-Trøndelag fylke skal få overdratt de konsesjoner som i sin tid er gitt til de omhandlede kommuner, som det står i brevet. Når jeg skriver dette, er det fordi jeg mener, og jeg fremsetter for så vidt krav om at Industridepartementet ikke overdrar kommunens konsesjon til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk med mindre kommunen og/eller Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blir pålagt å påstevne reguleringskjønn til vurdering av de kravene jeg foran har anført. Så vidt jeg skjønner er departementet suveren når det gjelder å sette konsesjonsvilkårene, og all rimelighet skulle derfor tilsi at ett av konsesjonsvilkårene ved Industridepartementets overdragelse bør være dette at nytt kjønn påstevnes, slik at mine parter får tatt opp de spørsmål jeg foran har anført, så får det bli kjønnets sak å avgjøre hvordan de skader og ulemper jeg foran har nevnt skal avhjelpes.

Jeg ville være takknemlig om jeg fikk høre fra Dem om hvorledes De vil stille Dem til de av meg foran nevnte krav. Skulle De mot formodning stille Dem negativt til mitt foresatte krav, må jeg ta under overveielse om jeg på annen måte kan få fremmet disse kravene for mine parter.»

Advokat Selmer har med brev av 20. juni 1969 oversendt kopi av stevning av Stjørdal kommune for Stjør- og Verdal herredsrett, datert 18. s. m.

I brev av 5. september 1969 gjorde Vassdragsdirektoratet oppmerksom på at de tillatte reguleringer ikke var gjennomført fullt ut, og en antok at konsesjonen nå bare omfatter de gjennomførte reguleringer da spørsmålet om fristforlengelse heller ikke var tatt opp. En ba derfor om forslag til nytt manøvreringsreglement der de virkelige reguleringsgrenser er påført.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk gav dette svaret datert 8. desember 1969:

«Vedr. Ausetvatn (Kallådammen).

Ved oppmålingsforretning av 14. september 1927 utført av Fylkeskonduktøren i Nord-Trøndelag er fastlagt 2 stk. FM betegnet henholdsvis FM a (+200,225) og FM B (+199,134). Begge FM er intakt, og ved utmåling bekreftes at dammens overløpskrone ligger på +201,80.

Bunnlukeløp i dammen ligger på kote +196,15, som gir laveste vannstand ned mot dammen ved tapping ca. +196,50.

De refererte mulige reguleringsgrenser stemmer med manøvreringsreglementets høydeangivelser for alt. I med reguleringshøyde 5,3 m.

Ved utløpet av Ausetvatn er foretatt en kanalisering. Ved oppmåling er funnet at bunn i kanalen ligger på kote ca. +196,70. Den laveste regulerte vannstand som kan nyttes i Ausetvatn er derved ca. +197,0 inntil eventuell opprensning av kanal foretas.

Vi tillater oss å anta at dette ikke betinger endring i manøvreringsreglement på annen måte enn at alt. III strykes.

Vedr. Buan — Almovatn.

Ved foreløpig utmåling på dammen anslås samlet reguleringsmulighet til ca. 5,0 m. Det har også her lyktes å finne angivelse for 2 stk. FM utsatt av Fylkeskonduktøren i Nord-Trøndelag, men disse opplysningene fremkom så sent på året at lokalisering av boltene med tilhørende innmåling ikke har latt seg utføre på grunn av snøforholdene. Vi må derfor få lov til å komme tilbake til dette spørsmål senere, idet vi foreløpig regner med at det her blir aktuelt å bekrefte andre reguleringshøyder enn de som er inntatt i manøvreringsreglement.

Vedr. Liavatn.

Ved utmåling på den nype dam i forhold til gammel dam (som ikke er revet) bekreftes reguleringshøyder i overensstemmelse med gitt tillatelse og angitt i manøvreringsreglement.

Ved utløpet av Liavatn (dammen er bygget noe ned i elven) opplyses å være etablert en kanal i løsmasse og at bunnen i denne kanalen for tiden ligger høyere enn LRV. Vi tillater oss å anta at dette ikke betinger endring av tillatt reguleringsgrense.»

Og i brev av 22. juni 1970 har elektrisitetsverket gitt disse tilleggsopplysninger:

«I vårt brev av 8. desember 1969 har vi omtalt angivelse av 2 stk. FM. Vi må dessverre meddele at det, tross omfattende leting, ikke har lyktes å finne de omtalte FM.

Ut fra foreliggende opplysninger foretok vi i september 1969 en innmåling for tilnærmet bestemmelse av høyde på overløpskrone for dam Buan — Almovatn. Det foreligger dessuten angivelse av denne høyde på tegninger oppsatt av ing. Kuløy i 1923. Etter det som ovenfor er nevnt mener vi det kan angis at regulering av Buan — Almovatn utgjør 5,0 m mellom HRV +133,0 og LVR +128,0 og at reguleringen er etablert ved 3,0 m oppdemming og 2,0 m senking i forhold til den gamle regulering. Vi foreslår manøvreringsreglementet korrigert i overensstemmelse med dette.

Vi viser til vedlagte kopi av P. M. fra innmålinger foretatt september 1969.

Magasinkurver for regulering av Buan — Almovatn.

Avskrift av brev datert 9. mars 1923 fra ing. Kuløy.

Utsnitt av ing. Kuløys tegn. nr. 1078 av 6. desember 1923.»

Hovedstyret vil bemerke:

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks overtalelse av Stjørdal og Levanger kommunale

elektrisitetsverker er skjedd med virkning fra 1. januar 1969. De aktuelle kraftverk er for Stjørdals vedkommende Mælafossen (590 kW) og Skulherstadfoss (230 kW) i Gråelva. Levanger kommunale elektrisitetsverk har over-

dratt Langås foss kraftverk (810 kW) i Langåselv. Når det gjelder Gråelva fikk Stjørdal kommune ved kongelig resolusjon 4. januar 1922 konsesjon på ytterligere reguleringer i henhold til følgende reguleringsplan:

Vatn	Gammel regulering				Ny regulering			
	HRV kote	LRV kote	Reg.h. m	Mag. mill. m ³	HRV kote	LRV kote	Reg.h. m	Tot.mag. mill. m ³
Ausetvatn (alt. I) ..	201,41	199,17	2,25	3,6	201,80	196,50	5,30	ca. 8,0
Ausevatn (alt. III) .	—	—	—	—	201,67	198,42	3,25	» 4,9
Buan—Almovatn ...	130,00	128,50	1,25	1,0	135,00	127,50	7,50	» 6,7
Ljåvatn	101,75	100,00	1,75	0,4	102,50	98,50	4,00	» 1,0
				Sum 5,0				Sum 15,7
								(alt. 12,6)

Konsesjonen gjelder uten tidsbegrensning.

Levanger kommune fikk ved kongelig resolusjon 13. juni 1919 i medhold av vassdragsloven av 1. juli 1887, § 25, tillatelse til 11,3 m oppdemning av Tvåratjern til drift av sitt kraftverk. Reguleringstillatelsen omfatter 2,1 mill. m³ magasin, og reguleringsgrensene er ifølge manøvreringsreglementet betegnet med kote 165,0 og kote 153,7. Det er her ikke fastsatt noe vilkår vedr. konsesjonstid.

Som det vil sees av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks uttalelse av 4. juni 1969 er også Verdal kommunale elektrisitetsverk overtatt fra samme tid, og i den forbindelse er Ulvilla kraftverk (1 100 kW) overtatt av fylkesverket. Den tilhørende regulering av Kjesbuvatn er imidlertid ikke konsedert.

Det vil gå fram av de utsnitt av de inngåtte avtaler som er sitert foran at det i alle tilfelle dreier seg om en bruksleie på vass- og reguleringsrettighetene. De faller tilbake til kommunene når Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk opphører med driften av kraftverkene. Uten erstatningsplikt kan Stjørdal kommune kreve slikt opphør pr. 31. desember 1979 eller senere, mens Levanger kommune har en tilsvarende bestemmelse som gjelder tidligst fra 1. januar 1984. Overdragelsen er imidlertid skjedd pr. 1. januar 1969 o: før det ved lovendring av 19. juni s. å. ble innført konsesjonsplikt på bruksleie også for kommuner. Det blir da bære spørsmål om overdragelse til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk av de gjeldende reguleringskonsesjoner som skal behandles nå, og Hovedstyret vil anbefale at en slik overdragelse finner sted. Det bemerkes at konsesjonen av 4. januar 1922 anses bortfalt for så vidt angår den del som ikke er gjennomført, jfr. Vassdragsdirektoratets brev til søkeren av 5. september 1969.

Det er ikke kommet fram noe som i reali-

teten tilsier noen endring av vilkårene. Spesielt når det gjelder Tvåratjern vil en peke på at det dreier seg om en konsesjon fra tiden før någjeldende konsesjonslov, og reguleringen vil dessuten gi en kraftøkning på under 500 nat.-hk.

Ved overdragelse av reguleringsrettigheter faller den gamle konsesjon bort. Ved meddelelse av den nye er det da lovens någjeldende bestemmelser som skal legges til grunn. Kraftøkningen i forbindelse med reguleringen av Tvåratjern ligger under de grenser som betinger at det kan lempes på en rekke av ellers vanlige konsesjonsvilkår, jfr. reguleringslovens § 12, pkt. 21. Blant de vilkår som kan sløyfes inngår både konsesjonstid og årlige avgifter. De var heller ikke tatt med i den gamle konsesjonen og er derfor sløyfet nå også. Utkast til vilkår vedlegges.

Likeledes vedlegges utkast til manøvreringsreglement. Det er i overensstemmelse med det som gjelder nå, men har en utforming i samsvar med det som brukes nå for de mer generelle bestemmelser, jfr. for øvrig kommentaren nedenfor til manøvreringsreglement vedrørende Gråelva.

Når det gjelder Gråelva har en vedrørende konsesjonstiden, post 1, foreslått en endring om at konsesjonen gis for den tid leieforholdet angående fallrettighetene opprettholdes, og med vanlig forbehold om at vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. For mulige private falleiere som måtte delta i reguleringen foreslås en ny 50 års gyldighetstid o: fra denne konsesjons datum.

Angående årlige avgifter, post 2, foreslås at disse justeres opp fra någjeldende sats kr. 0,50 pr. nat.-hk, både til staten og til kommuner, til henholdsvis kr. 1,00 og kr. 4,00 pr. nat.-hk.

For øvrig har en for så vidt angår de mer

generelt formede vilkår endret dem i samsvar med den form som etter lovens bestemmelse brukes nå. Utkast til vilkår vedlegges.

Likeledes vedlegges utkast til manøvreringsreglement. Det gjeldende reglement er korrigerert for reguleringsgrensene i samsvar med angivelse fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til å gjelde for de gjennomførte reguleringer. Alt. III for så vidt angår Ausetvatn er således tatt ut.

For øvrig bemerkes at det spørsmål advokat Selmer har reist på vegne av en rekke grunneiere om nytt skjønn til behandling av nærmere angitte krav, har vært behandlet av Stjør- og Verdal herredsrett. Stjørdal kommune ble dømt til å begjære skjønn innen 1. september 1970 for så vidt angår vurdering av erstatning for skader på isveger. Kommunen har anket dommen til lagmannsretten som påbegynte behandlingen den 18. oktober d.å. Ved underhåndsmiddel fra Stjørdal kommune har en fått opplyst at kommunen fikk medhold i lagmannsretten ut fra den begrunnelse at kravene måtte anses å være foreldede.

I forbindelse med rettssaken er det godtgjort at det ikke har vært ført protokoll over manøvreringen samt at reguleringsgrensene ikke har vært markert. Hovedstyret vil i denne forbindelse peke på at en tilsvarende bestemmelse som alltid tas inn i konsesjonene i dag, praktiseres slik at det alltid samarbeides med Hydrologisk avdeling om oppsetting av magasinmerker der observasjonene av disse merker vil gå inn som ledd i det hydrologiske materiale som avdelingen bearbeider videre. I disse tilfelle føres det også tilsyn og kontroll med merkene fra NVE's side. Når det gjelder andre vassmerker som nærmest kun skal tjene som markering av tillatelsens omfang, anser en det som tilstrekkelig å foreta engangskontroll av merket. Det overlates da til regulanten å ha ansvaret for at det opprettholdes — og står i rett høyde — til enhver tid mot at Hydrologisk avdeling regelmessig blir underrettet om at det er kontrollert. Når det gjelder protokoll over manøvrering av dammer, forutsetter en i dag at regulanten arkiverer den slik at Hovedstyret på forlangende kan få utlevert utskrift av den. Selve ordlyden i det reglementet det her gjelder — og i reglementene generelt — er formet slik at det strengt tatt skulle sendes avskrift ved hver måneds utgang til Hovedstyret. Denne bestemmelse har beholdt sin form fra gammelt av. Med det antall reguleringsdammer en har i landet i dag er det ikke ønskelig eller praktisk at det rutinemessig skal sendes månedlige avskrifter av protokollen til Hovedstyret. Reguleringsloven har ingen bestemmelse om

dette, og en foreslår at en går over til en endret tekst i samsvar med praksis og at bestemmelsen i post 4 i reglementet blir lydende slik:

«Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.»

Departementet skal bemerke:

Fra og med 1. januar 1969 overtok Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blant annet Stjørdal og Levanger kommunale elektrisitetsverker. Overtagelsen ble godkjent ved kongelig resolusjon 8. november 1968. Resolusjonen ble fremmet av Kommunaldepartementet. Nærværende sak omfatter overdragelse av bruksleie på vass- og reguleringsrettigheter i forbindelse med regulering av Gråelva i Stjørdal kommune samt regulering av Tvåratjern i Levanger kommune. I overdragelsesavtalen med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk fremgår det helt klart at rettighetene skal falle tilbake til kommunene når Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk opphører med driften av kraftverkene. Vilkårene for en slik tilbakeføring av rettighetene er detaljert regulert i overdragelsesavtalen.

Reguleringen av Gråelva omfatter kraftverkene Mælafossen og Skulbørstadvossen som tilsammen gir 820 kW. Stjørdal kommune fikk ved kongelig resolusjon 4. januar 1922 tillatelse til ytterligere regulering av Gråelva. Tilskuddet i vannføring ga en kraftøkning på ca. 759 nat.-hk. For så vidt gjelder omfanget av reguleringen vises til Hovedstyrets bemerkninger foran.

Reguleringen var av en slik størrelsesorden at man fant at den i og for seg ikke betinget konsesjon etter reguleringsloven. Departementet fant imidlertid at jordskaden var av en slik størrelse at konsesjon allikevel burde gis. For så vidt angår den i 1922 konsederte regulering er det en del som ikke er gjennomført. Dette er nærmere bestemt alternativ III vedrørende Ausetvatn som innebærer en tilleggsregulering med 3,25 m av dette vannet.

Denne delen anses nå bortfalt, og omfattes derfor ikke av nærværende tilråding.

Konsesjonen ble i 1922 gitt uten tidsbegrensning. Hovedstyret foreslår at konsesjonen nå gis for den tid leieforholdet angående

fallrettigheter opprettholdes, med vanlig forbehold om revisjon. Departementet foretrekker imidlertid at konsesjonen gis på ubestemt tid, men at den kan tilbakekalles av departementet hvis de angjeldende vannrettigheter, herunder reguleringsanleggene, faller tilbake til Stjørdal kommune.

Årlige avgifter foreslås oppjustert fra kr. 0,50 til kr. 1,00 pr. nat.-hk til staten og kr. 4,00 til kommunen.

For øvrig foreslås endel endringer i utformingen av de enkelte konsesjonsvilkår.

Levanger kommune fikk ved kongelig resolusjon av 13. juni 1919 tillatelse til ytterligere regulering av Langåselven, samt til 11,3 m oppdemming av Tvåratjern i medhold av vassdragsloven av 1. juli 1887, § 25. Reguleringen utnyttet i Langåsfoss kraftverk som gir 810 kW. Reguleringen ga en kraftøkning på under 500 nat.-hk. Kraftøkningen er her så liten at den faller under de grenser som kan betinge lempninger av ellers vanlige konsesjonsvilkår sml. reguleringslovens § 12 pkt. 21. Det er derfor her foreslått vilkår overensstemmende med de tidligere vilkår.

Hovedstyrets utkast til manøvreringsreglementer er i det vesentlige i overensstemmelse med de nåværende manøvreringsreglementer.

Hovedstyret har anbefalt at en overdragelse av ovennevnte reguleringskonsesjoner finner sted. Departementet vil likeledes tilrå at de nevnte reguleringskonsesjoner overdras Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har i uttalelse av 4. juni 1969 også pekt på overtagelsen av Ulvilla kraftverk ved Kjesbuvatn, som tidligere var eiet av Verdal kommunale elektrisitetsverk. I dette tilfellet foreligger det imidlertid ingen konsesjon som kan overdras.

Utkast til manøvreringsreglementer ligger ved som vedlegg.

Det forutsettes som vanlig at departementet kan samtykke i mindre planendringer og i tilfelle foreta de endringer i manøvreringsreglementene som følger av dette.

Utkast til vilkår for tillatelse for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til regulering av Tvåratjern i Frol, Nord-Trøndelag:

1.

Konsesjonæren skal ved driften av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er

det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsen i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

2.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

3.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvilstilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. Ved utstikking av anleggsveger skal de stedlige myndigheter tas med på råd.

4.

Anlegget skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

5.

Vasslipping skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departementet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 5 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

6.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

7.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

8.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i reguleringslovens § 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre.

Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økende utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2 ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Nærmere bestemmelse angående avgivelse av kraft skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

9.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanlegget tillatelse til å benytte driftsvatn som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til anleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

10.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggets eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

11.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på

de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Utkast til vilkår for tillatelse for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til ytterligere reguleringer av Gråelva:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Dog skal tillatelsen kunne tilbakekalles av departementet hvis de angjeldende vannrettigheter faller tilbake til Stjørdal kommune.

Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges eller nyttes til annet formål uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringene tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4 pr. nat.-hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etter hvert som den ved reguleringene innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 2, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Konsesjonæren skal ved driften av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsen i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten begrening av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og disses familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

7.

Konsesjonæren skal bygge om vegger, bruer og kaier, hvor dette nødvendigjøres ved reguleringen. Videre skal han utføre de foranstaltninger som fylkesvegstyret finner nødvendig for så vidt mulig å avhjelpe skade og ulempe som måtte oppstå for almenheten på is- og vinterveger.

Fylkesvegstyrets avgjørelse kan innankes for departementet.

8.

Anleggene skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

9.

Vassslipping skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 5 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

11.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

12.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringene innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettene hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økende utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

13.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

14.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillatelse til å benytte driftsvatn som er innvunnet ved reguleringene mot en årlig godtgjørelse til anleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

15.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser, samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 5 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommune.

Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg i forbindelse med denne post. Konsesjonshaveren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

16.

Konsesjonæren plikter å treffe slike anordninger ved anlegget og i tilfelle i vassdraget nedenfor dette samt å avgi vatn i slik utstrekning at den alminnelige ferdsel og fløting forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på ferdsel eller fløting som ikke avhjelpes på denne måte, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

17.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 12 og 17, første eller annet ledd, medfører at konsesjonen kan trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

18.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Utkast til manøvreringsreglement for reguleringsdammer i Gråelva:

1.

Reguleringsgrensene er følgende:

	Høyeste h. o. h.	Laveste h. o. h.	Reg.h. m
Ausetvatn	201,80	196,50	5,30
Buan—Almovatn	133,00	128,00	5,00
Liavatn	102,50	98,50	4,00

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Vasstanden i Ausetvatn må ikke stige høyere enn 30 cm over høyeste reguleringsgrense uten at tappeluken er helt åpnet.

Vasstanden i Buan—Almovatn må ikke stige høyere enn 50 cm over høyeste reguleringsgrense uten at tappeluken er helt åpnet.

Vasstanden i Liavatn må ikke overstige høyeste reguleringsgrense uten at flomløpene og tappeluken er helt åpnet.

For øvrig kan vasslippingen inntil videre foregå etter behovet i kraftverkene nedenfor Liavatn og etter ordre av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, dog således at vassføringen holdes så vidt mulig jevn.

Det skal ved vasslippingen has for øye at de tidligere flomvassføringer så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må de tidligere lavvassføringer forminskes til skade for andres rettigheter.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Utkast til manøvreringsreglement for Tvåratjern i Frol, Nord-Trøndelag:

1.

Øverste reguleringsgrense, kote 165,0
Nederste reguleringsgrense, kote .. 153,7

Reguleringshøyde 11,3 m

Reguleringsgrensene betegnes med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvassføring ikke forøkes. Heller ikke må lavvassføringen forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vasslippingen skje etter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Industridepartementet

tilrår:

Stjørdal kommunes konsesjon til ytterligere regulering av Gråelva gitt ved kongelig resolusjon av 4. januar 1922, og Levanger kommunes tillatelse til ytterligere regulering av Tvåratjern, gitt ved kongelig resolusjon av 13. juni 1919, overdras til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk på vilkår som foreslått av Industridepartementet.

34. A/S Ringnes Bryggeri.

(Tillatelse til kraftleie fra Oslo Lysverker.)

Kgl. res. av 24. november 1972.

I brev av 21. april 1972 til Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har A/S Ringnes Bryggeri søkt om fornyelse av sin konsesjon på leie av primakraft på 1 600 kW samt en økning av dette kvantum til 2 000 kW samt ny konsesjon på leie av inntil 10 000 kW spillkraft alt fra Oslo lysverker.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 24. oktober 1972 avgitt slik uttalelse:

«1. Innledning.

Ved kongelig resolusjon av 24. januar 1964 fikk A/S Ringnes Bryggeri tillatelse til å leie inntil 1 200 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft fra Oslo Lysverker.

Ved Industridepartementets brev av 5. mars 1968 fikk selskapet tillatelse til å leie ytterligere inntil 400 kW primakraft.

Begge tillatelsene er tidsbegrenset til 1. januar 1973 og gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse er sløffet i samsvar med loven.

Konsesjonsavgiften til staten er betalt til og med for året 1971. For 1971 var den kr. 1 410.

2. Søknaden.

I brev av 21. april 1972 til NVE har selskapet søkt om fornyelse av konsesjonen samt om økning av primakraftkvantumet fra 1 600 kW til 2 000 kW.

Søknaden lyder slik:

«Vi viser til konsesjon fra Det Kgl. Departement for Industri og Håndverk av 12. februar 1964 (J.nr. 3402/63-IDV) på leie av inntil 1 200 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft fra Oslo Lysverker, samt konsesjon på ytterligere kraftleie fra Det Kgl. Departement for Industri og Håndverk av 5. mars 1968 (J.nr. 110/68-IDV) på leie av 400 kW primakraft i tillegg.

Idet ovenfor nevnte konsesjoner utgår 1. januar 1973 tillater vi oss å søke om fornyelse og økning av konsesjonene til å leie inntil 2 000 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft fra Oslo Lysverker.

Vårt samlede uttak av primakraft for året 1971 var på 8 720 100 kWh med en max. avlesning på 1 518 kW.

I forbindelse med nyinstallasjoner som er under planlegging vil antagelig vårt max. uttak øke til ca. 1 800/2 000 kW innen en 4-års periode.

Avtrykk av selskapets vedtekter samt er-

klæring fra selskapets styre i samsvar med ervervslovens § 24 følger vedlagt.

Vi hører gjerne fra Dem og tegner.»

3. Avgitte uttalelser.

3.1. Oslo Lysverker har i påtegning 23. juni 1972 til Oslo formannskap uttalt:

«A/S Ringnes Bryggeri har søkt om fornyelse av konsesjon på leie av tilsammen 1 600 kW primakraft samt øking av konsesjon til å leie i alt inntil 2 000 kW primakraft. Søknaden omfatter også fornyelse av konsesjon på leie av inntil 10 000 kW spillkraft.

Oslo Lysverker har tariffmessig levering av primakraft og spillkraft til A/S Ringnes Bryggeri.

Søknaden foreslås anbefalt.»

3.2. Oslo bystyre har i møte 24. august 1972 etter innstilling fra formannskapet enstemmig tiltrådt Oslo Lysverkers uttalelse.

3.3. Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Akershus og

3.4. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i ekspedisjoner av 15. september 1972 henholdsvis 22. september 1972 anbefalt søknaden.

4. NVE's uttalelse.

Søknaden fra A/S Ringnes Bryggeri gjelder som nevnt fornyelse av selskapets konsesjoner av 24. januar 1964 og 5. mars 1968 på leie av primakraft og spillkraft fra Oslo Lysverker tidsbegrenset til 1. januar 1973. Primakraftkvantumet søkes forhøyet fra tidligere i alt 1 600 kW til 2 000 kW på grunn av nyinstallasjoner som er under planlegging. Spillkraftkvantumet det søkes konsesjon for, er det samme som tidligere, nemlig 20 000 kW.

Primakraften leveres etter Oslo Lysverkers tariff for slik kraft, mens spillkraften leveres i henhold til kontrakt av 15. mai 1963. Kontrakten, som er den samme som lå til grunn for den tidligere konsesjon av 24. januar 1964, forplikter Oslo Lysverker til å levere inntil 10 000 kW til bedriftens elektrokjele i Thv. Meyers gate 2.

Spillkraftprisen er en kWh-pris basert på prisen for fyringsolje i kr. pr. tonn.

Fra 1. januar 1968 gjelder spillkraftkontrakten med 1 års gjensidig oppsigelse.

Søknaden har som nevnt vært forelagt Oslo Lysverker, Oslo bystyre, overingeniøren for elektrisitetsforsyningen og fylkesmannen i Oslo og Akershus, som ikke har hatt noe å innvende.

NVE kan heller ikke se at det skulle være noe å innvende mot de fornyede kraftleieforhold som søkt, og vil anbefale at A/S Ringnes Bryggeri med virkning fra 1. januar 1973 gis ny tillatelse til å leie fra Oslo Lysverker inn-

til 2 000 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft til selskapets elektrokjele, til drift av selskapets anlegg i Oslo.

Konsesjonen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig, regnet fra de tidligere konsesjoners utløp, 1. januar 1973.

For øvrig foreslås konsesjonen i det vesentlige gitt med de samme vilkår som tidligere, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh : 8 760 = kW.

Vilkår om kraftavståelse forutsettes fortsatt sløyfet i samsvar med loven.

For øvrig vises til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Sakens dokumenter vedlegges.»

Primakraften forutsettes levert etter Oslo lysverkers tariff for slik kraft mens spillkraften leveres i henhold til kontrakt av 15. mai 1963. Denne kontrakt er den samme som lå til grunn for den tidligere konsesjon av 24. januar 1964. Oslo lysverker er ifølge kontrakten således forpliktet til å levere inntil 10 000 kW til bedriftens elektrokjele i Thv. Meyers gate 2. Jfr. for øvrig det som er anført i NVE's brev ovenfor.

Departementet vil for øvrig peke på følgende: I 1969 og 1970 gjennomførte A/S Ringnes Bryggeri betydelige utvidelser ved selskapets anlegg i Oslo. I et nybygg med gulvflate 6 122 m² ble det foretatt utvidelse av kapasiteten hva angår:

- Tapperi med tilhørende hjelpeavdelinger.
- Filtreringsanlegg.
- Lagertankanlegg for øl.
- Ferdigvare og tomgodslager.

Den utvidete kapasitet ble satt i drift 1. juni 1970 og vil tillate betydelig øking i bryggeriets ølproduksjon i flere år fremover, med stigende behov for elektrisk kraft. Stignings-takten vil selvsagt avhenge av salgets utvikling.

Departementet vil i likhet med NVE anbefale at A/S Ringnes Bryggeri med virkning fra 1. januar 1973 gis ny og utvidet tillatelse til å leie fra Oslo lysverker inntil 2 000 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft til selskapets elektrokjele, til drift av selskapets anlegg i Oslo, på følgende vilkår:

Konsesjonsvilkår for A/S Ringnes Bryggeri for leie fra Oslo Lysverker av inntil 2 000 kW primakraft og inntil 10 000 kW spillkraft til selskapets elektrokjele:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdene med hensyn til leie av primakraft og spillkraft måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1983.

2. Selskapets styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Saksmaal etter loven om rettshove mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett sakseker når det gjelder overtredelser av loven om rettshove mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk

av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{kWh}{8760} = kW.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd i § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte ansees påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov av 14. desember 1917 kap. IV gis A/S Ringnes Bryggeri tillatelse til å leie inntil 2 000 kW primakraft og 10 000 kW spillkraft fra Oslo lysverker.

Tillatelsen meddeles på de vilkår som er tatt inn i Industridepartementets foredrag av 24. november 1972.

35. A/S Sydvaranger.

(Erverv av bruksrett til vannfall i Tårnelva og Kobholmvassdraget, og regulering av de samme vassdrag.)

Kgl. res. av 8. desember 1972.

A/S Sydvarangers kraftverker Tårnet og

Kobholm hjemfalt til staten den 19. juni 1971. Siden da har selskapet i forståelse med departementet fortsatt driften av anleggene. Ved vedtak i Stortinget den 29. mai 1972 ble det gitt samtykke til at A/S Sydvaranger gis rett til leie av fallene og de hjemfalte anlegg.

Fra selskapet foreligger det nå søknad om konsesjon på bruksrett til vannfall i Tårnelva og Kobholm vassdraget og regulering av de samme vassdrag. I den anledning har Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen avgitt slik uttalelse til Industridepartementet i brev av 26. oktober 1972:

«Fra A/S Sydvaranger har Hovedstyret tatt følgende søknad, datert 22. april 1972:

«Tårnet og Kobholm kraftverker hjemfalt til staten etter 50 års konsesjonstid den 19. juli 1971, jfr. vedlegg nr. 1 «Konsesjon for Taarnelven Kraftaksjeselskap på leie av Statens rettigheter: Taarnelven og Karpelven og regulering av vassdraget samt for A/S Sydvaranger på kraftleie fra Taarnelven Kraftaksjeselskap.»

Tårnet kraftverk ble utbygd av Taarnelven Kraftaksjeselskap, et datterselskap av A/S Sydvaranger, og var ferdig til drift i 1920.

Kobholmen kraftverk ble utbygd av Sydvaranger Kraftaksjeselskap (tidligere Taarnelven Kraftaksjeselskap) også et datterselskap til A/S Sydvaranger, og stod ferdig i 1930.

Med hensyn til anleggene og beskrivelse av disse viser vi til vedlegg 2, fotostat av særtrykk av Teknisk Ukeblad nr. 39 for 1920 som beskriver Tårnet kraftanlegg, og vedlegg 3, fotostat av særtrykk av Teknisk Ukeblad nr. 50 for 1934 som beskriver Kobholm kraftanlegg. Vi viser for øvrig også til vedlegg 4, kart K-2650, et kart over området hvor anleggene er inntegnet.

Det skal her nevnes at i forbindelse med moderniseringsplaner i 1954 anmodet A/S Sydvaranger departementet om å vurdere muligheten for forlengelse av konsesjonstiden, — noe som ikke førte frem. Arbeidene ble likevel utført og i årene 1956—1958 ble Tårnet kraftstasjon påkostet ca. kr. 900 000, mens Kobholm kraftverk i årene 1955—1960 ble påkostet kr. 90 000. De nevnte påkostninger ble gjort for å sikre kraftleveransen fra anleggene og gikk i det vesentligste ut på at maskinsettet i Tårnet kraftverk ble skiftet ut.

Den samlede årsproduksjonen fra Tårnet og Kobholm kraftverker var gjennomsnittlig for årene 1960—1966 13,6 GWh, med gjennomsnittlig kostnad til lønning og vedlikehold på 2,7 øre pr. kWh. Spesifisert oppgave over de enkelte anlegg med produksjon og omkostninger for årene 1965—1970 følger som vedlegg 5.

Hele kraftproduksjonen fra Tårnet og Kobholm kraftverker går til å dekke en del av A/S Sydvarangers samlede kraftbehov for sine anlegg i Kirkenes og Bjørnevatn. Anleggenes produksjon til ulike tidspunkter er således avhengig av den øvrige krafttilførsel til A/S Sydvaranger.

A/S Sydvarangers behov for kraft har — som følge av økt produksjon og viderefored-

ling av produktet vært stigende. For årene 1970, 1971 ble det brukt henholdsvis 189,5 og 193,5 GWh, og en regner med at forbruket for 1972, 1973, 1974 og 1975 vil være henholdsvis 210, 210, 250 og 290 GWh.

Det skal da opplyses at A/S Sydvarangers andre pelletsverk vil stå ferdig til produksjon i mai 1974.

Som det går frem av foranstående har anleggene og bruken av disse vært nokså uendret fra de ble bygget. Det er da heller ikke meningen at bruken i fremtiden skal endres, og vi må derfor med sikkerhet kunne slå fast at fremtidig bruk ikke vil medføre noen skade eller ulempe for almene interesser. Det kan for øvrig legges til at områdene hvor reguleringene foretas fremdeles er i ubebodde områder.

I brev av 7. august 1967 fra A/S Sydvaranger til Industridepartementet ble spørsmålet om en leieordning for Tårnet og Kobholm kraftverk etter konsesjonstidens utløp, igjen tatt opp. Da konsesjonstiden nå er uløpt, og da det foreligger kontraktutkast med de berørte parter, er det i denne forbindelse det nå søkes ervervs- og reguleringskonsesjon.

Vi viser til vedlagt kontraktutkast for leie av Tårnet og Kobholm kraftverker mellom Staten v/Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og A/S Sydvaranger, vedlegg 6, og mellom Staten v/Direktoratet for statens skoger og A/S Sydvaranger, vedlegg 7. A/S Sydvaranger har dessuten fremsatt forslag overfor Sør-Varanger kommune om fast årlig godtgjørelse på kr. 60 000 for leie av kommunens rettigheter til anleggene etter hjemfallet.

Konsesjonssøkeren, A/S Sydvaranger, er et norsk aksjeselskap med sete i Norge og helt norsk styre. Ca. 98 pst. av aksjene er på norske hender. Staten eier 51 pst. av den samlede aksjekapital.

For øvrig viser vi til vedlagt erklæring fra selskapets styre, vedlegg 8.»

Søknaden har på vanlig måte vært kunnngjort i Norsk lysingsblad og i 2 lokalaviser. Den har vært forelagt distriktet og Landbruksdepartementet.

Fylkesmannen i Finnmark har i brev av 15. september 1972 meddelt:

«Sør-Varanger kommunestyre har den 24. juli 1972 gjort vedtak om å anbefale konsesjonssøknaden.

Finnmark fylkes elektrisitetsforsyning har i brev av 6. september 1972 uttalt at det ikke har noe å bemerke til søknaden.

Fylkesfriluftsnemnda har ikke hatt noe å bemerke til søknaden.

Fylkesmannen anbefaler at søknaden innvilges.»

Miljøverndepartementet har 26. september 1972 ikke noe å bemerke til søknaden.

Landbruksdepartementet har 29. september 1972 uttalt:

«Sakens dokumenter har vært forelagt Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske. Kopi av direktoratets uttalelse av 26. september 1972 vedlegges.

Etter omstendighetene vil Landbruksdepartementet anbefale at det i vilkårene for ny konsesjon for fortsatt regulering av Tårnelva i Kobholmvasdraget inntas betingelser som tar sikte på å motvirke skader på vilt- og fiskebestanden som følge av reguleringen.

Landbruksdepartementet vil komme tilbake til spørsmålet om endelig formulering av konsesjonsvilkårene når det gjelder vilt- og fiskeinteressene, så snart det foreligger begrunnet uttalelse fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.»

Direktoratet for jakt viltstell og ferskvannsfiske har i nevnte brev uttalt:

«Da saken ble forelagt dette direktorat, etter at årets feltsesong forlengst var fastsatt, var det ikke mulig å få gjennomført biologiske undersøkelser over vilt og fiske i det angjeldende område i 1972. Undersøkelsene vil derfor bli foretatt sommeren 1973. En vil når disse er avsluttet, komme tilbake til spørsmålet om eventuelle tiltak for å motvirke skader som følge av reguleringene på vilt- og fiskestellet. På det nåværende tidspunkt vil imidlertid direktoratet anmode Landbruksdepartementet om at det i en ny konsesjon for fortsatt regulering av Tårnelva i Kobholmvasdraget medtas følgende betingelser:

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger tilpliktes konsesjonaren:

1. Bekoste og sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårige) av den art, størrelse og kvalitet og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes.
2. Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser innen området, herunder også langtidsundersøkelser.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ved kongelig resolusjon av 19. mars 1920 ble Tårnelven Kraftaktieselskap (et datterselskap av A/S Sydvaranger) meddelt konsesjon til leie av statens rettigheter i Tårnelva og Karpelva i Sør-Varanger. Samtidig ble gitt tillatelse til regulering av vassdragene. Tilsvarende tillatelser ble ved kongelig resolusjon 7. september 1923 gitt samme selskap vedrørende Kobholmvasdraget.

Tillatelsene ble gjort gjeldende fram til 19. mars 1970, da samtlige vassdragsanlegg ubetinget hjemfalt til staten.

A/S Sydvaranger har senere ført forhandlinger med sikte på leie av fallene og de hjemfalte anlegg, og Stortinget har 29. mai 1972 samtykket i at slik avtale blir inngått, — jfr. for øvrig St. prp. nr. 108 for 1971—72 og Innst. S. nr. 249 samme år.

Den foreliggende søknaden gjelder nødvendig bruksrettskonsesjon og reguleringstillatelse for fortsatt drift av de bestående anleggene i Tårnelva og Kobholmvasdraget. Den opprinnelige tillatelsen fra 1920 omfattet som nevnt ovenfor også Karpelva, men dette vass-

draget falt relativt tidlig ut av økonomiske og utbyggingstekniske årsaker og har aldri vært utnyttet, heller ikke ved regulering eller overføring.

Slik anleggene framstår i dag, antas Kobholm kraftverk å representere ca. 2300 nat.-hk, Tårnet kraftverk ca. 600 nat.-hk.

Distriktet har anbefalt søknaden.

Hovedstyret har ikke noe ytterligere å tilføye og vil rå til at søknaden imøtekommes på vilkår som oppstilt i vedlagte utkast.

Om vilkårene kan generelt sies at de er utformet ut fra det faktiske forhold at anleggene for lengst er fullført og at de allerede tilhører staten for to tredjedelers vedkommende, mens den siste tredjedelen leies av Sør-Varanger kommune. Noe alminnelig hjemfallsvilkår kan således ikke komme på tale.

Om enkelte av de øvrige vilkår vil man bemerke:

Avgifter, post 8.

Etter de tidligere konsesjoner har A/S Sydvaranger betalt en årlig avgift på kr. 0,10 pr. nat.-hk til staten og kr. 1 til kommuner av den kraftøking som er innvunnet ved reguleringene. Hovedstyret foreslår at satsene bringes opp på normalt nivå, henholdsvis kr. 1 og kr. 3,50 pr. nat.-hk, og at beregningsgrunnlaget som vanlig for bruksrettskonsesjoner settes til den gjennomsnittlige (median) kraftmengde i de respektive vassdrag.

Fiske, post 12.

Posten er i det vesentlige utformet i samsvar med Landbruksdepartementets forslag. De tidligere konsesjoner hadde ingen bestemmelser om fiske m. v.

Konsesjonstid, post 13.

Leieavtalen såvel vedrørende vannfallene som kraft- og reguleringsanleggene er inngått for 20 år, altså til 1990, men med adgang til forlengelse inntil 17. august 2026, da A/S Sydvarangers bergverksrettigheter utløper.

Konsesjonen er på tilsvarende måte foreslått å gjelde for den tid leieavtalen om vannfallene står ved makt, dog begrenset til 17. august 2026.

De øvrige postene trenger formentlig ingen kommentarer.

Manøvreringsreglementet, fastsatt ved kongelig resolusjon 8. november 1929 med endring (tillegg) ved kongelig resolusjon 5. juni 1931, finner man ikke grunn til å endre.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår lyder:

«1.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets vedtekter så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjenning.

2.

Anvendes vannkraften til produksjon av elektrisk energi, må konsesjonæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av prisene her i riket på energi.

3.

For så vidt konsesjonæren anvender energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement såfremt det av almene hensyn finner føye til å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

4.

Konsesjonæren skal ved drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom, avgjøres spørsmålet av departementet.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortinnnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende departement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringene som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer

leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Konsesjonæren er forpliktet til å samarbeide med andre kraftverker når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den alminnelige kraftforsyning. Bestemmelse herom treffes i mangel av minnelig overenskomst av et av Kongen oppnevnt skjønn, som også fastsetter de nærmere tekniske og økonomiske vilkår for sådant samarbeid.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevd av hensyn til sådant samarbeid. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

7.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallene etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 3,50 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etter hvert som vannkraften tas i bruk.

Avgiften, hvorav svares 6 pst. rente etter forfall, har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

8.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 7 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 6, skal for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

9.

Anleggene skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

10.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestem-

melse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart og konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvorledes målingene er utført.

11.

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement tilpliktes konsesjonæren

1. å bekoste og sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårige) av den art, størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes.
2. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser innen området, herunder også langtidsundersøkelser.

12.

Konsesjonen for erverv av bruksrett til vannfall og reguleringstillatelsen gjelder for den tid leieavtalen mellom A/S Sydvaranger og staten står ved makt, dog begrenset til 17. august 2026.

13.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

14.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av foranstående poster 6, 7 og 13 medfører at konsesjonen kan trekkes tilbake således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917 §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.

15.

Konsesjonen skal på konsesjonærens bekostning tinglyses.»

Departementet skal bemerke:

Tårnelven Kraftaktielag (som er et datterselskap av A/S Sydvaranger) fikk ved kongelig resolusjon av 19. mars 1920 konsesjon på leie av statens rettigheter i Tårnelva og Karpeelv i Sør-Varanger. Reguleringstillatelse ble gitt samtidig. Ved kongelig resolusjon av 7. september 1923 fikk selskapet tilsvarende rettigheter i Kobholmvasdraget.

Tillatelsene løp ut 19. mars 1970, og samtlige vassdragsanlegg tilfalt staten. I for-

ståelse med departementet har A/S Sydvaranger siden da drevet kraftverkene som i konsesjonstiden.

Den 29. mai 1972 samtykket Stortinget i inngåelsen av avtale med A/S Sydvaranger om leie av fallene og de hjemfalte anlegg. Det vises til St. prp. nr. 108 for 1971—72 og Innst. S. nr. 249 samme år. Avtalene ble inngått med hjemmel i ervervslovens § 41.

Det er en forutsetning for disse avtalene at selskapet skal sørge for de nødvendige konsesjoner og tillatelser, jfr. avtalenes pkt. 11 og 5.

Den foreliggende søknad gjelder bruksrettskonsesjon etter ervervslovens § 5 og reguleringsstillatelse etter reguleringsloven. Da kraftverkene tilsammen representerer ca. 2 900 nat.-hk er det ikke nødvendig å legge saken frem for Stortinget.

Det er ikke kommet noen innsigelser fra distriktet mot å gi de omsøkte tillatelser. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har anbefalt søknaden.

Innvilgelse av konsesjonssøknaden betyr at A/S Sydvaranger kan fortsette driften av anleggene og utnytte kraften industrielt. Den samlede årsproduksjon fra Tårnet og Kobholm kraftverk var for årene 1960—66 gjennomsnittlig 13,6 GWh. Kraften går i sin helhet til A/S Sydvarangers anlegg i Kirkenes og Bjørnvatn. Kraftverkene inngår som en del av selskapet, og departementet antar at det er en fordel både for staten og selskapet at sistnevnte får adgang til fortsatt rådighet over vannfall med anlegg. Det er ikke meningen at bruken av anleggene skal endres. Det blir derfor ikke tale om økt skade eller ulempe for almenheten.

Departementet antar at vilkårene for å gi bruksrettskonsesjon og reguleringsstillatelse som omsøkt er oppfylt.

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser følger det vanlige mønster for bruksrettskonsesjon. Noen hjemfallsklausul er ikke tatt med da anleggene allerede er tilfalt staten. Det er også tatt hensyn til at anleggene er fullført.

Konsesjonen er foreslått å gjelde for den tid leieavtalen står ved makt. Det vil i første omgang si 20 år, med adgang til forlengelse frem til 17. august 2026, da selskapets bergverksrettigheter utløper.

Hovedstyret har foreslått at avgiftene på kraftproduksjonen bringes opp til dagens normale nivå, fra kr. 0,10 pr. nat.-hk til staten og kr. 1 til kommunen og opp til henholdsvis kr. 1 og kr. 3,50 pr. nat.-hk. Departementet er enig i dette.

Da de tidligere konsesjonsvilkår ikke inneholdt noen bestemmelse om fiske m. v. er dette

føyet til i det nye forslaget. Utformingen er i samsvar med Landbruksdepartementets forslag.

Manøvreringsreglementet, fastsatt ved kongelig resolusjon 8. november 1929 med tillegg ved kongelig resolusjon 5. juni 1931, er ikke foreslått endret.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 og nr. 17 av 14. desember 1917 gis A/S Sydvaranger konsesjon på bruksrett til vannfall i Tårnelva og Kobholmvasdraget, og til å foreta regulering og overføring i de samme vassdrag. Tillatelsene gis på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 8. desember 1972.
2. Det manøvreringsreglement som ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 8. november 1929 med tillegg ved kongelig resolusjon av 5. juni 1931 fastsettes som gjeldende inntil videre.

36. L/L Hovland Ullvarefabrik.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
8. desember 1972.

Det vises til søknad av 10. juli 1972 innsendt av H. K. Hygen & Co. A/S.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved L/L Hovland Ullvarefabrik tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Ullensvang Kraftverk til drift av selskapets anlegg i Ullensvang kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kraftleieforholdet mellom partene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1983.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonal-

bot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, så fremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (ekskklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilagge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt

utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industri-departementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{\text{kWh}}{8\ 760} = \text{kW.}$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svarer deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadepkonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

37. A/S De-No-Fa og Lilleborg Fabriker.

(Konsesjon på kraftleie.)

Gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen 15. desember 1972.

Det vises til Deres søknad av 5. juli 1972.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt av Industridepartementet 20. januar 1971 gir Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen herved A/S De-No-Fa og Lilleborg Fabriker tillatelse til å leie 4 000 kW fra Tokke hovedanlegg i henhold til tegnet gjeldsbrev og videre inntil 9 000 kW fra A/S Hafslund, heri innbefattet eventuell levering av 1 000 kW statskraft til drift av selskapets anlegg i Fredrikstad kommune.

Konsesjonen gis på følgende vilkår:

1. Leietid.

For så vidt angår leien av 4 000 kW fra Tokke hovedanlegg gjelder tillatelsen så lenge dette kraftleieforhold måtte bestå, dog ikke lenger enn til 30. juni 1996.

For så vidt angår leien av inntil 9 000 kW fra A/S Hafslund innbefattet eventuell levering av inntil 1 000 kW statskraft — gjelder tillatelsen for den tid kraftleieforholdet måtte bestå, dog ikke utover 30. juni 1982.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre (direksjon og representantskap) skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Saksmaal etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang illegge konsesjonæren en bot

til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industri-departementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:

$$\frac{kWh}{8\ 760} = kW.$$

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner. Dette vilkår gjelder dog ikke for leien av de 4 000 kW fra Tokke hovedanlegg.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

For øvrig leveres kraften så langt det passer på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for konsesjonæren. Uenighet om leveringsvilkårene avgjøres av departementet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket — bortsett fra tegnet Tokke kraft — vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter på samme måte som tidligere innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd

§ 37 a, hcoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

38. Oslo Lysverker.

(Reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget. Fastsettelse av trasé for bygging av parseller av sambindingsveien Aurland—Hol.)

Kgl. res. av 15. desember 1972.

Nærværende tilråding gjelder sambindingsveien Aurland—Hol. Først omhandles Oslo Lysverkers søknad om planendring for så vidt angår utforming av det åpne veistykket på ca. 200 meter i Berdalen (mellom tunnelene til respektive Stonndalen og Nesby) og deretter omhandles Oslo Lysverkers anke over NVE's pålegg om valg av veitrase ved Nesbøvatn. Det sistnevnte spørsmål ville normalt ha vært behandlet på departementsplanet, men av praktiske hensyn er det behandlet i tilrådingen.

I Innst. S. nr. 309 for 1968—69 har industrikomitéen uttalt følgende: «Efter de fremlagte planer er hele Aurlandsdalen mellom utløpet av Nesbøvann og til Vassbygdi skånet for byggverk av enhver art bortsett fra det lille parti som er synlig av vei og linje ved Berdalen.»

I anledning veien i Berdalen mottok departementet følgende brev av 25. mai 1972 fra Oslo Lysverker:

«I Industridepartementets brev av 20. oktober 1970 ble meddelt at Industridepartementet hadde endret Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens vedtak om at kryssing av Berdalen med vei skal foregå etter øvre alternativ. Departementet satte imidlertid visse vilkår for valg av nedre alternativ, bl. a. at veien gjennom Berdalen ikke må anlegges i større bredde enn tunnelen, og at det ikke må anlegges parkeringsplasser eller liknende på strekningen.

Ved skjønn avsagt av Indre Sogn Herredsstyret 2. juli 1971 ble det bl. a. fastsatt slik tiltaksbestemmelse i forbindelse med veien i Berdalen:

«Oslo Lysverker pålegges å tildanne og vedlikeholde nødvendig adkomst for grunneierens utnyttelse av eiendommen på begge sider av veien.

Tiltaket utføres i forbindelse med anlegget av veien.»

I premissene siterer skjønnsretten Industridepartementets brev av 22. oktober 1970 og skriver deretter:

«Retten antar at det er av vesentlig betydning for grunneierens muligheter for utnyttelse av eiendommen på begge sider av veien at avkjørsler blir tildannet. Det er noe uklart hva som skal forstås med «parkeringsplasser eller liknende», og retten antar at det ikke med dette har vært meningen å hindre grunneierne i å nyttiggjøre seg veien ved driften av sin eiendom. Uten hinder av departementets pålegg må det derfor være adgang til å anordne enkle avkjørsler egnet til bruk for slike kjøretøyer og slik redskap som er nødvendig ved utnyttelsen av eiendommen.

Plasseringen av avkjørslene må velges i samråd med grunneierne, og det forutsettes at de utføres i samsvar med det som er nevnt i Oslo Lysverkers brev av 21. september 1970.

Tiltaket må utføres i forbindelse med byggingen av veien.»

Departementet ble informert om skjønnet ved brev av 20. oktober 1971 fra Oslo Lysverker. Vi finner det riktig å spørre om departementet har noen bemerkninger til den vurdering som er gitt av skjønnsretten og som er sitert foran.

Hvis departementet ikke skulle dele skjønnsrettens syn på pålegget i brevet av 22. oktober 1970, vil Oslo Lysverker komme i en uholdbar situasjon. Forholdet vil da være at det foreligger to pålegg som begge er bindende for Oslo Lysverker og som innbyrdes ikke lar seg forene. Det kan i tilfelle neppe reises bebreidelse mot lysverkene for den situasjon som foreligger, og vi mener å ha et rimelig krav på ikke å bli konfrontert med uforenlige pålegg.

For utførelse av kraftverkene med reguleringer har det liten interesse om veien bygges med avkjørsler eller ikke. Oslo Lysverker tillater seg allikevel å minne om den vekt Stortinget la på veiens betydning som fremtidig helårs sambindingsvei mellom Aurland og Hol, hvilket bl. a. er kommet til uttrykk i konsesjonsvilkårenes pkt. 10 der det er gitt pålegg om bruk av tunnelstein til utvidelse av veien til dobbelt kjørebanebredde der dette kan gjøres uten urimelige kostnader. Det vises også til industrikomitéens Innst. S. nr. 309 for 1968—69 og til vedtaket om bruk av en del av konsesjonsavgiften til staten for virkeliggjørelse av tunnelprosjektet gjennom Geiteryggen.

Ved utforming av veien må det derfor, foruten de landskapsmessige hensyn, også legges vekt på at veien blir så trafiksikker som mulig. I Berdalen har man en veistrekning på ca. 200 m mellom to meget lange tunneler, den ene 4,2 km og den annen 2,7—2,9 km. Brå endringer i lysforholdene over korte avstander stiller store krav til en oversiktlig traséføring, og til en veibane fri for parkerte biler. En veibane fri for parkerte biler kan bare oppnås ved at det anlegges parkeringsmuligheter ved siden av veibanen.

Landskapsarkitektene Aasen og Lønrusten A/S har etter oppdrag fra Oslo Lysverker utarbeidet tegninger for alternative løsninger. Disse følger vedlagt. Tegning 100 B01 viser

veien uten avkjøring. Veien er forutsatt bygd ved hjelp av tunnelstein og uten skjæring langs veiens ene side. Det er lagt vekt på å få en oversiktlig trasé.

Tegning 100 B03 viser et forslag med avkjøringer. Hovedveiens trasé er etter dette alternativ den samme som på forannevnte tegning. Av hensyn til trafikksikkerheten er avkjøringene lagt som to lange avkjøringsramper, en på hver side av veien. Avkjøringsrampen på den ene side er dannet ved en skjæring i terrenget. I den ene enden av hver avkjøringsrampe er veistumper ført ut i terrenget, slik at grunneierne kan komme ut til sine eiendommer.

Av arbeidsmessige grunner bør veiens endelige utforming være bestemt i løpet av inneværende år. Vi tillater oss derfor å anmode om rask behandling av saken.»

I brev av 25. februar 1972 gjorde NVE departementet oppmerksom på, at det på bakgrunn av en uttalelse fra skjønsretten (skjønn avhjemlet 2. juli, 28. august og 6. september 1971), syntes å være fare for at intensjonen i departementets brev av 22. oktober 1970 vedrørende Berdalen ikke ville bli fulgt helt ut. Departementet oversendte dette brev til Oslo Lysverker ved ekspedisjon av 24. mai 1972 for eventuell uttalelse. I brev av 1. juni 1972 mottok departementet følgende uttalelse i sakens anledning fra Oslo Lysverker:

«Vi har mottatt Deres brev av 24. mai 1972 vedlagt kopi av brev fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, datert 25. mai 1972.

Våre bemerkninger til ovennevnte brev dekes i det vesentlige av anførsler i vårt brev til Dem datert 25. mai 1972. Vi vil imidlertid benytte anledningen til på nytt å understreke det ansvar vi føler når det gjelder å ta trafikksikkerhetsmessige hensyn ved bygging av sambindingsveien Hol—Aurland. Vi legger i denne forbindelse vekt på at veien er forutsatt å bli en viktig sambindingsvei Hol—Aurland, der det må regnes med betydelig trafikk, jfr. konsesjonsvilkårenes pkt. 10 annet ledd, samt beslutningen om å anvende en del av konsesjonsavgiftene til staten fra Aurlandsutbyggingen til finansiering av tunnelen gjennom Geiteryggen (Innst. S. nr. 309 for 1968—69). Veiens betydning som sambindingsvei fremgår også av den omfattende interesse som denne vei har vakt. Det henvises til vedlagte kopi av samtlige uttalelser om veien i St. prp. nr. 144 for 1968—69 og Innst. S. nr. 309 for 1968—69.

Endelig skal det opplyses at Aurland kommunale Rutebilar og Hol bilselskap allerede har søkt om konsesjon på drift av bussrute mellom Hol og Aurland så snart veien blir ferdig.

Vi vil for øvrig bemerke at vi ikke deler departementets oppfatning av at Stortingsdebatten kan tas til inntekt for det syn som kommer til uttrykk i departementets brev av 22. oktober 1970 der det nedlegges forbud mot anlegg av parkeringsplasser eller liknende.

Til NVE's brev av 25. februar 1972 skal for øvrig bemerkes at det riggområde som det er ekspropriert rett til i Berdalen, gjelder

arealer for hvilebrakke, et mindre lager, kontor o. l. som alle reises på stolper utenom veitraséen, men som ikke medfører planeringsarbeider utenom det som er vist på den tidligere oversendte tegning nr. 100 D 01. Et kompressorhus vil bli bygget i veitraséen innenfor det areal som beslaglegges av ferdig vei etter tegning 100 D 01. Entreprenørens hovedrigg med verksteder og mannskapsbrakker vil ikke bli henlagt til Stonndalen i overensstemmelse med det som er nevnt i vårt brev til Dem av 21. september 1970.»

I forbindelse med Berdalssaken mottok departementet følgende brev fra Norges Bondelag, Juridisk avdeling, datert 12. juni 1972:

«Jeg har mottatt gjenpart av Oslo Lysverkers brev av 25. mai d. å. til det ærede departement.

Det departementet har motsatt seg er at det blir anlagt parkeringsplasser på den åpne veistrekning i Berdalen.

Det underskjønnet har pålagt Oslo Lysverker å utføre som tiltak er avkjørsler fra veien for at grunneierne skal kunne nytte tilstøtende eiendommer.

Jeg vil i den forbindelse gjøre oppmerksom på at Kommuneadvokaten for underskjønnet prosederte sterkt på at veien i Berdalen var en så stor fordel for grunneierne at det skulle gjøres fradrag i erstatningene. Dette standpunkt ble avvist av underskjønnet, men førte til at det forannevnte tiltakskrav om avkjørsler ble framsatt, idet veien i hvert fall ikke representerte noen fordel hvis grunneierne ikke kunne nytte veien som et ledd i utnyttelsen av sine eiendommer.

Jeg vil presisere at det ikke finnes noen motstrid mellom departementets uttalelse om parkeringsplasser og underskjønnets pålegg om avkjørsler, idet det her dreier seg om to helt forskjellige ting som ikke har noe med hverandre å gjøre. Jeg kan derfor ikke se at Oslo Lysverker skulle være kommet i noen situasjon som er uholdbar.

Jeg benytter anledningen til å minne om at jeg tidligere har gitt uttrykk for det meget uheldige forhold at de avgjørelser Vassdragsvesenets landskapsarkitekt treffer blir truffet uten forutgående konferanse med de grunneiere som til enhver tid blir berørt. I en rekke tilfelle vil det være mulig å kombinere grunneiernes og landskapsarkitektens ønsker, men det forutsetter kontakt mellom partene. Slik det hittil har vært praktisert, har den manglende kontakt med grunneierne fra landskapsarkitektenes side ført til situasjoner som klagen over veitraseen i Berdalen, og det vil utvilsomt komme flere slike tilfeller hvis denne praksis ikke endres.

Jeg har sendt en gjenpart av nærværende til kommuneadvokaten i Oslo og til Oslo Lysverker.»

I brev av 12. juni 1972 til Oslo Lysverker fastholdt departementet sitt standpunkt av 22. oktober 1971 om at veien i Berdalen ikke måtte anlegges i større bredde enn tunnelen, samt at det ikke måtte anlegges parkeringsplasser o. l. på strekningen.

I anledning departementets brev, mottok

man følgende uttalelse datert 15. juni 1972 fra Oslo Lysverker:

«Vi har mottatt departementets brev av 12. juni 1972 og merket oss innholdet. Selv om vi ikke har klart for oss hvordan tvisten kan løses, vil vi selvsagt forelegge brevet for overskjønnet og be om at det blir tatt hensyn til det som der er anført.

Vi finner det imidlertid ønskelig med en presisering av hva som er ment med departementets uttalelse om at de trafikkmessige hensyn ved utførelse av veien i Berdalen forutsettes ivarettatt av veimyndighetene. Således er vi i tvil om meningen er at vi skal be om veimyndighetenes uttalelse, idet vi viser til at veimyndighetene har fått gjenpart av våre brev. Vi har ikke undersøkt i hvilken grad veimyndighetene har kompetanse til å gi påbud, eventuelt godkjenne eller ikke godkjenne veien. På bakgrunn av departementets brev regner vi med at veimyndighetene har denne kompetanse, da de ellers ikke vil kunne ivareta de trafikkmessige hensyn. Vi går imidlertid ut fra at det vil bli forlangt parkeringsmuligheter, idet dette da, så vidt Oslo Lysverker kan forstå, fra veimyndighetenes side må fremstå som den eneste fornuftige disposisjon. I så fall vil også veimyndighetenes avgjørelse gå i mot departementets, og saken bli ytterligere komplisert. Dette med mindre meningen er at departementet vil bøye seg for veimyndighetenes standpunkt.»

Etter et møte mellom Oslo Lysverker og departementet den 7. juli 1972, utdypet Oslo Lysverker sine synspunkter vedrørende veien i Berdalen i søknad om planendring av 12. juli 1972. Brevet hadde følgende ordlyd:

«Det vises til møte i Industridepartementet 7. juli 1972 der Oslo Lysverkers styreformann Kåre Myhre reiste ovennevnte sak.

I Industridepartementets brev av 22. oktober 1970 ble meddelt at kryssing av Berdalen med vei skal foregå etter nedre alternativ. Departementet satte i nevnte brev som vilkår at veien ikke ble anlagt i større bredde enn tunnelen og at det ikke måtte anlegges parkeringsplasser eller lignende på strekningen.

På grunnlag av departementets vilkår har Oslo Lysverker ved sin landskapsarkitekt utarbeidet utkast til vei gjennom Berdalen, tegn. 100B01 som ble oversendt Dem med vår ekspedisjon av 25. mai 1972. Veien utført etter denne plan tilfredsstiller de vilkår som departementet har satt og planen har fått sin tilslutning fra Vassdragsvesenets landskapsarkitekt.

Av grunner som er nærmere redegjort nedenfor, søker Oslo Lysverker med dette om endring av planen for veien slik at man i forbindelse med veien får avkjørsel og parkeringsplass. Følgende forhold ligger til grunn for vår søknad om planendring:

1. Trafikkmessige grunner.

Uten at vi har konferert med veimyndighetene anser vi det påkrevet at det av sikkerhetsmessige grunner, blir mulighet til stopp i Berdalen for biltrafikantene. Det kan i enkelte tilfeller være nødvendig for bilister å stoppe i Berdalen, f. eks. av helsemessige år-

saker, før man kjører inn i neste tunnel. Også for motorstopp o. a. tekniske uhell ved bilene kan det være nødvendig med avkjørsel fra den gjennomgående kjørebane. For veivedlikehold og overvåking av tunnelene kreves det også plass utenom den ordinære kjørebane.

2. Avkjørsler for grunneiernes utnyttelse av eiendommene i Berdalen.

Som det vil være kjent, har grunneierne i Berdalen ved pågående vassdragsregulerings-skjønn krevet avkjørsel fra veien i Berdalen for å kunne utnytte sine eiendommer i området. Ved underskjønnet ble Oslo Lysverker pålagt å anordne slike avkjørsler. Det har vært noe diskusjon om muligheten for å kunne etablere avkjørsler på en trafikkmessig sikker måte fra en gjennomgående vei i Berdalen med bare to kjørebane. Ved en utvidelse av veien i Berdalen med parkeringsplass vil problemet med avkjørsler kunne løses uten trafikkmessige problemer.

3. Naturopplevelse for bilturister.

Som kjent er det kun ved «gløttet» i Berdalen bilturister kan ha mulighet for å oppleve den egentlige Aurlandsdalen. Fra en parkeringsplass ved veien i Berdalen vil man ha ypperlig utsikt såvel nedover dalen som oppover mot Vetlevann. For en bilturist peker Berdalen seg ut som et naturligt stoppested for å kunne nyte utsikten i denne meget omtalte dal.

I et møte i Miljøverndepartementet som representanter for Oslo Lysverker hadde med statsråd Olav Gjærevoll 4. juli 1972 ga statsråden uttrykk for, som sit personlige syn, at det var rimelig at bilturistene fikk en mulighet for å kunne stoppe i Berdalen og nyte utsikten utover Aurlandsdalen.

4. Økonomisk og tempomessige grunner.

Arbeidet med sambindingsveien Hol—Aurland har siden konsesjonen ble gitt i 1969 pågått fra såvel Hallingdalssiden (østsiden) som fra Aurlandssiden (vestsiden). Arbeidet er og vil bli drevet frem slik at forbindelsen vil finne sted ved gjennomslag i veitunnelen Berdalen—Nesbø. I veiprosjektet inngår veitunnelen under Geiteryggen som er finansiert og bygget av Geiteryggen Tunnelsekskap A/S. Selskapets mulighet for dekning av renter og avdrag på lånemidler beror på inntekt av bompenger for gjennomgangstrafikk Hol—Aurland. Veitunnelen under Geiteryggen ventes fullført høsten 1972 og selskapet er derfor interessert i raskest mulig åpning av veien Hol—Aurland for å få de bompenginntekter som selskapet har regnet med.

Det er ønskelig at veien åpnes forut for en sommersesong idet den vesentlige del av årstrafikken vil skje i løpet av sommermånedene. Etter fremdriften på veien fra øst og fra vest pr. i dag er det realistisk å ta sikte på gjennomslag våren 1974. Arbeidene fra øst vil bli drevet i stort tempo og etter det arbeidsprogram som er lagt opp for veibygging fra øst vil sammenknytting øst/vest skje ved gjennomslag i veitunnelen Berdalen—Nesbø. Av sistnevnte veitunnel må ca. 800—1 000 m drives fra Berdalssiden.

Etter den tidligere vedtatte plan for vei i Berdalen, altså uten tipp, må så og si all tunnelstein fraktes gjennom neste tunnel, vei-

tunnelen Berdalen—Stonndalen, 4,3 km lang, og videre oppover Stonndalen til tipp-plass i Vetledalen, i alt en kjørelengde på vel 6 km.

For å få en rasjonell utnyttelse av anleggs-maskiner og biler, er man nødt til å foreta en omlasting av tunnelmassene i Berdalen. Det er planlagt en oppsamling av stein i Berdalen for et døgn tunneldrift, dvs. tre salver på hver 4 m lengde, hvilket gir en døgnproduksjon på ca. 750 m³ løs tunnelstein (tunnelprofil 36 m² gir ca. 60 m³ løs steinmasse). Denne steinmasse fra et døgn drift samles opp i mellomlager i Berdalen, lastes opp og kjøres på tipp i Vetledalen som en sammenhengende arbeidsoperasjon en gang i døgnet. Kostnaden med omlasting og transport av steinmassene til Vetledalen koster kr. 14 pr. kubikkmeter løs masse inkl. inv. avgift. Hver tunnelmeter gir ca. 60 m³ løs tunnelmasse hvilket vil si en fordyrelse av tunnelkostnadene på kr. 840 pr. l. m tunnel. Forutsettes 1 000 m av Nesbø-tunnelen drevet fra Berdalen, se ovenfor, vil merutgiftene til transport av tunnelstein fra Berdalen til Vetledalen beløpe seg til ca. kr. 840 000. I tillegg til de direkte merkostnader til transport av tunnelmasser kommer utgifter til vanskelige tilriggingsforhold for entreprenøren i Berdalen, transport av arbeidere fra brakkeleir i Vetledalen samt transport av maskiner til hovedverksted samme sted. De samlede utgifter antas å beløpe seg til ca. 1,2 mill. kroner.

Som nevnt ovenfor gir 1 000 m veitunnel drevet fra Berdalen en masse på 60 000 m³. Selv om det ikke er mulig å finne en akseptabel løsning for plassering av hele denne tunnelmassen i Berdalen, vil enhver deponering av stein i Berdalen bety en reduksjon av de samlede transportutgifter med kr. 14 pr. kubikkmeter masse.

Vi vedlegger et forslag, utarbeidet av vår konsulent, landskapsarkitekt T. Lønrusten, som viser et forslag til plassering av ca. 30 000 m³ tunnelmasse i Berdalen.

På tippens overflate er vist avkjørsel fra den gjennomgående hovedvei samt parkeringsplass. Fjellet i Nesbø-tunnelen består av mørk fyllitt som gir mulighet for å innføre vegetasjon i tippskråningen. Oslo Lysverker mener at den fremlagte plan gir en tilfredsstillende løsning, men man må ta forbehold om en riktig veiteknisk løsning av avkjørselen samt mindre justering av tippens utforming ved nærmere vurdering av forholdene på stedet. For vurdering av de veitekniske sider av nærværende sak, sender vi gjenpart av dette brev samt landskapsarkitektens utkast til veisjefene i henholdsvis Buskerud og Sogn og Fjordane. Vi vil be veisjefene uttale seg direkte til Dem.

På grunnlag av foranstående søker Oslo Lysverker om endring av tidligere vedtatt pålegg om vei gjennom Berdalen således at det vedlagte utkast legges til grunn for utforming av vei med parkeringsplass i Berdalen. Av hensyn til oppstarting av tunnelarbeidene like etter ferien samt tilretteleggelse av entreprenørens rigg, vil det være svært ønskelig om det ærede departement kunne ta standpunkt til vår søknad snarest.

Prinsipielt ønsker Oslo Lysverker en utførelse som angitt ovenfor. Under alle omstendigheter finner vi at de trafikkmessige hensyn nevnt under pkt. 1, er av slik viktighet

at det må sørges for mulighet for plassering av biler utenfor den ordinære kjørebane. I den anledning tillater vi oss å henvise til vårt tidligere oversendte brev av 25. mai 1972 med tegn. 100D3.»

I brev av 28. juli 1973 ga Samarbeidsnemnda for vegen Aurland—Hol v/Sorstein Skahjem, følgende uttalelse både om Berdalsveien og om Nesbøtunnelen m.v. Brevet hadde følgende ordlyd:

«Heilårsvegen Aurland—Hol.

1. Berdalen:

På møte i Samarbeidsnemnda for vegen Aurland—Hol den 27. juli 1972 vart referert Oslo Lysv. brev av 12. juli 1972 til Industri-dept.

I dette brev søker O.L. om tillatelse til å planera ein passande parkeringsplass med plass for 50—60 bilar nedanfor den ny vegen i Berdalen.

Samarb.nemnda vil serleg strika under punkt 3 i brevet om «naturopplevelse for bilturistar», og før eller seinare vil slike «rasteplasser» for bilturister verta plassert både i Berdalen og andre stader langs denne skjeldne turistvegen.

Med det ein syner til O.L. sin tegning nr. 100 -D -05 seier nemnda seg samd i nemnde plan, men trafikkmessig sett burde sjølv hovudvegen på dette partiet utvidast med eitt par ekstraomkøyrslar.

2. Nesbøtunnelen:

Teikningane av denne tunnelen syner at der kan veljast mellom 4 innslag frå Østerbø eller Nesbø. Dei to fremste synest å ligga på Østerbø grunn og skulde såleis ikkje vera butne av det konsesjonsvedtak som gjeld (heimanfor Østerbø).

Samarbeidsnemnda er komne til det at det beste innslaget er det som på kartet er oppført som punkt A på vestsida av Nesbøvatnet. Utan tvil er dette ogso den beste løysing for garden Nesbø, som på denne måten får direkte kontakt med hovudvegen.

3. Vegtraséen forbi Østerbø:

Alt frå første stikking av denne vegtraséen har det frå enkelte hald vore hevda at linja på vestsida av Aurlandsvatnet måtte vera eit feilsteg.

Samarbeidsnemnda har vurdert dette og gjer desse merknader:

På vestsida av vatnet ligg snøen opptil fleire vikor lenger enn på austsida. Dette skaffar ekstra vanskar for vedlikehaldet av heilårsvegen. I tillegg til dette går der fleire ras eller snøskred på dette partiet, og dette er ikkje uten fare for trafikken på vegen.

Ein vil også peika på at ved Østerbø turisthytter vert vegen og biltrafikken på vestsida av vatnet synleg i heile si lengd. Vidare skal vi ikkje sjå bort frå at den smale, men gode beitestrekning mellom bergfoten og vatnet må i høg grad verta skadeilidande ved ein sterkt trafikkert veg.

Samarbeidsnemnda oppmodar då hermed Oslo Lysverker til å sjå på tilhøvi på austsida av Aurlandsvatnet og vurderer om ei omlegging er teknisk å tilrå.

Den nye vegtraséen må i so fall gå frå tunnelinnslag A på vestsida av Nesbøvatnet

og først vidare med bru over fremste osen på dette vatnet. Ovanfor Viki bør vegen gå i tunnel og koma utatt på hjellen ovanfor Østerbø turisthytter og først vidare framover til den kan koplatt inn på den noverande stukke vegtraséen.

Truleg vert denne linja lite eller ikkje synleg frå turisthytteområdet på Østerbø, og truleg gjera mindre skade på beiteområdene på Østerbø.

Sjølvsagt må ein rekna med små merknader frå grunneigarane. Men slik vi ser det er det ikkje tvil om at den påpeikte omlegging av vegtraséen for framtidi vil verta den beste for alle partar.»

I brev av 2. august 1972, ga NVE følgende uttalelse i anledning veien i Berdalen:

«Industridepartementets brev av 21. juli 1972 er mottatt. Vedrørende samme sak har vi mottatt gjenparter av Oslo Lysverkers ekspedisjon av 12. juli 1972 til Industridepartementet og Vegsjefen i Buskeruds ekspedisjon av 17. juli 1972 også til Industridepartementet.

Som kjent ble forholdene vedrørende vegtrasé i Berdalen gitt en omfattende behandling da de kontroversielle forholdene ved traséutvalget ble behandlet. Vi finner det derfor riktig å begrense vår uttalelse i denne omgang, idet vi viser til tidligere korrespondanse, og da særlig vår ekspedisjon av 29. august 1970 (27 vedlegg) til Industridepartementet.

Som kjent gikk vi inn for å velge øvre trasé for vegen i Berdalen. I brev av 22. oktober 1970 til Oslo Lysverker meddelte Industridepartementet at det har endret NVE's vedtak slik at nedre trasé skal velges. I brevet gjør Industridepartementet rede for visse forutsetninger som skal gjelde for arbeidet med vegen. Etter det vi forstår, skjedde det etter konferanse med representanter fra Oslo Lysverker. Industridepartementet har ytterligere behandlet nevnte forutsetninger i ekspedisjon av 12. juni 1972 til Oslo Lysverker.

Etter vår oppfatning går det av konsesjonsbehandlingen og tillatelsen klart fram at den aktuelle dalen skulle forbli mest mulig uberørt. Det har da også vært retningsgivende for vår senere behandling av saken. Vår oppfatning av forholdet mellom Berdalen og Aurlandsdalen har vi gjort rede for tidligere.

Vi ønsker å poengtere at forholdene vedrørende tippmassene og parkeringsplassen m. v. i Berdalen — isolert sett og rent formelessig — kan løses på en tilfredsstillende måte ved detaljbearbeiding av de to skissene som fulgte de tidligere nevnte ekspedisjonene fra henholdsvis Oslo Lysverker og Buskerud vegvesen. Men denne planen representerer etter vår oppfatning et nytt og så radikalt skritt i retning bort fra forespeilingene om at denne delen av dalen skal bevares mest mulig uberørt av utbygging, at den for å gjennomføres krever et nytt vedtak som klart tilkjennegir at en eventuelt ønsker en slik ny utvikling.

Vårt syn kan illustreres ved den store forskjellen det er mellom Industridepartementets forutsetning (22. oktober 1970) om: «... at det ikke må anlegges parkeringsplasser e. l.

på strekningen» og Oslo Lysverkers søknad, der en tar sikte på parkeringsplass for 60 biler.

Etter vår oppfatning inneholder ikke søknaden fra Oslo Lysverker argumenter av prinsipiell ny karakter. De — og andre — har alle ligget åpne for vurdering tidligere. Det gjelder også de teknisk-økonomiske fordelene ved å tippe stein i Berdalen. Det eneste nye måtte være at Oslo Lysverker nå søker om å tippe stein der.

Vår konklusjon blir etter dette at de fremlagte argumentene i seg selv ikke gir grunnlag for en omvurdering av saken. Det kan bare skje ved at en eventuelt forskyver den vekten en tidligere har lagt på de enkelte argumentene innbyrdes.»

I brev av 7. august 1972 avga Vegsjefen i Sogn og Fjordane følgende uttalelse om utformingen av veien i Berdalen:

«Vi viser til brev fra Oslo Lysverker til departementet datert henholdsvis 25. mai, 1. juni og 12. juli 1972. Alle brevene har vi fått gjenpart av.

Vi er fullt ut enige med Oslo Lysverker i at det bør være parkeringsmuligheter i Berdalen. Her vil sikkert være mange som ønsker å stoppe, og det er trafikksikkerhetsmessig svært uheldig om bilene blir stående i vegen på den korte strekningen i dagen mellom tunnelene.

Dersom det skal lages parkeringsplass som vist på tegning nr. 100 D05 bør avkjørselen utformes slik vegsjefen i Buskerud har skissert i sitt brev. I tillegg burde det lages til «busslommer» på begge sider av vegen så også større biler kan stoppe.

En annen mulig utforming av parkeringsplassen er den som Oslo Lysverker har foreslått i brev av 25. mai 1972, tegning nr. 100 D03. Hvis denne utformingen skal brukes bør imidlertid parkeringsstripen lages så brede at det kan settes opp rekkverk langs vegkanten, og en kan få innkjøring i ene enden og utkjøring i andre enden av parkeringsplassen. Denne løsningen er fullt brukbar ut fra trafikkmessige hensyn selv om forslaget i tegning 100 D05 kanskje er bedre.

Jeg vil sterkt frarå en løsning av vegutformingen i Berdalen som ikke gir tilfredsstillende muligheter for parkering utenfor vegen.»

Om veitutformingen i Berdalen avga Hol kommune en uttalelse datert 11. august 1972, med følgende innhold:

«I søknaden fra Oslo Lysverker om å få bygge ut Aurlandsvassdraget vart det nemnt bygging av ein veg som i det vesentlege følgde botnen av Aurlandsdalen. Vegen var planlagt med enkel køyrebredde og møteplassar og var kostnadsrekna til 17,2 mill. kroner.

Av fleire grunnar vart desse vegplanene endra slik at vegen skulle gå i 3 større tunnelar utanom sjølve Aurlandsdalen. Bruer, tunneler, samt det meste av vegen i dagen skulle vera 7 meter breid. Kostnaden vart etter desse endringane kring 50 mill. kroner.

For at denne vegen kunne bli heilårsveg, var det nødvendig å bygge vegtunnel gjennom det høge fjellpartiet Geiteryggen. Denne

tunnelen er nå bygt. Et tunnelselskap, skipa av 2 fylker, 10 kommunar og 5 sparebankar, har stått for dette. Kostnaden vart omlag 10 mill. kroner. Samla kostnad for denne vegen blir såleis kring 60 mill. kroner. Dei lån som tunnelselskapet tar opp, skal betalast tilbake ved hjelp av bompengar.

Dette nye vegsambandet blir ferdig til bruk sommaren 1974. Ein ventar då stor trafikk. Det er tatt initiativ til å få styrkt ferjesambandet Aurland—Gudvangen. Dertil har ein sommarvegen Aurland—Lærdal, som vil vera alternativ gjennomgangsveg. Men ikkje minst ventar ein seg mykje av eit samarbeid med NSB ved samkøyring med Flåmsbanen, særleg i turistsesongane.

Ved at store strekningar går gjennom tunnel blir rasfarene redusert og vegen blir lettare å halde oppe vinterstid. Frå eit naturvern-synspunkt har det vori avgjerande at ein unngår å få vegen lagt gjennom sjølvje Aurlandsdalen. Ingen vil derfor sjå bilturistar i Aurlandsdalen. Men det var vel rimeleg at bilturistane fekk sjå Aurlandsdalen. Dette er muleg på eitt punkt, nemleg på den 200 meter lange vegen mellom Berdal-tunnelen og Næsbo-tunnelen. Mange forstår — og er samd i at det ikkje vart høve til å køyre med bilar nedover Aurlandsdalen. Men ingen vanlege folk vil vel forstå kvifor ein bilturist ikkje skal få lov til å stoppe i Berdalen, slik at han kan få oppleve Aurlandsdalen derifrå. Dette åleine burde vera grunn nok til at vegstubben i Berdalen blir bygt med avkøyring og parkeringsplass for ein del bilar.

Det som likevel er det heilt avgjerande er trafikk-tryggleiken. Med stoppforbud og utan avkøyring i Berdalen og med tunnelar på begge sider (tilsamen omlag 6,5 km) vil eit trafikkuhell i desse tunnelane (brann, kollisjon e.l.) føre til opphoping av bilar i begge køyreretningane. Det er derfor etter mi meinining ikkje diskutabelt kva ein må gjera når det gjeld utforming av vegen i Berdalen.

Dersom avkøyring og parkeringsplass i Berdalen skulle bli nekta, må tunnelmasse frå Næsbo-tunnelen som kunne nyttast til bygginga, bli køyrt omlag 6 km til ein lagringsplass. Ei av dei første oppgåvene tunnelselskapet då måtte ta seg av — i fall selskapet mellombels skal stå for drifta av vegen — blir å hente tilbake denne steinen. Meir-kostnaden det her er tale om blir ikkje avgrensa til kr. 840 000. Kostnaden med å køyre steinen tilbake kjem i tillegg!

Som formann i styret for Geiteryggen tunnelselskap A/S og ordførar i Hol kommune må eg så sterkt eg kan oppmode departementet om å imøtekome søknaden frå Oslo Lysverker, dagsett 12. juli 1972, om vegen i Berdalen.»

Aurland kommune oversendte i brev av 16. august 1972 følgende utskrift av møtebok for Aurland formannskap vedrørende veien i Berdalen:

«År 1972 den 14. august kl. 10.00 vart det halde synfaring på vegen Aurland—Hol i høve skriv frå Oslo Lysverker til Industridepartementet om parkeringsplassar m. m. i Berdalen.

Desse var med: Ordførar, varaordførar, Sigurd Loven, Magne Bjørnstad og kontor-sjefen.

Ing. Per Selboskar var med frå Oslo Lysverker.

Kl. 16.00 vart møte halde i Heradshuset.

Sak 113/72. Vegen Aurland—Hol parkerings-tilhøve m. m. i Berdalen.

Oslo Lysverker har i brev frå 12. juli i år søkt Industridepartementet om planending for denne vegen si utforming i Berdalen.

Kontaktneimnda har hatt saka føre i møte den 26. juli og gjeve si tilråding i skriv hit av 31. juli.

Aurland formannskap har hatt saka føre i møte den 14. august og vil få ut-tala:

Heilt sidan søknad om konsesjon for Oslo Lysverker for utbygging av Aurlandsvassdraget låg føre, har vegen Aurland—Hol vore eit sentralt punkt.

Denne vegen, og den standard den måtte få, har vore eit avgjerande moment i avveginga mellom føremuner og skadeverknader av utbygging. Det har vore ei klår føresetnad at vegen skulle gi heilårs vegsamband for Aurland, og at den samstundes måtte bli ein attraktiv turistveg. Og det er i denne samanheng at utforminga av vegen i Berdalen er av den største betydning for kommunen. Det er m. a. ut frå slike vurderingar at kommunen har løyvt ¼ mill. kroner og garantert for omlag det doble til Geiteryggtunnelen. Det er difor ikkje lett å godta at det på ein turistveg, som denne kan bli, ikkje skal vera høve til å oppleve det som er av den største turistmessige verdi.

Alle tiltak som grip inn i, eller er til hinder for at vegen fullt ut kan fylla den funksjonen som er nemnt frammanfor, vil vera i strid med dei føresetnadene kommunen hadde, og framleis har. Utan å gå nærare inn på det som er nemnt og andre spørsmål som denne saka reiser, vil ein rå til at Oslo Lysverker sin søknad frå 12. juli 1972, og vist på teikning nr. 100 D 05 frå 10. juli 1972 vert stetta.

Grunneigarane må sikrast tilkomst til sine eigedomar.

Ein ser det som sjølvstøtt at skråningar og liknande vert best mogeleg tilpassa terrenget og tilsådd/tilplanta.

Denne uttalelsen frå formannskapet er samrøystes.»

I brev av 1. september 1972 søkte Oslo Lysverker om å få omgjort NVE's bestemmelse om trasévalg i området ved Nesbøvatn for sambindingsveien Aurland—Hol. Søknaden med vedlegg hadde følgende ordlyd:

«Oslo Lysverker tillater seg med dette å anmode det ærede departement om å omgjøre Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens bestemmelse om trasévalg i området ved Nesbøvatn for sambindingsvegen Aurland—Hol.

Trasévalget har ved flere anledninger vart diskutert mellom landskapsarkitekten ved Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og Oslo Lysverker.

Landskapsarkitekten har holdt på en lø-sning som går ut på at tunnelen fra Berdalen til Nesbø/Øvstebø (Nesbø-tunnelen) skal munn-e ut østenfor innløpsoset til Nesbøvatn. Han bygger sin avgjørelse på et brev fra Oslo Lys-verker til stortingsrepresentantene av 14. juni

1969. Han hevder at Oslo Lysverker i dette brev har bundet seg til en trasé for veien som medfører at Nesbøtunnelen må munne ut østenfor innløpsoset til Nesbøvatn. Kopi av brevet til stortingsrepresentantene datert 14. juni 1969 vedlegges.

Oslo Lysverker har hevdet at dette brev ikke kan tas til inntekt for løsning av slike detaljer som endepunktet for Nesbøtunnelen. Brevet ble skrevet av Oslo Lysverker etter anmodning fra stortingshold for å imotegå forslag til endrede utbyggingsplaner for vassdraget, utarbeidet av sivilingeniør Allan Jepsen, som han hadde oversendt stortingsrepresentantene. Brevet må således sees i sammenheng med den såkalte «Jepsen-plan» som tok sikte på en endring av hovedplanen for Aurlandsutbyggingen. Oslo Lysverkers brev må ikke tolkes løst fra disse forutsetninger.

Oslo Lysverker har henvist til St. prp. nr. 144 for 1968—69 og de dokumenter som er fremlagt i forbindelse med denne. Det må være disse dokumenter man må bygge på ved trasévalget.

Ved brev av 31. juli 1967 fremla Oslo Lysverker en endret traséplan for sambindingsveien Aurland—Hol, St. prp. nr. 144 for 1968—69 s. 22. Med denne plan flyttet Oslo Lysverker veien ut av selve Aurlandsdalen hvor den opprinnelig var planlagt. Den nye og den gamle plan ble vist på en tegning 04-1575 som fulgte brevet. Kopi av denne tegning oversendes vedlagt. (Det gjøres oppmerksom på at p. g. a. en feilnummerering i vårt tegnearkiv har denne tegning fått nytt nr. F-10984). Som det vil sees, viser tegningen en tunnelmunning ved utløpsoset av Nesbøvatn. Den samme veiplan ble også omtalt i Oslo Lysverkers brev av 13. juni 1968 St. prp. nr. 144 for 1968—69 s. 48. I dette brev ble også henvist til ovennevnte tegning. Dette er etter Oslo Lysverkers oppfatning de dokumenter man må holde seg til når veitraséspørsmålet skal diskuteres.

Oslo Lysverker har allikevel gått med på å flytte påhugg for Nesbøtunnelen fra Nesbøvatns utløpsos til et punkt nær innløpsoset til vannet, betegnet som alt. A på vedlagte tegning 01-9569 bl. 1. Innrømmelsen er gjort fordi man derved får en veitekisk og landskapsmessig god løsning. Fordyrelsen ved dette beløper seg til kr. 300 000—400 000. Vassdragsvesenet krever alternativ C som medfører en fordyrelse på 1,6—1,8 mill. kroner i forhold til en løsning med tunnelpåhugg ved utløpsoset av Nesbøvatn. Det vises for øvrig til Oslo Lysverkers brev av 19. juni 1972 som vedlegges i kopi og Norges vassdrags- og elektrisitetssvesens brev av 23. juni 1972 som også vedlegges i kopi.

Grunneieren ved Nesbøvatn er sterkt interessert i at det ikke velges et østligere alternativ enn alternativ A på tegning 01-9569. Det vises til vedlagte kopi av brev fra høyesterettsadvokat Knut Lassen til Norges vassdrags- og elektrisitetssvesen av 29. juni 1972. Vassdragsvesenets svarbrev til høyesterettsadvokat Lassen av 3. august 1972 vedlegges også i kopi.

Idet vi viser til ovenstående tør vi anmode om at departementet gir sitt samtykke til at alternativ A tegning 01-9569 velges som tunnelpåhugg for Nesbøtunnelen. Vi tør også be om en snarlig avgjørelse, da sprengningsarbeidene fra vest allerede er påbegynt.

Ærede stortingsrepresentant.

Aurlandsutbyggingen.

Av avisene fremgår at sivilingeniør Allan Jepsen i samråd med Den Norske Turistforening har sendt stortingsrepresentantene en skrivelse, der behandlingen av konsesjonssaken i forbindelse med Aurlandsutbyggingen kritiseres, og hvor det henstilles til Stortinget å vedta innstillingen fra mindretallet i Stortingets industrikomité.

Oslo Lysverker finner det lite korrekt å bringe partsinnlegg inn for stortingsrepresentantene etter at den offisielle del av saksbehandlingen er avsluttet. Sivilingeniør Allan Jepsens skrivelse til representantene gir imidlertid intet realistisk grunnlag for avgjørelse av denne sak, og vi tillater oss derfor å komme med enkelte bemerkninger.

Ingenør Allan Jepsens fremstilling gir inntrykk av at man ved å gjennomføre Oslo Lysverkers planer vil ødelegge hele det område som han betegner som Aurlandsdalen, nemlig fra Geiteryggen til Vassbygdvann. Forholdet er at det nå omdiskuterte område bare gjelder den såkalte Stodmerredalen fra Geiteryggen til Grøna, et stykke ovenfor Øvstebo. Den særpregede og fra natursynspunkt verdifulle del av dalforet fra Øvstebo til Vassbygd vil bli uberørt når det gjelder tekniske inngrep, bortsett fra at elvens vannføring reduseres. Reduksjon av vannføringen vil også inntreffe etter ingeniør Jepsens plan. Man gjør oppmerksom på Den Norske Turistforenings offisielle uttalelse til Vassdragsvesenets hovedstyre i brev av 11. januar 1967, referert på side 21 i St. prp. nr. 144. Etter en generell protest mot utbyggingen av Aurlandsdalen uttaler her Turistforeningen følgende: «De planlagte reguleringer ville stå i et helt annet lys for DNT såfremt Aurlandsdalen mellom Øvstebo og Vassbygd ikke ble berørt av veianlegg.» Kart over Aurlandsdalen er vedheftet St. prp. nr. 144. Etter Oslo Lysverkers planer vil det ikke bli veianlegg i dalen på den strekning som Turistforeningen omtaler. Innstillingen fra Vassdragsvesenets hovedstyre bygger på den refererte uttalelse fra Turistforeningen, og de sterke innvendinger som nå gjøres gjeldende fra turistinteressene er fremkommet på senere tidspunkt.

Sivilingeniør Jepsen henviser til andre kraftkilder som innen få år vil bli tatt i bruk her i landet. Dette spørsmål vil bli klarlagt gjennom energirådets uttalelse, som vil foreligge i meget nær fremtid. Det er ingen ting som tyder på at det fra ansvarlig hold vil bli hevdet at det ikke vil bli fortsatt utbygging av vannkraft i Norge. At denne kan bli supplert med konvensjonell varmekraft i løpet av 1970-årene er sannsynlig, men atomkraftverk vil neppe bli bygget i vårt land før ut i begynnelsen av 1980-årene. Landets energiforsyning er av så stor viktighet at når retningslinjer for den videre utbygging skal settes opp, vil det måtte tas hensyn til mange forhold, som tidligere erfaringer, økonomi, forurensningsproblemer og naturvern m. v.

Aurlandsutbyggingen avslører etter ingeniør Jepsens mening dyptgående svakheter i behandlingen av vannkraftsaker. At Vassdragsvesenet har brukt 3—4 år på gjennomgåelse av Aurlandsdalen må tyde på at man her har tatt sin oppgave meget alvorlig. Saken har fått en meget allsidig belysning. De-

partementet har hatt over 15 måneder til sin saksbehandling, og dette er ingen kort tid når man tar i betraktning det fyldige materiale som Vassdragsvesenet har fremlagt. Aurlands-saken er behandlet på den måte som loven foreskriver. Noen større faglig kompetanse til å bedømme konsesjonssaker enn den som foreligger i Vassdragsvesenet finnes for tiden ikke i landet. Å reise kritikk over Vassdragsvesenets behandling savner ethvert grunnlag.

Sivilingeniør Jepsens hensikt med sin plan er å frigjøre området fra Geiteryggen til Grøna fra tekniske inngrep, og da særlig vei og kraftledning. Oslo Lysverkers valg av kraftledningstrasé bygger på grundige undersøkelser og overveielser. Som rådgiver i disse vanskelige spørsmål har statsmeteorolog Råstad vært benyttet. Han har stor erfaring på dette område og brukes som konsulent ved byggingen av alle viktigere kraftledninger i vårt land. For alle som har erfaring med kraftlinjer i høyfjellsområder og som har sett virkningen av nedising av linjer, er valg av trasé av største viktighet. Når kraftige isdannelse inntreffer, vil ingen konstruksjoner kunne tåle påkjennningene, og det er uriktig som ingeniør Jepsen hevder at det hele er et dimensjoneringsproblemm. Når man som ved Aurlandsutbyggingen har en mulighet for å gå frem i et dalføre, hvor linjen ligger relativt sikkert i forhold til på en høyfjellsstrekning, bør det ikke være noen tvil om trasévalget ved en stamlinje av denne betydning.

Sivilingeniør Jepsen i samråd med Den Norske Turistforening henstiller til Stortinget å vedta komiteens mindretalls forslag. Man synes ikke her å være oppmerksom på de konsekvenser et slikt vedtak vil ha. Dette vil ha til følge at planene for Aurland I må omarbeides, da vanntilgangen til dette kraftverk vil bli sterkt redusert, og energiproduksjonen vil bli redusert fra 1967 GWh til ca. 1116 GWh i et middels år. Dette har til følge at dimensjoneringen av tunneler, dammer, trykksjakt og stasjon må helt forandres. Skulle utbyggingen av Aurland I skje stort sett i overensstemmelse med de av Oslo Lysverker tidligere fremlagte planer, ville man få en meget høy kWh-pris fra Aurland I. Brukstiden ville bli redusert fra 4000 timer årlig til 2650 timer. Anleggsutgiftene ville bli praktisk talt de samme som ved full utbygging av Aurland I etter Oslos planer. Verdien av den store effekt som Aurland I ville ha vil være meget liten i forhold til tapet av energiproduksjon. En utbygging av Aurland I etter de opprinnelige planer uten den vanntilgang som det er regnet med, vil ikke kunne innpasses i Oslos elektrisitetsprognoser, og finansieringen ville umuliggjøres.

Hvis Aurland III ble flyttet ned til Vassbygden, må planene for Aurland I omarbeides, hvilket formentlig vil medføre ny konsesjonsbehandling med forsinkelser som formentlig fører til umulige forsyningsproblemer for Oslo by.

Sett under ett vil mindretallets forslag ved full utbygging føre til at man for Aurlandsutbyggingen taper 150 mill. kWh vinterkraft uten at man bevarer mer uberørt natur. Kraftlinje og vei gjennom Stodmerrdalen vil måtte bygges under alle omstendigheter.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen
Vassdragsdirektoratet
Postboks 5091 Maj.
Oslo 3.

Vedr. Aurlandsutbyggingen. Trasévalg for sambindingsveien Aurland—Hol i området ved Nesbøvatn.

Arbeidene med sambindingsveien Aurland—Hol er kommet frem til Berdalen fra vest, idet gjennomslag i den 4,25 km lange tunnelen Stonndalen—Berdalen fant sted den 9. juni. I løpet av sommeren vil foreløpig vei tvers over Berdalen og bro over Berdalselvi bli bygget. Deretter vil tunnelen fra Berdalen til Nesbø bli påbegynt, og det er derfor nødvendig å få fastlagt traséen for denne tunnel.

Det har under befaringer og møter fremkommet meningsforskjell om tunnelens østlige endepunkt. Oslo Lysverker har holdt på et endepunkt ved Nesbøvatn, men NVE's landskapsarkitekt ønsker endepunktet i nærheten av Aurdalsvatns utløp, jfr. hans brev av 28. april 1972.

I forbindelse med søknaden om regulerings-tillatelse for Aurlandsvassdraget, fremla Oslo Lysverker planer om en forbindelsesvei Aurland—Hol, som var forutsatt bygget gjennom hoveddalføret i hele dets lengde. Senere fremla Oslo Lysverker under konsesjonssakens behandling, forslag om en omlegging av traséen mellom Vassbygdi og Nesbøvatn. Det henvises til Oslo Lysverkers brev av 31. juni 1967 og av 9. august 1968, jfr. St. prp. nr. 144 for 1968—69 side 21—22 og 50—51. Forslaget om traséendring fremkom som resultat av en søkning etter løsninger som var skån-somme mot den mest særpregede del av Aurlandsdalen. Forslaget gikk ut på å føre veien opp i Låvisdalen til kote ca. 675 og derfra føre veien gjennom tre lange tunneler mellom tverrdaler på sydsiden av Aurlandsdalen. På denne måte unngikk man veianlegg i selve hoveddalen på strekningen fra Vassbygdi opp til utløpsoset av Nesbøvatn. Sammen med brevet av 31. juni 1967 ble oversendt en tegning som viste veiens trasé. Tegningen (nr. F-10984) vedlegges.

Som det vil fremgå, var tunnelen på denne tegning forutsatt å komme ut i dagen nedenfor utløpsoset fra Nesbøvatn, like vest for samløpet mellom sideelven Katla og Aurlandselven. Denne plan er under konsesjonssakens videre behandling ikke endret av Oslo Lysverker. Det har vært henvist til OL's brev av 14. juni 1969, adressert til stortingsrepresentantene, idet man mener brevet innebærer at tunnelmunningen skal flyttes østover. Dette standpunkt kan vi ikke forstå. Det har selvsagt aldri vært meningen å binde slike detaljer som endepunktet for Berdalen—Nesbø-tunnelen. Brevet ble skrevet etter anmodning fra stortingshold som et motinnlegg mot et brev sivilingeniør Allan Jepsen hadde sendt Stortinget, med forslag om en endret utbyggingsplan for vassdraget. OL's brev må sees i sammenheng med den såkalte «Jepsen-plan», og ikke tolkes løst fra forutsetningene.

De alternativer som har vært diskutert, er nærmere undersøkt. Oslo Lysverker har funnet å kunne anbefale en flytting av tunnelens endepunkt til alt. A, vist på vedlagt tegning 0-9569 blad 1. Veitunnelens lengde øker med dette 200 m. Til gjengjeld spares en veilengde

i dagen på 600 m, samt en bro over Katla. Total fordyrelse ved denne planendring utgjør kr. 300 000—400 000. Hvis tunnelmunningen plasseres ved alt. C (som har vært fremme i diskusjonen) fører det til en tunnelforlengelse ut over alt. A på 400 m og en besparelse i veilengde i dagen på ca. 500 m. Fordyrelse i forhold til alt. A utgjør 1,3—1,4 mill. kroner.

Oslo Lysverker tillater seg å vise til at konsesjonsvilkårenes pkt. 22 forutsetter at bevaring av et område p. g. a. dets naturskjønnhet eller egenart bare kan kreves når dette kan skje uten urimelige utgifter eller ulemper. Oslo Lysverker er av den oppfatning at de merutgifter på 1,6—1,8 mill. kroner som påføres ved valg av alt. C, i forhold til den opprinnelige plan, ikke er rimelige.

Ved valg av alt. A kommer veien frem til Nesbøvatn nær innløpsoset til vannet hvor anlegget blir lite iøynefallende. Det er her et tunnelpåhugg med liten forskjæring i fjell i dagen. Veianlegget blir liggende i overgangen mellom en gammel setervoll og bjerkeskogen ovenfor. Veien bygges i det vesentlige av tunnelmasser med beskjeden fyllingshøyde over terrenget.

Grunneiieren ved Nesbø, Johannes B. Veum, er interessert i at tunnelen ikke kommer ut lenger øst enn tilsvarende alt. A. Kun på denne måte kan han med rimelighet få veiutløsning for sin eiendom.

Til slutt skal nevnes at det ikke har vært mulig å finne et gunstig påhuggsted for tunnelen øst for alternativ A. Det er store mengder løsmasser ved foten av den bratte fjellien på denne strekning. Selv om veibanen løftes betydelig, må man regne med store forskjæringer der det må bygges forstøtningsmur. Forholdet blir særlig ugunstig, fordi veiens trasé skjærer terrengkotene under spiss vinkel i området ved alt. C. Veien nær tunnelmunningen ved alt. C vil være utsatt for snøras. Endelig skal man gjøre oppmerksom på at veiens vertikalkurvatur blir uheldig ved alternativ C, idet man vil få høybrekk ved tunnelmunningen samtidig med horisontalkurver.

Til orientering om de tekniske forhold vedlegges meddelelse av 14. februar 1972 fra vår ingeniør Selboskar, som har utført veistikkningen. Videre oversendes også hans rapport av 24. april 1972 vedrørende observerte snøras langs veitraséen våren 1972 fra Nesbøvatn til Øyestølsvatn.

På grunnlag av ovenstående, foreslås at tunnelalternativ A ved Nesbøvatn velges.

MEDELSE

*Sambindingsveg Aurland—Hol,
Parsell Nesbø—Botnen—Grøna.*

Påhugg Nesbø er detaljstukket i to alternativ, A og C. Alt. B er ikke planlagt i detalj men er tegnet inn på ortofotokartet. Sivilingeniør O. Kjølseth A/S har foreslått påhugg oppe ved Aurdalsvatnet, ved ca. pel 1980. Påhugget er tatt ut av flyfoto. Pelnummereringen har 0 ved Steine bru i Vassbygdi.

Alternativ A.

Vertikaltraséen.

Påhugg etter alt. A er vegteknisk det riktige stedet. En får ved dette en linjeføring som står i stil med det en har oppnådd på strekningen Grimsete—Berdalen.

Tunnelen Stondalen—Berdalen stiger med 6 promille. I Berdalen må en av landskaps-hensyn til en viss grad følge terrenget. Dette fører til en økning i stigningen til 42 promille, men via en høybrekkskurve med $R_v = 5\ 000$ m men via en høybrekkskurve med $R_v = 5\ 000$ m går en over til stigning 8 promille som beholdes til en erte i dagen igjen på Nesbø. For å unngå store fyllinger, må en på strekningen til og med Aurdalsvatn veksle noe mellom stigning og fall. Totalt er høydeforskjellen mellom vegplan ved påhugg, pel 1910 og vegplan pel 2100 bare +3,27 m. Videre får man en noe jevnere stigning fram til pel 2240. Herfra økes stigningen til 95 promille over en kort strekning. Dette for å kunne oppnå det mest gunstige påhuggssted for tunnel videre mot Grøna. (Botnatunnelen.)

Med en stigning på 85 promille og antatt øvre påhugg kt. 942, vil denne tunnelen få en lengde på 880 m.

Ved pel 2236 blir det nødvendig å legge inn en vertikalkurve med $R_v = 1\ 000$ m. Dette skyldes ønske om ikke å berøre elva med fyllingsfoten. Det er imidlertid et lavbrekk og ligger på rettlinje. Den sterke stigningen før påhuggen har også sammenheng med dette.

Ved pel 1960 er skarpeste høybrekkskurve med $R_v = 1\ 430$ m. Den ligger stort sett på rettlinje, men for å bedre kjøresikkerheten kan en øke vegbredden noe.

Horisontaltraséen.

Folk fra Vegdirektoratet var på befaring i høst. Disse oppfordret til å holde en minste radius på 200 m. Dette har stort sett lyktes. På tre steder er det nødvendig å gå ned. Ved pel 2170 helt til $R_h = 100$ m. Men terrenget er her såpass kuppert at dette bør velges framfor større fjellskjæring, og kanskje skarpere vertikalkurvatur. Et annet moment som kommer inn også her, er de retningslinjer som ble trukket opp under befaringen 17. august 1971.

En kunne nok flere steder gå med lengre rettlinjer og likeledes trekke kurvene ut slik at kjørekraft og sikthold nok ville bli bedre. Terrenget er imidlertid nokså kuppert over hele strekningen, og en videre bedring vegteknisk sett, kan lett føre til at veg og landskap ikke harmonerer. Som så ofte før, er det vel riktig å velge den gyldne middelveg.

Tverrprofilen.

Planeringsbredden er satt til 7 m. Dette gir en kjørebanebredde på 6 m med 0,5 m brede skuldre. Tilsvarer vegklasse II d. Kurveutvidelsen bestemmes m. a. av kurveradius og dimensjonerende hastighet. For enkelthets skyld settes denne til max. 1,0 m for kurver med R_h mellom 200 m og 100 m, 0,75 m når R_h ligger mellom 200 m og 300 m og 0,5 m når R_h ligger mellom 300 m og 800 m. Overhøyden bygges opp på vanlig måte til maks. 60 promille. Tverrfall 40 promille til begge sider fra senterlinjen.

Masser.

Gravingsmassene utgjør i alt 13 835 m³. Av dette er 3 800 m³ egnet masse til dekning av steinfyllings-skråninger. Resten skal brukes til vegbygging. Massen består for det meste av ur og skredjord med mye stein.

Det skal sprenges 3 617 m³. Disse massene benyttes til vegbygging.

Det er et masseunderskudd på 41 500 m³.

Her benyttes tunnelstein. Massene tilsvarende ca. 700 lm, 36 m² — tunnel. Massebehovet vil da lett kunne dekket fra tunnelen Botnen—Grøna, men siden denne vil bli drevet fra øst, må massene mellomlagres. Massene kan også fås fra tunnelen Nesbø—Berdalen. Men denne løsningen blir da avhengig av riggekostnader Nesbø, samt av tempoplanen. Den tredje muligheten er å benytte stein fra tverrslag og overføringstunnel til Langedalen.

På huggstedet peker seg ut som det absolutt best egnede i hele området. Det er små masser. Det ligger godt skjermet for snø. Her er ingen rasfare. Det er frodig skog i området. Veg med påhugg skulle bli harmonisk inn i terrenget. Det gir dessuten korteste tunnallengde, ca. 2 550 m.

Alternativ B.

Tunnellengden vil øke til ca. 2 700 m. Ved påhuggstedet er det ur og rasmasser lagt opp av Bjønngrovi som kommer ned like østenfor. En må opp til kt. 824 for å få kontakt med fjell. Påhugget vil derfor bli vel så synbart som etter alt. A. Sett fra fotstien på andre siden av vatnet. Sannsynligvis må en sikre med støttemur i betong mot Bjønngrovi. Her er en viss fare for snoras. Fallet mot Berdalen blir nær 11 promille.

Terrenget er slik at en bør gå mest mulig rett på for å oppnå tidlig påhugg. Dette fører til en nokså skarp horisontalkurve med $R_h = 60$ m.

Alternativ C.

Her er store løsmasser. En må helt opp til terrengkt. 847 og planum kt. 837,30 for å få en viss kontakt med fjell, og for å unngå alt for store gravemasser. Det er likevel nødvendig med en nokså høy støttemur i betong i forskjæringen. Det er nemlig utelukket å få en stabil skråning. Det må i så fall renskes helt opp til fjellfoten, en lengde på ca. 70 m. (Se detaljplan.)

For å komme inn på den riktige trasé lenger øst, må en gå med sterk stigning, 88 promille, opp mot påhugget. Overgangen til fall mot Berdalen må skje via et høybrekk med min. $R_v = 2 000$ m i tunnelen. Fallet mot Berdalen blir nær 20 promille. Tunnellengde ca. 2 950 m.

Andre muligheter for påhugg.

Et siste alternativ for påhugg må en da opp til Aurdalsvatnet for å finne, slik som siviling. O. Kjølseth A/S antyder. Tunnellengden må da bli minst 3 000 m. En må bort imot 200 m opp langs vatnet for å finne et brukbart sted. På partiet mellom et eventuelt påhuggsted her og alt. C ligger det store løsmasser, like fra det flate området ved vatnet og opp til der en kan se fjell i dagen. Når det gjelder fjellet på denne strekningen, vises for øvrig til geologisk rapport. Men en kan tydelig se flere svakhetssoner. Fjellet er svært oppsprukket. En rekke kjempeblokker ligger strødd utover.

Skåres linje pel 2047—pel 2107.

På denne strekningen vil Skåres plan gi en penere linjeføring. Grunnen til at jeg ikke fulgte samme trasé, er ønsket både fra landskaps hold og fra grunneierne om å ligge så nær vatnet som mulig. Terrenget er her av en slik beskaffenhet at en lengre rettlinje

tåles. Jeg foreslår at Skåres linje velges. Det er liten forskjell i masser.

Sammendrag.

Alternativ A.

1. Korteste tunnel (2 550 m).
2. Billig påhuggsted.
3. Gir meget fin vertikaltrasé.
4. Best horisontal-kurvatur.

Alternativ B.

1. Lengre tunnel (2 700).
2. God vertikaltrasé, men skarp horisontalkurve i forskjæring.
3. Store løsmasser i forskjæring. Sikring mot Bjønngrovi.
4. En viss fare for snoras.
5. Oppsprukket fjell.

Alternativ C.

1. Lang tunnel (2 950 m).
2. Dårlig vertikaltrasé.
3. Store løsmasser. Kreves mye støttemur.
4. Oppsprukket og dårlig fjell.
5. Tunnelen vil måtte krysse minst 2 svakhetssoner.

Alternativ D. (Ved Aurdalsvatnet. Kjølseth's.)

1. Lengste tunnel (min. 3 000 m).
2. Løsmasser i forskjæring. Sikring nødvendig.
3. Fare for snoras.
4. Oppsprukket fjell. Tunnelen vil måtte gå gjennom flere svakhetssoner.

Konklusjon.

Det synes utvilsomt å være riktig vegteknisk og kostnadmessig at påhugg Nesbø velges etter alt A.

Oslo Lysverker
Sommerrogt. 1
Postboks 2481—Solli
Oslo 2

*Aurlandsutbyggingen — Landskapspleie/
naturvern. Trasevalg for sambindingsvegen
Aurland—Hol i området ved Nesbøvatn—
Aurdalsvatn.*

Deres brev av 19. juni 1972 er mottatt.

Ved en rekke anledninger har vi gitt uttrykk for vårt syn når det gjelder hvor tunnelen fra Berdalen mot Aurdalsvatn skal munne ut. Sist berørte vi det skriftlig i vår ekspedisjon av 28. april 1972 til Oslo Lysverker, og under befaringen på stedet, mandag 29. mai 1972. Vi går fremdeles inn for alternativ c. Med henvisning til Oslo Lysverkers brev, datert 14. juni 1969 til samtlige stortingsrepresentanter under konsesjonsbehandlingen i Stortinget, føler vi oss også bundet til dette standpunktet. Det synes klart at Oslo Lysverker og vi har forskjellig syn når det gjelder betydningen av nevnte brev. Det må imidlertid være klart at brevet var det siste dokumentet stortingsmennene fikk i hende før de avgjorde konsesjonssaken. I hvert fall så langt det gjelder nærværende sak er brevets innhold dessuten blitt vel kjent både gjennom omtale i pressen og på annen måte. Oslo Lysverker har således gjennom lang tid hatt rik anledning til å registrere den betydningen brevet blir tillagt, og ta saken opp på et prin-

siptelt grunnlag dersom en mente dette var uriktig.

Vi sender nå Deres ekspedisjon over til vår tilsynsmann i Aurland for at han kan få i stand uformelle samtaler med ordføreren og eventuelt andre slik at vi får kjennskap til distriktets syn slik saken nå står.»

Veidirektoratet ga i brev av 21. september følgende uttalelse i forbindelse med veien i Berdalen:

«Fra Oslo Lysverker har en fått oversendt til orientering søknad av 12. juli 1972 om bygging av parkeringsplass og avkjørsel i Berdalen.

Vegdirektoratet vil ut fra rent trafikksikkerhetsmessige og vegtekniske hensyn komme med følgende bemerkninger:

Berdalen og utsikten derifra er naturskjønn. En kan derfor regne med at bilende turister vil stanse på den åpne vegstrekningen mellom tunnelene for å nyte utsikten, fotografere o.l.

Ut fra dette synes det å være to prinsipielle løsninger når det gjelder utformingen på den omtalte strekningen.

1. Vegen bygges med to gjennomgående kjørefelt, og «lukkes» mellom tunnelene ved en overbygning.
2. Vegen legges «åpen» i terrenget, og det etableres avkjørsel til parkeringsplass utenfor kjørebanelen.

Ved at vegen overbygges mellom tunnelene slik at bilistene ikke får utsikt og følgelig ikke er interessert i å stanse, unngår en problemet med å få etablert en trafikksikkerhetsmessig tilfredsstillende avkjørselsmulighet. Videre unngår en den uheldige virkningen på bilistenes synsevne ved at en på den korte strekningen mellom tunnelene blir utsatt for dagslys. Vedlikeholdsmessig kan det også være fordelaktig å slippe å kjøre brøytebil gjennom tunnelen for å brøyte en 200 m lang strekning.

Mot denne løsning taler eventuelle problemer ved at strekningen mellom Stonndalen og Nesbøvatn vil virke som en sammenhengende tunnel.

Når det gjelder den andre skisserte løsningen som illustreres ved tegning nr. 100 D 05 fra Oslo Lysverker, ville en normalt ikke tilrå at det ble anlagt en avkjørsel på en så kort åpen vegstrekning som det her er tale om, ca. 200 m. I dette konkrete tilfellet vil en likevel etter en total trafikksikkerhetsmessig vurdering kunne gjøre det. Skal imidlertid denne avkjørselen fungere med den nødvendige grad av sikkerhet må skiltingen og oppmerkingen være særlig god.

Uten muligheter for parkering utenfor selve kjørebanelen, vil en «åpen» veg i Berdalen føre til at bilende turister stanser på selve kjørebanelen langs hele strekningen. En anser en slik ukontrollert parkering for særlig uheldig, og vil av den grunn anbefale at det anlegges parkeringsplass utenfor selve kjørebanelen slik som vist på tegning nr. 100 D 05 fra Oslo Lysverker, hvis en vil legge vegen «åpen» i dagen.

Når det gjelder den geometriske utformingen på avkjørselen er en av den mening at avkjørselen bør anlegges så rommelig at den kan nyttes av busser og personbiler med til-

hengere. Den detaljutformingen som er vist på tegningen fra Oslo Lysverker er i så måte ikke tilfredsstillende.

Hvis en løsning med avkjørsel og parkeringsplass utenfor kjørebanelen velges, anser en det ønskelig at Oslo Lysverker tar kontakt med vegsjefen i Sogn og Fjordane når det gjelder detaljutformingen på strekningen mellom tunnelene.»

Oslo Lysverkers anke over NVE's vedtak om trasévalg for veien i Nesbøområdet, ble oversendt NVE til uttalelse. I brev av 25. september 1972 med vedlegg ga NVE følgende uttalelse i anledning saken:

«Industridepartementets ekspedisjon av 7. september 1972.

Denne saken har en relativt lang forhistorie. Vi begrenser oss til å ta utgangspunkt i vår ekspedisjon av 28. april 1972 til Oslo Lysverker. Fotokopi av brevet følger vedlagt. Det samme gjelder de andre brevene det blir vist til i følgende punktvis gjennomgåelse:

1. Vårt brev av 28. april 1972 til Oslo Lysverker. På side 2 viser vi til sakens tidligere behandling og bekrefter vårt prinsipielle syn om at alt. C velges. Vi peker også på at valg av tunneltrasé bør være avklart i god tid før tunnelpåhugg etableres vestfra i Berdalen.

2. Oslo Lysverkers ekspedisjon av 19. juni 1972 til Vassdragsdirektoratet. Der foreslår Oslo Lysverker at tunnelalternativ A ved Nesbøvatn velges.

3. Vår ekspedisjon av 23. juni 1972 til Oslo Lysverker. Der hevdes det bl. a. at vi fremdeles går inn for alt. C. Vi gjør også kort rede for vårt syn på Oslo Lysverkers meget omtalte brev av 14. juni 1969 til Stortingsrepresentantene. Vi peker også på at Oslo Lysverker gjennom lang tid har hatt rik anledning til å registrere den betydningen brevet blir tillagt, og eventuelt ta opp saken på et prinsipielt grunnlag dersom en mente at dette var uriktig.

Vi opplyste dessuten at vår tilsynsmann i Aurland fikk oversendt saken for å få i stand uformelle samtaler med ordføreren og eventuelt andre slik at vi skulle få kjennskap til distriktets syn slik saken da sto.

Slike uformelle samtaler har funnet sted. Kommunen har ennå ikke tatt endelig stilling i saken. Dette ble bekreftet ved en telefonsamtale vi hadde direkte med ordføreren, torsdag 21. september 1972.

4. Norges Bondelags ekspedisjon av 29. juni 1972 til Vassdragsdirektoratet. Henvendelsen skjedde på vegne av en grunneier. Vassdragsdirektoratet blir anmodet om å revurdere sitt standpunkt i spørsmålet om valg av alternativ.

5. Vår ekspedisjon av 3. august 1972 til Norges Bondelag. Her har vi gjort rede for hvordan vi vurderer denne saken. Det er videre presisert at vi føler oss bundet av sakens forhistorie når det gjelder valg av alternativ.

I nevnte ekspedisjon peker vi også på at vi anser at alt. C gir de beste mulighetene for å utnytte det praktfulle avgrensede landskapsrommet som eksisterer ved Nesbøvatn. Vi uttrykker videre håp om at fremtidig utnyt-

telse av området skjer etter gode og vel gjennomtenkte planer og at vi ikke kan se noen positiv sammenheng mellom en slik utnyttelse og det å få riksvegen inn i området slik alt. A tar sikte på. Nå vil vi gjerne tilføye at det ikke er vanskelig å tenke seg en så uheldig utvikling i Nesbøområdet at valget av traséalternativ en gang i framtiden vil kunne komme til å vise seg å være uten nevneverdig betydning i helhetssammenheng.

6. Konklusjon. Vår konklusjon kan summeres opp i følgende 2 punkter:

- a. Sakens forhistorie gjør at vi føler oss bundet til å velge alternativ C. (Vi er klar over at Nesbøvatn også har vært nevnt som endepunkt for tunnelen fra Berdalen, bl.a. av enkelte stortingsrepresentanter under behandlingen i Stortinget. Men den vurderingen vi i korte trekk har gjort rede for i ovenfor nevnte ekspedisjon av 3. august 1972 gjør likevel at vi føler oss bundet til alternativ C.)
- b. Området ved Nesbøvatn kan selvsagt disponeres på mange forskjellige måter. Der som en velger en utnyttning som krever veg fram til området vil dette etter vår mening best kunne skje ved en egen «blindveg». Det vil imidlertid føre for langt å gå nærmere inn på vårt syn når det gjelder dette. Det må uten videre være klart at de fremtidige tilstandene i dette området i vesentlig grad vil være avhengig av de kommunale myndigheters reguleringsplaner. Vi har derfor imøtesett kommunens reaksjon med spesiell interesse i denne saken. Som kjent har kommunen ikke tatt stilling enda.

Vi ønsker å poengtere at dersom vi blir stående alene med vår vurdering av Nesbøområdet, ville vi anse vårt standpunkt for å stå svakt dersom vi ikke kunne støtte oss til sakens forhistorie slik vi tolker den.

Aurlandsutbyggingen — Landskapspleie/ naturvern.

Vegen i Berdalen.

Ingeniør P. Selboskar, Oslo Lysverker og vår kontrollør J. Tveitane foretok befarung av den planlagte og stukne vedtracéen i Berdalen, 29. oktober 1971.

Vi viser i denne forbindelse til Id's brev til Oslo Lysverker av 22. oktober 1970 og kopi av vår ekspedisjon til Id av 25. februar 1972. Kopi av vår ekspedisjon følger vedlagt. Vi har ennå ikke mottatt noe svar fra Industridepartementet.

For å få en avklaring i denne saken vil vi minne om at vi tidligere har anmodet Dem om å utarbeide en detaljert plan for vegparsellen i Berdalen, og byggingen av denne. Slike planer har vi ennå ikke mottatt. Vi minner i den sammenheng om muntlig avtale om at befarung i området skal foretas så snart forholdet gjør det mulig. Etter det vi forstår er en nå kommet så langt med tunnelarbeidene at en trolig vil få utslag i Berdalen ca. midt i juni. Vi imøteser Oslo Lysverkers initiativ i denne saken, og da så vidt mulig under

forhold som gjør at en unngår å få for stort tidspress.

Hovedveg-valg av tunneltracé

Berdalen—Nesbø.

Vi viser til våre brev til Oslo Lysverker av 12. juni 1970 og 17. juni 1971, samt befarungen 17. og 18. august 1971, og Deres ekspedisjon av 12. januar 1972.

Vi bekrefter vårt prinsipielle syn i denne saken og går inn for det østre tunnelalternativ, merket C på Deres tegning nr. 01-8744.

Vi finner grunn til å minne om at Oslo Lysverkers valg av tunnel-tracé Berdalen—Nesbø bør være avklart i god tid før tunnelpåbygg etableres vestfra, i Berdalen.

Aurlandsutbyggingen. Tracévalg for sambindingsveien Aurland—Hol i området ved Nesbøvatn.

Jeg viser til Oslo Lysverkers brev av 19. juni d.å. til Vassdragsvesenet og til Vassdragsvesenets svar av 23. juni d.å.

Jeg representerer grunneieren ved Nesbø, Johannes B. Veum. Johannes B. Veum er i den foreliggende situasjon med sambindingsveien Aurland—Hol fast bestemt på å utnytte de muligheter som denne vei åpner for en videre utnyttelse av eiendommen Nesbø. Det kan kun skje ved at eiendommen får veiutløsning, og det kan igjen kun skje ved at alternativ A blir lagt til grunn for utførelsen av veien.

Det som vil komme til å skje hvis Vassdragsvesenet opprettholder sitt standpunkt om at det er alternativ C som skal legges til grunn for utførelsen er at Johannes B. Veum kommer til å bygge egen vei tilbake mot Nesbø fra tunnelmunningen ved alternativ C. En slik vei vil i det vesentlige komme til å gå på Veums egen eiendom, og det finnes ingen som kan hindre ham i dette. Med den erfaring jeg har når det gjelder den slags veianlegg, så er forholdet at det primære er at de må utføres billigst mulig, hvilket igjen vil si at det naturvernmessige kommer i siste rekke. Et slikt veianlegg vil derfor i motsetning til Oslo Lysverkers veianlegg framtre som så lite naturvennlig som mulig.

Det forekommer meg i det hele tatt at det er en lite gjennomtenkt behandlingsmåte i disse saker når man som hittil fullstendig overser det forhold at det alltid vil være en grunneier som også har sine meninger om hvorledes problemene bør løses, og som man er avhengig av å spille sammen med hvis sluttresultatet — en mest mulig uberørt natur — skal kunne nås. Man bør ikke overse det forhold at grunneieren ikke kan gis noen pålegg på samme måte som konsesjonæren, og at det står grunneieren fullstendig fritt å innrette seg som han ønsker, selv om dette vil føre til uønskede inngrep i terrenget. Jeg minner i denne forbindelse om den strid som stod om veitraséen i Berdalen, hvor det også var grunneiernes interesser som i ikke uvesentlig grad var medvirkende til endringen av tracéen.

Under henvisning til foranstående ber jeg

om at Vassdragsvesenet revurderer det standpunkt som er kommet til uttrykk i brevet av 23. juni d. å. til Oslo Lysverker.

Gjenpart av nærværende er sendt Oslo Lysverker, Aurland kommune og Johannes B. Veum.

*Aurlandsutbyggingen — Landskapspleie/
naturvern. Trasévalg for veg i området
Nesbo—Øvstebo.*

Deres brev av 29. juni 1972 er mottatt.

Av Deres brev går det fram at De er kjent med vår ekspedisjon av 23. juni 1972 til Oslo Lysverker. Likevel overser De fullstendig det vi nevner om innholdet i det brevet Oslo Lysverker sendte til stortingsrepresentantene den 14. juni 1969, da reguleringsaken var til behandling. Fra dette brevet finner vi det nødvendig å sitere følgende:

«Den særpregede og fra natursynspunkt verdifulle del av dalåret fra Øvstebo til Vassbygden vil bli uberørt når det gjelder tekniske inngrep, bortsett fra at elvens vannføring reduseres.»

Som et eksempel på hvordan dette er tolket, siterer vi hva stortingsrepresentant Ulveseth sa om saken under behandlingen i Stortinget 17. juni 1969:

«Derfor er heile Aurlandsdalen frå Øvstebo til Vassbygdi spart for utbygging av veg og vegnett.»

Forholdene har senere vært behandlet i pressen uten at vi finner grunn til å gå nærmere inn på det her. Derimot vil vi presisere at vi føler oss bundet av det som går fram av sitatene. Etter dette skulle en strengt tatt føre tunnelen helt fram til området ved Øvstebo (alt. D). Dette mener vi imidlertid er en så uheldig landskapsmessig løsning at den bør unngås. Derimot mener vi at alt. C er bra, og at det i praksis ligger innenfor det landskapsmessige resultatet en har tatt sikte på i området, fordi vegen fra påhugget mot Aurdalsvatn kan føres fram etter en meget diskret trasé.

Vi er selvsagt fortrolige med de tankene De gjør rede for i Deres brev om de mulighetene grunneierne har for på egen hånd å gjøre inngrep i landskapet. Landskapsrommet ved Nesbo — der Nesbovatn danner den vesentligste delen av «gulvet» — er en så verdifull enhet at vi håper den eller de grunneierne og kommunen som disponerer en så verdifull naturressurs gjør det etter gode og vel gjennomtenkte planer. Vi kan ikke se noen positiv sammenheng mellom en slik utnyttelse og det å få riksveien inn i området slik alt. A tar sikte på. Etter vår oppfatning vil en slik løsning virke forstyrrende og fastlåsende for en eventuell framtidig planlegging i området. Etter vår oppfatning er adkomsten til området en viktig del av planleggingen, og den bør ikke skje i form av en riksveg.

I denne sammenheng finner vi ingen grunn til å kommentere Deres bemerkninger om valget av vegtrasé i Berdalen. Vi vare konstaterer at vårt syn når det gjelder bakgrunnen

for bestemmelsen om valg av trasé ikke faller sammen med Deres.

Når det gjelder det De skriver om at:

«... det er en lite gjennomtenkt behandlingsmåte i disse saker når man som hittil fullstendig overser det forhold at det alltid vil være en grunneier som også har sine meninger om hvorledes problemene bør løses, ...»

vil vi ta saken opp med våre lokale kontakter, først og fremst ordføreren, men også formennene i kontaktnemnda og vegnemnda for sambindingsvegen Aurland—Hol. Dessuten har vi en egen kontaktmann bosatt i Aurland. Ellers viser vi til vår ekspedisjon av 23. juni 1972 til Oslo Lysverker som De er kjent med.»

I brev av 6. oktober 1972 avga Miljøverndepartementet følgende uttalelse om Berdals-saken:

«Oslo Lysverkers søknad av 12. juli 1972 om planendring for vegutformingen i Berdalen, har vært forelagt følgende:

1. Fylkesfriluftsnemnda i Sogn og Fjordane.
2. Den Norske Turistforening.
3. Norges Naturvernforbund.

Kopi av ovennevnte uttalelser henholdsvis av 20., 21. og 22. september d. å. følger vedlagt.

Saken har vært forelagt Statens Naturvernråd. Rådet har i møte den 27. september d. å. avgitt uttalelse slik som det fremgår av vedlegg.

Departementet slutter seg til rådets uttalelse.

Uttalelse fra Statens Naturvernråd.

Oslo Lysverker — Søknad av 12. juli 1972 om planendring for vegen i Berdalen.

Oslo Lysverker har i brev av 12. juni 1972 søkt Industridepartementet om planendring for utformingen av veien gjennom Berdalen.

Rådet viser til at Gabrielsenkomitéen i sin innstilling anbefalte at dalåret mellom Vassbygdi og Aurlandsvatn blir utnyttet så skånstomt som mulig. Denne anbefalingen er det blitt tatt hensyn til av konsesjonsmyndighetene under behandlingen av Aurlandsutbyggingen. En viser til St. prp. nr. 144 for 1968—69 Om tillatelse for Oslo Lysverker til å foreta reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget og Innst. S. nr. 309 for 1968—69 Innstilling fra industrikomitéen om tillatelse for Oslo Lysverker til å foreta reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget. Rådet viser dessuten til at saksordføreren og flere av industrikomitéens medlemmer forsikret i debatten i Stortinget at nettopp det partiet som var nevnt i Gabrielsenkomitéens innstilling, skulle forbli uberørt. Spørsmålet om veg i Berdalen har vært viet spesiell oppmerksomhet og daværende industriminister fastslo i Stortinget den 20. januar 1970 i forbindelse med interpellasjon om Geitryggen at «Noen stentipp i Berdalen blir det ikke». I brev av 22. oktober 1970 fra Industridepartementet til Oslo Lysverker er det for angjeldende område presisert at vegen gjennom Berdalen ikke

må anlegges i større bredde enn tunnelen og at det ikke må anlegges parkeringsplasser eller liknende på strekningen.

Oslo Lysverker har i brev av 14. juni 1969 til stortingsrepresentantene forsikret at «Den særpregede og fra natursynspunkt verdifulle del av dalføret fra Øvstebø til Vassbygden vil bli uberørt når det gjelder tekniske inngrep, bortsett fra elvens vannføring reduseres.

Lysverkenes søknad bringer ikke fram synspunkter som ikke har vært kjent tidligere og bryter klart med Industridepartementets og Stortingets forutsetninger da Aurlandsutbyggingen ble behandlet og med Lysverkenes egne forsikringer til Stortinget.

Rådet viser til foranstående og frarår at søknaden blir imøtekommet.

Aurlandsutbyggjinga — søknad av 12. juli 1972 fra Oslo Lysverker om planendring for vegutforminga i Berdalen.

Ein viser til brev med vedlegg, dagsett 24. august 1972.

Fylkesfriluftsnemnda hadde saka føre på møte den 11. september 1972.

Nemnda har og drøfta saka med Aurland friluftsnemnd og med Vegkontoret i Sogn og Fjordane.

Kart som syner dei ulike alternativ var ikkje oversend, men ein har skaffa seg desse.

Av kartet går det fram at vegen vert liggjande «i dagen» ca. 200 m.

Alternativet som er vist på skisse nr. 100 D 05 har avkørsle omlag 100 m frå tunnelopningane. Nemnda er av den meining at denne avstanden er svært kort, og at ein av den grunn kan rekna med trafikkvanskar.

Vegkontoret uttalar og at dette ikkje er bra, men at det likevel er einaste løysinga dersom det skal vera ein eigen parkeringsplass. Nemnda vil tru at ei ordning med ei utviding av vegbreidda — slik at ein kan stoppa på begge sider av vegen utanfor den ordinære vegen, vil vera ei betre ordning. Det er alternativet som er vist på skisse 100 D 3.

Nemnda meiner at ei slik utviding kunne vera aktuell i omlag 100 m lengde midt i dalen.

Nemnda meiner at fylling/skråning slik som antyda, vil verka mindre skjemmaende enn det som er vist på skisse 100 D 05.

Nemnda er altså av den meining at det er ønskjeleg med moglegheit for stopp i Berdalen.

Av naturvern og trafikkmessige omsyn, meiner nemnda at beste ordninga er ei utviding av køyrebana til begge sider.

Det Kgl. Miljøverndepartement
Oslo-Dep.
Oslo 1.

Aurlandsutbyggingen — søknad av 12. juli 1972 fra Oslo Lysverker om planendring for vegutforming i Berdalen.

Det henvises til departementets brev av 24. august d. å. med bilag. På grunn av sommeraktivitetene i foreningen har det ikke vært mulig å avgi uttalelse innen fristen den 15. desember.

Den omsøkte planendring innebærer at det

skal plasseres en 30 000 m³ stentipp og anlegges parkeringsplass med avkjørsel i dalsiden ved Berdalen. Den Norske Turistforening går ut fra at det ikke kommer på tale å imøtekomme søknaden.

Under konsesjonsbehandlingen av Aurlandsutbyggingen har det gang på gang vært presisert fra konsesjonsmyndighetene side — og også av Oslo Lysverker — som en klar og grunnleggende forutsetning at den «egentlige» Aurlandsdal fra Nesbøvann til Vassbygdi skulle bli liggende uberørt av tekniske inngrep av enhver art, bortsett fra det lille parti som etter planen ville bli synlig av vei og kraftlinje i Berdalen, samt — naturligvis — den reduserte vannføring i elven. Miljøverndepartementet og Industridepartementet er vel kjent med dette, kfr. de bilag som medfulgte departementets brev. Så sent som da Otto Lyng i januar 1970 interpellerte i Stortinget om Geiteryggveien og kraftlinjetraséen, ble Berdalen viet spesiell omtale i daværende statsråd Rostofts svar: «Noen steintipp i Berdalen blir det ikke», lovet statsråden.

Efterat konsesjonen var gitt, har imidlertid Oslo Lysverker påny og påny forsøkt å få røkket ved de vedtatte forutsetninger.

Første gang var i 1969, da Lysverkene ønsket å få legge traséen for kraftlinjen ned i selve Aurlandsdalen. Blant andre DNT protesterte mot dette ved brev av 8. september 1969, hvor det ble gitt et resymé av de uttalelser som var falt under konsesjonsbehandlingen angående bevaringen av denne del av dalen. Kopi av dette brev vedlegges. Forsøket førte ikke frem, og Oslo Lysverker ble pålagt å opprettholde den opprinnelige påtenkte trasé utenom dalen.

Annen gang var i 1970, da Lysverkene søkte om å få legge anleggsveien forbi Berdalen ned i selve dalsiden mot Aurlandselven. Denne gang førte forsøket frem. Mot protest fra DNT og de øvrige friluftsansjoner — og også mot NVEs tilråding — ble planendringen godtatt av Industridepartementet. Men det ble dog satt som vilkår at veien på denne strekning ikke skulle anlegges i større bredde enn tunnelen og uten parkeringsplasser eller lignende.

På denne bakgrunn er det uforståelig at Oslo Lysverker nå søker om å få fraveket også dette siste konsesjonsvilkår og vil utvide inngrepene i Berdalen med det man nettopp ville unngå, nemlig steintipp og parkeringsplass. De argumenter av teknisk og økonomisk art som anføres i søknaden for planendringen, må selvfølgelig hele tiden ha vært kjent for Lysverkene. De kan umulig gi grunnlag for noen revurdering av konsesjonsvilkårene på dette punkt, og DNT finner ingen grunn til å gå nærmere inn på dem.

DNT vil understreke at saken — rent bortsett fra de utvidede naturinngrep det dreier seg om — har en viktig prinsipiell side. Aurlandsutbyggingen er en av de mest kontroversielle vassdragsaker vi har hatt i Norge i senere år, og det ser ut til at vi i årene fremover skal få flere av minst like kontroversielle art. Det er av den største betydning for hele tilliten til de avgjørelser statsmyndighetene må treffe i disse saker, at de vilkår som en gang er satt for utbyggingen blir respektert. Det må ikke skje at konsesjonssøkeren, som fra før av sitter med herredømmet over hele grunnlagsmaterialet for utbyggingen, etterpå

får myndighetenes velsignelse til å lirke med konsesjonsvilkårene der hvor disse begrenser hans handlefrihet fordi også andre hensyn enn de rent utbyggingstekniske skal varetas. Dette bør nå også Oslo Lysverker få forståelsen av.

Aurlandsutbyggingen — søknad av 12. juli 1972 fra Oslo Lysverker om planendring for vegutformingen i Berdalen.

Det vises til departementets brev med vedlegg av 24. august d.å. der forbundet blir anmodet om en uttalelse i forbindelse med søknad fra Oslo Lysverker om endring i planene for vegutformingen i Berdalen.

Som kjent ble det gitt konsesjon i reguleringsaken for Aurlandsdalen ved kongelig resolusjon av 26. september 1969. I selve konsesjonsvilkårene og ved sakens behandling i bl. a. Industridepartement og Storting ble det gitt uttrykk for at Berdalen måtte bevares mest mulig urørt av kraftutbyggingen.

I strid med disse ønskemål søker nå Oslo Lysverker om tillatelse til å plassere 30 000 m³ tunnelmasse i Berdalen.

Norges Naturvernfond vil hevde at den foreliggende søknad bryter med Stortingets forutsetninger for at konsesjon ble gitt og at søknaden derfor av prinsipielle grunner alene må avvises eller bringes inn for Stortinget på nytt.

Hva angår søknadens faktiske innhold er planene av en slik karakter at de fra et naturvernssynspunkt ikke kan anbefales.

Søknaden antyder en økonomisk besparelse på ca. kr. 420 000 ved plassering av 30 000 m³ tunnelmasse i Berdalen. Vi kan ikke se at denne besparelse sammen med de antydde trafikkmessige «fordeler» på noen måte oppveier de landskapsmessige og funksjonelle belastninger Berdalen utsettes for ved store utfyllinger og etablering av en ukontrollert parkeringsplass.

Under henvisning til ovenstående vil Norges Naturvernforbunds Landsstyre med dette anbefale at Oslo Lysverkers søknad av 12. juli i år ikke imøtekommes.»

Aurland kommune ga i brev av 2. november 1972 følgende uttalelse i anledning trasévalg for veien i Nesbøområdet:

«Oslo Lysverker har i brev dagsett 19. juni 1972 til N. V. E. foresleget at tunnelalternativ A ved Nesbøvatn vert valt. (Kart nr. o-9569 av 23. februar 1972.)

N. V. E. har ved flere høve gjeve uttrykk for sitt syn på saka, sist i brev frå 25. september 1972, og går inn for alt. C.

Grunneigaren Johannes B. Veum har i brev frå 12. juni 1972 og i brev frå 29. juni 1972 ved advokat Knut Lassen protestert mot N. V. E. sitt pålegg om alt. C, og går inn for at alt. A må bli valt.

Samarbeidsnemnda for vegen Aurland—Hol tilrår alt. A.

Kontaktneemnda held på alternativ C, men med atterhald om at dette alternativ ikkje må føre til eit dårlegare og usikrare heilårs-samband.

Det er klart at i ei sak som denne kan være sterkt kryssande interesser. Og for Aurland Kommune reiser saka to viktige spørsmål: På den eine sida den framtidige utnytting av Nesbøområdet, og på den andre sida omsynet til vegen Aurland—Hol. Ein er samd med grunneigaren i at Nesbø er ei perle i Aurlandsdalen. Det er ikkje berre den vakre natura som er eit serpreg for Nesbø, men heile miljøet. Det er difor viktig, både for grunneigaren og kommunen at Nesbø får ei god utnytting. I så måte har ein truleg felles interesser.

Grunneigaren har muntleg opplyst at han ikkje har utarbeide planar for Nesbø, men han reknar med noko hyttebyggjing ved området ved Katla, og at for dette området vil ein vegtrasé etter alternativ A — og som han gjer krav om — ikkje vere synleg eller sjenerande.

Det føreligg ikkje ferdige planar for fjellområda i kommunen. Kva planløyising som kan kome på tale er difor vanskeleg å seie noko bestemt om.

Vel ein alternativ C står ein kanskje noko friare i planlegginga i Nesbøområdet. Men ein må vel då rekne med at det vert byggt veg attende til Nesbø, og tilhøva ser ut til å ligge til rette for ein lett veg i dette området. Skulle denne vegen bli åpen for vanleg trafikk, er det truleg at mange turistar nettopp vil ta turen til dette området i bil. Ein kan då koma i den situasjon at ein lite har vunne ved å velje alt. C. Dette tunnelalternativ er ca. 400 m lenger enn alt. A og vegen vil bli liggjande på høgfilling ved tunnelinnslaget.

Efter føreliggande planar for alt. C vil vegen og trafikken bli synleg frå den gamle busetnaden på Nesbø, men avstanden er større enn etter alt. A. Ein vil her (alt. C) få horisontalkurve samtidig med vertikalkurve.

Vel ein alternativ A vert vegen og trafikken lett synleg frå Nesbø og ein får den meir inn i området enn etter alt. C. Derimot skulle vegen og tunnelinnslaget på ein bra måte kunne tilpassast terrenget utan fyllinger og skjeringar av nokon storleik. Dette alternativet gir kortaste tunnelen, ca. 2 500 m.

At vegen Aurland—Hol måtte bli eit tryggt og sikkert heilårssamband for Aurland har vore ein av kommunens viktigaste føresetnader under konsesjonshandsaminga. Saman med vegen sin verdi som turistveg skulle så dette vere med å legge grunnlaget for utbygging av næringslivet i kommunen. Dette er og bakgrunnen for at kommunen har teke så stor del i dette vegprosjektet økonomisk. Ein finn difor at dette må tilleggjast stor vekt når ein skal ta standpunkt til val av trasé.

Fleirtalet av formannskapet sine medlemmer, 4, vil rå til at alternativ A blir valt.

Skulle uttale frå vegsakkunnig vise at alternativ C vegteknisk er betre enn alt. A må alternativ C veljast.

Ein av medlemmane var i tvil og kan ikkje gi tilråding.»

I brev av 3. november 1972, ga Vegsjefen i Sogn og Fjordane følgende uttalelse om vei-traséen i Nesbøområdet:

«Vi viser til Deres brev av 30. oktober 1972, og til brev fra anleggskontoret i Aurland av 31. oktober 1972.

Vi forstår at det kun er to aktuelle alternativ for påhugget benevnt A og C.

Rent geometrisk er det liten forskjell på alternativene. Alternativ A har litt krappere kurvatur både i vertikal og horisontalplanet. Begge alternativ har horisontalplankurver sammensatt av forskjellige sirkelradier, og dette er uheldig, spesielt der hvor kurveendringen kommer uventet på trafikantene. Etter det en kan se av profilene skulle det være mulig å forbedre kurvene uten å gjøre så mye større inngrep i terrenget.

Vi har hørt at det kan være rasfare ved påhugget for alternativ C. Vi har imidlertid ikke kjennskap nok om dette til å kunne si hvilken betydning det kan få for vegen.

Som konklusjon kan vi si at ut fra vegtekniske hensyn finner vi ikke å kunne gå inn for det ene alternativet fremfor det andre. For begge alternativene gjelder at kurvaturen lett kan forbedres.

Ordføreren er den 2. november 1972 telefonisk orientert om vår ovenfor nevnte vurdering av de to alternativer.

Gjenpart sendes Industridepartementet, Oslo Lysverker, Aurland, ordføreren i Aurland, Vassdragsvesenet v/Tveitane, Aurland samt Vegdirektoratet.»

Samarbeidsnemnda for evegen Aurland—Hol v/Torstein Skahjem ga i brev av 6. november 1972 følgende uttalelse både om Berdalsveien og om traséen for veien i Nesbøområdet:

«Berdalen.

Eg går ut frå at det vyrde dept. vil få tilsendt fråsegn i denne sak frå Aurland formannskap og vegsjefane i dei to fylki.

Men som formann i samarb.nemnda er det mi plikt å understrika nemnda sitt stannpunkt i denne sak.

Ved synfaring den 27. okt. fekk eg det inntrykk at dei vyrde representanter synte stor interesse for korleis ein mogleg «rasteplass» i Berdalen vilde ta seg ut — sett frå «klyvjevegen» på den andre sida av Aurlandsdalen. Eg finn difor grunn til å minna om at det same dept. i tidlegare vedtak gav Oslo Lysverker pålegg om å vøla den vanleg turistvegen over Holmen og Bjønnstegen, og det var vel meiningi at denne turistløypa skal stå til rådvelde for fot-turistane.

Slik eg ser det var dette vedtaket heilt rett og syner i dette høve til den kartskissen som eg legg ved. Ein vil av denne sjå at den nemnde turistvegg ligg omlag 2 — to — km lenger opp i dalsida og er 1 — ein — km kortare enn vegen langs elfvaret.

Det skulde ikkje vera naudsynt å streka under at på dette Høgare-liggande parti vil ein få eit helt anna oversyn over noke av det villaste parti i Aurlandsdalen på same tid som det omstridde parti i Berdalen ikkje er synleg.

Turistforeningen har sjølve vore inne på tanken om å ta oppatt denne vegtraséen ved å vøla Bjønnstegen og partiet ned mot «Veslehelvete».

På den andre sida har vi også plikt å tenkja på bil-turistane sine interesser, og da er denne vesle stoppen i Berdalen det einaste høve dei har å få sjå eit lite parti av sjølve Aurlandsdalen.

Nesbø-tunnelen.

Eg finn det rett å strika under at denne siste synfaringi overbeviste både ordf. Medhus og meg at punkt A utan tvil er det beste innslaget for Nesbøtunnelen.

Herfrå vil då vegen gå langs bakkehallet — godt skjerma av bjørkeskog, og lite synleg frå store deler av Nesbø. Og det let seg godt gjera å tilpassa moglege byggeplanar seinare i tilhøve til heilårsvegen.»

Vegsjefen i Sogn og Fjordane ga i brev av 6. november 1972 følgende uttalelse om veien i Berdalen:

«Det vises til konferanse og befarung i Aurlandsdalen 27. oktober 1972 der vegsjefen deltok sammen med ekspedisjonssjef Dehli, flere representanter fra Deres departement og representanter fra Oslo Lysverker og Aurland og Hol kommuner.

Det vises også til brev herfra av 7. august 1972, og til Vegdirektoratets brev av 21. september 1972 til Industridepartementet.

Det må anses på det rene at en kan vente en ganske stor trafikk på sambindingsvegen Aurland—Hol, som blir bygget i en vesentlig bedre standard enn vanlige anleggsveger for kraftanlegg. Det må ikke minst regnes med en betydelig turisttrafikk på vegen.

Industridepartementet har satt som vilkår for å bygge vegen etter det nedre alternativ i Berdalen, bl. a. at vegen over Berdalen ikke må anlegges i større bredde enn tunnelen, og at det ikke må anlegges parkeringsplasser eller lignende på strekningen.

Det må regnes med at en hel del av de bilende turister vil stanse på den åpne strekningen mellom tunnelene. Likeså vil grunneiere eller brukere av området ha behov for å stanse med kjøretøyer på samme sted i forbindelse med driften av området, for transport av ved, sauer m. v.

Siden avstanden mellom tunnelinnslagene på begge sider av Berdalen bare er ca. 200 meter, vil stans av kjøretøyer i vegen medføre fare for trafikken.

Hvis en ser bort fra alternativet med lukking av vegen med overbygg mellom tunnelene, som Vegdirektoratet har nevnt i sitt brev av 21. september 1972, mener jeg at parkeringsplass utenfor vegbanen er nødvendig for å få en tilstrekkelig sikker veg.

Når det gjelder status for sambindingsvegen Aurland—Hol så er det natpurlig å regne med at denne i første omgang vil bli en privat veg åpen for alminnelig ferdsel. Det er sannsynlig at den senere vil bli søkt opptatt som offentlig veg, dvs. kommunal veg, fylkesveg eller riksveg. Det kan for øvrig nevnes at deler av vegen er et ledd i et av alternativene for stamvegen Bergen—Oslo.

Når det gjelder private veger som er åpne for alminnelig ferdsel så gir § 56 i vegloven vegsjefen en viss myndighet til kontroll og inngrep. Men en er noe i tvil om hvor langt vegsjefens myndighet strekker seg etter denne bestemmelse.

I tilfelle blir søkt opptatt som offentlig veg vil vegmyndighetene stille visse krav til vegens tekniske standard, bl. a. til forholdene når det gjelder trafiksikkerhet. Skulle vegen således bli søkt opptatt som fylkes- eller riksveg, er det sannsynlig at vegsjefen ville anbefale krav

om tilfredsstillende parkeringsplass i Berdalen.

Under henvisning til avtale ved befaringen skal en se nærmere på detaljutformingen av parkeringsplass i samarbeid med Vassdragsvesenet og Oslo Lysverker. I den forbindelse vises til de siste to avsnitt i Vegdirektoratets brev av 21. september 1972.

Gjenpart av dette brev er sendt Oslo Lysverker, Aurland og Hol kommuner, Vegdirektoratet og vegsjefen i Buskerud.»

Departementet skal bemerke:

Nærværende sak gjelder anleggsveien Aurland—Hol som Oslo Lysverker ble pålagt å bygge i forbindelse med Aurlandsutbyggingen.

Byggingen av sambindingsveien Aurland—Hol ble tillagt meget stor vekt under konsesjonsbehandlingen, særlig i distriktet, jfr. St. prp. nr. 144 for 1968—69. I uttalelser både fra Aurland kommune og fra fylkesmannen i Sogn og Fjordane, begge inntatt i proposisjonen er det påpekt at veien vil ha stor betydning for Aurland og de tilstøtende områder. Fra kommunens side har det vært en absolutt forutsetning for utbyggingen at veien Aurland—Hol kommer til utførelse. I konsesjonsvilkårenes post 10 er konsesjonæren pålagt å nytte stein fra tunneler, tverrslag m. v. til utvidelser av parseller på anleggsveien Aurland—Hol til dobbel kjørebredde, i den utstrekning dette kan skje uten urimelige kostnader.

Veien var opprinnelig planlagt i bunnen av selve Aurlandsdalen. Oslo Lysverker endret imidlertid sine planer slik at veien ble ført opp Låvisdalen og derfra gjennom tre lange tunneler fram til Nesbøvatn. Dermed forble selve Aurlandsdalen uberørt av veianlegg. På strekningen Låvisdalen—Nesbøvatn kommer veien bare fram i dagen på en strekning i Stonndalen og på en kort strekning på ca. 200 meter i Berdalen.

I Innst. S. nr. 309 for 1968—69 har Industrikomiteén utalt følgende: «Efter de fremlagte planer er hele Aurlandsdalen mellom utløpet av Nesbøvann og til Vassbygdi skånet for byggverk av enhver art bortsett fra det lille parti som er synlig av vei og linje ved Berdalen.»

Utforming av veien i Berdalen.

Som nevnt vil sambindingsveien Aurland—Hol krysse Berdalen, som er en sidedal til selve Aurlandsdalen. Veien som kommer i tunnel fra Stonndalen går her et par hundre meter i dagen før neste tunnel som fører over til Nesbøvatn.

Oslo Lysverker utarbeidet i sin tid to alternativer for kryssing av dalen. Departementet besluttet 22. oktober 1970 at nedre alternativ skulle velges under forutsetning av at

veien ble spesielt skånsomt anlagt. Videre var det en forutsetning at den opprinnelige turistruten over Bjørnestigen ble satt i stand og vedlikeholdt av Oslo Lysverker. Det heter videre i departementets brev:

«Endelig vil departementet presisere at veien gjennom Berdalen ikke må anlegges i større bredde enn tunnelen, og at det ikke må anlegges parkeringsplasser eller liknende på strekningen.»

Den 20. januar 1970 svarte statsråd W. Rostoft følgende på en interpellasjon fra stortingsrepresentant Otto Lyng vedrørende inngrepene i Aurlandsdalen:

«Tippmassene vil ikke bli synlig fra dalen, bortsett fra fundamentet for den del av veien som blir synlig ved Berdalen. Noen steintipp i Berdalen blir det ikke.»

Dette svaret var utarbeidet på bakgrunn av opplysninger fra Oslo Lysverker om at en tipp i Berdalen teknisk sett for en umulighet, fordi de to tunnelene skulle drives fra respektive Stonndalen og Nesbøvatn. Oslo Lysverker har senere endret planene, slik at tunnelen Nesbøvatn—Berdalen nå er påbegynt fra Berdalen, og ikke fra Nesbøvatn som opprinnelig planlagt. Dette innebærer at tippmassene fra tunnelarbeidet nå må fraktes til Stonndalen, dersom de ikke tillates deponert i Berdalen.

I skjønn vedrørende veien, avhjemlet 2. juli, 28. august og 6. september 1971, avsagt av Indre Sogn Herredsrett, heter det på side 67 i rettsboken:

«Uten hinder av departementets pålegg må det derfor være adgang til å anordne enkle avkjørsler til bruk for slike kjøretøyer og slik redskap som er nødvendig ved utnyttelsen av eiendommen.»

Oslo Lysverker ble av skjønnet pålagt å anordne slike avkjørsler.

I brev av 25. mai 1972 hevdet Oslo Lysverker at Industridepartementets og skjønnsretten pålegg om utforming av veien sto i innbyrdes strid. Industridepartementet svarte på dette brevet at departementets pålegg måtte gå foran skjønnets, og at veien måtte utformes som opprinnelig pålagt av departementet.

Oslo Lysverker sa seg imidlertid ikke enig i departementets syn, og fremmet søknad om planendring som innebar parkeringsplass. Oslo Lysverker pekte i søknaden særlig på at trafikksikkerheten var et moment som tilsa at det burde lages parkeringsmulighet. Det ble også pekt på at departementet hadde uttalt at de trafikkmessige hensyn ved utførelsen av veien var forutsatt ivare tatt av veimyndighetene. Likeledes ble det pekt på at en parkerings-

plass i Berdalen ville gi bilturistene en mulighet for å stoppe i Berdalen for å kunne nyte utsikten over Aurlandsdalen. Endelig ble det fremhevet at økonomisk sett ville det bli kostbart å frakte tippmassen fra Berdalen—Nesbøtunnelen vekk fra Berdalen. Tippmasse som ikke kunne deponeres i forbindelse med en parkeringsplass i Berdalen, måtte fraktes gjennom tunnelen til Stonndalen for deponering i Vetledalen. Dette ville ifølge Oslo Lysverker medføre samlede merutgifter på ca. kr. 840 000.

Oslo Lysverkers syn ble støttet av Samarbeidsnemnda for vegen Aurland—Hol, Hol og Aurland kommune, samt vegsjefen i Sogn og Fjordane. Det ble særlig pekt på trafikksikkerhetsmessige hensyn og at bilturistene måtte ha et rimelig krav på å få stanse for å se på Aurlandsdalen. Likeledes er det pekt på at den opprinnelige turistruten over Bjørnestigen vil bli istandsatt og vedlikeholdt av Oslo Lysverker. Fra denne turiststien vil en parkeringsplass i Berdalen neppe være til sjenanse.

Likeledes ble påpekt nødvendigheten av at veien fikk en skikkelig trafikksikkerhetsmessig standard fordi det senere er hensikten å gjøre anleggsveien til offentlig vei.

Veidirektoratet har i brev til departementet pekt på at det prinsipielt finnes to alternative løsninger, nemlig:

1. Veien bygges med to gjennomgående kjørefelt, og «lukkes» mellom tunnelene ved en overbygning.
2. Veien legges «åpen» i terrenget, og det etableres avkjørsel til parkeringsplass utenfor kjørebanelen.

Miljøverndepartementet har i tilslutning til Statens Naturvernråd gått imot at det blir anlagt parkeringsplass i Berdalen. Det samme har Den norske Turistforening og Norges Naturvernforbund.

Fylkesfriluftsnemnda i Sogn og Fjordane mener derimot at det er ønskelig med en mulighet for stopp i Berdalen.

Industridepartementet vil tilrå at det ikke tillates noen deponering av tippmasser i Berdalen. Industridepartementet finner dog å måtte tilrå at tiltak av trafikksikkerhetsmessig art tillates. Dette vil nødvendigvis innebære at endel tippmasser blir anvendt til en utvidelse av veien i Berdalen, slik at biler gis mulighet til å stanse utenfor kjørebanelen. Dette kan ikke på noen måte sies å stride mot Stortingets forutsetninger. Veitvidelsen vil bestå i en halvskjøring på innsiden og utfylling på utsiden av kjørebanelen. Veifyllingen forutsettes beplantet slik at den blir minst mulig synlig i terrenget. Det vises for øvrig til kart

— bilag 1. Veitvidelsen forutsettes utformet i samarbeid med NVE og de lokale veimyndigheter.

Nesbø-traséen.

Fra Berdalen går veien videre oppover i tunnel og kommer ut ved Nesbøvatn. Da konsesjonssaken forelå for Regjering og Storting, var planen at tunnelen skulle kunne ut ved utløpsoset av vannet. Det ble imidlertid senere under den nærmere planlegging av veitraséen av landskapsmessige grunner funnet nødvendig å flytte tunnelmunningen noe lenger opp i dalen. Lysverkene foreslo tunnelutgangen lagt til et punkt ved Nesbøvatnets innløpsos. NVE, som har myndighet til å fastsette veitraséen, vil derimot ha tunnelpåhugget flyttet enda ca. 500 meter oppover dalen. Ved dette alternativet spares mer av området ved Nesbøvatn, og man unngår i større grad tekniske inngrep i Aurlandsdalen. Spørsmålet er deretter overlatt til avgjørelse for overordnet myndighet.

Industridepartementet har kommet til et annet resultat enn NVE, og vil tilrå at Lysverkene forslaget velges som tunnelpåhugg for Nesbøtunnelen. NVE's forslag innebærer at man sparer en veilengde i dagen på 500 meter. Merutgiftene ved å velge dette alternativ vil ifølge Oslo Lysverker imidlertid utgjøre ca. 1,3—1,4 mill. kroner. I tillegg taler tekniske og sikkerhetsmessige grunner for Lysverkene forslaget.

Selv om en valgte NVE's alternativ, er det ikke sikkert at Nesbøområdet vil bli uberørt av veitbygging. Blant annet er det opplyst at grunneieren ved Nesbø er interessert i veitløsning. Det er også mulig at det vil bli anlagt stikkvei ned til Nesbøvatn dersom det øverste traséalternativ blir lagt til grunn.

Industridepartementet finner på bakgrunn av ovenstående at den naturvernmessige vinning ved NVE's alternativ ikke står i et rimelig forhold til de meromkostninger og ulemper dette alternativ vil medføre. Industridepartementet tilrår derfor at Lysverkene forslaget legges til grunn.

Industridepartementet

tilrår:

Trasé m. v. for Oslo Lysverkers bygging av parseller av sambindingsveien Aurland—Hol fastsettes i samsvar med Industridepartementets tilråding av 15. desember 1972.

39. Sande Paper Mill A/S.

(Konsesjon på kraftleie fra Vestfold kraftselskap.)

Kgl. res. av 15. desember 1972.

I brev av 14. april 1972 til NVE har Sande Paper Mill A/S søkt om en øking av dets konsesjon fra 8 000 kW til 9 000 kW primakraft. I brev av 26. mai 1972 til NVE har Sande Paper Mill A/S søkt om fornyelse av kraftleiekonsesjonen som utløp den 1. juli 1971 samtidig som det bes om tillatelse til å nytte den nødvendige spillkraft til bedriftens elektro-kjele som har påstemplet effekt på 20 MW.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 7. november 1972 avgitt slik uttalelse:

«1. Innledning.

Ved Kronprinsregentens resolusjon 25. september 1964 fikk Sande Paper Mill A/S tillatelse til å leie inntil 8 000 kW primakraft fra Vestfold Kraftselskap med tidsbegrensning til 1. juli 1971.

Tillatelsen er gitt med vilkår om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere. Videre er det inntatt vilkår om aksjekapital, begrensning i art og mengde av produksjonen og det virke som skal brukes, om eksportpriser, lånekapital samt om opplysningsplikt for selskapets styre.

For øvrig er tillatelsen gitt på de vanlige vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift på kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse er sløffet i samsvar med praksis.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for 1971. For 1971 var den kr. 7 005.

2. Søknader av 14. april og 26. mai 1972.

I brev til NVE av 14. april 1972 har Sande Paper Mill A/S søkt om en øking av dets konsesjon fra 8 000 kW til 9 000 kW primakraft. Søknaden lyder slik:

«Vi tillater oss herved å søke NVE om en økning av vår konsesjon fra 8 000 kW til 9 000 kW primakraft. Bakgrunnen for vår anmodning er følgende:

For å kunne hevde vårt renommé som produsenter av halvkjemisk bølgepapir og samtidig søke å opprettholde en viss tilsetning av avfallspapir i vårt produkt, har vi ansett det nødvendig å bedre vår kvalitet. Dette vil i 1973 bli søkt gjennomført ved følgende investeringer.

1. Utstyr for trykk-impregnering av flis.

Ved trykkimpregnering av flis i forbindelse med koking vil man få en jevnere halvkjemisk masse og følgelig en stabil kvalitet.

Trykkimpregneringen vil også muliggjøre anvendelse av fersk flis uten at denne på forhånd lagres i flishaug for å gjennomgå en fermenterings-prosess.

Installasjon av et anlegg for trykkimpregnering vil derfor redusere den kapital som er bundet i flislagring foruten å redusere fiber-tapet under lagring.

2. Forbedring av papirmaskinen ved:

- Installasjon av innløpskasse.
- Automatisk spenningsregulering av viren.
- Innlegging av ny nesevalse etter gusken.
- Installasjon av en ny type 2. press med høyere linjetrykk.
- Forbedring av tørkepartiet, bl. a. ved installasjon av 2 nye sylindere.

Vi regner med at ovenstående forbedringer av papirmaskinen vil medføre en gunstigere arkformasjon og følgelig en høyere Concora-verdi i vårt bølgepapir. Ved en forsterkning av tørkepartiet vil vi også få en bedre tørkeprofil foruten en øket produksjon. Investeringene i papirmaskinen er beregnet til 6,6 mill. kroner som med en produksjonsøkning til 70 000—71 000 årstonn er beregnet å gi en rentabilitet på 24 pst. etter renter og avskrivninger.

I tillegg til ovenstående investeringer vil vi, for å bedre vår driftsøkonomi, utvide de 2 economicers vi har på våre fyrkjeler for å redusere oljeforbruket samt erstatte vårt nåværende fibergjenningsutstyr, med større og mer effektivt utstyr.

Utvidelsen av produksjonsnivået med de planlagte investeringer fra 60 000 til 70 000—71 000 årstonn vil medføre et tilnærmet proporsjonalt stigende kraftbehov i de fleste avdelinger når det gjelder det nåværende produksjonsmaskineri og produksjonsopplegg. Imidlertid vil det komme tilleggsutstyr samt en omlegging i produksjonsmetoden og muligens i fibersammensetningen. Vi vil ved overgang til trykkimpregnering og dermed bruk av ferskere virke som er vanskeligere å defibrere og raffinere, få et øket forbruk utover det proporsjonalt stigende kraftbehov på opptil 400 kW.

Således er det beregnet at fremtidig totalbelastning på eksisterende og nytt maskineri vil bli:

- Proporsjonal økning av nåværende produksjonsutstyr og nyinstallasjon til 7 800 kW.
- Forbruksøkning som følge av trykkimpregnering og fersk virke 400 kW.

Som det fremgår av ovenstående benytter vi i utstrakt grad avfallspapir som råstoff. Av markedsmessige og kvalitetsmessige hensyn er det imidlertid mulig at denne tilsetning i en viss grad vil få en prosentvis reduksjon, i hvilket tilfelle vi må fremstille noe mer halv-kjemisk løvtremasse selv. Dette vil fordre et større forbruk av elektrisk kraft til hugging av tømmer, transport av flis, defibrering og ikke minst raffinering.

På bakgrunn av dette mener vi å ha behov for en konsesjonsgrense på 9 000 kW.

Vi håper at NVE på ovenstående grunnlag finner å kunne imøtekomme vår søknad. Skulle De trenge flere opplysninger, står vi når som helst til tjeneste.»

I brev herfra av 15. mai 1972 ble selskapet minnet om at konsesjonen var utløpt 1. juli 1971, og meddelt at det måtte søkes om fornyelse gjeldende for det samlede kraftkvantum bedriften har behov for, eventuelt også spillkraft.

Slik søknad er mottatt ved brev av 26. mai 1972, som lyder:

«Under henvisning til Deres brev av 15. mai d. å. og dagens telefonsamtale med herr Finn Skagen tillater vi oss å søke om en fornyelse av vår kraftkonsesjon som utløp den 1. juli 1971, idet vi tør be om at kraftkvantumet økes fra 8 000 kW til 9 000 kW, under henvisning til hva som er uttalt herom i vårt brev til NVE av 14. april d. å. Samtidig tør vi be om tillatelse til å nytte den nødvendige spillkraft til vår elektrokjele som har en påstemplet effekt på 20 mW.

Vi vedlegger fotokopi av vår gjeldende kraftleiekontrakt med Vestfold Kraftselskap samt kopi av vår avtale med Kraftselskapet om spillkraftleveranser.

Styret i Sande Paper Mill A/S består av:

1. Skipsreder Sverre Ditlev Simonsen, formann.
2. Managing Director S. T. Ryder, England.
3. Managing Director C. H. H. King, England.
4. Adm. direktør Arild Wahlstrøm.
5. Adm. direktør Einar Wahlstrøm.

Med unntak av de som er nevnt under 2 og 3 er de øvrige styremedlemmer norske statsborgere.

Selskapets aksjekapital er 10 mill. kroner som er fordelt slik:

Reed International Limited	kr. 5 100 000
Sande Tresliperi A/S	» 4 800 000
Adm. direktør Arild Wahlstrøm »	100 000

Hvis NVE ønsker ytterligere opplysninger for behandling av vår søknad, står vi gjerne til tjeneste.»

Styret i Sande Paper Mill A/S har i erklæring 23. mai/5. juni 1972 i samsvar med loven bekræftet at opplysningene i søknaden av 26. mai 1972 er uttømmende og dekker det reelle forhold.

3. Kraftleiekontraktene.

3.1. Primakraftkontrakten. Kontrakten er datert 28. desember 1971 og forplikter Vestfold Kraftselskap å stille til disposisjon inntil 6000 kW primakraft fra 1. januar 1964. Fra samme tid er selskapet forpliktet til å betale for minst 3 000 kW.

Kraften skal leveres med inntil 6 000 brukstimer pr. år, hvorav maksimum 2 400 brukstimer i tiden 1. april—30. september og 3 600 brukstimer i resten av året.

Kraften leveres ved 10 000 V samleskinne i Leinås transformatorstasjon som 3-faset vekselstrøm med en spenning av ca. 10 000 V.

Kraftleveringen måles samme sted, hvor kraftselskapet har satt opp kWh-måler som

registrerer det midlere kW-uttak og teller samtlige forbrukte kWh.

For uttatt kraft innenfor det kontraherte primakraftkvantum skal betales kr. 85 pr. kWh/år med tillegg av 2 øre kWh.

Hvis selskapet får behov for flere kWh pr. kW enn kontrakten omhandler, vil kraftselskapet gjøre sitt beste for å skaffe energien til veie. For denne tilleggsenergi skal betales 2,6 øre/kWh i tiden 1. april—30. september og 4 øre pr. kWh i resten av året. Prisen for tilleggsenergien skal dog ikke være lavere enn hva kraftselskapet må betale for den med tillegg av tap samt en avanse på 0,6 øre/kWh.

I kontraktens særbestemmelser har kraftselskapet påtatt seg å levere 1 200 kWh tilleggsenergi pr. kW levert primaeffekt i tiden 1. april—30. september med samme sikkerhet som primakraften. Prisen for denne tilleggsenergien skal være som angitt i avsnittet foran.

Kontrakten inneholder for øvrig en rekke særbestemmelser, herunder bestemmelser vedrørende Leinås transformatorstasjon.

Fra 1. januar 1965 gjelder kontrakten for ett år ad gangen så lenge den ikke blir oppsagt av en av partene med 6 måneders varsel.

3.2. Spillkraftkontrakten. Kontrakten som er datert 5./12. september 1962 gir Vestfold Kraftselskap rett til fra 1. juli 1962 å levere inntil 20 000 kW til selskapets elektrokjele. Leveringen finner sted bare i den utstrekning det passer kraftselskapet å levere slik kraft.

Selskapet har med visse forbehold plikt til å utta den kraft som stilles til disposisjon, og som det kan nyttiggjøre seg i elektrokjelelen for dekning av det aktuelle dampforbruk.

Kraften skal leveres ved 10 000 V samleskinne i Leinås transformatorstasjon med en spenning av ca. 9 000 V og senere ved eventuell utveksling av transformator ca. 10 000 V.

Kraftleveringen måles samme sted, hvor det er satt opp nødvendige målere.

For kraften skal betales en pris pr. kWh basert på prisen for fyringsolje i kr. pr. tonn.

Fra 1. juli 1966 gjelder kontrakten med 1 års gjensidig oppsigelse.

4. Avgitte uttalelser.

4.1. Sande kommunestyre har i møte 14. september 1972 etter innstilling fra formannskapet vedtatt å anbefale søknaden.

4.2. Fylkesmannen i Vestfold har i brev av 26. september 1972 meddelt at han anbefaler søknadene innvilget, men gjør samtidig oppmerksom på at han er formann i styret for Vestfold Kraftselskap.

4.3. Vestfold Kraftselskap har i påtegning hit av 5. juli 1972 meddelt at det ikke har noe å bemerke til søknaden av 26.

mai 1972 og anbefaler den innvilget på vanlige vilkår.

4.4. **Industridepartementet**, Industriavdelingen har med brev av 4. april 1972 oversendt kopi av brev til departementet av 13. mars 1972 fra Sande Paper Mill A/S. I brevet redegjør selskapet for planlagte investeringer ved bedriften som bl. a. vil føre til at produksjonen av fluting-papir blir økt til 70 000—71 000 tonn pr. år. I den forbindelse søker selskapet om at den tidligere konsesjon på leie av 8 000 kW primakraft utvides til å gjelde 9 000 kW. Videre søkes det om at de bestemmelser som er fastsatt under punkt 4 i konsesjonsvilkårene om begrensnig i art og mengde av produksjonen og det virke som skal brukes, må bli endret.

Industriavdelingen har funnet å kunne anbefale at selskapet gis konsesjon på leie av i alt inntil 9 000 kW primakraft, og at konsesjonstiden settes til 10 år eller inntil 1. juli 1981.

Videre foreslår Industriavdelingen at punkt 4 i vilkårene for den tidligere konsesjon får denne ordlyd i den nye konsesjonen:

«4. *Begrensning i arten av produksjonen og det virke som skal brukes.*

Sande Paper Mill A/S må ikke drive annen virksomhet enn produksjon av halvkJemisk masse og bølgepapir. All halvkJemisk masse som produseres ved anlegget, skal brukes til fremstilling av bølgepapir ved Sande Paper Mill A/S. Selskapet er forpliktet til ikke å anvende bartrevirke i produksjonen.»

Industriavdelingen foreslår også at kontrollbestemmelsene for ovennevnte vilkår blir tilsvarende begrenset, og at det gis følgende ordlyd for den nye konsesjonen:

«Til kontroll med at ovennevnte vilkår blir overholdt, pålegger departementet Sande Paper Mill A/S plikt til, uten oppfordring ved utgangen av hvert år, å sende Industridepartementet oppgaver over kraftforbruket og den totale produksjon av halvkJemisk masse og bølgepapir i året. Likeledes skal selskapet, ved utgangen av hvert år, gi departementet oppgaver over ervervet kvantum av norsk lautvirke og importert virke, samt avfallspapir og eventuelt erverv av andre fiberråstoffer.»

Selskapet er av departementet vært forelagt Industriavdelingens forslag til nye vilkår, og har i brev av 24. mars 1972 til departementet godkjent den foreslåtte formulering.

I brev av 27. juni 1972 har departementet — med hensyn til søknaden av 26. mai 1972 om fornyelse og utvidelse av den tidligere konsederte primakraftkvantum samt om spillkraft — vist til det foran nevnte brev av 4. april 1972.

5. *Hovedstyrets uttalelse.*

Ved Kronprinsregentens resolusjon 25. sep-

tember 1964 fikk Sande Paper Mill A/S som nevnt tillatelse til å leie inntil 8 000 kW primakraft med tidsbegrensning til 1. juli 1971.

I brev av 26. mai 1972 har selskapet søkt om fornyelse av konsesjonen samtidig som det søkes om forhøyelse av primakraftkvantumet fra 8 000 kW til 9 000 kW samt om tillatelse til å leie inntil 20 000 kW spillkraft til en elektrokjele.

Søknaden har vært forelagt Sande kommunestyre, fylkesmannen i Vestfold, Vestfold Kraftselskap samt Industridepartementet, som ikke har hatt noe å innvende.

Departementet har som referert etter søknad foreslått nytt vilkår med hensyn til begrensnig i arten av produksjonen og det virke som skal brukes.

Hovedstyret vil etter dette rå til at Sande Paper Mill A/S gis tillatelse til å leie fra Vestfold Kraftselskap inntil 9 000 kW primakraft og inntil 20 000 kW spillkraft til selskapets elektrokjele, for drift av selskapets anlegg i Sande kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig, regnet fra den tidligere konsesjons utløp, 1. juli 1971.

Tillatelsen forutsettes gitt med vilkår om begrensnig i arten av produksjonen og det virke som skal brukes samt kontrollbestemmelser, som foreslått av Industridepartementet.

Hvorvidt vilkårene om aksjekapital, eksportpriser, lånekapital og opplysningsplikt for selskapets styre i den tidligere konsesjon skal opprettholdes går en ut fra vil bli nærmere vurdert av departementet.

For øvrig foreslås tillatelsen i det vesentlige gitt med samme vilkår som tidligere, bl. a. med vilkår om at styrets flertall, herunder formannen skal være norske statsborgere, og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760 = kW.

Vilkår om kraftavståelse forutsettes fortsatt sløffet i samsvar med praksis.

For øvrig vises til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Behandlet i hovedstyremøte den 6. november 1972.

Sakens dokumenter vedligger.»

Departementet skal bemerke:

Primakraftkontrakten er undertegnet av Sande Paper Mill A/S og Vestfold kraftselskap den 20. desember 1971.

Spillkraftkontrakten er undertegnet av Sande Paper Mill A/S den 12. september 1962 og Vestfold kraftselskap 5. september 1962.

Når det gjelder innholdet i de to kontrak-

ter vises det til det som er anført i Hovedstyrets uttalelse ovenfor.

Departementet vil anbefale at det gis konsesjon for Sande Paper Mill A/S for omhandlede kraftleier på nedenstående vilkår. Vilrårene er som foreslått av Hovedstyret med unntak av punktene 3, 5 og 12, som NVE i ovenfor siterte brev har gått ut fra blir nærmere vurdert av departementet. Disse vilkår som gjelder aksjekapital, eksportpriser og opplysningsplikt for selskapets styre er identiske med punktene 3, 5 og 13 i selskapets kraftleiekonsesjon av 25. september 1964. Jfr. «Meddelte vassdragskonsesjoner» 1964 s. 181 fl.

Når det gjelder spørsmål om lånekapital, jfr. pkt. 6 i konsesjonen av 1964, som NVE også har overlatt til departementet å vurdere nærmere, mener departementet at det ikke lenger er hensiktsmessig å ta med i den nye

konsesjonen vilkår om at lånekapital skal skaffes ved utenlandske lån. Dette punktet i de gamle vilrårene er derfor ikke tatt med nedenfor.

Industridepartementet

tilråar:

1. I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 kap. IV tillates Sande Paper Mill A/S å leie fra Vestfold kraftselskap inntil 9 000 kW primakraft til produksjon av halvkvjemisk masse og bølgepapir samt inntil 20 000 kW spillkraft til drift av elektrokjele ved selskapets industrianlegg i Sande kommune.
2. Ovennevnte tillatelse meddeles på de vilkår og under de forutsetninger som er foreslått i Industridepartementets ovennevnte foredrag.

